

Institut

Memòria

d'Estudis

CVRS 2003-2004

Catalans

Institut

Memòria

d'Estudis

CVRS 2003-2004

Catalans

I

Memòria

'E

2003-2004

C

Disseny d'Enric Satué

© Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer Peu de la Creu, 5-9
08001 Barcelona

Imprès a Limpergraf
Polígon industrial Can Salvatella
Carrer de Mogoda, 29-31
08210 Barberà del Vallès

Dipòsit Legal: B. 51671-2005

Índex

15 I. Òrgans de govern

- 15 El Ple
 - 15 Equip de Govern
 - 15 Consell Permanent
 - 16 Consells de govern de les seccions
 - 16 Secció Històrico-Arqueològica
 - 16 Secció de Ciències Biològiques
 - 16 Secció de Ciències i Tecnologia
 - 16 Secció Filològica
 - 17 Secció de Filosofia i Ciències Socials
 - 17 Presidents de les societats filials
 - 20 Estructura funcional
 - 21 Estructura administrativa
 - 22 Nòmina del personal
-

25 II. El Ple

- 25 Resum de les sessions plenàries i dels debats
- 36 Declaracions institucionals
- 38 Els membres
- 38 Semblances d'antics membres
- 38 Ferran Valls i Taberner, *per Josep M. Mas i Solench*
- 61 Josep Trueta i Raspall, *per Oriol Casassas i Simó*
- 79 Josep Ramon Bataller i Calatayud, *per Salvador Reguant i Serra*
- 86 Ramon Trias i Fargas, *per Carles A. Gasòliba i Böhm*
- 99 Nous membres
- 99 Secció de Ciències Biològiques
- 99 Jaume Terradas i Serra
- 101 Secció de Ciències i Tecnologia
- 101 Pilar González i Duarte
- 103 Pere Roca i Fabregat
- 105 Rolf Tarrach Siegel
- 107 Secció de Filosofia i Ciències Socials
- 107 Antoni Joan Colom i Cañellas
- 108 Membres emèrits

108	Secció Històrico-Arqueològica
108	Eulàlia Duran i Grau
109	Antoni Pladevall i Font
110	Secció de Filosofia i Ciències Socials
110	Salvador Giner de San Julián
111	Pere Lluís Font
112	Necrologies
112	Ramon Margalef i López
119	Agustí Altisent i Altisent
121	Arthur H. Terry
124	Nòmina de membres
124	Membres numeraris i emèrits
126	Membres corresponents

129 III. Les seccions

130	Secció Històrico-Arqueològica
130	Crònica
136	Membres
141	Secció de Ciències Biològiques
141	Crònica
144	Membres
148	Secció de Ciències i Tecnologia
148	Crònica
150	Membres
154	Secció Filològica
154	Crònica
160	Membres
165	Secció de Filosofia i Ciències Socials
165	Crònica
167	Membres

171 IV. Memòria econòmica

191 V. Activitat institucional

191	Inauguració del curs
191	Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

196	Discurs del cap de Govern d'Andorra
199	Lliçó inaugural
199	Què és la vida i com podem fabricar-la, <i>per Juli Peretó i Magraner</i>
228	Convenis de col·laboració
229	Representació en institucions
229	Institucions d'àmbit català
231	Institucions d'àmbit estatal
232	Institucions d'àmbit internacional
232	Patronats
234	Caixes d'estalvis
235	Intervencions institucionals
235	Visitants il·lustres
236	Assistència a actes, visites i missions institucionals
247	Discursos institucionals
266	Premis i distincions
268	Delegacions
268	Delegació de Perpinyà
268	Delegació de Castelló
269	Delegació de Lleida

271 VI. Activitat de recerca

271	Programes de recerca
271	Secció Històrico-Arqueològica
271	Catalunya Carolíngia
273	Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
273	Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona
273	Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)
274	Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó
276	Corpus textual de la Catalunya Nord
277	Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)
277	<i>De re frumentaria</i> : Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals als Països Catalans a la baixa edat mitjana
279	Corpus Inscriptionum Latinarum
280	Estudis del paisatge arqueològic antic de la Cossetània oriental
280	Història de l'Institut d'Estudis Catalans

281	Recerca arqueològica a Guissona
282	Les quatre grans cròniques
282	Materials de les coves prehistòriques de Serinyà
283	Índex de l'obra completa de Jordi Rubió i Balaguer
283	Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)
284	Tabula Imperii Romani (TIR) - Forma Orbis Romani (FOR)
286	Secció de Ciències Biològiques
286	Aplicació de les tecnologies de la informació i el coneixement (TIC) a l'estudi de la diversitat microbiana
287	Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya
290	Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC)
290	Textos clàssics de la ciència
290	Contributions to Science
291	Espècies animals endèmiques de Catalunya. Projecte de catalogació, visualització i valoració
291	Flora i cartografia de les plantes, els fongs i la vegetació
292	Flora i cartografia de briòfits
294	Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)
295	Cartografia de la vegetació de Catalunya
297	Biodiversitat micològica de Catalunya
300	Galeria de científics i il·lustres
300	La ciència en la història dels Països Catalans
301	Atlas d'histologia normal i patològica de mol·luscs bivalves
301	Traducció i anàlisi crítica de l'obra <i>Essai sur les problèmes biospéologiques</i> , d'Emil G. Racovitza, amb motiu del centenari del naixement de la bioespeleologia
302	Secció de Ciències i Tecnologia
302	Textos clàssics de la ciència
302	Contributions to Science
303	Recerca geològica del subsòl de la ciutat de Barcelona
306	Grup de Física de les Radiacions
307	Grup de Física Matemàtica
310	Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC)
311	La ciència en la història dels Països Catalans

312	Servei d'Arxius de Ciència
314	Traducció de l'obra <i>Opera Mathematicae</i> , de Pierre de Fermat
314	Informe sobre el Canvi Climàtic a Catalunya
317	Secció Filològica
317	Atles Lingüístic del Domini Català
317	Diccionari del Català Contemporani - Diccionari descriptiu de la llengua catalana
318	Estudis Romànics
319	Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (ab anno dccc usque ad annum mcxxxI)
319	Obres completes de Pompeu Fabra
321	Vocabulari de la llengua catalana medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain
324	Observatori de Neologia
326	Publicació de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona
328	Laboratori de Fonètica
330	Secció de Filosofia i Ciències Socials
330	Arxiu de Textos Catalans Antics
331	El català en els mitjans de comunicació a Catalunya (premsa, ràdio, televisió, Internet, indústries culturals)
332	Mestres cartògrafs del segle xv
334	Enciclopèdia de Pedagogia
336	L'educació sota el franquisme
337	Euro, l'activitat econòmica i la llengua als Països Catalans. L'intercanvi econòmic com a font de canvi lingüístic
339	Turisme, paisatge i postcolonialisme. La literatura de viatges i la construcció de marques de distinció de l'elit catalana entre finals del segle XIX i principis del XX
344	Centres de recerca
344	Centres propis
344	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF)
350	Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
358	Laboratori de Fonètica
359	Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)
363	Càtedra UNESCO de Llengües i Educació
367	Centres vinculats
367	Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT)

- 367 Centre de Recerca Matemàtica (CRM)
 - 368 Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC)
 - 368 Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)
 - 370 Oficines
 - 370 Oficina de Gramàtica
 - 371 Oficina d'Onomàstica
 - 374 Oficines Lexicogràfiques
 - 377 Secretaria Científica
-

383 VII. Assessorament, promoció i difusió de la recerca

- 383 Assessorament
 - 383 Observatori de la Recerca a Catalunya
 - 384 Xarxa CRUSCAT (Coneixements, Representacions i Usos del Català) de l'IEC
 - 388 Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL)
 - 395 Organismes administratius on l'IEC té assessors
 - 399 Promoció
 - 399 Premis i borses d'estudi
 - 406 Projecte *Scriptorium*. Edició de manuals universitaris
 - 408 Relació d'activitats científiques organitzades, promogudes o acollides per l'IEC
 - 451 Participació dels membres en jurats de premis
 - 452 Difusió
 - 452 Departament de Publicacions
 - 452 Servei de Documentació i Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
-

455 VIII. Societats filials (per ordre d'antiguitat)

- 456 Institució Catalana d'Història Natural
- 465 Societat Catalana de Biologia
- 480 Societat Catalana de Filosofia
- 485 Societat Catalana de Física
- 492 Societat Catalana de Química
- 497 Societat Catalana de Matemàtiques
- 508 Societat Catalana de Geografia
- 517 Societat Catalana d'Estudis Històrics
- 519 Societat Catalana d'Estudis Jurídics
- 521 Societat Catalana d'Economia
- 524 Associació Catalana de Sociologia

- 527 Societat Catalana d'Estudis Litúrgics
- 529 Societat Catalana de Musicologia
- 531 Amics de l'Art Romànic
- 536 Societat Catalana de Pedagogia
- 541 Societat Catalana d'Estudis Clàssics
- 543 Societat Catalana d'Estudis Numismàtics
- 547 Societat Catalana d'Ordenació del Territori
- 550 Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana
- 554 Institució Catalana d'Estudis Agraris
- 560 Societat Catalana de Comunicació
- 563 Societat Catalana de Llengua i Literatura
- 566 Societat Catalana de Tecnologia
- 569 Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
- 575 Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació
- 577 Societat Catalana d'Estudis Hebraics

579 IX. Fundacions, entitats vinculades i adherides a l'IEC

- 579 Fundacions
- 579 Fundació Ferran Sunyer i Balaguer
- 581 Fundació Mercè Rodoreda
- 584 Entitat vinculada
- 584 Biblioteca de Catalunya
- 585 Entitats adherides
- 585 Institut Menorquí d'Estudis
- 586 Institut d'Estudis Eivissencs
- 587 Altres vinculacions
- 587 Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes
- 587 North American Catalan Society
- 588 Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

589 X. Publicacions

- 589 Monografies
- 593 Publicacions periòdiques
- 594 Fundació Mercè Rodoreda
- 594 Obres vinculades amb l'Institut d'Estudis Catalans
- 595 Resum de títols editats (2000-2003)

- 595** Donacions de publicacions
- 598** Intercanvi de publicacions
- 600** Relació d'institucions científiques i acadèmies a les quals l'IEC lliura regularment publicacions en concepte d'intercanvi
-

607 **Índex onomàstic**

Presentació

El curs acadèmic 2003-2004 s'encetà amb el canvi polític del Govern de la Generalitat com a conseqüència de les eleccions al Parlament de Catalunya. La nostra institució de bon començament entrà en contacte amb els nous responsables de l'Administració catalana, per assentar les bases de col·laboració actuals i futures. De seguida, per indicació del conseller en cap, l'Honorable Senyor Josep Bargalló, hi hagué la posada en marxa dels treballs preparatoris d'un contracte programa entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans, el qual havia de permetre fer un salt qualitatiu a la nostra institució, i així poder fer front als reptes continuats de qualitat en els treballs de recerca, i en les tasques de coordinació científica, de promoció i difusió del coneixement, i d'assessorament als poders públics, que són pròpies d'una institució acadèmica nacional com la nostra. En l'acte de lliurament dels Premis Sant Jordi de l'IEC, fórem honorats amb la presència del nou president de la Generalitat, el Molt Honorable Senyor Pasqual Maragall. També ens visità en diverses ocasions l'Honorable Senyor Carles Solà, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i membre de la nostra Secció de Ciències i Tecnologia. Cal esmentar que la Comissió del Parlament de Catalunya encarregada de redactar el projecte del nou Estatut demanà la compareixença del president de l'Institut per conèixer els plantejaments i les

propostes de la nostra institució en relació amb la revisió de la norma estatutària.

Durant aquest curs s'ha dut a terme un programa sistemàtic de reunions de treball amb els diferents rectorats de les universitats dels Països Catalans, que ha permès aprofundir en el coneixement mutu i estrènyer encara més les relacions científiques de la nostra institució amb les diferents comunitats universitàries del nostre domini lingüístic. El programa, tot i que encara no és conclòs, ha començat ja a donar els primers fruits.

Hem tingut el goig i la responsabilitat de celebrar a la nostra seu la 78a Assemblea General de la Unió Acadèmica Internacional, amb setanta delegats de trenta-sis països. L'Institut hi participà activament i pogué refermar els seus vincles acadèmics internacionals; vincles sòlidament establerts ja des de l'any 1923, quan l'Institut ingressà com a membre de ple dret en l'esmentada Unió Acadèmica.

L'activitat científica de l'Institut i de les seves societats filials en forma de projectes de recerca, publicacions, congressos, seminaris, reunions, jornades i cursos ha estat intensa i diversa. Cada vegada més es duen a terme activitats transversals que apleguen científics de diverses disciplines, que troben en l'Institut l'aixopluc de llur acadèmia nacional en temes tan estratègics per a nosaltres com «Recerca i país», «L'aigua, un recurs fonamental» o «El foc i el medi».

Han estat iniciats diversos pro-

grames de recerca, que amb el temps donaran els seus fruits, però volem fer esment ara, com un bon exemple de feina ben feta, acomplerta durant el curs que ara ressenyem, de la publicació conjunta amb la Generalitat de Catalunya del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, que recull al voltant de quaranta mil topònims oficials, i que conté també moltes dades estadístiques sobre els municipis de Catalunya. També ha aparegut durant aquest curs el segon volum de l'*Atlas lingüístic del domini català*, dedicat en aquesta ocasió al vestit i a la casa i les ocupacions domèstiques.

Les nostres publicacions donen compte formalment dels treballs que realitza la nostra institució. Mai no seran prou els esforços per a millorar-ne la qualitat. En aquest sentit, durant el present curs, ha estat creada la Comissió de Publicacions, que ha de vetllar per tot el procés de publicació, des de la correcció i la producció fins a la difusió de les nostres publicacions. I també ha començat a caminar una altra comissió, la que prepara des d'ara la commemoració acadèmica del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans, que s'esdevindrà l'any 2007.

L'Institut i les seves societats filials formen una corporació de prop de nou mil persones. A partir d'aquest curs tots els membres d'aquesta corporació han començat a rebre un butlletí electrònic setmanal, que, ultra enfortir els lligams entre els membres, palesa també la quantitat i diversitat d'informació que genera la nostra corporació.

No podem passar per alt que du-

rant el curs ha estat acabada la plataforma informàtica que permetrà que a partir d'ara totes les publicacions periòdiques de l'Institut surtin també en un format digital, de lliure accés a través d'Internet (<http://www.iecat.net/pperiòdiques>). Això vol dir, per exemple, que l'any 2003 l'Institut ha posat a disposició de la comunitat científica unes sis mil cinc-cents pàgines de revistes científiques en català que abracen la majoria de les àrees del coneixement. No cal subratllar la importància d'aquest fet pel que fa a la presència de la nostra cultura i de la nostra llengua en una xarxa d'informació i comunicació tan global com és Internet.

Finalment, solament ens resta esmentar aquells membres de la nostra corporació que ens han deixat durant aquest curs:

- Arthur H. Terry, membre corresponent de la Secció Filològica;
- Agustí Altisent i Altisent, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica;
- Enric Artur Llobregat i Conesa, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica;
- Ramon Margalef i López, membre de la Secció de Ciències Biològiques;
- Montserrat Pujol i Tallada, membre del personal d'administració.

A tots ells, el nostre record més sincer i emocionat.

SALVADOR ALEGRET
Secretari general

I. Òrgans de govern

El Ple

El Ple és l'òrgan sobirà de l'Institut d'Estudis Catalans. És constituït pels membres numeraris, els emèrits i els presidents de les societats filials.

Els membres formen les seccions, que, des del 25 de setembre de 1989, són les cinc següents: Secció Històrico-Arqueològica, Secció de Ciències Biològiques, Secció de Ciències i Tecnologia, Secció Filològica i Secció de Filosofia i Ciències Socials. (Vegeu el capítol III «Les seccions».)

Equip de Govern

L'Equip de Govern assisteix el president en les seves funcions executives i administratives.

President:	Josep Laporte i Salas
Vicepresident primer:	Salvador Giner de San Julián
Vicepresident segon:	Antoni Riera i Melis
Secretari general:	Salvador Alegret i Sanromà

Consell Permanent

El Consell Permanent actua per delegació del Ple i exerceix el govern de la corporació. És format per l'Equip de Govern i els presidents de les cinc seccions.

Presidents de les seccions:	Albert Balcells i González <i>(Secció Històrico-Arqueològica)</i>
	Màrius Foz i Sala <i>(Secció de Ciències Biològiques)</i>
	Joaquim Agulló i Batlle <i>(Secció de Ciències i Tecnologia)</i>

Joan Martí i Castell

(Secció Filològica)

Joan Vilà-Valentí

(Secció de Filosofia i Ciències Socials)

Consells de govern de les seccions

Secció Històrico-Arqueològica

President:	Albert Balcells i González
Vicepresidenta:	M. Teresa Ferrer i Mallof
Secretari:	Josep Massot i Muntaner
Tresorer:	Romà Escalas i Llimona

Secció de Ciències Biològiques

President:	Màrius Foz i Sala
Vicepresident:	Jacint Corbella i Corbella
Secretari:	Xavier Llimona i Pagès
Tresorer:	Ricard Guerrero i Moreno

Secció de Ciències i Tecnologia

President:	Joaquim Agulló i Batlle
Vicepresident:	Damià Barceló i Cullerés
Secretari:	Pere Santanach i Prat
Tresorer:	Carles Solà i Ferrando

Secció Filològica

President:	Joan Martí i Castell
Vicepresident:	Francesc Vallverdú Canes
Secretari:	Isidor Marí i Mayans
Tresorer:	Ramon Sistac i Vicén

Secció de Filosofia i Ciències Socials

President:	Joan Vilà-Valentí
Vicepresident:	Pere Lluís Font
Secretari:	Ricard Torrents i Bertrana
Tresorer:	Josep González-Agàpito i Granell

Presidents de les societats filials

Amics de l'Art Romànic

Presidenta:	M. Teresa Matas i Blanxart
-------------	----------------------------

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

President:	Josep Obiols i Salvat
------------	-----------------------

Associació Catalana de Sociologia

President:	Carles Prats i Maeso
------------	----------------------

Institució Catalana d'Estudis Agraris

President:	Joan Ràfols i Casamada
------------	------------------------

Institució Catalana d'Història Natural

President:	Josep Peñuelas i Reixach
------------	--------------------------

Societat Catalana d'Economia

President:	Pere Puig i Bastard
------------	---------------------

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

President:	Jaume Pòrtulas i Ambròs
------------	-------------------------

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

President:	Eduard Feliu i Mabres
------------	-----------------------

Societat Catalana d'Estudis Històrics

President:	Gaspar Feliu i Montfort
------------	-------------------------

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

President: Josep M. Mas i Solench

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

President: Miquel dels Sants Gros i Pujol

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

President: Miquel Crusafont i Sabater

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

President: Antoni Roca i Rosell

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Presidenta: Margarita Castañer i Vivas

Societat Catalana de Biologia

President: Jaume Reventós i Puigjaner

Societat Catalana de Comunicació

President: Josep M. Martí i Martí

Societat Catalana de Filosofia

President: Dídac Ramírez i Sarrió

Societat Catalana de Física

President: Josep M. Pons i Ràfols

Societat Catalana de Geografia

Presidenta: Maria Dolors Garcia Ramon

Societat Catalana de Llengua i Literatura

President: August Bover i Font

Societat Catalana de Matemàtiques

President: Carles Casacuberta i Vergés

Societat Catalana de Musicologia

President: Joaquim Garrigosa i Massana

Societat Catalana de Pedagogia

President: Lluís Busquets i Dalmau

Societat Catalana de Química

President: Àngel Messeguer Peypoch

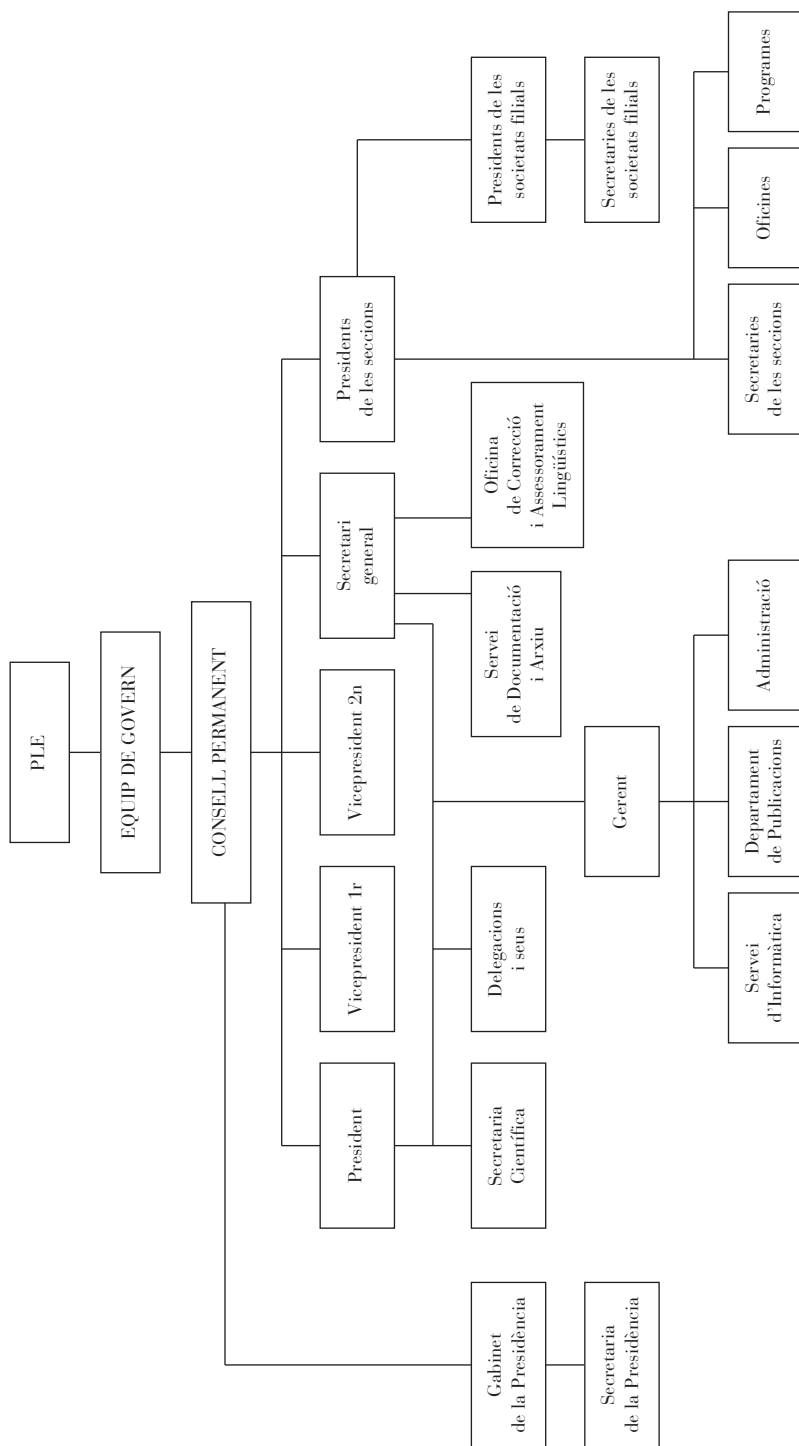
Societat Catalana de Tecnologia

President: Estanislau Tomàs i Morera

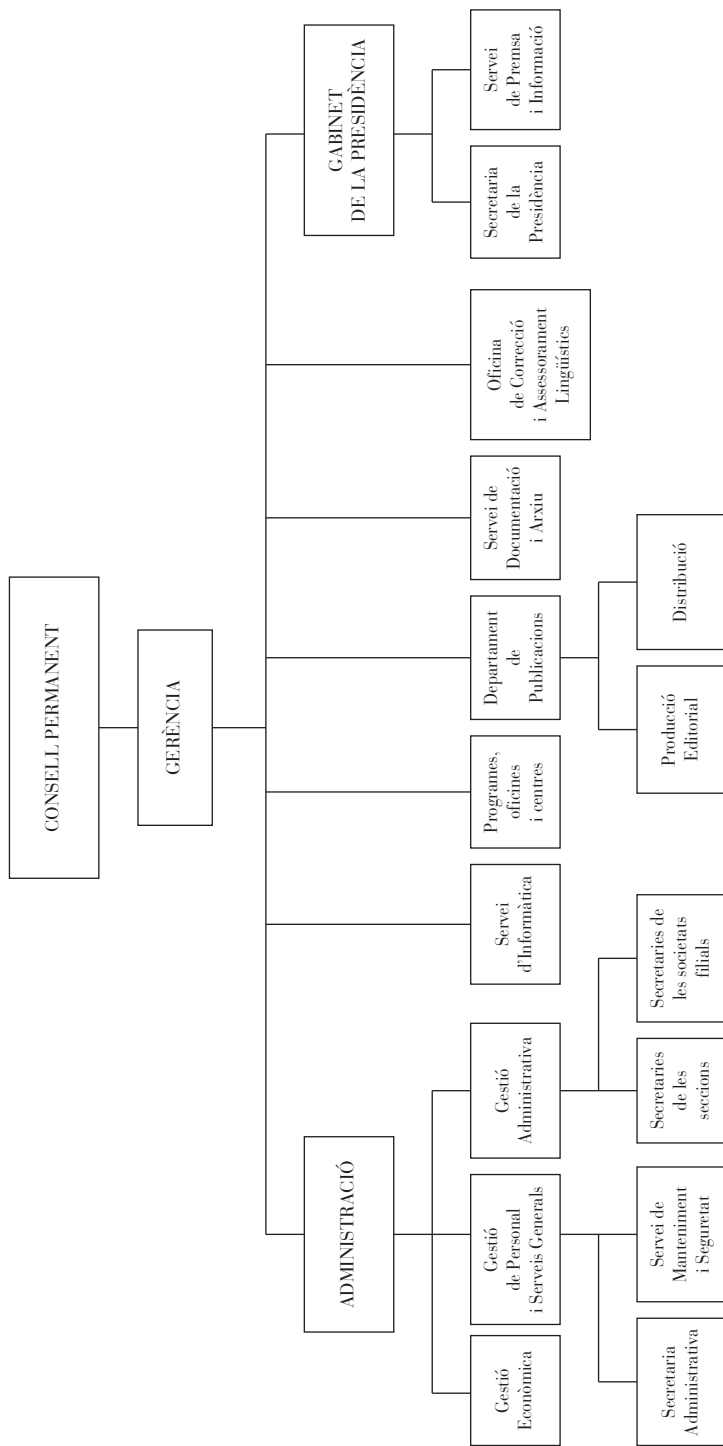
Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

President: Jordi Monés i Pujol-Busquets

Estructura funcional

Estructura administrativa

Nòmina del personal

Carme Aguilar i Delgado	Núria Jolis i Masjuan
Marc Alcalà i Borrell	Maria S. Julià i Obrador
Núria Aramon i Stein	Pilar Liesa i Caminal
Llorenç Arguimbau Vivó	Sílvia López i Caballer
M. Teresa Balagué i Sort	Ramon Martínez i Gil
Anna M. Balaguer i Prunés	M. Teresa Matas i Blanxart
M. Rosa Ballester i Vallès	Josep M. Mestres i Serra
Glòria Bladé i Castellet	Almudena de Miquel Gragera
Josep M. Boixareu i Cortina	Eulàlia Miret i Raspall
Maria Bozzo i Duran	Joan Moles Carrera
M. Cristina Bustó i Menéndez	Pere Montalat i Buscató
Ferran Cabellos Romero	Mercè Montañá i del Agua
Montserrat Camps i Garcia	Isabel Munujos i Sala
Laia Castanyer i Teixidor	Jaume Nogueroles i Segura
M. Lluïsa Castellón i Molina	David Ordóñez i Garcia
Mercè Castells i Baldrich	Jeroni Parrilla
Marta Cervera i Recio	Manuel Pascual i Rodríguez
Anna Chamizo i Tarté	Jordi Pedrola Bort
Irene Comas i Alsina	Manuel Peña Camacho
Ramon Corbella Bosch	Lluís Pérez-Carrasco i Ballestero
Josep Maria Domènech i Gibert	Joan Anton Rabella i Ribas
Fàtima Duarte i Ortega	Joan Rebagliato i Nadal
Jason Eames i Lamarca	Jordi Ribas i Bisbal
Marta Ejarque Pavia	Marina Rifà i Morell
Antoni Escolà i Banqué	Roser Rodríguez i Vila
F. Xavier Ferré i Mariscot	Xavier Rofes i Moliner
Antònia Ferrer i Gràcia	Núria Roma i Peix
Marta Folia i Campos	M. Teresa Sadurní i Villaronga
Imma Fradera i Castillo	Maite Sànchez i Riera
M. Rosa Franquesa i Bonet	Roser Sanromà i Borrell
Olga Fullana i Noell	Carolina Santamària i Jordà
Núria Fuster i Postico	Bàrbara Serra Viñals
Mariàngels Gallego i Ribó	Lluís Maria Sol i Salvadó

Lourdes Sola i López
Joan Soler i Bou
Albert Soler i Dalmases
Núria Tena i Aubiol
Maria Torras i Bozzo
Xavier Torrents Casas
Isabel Usandizaga Leonart

Josep Vila i Codina
Marta Viñuales i Granel

Aquesta és la relació de persones que formen la nòmina de l'IEC el 30 d'agost de 2004.

II. El Ple

Resum de les sessions plenàries i dels debats

Durant el curs 2003-2004, el Ple es reuní vuit vegades. A continuació presentem un breu resum de cada sessió.

Ple del dia 20 d'octubre de 2003 (ordinari)

- Informe de la Secció Històrico-Arqueològica
- Semblança del senyor Ferran Valls i Taberner, a càrrec del senyor Josep M. Mas i Solenç, president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Hi assisteixen 41 membres i 8 presidents de societats filials.

El senyor Josep Massot, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, llegeix una nota necrològica del senyor Miquel Batllori i Munné, membre corresponent de la mateixa Secció († 09.02.2003).

El senyor Albert Balcells, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, llegeix una nota necrològica escrita per la senyora Eulàlia Duran sobre el senyor Pierre Vilar, membre corresponent de la mateixa Secció († 07.08.2003).

Del seu informe, el president destaca els fets següents: la situació econòmica de l'Institut; la visita d'una representació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) a la Secció Filològica; la visita del senyor Jean-Luc De Paepe, secretari general adjunt de la Unió Acadèmica Internacional (UAI), que va mantenir reunions de treball amb tots els responsables de la celebració de la 78a Assemblea de la UAI a l'IEC; la signatura conjunta de l'IEC, la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrès de Cultura Catalana i la Fundació Joaquim Torrens Ibern per a la realització del Projecte *Scriptorium*, que té per objectiu la traducció al català de textos universitaris clàssics escrits en llengües estrangeres; la visita d'alguns membres de l'Equip de Govern al Consell de l'Audiovisual de Catalunya, i algunes reunions per a preparar un conjunt de conferències sobre la importància de la recerca.

El president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El senyor Josep M. Mas i Solench, president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, exposa la semblança del senyor Ferran Valls i Taberner.

El president de l'Institut informa que el president de la Secció Filològica va presentar una proposta al Consell Permanent perquè admeti que hi pugui haver membres corresponents d'aquesta Secció que siguin persones residents dins l'àmbit d'actuació de l'IEC. El Consell la va aprovar i va acordar de presentar-la al Ple. El president de la Secció Filològica, senyor Joan Martí i Castell, introdueix el tema i dona la paraula al secretari de la Secció Filològica perquè n'expliqui els detalls.

En el punt de l'ordre del dia sobre l'«Aprovació de la liquidació del pressupost del 2001 i del 2002», el vicepresident segon, senyor Antoni Riera, informa de la situació econòmica i cedeix la paraula al senyor Ramon Corbella, gerent de l'IEC, perquè n'expliqui els detalls. El gerent informa que el 25 de juliol de 2003, l'empresa Lavinia, encarregada de l'auditoria, va presentar el seu informe d'exercici del 2002, on va incorporar una nova liquidació del pressupost del 2002, que el Consell Permanent va aprovar en la reunió del 16 de setembre de 2003. L'informe de l'auditoria incloïa, però, una nota que deixava constància que la nova liquidació del pressupost del 2001 i la nova liquidació del 2002 no havien estat aprovades pel Ple de l'Institut, i és per això que es presenten a votació en aquest Ple. L'Equip de Govern, entenent que quan el pressupost es presenta al Ple ja hauria d'estar auditat, estableix un nou calendari per al 2003.

El Ple aprova la liquidació del pressupost del 2001 i del 2002 per unanimitat dels presents.

En l'apartat d'«Afers de la Secretaria General», el Ple aprova la petició del senyor Juli Peretó i Magraner de ser dispensat del compliment d'obligacions com a membre de l'IEC per un període d'un any, durant el qual s'haurà d'absentar de Catalunya.

El secretari general exposa els acords del Consell Permanent perquè el Ple els ratifiqui.

El Ple ratifica els acords 11.2, 11.3 i 12.2 del Consell Permanent, pels quals s'acorda nomenar el senyor Joan Vilà-Valentí (titular) i el senyor Josep M. Muntaner i Pasqual (suplent) per a la Comissió d'Urbanisme de Catalunya; el senyor Antoni Pladevall i Font com a vocal representant de l'Institut d'Estudis Catalans al patronat que tutelarà la gestió del monestir de Sant Cugat del Vallès, i el senyor Isidor Marí i Mayans com a representant de l'IEC a la Càtedra Alcover-Moll-Villangómez.

El secretari general comunica l'autorització del Consell Permanent al president per a vendre part dels locals que l'IEC té al carrer M. Aurèlia Capmany a la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer, així com diversos nomenaments.

Ple del dia 17 de novembre de 2003 (extraordinari)

— Debat sobre recerca i innovació

Hi assisteixen 21 membres i 5 presidents de societats filials.

El president presenta el cicle de conferències «Perspectives del segle XXI: recerca i país», sis conferències sobre la recerca a Catalunya que l'IEC organitza amb l'objectiu de facilitar el debat sobre la recerca i ajudar a establir les directrius que condueixin el país als llocs capdavanters de benestar, progrés i desenvolupament social. A continuació, el president dóna la paraula al secretari científic, senyor Francesc Gonzàlez i Sastre, que introdueix el senyor Joan Majó i Cruzate, president del Consell General de l'associació Pacte Industrial de la Regió Metropolitana de Barcelona, que parla sobre «Recerca i innovació».

En el posterior debat entre els assistents, intervenen, a més del senyor Joan Majó, per aquest ordre, els senyors Antoni Acensi, Josep Castells, Joan Begué, Carles Bas, Josep Rossinyol, Pere Rojas i Francesc Gonzàlez i Sastre.

Ple del dia 15 de desembre de 2003 (ordinari)

— Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans sobre les titulacions de llengua catalana a les escoles oficials d'idiomes

— Situació de l'endeutament de l'Institut d'Estudis Catalans a 31 d'agost de 2003

— Pressupost de l'any 2004

— Semblança del senyor Josep Trueta i Raspall, a càrrec del senyor Oriol Casassas i Simó, membre de la Secció de Ciències Biològiques

— Informe de la Secció de Ciències Biològiques

Hi assisteixen 49 membres i 8 presidents de societats filials.

El senyor Anscari Manuel Mundó i Marcet, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, llegeix una nota necrològica del senyor Cebrià Baraut i Obiols, membre corresponent de la mateixa Secció († 08.06.2003).

El senyor Josep Guitart i Duran, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, llegeix una nota necrològica del senyor Enric Artur Llobregat i Conesa, membre corresponent de la mateixa Secció († 28.08.2003).

El president cedeix la paraula al vicepresident segon, senyor Antoni Riera, que com a president de la Comissió del Centenari informa de l'activitat de la Comissió.

El president presenta la *Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans sobre les titulacions de llengua catalana a les escoles oficials d'idiomes*, en contra de l'acord pres per la Comissió d'Ordenació Acadèmica del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport del Govern espanyol, segons el qual l'actual ensenyament de la nostra llengua serà dividit per decret en dues titulacions distintes, sota els noms de *català* i *valencià*, a totes les escoles oficials d'idiomes. A continuació el president dóna la paraula al secretari general, que llegeix la proposta de text de la declaració.

El president obre un torn d'intervencions en què, per aquest ordre, els membres Josep M. Puig i Salellas, Josep Vigo, Manuel Mundó, Albert Jané, Marta Estrada, Joan Martí i Castell, Xavier Bellés, Eduard Bonet, Joaquim Molas i Francesc Fontbona proposen alguns canvis en el document, dels quals el secretari general pren nota per incorporar-los en el text, si la sintaxi ho fa possible.

El Ple aprova la *Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans sobre les titulacions de llengua catalana a les escoles oficials d'idiomes* per unanimitat dels presents. (Vegeu-ne el text sencer a «Declaracions institucionals», dins d'aquest mateix capítol.)

El president cedeix la paraula al gerent, senyor Ramon Corbella, que presenta la situació de l'endeutament de l'Institut d'Estudis Catalans a 31 d'agost de 2003. El gerent llegeix un resum de l'informe d'auditoria que ha presentat el senyor E. Ribas. De l'auditoria es desprèn que l'endeutament associat al procés inversor és de 1.000 MPTA, l'import a percebre de la Generalitat de Catalunya és de 408 MPTA i l'import de l'endeutament a càrrec de l'IEC és de 596 MPTA, dels quals 281 MPTA corresponen a préstecs a llarg termini, 86 MPTA al deute amb l'empresa constructora CLOSA i 229 MPTA a préstecs a curt termini.

El vicepresident segon, senyor Antoni Riera, informa sobre les línies generals del pressupost per a l'any 2004. Pel que fa als ingressos, el vicepresident segon informa que s'ha previst un increment del 2,5 % i que s'intentarà de consolidar tots els suplementes d'assignacions que es van obtenir l'any passat, tant de la Generalitat com del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), i, pel que fa a les despeses, informa que el pressupost s'ha augmentat en un percentatge superior als ingressos amb la finalitat d'incrementar el nivell d'activitat de les seccions i de les societats filials. El gerent presenta el detall del pressupost per al 2004.

En un torn de preguntes, el senyor Josep M. Puig i Salellas intervé per felicitar el gerent i l'Equip de Govern, i demana detalls al gerent sobre els mecanismes de control de la despesa.

El gerent informa que des del mes de juliol passat es fan tancaments mensuals, i que això permet vigilar de prop les possibles desviacions pressupostàries. Pel que fa a l'es-

talvi, informa que es preveu renegociar els contractes d'alguns dels serveis i reduir la despesa en capítols concrets, com ara el correu.

El Ple aprova el pressupost per al 2004 per unanimitat dels presents.

El senyor Josep González-Agàpito i Granell, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, presenta la candidatura del senyor Antoni Joan Colom i Cañellas com a membre de l'Institut, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

El senyor Oriol Casassas i Simó, membre de la Secció de Ciències Biològiques, exposa la semblança del senyor Josep Trueta i Raspall.

El president de la Secció de Ciències Biològiques, senyor Màrius Foz i Sala, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

En el punt sobre «Afers de la Secretaria General», el secretari general informa del canvi de càrrecs de la Secció de Ciències Biològiques, la qual ha quedat constituïda tal com segueix: Màrius Foz i Sala, president; Jacint Corbella i Corbella, vicepresident; Xavier Llimona i Pagès, secretari, i Ricard Guerrero i Moreno, tesorero. El secretari general informa de la signatura del conveni marc de col·laboració entre l'IEC i el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, així com de les reunions de la Comissió de Societats Filials i la Comissió de Publicacions de l'IEC.

Ple del dia 1 de març de 2004 (ordinari)

— Semblança del senyor Josep Ramon Bataller i Calatayud, a càrrec del senyor Salvador Reguant i Serra, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia

— Informe de la Secció de Ciències i Tecnologia

Hi assisteixen 47 membres i 9 presidents de societats filials.

Del seu informe, el president destaca els fets següents: la felicitació al nou president de la Generalitat de Catalunya, Pasqual Maragall, que presidirà el lliurament dels Premis Sant Jordi 2004, i els contactes mantinguts per l'Equip de Govern de l'Institut amb diverses conselleries de la Generalitat de Catalunya. També exposa que pel que fa a les relacions institucionals, tal com es va fer l'any passat amb els diversos grups parlamentaris, els equips rectorals de totes les universitats dels territoris de llengua catalana han estat convidats a visitar l'Institut, i, pel que fa a la unitat de la llengua, informa que al problema del País Valencià s'hi ha afegit ara el de les Illes Balears. En aquest sentit, ha rebut una carta del senyor Jordi Sans i Sabrafen, membre de la Secció de Ciències Biolò-

giques, que sol·licita que l'Institut faci una declaració sobre la unitat de la llengua. El president informa que en el seu dia ja es va manifestar a títol personal, i que properament es farà una reunió amb els membres de l'Institut de les Illes Balears i una altra amb representants de l'equip rector de la Universitat de les Illes Balears per a acordar quines accions es duen a terme des de l'Institut.

A continuació, es vota la proposta de la Secció Filològica perquè el Ple admeti que hi pugui haver membres corresponents d'aquesta Secció que siguin persones residents dins l'àmbit d'actuació de l'IEC (article 25.2 del Reglament de règim interior). Després de l'escrutini, el secretari general anuncia que la proposta ha estat aprovada.

El senyor Salvador Reguant i Serra, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, exposa la semblança del senyor Josep Ramon Bataller i Calatayud.

El president de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Joaquim Agulló i Batlle, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El secretari general sol·licita al Ple la ratificació dels nomenaments aprovats anteriorment pel Consell Permanent.

El Ple ratifica els acords següents del Consell Permanent:

— Acord 17.3 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar el senyor Salvador Alegret com a representant de l'IEC en la Fundació Carles Salvador.

— Acord 17.4 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar els senyors Joan Girbau i Salvador Alegret com a vocals en nom de l'IEC en el Consell de Direcció del Centre de Recerca Matemàtica.

— Acord 17.5 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar el senyor Xavier Llimona com a coordinador dels representants que té l'IEC en entitats, òrgans i institucions relacionades amb el medi ambient i el medi natural.

— Acord 17.6 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar el senyor Antoni Riera i Melis com a representant de l'IEC en el col·loqui «Polítiques culturals de la Unió Europea».

— Acord 17.7 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar el senyor Salvador Alegret com a representant de l'IEC en el Projecte *Scriptorium*.

— Acord 17.8 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar les mateixes persones que en l'edició de l'any passat per als Premios Nacionales d'enguany.

— Acord 17.9 del Consell Permanent, del 26 de febrer de 2004. El Consell Permanent acorda nomenar el senyor Josep M. Muntaner i Pasqual com a representant titular i Enric Lluch i Martín com a representant suplent per a la Comissió de Delimitació Territorial de la Generalitat de Catalunya.

El secretari general informa que la Societat Catalana de Biologia ha demanat a la Secretaria General d'incloure el Premi Josep M. Sala-Trepat dins del *Cartell de premis i de borses d'estudi* que es prepara per a l'abril del 2004.

El president fa constar el condol per la mort de la senyora Montserrat Pujol i Tallada, treballadora de l'IEC, i de la mare de la senyora Gemma Rigau, membre de la Secció Filològica.

En el torn obert de paraules, la senyora Mercè Durfort demana equilibrar la durada de les sessions del Ple i, com a antiga presidenta de la Secció de Ciències Biològiques i en nom d'aquesta, s'adhereix a l'agraïment que ha fet el senyor Joaquim Agulló, president de la Secció de Ciències i Tecnologia, durant l'informe presentat abans en relació amb la senyora M. Dolors Bruguera, «que ha treballat de manera exemplar tant per a les seccions com per a l'Institut», que ha estat membre del personal de l'IEC durant molts anys i que s'acaba de jubilar.

El president de l'Institut informa que la senyora M. Dolors Bruguera ha rebut l'homenatge de la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia i també dels treballadors i del president de l'Institut.

Ple del dia 5 d'abril de 2004 (ordinari)

- Informe d'activitats de la Secció Filològica
- Adjudicació dels premis i de les borses d'estudi corresponents als Premis Sant Jordi 2004
- Liquidació del pressupost de l'any 2003
- Presentació de candidats a membres de l'Institut

Hi assisteixen 27 membres i 7 presidents de societats filials.

Del seu informe, el president destaca els fets següents: algunes visites institucionals, com la del president i del secretari general de l'IEC al conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, senyor Josep Bargalló, en presència també del secretari de Política Lingüística, senyor Antoni Mir, durant la qual acordaren la creació d'una comissió mixta formada per membres de diversos departaments de la Generalitat i membres de l'IEC per tal d'arribar a un acord sobre la signatura d'un contracte programa que asseguraria uns

ingressos més elevats per a l'Institut; la visita de la consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya, senyora Caterina Mieras; les visites dels equips rectorals de set universitats dels Països Catalans; la reunió del president, del vicepresident segon i del secretari general de l'IEC amb els membres numeraris i emèrits de les Illes Balears per a tractar la situació de la llengua catalana; la signatura per part del president de l'IEC i del conseller delegat del Fòrum Barcelona 2004, senyor Jaume Pagès, el 15 de març de 2004, d'un conveni per a organitzar dos simposis internacionals; la conferència de premsa per a la presentació de la candidatura del domini *.cat*, tinguda el 31 de març de 2004, i la preparació d'un informe sobre l'ús social de la llengua.

El senyor Isidor Marí i Mayans, secretari de la Secció Filològica, en absència del president de la Secció Filològica, senyor Joan Martí i Castell, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que es presentà el darrer informe.

El secretari general informa sobre la proposta d'adjudicació dels premis i de les borses d'estudi corresponents als Premis Sant Jordi 2004 feta per cada una de les ponències, que ha estat aprovada en la reunió del Consell Permanent del proppassat 1 d'abril de 2004.

El Ple aprova la proposta d'adjudicació dels premis i de les borses d'estudi corresponents als Premis Sant Jordi 2004.

El vicepresident segon, senyor Antoni Riera i Melis, fa dues breus apreciacions sobre la liquidació del pressupost, una sobre la data d'aprovació i l'altra sobre el resultat de l'exercici del 2003.

El vicepresident segon cedeix la paraula al gerent, senyor Ramon Corbella, que presenta el detall del tancament de comptes de l'any 2003 i de quina manera s'ha arribat a aquest resultat.

El Ple aprova la liquidació del pressupost de l'any 2003.

El senyor Xavier Llimona i Pagès, membre de la Secció de Ciències Biològiques, presenta la candidatura del senyor Jaume Terradas i Serra com a membre de l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències Biològiques.

El senyor Salvador Alegret i Sanromà, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, presenta la candidatura de la senyora Pilar González i Duarte com a membre de l'Institut, adscrita a la Secció de Ciències i Tecnologia.

El senyor Joaquim Casal i Fàbrega, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, presenta la candidatura del senyor Pere Roca i Fabregat com a membre de l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia.

El senyor David Jou i Mirabent, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, presenta la candidatura del senyor Rolf Tarrach Siegel com a membre de l'Institut, adscrit a la Secció de Ciències i Tecnologia.

El secretari general informa que s'ha signat el conveni amb la Societat Andorrana de Ciències per a la donació de publicacions.

Ple del dia 19 d'abril de 2004 (extraordinari)

— Declaració de l'IEC sobre l'ús social de la llengua

Hi assisteixen 36 membres i 7 presidents de societats filials.

El president informa del procés que ha portat a convocar aquest Ple extraordinari: el Consell Permanent va creure convenient ja fa temps que l'Institut opinés sobre l'ús social de la llengua catalana. Conseqüentment, es va nomenar una comissió encarregada de preparar un text que el Consell Permanent va aprovar per unanimitat en la darrera reunió de l'1 d'abril de 2004. A continuació, es va obrir un termini que finalitzava el divendres 16 d'abril de 2004, perquè els membres poguessin presentar per escrit esmenes al document a la comissió, que avui es discutiran.

El president cedeix la paraula al vicepresident primer, senyor Salvador Giner, que presideix la comissió, perquè expliqui el procés d'elaboració del text i condueixi el debat.

El vicepresident primer obre un torn d'intervencions, en què participen els membres Manuel Castellet, Joaquim Muns, Jordi Sans i Sabrafen, Josep M. Puig i Salellas, Joan Martí i Castell, Carles Gasòliba, Lluís Garcia i Sevilla, Joan Solà, Josep Perarnau i Heribert Barrera.

El president obre un segon torn de paraules, en què intervenen els senyors Carles Gasòliba, Manuel Castellet, Joan A. Argenter i Ricard Torrents.

El president agraeix l'assistència i la participació dels presents al debat, que ha ajudat a enriquir el text.

S'obre un altre termini d'esmenes fins al dia 23 d'abril de 2004. Després, la comissió farà una redacció final, que hauria de ser aprovada per una majoria qualificada en el Ple, tot i que pugui passar prèviament pel Consell Permanent.

Ple del dia 17 de maig de 2004 (extraordinari)

— Debat sobre «Perspectives del segle XXI: recerca i país»

Hi assisteixen 40 membres i 9 presidents de societats filials.

Aquest debat clou el cicle de les sis conferències «Perspectives del segle XXI: recerca i país» que s'han fet al llarg del curs.

El president presenta la sessió i, a continuació, dóna la paraula al secretari científic, senyor Francesc Gonzàlez i Sastre, que introdueix els conferencians. Per aquest ordre, intervenen Santiago Riera, membre de la Secció Històrico-Arqueològica; Jaume Bertranpetit, membre de la Secció de Ciències Biològiques; Carles Solà, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia; Joan Vilà-Valentí, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i Joaquim Rafel, membre de la Secció Filològica.

En el posterior debat entre els assistents, intervenen, per aquest ordre, els senyors Pere Bassas, antropòleg; Manuel Castellet, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia; Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica; Mercè Durfort, membre de la Secció de Ciències Biològiques; Francesc Gonzàlez i Sastre, membre de la Secció de Ciències Biològiques, i els ponents Joaquim Rafel i Santiago Riera.

Ple del dia 14 de juny de 2004 (ordinari)

- Informe de l'IEC al Parlament de Catalunya sobre la reforma de l'Estatut
- Informe d'activitats de la Secció de Filosofia i Ciències Socials
- Votació de candidats a membres de l'Institut

Hi assisteixen 46 membres i 9 presidents de societats filials.

El president informa que l'Institut ha hagut de lamentar el traspàs del senyor Agustí Altisent i Altisent († 20.04.2004), membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica, i del senyor Ramon Margalef i López († 05.06.2004), membre emèrit de la Secció de Ciències Biològiques. En fan la semblança els membres Manuel Riu i Joan-domènec Ros, respectivament.

Pel que fa a les qüestions econòmiques, el president informa que continuen les negociacions amb les administracions públiques per al finançament de l'Institut.

El president felicita els membres que van organitzar la reunió de la 78a Assemblea General de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a l'Institut d'Estudis Catalans del 26 de maig al 2 de juny, de resultes de la qual s'ha format una comissió per a fer un estudi en profunditat sobre la dignitat humana.

El president informa que les visites dels equips rectorals de les universitats a l'Institut estan resultant molt positives. En aquest sentit, la Universitat de Barcelona ha demanat l'activació i la renovació del conveni de col·laboració amb l'IEC, i amb la Universitat Politècnica s'ha acordat la celebració aquesta tardor d'un seminari sobre la formació professional i universitària, en què intervindran alguns premis Nobel. L'IEC

convidarà els mateixos ponents per tractar «Els efectes socials de la ciència i de la innovació».

El president informa que el director de l'Institut Ramon Llull, senyor Xavier Folch, ha demanat la col·laboració de l'IEC per a la Fira del Llibre, que es farà a Guadalajara durant la propera tardor.

El president explica que el mes d'abril va ser convidat per la ponència redactora de la proposta de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya per a explicar el punt de vista de l'Institut i que va comparèixer amb el senyor Josep M. Puig i Salellas davant el Parlament de Catalunya el 6 de maig de 2004.

El senyor Pere Lluís Font, vicepresident de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que es presentà el darrer informe.

Pel que fa a la votació de candidats a membres de l'Institut, després de l'escrutini de vots, fet amb el suport dels senyors Joaquim Agulló i Batlle i Lluís Garcia i Sevilla, al final de la sessió el president informa que el Ple ha votat favorablement l'admissió del senyor Jaume Terradas i Serra com a nou membre numerari, adscrit a la Secció de Ciències Biològiques; de la senyora Pilar González i Duarte i dels senyors Pere Roca i Fabregat i Rolf Tarrach Siegel com a nous membres numeraris, adscrits a la Secció de Ciències i Tecnologia, i del senyor Antoni Joan Colom i Cañellas com a nou membre numerari, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

El senyor Carles A. Gasòliba i Böhm, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, presenta la semblança del senyor Ramon Trias i Fargas.

El secretari general informa que s'han celebrat eleccions a les juntes de la Institució Catalana d'Història Natural, el nou president de la qual és el senyor Josep Peñuelas, i a la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, la nova presidenta de la qual és la senyora Margarita Castañer.

En el torn obert de paraules, el senyor Manuel Mundó vol que consti en acta «l'agraïment entusiasta i unànim de tota la Junta Directiva de la Unió Acadèmica Internacional i de tots els membres delegats de les diverses acadèmies de tot el món per l'acollida fervorosa que han tingut a l'Institut d'Estudis Catalans des del 26 de maig fins al 2 de juny».

Declaracions institucionals

Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans sobre les titulacions de llengua catalana a les escoles oficials d'idiomes

1. El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans, reunit a Barcelona el dia 15 de desembre de 2003, expressa la seva perplexitat davant l'acord pres per la Comissió d'Ordenació Acadèmica del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport del Govern espanyol segons el qual l'actual ensenyament de la nostra llengua serà dividit per decret en dues titulacions distintes, sota els noms de català i valencià, a totes les escoles oficials d'idiomes.

2. L'Institut no pot entendre que el Govern espanyol vulgui prendre un acord en contra de la Real Academia Española i de tota la comunitat científica internacional, que reconeix explícitament que *català* i *valencià* són denominacions d'una mateixa llengua, i en contra també de la doctrina del Tribunal Constitucional (Sentència 75/1997, publicada al BOE núm. 212, del 21.5.1997).

3. L'Institut, en la responsabilitat que li confereix ser la més alta autoritat científica pel que fa a la llengua catalana, actua sempre per damunt de la política i al marge de partidismes. Per tant, l'Institut, com a custodi de la integritat lingüística, expressa el seu rebuig total a la intenció del Govern espanyol de dividir la llengua catalana.

4. L'Institut constata que, en virtut d'aquesta proposta de la dita Comissió, la nostra llengua, compartida amb ciutadans de diversos estats europeus, pateix un atemptat més contra la seva unitat i integritat.

5. L'Institut d'Estudis Catalans manifesta la seva protesta més enèrgica per aquest nou intent de socavar la unitat i la integritat de la nostra llengua i se solidaritza amb les declaracions fetes per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i per la Xarxa d'Universitats Institut Joan Lluís Vives en relació amb el susdit acord.

6. L'Institut demana al Govern espanyol que retiri la proposta de l'esmentada Comissió ministerial, la qual no obeeix a cap criteri científic ni docent, perquè només crea un perjudici enfrontament i conflicte, i perquè, en cas que prosperés, no podria ser interpretada d'una altra manera que com un atac deliberat a la nostra llengua.

Barcelona, 15 de desembre de 2003

De la unitat i la denominació de la llengua catalana

El Consell Permanent de l'Institut d'Estudis Catalans ha conegut amb sorpresa i preocupació les declaracions fetes pel ministre d'Afers Exteriors del Govern espanyol, senyor Miguel Ángel Moratinos, pel que fa al reconeixement de les llengües de l'Estat com a llengües oficials de la Unió Europea. El senyor Moratinos expressa el desig que, ensems amb el català, també ho sigui el valencià.

El Consell Permanent de l'IEC vol fer avinent al Govern espanyol que el català i el valencià són una sola llengua. Repetidament això ho ha reconegut el Tribunal Constitucional espanyol. Així mateix, tota la comunitat científica internacional ho reconeix explícitament. Finalment, totes les fonts lexicogràfiques de prestigi, d'arreu del món, descriuen el valencià i el català com a una i la mateixa llengua.

En conseqüència, el Consell Permanent de l'IEC considera que la iniciativa de sol·licitar l'admissió del català i del valencià com a llengües diferenciades contribueix a la confusió i a l'afebliment respecte a la llengua compartida, en les seves diverses modalitats, per milions de ciutadans de territoris ben diversos.

Pel que fa a la seva denominació, constatem que està resolta satisfactòriament per totes les parts i que replantejar-la suposaria generar un problema fals. El *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC defineix *valencià* en els termes següents: «Al País Valencià, llengua catalana», amb la qual cosa ratifica en una accepció més clara allò que diu el *Diccionari de la llengua espanyola* de la RAE en l'entrada *valenciano*.

Barcelona, 16 de setembre de 2004

Els membres

Semblances d'antics membres

El Consell Permanent de l'IEC acordà realitzar en cada Ple una semblança d'un membre dels primers temps de l'Institut per a contribuir a fer viva la història de la institució als membres actuals. A continuació s'inclouen les semblances presentades pel senyor Josep M. Mas i Solench sobre Ferran Valls i Taberner, pel senyor Oriol Casassas i Simó sobre Josep Trueta i Raspall, pel senyor Salvador Reguant i Serra sobre Josep Ramon Bataller i Calatayud, i pel senyor Carles Gasòliba i Böhm sobre Ramon Trias i Fargas.

Ferran Valls i Taberner

(31.03.1888 - 01.10.1942)

Ferran Valls i Taberner

PER JOSEP M. MAS I SOLENCH

Sigui'm permès, en primer lloc, expressar el meu agraïment per haver estat designat per presentar la semblança biogràfica de Ferran Valls i Taberner, personatge al qual he dedicat una de les darreres publicacions.¹ La seva figura imposa, a tot aquell que s'hi apropa, per la seva extraordinària vitalitat: va treballar adelerat en la recerca de la història medieval de Catalunya i les fonts del dret i la història de la legislació catalana, a la vegada que actuava intensament en el camp de la societat, la política i la cultura.

Formava part del grup d'intel·lectuals que es van forjar sota el mestratge d'Antoni Rubió i Ors, Josep Torras i Bages i Enric Prat de la Riba i que ocuparen, de manera destacada, la primera meitat del segle xx. Foren els que no van regatejar esforços per impulsar el desenvolupament cultural del país, no solament a través de la investigació i la

1. JOSEP M. MAS I SOLENCH, *Ferran Valls i Taberner, jurista, historiador i polític*, Barcelona, Proa, 2002.

docència, sinó exercint càrrecs de responsabilitat prop d'institucions representatives, sense oblidar les seves aportacions personals a la política. Era aquella generació que Vicens Vives va denominar com del 17 i que segons Lluís Nicolau d'Olwer va viure «tota la lluita del catalanisme polític i la més aguda de les lluites socials de la nostra terra».

1

Ferran Valls i Taberner va néixer el 31 de març de 1888, a Barcelona, quan encara era «una ciutat petita, a l'abast de la mà», com va escriure Gaziell, que a penes tenia tres-cents mil habitants, però que pressentia l'esclat de l'Exposició Universal que s'havia d'inaugurar dos mesos escassos després, el 20 de maig. Va ser el primer dels deu fills del matrimoni d'Isidre Valls i Pallerola i Antònia Taberner i Prims.

L'Exposició Universal havia d'obrir nous horitzons a la ciutat: les reformes urbanístiques oferien millores arquitectòniques, i adquiria projecció internacional tot afavorint la superació de la vida provinciana amb nous aires europeus. D'altra banda, és el moment en què comença el desvetllament del catalanisme polític. S'elaboren documents significatius: el Centre Català impulsa la redacció de la *Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña*, coneguda com el *Memorial de Greuges* (1885); la Unió Catalanista, en l'Assemblea celebrada a Manresa, promou l'aprovació d'unes bases per a la Constitució Regional Catalana (1892), denominades després *Bases de Manresa*, i, més tard, (1897) el *Missatge a la Reina regent* (1898). Paral·lelament sorgeixen publicacions de reflexió i projecció catalanista: *Lo catalanisme*, de Valentí Almirall (1886), *La tradició catalana*, de Josep Torras i Bages (1892) i *Compendi de doctrina catalanista*, d'Enric Prat de la Riba, i es donen a conèixer els grans noms del catalanisme.

Mentrestant, la llengua catalana s'envigoreix amb la important aportació de Jacint Verdaguer, seguida de Joan Maragall, Àngel Guimerà, Santiago Rusiñol o Ignasi Iglésies, que repercutia a les Illes Balears amb Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera. El segle s'acabava amb els problemes bèl·lics de Filipines i Cuba. A la fi del segle, «política, vida social, ciència, art, lletres, tot presentava els símptomes d'una intensa febre, com si una nova era fos ja molt a prop» (Rovira i Virgili).

La infància de Valls i Taberner transcorre durant la darrera dècada del segle i cursa les primeres lletres en una escola particular situada a la plaça de Catalunya fins que, en arribar als vuit anys, ingressa com a alumne al col·legi de la Companyia de Jesús del carrer de Casp per aconseguir la preparació que li permetés seguir els estudis de batxillerat en el mateix centre. Així, quan s'inicia el nou segle ja cursa el tercer curs.

En aquest col·legi, «que oferia el millor ensenyament que llavors es donava als col·legis privats, sobretot en el camp de les lletres», segons Agustí Calvet, va fer les primeres amistats, que mantindria durant la seva vida; d'entre les més properes, Joaquim M. de Nadal, Josep M. Boix i Raspall, Agustí Calvet, Josep M. López-Picó, Manuel Reventós i Bordoy, Lluís Nicolau i d'Olwer, Manuel M. Vergés i Jordi Rubió i Balaguer. Aquest darrer recorda que Valls «destacà tot seguit entre els condeixebles. A retòrica compartia la categoria màxima en els premis i en les festes del col·legi amb en Nicolau d'Olwer». Malgrat seguir els estudis al col·legi dels jesuïtes, s'examinava com tots els altres alumnes a l'Institut General y Técnico de Segunda Enseñanza, que funcionava a l'edifici de la Universitat Literària.

En acabar els estudis de batxillerat havia d'elegir la carrera i, després d'escoltar les opinions de la família, no sempre d'acord amb el seu propi criteri, va decidir matricular-se a la Facultat de Dret i Ciències Socials de la Universitat de Barcelona i entre els anys 1904-1905 inicià el curs d'Ampliació de dret, exigint en aquella època, les assignatures del qual s'impartien en la mateixa Universitat. Aquí va conèixer Ramon d'Abadal i de Vinyals i Lluís Nicolau i d'Olwer i tots tres formaren «un grup agermanat per l'amor a l'estudi i la comunitat d'ideals» (Jordi Rubió). La seva bona amistat va perdurar durant tota la vida.

La influència que en aquest curs va rebre d'Antoni Rubió i Lluch i la gran cultura que aportava en les seves lliçons sobre literatura, van impulsar Valls i Taberner i els seus condeixebles i amics a matricular-se a la Facultat de Filosofia i Lletres, on van trobar la seva autèntica vocació. Així, sense deixar els estudis de dret, va seguir fent les dues carreres fins a aconseguir el doble doctorat. Ell ho recordava anys després: «El record del meu ingrés a la Universitat va unit al nom egregi del professor Antoni Rubió i Lluch. Les seves lliçons eloqüents, plenes de sabiduria i de fervor, relatives a la literatura espanyola, foren per a mi una veritable revelació», i van desvetllar, explica, «la meua vocació pels estudis literaris i singularment per les disciplines històriques». Per això, «d'alumne del mestre Rubió i Lluch, a la Universitat, vaig passar a ésser-ho també en la seva Càtedra de Literatura Catalana dels Estudis Universitaris Catalans, llavors de recent fundació».

2

El segle havia començat marcat per l'efervescència política: el 1901, s'inicia la tradició de commemorar la diada de l'11 de setembre, en record de la data tan significativa de 1714; la Lliga Regionalista, després d'haver guanyat les eleccions generals, perdia les municipals en benefici dels republicans; apareixia un personatge foraster, Alexandre Lerroux,

qui, havent guanyat una acta en les eleccions municipals, es convertia en el cap dels republicans; el 1904 el rei Alfons XIII visitava Barcelona per primera vegada acompanyat pel president del Govern, Antonio Maura, visita que va comportar tensions en el si de la Lliga Regionalista i l'escissió d'un grup d'elements representatius que formaren el Centre Nacionalista Republicà i apareixia *El Poble Català*, setmanari que, dos anys més tard, es va convertir en diari.

Tanmateix, la Lliga Regionalista guanyava novament les eleccions municipals de 1905 i un acudit del setmanari *Cu-cut!* fou el motiu perquè uns militars n'assaltessin la redacció i la de *La Veu de Catalunya*. Aquests fets i el posterior debat al Congrés de Madrid, impulsaren la constitució de la Solidaritat Catalana. L'any següent, Enric Prat de la Riba exposava el seu ideari a través del llibre *La nacionalitat catalana*. Poc abans, però, de les eleccions a diputats a Corts, Francesc Cambó era greument ferit en un atemptat a Hostafrancs i tres dies després, el 21 d'abril de 1907, Solidaritat Catalana aconseguia una important victòria; sorgia la federació sindical Solidaridad Obrera; el 1909 seria recordat pels aldarulls coneguts com *la Setmana Tràgica* i la implacable sentència contra Francesc Ferrer i Guàrdia, i el 1910 sorgia la Unió Federal Nacionalista Republicana, que va aconseguir un bon èxit electoral.

D'altra banda, mentre els partits creixien i el catalanisme guanyava terreny, la llengua encara es mantenia llastada fins al punt que moltes manifestacions polítiques catalanistes es produïen en castellà o en un català deficient. Aquesta situació era agreujada encara per la imposició del ministre d'Educació, comte de Romanones, qui en decret de 1902 ordenava que l'ensenyament del catecisme es fes en castellà a tot l'Estat. Com a reacció dintre l'àmbit universitari, a fi de tractar obertament el problema, es va convocar el Congrés Universitari Català (1903), a partir del qual, tres anys més tard, es creaven els Estudis Universitaris Catalans. L'interès pel català es va posar definitivament de manifest en ocasió de celebrar-se el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906) i va rebre un impuls remarcable gràcies a la decisió d'Enric Prat de la Riba, qui des de la presidència de la Diputació va crear, el 1907, l'Institut d'Estudis Catalans.

El panorama que oferien els primers anys del segle va desvetllar la consciència política i catalanista del grup d'amics estudiants que es trobaven en plena carrera. Valls, en un principi, es va abocar a la política, segons els que el van conèixer, més per la responsabilitat social que semblava exigir-li el temps que per vocació. Es va inclinar, primer, per la Juventud Monárquica però ben aviat, el 1907, sota l'impuls dels seus amics, es va incorporar a la Lliga Regionalista. Malgrat que volia mantenir una posició expectant fins que no acabés la carrera, es va decidir amb admiració i entusiasme per aquest partit mogut per l'acció cultural de Prat de la Riba i el discurs de Francesc Cambó.

Emportat per aquest esperit, Valls i Taberner, capdavanter del grup d'amics, organitzava classes de llatí per als estudiants que sentien les deficiències de la seva preparació i des de l'Associació Catalana d'Estudiants programava conferències sobre música: *La Passió* de Johann Sebastian Bach era tractada pel reconegut organista Vicenç M. Gilbert i el musicòleg i compositor Felip Pedrell impartia un curs d'Història musical i ètnica de la cançó popular. La seva acció, però, no es quedava aquí: el 1908 s'encarregava de recaptar fons per a un homenatge a Manuel Milà i Fontanals; formava part de la comissió creada per commemorar el vint-i-cinquè aniversari de la celebració de la festa de Sant Tomàs d'Aquino; gestionava amb l'abadessa de Pedralbes la utilització per l'Associació Catalana d'Estudiants d'uns fulls històrics relacionats amb el monestir i, afeccionat a la fotografia, es prestava generosament a fer de documentalista sempre que era necessari. Així s'oferia sempre al servei dels amics. En aquest mateix any, emportat per l'interès per la cultura, se sent atret per l'entitat que reunia una important biblioteca ingressa a l'Ateneu Barcelonès, del qual serà soci actiu durant tota la vida, serà membre de la Junta i l'any 1932 en serà designat vicepresident.

3

Quan encara no havien acabat les carreres que cursaven, Ferran Valls i Ramon d'Abadal, lliurats ja en l'inici de les investigacions històriques, concorren a un premi que la Diputació de Barcelona atorgava en un concurs que se celebrava a Tarragona amb motiu de la commemoració del set-cents aniversari de la naixença de Jaume I. El treball que va merèixer ser guardonat versava, com exigia la convocatòria, sobre l'obra legislativa del rei. La quantitat de set-cents cinquanta pessetes del premi la van utilitzar per adquirir bibliografia francesa i italiana sobre dret romà i història del dret i de les institucions.

Enllestia ja la carrera i amb Ramon d'Abadal feien plans per al futur i per un moment sentiren l'atracció de continuar estudis a Bolonya, però decidiren emprendre el doctorat a Madrid. Valls i Taberner, el 1910, havia acabat les dues carreres i publicat ja algunes recensions i articles a la revista *Estudis Universitaris Catalans*. La seva vocació estava encarrilada. Abans d'iniciar el nou curs a Madrid per doctorar-se, els dos amics acorden realitzar un viatge per Europa. Amb un llarg periple visiten Vichy, Suïssa, Magúncia, Colònia, Aquisgrà —on feren una visita al doctor Eberhard Vogel, autor d'un diccionari català-alemany—, continuaren cap a Brussel·les, ciutat que celebrava l'Exposició Internacional, i retornaren per París, Sant Sebastià i Saragossa.

En la seva estada a Madrid investiga els fons documentals de Poblet, a l'Arxiu

Històric Nacional, i, gràcies a una recomanació del seu pare, entra en contacte amb Eduardo de Hinojosa, Marcelino Menéndez y Pelayo, Rafael Ureña i Antonio Ballesteros, dels quals no solament rep ensenyaments, sinó que en freqüenta les tertúlies. Els estudis de doctorat, però, van quedar interromputs perquè la Junta de Ampliación de Estudios li va oferir anar a l'École des Chartes i a la Facultat de Dret de París. L'oferta era massa temptadora per a la inquietud investigadora de Valls i Taberner i tot seguit s'instal·là a París, a la rue des Écoles, 20, on va passar el curs 1910-1911, com a estudiant dels professors més destacats d'aquells moments: Morel-Fatio, Prou, Violet, Esmein, Thévenin, Chénon, Lefebvre, Lelong Cuq i Girard. La seva activitat a París no es limita a seguir els cursos, sinó que s'ofereix al Col·legi d'Advocats de Barcelona per fer recerques sobre textos de dret català. Encara no s'havia col·legiat, cosa que farà un any després i des d'aquest moment no deixarà de col·laborar amb el Col·legi. Des de París aprofita per viatjar a Londres amb el seu germà Josep i accepta la invitació del seu oncle Domingo per passar uns dies d'estiu a Mannheim (Alemanya) abans de retornar per emprendre novament viatge a Madrid i acabar els doctorats.

L'any 1911 s'examina del doctorat de dret a Madrid i després entra de secretari redactor a l'Institut d'Estudis Catalans i continua els estudis per doctorar-se en història. Finalment, llegeix amb èxit la tesi doctoral en dret, *Las «Consuetudines iberdenses» (1227) y su autor Guillermo Botet*. La seva inquietud no li permetia deixar per més temps el doctorat en història i el 1913 s'examina de les assignatures corresponents mentre prepara la tesi que llegirà l'octubre de 1915, amb el títol *Los abogados en Cataluña durante la Edad Media*. No podem deixar d'esmentar el que va deixar escrit el professor Ramón Prieto Bances en la necrològica de Valls Taberner, recordant aquells anys: «se imponia a todos; dentro de la camaraderia estudiantil, inspiraba a unos y a otros el mayor respeto y a él acudían en busca de consejos sabios y prudentes».

Mentrestant, l'any 1913 fou ben important per a Valls i Taberner: és nomenat professor d'història de Catalunya dels Estudis Universitaris Catalans; guanya les oposicions al cos d'arxivers i és destinat a l'Arxiu d'Hisenda de Tarragona i poc després és designat per dirigir la secció històrica de l'Oficina d'Estudis Jurídics recentment creada per la Diputació de Barcelona. Gairebé simultàniament, Lluís Duran i Ventosa, president de la Comissió d'Instrucció Pública de la Diputació, encarrega a Ferran Valls i Ramon d'Abadal l'organització d'una col·lecció de documents amb el títol de «Textes de Dret Català» i el mateix any apareix *Usatges de Barcelona*, obra dels dos amics.

El projecte d'aquesta col·lecció preveia, en segon lloc, la inclusió dels *Privilegis i ordinacions de les valls pirinenques*. Valls i Taberner va emprendre la tasca en solitari i l'obra, prevista en un principi en un sol volum, per causa de la seva extensió es va haver

de publicar en tres volums, i encara més tard se n'hi afegí un de quart.² Es tractava d'organitzar un recull de textos essencials per al coneixement del dret del Pirineu i el resultat va ser extraordinàriament reeixit. En la mateixa època publica alguns treballs, a més de ressenyes a l'*Anuari* de l'Institut d'Estudis Catalans i a *Estudis Universitaris Catalans*, i cal fer esment de l'estudi sobre *Pere Becet (1364-1430)*, redactat conjuntament amb Francesc Martorell i Trabal. Amb aquesta frenètica activitat no podia continuar viatjant a Tarragona per exercir d'arxiver i el mes d'octubre d'aquest any demana l'excedència.

L'any següent, en les eleccions de 8 de març de 1914 fa el primer assaig polític: és proclamat candidat pel districte del Solsonès. La lluita electoral es presentava difícil. El contrincant, Pere Milà i Camps, era ben conegut a la comarca. Els seus amics, però, com explica Josep M. de Sagarra, no el van pas deixar sol: va rebre l'ajut de Nicolau i d'Olwer, Felip Cruïlles, Francesc Martorell, Manuel Reventós, el mateix Sagarra i també del seu germà Pepe. La contesa no li fou favorable i malgrat les reclamacions del seu apoderat, Nicolau i d'Olwer, l'elecció va recaure en el seu oponent.

El mateix any 1914, es constituïa la Mancomunitat de Catalunya sota la presidència d'Enric Prat de la Riba i s'inicia un període de preponderància de la Lliga, que guanya les eleccions a diputats malgrat la concurrència de la coalició entre la Unió Federal Nacionalista Republicana i el Partit Radical d'Alejandro Lerroux, èxit que reitera en les eleccions de 1916. «Durant aquests anys», resumia Claudi Atmetlla, citat per Josep Termes, «la Lliga és, a tot Catalunya, l'únic partit que compta, l'únic que governa. I, a Madrid, l'únic partit temible, per tal com ningú, sinó ell, no pot exercir una veritable oposició.»

El 29 de maig de 1916 Valls i Taberner era nomenat jutge d'apel·lacions del Principat d'Andorra, càrrec que mantindrà durant tota la vida, i el dia següent, festivitat de la seva onomàstica, contrau matrimoni amb Marcel·lina Arnó i Maristany, a l'església de la Mercè. Beneix la unió el bisbe de la Seu d'Urgell, doctor Joan Benlloch, i fan el viatge de nuvis pel nord d'Espanya ja que no poden viatjar a Europa com a conseqüència de la guerra.

Ens hem referit, amb preferència, a la presència política de la Lliga atès que era el partit en el qual es movia i militava Valls i Taberner i al que continuarà servint fins a la seva desaparició, el 1936, com a conseqüència de l'esclat de la Guerra Civil espanyola.

2. *Privilegis i ordinacions de la Vall d'Aran* (1915), *Privilegis i ordinacions de les valls pirinenques: vall d'Aneu, Vallferrera i vall de Querol* (1917), *Privilegis i ordinacions de les Valls d'Andorra* i, posteriorment, *Privilegis i ordinacions de la vall de Ribes*.

Europa estava immersa en la guerra que va provocar l'encariment de les subsistències. Els problemes governamentals i les eleccions se succeeixen. Davant d'aquesta situació sorgeix la idea de celebrar, a Barcelona, una assemblea de parlamentaris, que és interrompuda per la policia i en la qual són detinguts els reunits, si bé són alliberats poc després. La crisi obrera s'agreuja i provoca una vaga general a tot Espanya, convocada per la Unió General de Treballadors. Entre aquests esdeveniments, l'1 d'agost de 1917, mor Enric Prat de la Riba a Castellerçol i la direcció de la Lliga recau en Francesc Cambó, mentre Josep Puig i Cadafalch el succeeix en la presidència de la Diputació. Barcelona ja ha assolit els sis-cents mil habitants.

Davant del panorama, Francesc Cambó, qui juntament amb Joan Ventosa formava part del govern de l'Estat presidit per Antonio Maura, va proposar la possibilitat d'un estatut d'autonomia per a Catalunya i Valls i Taberner va treballar-hi eficaçment des de l'Oficina Jurídica, en la qual Francesc Maspons, Ramon d'Abadal i el mateix Valls van preparar una memòria amb el títol d'*El dret català i la codificació*, que va ser sotmesa al Consell de la Mancomunitat, i unes bases per a la constitució de l'Estatut van ser presentades al president del Consell de Ministres, Manuel García Prieto, marquès d'Alhucemas. Malgrat la bona disposició d'aquest i les esperances donades pel seu successor, el comte de Romanones, van sorgir dificultats polítiques que impediren continuar l'estudi del projecte.

La guerra d'Europa s'acabava però al país es vivia una situació enrarida. Valls i Taberner s'havia abocat, amb intensitat, a la recerca. Publicava estudis d'investigació en revistes especialitzades i a la premsa, articles de temes culturals i sobre la situació politico-social que el preocupaven. El 1918 intenta unes oposicions a la càtedra d'Història de la Universitat de Barcelona, que no van resultar reeixides. El mateix any, però, és nomenat adjunt de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans i el 1920 és elegit membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

Els inicis dels anys vint es presentaven complicats socialment i política: sindicats obrers i patronal estaven enfrontats i els assassinats abundaven. S'havia produït una vaga com a conseqüència dels problemes de la societat Riegos y Fuerzas del Ebro, coneguda com *La Canadenca*, a la qual s'afegiren el sector tèxtil, el de transports i el d'aigües. Els problemes del nord d'Àfrica, l'any 1921, provocaven el desastre militar del Marroc, a Annual i Mont-Arruit. El mateix any, en les eleccions regionals, la comissió d'Acció Política de la Lliga decideix que Valls i Taberner es presenti pel districte de Berga-Manresa. La renovada embranzida de la campanya, de la qual surt guanyador, el converteixen en di-

putat provincial de la Mancomunitat que presideix Josep Puig i Cadafalch, en la qual forma part de la Comissió Auxiliar d'Actes i de la Comissió d'Interessos Generals.

Complia escrupolosament les seves obligacions com a diputat, però no oblidava les recerques, centrades principalment a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sobre els diversos camps de la història i la legislació catalanes medievals, que constituïen per a ell el més viu interès de la seva vocació. A la vegada mantenia relació amb investigadors, nacionals i estrangers, amb personalitats destacades de la política a Madrid i no deixava de treballar dintre el partit de la Lliga en què militava. Gaudia d'un ben guanyat prestigi professional i polític, així com d'una excel·lent, consideració social i literària. D'aquí que fos elegit secretari dels Jocs Florals de Barcelona d'aquell any.

Valls i Taberner se sentia atret per la docència universitària, cosa que el va inclinar novament a prendre part en unes oposicions a la càtedra d'Història, les quals va guanyar brillantment i va aconseguir la vacant d'Història d'Espanya de la Universitat de Múrcia. A Barcelona, però, el reclamaven massa obligacions i malgrat la bona rebuda que li tributaren els col·legues, un any després, el 21 de setembre de 1923, va demanar l'excèdència, no sense deixar de pronunciar el discurs inaugural que per torn li corresponia, titulat *Los privilegios de Alfonso X en la ciudad de Múrcia*, el qual, en opinió d'un col·lega, va constituir «una memorable ofrenda a la Murcia docta y universitaria en su rápido desfilar per el aula que honró con su presencia y magisterio.» (Andrés Sobrejano).

Havia acceptat redactar una *Història de Catalunya* per encàrrec de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. L'obra, elaborada amb la col·laboració de Ferran Soldevila, fou publicada el 1922. Era difícil d'escriure-la en aquells moments i, en molts aspectes, requeria aportacions que constituïen les primícies de les seves recerques. Amb el pas del temps havia d'aconseguir un bon èxit que s'ha mantingut fins avui, amb tres edicions de la traducció al castellà i la setena edició catalana encara a les llibreries.

5

Amb el cop d'estat de Primo de Rivera, el 13 de setembre de 1923, la situació política va canviar radicalment i el Govern de Madrid era substituït per un Directori militar i es dictaven decrets repressius per a Catalunya: prohibició d'usar públicament la llengua i la bandera, destitució d'ajuntaments i clausura d'entitats catalanistes. Per un reial decret de 12 de gener de 1924 es dissolen les diputacions elegides per sufragi popular i la Mancomunitat de Catalunya desapareix amb la dimissió del seu president, Josep Puig i Cadafalch. Des d'aquesta data fins al 1930 Valls i Taberner, com els altres diputats, es va

mantenir allunyat de la institució. Per tot això va sentir la dictadura com una ofensa al país que estimava, al seu ideari polític i a la seva identitat personal.

Retornat feia poc de Múrcia, estava disposat a lluitar contra la injustícia i no volia ni la pertorbació demagògica ni la reaccionària. Per això va defensar el professor de la Universitat de Brussel·les, Georges Dwelshauvers, qui havia estat destituït de la direcció del Laboratori de Psicologia de la Mancomunitat de Catalunya. Valls i Taberner va encapçalar la carta d'adhesió i desgreuge que el 14 d'abril de 1924 van subscriure els professors de les escoles de la Mancomunitat. L'exigència de les autoritats perquè els signants de la carta es retractessin i la negativa d'aquests en va comportar la destitució i la suspensió de les respectives escoles. En aquestes circumstàncies Valls i Taberner, juntament amb el seu amic Rafael Campalans, van crear l'Ateneu Polytechnicum amb l'objectiu d'acollir els professors que havien estat suspesos perquè poguessin continuar la feina.

Eren moments de tensió. El Directori militar havia estat substituït per Primo de Rivera, per un Directori civil, representat pel governador civil, general Joaquim Milans del Bosch, qui, amb contundència, va clausurar l'Orfeó Català i el Futbol Club Barcelona i va entrar en conflicte amb el Col·legi d'Advocats de Barcelona pel projecte d'editar, en català, la guia dels col·legiats. Valls i Taberner s'havia incorporat al cos d'arxivers i era destinat novament a Tarragona, aquesta vegada a la Biblioteca i Museu de la Ciutat. Al mateix temps, col·laborava amb el Col·legi d'Advocats i formava part, com a bibliotecari, de la Junta de Govern presidida per Ramon d'Abadal i Calderó.

L'afer de la *Guia Judicial* es va complicar. La Junta de Govern del Col·legi defensava la llibertat i la dignitat de la institució, posició que ratificava la Junta General i malgrat que el governador civil Carlos de Losada va imposar una multa de cinc-centes pesetes als membres del Col·legi que havien signat la protesta i va ordenar que es publicqués la *Guia* en castellà en el termini de quinze dies, la Junta va considerar que el governador no tenia competències per obligar el Col·legi. La qüestió va arribar finalment al Ministeri de Gràcia i Justícia i després d'intercanvis de documents una reial ordre de 6 de març de 1926 disposava el cessament dels càrrecs de la Junta de Govern, designava nous membres per substituir-la i decretava el desterrament dels destituïts.

Valls i Taberner, doncs, el 19 de març de 1926, marxava desterrat a Morella, on va ser rebut pels representants dels partits polítics de la població amb mostres d'adhesió i simpatia. Des d'allà va mantenir correspondència amb els altres companys també desterrats i no va abandonar la seva dedicació a la recerca. Com a bon arxiver va investigar l'arxiu de la ciutat i el mateix any va publicar diversos treballs relacionats amb el territori, com ara *El Tribunal de Lligalló*. El 17 de maig va poder reintegrar-se a Barcelona. En

retornar, Pere Bosch i Gimpera va escriure que Valls era considerat «com un líder dels intel·lectuals catalans».

En aquests anys es va dedicar intensament a la investigació i va publicar nombrosos treballs sobre els més diversos temes relacionats amb la història i la legislació catalanes medievals i també viatjà. Va recórrer Itàlia, França, Suïssa, Bèlgica, Anglaterra, Txecoslovàquia i Alemanya. I l'any 1928, juntament amb el seu amic José-Félix de Lequerica, van emprendre un viatge a Rússia per visitar Sant Petersburg i Moscou, amb l'interès de conèixer la situació d'aquell país sota el règim soviètic. Després va fer relació de les seves observacions en un conjunt de dotze articles a *La Veu de Catalunya*, sota la rúbrica «Al retorn de Rússia», recollits anys més tard, quan ja havia mort, el 1985, en forma de llibre amb el títol *Un viatger català a la Rússia d'Stalin*.

Els viatges sovintejats a Madrid van portar-lo a relacionar-se amb el grup d'intel·lectuals que publicaven *La Gaceta Literaria* i el seu director, Ernesto Giménez Caballero. D'aquests contactes va sorgir el projecte d'organitzar una exposició del llibre català a Madrid, que fou inaugurada a la Biblioteca Nacional el 5 de desembre de 1927. La direcció va ser compartida entre Ferran Valls i Taberner, Joan Estelrich i Ernesto Giménez Caballero i va reunir sis mil llibres publicats principalment en el primer quart de segle. Durant els dies que restà oberta es pronunciaren un conjunt de conferències sobre cultura catalana impartides per personalitats catalanes ben representatives, que van constituir una rellevant manifestació d'enaltiment de Catalunya en uns moments difícils per l'actitud repressora del règim.

Una altra actuació destacada de Valls i Taberner a favor de la nostra llengua va ser a conseqüència d'uns documents de la Penitenciaría Apostòlica i la Congregació de Seminaris de la Santa Seu de l'any 1928 sobre l'ús del català en la predicació. La seva actitud immediata va ser d'intentar desfer l'error amb una memòria, que va redactar dirigida al sant pare i que volia que fos signada per les autoritats més rellevants de les diòcesis catalanes, que ell mateix s'encarregava de gestionar. La reacció del règim, però, fou immediata i, en retornar d'un viatge a Lleida, va ser detingut i el document confiscat. Se li va obrir un atestat i fou reclòs a la presó Model durant sis dies. La llibertat comportava la prohibició de sortir de Barcelona sense autorització i de dictar conferències. Si bé el document no li fou retornat, el seu contingut i la relació del que havia succeït, signat per Josep Bertran i Musitu i pel mateix Valls, va ser lliurat a la Santa Seu gràcies a la gestió personal de Daniel Girona i Llagostera, company seu a la Reial Acadèmia de Bones Lletres.

Durant el temps que encara restava de dictadura va sofrir diversos escorcolls domiciliaris pel fet de ser membre de la Junta de l'Associació Catalana Pro Societat de Nacions i arran de la visita del polític alemany Gustav Stresemann a Barcelona. La seva ac-

titud va ser elogiada, fins i tot, pel diari *La Publicitat*, del dia 20 d'abril de 1930, malgrat estar alineat amb un altre grup polític: «d'entre els polítics catalans de dreta, un dels més sincers i independents és Valls, un dels pocs que compta, ben merescudament, amb la simpatia fervorosa de tots els sectors del catalanisme».

La seva actitud ciutadana es manifestava sempre que era possible, malgrat la prohibició de què havia estat objecte, pronunciant conferències. Ja l'any 1925, en ocasió de l'Assemblea d'Estudiants Catòlics a Catalunya, va dissertar sobre «L'autonomia universitària i la Universitat de Barcelona». També esmerçà la seva atenció a l'Ateneu Polytechnicum i va atendre la petició de la Casa del Pueblo de Múrcia de dictar una conferència, l'any 1928, per a la qual va elegir el tema que el preocupava, «Reforma universitària». I no va tenir inconvenient a prendre part en l'homenatge que el món estudiantil va dedicar a Antoni Maria Sbert en què recomanava als estudiants: «Sembreu la cultura adquirida a les aules, als ateneus, a les biblioteques; doneu conferències, sessions de teatre, organitzeu excursions; que el vostre comportament cívic sigui modèlic per als qui no coneixen la germanor i el respecte.»

Tanmateix, durant aquest període d'inactivitat política pública va continuar amb més intensitat, si cal, els seus deures professionals i les recerques. L'any 1927 havia demanat novament l'excedència del seu càrrec d'arxiver a Tarragona i el 1929 entrava d'agregat, però sense sou, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, al qual ja havia dedicat tantes hores d'estudi, i un mes després n'era nomenat director.

6

En caure la dictadura i durant el breu govern de Dámaso Berenguer es recuperava la normalitat constitucional i les diputacions eren restablertes. Valls i Taberner, que havia estat elegit diputat per Manresa-Berga el 1921, tornava automàticament al seu càrrec de diputat, que va exercir fins al 14 d'abril de 1931, data de la proclamació de la República. Havien passat deu anys des de la seva elecció i sentia el deure d'aclarir la seva posició. En visitar el seu districte deia: «Conservo la mateixa significació política amb la qual vaig ser elegit el 1921. Però avui no considero que siguem mandataris acreditats davant l'opinió pública. Ha passat molt temps i han succeït moltes coses en aquest septeni», i afegia, «anem doncs a la Diputació, com a conseqüència d'una combinació automàtica, i per tant, amb la nostra representació individual». D'altra banda, en la primera sessió de la Diputació aclaria: «No venim a seguir una política igual ni una política contrària a la d'ells, sinó una política diferent». I en la mateixa sessió un grup de diputats entre els quals hi

havia Valls i Taberner demanava l'amnistia pels fets de Prats de Molló, dirigits per Francesc Macià, i el restabliment de la Mancomunitat.

En aquesta nova etapa va formar part de la Junta del Patronat de l'Escola d'Art Dramàtic i de la Comissió de Pressupostos i fou designat diputat ponent de Beneficència en la Junta de Govern de les Cases Provincials de Caritat i de Maternitat i Expòsits, de les quals va ser nomenat vicepresident de la Junta i delegat per la Junta Provincial de Protecció de la Infància i va representar la Corporació a la Junta Mixta de Museus. Encara, en nom de la Diputació, va gestionar prop de l'Ajuntament la cessió de l'antic Hospital de Santa Creu i Sant Pau per a la instal·lació de l'Institut d'Estudis Catalans.

Feia dos anys que els intel·lectuals catalans havien anat a Madrid; corresponia, ara, als intel·lectuals d'Espanya venir a Barcelona. Així ho entenia Francesc Cambó, qui designava Ferran Valls i Joan Estelrich per cursar les invitacions i organitzar el viatge que es va realitzar el març de 1930. En el banquet de cloenda que es va celebrar a finals d'aquest mes, a l'Hotel Ritz, Valls i Taberner va parlar amb entusiasme de la concòrdia: «Junts els intel·lectuals de Castella i de Catalunya hem de lluitar pel triomf d'aquest esperit, amb fe conjunta, amb respecte recíproc, amb confiança mútua».

Tanmateix, malgrat les dificultats imposades pel règim dictatorial, l'activitat cultural de Catalunya no solament s'havia mantingut, sinó que s'havia incrementat: sota el mecenatge de Cambó i la direcció de Joan Estelrich, el 1923 s'havia iniciat la Fundació Bernat Metge i el benemèrit editor Josep M. de Casacuberta encetava l'any 1925 la publicació de «Els Nostres Clàssics», a la qual Valls i Taberner va aportar l'edició del *Conso-lat de Mar*, en tres volums, el primer dels quals apareixia el 1930.

Mentrestant, Valls i Taberner reorganitzava l'Arxiu de la Corona d'Aragó i, com a diputat provincial, en la sessió de 4 de juliol de 1930 plantejava també la reorganització de l'Escola de Bibliotecàries. Encara amb Joan Estelrich, «els dos teòrics llançats a una activitat febrils en aquest període» (Josep Termes) iniciaven una tendència revisionista del partit. Els articles de Valls i Taberner, reunits en forma de llibre amb el títol *Paraules del moment*, són representatius d'aquest període.

Durant els set anys de dictadura l'exercici de la política no fou possible. Ara els joves necessitaven orientació i per això, a través de la Unió Catalana d'Estudis Econòmics, Polítics i Socials, per indicació de Francesc Cambó, considerant que era el moment oportú, van constituir una escola a fi de preparar els joves per a les tasques polítiques del futur. En foren els artífexs Joan Estelrich i Ferran Valls, i aquest en fou designat president. Per diverses circumstàncies la Lliga va tenir un pes evident en la Unió Catalana i aquest desequilibri va ser la causa del seu desinterès. Dos anys després de la seva creació, Valls i Taberner en cedia la presidència a Josep M. Tallada. La Unió Catalana s'havia inclinat

per la política i no per la tècnica com s'havia previst, per això, tot i la posició contrària de Valls i Taberner, va esdevenir un apèndix de la Lliga i d'aquí la seva decisió. Això no obstant, va merèixer elogis fins i tot de polítics espanyols.

7

Les eleccions municipals convocades per al 12 d'abril de 1931 donaren la victòria als candidats republicans i, dos dies després, es proclamava la República. Una intensa activitat negociadora per part del Govern de l'Estat representat per Fernando de los Ríos, Marcel·lí Domingo i Lluís Nicolau i d'Olwer, ministres del govern provisional, i Francesc Macià portà a un acord i es constituí el govern també provisional de la Generalitat amb el compromís d'elaborar un estatut d'autonomia per a Catalunya que havia de ser aprovat per les Corts Constituents. En aquesta situació, els principals dirigents de la Lliga, el 8 de maig, en la reunió del Comitè d'Acció Política del partit, cediren els seus càrrecs als nous membres: Ramon d'Abadal i Calderó, Pere Rahola, Joan Estelrich, Josep Puig i Cadafalch i Ferran Valls i Taberner. Aquest es va presentar a les eleccions a les Corts Constituents convocades per al 28 de juny, però no va sortir elegit, malgrat haver aconseguit 27.712 vots.

Catalunya s'afanyava a redactar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, el projecte del qual es va enllestir a la reunió que la ponència va celebrar al santuari de Núria. A la campanya per a la seva aprovació no van deixar de col·laborar els membres de la Lliga. L'Estatut va ser aprovat i Francesc Macià el va presentar personalment a les Corts Constituents de la República, quan la Constitució encara no havia estat aprovada. En aquest període, Valls i Taberner era tractat amb deferència i consultat per tots els polítics del moment sense excepció de partits i Marcel·lí Domingo, ministre d'Instrucció Pública, li encarregava la direcció de la Biblioteca Universitària de Barcelona, que va dirigir pràcticament durant dos anys.

Amb l'aprovació de l'Estatut, el 15 de setembre de 1932, es convocaren eleccions per elegir el govern català, que fins llavors només era provisional. Es van celebrar el 20 de novembre i Valls i Taberner va formar part de la candidatura de la Lliga integrada en l'agrupació Candidatura de Concòrdia Ciutadana. El sufragi li fou favorable, fet que demostra com l'electorat el valorava independentment de la seva vinculació política. La situació, però, era difícil per a Valls i Taberner. Dintre d'un hemicicle amb fortes tensions entre els partits representava la minoria de la Lliga Regionalista, i manifestava les seves opinions fins i tot a través d'articles de premsa. «Però el senyor Valls i Taberner», escriu Capdevila, «al públic i a la majoria dels diputats d'Esquerra, no els sembla tan de la

Lliga com els altres. Més que el diputat de la Lliga hi veuen, el públic i la majoria dels diputats d'Esquerra, l'home de llibres. I l'home de llibres, adversari o no, sempre desvetlla un sentiment de respecte, àdhuc en els públics no massa intel·lectuals.» D'aquí que, en crear-se la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat, Valls fos cridat a formar-ne part. Mentrestant, per si no tingués prou obligacions, va ser nomenat president de la Junta del Conservatori del Liceu, cosa que l'afalagava, atesa la seva gran afeció a la música, a la vegada que intervenia en la conferència preparatòria del primer Congrés per a l'Ensenyança de la Història.

La discussió de l'article 26 de la Constitució, que establí les relacions entre l'Església i l'Estat, va preocupar Valls i Taberner. Considerava que el contingut de l'article constituïa un greuge contra la democràcia, criteri que va fer públic en conferències i articles i quan, en virtut de la seva aplicació, el 23 de gener de 1932, es va decretar l'expulsió dels jesuïtes, va intentar contribuir a l'organització d'una Associació Mutual de Cultura per crear col·legis que els substituïssin, mentre reclamava respecte. A la decepció política s'hi havia d'afegir la seva desil·lusió personal en no ser elegit en les oposicions a la càtedra d'Història del Dret de la Universitat de Barcelona, una de les seves aspiracions. És, però, una època de gran activitat com a articulista no solament a *La Veu de Catalunya*, sinó en d'altres diaris i publicacions. Una selecció d'articles d'aquesta època foren aplegats en un volum titulat *En les hores confuses*. Malgrat no ser periodista, l'any 1923 havia ingressat a l'Associació Catalana de la Premsa i el 1930 va formar part de l'Associació de Periodistes de Barcelona, de la junta de la qual fou vicepresident i vocal successivament. Les seves activitats en aquest aspecte van propiciar que el 20 d'abril de 1933 la Junta de l'Associació de Periodistes li dedicés un sopar d'homenatge.

Era en el moment en què Valls i Taberner es plantejava la revisió política personal i la del seu partit. Així, en cloure el recull esmentat, *Les hores confuses*, escriu: «Seria, però, una equivocació, al meu entendre, prendre com a doctrina tancada i immutable la ideologia política de Prat, sostenir-la en tots els extrems i considerar-la completa, perfecta i acabada» i afegia més endavant, «Serà convenient i necessària, crec jo, una revisió de la doctrina del catalanisme polític».

8

El dia de Nadal de 1933 moria el president de la Generalitat Francesc Macià i el 31 de desembre era elegit Lluís Companys en absència de la Lliga, que s'havia retirat del Parlament. Mentrestant, en les eleccions municipals del 14 de gener de 1934 Valls i Taber-

ner figurava entre el candidats de la Lliga, però els resultats van ser favorables a l'esquerra i, en conseqüència, perdia la possibilitat de ser elegit alcalde de la ciutat, càrrec a què aspirava atesa la seva trajectòria ciutadana. La controvertida Llei de contractes de conreu i el fet de ser recorreguda al Tribunal de Garanties Constitucionals va comportar la retirada de la Lliga del Parlament i, d'altra banda, el trencament dels partits republicans amb el nou govern, actitud a la qual es va adherir el de la Generalitat, va fer que l'exèrcit ocupés la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona i que l'Estatut quedés en suspens. Valls i Taberner es disposava a reorientar la seva opció política, però va continuar la seva tasca i acceptà la proposició de Joan Estelrich, que dirigia l'Associació Catalana Pro Societat de Nacions, a col·laborar en la constitució del Carnegie Club a Barcelona, amb la finalitat d'establir una relació internacional per fomentar el mutu coneixement dels pobles.

El novembre de 1935, Valls i Taberner va ser elegit membre de l'Institut d'Estudis Catalans i en la festa anual de l'any 1936, celebrada el 10 de maig, la darrera abans de l'esclat de la Guerra Civil, pronuncia la conferència titulada «Jaume Marquilles, considerat com a historiador». El mateix any 1935, és elegit també president de la Casa de Caritat de Barcelona. En anunciar-se les eleccions a diputats a Corts per al 16 de febrer de 1936 hi va concórrer, encara que amb recança, en la candidatura del Front Català d'Ordre, formada per partits d'un ideari poc afí al seu. El seu ideal, en l'ordre polític, s'havia estructurat a través de les doctrines de Torras i Bages, Prat de la Riba i Maragall. Això no obstant, aconsellava que calia «adoptar francament un revisionisme de la concepció política corrent, amb totes les seves conseqüències, de cara a la realitat, sense temor a la veritat, pensant primordialment en la defensa dels interessos permanents de Catalunya, en la conservació dels seus valors substancials».

Les eleccions van ser favorables al Front Popular, si bé Valls i Taberner va ser elegit i va ocupar el seu lloc a les Corts de Madrid, on va formar part de la Comissió de Relacions amb el Tribunal de Comptes i se'n recorden algunes intervencions importants. La situació política inestable, però, que vivia el país va desembocar en quelcom que ningú no volia: el 17 de juliol es va produir l'alçament militar al Marroc que l'endemà es va estendre per tota la Península. Era l'inici d'una guerra que havia de dividir els espanyols en dos bàndols i que duraria més de dos anys i mig. Encara veuria publicada però no distribuïda, a causa dels esdeveniments, la seva biografia de *San Ramon de Penyafort*, avui al mercat en edició catalana, castellana i italiana i a la qual, en opinió del pare Batllori, «amb prou feines podríem afegir-hi res de rellevant».

Aquell mes de juliol, Valls i Taberner es trobava a Madrid per a diverses gestions i per recollir documentació a la Biblioteca Nacional sobre Bonaventura Carles Aribau, a la personalitat del qual volia dedicar un ampli estudi. Davant les circumstàncies va tornar a Barcelona i es va reunir amb la família a Cardedeu, on havien decidit passar les vacances d'estiu. El desordre s'havia apoderat de Catalunya: violències, assassinats i destruccions d'esglésies i convents. La seva perspectiva era compromesa i corria greu perill. Per això, amb l'ajut de bones amistats i el seu merescut prestigi, va poder embarcar-se amb la família camí d'Itàlia.

Primer es va instal·lar provisionalment a Gènova i en comprendre que la situació podia allargar-se i que calia buscar un mitjà de subsistència va pensar que era millor traslladar-se a Roma, on a més tindria l'oportunitat d'investigar a l'Arxiu i a la Biblioteca del Vaticà. Va demanar ajuda a amics i companys universitaris i es va posar en contacte amb els caps del seu partit, Francesc Cambó i Joan Ventosa. Aquest li confirmava que «el que passa a casa nostra és espantós». El seu amic Ramon d'Abadal també, des de Torí, en referir-se a la seva tragèdia personal, li escrivia: «a casa tot és perdut». Mentre intentava encarrilar la seva vida i feia plans per als seus treballs de recerca, a suggeriment de l'exministre Elías Tormo va ser cridat per Joan de Borbó per demanar-li, com va escriure el mateix Borbó, que «tres dies a la setmana passés un parell d'hores amb mi per explicar-me amb detall la història de Catalunya», i continua: «A través de les converses mantingudes amb ell, va canviar totalment la idea que jo tenia de Catalunya. Per això precisament vaig triar el títol que ara porto: el de comte de Barcelona» (J. A. Parpal i J. M. Lladó).

En aquesta situació rebia insinuacions d'amics i coneeguts sobre la conveniència d'adherir-se al Govern de Burgos i el mes de desembre de 1936 la Junta Tècnica de Burgos li va encarregar un estudi sobre la reorganització dels centres culturals espanyols a Itàlia. Encara va restar a Roma fins a l'abril de 1937, data en la qual, atesa la durada de la guerra, va decidir retornar a Espanya i es va instal·lar a Còrdova, on havia estat destinat per prestar el seus serveis professionals, primer al Museu Arqueològic i, després, a la Biblioteca Pública.

El Ministeri d'Educació Nacional del Govern de Burgos, a proposta d'Arias Paz, va decidir organitzar una missió cultural que viatgés a l'Amèrica hispana amb la finalitat de proposar la concessió de distincions honorífiques, proveir l'estabilitat d'institucions espanyoles, organitzar noves fundacions i contactar amb personalitats del camp de l'economia i les finances «residents allà» per aconseguir la intensificació de les relacions amb Es-

panya. En principi havien estat escollits José Ibáñez Martín, el pare Francisco Peiró, Eugenio Montes i Gonzalo Valentí Nieto i en aquest moment van proposar a Valls i Taberner de prendre també part en la missió i aquest va acceptar com a «acte de servei» (J. A. Parpal, J. M. Lladó).

El 2 d'octubre de 1937 van embarcar a Lisboa per seguir el periple establert: Las Palmas de Gran Canaria, Rio de Janeiro i Buenos Aires, on l'expedició es va dividir i Valls i Taberner amb José Ibáñez Martín van seguir cap a Santiago de Xile, Lima, Xile altra vegada, Buenos Aires, São Paulo i Rio de Janeiro, per tornar a Espanya a començament de febrer de 1938. Les intervencions de Valls i Taberner s'inclinaren per conferències acadèmiques de divulgació historicocultural. Així, a Santiago de Xile, on fou nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat Catòlica, va desenvolupar el tema «La mezquita de Córdoba» i, després, «El arte español»; a Lima, «Vocación jurídica de España», i a Rio de Janeiro, «La España eterna». Retornat a Espanya es va instal·lar a Logronyo, ciutat on va residir, dedicat a la investigació, fins que va poder tornar a Barcelona.

Les tropes franquistes ocupaven Barcelona el 26 de gener de 1939 i l'endemà Valls i Taberner empenia viatge amb inquietud i esperança. A Logronyo era recollit per Joan Antoni Maragall, representant del director general de Belles Arts, procedent de Sant Sebastià, i Javier Lasso de la Vega, director general de Biblioteques i Arxius, qui s'havia incorporat al vehicle a Vitòria. El trajecte per Saragossa i Lleida va ser complicat com a conseqüència del mal estat de les carreteres i les malvestats de la guerra. Van passar primer per Poblet, on van comprovar que el monestir, afortunadament, s'havia conservat i, via Sitges, van entrar a Barcelona per la Diagonal, on l'emoció de Valls li va fer saltar les llàgrimes. Per fi tornava a ser a Barcelona per refer la seva vida personal i familiar i emprendre novament les tasques de recerca que tantes vegades havia somniat durant l'exili. Les circumstàncies eren diferents i la situació política una altra. Calia emprendre un nou camí que malgrat la seva posició no li seria fàcil.

Instal·lat novament a Barcelona va reprendre les activitats com a director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i es va preocupar per recuperar o refer els materials perduts. No va militar en política. En reunir-se novament la Reial Acadèmia de Bones Lletres va ser elegit president i també va formar part de la Junta de l'Ateneu Barcelonès, de la qual ja havia estat membre abans de la guerra. Reconegut com un bon intel·lectual va ser invitat a col·laborar a la revista *Destino* i també a *La Vanguardia Española*, en la qual el 15 de febrer, pocs dies després d'haver estat «alliberada» Barcelona, va publicar el polèmic article «La falsa ruta», la qual «ha sido el nacionalismo catalanista». L'article fou recollit, juntament amb d'altres, en el llibre *Reafirmación espiritual de España* i li ha valgut

retrets que sovint han eclipsat les seves actituds socials i cíviques d'altre temps i el rebuig immerescut de les aportacions científiques realitzades al llarg de la seva vida.

En la situació de repressió imposada pel nou règim als que havien quedat a la zona republicana, va realitzar esforços per ajudar tots els que va poder, si bé malauradament, ateses les circumstàncies turbulentes del moment, no li va ser possible reeixir en tots els casos que hauria volgut salvar. El mateix any 1939 li va ser encarregada la càtedra d'Història d'Espanya de la Universitat de Barcelona i el 1942 li era confirmada. Ara podia exercir la docència, que era una de les vocacions que no havia pogut realitzar durant la seva vida. També va ser cridat a dirigir la delegació del Consejo Superior de Investigaciones Científicas de Barcelona i l'Instituto de Estudios Medievales i va formar part del Consejo de Educación Nacional.

Malgrat tot, políticament no se sentia vinculat al sistema i es manifestava joanista. A mitjan 1942 en el seu testament espiritual consignava: «Nada tengo que ver con el Nacional-Sindicalismo, ni soy camarada, además abomino la Revolución», i afegia més endavant «aunque no formo parte de grupo u organización alguna, soy súbdito devoto a SAR Don Juan de Borbón y deseo la restauración de la realeza en el día y ocasión oportunos». Encara que havia esclatat la Segona Guerra Mundial no va renunciar a la possibilitat de dictar unes conferències acadèmiques a Alemanya, l'any 1942, a les universitats de Leipzig, Berlín i Greifswald sobre les relacions d'Espanya amb l'Imperi germànic des de Carlemany fins al Gran Interregne, tema que ja havia tractat a l'Institut Alemany de Cultura de Barcelona.

La mort el va atrapar mentre enllestia el capítol sobre la «Marca Hispànica» que li havia encarregat Ramón Menéndez Pidal per a la *Historia de España* que dirigia. Va morir el primer d'octubre de 1942 com a conseqüència d'una intervenció quirúrgica aparentment sense importància.

* * *

La personalitat de Ferran Valls i Taberner és complexa i hem intentat exposar-ne els trets més sobresortints. Va formar part d'aquella generació que Josep Pla definia com la que «ha imprès un senyal perdurable en el procés cultural del país i en la direcció del seu complex social». Figurà com a membre actiu en les principals entitats ciutadanes i organismes públics i va dirigir de manera eficient l'Arxiu de la Corona d'Aragó. I, a més de militar en política, publicà articles en gairebé tots els diaris i periòdics del país i en revistes especialitzades i no deixà mai d'investigar sobre la història medieval i la legislació catalana.

El seu mètode de treball, iniciat amb Rubió i Lluch, consistia a donar a conèixer el resultat de les seves investigacions a través d'una «sèrie de monografies que encadenant-se formaven», com va escriure Ferran Soldevila, «una extensa obra monogràfica». Aquest mètode, afegeix, «té l'avantatge de poder donar a conèixer ràpidament el resultat de les investigacions i de posar-les immediatament en circulació». D'aquí la gran quantitat de treballs publicats que no podem pas ressenyar. A l'apèndix d'aquesta publicació en destaquem la bibliografia més representativa.

Ferran Valls i Taberner començà molt aviat a col·laborar a les tasques de l'Institut d'Estudis Catalans. S'ocupava ja de la revista *Estudis Universitaris Catalans*, quan, el 1908, s'inicia la publicació de l'*Anuari* de l'Institut, en el número iv del qual, corresponent als anys 1911-1912, apareix com a redactor de la secció jurídica i entra com a secretari redactor. S'ocupava, diu Jordi Rubió, «tant de la part mecànica de l'administració com de la vigilància científica de les publicacions, i la correspondència o relació amb els membres de l'Institut o amb els seus col·laboradors, eren de la seva incumbència». El 12 de desembre de 1918 és nomenat membre adjunt de la Secció Històrico-Arqueològica i el 12 de desembre de 1935 membre efectiu, com hem observat.³

Dintre del catalanisme, liberal, conservador i catòlic era partidari de col·laborar amb el poder polític legítimament constituït. Per això es va manifestar contra la dictadura i va intentar harmonitzar amb la República. La seva posició a favor del franquisme no deixa de sorprendre però no és suficient per mantenir-lo en l'oblit. En donar compte de la seva mort en la *Memòria de l'Institut d'Estudis Catalans* corresponent al curs 1942-1943, el secretari, Ramon Aramon, feia constar: «Ens cal plànyer, tant com la seva mort, que aquesta s'hagi anticipat, no permetent-li de posar-se altra vegada al costat dels que amb ell havien tenaçment laborat en el camp de la investigació i al servei dels ideals més nobles que mai hagués pogut servir.» I Josep M. Solé Sabaté afegeix: «No podem saber quina hauria estat la seva evolució ideològica i política, però es fa difícil de creure que una persona de la seva capacitat i valentia intel·lectual hagués seguit la petja del franquisme una vegada superat l'impacte del “desordre” de la Revolució i la Guerra Civil».

Amb les seves virtuts i també potser els seus defectes, com tot ésser humà, Valls i Taberner té mèrits per ésser recordat i amb ell les seves extraordinàries aportacions. No podem deixar de reconèixer amb Nicolau i d'Olwer el «molt que li deu la investigació històrica de la nostra terra».

3. Vegeu Albert BALCELLS i ENRÍC PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1: 1907-1942, Barcelona, 2002.

Apèndix

Ferran Valls i Taberner va produir un nombre considerable de treballs. El seu mètode i el temperament inquiet feien que donés el resultat de les seves recerques històriques amb immediatesa, en revistes especialitzades. A això cal afegir el nombre d'articles de caràcter polític, social i cultural publicats a la premsa general. L'inventari dels seus treballs publicats sobrepasa els quatre-cents. Per això, en la impossibilitat d'oferir una bibliografia completa, ressenyem a continuació els principals treballs classificats segons les àrees que va investigar i els temes tractats:

1. *Plantejaments previs a la història del dret*

- «Estudis d'història de la legislació catalana», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1925.
- «Les divisions cronològiques de la història del dret català», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1926.
- «Els elements fonamentals del dret català antic», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1928.

2. *Fonts de dret territorials*

- «El Liber Iudicum popularis de Homobonus de Barcelona», *Anuario de Historia del Derecho Español*, 1925.
- Usatges de Barcelona. Entre 1915 i 1935 va dedicar al tema deu articles recollits a *Los Usatges de Barcelona*, estudi, comentaris i edició bilingüe del text i pròleg de Jesús Fernández Viladrich i Manuel J. Peláez, 1984.

3. *Drets locals*

- *Privilegis i ordinacions de la Vall d'Aran*, Barcelona, 1915.
- *Privilegis i ordinacions de les valls pirinenques: vall d'Aneu, Vallferrera i vall de Querol*, Barcelona, 1917.
- *Privilegis i ordinacions de les Valls d'Andorra*, Barcelona, 1920.
- *Privilegis i ordinacions de la vall de Ribes*, Saragossa, 1991.

4. *Costums municipals*

- «Las Consuetudines Ilerdenses (1272) y su autor Guillermo Botet», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1913.
- «Les Consuetuds i franqueses de Barcelona de 1284 o *Recognoverunt proceres*», *Anuario de la Universidad de Barcelona*, 1908-1909.
- «Usatges i Consuetuds de Girona», a *Obres selectes*, vol. II, Barcelona i Madrid, 1954.
- «Els antics privilegis de Girona i les fonts documentals de la compilació consuetudinària gironina de Tomàs Mieres», a *Obres selectes*, vol. II, Barcelona i Madrid, 1954.
- «Els costums de Perpinyà», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1928.
- «Els costums de la Batllia de Miravet», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1926.
- «El Tribunal del Lligalló», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1926.
- «Llibre dels establiments de la vila i aldees de Morella de 1530», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1926.
- «Establiments per als llocs del monestir de Benifazà», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1926.

5. *Corts i Constitucions*

- «La cour comtale barcelonaise», *Revue Historique de Droit Français et Étranger*, París, 1935.
- «Pau i treva del comtat d'Urgell en 1187», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1928.
- «Les constitucions catalanes de les Corts Comtals de Montsó de 1289», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1928.
- «La constitució catalana de la Cort general de Montsó de 1363», *Anuario de Historia del Derecho Español*, Madrid, 1929.

6. *Dret marítim*

- «Notes sobre el Consolat de Mar», *Revista de Catalunya*, 1929.
- «Ordinacions navals catalanes del segle XIV», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1929.
- *Llibre del Consolat de Mar*, 3 v., Barcelona, 1930-1932.

7. *Legislació eclesiàstica*

- «Los concilios visigodos de la provincia eclesiástica tarraconense», a *Sonderdruck aus Spanische Forschungen*, Münster, Barcelona, 1925.
- «Les colleccions canòniques a Catalunya durant l'època comtal (872-1162)», a *Vorreformationsgeschichtliche Forschungen*, Munic, Barcelona, 1925.
- «Notes sobre la legislació eclesiàstica provincial», a *Miscel·lània Finke d'història i cultura catalana*, Barcelona, 1935.
- «Ramon Llull i el problema de la renunciabilitat del Papat», *Revista d'Estudis Franciscans*, Barcelona, 1935.

8. *Altres temes*

- *Los abogados de Cataluña durante la Edad Media*, Barcelona, 1915.
- «Nota sobre les relacions d'alguns juriconsults famosos amb Catalunya», *Revista Jurídica de Catalunya*, 1927.
- «Un formulari jurídic del segle XII», *Anuario de Historia del Derecho Español*, Madrid, 1926.
- «Intorno alla summa de sponsalibus et matrimonio del Maestro Tancredi de Bolognas», *Revista di Storia del Diritto Italiano*, Bolonya, 1938.
- *San Ramon de Penyafort*, Barcelona, 1936 (darreres edicions: catalana, 1996; castellana, 1998, i italiana, 2000).
- «Diplomatari de Sant Ramon de Penyafort», *Analecta Sacra Tarraconensia: Anuari de la Biblioteca Balmes*, Barcelona, 1929.

9. *Reculls d'articles*

- *Paraules del moment* (articles publicats a diversos diaris), Barcelona, 1930.
- *Per la nostra cultura* (articles publicats entre 1928 i 1929), Barcelona, 1930.
- *En les hores confuses* (articles publicats entre 1931 i 1934), Barcelona, 1934.
- *Reafirmación espiritual de España* (articles escrits entre 1937 i 1939), Barcelona, 1939.
- *Un viatger català a la Rússia d'Stalin* (recull dels articles publicats el 1928), Barcelona, 1935.

10. *Obres selectes*

- I*. *Prólogo, biografía, bibliografía y tres conferencias*, Madrid i Barcelona, 1952.
- I**. *San Ramon de Penyafort*, Madrid i Barcelona, 1953.
- II. *Estudios histórico-jurídicos*, Madrid i Barcelona, 1954.
- III. *Historia de Cataluña*, Madrid i Barcelona, 1957.
- IV. *Estudios de historia medieval*, Madrid i Barcelona, 1961.

Josep Trueta i Raspall

(28.10.1897 - 19.01.1977)

Josep Trueta i Raspall

PER ORIOL CASASSAS I SIMÓ

L'Institut d'Estudis Catalans i Josep Trueta

Aquesta d'avui no és la primera vegada que en un Ple de l'Institut es parla de Josep Trueta i Raspall.

El 13 de març de 1972, la Secció de Ciències —que presidia Antoni Esteve i Subirana— el proposà per a membre de la corporació. La Secció, des del pas, el 1968, del seu membre Joaquim Carreras i Artau a la Secció de Filosofia i Ciències Socials, que s'acabava de crear, comptava només amb sis membres. Trueta, que el 1972 presidia la Societat Catalana de Biologia, era la persona idònia per a completar el nombre reglamentari de set membres per Secció.

La defensa de la proposta la féu el doctor Pere Domingo, president aquells anys de l'Institut. Els que el vam conèixer, probablement estarem d'acord de qualificar-lo d'orador de poderosos arguments expressats per mitjà de frases un pèl grandiloqüents. Una mostra del seu parlament d'aquell 13 de març d'ara fa trenta-un anys podria ser aquest paràgraf:

D'allí on els traumatòlegs no hi veuen res més que fèrules, radiografies i enguixats, el doctor Trueta n'ha sabut extreure ensenyaments de primer ordre, cercant en l'a-

natomia microscòpica de les estructures dels ossos les lleis de la mecànica que les regulen; en l'evolució accelerada o retardada d'una fractura la intervenció del metabolisme general, tant en el seu gran conjunt com en la significació de cada un dels seus elements. L'ortopèdia ha estat per a ell un aventurat motiu que li ha permès estudiar, al seu entorn, tota la complexitat de les regulacions vitals, tota la ciència mèdica bàsica.

Josep Trueta i Raspall, que era membre corresponent de l'Institut des del 1949, aquell 13 de març passà a ser membre numerari.

Només ho fou encara no durant cinc anys, que el dia 19 de gener de 1977 morí a Barcelona, quan anava cap als vuitanta anys. L'Institut volgué honrar la memòria del membre desaparegut i Josep Alsina i Bofill —aleshores president de l'Institut— s'encarregà de dur-ho a terme.

El doctor Alsina, en la necrologia, enumerà els treballs i els mèrits de Trueta des dels inicis fins a la plenitud; i acabà dient que, per tot plegat, «no podríem oblidar Trueta». I afegí que, per tot plegat, «cal que no l'oblidem».

I jo penso que, sense desmerèixer cap dels aspectes de la seva labor com a cirurgià i com a científic, si «cal que no l'oblidem» és sobretot per la seva actitud de tenacitat indefallent, de fidelitat a unes conviccions i pel seu comportament d'home de ciència compromès. És per aquest motiu que avui —com en anteriors ocasions— em refereixo a Josep Trueta i Raspall com *el símbol*.

Una coincident valoració de la seva figura l'havia expressat —abans que Pere Domingo i Josep Alsina i Bofill— un altre vell membre de la Secció de Ciències, que també com ells ocupà en temps atzarosos la presidència, no de l'Institut, però sí de la Societat de Biologia: em refereixo a Leandre Cervera. No parlà en un Ple de l'Institut sinó en un saló ple, ple a vessar d'àvids oients i ple també d'emoció. Era la llar de Josep Puig i Cadafalch, president de l'Institut; era el dia 12 d'abril de 1954 i era l'inici de l'esperançada represa d'activitats de la Societat de Biologia. Josep Trueta, tot i el silenci oficial amb què es mantenia el seu nom i la seva obra, als ulls del fervent auditori, era una indiscutida figura de la medicina i del civisme, a més amb una sòlida aurèola. Trueta anava a parlar-nos d'un problema candent, un problema aleshores d'una penosíssima actualitat; anava a dissertar del «Criteri modern sobre epidemiologia i patologia de la poliomièlitis». Leandre Cervera, elegit president de la Societat de Biologia l'any 1935, continuava exercint el càrrec perquè la circumstància havia impedit la celebració de noves eleccions; obrí l'acte amb uns patètics mots de record per a tots els socis absents, els que els anys s'havien endut —els «d'absència irreparable» digué— i els molts que l'exili empenyé lluny de la terra; de Josep Trueta digué que «ha portat el nom de Catalunya als llocs de més gran dignitat i li

n'hem d'estar agraïts» i que ell «és avui, per virtut del seu talent, del seu treball i de la seva constància, un dels homes més estimats, fora i dintre de la Pàtria».

Aquesta alta i àmplia valoració —entre els científics i fins i tot entre els que no són científics—, a quins mèrits era deguda? Potser que hi fem ja referència.

El tractament de les ferides de guerra

Del total de la seva activitat —de cirurgia, d'investigador, de mestre—, en primer lloc citarem —no pas seguint cap ordre de preeminència sinó més aviat un ordre cronològic— el mètode tancat de tractament de les ferides de guerra, internacionalment el *closed method*.

Deixem que ho expliqui el mateix Trueta:

L'any 1924, el cirurgià americà Winnet Orr va publicar un article en el qual propugnava que l'osteomielitis podia ésser tractada satisfactòriament fent un ampli drenatge de l'os infectat seguit d'una immobilització total del membre afectat amb un embenat de guix. Sota les indicacions de Corachan vaig començar a tractar l'osteomielitis seguint el mètode d'Orr.

El cas és que quan ja havia fet uns quaranta tractaments, se'm va ocórrer que si aquesta tècnica era satisfactòria quan la infecció estava ja desenvolupada, també podria ésser efectiva per a prevenir la infecció. Amb molta timidesa al principi, i a poc a poc amb més coratge, vaig anar emprant en la cirurgia civil el mètode que després aplicaria a la cirurgia de guerra.

Trueta explica també (*La Medicina Catalana*, abril-maig 1938) que Winnet Orr «tingué ocasió de tractar en la Guerra Europea gran quantitat de fractures infectades» i seguí el procediment «d'enguixar l'extremitat afectada i les dues articulacions veïnes, enterrant les ferides sota la closca de guix».

Cal dir que Trueta durant la carrera havia estat —com Alsina i Bofill i com tants altres que després excel·liren en especialitats diverses— en el Servei de Medicina de l'Hospital Clínic, del professor Francesc Ferrer i Solervicens —un home metòdic que irradiava i encomanava en el treball diagnòstic ordre, criteri i sentit comú. És el seu pare qui li aconsellà d'ingressar com a intern a un servei de medicina, tot i sabent que el propòsit del jove Trueta era dedicar-se a la cirurgia, perquè «la qüestió de tallar i cosir no em costaria d'aprendre i en canvi, si anava de pressa a la tècnica, em mancava base o sigui me-

dicina clínica». Tres anys al costat de Ferrer i Solervicens li permeteren d'aprendre «a interpretar el valor d'un buf cardíac o d'un frec pleural, cosa que segurament no hauria après mai si hagués començat a tallar i cosir mentre estudiava».

Tot i aquest aprenentatge en una clínica de medicina, decidí, un cop llicenciat (l'any 1921), seguir el seu propòsit inicial de dedicar-se a la cirurgia i entrà al Servei Quirúrgic de Manuel Corachan, del venerable Hospital de la Santa Creu, un Servei que patia —com tots els altres del centre (no oblidem que la seva fundació era del temps de Martí l'Humà)— unes grans deficiències materials, unes deficiències que, l'any 1929, desaparegueren radicalment amb el trasllat al nou Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Trueta, en el camp extrahospitalari, ocupà, per recomanació de Corachan, una plaça de cirurgià en una mútua d'accidents laborals —la Caixa de Previsió i Socors—, en la qual adquirí una enorme experiència en tota classe de traumatismes.

Josep Trueta, a més, fou —des de principis del 1936 i succeint el doctor Enric Ribas i Ribas— cap de Servei de Cirurgia de l'Hospital de Sant Pau. Tant Ribas i Ribas com el seu deixeble Corachan —a qui Trueta sempre reconegué com el seu mestre— havien estat nomenats professors per la Universitat Autònoma republicana, alhora que Trueta havia estat nomenat professor auxiliar. El càrrec de cap de Servei féu que Trueta, ja des de la matinada del dia 19 de juliol, quan els carrers de Barcelona eren escenari de combats sagnants, hagués d'acudir a l'Hospital i assumís la responsabilitat d'un seguit d'intervencions sobre ferides de projectil o de metralla que duraria tres dies i tres nits.

El tractament que Trueta seguia en aquestes ferides —amb fractura òssia o sense— i que després repetí durant tota la guerra in comptables vegades es basava en el seu convenciment que la tendència natural de l'organisme és cap al guariment. El tractament, que s'havia d'iniciar tan aviat com fos possible —i millor si era abans de sis hores d'haver-se produït la ferida—, consistia en els quatre punts següents: primer, una neteja total —severíssima— de la ferida i les zones veïnes; segon, l'excisió de les vores cutànies de la ferida amb extracció dels cossos estranys i l'extirpació de tots els teixits malmesos; tercer, el tamponament i recobriment de la ferida —sobretot, condició fonamental, sense suturar-la— amb gasa estèril, i finalment, la immobilització absoluta de l'extremitat ferida o fracturada amb un embenat de guix suficientment ampli perquè inclogués les dues articulacions pròximes a la ferida. Aquesta immobilització absoluta és una condició indispensable perquè, gràcies a això, es redueix i gairebé s'anulla la circulació limfàtica, moltes vegades la gran culpable de la difusió de gèrmens i toxines.

Les variacions sobre el tema

El traumatòleg i cirurgià ortopèdic Alfons Fernández Sabaté acaba de publicar, com un especial homenatge al professor Joaquim Trias i Pujol, un documentadíssim llibre on també són referides les vides d'Antoni Trias —germà de Joaquim i també com ell professor de la Universitat Autònoma del 1933—, de Manuel Bastos Ansart —professor de la Universitat de Madrid, expedientat, expulsat i condemnat a presó el 1939, que quan obtingué la llibertat s'establí a Barcelona—, del professor Francesc Jimeno Vidal —col·laborador de Joaquim Trias i de Manuel Bastos—, de Josep Trueta —és clar—, d'Ignasi Ponsetí —actualment, un respectat i eminent professor emèrit de la Universitat d'Iowa— i de Josep Maria Vilardell i Permanyer, també professor de traumatologia i ortopèdia.

Fernández Sabaté explica que el mètode tancat de les ferides per arma de foc té un llunyà antecedent en diferents etapes de la guerra del Marroc, quan Joaquim Trias i Manuel Bastos, tots dos metges de la sanitat militar i a tocar de les línies de combat, en practicaven entre els anys 1912 i 1916 una versió semblant.

(Deixeu que reporti el que refereix amb detall Fernández Sabaté: un Joaquim Trias de vint-i-nou anys, el dia 29 de juny de l'any 1916, era al Marroc, a les primeres línies del combat per la població de Biutz quan un jove capità de vint-i-quatre anys caigué ferit amb el ventre travessat per una bala. L'estat del ferit era extremament greu i la intervenció s'havia de fer amb rapidesa, al rudimentari hospital de campanya. El ferit tenia una perforació de fetge i Joaquim Trias resolgué la situació amb èxit; ben bé es pot dir que el jove capità —que es deia Francisco Franco Bahamonde— li degué la vida.)

Tornem al mètode tancat de tractament de ferides de guerra: experimentà modificacions i perfeccionament fins que, en ocasió de la Guerra Civil de 1936-1939, era seguit amb variacions —petites i no tan petites— per Trias i la seva escola, per Bastos i els seus col·laboradors i, a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau —aleshores Hospital General de Catalunya—, per Josep Trueta. (Bastos, per exemple, no era partidari de l'immediat embenat de guix, sinó que ell recomanava de fer-lo al cap de vint dies; tal com publicà l'any 1936 en el seu llibre *Las heridas por arma de fuego*; sembla que els primers mesos de la guerra espanyola, amb els ferits de l'exèrcit republicà se seguí aquesta pauta, amb resultats inferiors als tractats amb la tècnica de l'embenat immediat. I no fou fins a finals del 1937 i per decisió de Joaquim d'Harcourt —deixeble de Bastos però coneixedor del mètode Trueta— que foren adoptades les recomanacions vigents a l'Hospital General de Catalunya.)

Fernández Sabaté explica que alguns deixebles de Bastos, residents a la zona dominada pels facciosos, practicaven la cura tancada en els ferits de l'exèrcit franquista; i

explica que Jimeno Vidal, exiliat el 1939 a Viena, al costat de Lorenz Böhler, un dels grans mestres de la traumatologia europea —ja hi havia fet una llarga estada el 1931—, practicava a la Unfallkrankenhaus el mateix mètode de tractament en les ferides i fractures, tractament que, durant la Guerra Mundial, fou adoptat per la sanitat militar alemanya. I encara explica que Ignasi Ponsetí, que havia estat col·laborador de Jimeno Vidal, difongué amb èxit, per mitjà de nombroses conferències pels Estats Units, el mètode de tractament après a Barcelona i a l'hospital militar instal·lat al Pere Mata de Reus, de manera que arribà a ser el mètode seguit per la sanitat militar nord-americana des de Pearl Harbour fins a la guerra de Corea i la del Vietnam.

A Corea, però, l'any 1950 i durant els primers mesos del conflicte, es prescindia del rigorós desbridament de les ferides i de l'eliminació total dels teixits malmesos, amb el resultat d'infeccions freqüents que portaven a la gangrena gasosa. Quan fou reprès el tractament recomanat per Trueta s'obtingué una ràpida reducció de les funestes complicacions.

La difusió escrita del mètode

Trueta, el 1938, animat pels bons resultats que el mètode obtenia, publicà la monografia *El tractament actual de les fractures de guerra*, primer en català i posteriorment en castellà, i també el 1938, un treball sobre la mateixa qüestió a la revista *La Medicina Catalana*, que dirigia Leandre Cervera. En rigor, fou Josep Trueta el primer a publicar el mètode —perfectament sistematitzat— i a fer-ne la difusió.

Voldria aclarir que aquesta revista —una de les revistes científiques de major dignitat, de forma i de contingut, aparegudes a casa nostra— no només era dirigida per Leandre Cervera sinó que era inspirada, impulsada, revisada i, és clar, dirigida pel doctor Cervera, ben bé de cap a peus. Dirigida pel noble idealisme del doctor Cervera, que, amb col·laboracions fins i tot de Tolosa de Llenguadoc, Montpeller, Bordeus, Clarmont d'Alvèrnia o Limotges, sota el títol *La Medicina Catalana* inseria l'acompanyament «Portantveu [*sic*] de l'Occitània Mèdica».

El fet és que, tot i una difusió de les notícies infinitament més lenta que l'actual, el Servei de Trueta a l'hospital era visitat freqüentment per altres cirurgians; el treball de Trueta arribà també a coneixença del Foreign Office, que envià observadors a entrevistar-se amb Trueta els anys 1937 i 1938. Un d'aquests observadors fou el cirurgià coronel E. M. Cowell, de la sanitat militar britànica, que després, durant la Guerra Mundial, seria cirurgià en cap d'una part dels serveis mèdics.

La seva estada a Barcelona coincidí amb un bombardeig de la ciutat per l'aviació franquista i —amb paraules del doctor Trueta— el doctor Cowell «se n'anà impressionat de veure l'estat en què portaven els ferits, el tractament que rebien i els seus ràpids efectes».

Que els progressos científics o tècnics no es difonien amb la celeritat actual tingué la seva demostració —i la seva penosa conseqüència— amb el pas a França d'un elevat nombre de soldats de l'exèrcit republicà en retirada, molts d'ells ferits i a mig tractament. M'explico: el mètode tancat de les ferides de guerra tenia un inconvenient de caràcter olfactiu; l'embenat de guix que aïllava la ferida i immobilitzava l'extremitat s'acabava impregnant de secrecions que podien de forma molt desagradable i obligava a renovar el guix. Els cirurgians francesos, desconixedors del mètode, cregueren que es trobaven davant d'una gangrena i, en una seixantena de casos, corregueren a practicar l'amputació de l'extremitat afectada. Aquesta desgraciada situació, amb una pertinent i correcta informació, deixà de produir-se.

L'exili i la invitació a Anglaterra

També Trueta, l'any 1939, emprengué el camí de l'exili; just arribat a Perpinyà, rebé novament la visita dels delegats del Foreign Office que, en nom d'un anomenat Comitè de Defensa Passiva, l'invitaven a exposar els seus mètodes a Anglaterra. L'opinió entre els governants britànics era que la guerra es considerava cada dia més inevitable i l'experiència de Trueta podria ser d'una enorme utilitat. Amb Trueta, fou invitat un altre català, Frederic Duran Jordà (1905-1957), que en el curs de la guerra espanyola havia organitzat els serveis de transfusió de sang de l'exèrcit republicà i era un primeríssim pioner en la pràctica dels bancs de sang disponibles a les primeres línies de combat. Diguem de passada que Duran Jordà l'any 1947 obtingué el Premi Prat de la Riba concedit per l'Institut d'Estudis Catalans, amb un treball que duia per títol *Histopatologia d'una nova capa d'epiteli semiescamós pla que cobreix les mucoses digestives*.

La invitació a Anglaterra —tant per a Trueta com per a Duran Jordà— era, simplement, per pocs dies, un parell de setmanes a tot estirar, per contactar amb cirurgians o hematòlegs, tant civils com de la sanitat militar, i pronunciar unes conferències. Però Duran Jordà residí a Anglaterra fins a la mort i Trueta, que hi arribà a finals de febrer del 1939, hi romangué fins a la jubilació, l'any 1967.

Un cop a Londres, per a Trueta tot eren entrevistes i reunions, fins que als responsables de la invitació els semblà convenient que exposés la seva experiència als principals cirurgians del país, civils i militars. L'organització de la reunió fou laboriosa per

culpa dels problemes d'agenda dels assistents que interessava que hi fossin; finalment, la conferència de Trueta tingué lloc el 14 de juliol a la Royal Society of Medicine.

Entre els oients d'aquesta primera conferència hi havia el professor Girdlestone, catedràtic d'Oxford i el cirurgià ortopèdic més prestigiós de la Gran Bretanya; Gathome R. Girdlestone, quan Trueta acabà la dissertació, l'invità a Oxford per treballar al seu hospital.

Ja a Oxford, el fet que la que fou Segona Guerra Mundial fos considerada imminent —recordem que començà només al cap d'un mes i mig, el dia 1 de setembre— féu que el Ministeri britànic de la Salut el nomenés conseller i, damunt, quan el 4 de setembre la Gran Bretanya entrà en guerra, fou designat director d'un Accident Service d'Oxford que arribà a comptar amb cent cinquanta llits. No cal dir que la seva contribució en la recuperació de ferits de guerra, salvats així de l'amputació, fou ingent, contínua, incansable.

Trueta, de manera simultània al treball assistencial, continuava investigant les raons dels bons resultats del mètode tancat i, així, l'any 1941, en col·laboració amb J. M. Barnes, publicà l'article «Absorption of bacteria, toxins and snake venoms from the tissues. Importance of the lymphatic circulations».

L'any 1943 publicà una traducció revisada de la seva monografia del 1938, amb el títol *The Principles and Practice of War Surgery*, que contribuï a difondre el seu mètode de tractament. La intenció d'aquesta obra —tal com indica el seu títol— és expressat per Trueta en la frase: «Quan s'entenen bé els principis i s'actua segons els mateixos, la qualitat dels resultats és en bona part independent de la destresa manual del cirurgià.»

També el 1943, com a reconeixement dels mèrits de la seva labor, fou nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat d'Oxford.

L'any 1949 —quan l'ocupació quotidiana ja havia deixat d'ésser la cirurgia de guerra—, en el llibre *An Atlas of Traumatic Surgery*, recollí —amb les il·lustracions corresponents— fins a quaranta casos de fractures obertes o grans ferides complexes que, a més de l'esquelet i els músculs, afectaven els nervis.

Amb tot això, el professor Girdlestone —el gran protector de Trueta— fou jubilat i substituït per un neurocirurgià que, traslladat al cap de poc temps, deixà la càtedra vacant. Girdlestone pressionà perquè Trueta optés a la plaça, Trueta fou elegit i a partir de l'any 1949 fou el catedràtic de Cirurgia i Ortopèdia de la Universitat d'Oxford.

Trueta aconseguí —després de vèncer traves burocràtiques i obstacles de col·leagues poc conformes amb la seva elecció— remodelar el centre hospitalari, a fi de poder-hi realitzar no només l'assistència dels pacients, sinó també treball de recerca.

A Oxford, el mecenes de sir William Morris, el famós milionari propietari de les fàbriques d'automòbils Morris —més tard esdevingut lord Nuffield—, ja havia dotat

les càtedres de Medicina, Cirurgia, Ginecologia i Anestèsia; Trueta també obtingué la seva ajuda, i amb aquesta arribà a construir el Nuffield Orthopaedic Center —l'hospital d'ortopèdia d'Oxford—, que disposava de dos-cents cinquanta llits, més uns vuitanta per a accidentats, més vint-i-dues clíniques de diagnòstic i supervisió repartides per tota la regió d'Oxford, i, a més, comptava amb una completa unitat d'investigació que constava de laboratoris, biblioteca, sala de conferències, estabulari, etc. Tot aquest complex el dirigí Trueta fins a la jubilació.

En aquest centre, i durant vint-i-set anys, Trueta exercí el seu mestratge; tantes altres generacions de cirurgians ortopedistes, d'infermeres i personal auxiliar especialitzat li deuen llur formació. Dels seus deixebles, repartits pel món, dotze arribaren a catedràtic de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia i vint-i-set a cap de servei de l'especialitat en un centre hospitalari.

La recerca

En *Fragments d'una vida*, Trueta acaba unes notes sobre la seva activitat com a investigador amb una consideració que, aquí, ens podrà servir com a introducció a l'exposició de la seva dedicació a la recerca. Diu:

No cal dir que molt del que jo he pogut fer en ciència experimental ho dec a la possibilitat de treball que Oxford m'oferia. Però també reconec que la meua curiositat innata és responsable del meu interès per la investigació. No en tinc prou de saber que un cert tractament funciona. Em cal saber per què.

I per saber un perquè i un altre, Trueta va recórrer —és clar— a l'observació i a l'experimentació. Per això, encapçala el seu llibre anglès del 1943, *The Principles and Practice of War Surgery*, amb una cita vella, vella de més de quatre-cents anys, d'un altre professor d'Oxford —el nostre Lluís Vives, que del 1523 al 1528 ensenyà llatinitat i jurisprudència ciceroniana al Corpus Christi College. La citació fa: «Nihil est hic opus disputationibus, sed contemplatione natura tacita» («res d'allò que aquí es diu és el producte de discussions, sinó que és el resultat de la contemplació de la natura»).

I de Josep Trueta podem dir —amb els resultats de la seva obra a la mà— que sí, que observà minuciosament, intel·ligentment, la natura. Ja el 1926, sota el guiatge del seu mestre Manuel Corachan, havia participat en treballs de recerca amb un estudi de la consolidació de fractures òssies en gossos.

A Oxford, l'any 1940, aconseguí, per influència del professor Girdlestone, de treballar en els magnífics laboratoris del professor Howard Walter Florey; la seva intenció era contribuir científicament a la interpretació de l'eficàcia del tractament de les ferides de guerra. Amb Florey també hi treballava el bioquímic Ernst Boris Chain, i al costat d'ells tingué ocasió de veure el rigor i la minuciositat de l'alta recerca. Es parlava de l'antagonisme microbià, de l'antagonisme biològic, quan Chain es recordà del treball d'Alexander Fleming, de més de deu anys abans, amb el fong *Penicillium notatum*; al laboratori n'hi havia un cultiu i Trueta pogué ser testimoni presencial de la primera administració terapèutica de penicil·lina a uns ratolins inoculats amb estafilococs. Trueta, en les seves memòries, puntualitza quina va ser la seva participació en aquest històric esdeveniment; diu: «S'ha dit que jo vaig ser qui va donar la primera injecció de penicil·lina, però això, en realitat, no és cert. El que jo vaig fer és subjectar el ratolí mentre el meu col·lega John Barnes clavava l'agulla.» L'any 1945, com és sabut, Florey i Chain, amb Fleming, foren guardonats amb el Premi Nobel de Medicina i Fisiologia.

Ara bé, les aportacions de més relleu de Trueta a la investigació científica foren els estudis sobre la circulació renal i els estudis sobre l'osteogènia i les malalties degeneratives de l'esquelet.

D'aquests estudis, el primer —sobre la circulació renal— tingué també l'origen —com l'adopció del mètode oclusiu de les ferides— en una de les atrocitats de la guerra; ja a Barcelona, amb els bombardeigs de l'aviació franquista, s'havia presentat centenars de vegades la tragèdia de la persona esclafada sota la ruina. A Londres, amb els bombardeigs nazis, la situació es repetí també en in comptables ocasions, arran de les quals Bywaters, l'any 1940, va descriure el quadre —conseqüència d'una compressió muscular de llarga durada—, que denominà *crush syndrome*, per a nosaltres *síndrome d'esclafament*.

D'aquesta síndrome en forma part una nefritis aguda intersticial, el mecanisme de producció de la qual encara no era clar. Es creia que el deteriorament de la funció renal era degut a l'acció de les substàncies tòxiques que desprenien els teixits esclafats. Trueta imaginà que el traumatisme de compressió podia causar l'espasme de les artèries principals de l'extremitat afectada i que aquest espasme podia estendre's centrípetament a d'altres artèries i arribar fins i tot a les renals.

Amb la col·laboració d'un equip pluridisciplinari l'any 1941 Trueta inicià l'estudi de la intimitat de la vascularització renal. Partí de la hipòtesi que era l'espasme dels vasos del ronyó el culpable de la isquèmia i, consecutivament, de l'anòxia, que molt sovint acabava amb una anúria fatal.

Les repetides proves en animals als quals els era col·locat un torniquet en una

extremitat i, després, els estudis angiogràfics confirmaren la hipòtesi i, a més, detectaren una via vascular de drecera, una doble circulació renal, la medullar i la cortical. L'any 1947 Trueta publicà tot el procés de recerca i els resultats en el llibre *Studies of the Renal Circulation*, amb la fonamentada opinió que les experiències exposades haurien d'influir en els conceptes vigents aquells anys de fisiologia i patologia del ronyó.

Poc temps després de la publicació del llibre, és quan Trueta fou nomenat professor a Oxford i hagué d'abandonar aquesta línia de recerca; confessa en les seves memòries que «amb una certa tristesa, vaig cloure el capítol de la investigació renal».

L'altra important aportació científica de Trueta —segurament la més important— rau en els estudis sobre l'esquelet. Ell mateix n'explica l'abast; diu que les matèries d'estudi eren «una sobre el creixement i l'altra damunt les malalties degeneratives que sorgeixen cap al final del cicle de la vida i que són l'osteoporosi, o pèrdua del mineral de l'os, i l'artrosi, que és probablement la malaltia més comuna avui». I afegeix: «[...] he estudiat (i m'hi han ajudat diversos col·laboradors) la contribució vascular a la nutrició del cartílag de creixement», amb el resultat d'unes aportacions que «avui ja formen part de l'ensenyament a través dels llibres de text».

Amb algunes frases de Trueta —referides per Rafael Esteve de Miguel, un dels primers catalans que reberen el seu mestratge oxfordià—, podem adquirir una noció d'aquests resultats: «L'osteoporosi afecta el cicle degeneratiu de l'esquelet i hem pogut recollir dades sobre per què la manca d'activitat muscular provoca la descalcificació i, en canvi, les contraccions musculars estimulen el dipòsit de calci damunt l'os.»

Referent a l'artrosi va dir: «La feina de la meva escola ha ajudat a fixar en el cartílag articular la iniciació i el progrés d'aquesta malaltia tan estesa.»

A més, perseguí durant molts anys la demostració de l'origen vascular de l'os, que —segons Esteve de Miguel— no pogué concloure amb certesa per les múltiples ocupacions professionals i universitàries que l'absorbien i per la redacció i l'edició de la seva obra *Studies of the Development and Decay of the Human Frame* (1968), el conjunt dels treballs de recerca sobre l'esquelet. Aquesta obra, l'any 1975 la publicà a Barcelona en una traducció castellana.

Les distincions

Trueta, que ja era doctor *honoris causa* per Oxford, rebé aquest mateix honor de les universitats de Buenos Aires (1950), Rio de Janeiro (1958) i Göteborg (1964), i el 1976, de la Universitat Autònoma de Barcelona, quan n'era rector Josep Laporte.

L'any 1960, presidí a Nova York el Vuitè Congrés Internacional de la SICOT (Societat Internacional de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia).

Fou distingit amb el nomenament de membre d'honor per divuit societats quirúrgiques i ortopèdiques d'arreu del món: d'Anglaterra, d'Escòcia, de França, d'Itàlia, d'Alemanya, d'Escandinàvia, de Grècia, dels Estats Units, del Canadà, del Brasil, de l'Argentina, etc. L'any 1953 fou ordenat cavaller de la Legió d'Honor i el 1963, oficial.

L'any 1966, amb la jubilació a tocar, la Universitat d'Oxford el nomenà professor emèrit d'ortopèdia a perpetuïtat.

Mentrestant, durant tots aquests anys, a l'Estat espanyol el doctor Trueta era un desconegut. És terriblement llastimós de constatar fins a quins extrems d'absurda ridiculesa pot arribar un comportament mogut per res més que pel ressentiment, l'urc i l'enveja.

Només la Societat Catalana de Pediatria, l'any 1965, l'havia nomenat membre d'honor i, l'any 1969, la Societat Catalana de Cirurgia li concedia el Premi Pere Virgili. L'any 1970 la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona el féu membre d'honor. L'any 1967 l'Academia de Cirugía de Madrid l'havia nomenat membre honorari.

Ja hem fet referència al seu destacat pas per la Societat Catalana de Biologia i per l'Institut d'Estudis Catalans i al doctorat *honoris causa* de la Universitat Autònoma; la llista, però, és bastant més llarga; encara hi ha més distincions, moltes més, tot i que algunes arribaren quan el doctor Trueta ja no era d'aquest món: com ara la Gran Creu de Carles III —atorgada dotze dies abans de la seva mort—, o la pòstuma Medalla d'Or de Sant Jordi de la Diputació de Barcelona, o el també lliurat pòstumament Premi d'Honor Jaume I de la Fundació del mateix nom.

La civilitat

Els diccionaris, quan defineixen la *civilitat*, parlen de les «bones maneres», de la «urbanitat»; jo —i perdoneu-me'n— m'atreveixo a dir que no n'hi ha prou. No n'hi prou a no excedir la velocitat permesa, ni n'hi ha prou a recollir la caca que el teu gos es fa al bell mig de la vorera. El concepte de *civilitat* inclou moltes més coses; per exemple, la fidelitat a les arrels i a les essències, com, per dir-ne una, la llengua.

La civilitat de Josep Trueta —entesa amb aquesta amplitud— no es féu evident a l'exili, feia ja molts anys que era manifesta. Un exemple. L'any 1930 tingué lloc a Barcelona el Sisè Congrés de Metges de Llengua Catalana, que presidí el nostre ben conegut August Pi i Sunyer. Era, per a aquests congressos, la represa després de l'obligat silenci

dels anys de dictadura. El Congrés acordà la redacció d'un diccionari de medicina que resolués tot allò que el diccionari Fabra, per la seva condició de diccionari general, no resolía. L'encàrrec de la direcció fou fet justament al mestre de Trueta, el doctor Manuel Corachan, que tot i procedir d'una de les comarques de parla castellana del País Valencià, fou un ínclit defensor de la llengua comuna, la nostra llengua.

Corachan constituí un equip de col·laboradors, lingüistes i metges. És clar, Josep Trueta no podia faltar-hi. I ara, en el venerable *Diccionari de medicina* —el diccionari Corachan— hi trobem, a primera pàgina, una llista de col·laboradors que als nostres ulls és un reverent homenatge, entre els quals —és clar— podem llegir-hi «Josep Trueta i Raspall», *cirurgià*.

Després, hi ha la seva permanent disposició a col·laborar en la revista *La Medicina Catalana* —ja hem esmentat, com a exemple, l'article del 1938 sobre les ferides de guerra— i a participar en els Congressos de Metges i —des del 1934— de Biòlegs de Llengua Catalana, com ara en el Novè, celebrat a Perpinyà el juny del 1936, on presentà un extens treball sobre hidatidosi òssia conjuntament amb el metge rossellonès Jordi Baillat.

L'any 1956 una contribució a una manifestació de catalanitat ben diferent, ben allunyada de la medicina i els seus interrogants: fou mantenidor dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a Cambridge, quan la dictadura impedia que tinguessin lloc en la terra on havien nascut.

Jo havia conegut Trueta el 30 d'agost de 1953, a Portlligat. S'hi celebrava una lluminosa festa, entre literària i cívica: Carles Riba, amb motiu del seu seixantè aniversari, rebia l'homenatge de persones i persones que venien dels camps més varis de la vida catalana. Trueta fou un dels oradors; parlà de la llibertat, de la terra i la seva història i, no de l'esperança, sinó de la certesa de la recuperació dels drets i la justícia. Carles Riba, a un amic exiliat, es referia al parlament de Trueta d'aquesta manera: «Va parlar en nom de tots els qui des de fora contribueixen a sostenir el que estimem; i que tornaran. Va dir paraules de foc.» I l'homenatjat, en resposta a les adhesions, acabà de fer que l'aire de Portlligat s'omplís de reconfort i, potser sobretot, de resolució; entre altres coses digué que «per a l'alta vida de l'ànima, el seny només serveix per a decidir quan cal llençar-se a la follia».

I més d'un dels que havíem acompanyat l'homenatge o dels que sense saber ben bé què passava s'hi havien afegit, érem presos per l'emoció.

Aquest Josep Trueta decidit, vehement, però amb continguda mesura, havia donat, més d'una vegada, exemples del seu temperament, dels seus sentiments. Quan els nazis ocuparen França i després de l'assassinat del president Companys, un grup d'exiliats a Anglaterra crearen el Consell Nacional Català, amb la intenció —com explica Agustí

Pons— «d'operar a la manera de com ho feien diversos governs europeus que s'havien exiliat a Londres; donar suport a la causa aliada i, a canvi, esperar el suport dels governs democràtics tan bon punt la finalització del conflicte permetés la instauració, o reinstauració, en els respectius països, de governs legítims i democràtics». El president del Consell fou Carles Pi i Sunyer; el secretari, Josep Maria Batista i Roca, i un dels vocals, naturalment, Josep Trueta. Una de les consecucions del Consell —impulsada per Trueta— foren les emissions en català de la BBC, que acabaren suspeses per les pressions de l'ambaixador espanyol a Londres.

L'any 1967, venent atractives ofertes com la de la Universitat de Utah, a Salt Lake City, o la de Mònaco, retornà a Barcelona. L'any 1970 participà en les ponències del Primer Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana, amb un treball sobre «Els orígens de l'assistència social i de l'educació moderna i Lluís Vives». L'any 1972 inaugurarà el curs de la Societat de Biologia amb una lliçó sobre «La pesta moderna: l'accident a la carretera», i l'any 1976, en aquell vibrant Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, celebrat a Perpinyà després de quaranta anys del Novè —quaranta anys d'inici i imposat silenci—, el mestre Trueta no pogué dictar la conferència inaugural del Congrés sobre «Els grans processos involutius de l'home d'avui» perquè, malalt, molt malalt —moriria al cap d'encara no quatre mesos— no podia moure's de Barcelona. La lliçó, que llegí el doctor Antoni Trias i Rubiés, analitzava la regressió, la involució i la vellesa, i acabava amb aquestes paraules: «Per ara, el consell que ha estat més profitós és el que propagà Humeland al segle XVIII; que el millor mètode per tal d'allargar la vida és de no fer res per escurçar-la.»

L'esperit de Catalunya

Però, tornem a Oxford. Així que Trueta, en conversa, mencionava el pas docent de Joan Lluís Vives per la Càtedra d'Humanitats de la ciutat, els amics —explica a *Memòries*— «em demanaven d'on havia sortit aquesta mena de geni que alguna vegada ha estat comparat a Erasme». L'any 1941, aprofitant els dies de descans, amb repetides consultes a la més completa biblioteca d'Oxford i a la molt notable del català Joan Gili —de temps establert a la ciutat—, aconseguí reunir informació, no només sobre Lluís Vives sinó també sobre moltes altres personalitats de la cultura catalana. El resultat de tot plegat es convertí —segons paraules de Trueta— «en un petit tractat, sense massa pretensions d'erudició històrica, que vaig titular *The Spirit of Catalonia*». El llibre es veuria editat el 1946, i l'any 1950 n'aparegué a Mèxic la versió catalana, realitzada per Vicenç Riera Llorca.

La galeria de personatges i d'institucions que el llibre ofereix comprèn més o menys dilatades referències que van des de Ramon de Penyafort i Ramon Llull fins a la Mancomunitat i l'Institut d'Estudis Catalans, passant per Lluís Vives —és clar—, Eiximenis, Bernat Metge i Ramon de Sibiuda, per exemple. L'edició anglesa tingué un notable ressò i foren múltiples els comentaris apareguts en revistes d'història i de literatura, i en suplementos literaris de la premsa diària.

Ja que Lluís Vives i el seu pas per Oxford foren la causa primera del llibre de Trueta, referirem, com a exemple, part del que *L'esperit de Catalunya* diu del nostre humanista. En una extensa anàlisi sobre l'obra de Lluís Vives comenta *De Subventione Pauperum sive de Humanis Necessitatibus* (*Sobre el socors dels pobres o sigui sobre les necessitats dels homes*), el llibre que el 1526 dedicà al municipi de Bruges, el llibre que el pare Batllori tenia com el pas, en la crisi del precapitalisme, de la caritat privada o pública a la veritable assistència social. Trueta hi diu: «Aquest llibre és considerat com el punt de partida de la ciència social moderna; la seva influència ha estat tan gran que fins no fa gaire ha estat la base de la legislació social belga.» Vives fa un estudi psicològic del pobre, una enumeració de les causes de la pobresa —la primera de les quals, segons Vives, és l'educació insuficient—, i sobretot hi és planejada la prevenció i l'ajuda als pobres com un deure d'Estat i no com una caritat.

Trueta, en repetides ocasions, manifestà que, amb *The Spirit of Catalonia*, no pretenia escriure «una obra d'història com ho entenen els historiadors»; ell considerava el llibre només com «un lleuger inventari de la contribució catalana al progrés d'allò que en diem la civilització occidental». El seu objectiu era fer una presentació documentada del país a tots aquells que en desconeixien l'existència i a tots aquells que, coneixent-la, el consideraven una amorfa i indiferenciada part de l'Espanya de les castanyoles i la pandereta.

El retorn

Dels Estats Units diu: «Vaig rebre diverses invitacions per si volia anar-m'hi a establir», de les quals «la més atractiva fou la de la Universitat de Utah, on m'oferien un contracte per treballar, sobretot experimentalment.» Era com exiliar-se de nou. La proposta de Mònaco era molt temptadora: es tractava de dirigir un hospital de traumatologia de nova planta, en terrenys oferts pel príncep Rainiero i amb el mecenatge d'Elie Rothschild i Stavros Niarchos. Era una aventura de massa envergadura per a un home de prop de setanta anys. El fet és que Trueta i la seva muller, Amèlia, el febrer del 1967, retornaren a Barcelona.

Si haguéssim de descriure aquests darrers anys barcelonins de Trueta amb una sola paraula diríem *frustració*. El seu desig hauria estat continuar la recerca encetada a Oxford sobre els misteris de l'osteogènia, però no se sap si la gasiveria o l'enveja o l'òptica de vol gallinaci freqüents al país, sobretot quan imperen els poders personals, impediren que el desig es fes realitat. La primera possibilitat de treballar en investigació derivava del projecte gairebé enllestit de crear un centre experimental al parc zoològic, que fou rebutjat —segons Trueta— perquè l'encarregat municipal de la secció que havia de donar la conformitat era un ressentit exemplar residual de l'agonitzant règim franquista. És possible.

La segona decepció —la gran decepció— la proporcionà la Fundación General Mediterránea, que l'any 1973 li suggerí la creació a Barcelona d'un Institut per a la Investigació Mèdica. Trueta destinà a la ratlla de dos anys en l'elaboració del projecte; es comptava també amb la cessió per part de l'Hospital de Sant Pau d'un espai per a l'edificació del local. Lliurat el projecte a la Fundación, els senyorassos que la integraven respongueren que no tenien els diners i suggeriren la «brillant» possibilitat que els busqués el mateix doctor Trueta.

Són fets que entristiren els seus últims anys. Que els entristiren i que expliquen algunes de les seves reaccions. Per exemple, la resposta que féu al rector de la Universitat Autònoma, Josep Laporte, quan li proposà, el 26 de juny de 1976, formar part «d'una Comissió a l'estil de les que al Regne Unit són conegudes com a *Royal Commission*, la missió de la qual seria oferir una solució justa i viable al problema hospitalari ocasionat pel personal tècnic que reclama el reconeixement universitari dels seus diplomes professionals». Trueta demanà aclariments, precisions i la «resposta oficial» a una sèrie de punts i, de moment, digué que mentre no rebés una contestació satisfactòria, «basant-me en l'experiència dels deu anys de frustració que fa que visc a Espanya, em reservo la meva acceptació».

La vida

Josep Trueta i Raspall morí al cap d'una mica més de mig any; el 19 de gener de 1977.

Havia nascut el 27 d'octubre de 1897 al Poblenou de Barcelona en una família amb diversos membres metges o cirurgians. Per exemple, Antoni Trueta i Puigredon, fill d'Artesa de Segre, besavi de l'avi del nostre Trueta, que, nascut el 1763, fou cirurgià de l'exèrcit del general Lancaster quan el 1795 lluitava en la Guerra Gran. Però és que el pare d'aquest Antoni Trueta —també de nom Antoni— ja era cirurgià, i la seva muller Raimunda era filla d'Antoni Puigredon, també cirurgià. Cirurgians, és clar, del segle XVIII, que tenien molt poc en comú amb els dels nostres dies, però al cap i a la fi cirurgians.

Els Trueta visqueren a Artesa fins que l'any 1870, Josep —avi del Josep dels nostres dies—, amb la seva família, deixà Artesa per obrir una farmàcia al carrer de la Paeria de Lleida. El pare de Trueta —Rafel— es traslladà a Barcelona per estudiar farmàcia, carrera que acabà cursant simultàniament amb la de medicina. Es casà l'any 1895 amb Mercè Raspall, tot i que fins el 1898 no es llicencià en medicina. Aleshores passà del carrer Wad-Ras, del Poblenou —on havia nascut Josep Trueta— al Poble Sec, on començà l'exercici de la professió.

Després dels estudis primaris als escolapis de la ronda de Sant Pau, Trueta seguí el batxillerat a l'institut de la plaça de la Universitat.

L'any 1916 inicià els estudis de medicina. Acabà la carrera el 1921, i l'any següent féu a Madrid el doctorat.

Després —ja n'hem parlat— el mestratge del doctor Manuel Corachan, el càrrec de cap d'un Servei de Cirurgia a l'Hospital de Sant Pau, l'exili, Oxford, la jubilació i el retorn.

El resum

La filla gran de Trueta, Amèlia, acaba la «Justificació» que encapçala *Fragments d'una vida. Memòries* —«el llibre que no és una autobiografia»— amb aquestes paraules:

Com va dir l'última vegada que va sortir de casa a peu dret, el 25 de novembre de 1976, en l'ocasió de rebre el doctorat *honoris causa* de la Universitat Autònoma de Barcelona, «la llibertat ha estat consubstancial a la meua vida [...] cap dels nomenaments no ha tingut el significat d'aquest, que és el retorn de debò a la terra que vaig deixar, perquè no volia veure morir la llibertat a casa nostra [...] i em plau de rebre aquest títol quan la llibertat hi torna.»

I acabaré amb unes paraules d'Alsina i Bofill, pronunciades el dia que l'Acadèmia de Ciències Mèdiques reté homenatge a la memòria del desaparegut.

Trueta fou sempre un exponent explícit o tàcit d'aquest lligam imperceptible que fon l'espai i esborra el temps i manté viu en el cor dels homes el sentiment d'una comunitat perdurable. Que en diguem esperit patriòtic o esperit comunitari, tant se val. Endut per ell, Trueta ha servit el país i ha servit la Humanitat. Encalçant la millor tècnica per a curar, encalçant la clàrícia en els secrets de la fisiopatologia, encalçant la llibertat per al seu petit i dissortat país ha servit els grans ideals de la Humanitat.

Aquest fou Josep Trueta, l'home que estimà la llibertat i la terra, l'home de la incansable dedicació al dolor dels altres, el mestre de tantes i tantes promocions. Si té un lloc en la nostra memòria, el té també, ben merescudament, en la galeria dels nostres ciutadans de bona llei, de molt bona llei.

Bibliografia consultada

- ALSINA I BOFILL, J. (1977). *Josep Trueta i Raspall (1897-1977)*. Barcelona. [Document dipositat a l'Arxiu de l'IEC]
- (1978). «Josep Trueta i Raspall, exemplar en la recerca i en el civisme». A: *Homenatge al Dr. Trueta i Raspall. Annals de Medicina*. Vol. LXIV, núm. 2. Barcelona: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears.
- (1993). «Trueta, investigador i patriota exemplar». A: *Josep Trueta (1897-1977). En homenatge*. Barcelona: Fundació Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
- BROGGI, M. (1993). «En el cinquantenari de *L'esperit de Catalunya*, el petit gran llibre patriòtic». A: *Josep Trueta (1897-1977). En homenatge*. Barcelona: Fundació Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
- CASASSAS, O. (1999). «Josep Trueta i Raspall, el símbol». A: *Una falla i setze històries*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2001). «Josep Trueta i Raspall, ciutadà de Catalunya». A: *Dr. Josep Trueta, esbós d'una obra exemplar*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- «Correspondència diversa». Biblioteca de Catalunya. [Dipositat a l'Arxiu Josep Trueta]
- DOMINGO I SANJUÁN, P. (13-III-1972). *Proposta de nomenament*. [Document dipositat a l'Arxiu de l'IEC]
- ESTEVE DE MIGUEL, R. (2001). «Josep Trueta, cirurgià ortopèdic i investigador». A: *Dr. Josep Trueta, esbós d'una obra exemplar*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- FERNÁNDEZ SABATÉ, A. (2001). «Les contribucions científiques de Trueta». A: *Dr. Josep Trueta, esbós d'una obra exemplar*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- (2003). *Barcelona y la SECOT*. Madrid: Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología.
- PIERA I ROBERT, Lluís (1978). «Un descobriment de Trueta: la doble circulació renal». A: *Homenatge al Dr. Josep Trueta i Raspall. Annals de Medicina*. Vol. LXIV, núm. 2. Barcelona: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears.

STRUBELL I TRUETA, M. (2001). «Fragments del pensament de Josep Trueta». A: *Josep Trueta (1897-1977). En homenatge*. Barcelona: Fundació Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

TRUETA I RASPALL, J. (1938). «Tractament actual de les fractures de guerra». *La Medicina Catalana* [Barcelona], núm. 55-56.

— (1978). «Reflexió sobre els grans processos involutius de l'home d'avui». A: *Llibre d'Actes, Xè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, Perpinyà 1976*. Barcelona: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears: Societat Catalana de Biologia.

— (1991). *L'esperit de Catalunya*. Barcelona: Selecta: Catalònia.

— (1997). *Fragments d'una vida. Memòries*. Barcelona: Edicions 62.

Josep Ramon Bataller i Calatayud

(1890 - 22.12.1962)

Josep Ramon Bataller i Calatayud

PER SALVADOR REGUANT I SERRA

79

EL PLE

Introducció

La vida científica i la mateixa personalitat del doctor Bataller formen part d'un quadre més ampli i de particular importància en la ciència i la cultura del nostre país: el Museu de Geologia del Seminari de Barcelona.

Una colla de figures eminents en la ciència geològica han estat els responsables del naixement, la continuïtat i l'esplendor d'aquesta institució, que ha tingut una particular transcendència en la geologia a Catalunya i un notable ressò internacional.

Encara que aquest Museu continuï aportant informació científica i sigui visitat i apreciat per paleontòlegs d'arreu, l'abundància d'altres institucions amb uns pressupostos molt més quantiosos i la mateixa evolució cultural de la societat fa que, en aquest moment, el Museu representi una aportació, comparativament menor, a la ciència geològica.

El Museu del Seminari va ser fundat l'any 1874 pel doctor Jaume Almera. Dels tres deixebles predilectes del doctor Almera, Josep Ramon Bataller i Calatayud va ser la

persona que va assegurar la continuïtat i el redreçament del Museu del Seminari després de la Guerra Civil. Els altres dos foren Norbert Font i Sagué i Marià Faura i Sans. El primer morí prematurament, abans que el doctor Almera. El segon va col·laborar en el Museu del Seminari, sense ser-ne mai el director, però se n'apartà aviat ja que, per raons personals, es va apartar també de la institució eclesiàstica.

En intentar fer una aproximació a la figura del doctor Bataller veurem com tota la seva vida va girar entorn d'aquest Museu i que les grans responsabilitats que va assumir van fer d'ell, conjuntament amb la seva personalitat científica, un home digne de ser recordat.

Una biografia resumida del doctor Bataller

Josep Ramon Bataller i Calatayud va néixer el 10 d'agost de 1890 a la Pobla del Duc, a la Vall d'Albaida, València. Quan tenia cinc anys la seva família va emigrar a Barcelona, com a conseqüència de les pèrdues irreparables que la plaga de la fil·loxera va ocasionar a les vinyes que tenien.

Amb setze anys va entrar al Seminari de Barcelona i va demostrar molt interès per les ciències naturals: era assidu del Museu Geològic, fundat i regentat pel doctor Jaume Almera. El doctor Almera va captar aquesta inclinació i va obtenir del senyor bisbe, fet en certa manera «il·legal» en l'Església de Barcelona aquell moment, que es matriculés a la Universitat de Barcelona, mentre continuava seguint els cursos de la carrera eclesiàstica.

El 1917, després d'acabar la carrera eclesiàstica, el van ordenar sacerdot. L'any 1919 va obtenir el grau de llicenciat en ciències naturals a la Universitat de Madrid. Acabava de morir el doctor Almera, i el doctor Bataller va presentar l'any 1920 la seva tesi, també a Madrid, com llavors era obligatori. Aquesta tesi porta el títol *El Jurásico de la provincia de Tarragona* i es va publicar l'any 1922 a càrrec de la Junta d'Ampliació d'Estudis i Investigacions Científiques, organisme precursor de l'actual Consell Superior d'Investigacions Científiques.

A partir de l'any 1919 ja comença la seva labor com a geòleg científic i, ben aviat, s'inclina especialment cap a la investigació paleontològica. El doctor Marià Faura i Sans li va demanar la seva col·laboració de seguida. L'enginyer i geòleg il·lustre doctor Lluís M. Vidal li va demanar ajuda en l'ordenació de la seva important col·lecció paleontològica. El 20 d'octubre de 1920 va ser nomenat professor preparador de ciències naturals de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona, assignatura que va ensenyar durant quaranta-dos anys sense a penes interrupció.

Des del 1920 fins al 1926 va recórrer molts terrenys en excursions geològiques amb il·lustres geòlegs catalans i francesos. Va estar pensionat pel Govern espanyol a la Universitat de Nancy. També va treballar a Lió i a Tolosa de Llenguadoc. Tot això el va posar en contacte amb les eminències de la ciència geològica francesa: Fallot, Astre, Jacob, Lambert, Douvillé, Lemoine, Boule i Teilhard de Chardin, entre d'altres.

Mort el doctor Almera, el Museu del Seminari va entrar en crisi per diverses causes i no fou fins a l'any 1926, quan el doctor Bataller va ser nomenat professor del Seminari i director del Museu, que el Museu va tornar a agafar la volada que havia tingut en temps del doctor Almera. Desgraciadament, a l'inici de la Guerra Civil, el juliol de 1936, el Museu Geològic del Seminari va ser destrossat i saquejat com a conseqüència de la febre anticlerical que va esclatar en aquelles dates arreu de Catalunya. Per una circumstància fortuïta es va salvar la biblioteca, fet que ens permet que encara avui disposem de la magnífica col·lecció dels llibres del doctor Almera.

El 1939 el Museu estava destruït, però l'energia i la dedicació del doctor Bataller van aconseguir, en pocs anys, crear unes extenses col·leccions, que han estat augmentades pels seus successors, els doctors Lluís Via i Sebastià Calzada.

D'altra banda, l'interès del bisbe Gregorio Modrego perquè al Seminari de Barcelona hi haguessin professors de ciències ben preparats i perquè el Museu de Geologia continués creixent va fer que tres capellans de la diòcesi de Barcelona estudiessin matèries científiques a la Universitat de Barcelona. En el cas de la geologia, el doctor Bataller va procurar que estudiés la llicenciatura Lluís Via, que, doctorat el 1959, va ser el seu col·laborador durant molts anys i el seu successor després.

En l'àmbit docent, l'any 1949 va ser nomenat catedràtic de Paleontologia i Geologia Històrica de la Universitat de Barcelona, càrrec que va exercir fins a la seva jubilació i on fou ajudat pel doctor Via com a professor adjunt.

Per desgràcia, la hiperglucèmia que patia li va ocasionar molts problemes de salut a partir de l'any 1955. Els metges van creure que li havien d'amputar una cama i així ho feren aquell mateix any. No obstant això, ell va continuar treballant al Seminari i, fins i tot, al camp, on es feia portar. També va continuar donant classes fins quatre dies abans de la seva mort, que esdevingué el 22 de desembre de 1962.

El doctor Bataller com a científic i professor

L'extraordinària capacitat de treball i la passió per la ciència van fer del doctor Bataller un dels geòlegs més importants de Catalunya i d'Espanya des de finals dels anys deu fins

als anys seixanta del segle passat. Una mostra particularment fefaent d'aquest fet són els seus nombrosos treballs publicats en diverses revistes i col·leccions.

Quan l'any 1922 va editar la tesi, ja havia publicat més d'una vintena de textos referents a descobertes geològiques. Un dels més importants d'aquesta primera època és un text que té 161 pàgines, escrit en col·laboració amb Artur Bofill.

Curiosament, i amagant la seva condició de capellà per salvar la pell, va publicar treballs importants durant la Guerra Civil. L'any 1937, quatre d'aquests treballs van ser publicats als *Arxius de l'Escola Superior d'Agricultura* —un d'aquests, un autèntic llibre de 293 pàgines i 123 figures— i l'any 1938 aparegué *Els ratadors fòssils de Catalunya*, pràcticament l'únic treball que va dedicar a la paleontologia dels vertebrats.

Els historiadors han comptabilitzat 203 estudis sobre diversos temes geològics realitzats pel doctor Bataller, sol o en col·laboració.

Àmbits principals de la seva recerca científica

D'una manera resumida podem dir que la seva activitat investigadora fa referència a tres àmbits, íntimament relacionats.

El doctor Bataller ha estat considerat, principalment, un paleontòleg i en aquesta faceta va acomplir tres funcions molt importants. D'una banda, va dur a terme una recerca continuada al camp, enriquint així les col·leccions del Museu del Seminari. En segon lloc, va descriure faunes de diversos indrets. Es va dedicar sobretot a la fauna marina mesozoica i, dins del Mesozoic, al període Cretàcic, però va escriure coses també del Terciari. En tercer lloc, va fer grans esforços en la recuperació de tot el que s'havia editat a Catalunya i a Espanya referent, en particular, a les espècies noves que havien estat descrites en aquestes àrees i va publicar diversos catàlegs tant de fauna com de bibliografia.

La seva cultura paleontològica l'estenia molt particularment cap a l'estratigrafia. Els volums en què reunia els seus treballs i els de tots els seus col·laboradors al Museu del Seminari, anomenats *Trabajos del Laboratorio de Geología del Seminario Conciliar de Barcelona*, van sortir alguns anys amb el subtítol de *Paleontología Estratigráfica*. No era, doncs, el doctor Bataller un paleontòleg pur, sinó un paleontòleg preocupat per la situació en el temps geològic dels fòssils que estudiava.

Un altre àmbit al qual el doctor Bataller va dedicar molts esforços va ser el de la cartografia geològica. En l'elaboració de fulls del *Mapa geològic de Catalunya*, dels quals l'equip del Seminari (Almera, Faura i Bataller) en va realitzar vint-i-tres, Bataller hi va

tenir una part molt important. També va treballar en l'elaboració de fulls del mapa geològic d'Espanya a requeriment de l'Institut Geològic i Miner d'Espanya.

Institucions en les quals actuà com a investigador i professor

Com he indicat abans, fou professor preparador de ciències naturals de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona a partir de l'any 1920. En aquesta institució va publicar molts treballs, fruit de la seva recerca.

Com és obvi, la institució on es va dedicar fonamentalment el doctor Bataller fou el Seminari Diocesà de Barcelona, com a professor i com a director del Museu des del 1926 fins a la seva mort, el 1962.

El Consell Superior d'Investigacions Científiques, creat en la postguerra, va ser una institució en la qual el doctor Bataller va tenir molt a veure. El 4 de maig de 1949 va ser nomenat conseller adjunt del Patronat Alfons el Savi; el juny de 1950 rebé el títol de col·laborador de la Secció de Geomorfologia de Barcelona, i el febrer del 1951 es fundà la Secció de Paleontologia, depenent de l'Institut Lucas Mallada, radicada al Museu —anomenat també sovint Laboratori— de Geologia del Seminari, del qual fou nomenat director.

Contemporàniament, el doctor Bataller entrà a ensenyar, i fou nomenat catedràtic de Paleontologia el 1949, a la Universitat de Barcelona. Les últimes generacions de llicenciats en ciències naturals i les primeres de llicenciats en ciències geològiques el van tenir de professor de paleontologia i de geologia històrica.

Pel que fa a la confecció de mapes geològics, el doctor Bataller va estar relacionat amb el Servei del Mapa Geològic de Catalunya abans de la Guerra Civil, i amb l'Institut Geològic de la Diputació de Barcelona i l'Institut Geològic i Miner d'Espanya, després de la Guerra.

Ocasionalment, treballà en les institucions universitàries de Nancy, Lió i Tolosa, a França, al principi de la seva carrera com a investigador.

La seva labor al capdavant del Museu del Seminari

Com he repetit sovint, el doctor Bataller va ser l'home del Museu o Laboratori de Geologia del Seminari Conciliar de Barcelona, i ho va ser durant un llarg període de temps, del 1926 al 1962.

Posar en relleu aquest fet en la personalitat i la vida del doctor Bataller és important, perquè va haver de fer dues restauracions del Museu per motius molt diversos.

Al final de la vida del doctor Almera, l'any 1918, es va iniciar el trasllat dels materials que havien servit per a la confecció del *Mapa geològic de Catalunya* cap al Museu Martorell, ara anomenat Museu Geològic de Catalunya. El procés va continuar després de la mort del doctor Almera, el 15 de febrer de 1919, fins al 27 de març de 1923. Aquest Museu adquirí una particular reputació a causa de l'existència d'aquests materials i del llegat del doctor Lluís M. Vidal —una altra figura senyera de la geologia catalana—, en morir el 10 de gener de 1922.

Aquest fet va disminuir d'una manera important el valor del Museu del Seminari. D'altra banda, circumstàncies particulars de la successió del doctor Almera van agreujar el problema. El doctor Faura i Sans no va ser nomenat director d'aquest Museu, i el delfí del doctor Almera, el doctor Norbert Font i Sagué, havia mort abans que el seu padrí. També l'any 1925 va morir el professor del Seminari de ciències fisicoquímiques, el doctor Marcer.

L'entrada d'un nou bisbe a la diòcesi de Barcelona, el doctor Josep Miralles i Sbert, va propiciar un procés de renovació en l'àmbit de la ciència al Seminari i, com he dit abans, l'any 1926 entra al Museu com a director, amb la seva energia i la seva dedicació total, el doctor Bataller, i comença una nova època. Es pot afirmar que l'any 1936 el Museu del Seminari superava àmpliament el que havia creat el doctor Almera.

La Guerra de 1936 va suposar la destrucció de tot el material del Museu. El 1939 el doctor Bataller va començar la segona restauració del Museu, aquesta vegada del no-res quant a materials, encara que la biblioteca s'hagués salvat.

Tant els seus treballs de confecció de mapes geològics, com buscant la cooperació d'alumnes seus i d'altres persones i, també, les seves excursions geològiques programades per a la recerca de determinats materials van enriquir ràpidament la col·lecció de fòssils, fet que va obligar a fer obres i a construir nous armaris per a guardar tot el que havien recollit.

Una altra característica valuosa del doctor Bataller era la seva capacitat organitzativa. L'adquisició de nous materials i la renovació constant de la biblioteca donava lloc a un fitxer on es podia saber tot el que hi havia en el Museu i facilitava la labor dels investigadors que sovint hi anaven a treballar i a buscar informació. Aquest fitxer ha estat reprès i millorat pels seus continuadors en la direcció del Museu.

La preocupació pel futur el va fer buscar un successor en un dels seus alumnes preferits que ja havia treballat d'estudiant al Museu, el doctor Lluís Via Boada. Com sabem, la successió ha estat assegurada i sempre en bones mans. Ara hi ha el doctor Sebastià Calzada, que succeí el doctor Via en la seva mort, l'any 1992.

La seva influència científica aquí i arreu

La geologia i la paleontologia són ciències «locals», és a dir, els materials i l'objecte d'estudi estan situats en un determinat espai de la Terra. Això fa que aquestes ciències, com la botànica i la geografia, entre d'altres, siguin cultivades ordinàriament per persones del lloc objecte de l'estudi.

Això implica també que la relació entre científics sigui, predominantment, entre persones de països i regions pròximes. Si hi afegim que França era un lloc on hi havia alguns dels investigadors europeus més prestigiosos en aquestes matèries, es comprèn que la relació científica del doctor Bataller amb les figures senyeres de la geologia del seu temps va ser, sobretot, amb francesos de les universitats i centres de recerca de París, Lió, Nancy i Tolosa, entre altres llocs.

La circumstància de la celebració del XIV Congrés Geològic Internacional, l'any 1926, a Espanya també el va implicar juntament amb altres geòlegs, entre els quals, els alemanys que treballaven sovint a diverses zones d'Espanya. Ara bé, en el camp paleontològic, en aquell moment, contràriament al que ha succeït en la segona meitat del segle xx, a penes cap figura important d'Alemanya no es va ocupar d'aquests aspectes amb material de Catalunya i encontorns, que és el que hi havia al Museu del Seminari.

El seu prestigi era notable i el seu nom era conegut arreu del món. Com m'havien dit alguns il·lustres paleontòlegs francesos, el doctor Bataller «c'était la paleontologie vivante» (era la paleontologia vivent). Aquesta afirmació derivava de la memòria prodigiosa que tenia, que feia que, davant de qualsevol fòssil que li presentessis, sabia trobar ràpidament el llibre on hi havia el mateix o alguns de particularment semblants.

El fet que se li hagués encarregat la classificació de moltes de les col·leccions del Museu de l'Institut Geològic i Miner d'Espanya i la seva memòria feren que, quan es va presentar a les oposicions per la Càtedra de Paleontologia de Barcelona, en donar-li tot un dia per al que s'anomenava «ejercicio práctico» i posar-li davant una colla de fòssils trets d'aquest Museu, Bataller digués al tribunal: «No marxin, ara mateix els dic com s'anomenen tots aquests fòssils.» En deu minuts va acabar la prova.

Anecdota i consideracions finals

La seva personalitat, en alguns aspectes, pintoresca, com ho mostra l'anècdota acabada de referir, ha donat lloc a l'explicació de moltes facècies de les quals se'l feia protagonista. Només en referiré una que reflecteix també l'ambient de les primeres dècades del fran-

quisme. La Guerra Mundial i la postguerra, amb maquis inclosos, van fer augmentar la vigilància en les àrees rurals i els geòlegs, que no segueixen mai directament cap camí fressat, van ser interrogats força vegades. En el meu curs mateix una alumna va tenir algun petit problema.

Per la zona de Beseit —si no m'equivoco— la Guàrdia Civil va agafar el doctor Bataller, que rondava sol fent geologia. Ell, sorrut com era, a penes va dir res i no els va convèncer, i el van portar al «cuartelillo». L'endemà era diumenge i ell els va dir que com que era capellà havia de dir missa aquell dia. Els guàrdies civils, molt estranyats, el van portar a la parròquia i van notificar al rector el que els havia demanat. El rector el va deixar dir missa i, contestant a les preguntes dels guàrdies, els va dir: «Jo, si és capellà no ho sé, però de dir missa sí que en sap.» Així es va acabar la història i ell va continuar fent geologia de camp.

El prestigi del doctor Bataller el va portar a ser membre de la Reial Acadèmia de Ciències de Barcelona i de la de Madrid, i també de l'Institut d'Estudis Catalans. Per a l'Institut és un membre digne de ser recordat.

Ramon Trias i Fargas

(1922 - 22.10.1989)

Ramon Trias i Fargas

PER CARLES A. GASÒLIBA I BÖHM

Ramon Trias i Fargas ha estat una personalitat cabdal, en la Catalunya de la segona meitat del segle xx, per a la recuperació de la democràcia i de les institucions catalanes després de la llarga nit de la dictadura franquista. Ramon Trias i Fargas és un dels exponents més destacats de la burgesia liberal il·lustrada, fidel a Catalunya i a les institucions de la República, que portà la seva família a exiliar-se. Ramon Trias i Fargas torna el 1949, any a partir del qual enceta una prolífica carrera professional i política.

Ramon Trias i Fargas neix a Barcelona el 27 de desembre de 1922, al principal de la rambla de Catalunya, 47, a la casa que va fer construir el seu avi, el doctor Miquel A. Fargas, a l'arquitecte Enric Sagnier. El seu pare era el doctor Antoni Trias i Pujol i la

mare, Montserrat Fargas i Raymat. Dels sis fills que van tenir (Ramon, Miquel, Maria, Carolina, Roser i Carles) ell era el gran.

Del seu pare diu:

El meu pare era un metge ben situat a Barcelona; era catedràtic numerari, com es deia abans, de la Universitat de Barcelona. Tenia una clínica de propietat del seu sogre, el doctor Fargas, a la rambla de Catalunya, cantonada amb Consell de Cent. El meu pare era catalanista i republicà i formava part del Patronat de la Universitat Autònoma de la nostra ciutat, de bona memòria. Per així dir, era un home que no tenia ni problemes econòmics, ni problemes socials ni problemes culturals.

De 1934 a 1936 estudia a l'Institut Escola de la Generalitat de Catalunya; amb la seva mare i els seus germans va a viure a Suïssa durant els anys de la Guerra Civil i allà continua els estudis. La família es reuneix a França amb el pare i marxen a l'exili a Colòmbia, on acaba el batxillerat. Amb el pare i l'avi metges, vol seguir la tradició i fa dos cursos de medicina a la Universitat de Bogotà, però no és la seva vocació, més orientada a les ciències socials, i el dia de Sant Jordi de 1947 es doctora en dret i ciències polítiques per la Universitat Nacional de Bogotà. El mateix any ingressa a la Universitat de Chicago, als EUA, per fer un màster en economia.

El 18 d'abril de 1949 retorna a Catalunya i el 16 de desembre obté el títol de Master of Arts in Economics a la Universitat de Chicago.

A partir de 1950, inicia una brillant carrera docent com a professor adjunt a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, on imparteix classes d'economia i hisenda. Al mateix temps es dona d'alta al Col·legi d'Advocats de Barcelona. També exerceix com a professional liberal, i de 1953 a 1980 és secretari general del Banco de la Propiedad, que esdevindria després Banco de Barcelona.

Carrera acadèmica

El 1954 és nomenat professor adjunt de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona, on fa classes de teoria econòmica. El 1955 i 1956 és encarregat de curs a la mateixa Universitat. El 1955 publica *El derecho cambiario angloamericano* i l'Institut d'Estudis Catalans el premia pel seu treball «La indústria catalana en els darrers cent anys». De 1958 a 1961 és professor adjunt de la Facultat de Dret. El 1960 obté la llicenciatura en ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona. L'any següent guanya la

Càtedra d'Economia Política i Hisenda Pública de la Facultat de Dret de la Universitat de València, amb el número 1. A partir de 1964 és professor agregat a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona i el 1966 és nomenat catedràtic numerari d'Economia Política i Hisenda Pública a la Facultat de Dret de la Universitat de València i supernumerari de la Universitat de Barcelona. El 1969 és nomenat catedràtic d'Hisenda Pública de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona. Deixarà plenament aquesta activitat docent universitària el 1980 quan, dedicat del tot a la política, és nomenat conseller d'Economia i Finances del primer Govern de la Generalitat després de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya de la democràcia actual.

Al llarg de tot aquest període publica nombrosos articles i treballs i una sèrie de llibres, dels quals destaquen *La balanza de pagos interior*, *El servicio de propaganda del sistema capitalista*, *Entre el capitalismo y el comunismo, ¿un tercer camino?*, *El tamaño de la empresa referido a Cataluña*, *Quince años de política económica en la República Federal*, *Catalunya i el modern concepte de regió econòmica*, *El desenvolupament econòmic de Catalunya 1967-1970*, *El sistema financiero español*, *Introducció a l'economia de Catalunya*, *Las condiciones de trabajo de los economistas españoles*, *Principios de economía política española*, *El precio de la libertad*, *Soluciones per a Catalunya* i *Nacionalisme i llibertat*.

Amb tots aquests estudis i treballs basteix un corpus de pensament dirigit a actualitzar el coneixement de l'economia catalana i a demostrar que Catalunya pot ser independent també des d'un punt de vista econòmic. En aquesta línia escriu:

Econòmicament Catalunya podria viure independent. Jo no dic que això sigui el que jo recomanaria. Dic simplement que el fet és que podríem viure sols i podríem viure millor que ara [...]. No són afirmacions gratuïtes. Torno a insistir que jo, personalment, no aconsello la separació. Jo no sóc separatista perquè vull i no perquè no tinc més remei. Que sàpiguen fora de Catalunya que sabem que podem viure independents. Que malgrat tot, no som separatistes. Que volem un repartiment més just i amb més intervenció catalana, dels nostres diners. Que estem disposats a contribuir a les despeses pròpies d'una administració central descentralitzada autonòmica i federal, però no a l'estructura d'un Estat centralista i madrileny. No cal dir que volem ajudar les regions més pobres del país, però volem estar segurs que ajudem amb els nostres sacrificis els qui ho necessiten i no els que ja tenen molts diners i molt poder, com ha passat fins ara.

No se puede olvidar que, mediante los oportunos ajustes, la economía de una Cataluña independiente es viable. A Cataluña hay que retenerla, si es que se la quiere retener, por la vía del respeto político, la comprensión cultural y la solidaridad económica.

Activitat empresarial

Dels anys cinquanta a mitjan anys setanta, viu un període d'activitat acadèmica i de profunda reflexió i anàlisi sobre diversos temes econòmics. La major part sobre la realitat catalana i sobre aspectes que encara són molt actuals, com la balança de pagaments, l'estructura econòmica de Catalunya o la dimensió de l'empresa catalana, amb uns altres de pensament i política, com el molt important i influent preu de la llibertat o la vigència del capitalisme. Es podria pensar amb justícia que aquesta trajectòria acadèmica i els seus estudis i les seves publicacions ja li omplien la vida. Però no en el cas de Ramon Trias i Fargas. A més d'aquestes activitats, en fa d'altres com a professional liberal: primer és secretari general del Banco de Barcelona, càrrec que combina, a més, amb activitat empresarial i reflexió i aportació intel·lectual. Es tracta, en primer lloc, de la col·laboració amb l'Editorial Labor, que inicia el juny de 1965, quan és nomenat secretari de les Comissions Especials d'Edicions, Comerç Internacional i Estranger, Finances i Economia, Comissió Mixta de Talleres Gráficos Ibero-Americanos, SA i Editorial Labor, SA, de la qual arriba a ser conseller delegat. L'any següent, el 1966, és nomenat director del Servei d'Estudis del Banc Urquijo i delegat del Banc Urquijo a Catalunya. Tots aquests càrrecs els deixa amb motiu del seu nomenament com a conseller d'Economia i Finances el 1980.

En aquestes responsabilitats empresarials i alhora intel·lectuals, excel·leix per la quantitat i la qualitat de l'obra publicada en l'Editorial Labor, un referent a l'època del més alt nivell per a estudiosos i acadèmics, i una de les millors finestres per conèixer el pensament internacional en una època de restriccions materials i intel·lectuals. Una expressió d'aquesta època, fruit de la dictadura, és la multa de cent mil pessetes que Ramon Trias i Fargas paga per la conferència «L'empresa catalana i el seu futur social», que dona a la Cambra de Comerç de Girona el 4 de març de 1975. Va assumir sempre les seves responsabilitats en la defensa de les seves idees i la seva posició intel·lectual i política, que va mantenir sempre en total coherència i rebutjant tota pressió, fins i tot les de les modes intel·lectuals de l'època, que no eren precisament coincidents amb les seves idees. Però va assumir també riscos i possibles penalitzacions per haver donat suport a les expressades pels seus col·laboradors, ja des de l'editorial ja des del banc, encara que fossin oposades al seu propi pensament.

En el Servei d'Estudis del Banc Urquijo ens vàrem formar diverses generacions d'economistes dels anys seixanta i setanta, amb inquietuds professionals, socials i polítiques diverses, i d'aquest àmbit hem sortit persones molt destacades que hem assumit diverses responsabilitats de la vida pública i d'altres que són brillants economistes professionals o destacats pensadors i intel·lectuals. Donar a conèixer a Catalunya els grans

corrents de pensament de l'exterior ha estat una de les contribucions més importants de Ramon Trias i Fargas en la formació de les joves generacions d'estudiants i joves llicenciats de l'època, i no s'hauria de prescindir de l'estudi d'aquestes aportacions promogudes per les iniciatives i l'empenta de Ramon Trias i Fargas quan analitzem les fonts de formació i pensament de la Catalunya contemporània.

No puc deixar d'associar aquestes activitats a la sensibilitat de Ramon Trias i Fargas per l'art i a l'estimació i al reconeixement al nostre patrimoni, que valorà en grau extrem. Cal recordar la col·lecció d'art, i especialment d'art contemporani català, que aplega en la seva etapa del Banc Urquijo. La ubicació que escollí com a seus d'entitats com la del Banc Urquijo, a la Casa Malagrida (1906), de l'arquitecte Joaquim Codina i Matalí, al número 27 del passeig de Gràcia, o la de la Conselleria d'Economia i Finances, a la Casa Heribert Pons (1907-1909), de l'arquitecte Alexandre Soler i March, així ho demostren.

També voldria destacar, per mostrar que era una persona molt culta i refinada, la seva vessant de bibliòfil, que l'empeny a col·leccionar primeres edicions i edicions destacades sobre el descobriment d'Amèrica. Una anècdota: quan érem companys d'escò en el Congrés de Diputats a Madrid, de vegades, apareixia molt satisfet amb un d'aquests exemplars i deia «peix al cove», referint-se al fet que en tenia un més per a la seva estimable col·lecció, tot utilitzant la mateixa expressió que el president de la Generalitat, en relació amb el procés de donar contingut de competències a la Generalitat recuperada.

El pensador liberal

Ramon Trias i Fargas representa de manera destacada i destacable el liberalisme a Catalunya. Ho defensa des de l'obra de pensament i des de l'acció política. M'explicà que va tenir notícies de la Internacional Liberal a Oxford, on residia el seu sogre, el doctor Trueta. Oxford va ser la ciutat on es va casar el 28 d'agost de 1954 amb Montserrat Trueta i Llacuna, amb qui tingueren quatre fills, Antoni, Catalina (Katy), Montserrat-Mireia (Mireia) i Andreu (Andy).

A Oxford coincideix amb Salvador de Madariaga, liberal d'autèntica dimensió internacional, que l'anima a incorporar-se a la Internacional Liberal, que el fa membre destacat des de la seva primera presència, l'any 1966, en plena dictadura a Espanya. El 1975 és nomenat membre del seu Comitè Executiu i participa activament en les reunions fins a la seva mort. Precisament, la darrera vegada que ens vàrem veure va ser en una reunió de la Internacional Liberal a París, a principis del mes d'octubre de 1989, on vam coincidir amb altres membres de la Fundació Llibertat i Democràcia Social, que fundà el 1975,

precisament per ressaltar la presència i el reconeixement de Catalunya a la Internacional Liberal, l'única representació d'abast no estatal en aquesta. Recordo especialment l'assistència al Congrés de Pisa, sota la presidència de Giovanni Malagodi, acompanyats per Josep Soler i Robert Vergés, en un moment en què jo era president de Llibertat i Democràcia Social, després d'haver-m'ho proposat Ramon Trias i Fargas quan fou nomenat per segona vegada, el 1988, conseller d'Economia i Finances del Govern de la Generalitat de Catalunya, presidit per Jordi Pujol.

El llibre que tal vegada millor exposa la seva posició liberal és *El precio de la libertad* (1976), i més relacionat amb la llibertat i situació política catalana, *Nacionalismo y libertad* (1979). En un article del 8 de febrer de 1976, dedicat a la situació de Rússia (no diu *Unió Soviètica*), afirma, per explicar la causa de la falta de creativitat que es produeix en el sistema comunista:

La causa principal està en la falta de llibertat, la iniciativa individual, la creativitat singular, la competència dels individus lliures, l'estímul del «jo» o de la persona, han fet progressar la humanitat més que cap altre factor. I és aquesta la característica del món occidental des dels primers intents civilitzadors dels antics grecs [...] sense llibertat no hi ha progrés espiritual, però tampoc material».

En un altre article, aquest del 14 de febrer de 1984, afirma:

No s'oblidi que la característica singular més destacada dels liberals és la seva tolerància per les opinions dels altres i la seva curiositat i respecte (que no vol dir aprovació), per totes les idees que circulin per l'escenari polític. No podem oblidar que pensadors liberals destacats del món contemporani aclareixen que la tolerància del liberal és una crida a l'acció i no un acte de resignació. I aquesta, que jo en dic la virtut de la tolerància, no acaba d'encaixar massa entre unes persones d'inclinació maniquea. Davant d'aquest procés de bipolarització (entre conservadors i socialistes), les possibilitats dels liberals creixen. Dahrendorf diu que l'objectiu del liberalisme cal trobar-lo en l'intent perseverant per incrementar les oportunitats de vida, materials i espirituals de l'home. Les oportunitats poden enfocar-se com la garantia formal d'uns drets jurídics, i perdonin la reiteració, de cada ciutadà. Però el liberalisme va més enllà i cerca uns nivells materials que garanteixin una igualtat d'oportunitats. Però ni amb això n'hi ha prou. Com podem ampliar les oportunitats de vida de tots i cadascú de nosaltres, a partir del present, és la veritable qüestió. Molt senzill: en qualsevulla situació els liberals han de detectar les possibilitats dinàmiques del futur per posar-les al servei de l'home sense perjudicis, ni articles de fe preconcebuda. Sense límits, en altres paraules [...]. El libe-

ralisme és la política del canvi permanent i en conseqüència del progrés. És l'única opció inèdita que ens queda a anys vista [...]. Com liberal antic i una mica vell —i no cal dir-ho com a català—, no vull abdicar del principi liberal que permet la llibertat dels pobles. Si és que ha arribat el moment d'organitzar políticament el liberalisme a Espanya i a Europa, Catalunya ha d'estar present en ambdós escenaris per dret propi.

La ideología liberal afirma que la primacía de la persona individual por encima y más allá de cualquier exigencia social o colectiva. Es igualitaria en cuanto considera a todos los hombres iguales ante la ley. Es universalista porque afirma la unidad moral del género humano. Es progresista porque cree que todas las instituciones sociales y sistemas políticos pueden mejorarse.

El polític

És clara la determinació intel·lectual i la política liberal de Ramon Trias i Fargas sobre el fonament del credo liberal, que considera l'única veritable garantia de progrés per a la persona i per als pobles (que tenen dret a exercir la seva autodeterminació). S'ha de bastir l'acció política a Catalunya i ho fa en el moment en què és possible en democràcia. El 1977 crea i presideix Esquerra Democràtica de Catalunya. El 1977 és elegit diputat a Corts per la coalició Pacte Democràtic per Catalunya, integrat per Convergència Democràtica de Catalunya, Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament), Esquerra Democràtica de Catalunya i Front Nacional de Catalunya.

La seva elecció a Corts marca, de fet, l'inici d'una llarga trajectòria política en la qual accepta les més altes responsabilitats dintre del partit: la presidència de Convergència Democràtica de Catalunya, després de la fusió amb Esquerra Democràtica de Catalunya, el càrrec de conseller d'Economia i Finances en el Govern de la Generalitat de Catalunya dues vegades, el de diputat i senador a Corts i la candidatura a l'alcaldia de Barcelona. Coneix i participa en tots els àmbits de la política catalana i espanyola, i és especialment important també la seva presidència de la Comissió Mixta de Valoracions, l'any 1980, la qual cosa li permetrà conèixer a fons una de les insuficiències cròniques de l'autogovern a Catalunya —la manca de finançament—, que el porta a una posició molt controvertida amb el Govern de la Generalitat, que expressa en la seva publicació *Narració d'una asfíxia premeditada. Les finances de la Generalitat*.

Com molts responsables polítics en el moment de recuperar la democràcia, Ramon Trias i Fargas, professional, economista de prestigi i catedràtic universitari, s'implica en la vida política per ètica, per complir un deure cívic amb la seva societat i fer-ho en de-

fensa dels seus ideals liberals i catalanistes. És l'evolució lògica d'una persona compromesa amb la societat quan no podia expressar-se en política. Cal recordar la seva participació en el Congrés de Cultura Catalana, la seva qualitat de soci i membre de la Junta Consultiva d'Òmnium Cultural, de soci resident de l'Ateneu Barcelonès, de membre del Colegio Nacional de Economistas, primer, i del Col·legi d'Economistes de Barcelona, després. També és elegit membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, el 30 de novembre de 1968, i, el 1974, de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres. També funda i presideix, des de 1965, l'Institut d'Analistes d'Inversió. Referències prou il·lustratives del seu compromís i, alhora, reconeixement cívic, social, acadèmic i professional de la societat catalana en un moment en què creixia i es desenvolupava, anant molt més enllà de les limitacions del règim polític que la limitava.

Ramon Trias i Fargas viu intensament aquest procés i és protagonista de l'Espanya i la Catalunya que enceten una època decididament democràtica en unes eleccions, les de 1977, que han de portar a la Constitució espanyola, el 1978, i a l'Estatut d'autonomia, el 1979, amb les primeres eleccions democràtiques, que recuperen el Parlament de Catalunya i en què sortia elegit diputat per la coalició Convergència i Unió. En ser aquesta la força política amb més vots i diputats, és encarregada de formar govern. És president del primer Govern elegit democràticament de la Generalitat de Catalunya Jordi Pujol i Soley. En el seu primer Govern, Trias és nomenat, el 9 de maig de 1980, conseller d'Economia i Finances, i el 7 de juliol, president de la Comissió Mixta de Valoracions.

En aquest període, entre les seves responsabilitats com a diputat a Corts, elegit en les eleccions de 1977 i 1979, i la preparació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya i les eleccions al Parlament català, el 1980, destaca per una sèrie d'intervencions cabdals que mostren la seva sensibilitat social, per la continuïtat en la seva obra com a intel·lectual, per respondre amb coherència i solidesa els temes que planteja la incipient democràcia i per la recuperació de les institucions catalanes i el seu lideratge polític.

El maig de 1978 es produeix la fusió entre Convergència Democràtica de Catalunya i Esquerra Democràtica de Catalunya, i esdevé president d'aquesta nova força política, que forma coalició amb Unió Democràtica de Catalunya a partir de les eleccions a Corts espanyoles el 1979, coalició que es manté actualment, ara ja sota la forma de federació de partits.

Fa una sèrie de plantejaments en profunditat sobre la projecció de Catalunya en la nova etapa que s'enceta amb el nou Estatut i el que això significa per donar cos i contingut a les institucions recuperades i en especial a l'obra de Govern que s'ha de desenvolupar després de les eleccions. Això ho expressa en dos llibres: *Solucions per a Catalunya* i *Nacionalisme i llibertat*.

L'estiu de 1978 intervé en la Comissió Redactora de l'avantprojecte de l'Estatut d'autonomia, l'anomenat *Estatut de Sau*. La seva intervenció a favor de la llengua catalana és decisiva en l'article tercer de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, una intervenció que portà a revisar el vot inicial i a aprovar la proposta de Ramon Trias i Fargas a favor de la llengua catalana, com consta en l'actual Estatut de Catalunya.

En el seu parlament s'expressa així:

L'idioma s'ha d'aprendre obligatòriament per tothom, català o castellà. Afortunadament suposo que aquestes persones que es preocupen tant de les realitats del país deuen haver notat que no hi ha hagut reaccions negatives per part de la comunitat castellanoparlant. Al contrari, ha estat ben rebut que el català sigui obligatori per als fills, i, per tant, això hauria de ser ja un primer indici que hi ha gent a vegades que és més asenyada que els polítics que la representen. I això, jo voldria completar-ho amb l'aspecte següent: no n'hi ha prou que un idioma sigui après; un idioma ha de poder viure, un idioma ha de ser utilitzat en la vida normal després que s'ha acabat l'etapa educativa. I per això, nosaltres demanem que després, quant a la oficialitat, quant a l'ús dels idiomes en la vida diària, el català sigui de coneixement obligatori, no solament que es pugui usar, sinó que sigui de coneixement obligatori. I ho demanem perquè un idioma que no surt de les escoles i que després no és obligatori realment no és res. A més, ja s'ha dit aquí, i ho repeteixo jo, que en definitiva, un idioma fort, com és el castellà, que parlem 350 milions de persones i que té, segons la Constitució, l'exclusiva de l'oficialitat a tot el territori, és un idioma que tendeix a dominar un idioma petit, petit en nombre però potser no en grandesa i en el sacrifici que ha hagut de suportar, com és el català.

Nosaltres demanem aquesta obligatorietat, però aquesta obligatorietat vol dir igualtat de condicions. No demanem privilegis, sinó que demanem que el català a Catalunya tingui els mateixos drets que el castellà té a tot Espanya. I això és el que jo voldria que quedés ben clar, que nosaltres estem aquí disposats a donar la mà a tothom, que nosaltres volem col·laborar, que nosaltres volem integrar, que nosaltres volem ser generosos, però que nosaltres l'única cosa que no podem acceptar i no volem acceptar és que l'essència de Catalunya, l'esperit de Catalunya, la sang de Catalunya, que és el seu idioma, quedi postergat i condemnat a la llarga a la seva desaparició.

Per acabar, una vegada acceptada la seva proposta va dir:

Quedaran dues coses permanents en aquesta Catalunya de tots que serà diferent. I aquestes dues coses permanents seran la terra catalana, la nostra geografia, aquesta Catalunya que és com una mare per a tots i per als nostres fills, i que és marc insubstituïble i fidel de la nostra convivència; i quedarà també una altra cosa, única,

permanent i immutable, que serà la nostra llengua, una llengua que no és una llengua d'opció, sinó que, companys senadors i diputats, és una llengua de llibertat, és una llengua de justícia, és l'idioma de la fraternitat de tots.

En paral·lel, al Congrés de Diputats a Madrid, Ramon Trias va desenvolupant els treballs de la Comissió que presideix, iniciada el 1977, per a l'estudi dels problemes socials dels minusvàlids, que té com a finalitat la presentació al Congrés d'una proposició de llei per a la integració social dels minusvàlids, que arriba a bona fi amb la Llei d'integració social del minusvàlid, defensada per ell i aprovada el 7 d'abril de 1982. És la Llei Trias. Cal llegir la seva intervenció en la defensa d'aquesta llei en el moment de la seva presa en consideració el 21 de febrer de 1980, quan expressa les reserves i fins i tot la intolerància que observa a la societat per integrar els minusvàlids:

¿Qué clase de normalidad es ésta que ignora las realidades de la vida y pretende artificialmente el destino de algunos privilegiados en el invernadero de la más desconsiderada de las posiciones egoístas? ¿Qué clase de ciudadanos vamos a formar de esta manera? Así no alcanzaremos nunca al hombre bueno, al hombre de buen sentido, al hombre respetuoso con los demás que, por ese orden, señalaba John Locke como objetivo pedagógico de su tiempo.

La Llei Trias es va aprovar per unanimitat un mes després, el 7 de maig de 1982. Renuncia al seu escó al Congrés per la incompatibilitat establerta pel Parlament de Catalunya. El mateix any és elegit novament diputat a Corts i aplica la incompatibilitat en sentit invers, renunciant al seu càrrec de conseller d'Economia i Finances. El 9 de desembre de 1982 accepta la proposta de presentar-se com a candidat a l'alcaldia de Barcelona.

Un senyor de Barcelona

En el seu discurs d'acceptació a la proposta formulada per Convergència Democràtica de Catalunya, diu:

Molt jove, quan la ruta dels refugiats polítics em va portar, l'any 1939, seguint els meus pares a terres d'Amèrica, on, per cert, ens reberen generosament, vaig pensar molt aviat que volia tornar a la ciutat on vaig néixer i viure, i en el seu dia morir, a Barcelona. Quan es pensa d'aquesta manera, és clar que se sent tendresa per la nostra ciu-

tat i un justificat orgull d'ésser barceloní [...]. Estic en un acte de servei a la llibertat, i això em compensa prou, siguin quins siguin els resultats electorals.

I afegeix més endavant:

De moment, ha de quedar clar que nosaltres no pensem atacar cap partit democràtic. Discreparem del seu programa si s'escau, i prou. La nostra campanya serà purament positiva, de presentació i defensa del nostre programa i dels nostres homes. Proselitisme de bona llei i prou. Tothom que s'hagi sotmès al foc purificador de les eleccions democràtiques i que accepti la Constitució, ens mereix tots els respectes. No ens cauran els anells a l'hora de col·laborar amb tothom que actuï políticament en el marc constitucional. No atacarem les persones, no jugarem brut, procurarem dignificar el procés electoral.

El que expressen el seu pensament i la seva actuació és la que creu que ha de ser la conducta d'una contesa electoral. En aquesta es forma i es prepara intel·lectualment a fons i publica *Un pacte de futur*, amb la col·laboració de Ricard Bofill, Lluís Daufig, Carme de la Torre, Fabià Estapé, Néstor Lujan, Antonio Marzal i Jaume Terrades. Surt elegit regidor el 8 de maig de 1983, i és nomenat tinent d'alcalde i cap de l'oposició de l'Ajuntament de Barcelona, responsabilitat que exerceix de 1983 a 1987. El mateix any és nomenat membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Continua ocupant-se de temes socials i publica *Despesa sanitària i assignació de recursos*.

En aquests anys a l'Ajuntament de Barcelona, reprèn la seva presència a la Internacional Liberal. És elegit vicepresident en el Congrés d'aquesta organització celebrat a Tel-Aviv, el 1984, i participa en una delegació de la Internacional Liberal a Amman. Fruit d'aquesta experiència és el seu article «El Oriente Medio», publicat el 24 de setembre d'aquell mateix any, on fa una extensa referència a l'islamisme fonamentalista i escriu:

Sólo una minoría fundamentalista es terrorista, pero si la situación de conflicto perdura, la inclinación de esas partes destinadas a ser clase dirigente y que puede convertir el fundamentalismo en movimiento de masas, es a la acción directa. En Oriente Medio el tiempo juega contra la paz. Algunos motivos explican, aunque no justifican el que no parezca posible que las partes en conflicto se acerquen a la mesa de negociaciones.

De nou ens trobem amb una anàlisi aprofundida, amb clara visió de futur i amb una referència a la política exterior espanyola, que resulta de total actualitat vint anys després.

L'octubre de 1985 és confirmat com a vicepresident de la Internacional Liberal en el Congrés de Madrid, i el 1986 és elegit senador per Barcelona. De nou reflexiona en pro-

funditat sobre l'àmbit en què participa, se n'ocupa, reclama una sèrie de funcions i activitats per al Senat, que considera necessari en tots els sistemes «més o menys federals», i proposa una llei orgànica o simplement la modificació del seu reglament, i acaba expressant: «Espero que de ahora en adelante el Senado Español sea lo que puede y lo que debe ser». Un altre avanç en una problemàtica que, com és ben palès, continua tenint vigència.

La seva etapa de senador acaba el 5 de juliol de 1988, quan és nomenat per segona vegada conseller d'Economia i Finances. El mateix any havia creat el Centre de Relacions Autonòmiques i n'havia estat el primer president, i també crea el mes d'agost del mateix any a Barcelona, el Mercat Espanyol de Futurs Financers (MEFF), que inicia el seu desenvolupament el mes de novembre. L'any següent, el 13 de juliol de 1989, aquesta institució es presenta a Madrid. Unes altres iniciatives seves d'aquella època, ara dinàmiques realitats, foren l'Institut d'Estudis Financers i l'Associació Barcelona Centre Financer Europeu.

El Grup Set, una destacada representació de la societat civil integrada per dones empresàries i directives, presidit per la senyora Adela Subirana, l'anomena «ciudadà que ens honora». El 19 de setembre rep aquesta distinció en un homenatge que se li ret al Palau de Pedralbes. Hi pronuncia un discurs, que serà el darrer. És un discurs magnífic que caldria llegir sencer, però en destaco algunes de les afirmacions:

Els homes han de saber sacrificar les seves conveniències als seus ideals.

He vist com la llibertat s'anava consolidant i encara que no som allà on anem, comprovo que la presència de Catalunya va sent reconeguda.

El que volem tots és homenatjar i retre pleitesia de forma general a les virtuts i mèrits que desitgem per a la societat catalana.

Parlant clar, ens volem definir tots nosaltres. No es tracta tant de dir si jo sóc liberal, com que quedi clar que els catalans som partidaris de la llibertat; no es tracta tant que jo tingui fe en el futur, com d'afirmar que els catalans tenim confiança en nosaltres mateixos i creiem en el nostre futur. No es tracta tant de si no sóc dogmàtic com del fet que els catalans volem ser pactistes. Jo sóc, simplement, la presència que serveix de motiu en aquest, perquè la societat catalana aquí representada deixi constància que desitja la llibertat, que vol estimar Catalunya, que creu en el diàleg, que és transigent, que vol tirar endavant i progressar en tots els camps de l'activitat col·lectiva, que proclama la convivència i la solidaritat. Estic aquí, simplement, perquè vosaltres m'heu fet un punt de referència, un pretext per coses més grans, una simple presència que ens recorda els

anhels de tots. Fem, en aquest moment, un homenatge a les virtuts indicades d'una manera abstracta i permanent i, a fi de comptes, fem un homenatge a tots els que estan aquí presents.

Com a modestíssim pretext en aquesta prova d'optimisme general i de fe en el futur de Catalunya, jo torno a repetir-vos, molt sincerament, molt emocionadament: Gràcies.

Uns dies després surt publicada la seva darrera obra, *La rebel·lia necessària: La Catalunya dels 90*.

El 22 d'octubre mor sobtadament a la plaça d'Ocata del Masnou, en un diumenge molt calorós, mentre intervenia en un míting electoral per demanar el vot per al candidat del partit que presidí durant tants anys. Mor en un exercici de llibertat democràtica, en defensa dels seus ideals. Mor en plena coherència del que fou tota la seva vida.

Ramon Trias està present en nosaltres. El seu missatge es manté. És una referència destacada i valuosíssima. L'altre dia, en un modest local del partit que presidí, vaig veure la seva fotografia emmarcada amb unes frases seves: «Tingueu la humilitat de la saviesa, tingueu el coratge de la justícia, tingueu la fe del patriotisme, tingueu la generositat del que mereix la victòria. Sobretot, tingueu esperança ara i sempre». Tenim i mantenim l'esperança per arribar a la Catalunya per la qual Ramon Trias i Fargas va treballar i lluitar tota la seva vida.

Agraïxo de tot cor a l'Institut que m'hagi demanat de fer la semblança biogràfica de Ramon Trias i Fargas, perquè em considero hereu d'una part de la seva magna obra, especialment de la presència que per a Catalunya va assegurar la Internacional Liberal; del seu lloc a l'Institut d'Estudis Catalans —va ser ell qui em va proposar com a membre agregat el 1979—; com a defensor del pensament liberal a la nostra societat, i com una de les persones que ens ha donat exemple de dignitat, de rigor, de compromís intel·lectual i polític, de sacrificar les seves conveniències personals pels seus ideals.

Il·lustres membres d'aquesta acadèmia, honorada per la presència de Ramon Trias i Fargas, de la qual fou il·lustríssim membre, som nosaltres els que hem de retornar-li l'agraïment que expressà en el seu darrer discurs. Ramon Trias i Fargas, *in memoriam*, gràcies.

Nous membres

SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

Membres numeraris

Jaume Terradas i Serra

Jaume Terradas i Serra nasqué a Barcelona l'any 1943. És llicenciat en ciències biològiques (Universitat de Barcelona, 1966) i doctor en biologia (1972), amb una tesi sobre *Clima y economía hídrica en comunidades vegetales de los Monegros*, dirigida per Oriol de Bolòs. Inicialment (1966), fou professor interí de fitografia i ecologia vegetal a la Universitat de Barcelona (on compartiren Departament), i amplià estudis a la Universitat de Tolosa (1967-1968). Professor d'ecologia de la Universitat Autònoma de Barcelona des del 1971, i catedràtic d'aquesta matèria des del 1981, es dedica fonamentalment a l'ecologia d'ecosistemes terrestres i a la formació ambiental. Del 1988 al 1998, Terradas esdevé director d'un institut universitari; el Centre de Recerca Geològica i Aplicacions Forestals (CREAF), creat el 1988 per la Generalitat de Catalunya, sota el seu impuls, i en consorci amb la Universitat Autònoma de Barcelona i l'IEC. També promou els estudis de ciències ambientals a la Universitat Autònoma de Barcelona, primera universitat estatal a oferir-los.

Ha servit en els càrrecs de president de l'Asociación Española de Ecología Terrestre; vicepresident de la Institució Catalana d'Història Natural; membre del Consell de Protecció de la Natura de la Generalitat de Catalunya, del comitè Man and the Biosphere, de la Comissió Científica d'ADENA-WWF, dels Parcs del Delta de l'Ebre i de Collserola (organismes rectors), i representant de l'Estat al programa COST Forest and Forest Products (Unió Europea), entre d'altres. També és col·laborador de *Reports de la recerca a Catalunya: Organismes i sistemes* (1998 i en preparació).

El seu concurs com a expert avaluador ha estat repetidament sol·licitat en convocatòries sobre projectes d'ecologia i gestió del medi ambient (catalanes, estatals o internacionals), i ha actuat com a revisor d'articles d'ecologia terrestre en diverses revistes espanyoles i internacionals. Va dirigir l'exposició «Barcelona funciona: ecologia d'una ciutat» (1986), i també ha dirigit les sis edicions de l'Aula d'Ecologia de l'Ajuntament.

Com a docent, ha deixat una extensa escola d'ecòlegs, molts dels quals ha pogut retenir al seu equip gràcies a la fundació del CREAF. De la seva intensa activitat en el tercer cicle destaca la direcció de disset tesis doctorals.

La seva activitat de recerca s'ha centrat en l'ecologia terrestre, a títol personal o com a director i orientador de la trajectòria del CREAF. Ha treballat principalment en ecologia forestal, en l'estudi dels ecosistemes mediterranis, en els cicles dels elements químics en l'aire i en l'aigua, en els efectes dels incendis i en els processos de recuperació post-incendi i en ecologia de les ciutats, sobretot de Barcelona. Els resultats han estat exposats en més de cent trenta articles.

També cal destacar la seva activitat de síntesi, exposada en diversos llibres, entre els quals destaca el seu extens llibre de text *Ecología de la vegetación* (Omega, Barcelona, 703 p.), i la seva activitat com a pensador i divulgador dels problemes d'ecologia terrestre i educació ambiental.

Va rebre la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya (1992) per la seva tasca per haver impulsat la recerca forestal a Catalunya, el Premi Medi Ambient del Departament de Medi Ambient de la Generalitat (1998) i el Premi Medi Ambient de l'IEC (2002).

Persona de cultura àmplia i diversificada, en el camp de la creació literària s'ha interessat especialment per la poesia (*Temps robot*, premi M. Martí i Pol, 1996, i *Les veus del silenci i una vela que fuig*, Englantina d'Or, Jocs Florals de Barcelona, 1998), i per la novel·la infantil i juvenil (*El viatge de l'Omoh*, Barcanova, i *El crit del Comte*, Cruïlla). La seva capacitat per a l'expressió escrita, derivada de la seva cultura literària, en fa un excel·lent comunicador i divulgador científic.

Un altre tret destacable de la seva personalitat és la seva capacitat d'anàlisi crítica dels problemes ecològics i del que podríem anomenar «ecologia social», amb una percepció molt integradora. Pensador reposat, inconformista i imaginatiu, això n'hauria fet potser un filòsof de l'ecologia, una mica distanciat i pessimista si la percepció de les necessitats del país no l'hagués portat a esdevenir home d'acció, que organitza la recerca del seu equip d'una manera creativa i eficaç, la qual cosa n'ha fet un pol d'atracció d'ecòlegs i ecofisiòlegs d'elit. El seu prestigi científic i el seu pragmatisme han conquerit la con-

fiança dels responsables de la gestió mediambiental terrestre, que li han encarregat, entre altres, projectes importants per a la gestió científicament fonamentada del patrimoni forestal català.

Text llegit pel senyor Xavier Llimona en el Ple del dia 5 d'abril de 2004

SECCIÓ DE CIÈNCIES I TECNOLOGIA

Membres numeraris

Pilar González i Duarte

Pilar González i Duarte nasqué a Barcelona l'any 1945. Conegué ben d'hora, més enllà del clos familiar, en plena adolescència, el nostre país de la mà de l'escoltisme. Des d'aleshores és una fidel defensora de la nostra realitat nacional.

Estudià ciències químiques a la Universitat de Barcelona. Durant la seva època d'estudis universitaris, guanyà el premi de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques per a estudiants de química (1966), amb el títol «La funció H_0 i els dissolvents no aquosos». Es llicencià l'any següent (1967) i fou guardonada amb el Premi Extraordinari de Llicenciatura. Posteriorment es traslladà a la Universitat de Michigan (Ann Arbor, EUA), on cursà un màster en química (1970). Tornà a Catalunya, i es doctorà el 1975 en ciències químiques, de la mà del doctor Enric Casassas, a la Universitat Autònoma de Barcelona. Fou també guardonada amb el Premi Extraordinari de Doctorat. Des del 1990 és catedràtica de Química Inorgànica de la Universitat Autònoma

de Barcelona. Ha estat directora del Departament de Química Inorgànica (1977-1980) i coordinadora general de COU-PAU de l'esmentada universitat (1985-1990).

Els seus primers treballs d'investigació, amb la col·laboració del doctor Heribert Barrera, se centraren en l'estudi d'una extensa família de compostos, la dels tiolats metàl·lics, tant en fase sòlida com en solució. L'estratègia seguida per a vèncer la coneguda dificultat de llur caracterització va raure en la utilització de mercaptoamines alifàtiques, les quals es comporten com a tiols simples amb un segon grup funcional que augmenta sensiblement la solubilitat dels complexos. L'evolució d'aquests estudis dins la química dels tiolats metàl·lics ha permès en els darrers anys fer contribucions significatives en la química dels compostos metall-sulfur, els quals tenen interès en el procés industrial d'hidrodesulfuració del petroli i en el camp de la bioinorgànica. Precisament en aquesta darrera disciplina, la doctora González i Duarte està duent a terme de manera continuada des de l'any 1990 recerca fonamental a cavall de la química inorgànica i la biologia, enfocada especialment a l'estudi de la capacitat per a enllaçar metalls d'unes proteïnes molt particulars per la seva ubiqüitat, composició i rellevància en el món biològic com són les metal·lotioneïnes (MT).

Així, doncs, la seva tasca investigadora s'ha estès des de la química de coordinació dels tiolats metàl·lics fins a la química bioinorgànica de les esmentades MT, amb la direcció de nombrosos treballs d'investigació i la publicació dels resultats obtinguts en les millors revistes internacionals del ram. Darrerament (2003), li ha estat encomanada la secció de metal·lotioneïnes de la prestigiosa col·lecció de l'editorial Pergamon, del Regne Unit, *Comprehensive coordination chemistry II*. I sense moure'ns d'aquest context, cal esmentar que és coinventora d'una patent en fase de llicència per part d'una empresa europea per al desenvolupament d'un fàrmac, basat en una MT, capaç de combatre alteracions greus del sistema nerviós central.

Paral·lelament a una important dedicació a la investigació i a la docència en química inorgànica, ha estat pionera en la introducció de tècniques audiovisuals i informàtiques com a suport dels cursos de laboratori de química, i ha estat la directora d'un projecte subvencionat per a tal fi per la Direcció General d'Universitats (1982-1983). La difusió de la química ha estat i continua sent un dels seus centres d'interès, objectiu que ha impulsat molt particularment des de la seva responsabilitat com a presidenta de la Societat Catalana de Química (SCQ) (1995-2002) i com a comissària de la recent exposició itinerant «Tot és química», inaugurada al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (2000), la qual està subvencionada per indústries químiques ben conegudes a Catalunya. Altres activitats seves destacades en el marc de la presidència de la SCQ han estat l'edició catalana d'una versió actualitzada de la *Taula periòdica dels elements* (1998),

l'organització bianual de les Trobades de Joves Investigadors dels Països Catalans, l'edició de la nova publicació *Revista de la SCQ* i l'organització dels debats de química a l'IEC, dirigits a professors de química de batxillerat.

En resum, la Secció de Ciències i Tecnologia ha vist que concorren en la persona que avui proposem, d'una banda, una sòlida formació científica, una brillant activitat docent, una vida universitària plena i unes capacitats rellevants com a investigadora en el camp de la química, i, de l'altra, una dedicació desinteressada a la nostra corporació acadèmica i una insubornable adhesió al nostre país. És per això que ens omlpe de goig ara sotmetre a la consideració d'aquest Ple la proposta que la doctora Pilar González i Duarte esdevingui membre numerària de l'Institut d'Estudis Catalans.

Text llegit pel senyor Salvador Alegret en el Ple del dia 5 d'abril de 2004

Pere Roca i Fabregat

Pere Roca i Fabregat és doctor enginyer de camins, canals i ports. Nasqué a Barcelona i té 42 anys.

És catedràtic del Departament d'Enginyeria de la Construcció (Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Camins, Canals i Ports) de la Universitat Politècnica de Catalunya. Actualment és director d'aquest departament. Ha fet dues estades com a investigador a la Universitat de Califòrnia a Berkeley.

Ha dut a terme una intensa recerca en diversos camps de la seva especialitat. En primer lloc, en l'estudi de les estructures de formigó armat, tema de la seva tesi doctoral, llegida el 1988, i en el qual ha continuat investigant. També ha treballat en l'estudi de les làmines de ceràmica armada. El camp on més s'ha distingit per la seva aportació ha estat, però, el de l'anàlisi estructural i la rehabilitació d'edificis i construccions històriques mitjançant tècniques computacionals. Podem esmentar a títol d'exemple els seus estudis de la catedral de Barcelona, la catedral de Mallorca, la catedral de Tarazona, la cripta de

la Colònia Güell, la Casa Botines, diversos ponts medievals, etc. En aquests camps, en els quals ha dirigit més de quaranta tesines i set tesis doctorals i ha fet importants contribucions, ha adquirit un sòlid prestigi internacional. Fruit de tota aquesta recerca han estat més de cent vint publicacions (llibres, capítols de llibre, articles, comunicacions en actes de congressos) i nombroses invitacions per a impartir cursos i conferències en universitats de diversos països.

Ha participat també en l'organització de diversos congressos nacionals i internacionals i és membre de l'International Scientific Committee for Analysis and Restoration of Structures of Architectural Heritage.

D'altra banda, el doctor Roca ha desenvolupat una interessant i continuada tasca en lexicografia catalana en l'àmbit de la construcció i obra pública —un camp on hi havia molta feina pendent—: ha col·laborat en la *Gran enciclopèdia catalana*, en dos diccionaris enciclopèdics i en el *Diccionari d'enginyeria civil*.

Vull fer notar també que amb l'entrada del doctor Roca, l'Institut d'Estudis Catalans incorporarà un àmbit, el de la tecnologia de la construcció, del qual fins ara —tot i la seva importància— no ha tingut cap representant. Els membres de la Secció de Ciències i Tecnologia pensem majoritàriament que ha arribat el moment que aquesta especialitat sigui present a l'Institut.

Per acabar, només vull afegir que estic convençut que el doctor Roca compleix a bastament les qualitats de caire professional i acadèmic, la qualitat humana i la catalanitat que, en la meua opinió, un membre de l'Institut d'Estudis Catalans ha de tenir. No tinc cap dubte que, si és elegit, serà un excel·lent membre de l'Institut.

Text llegit pel senyor Joaquim Casal en el Ple del dia 5 d'abril de 2004

Rolf Tarrach Siegel

L' estudi de partícules elementals i altes

energies és una de les branques de la física amb més tradició al nostre país, des de començaments dels anys setanta, en què s'inicià, per impuls dels doctors Pere Pascual i Alberto Galindo, el Grupo Interuniversitario de Física Teórica (GIFT), que contribuí decisivament a la formació de molts investigadors. Tot i això, aquesta especialitat encara no ha tingut representació en l'IEC. Per això, en la darrera sessió de la Secció de Ciències i Tecnologia s'acordà de dedicar-li una de les places actualment disponibles.

En l'important conjunt d'investigadors en altes energies de les universitats del nostre entorn (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat de València), hi ha diverses personalitats destacades que poden ser preses en consideració i que serien excel·lents incorporacions a l'IEC. Ara bé, així com la UAB i la UV ja són representades, en les especialitats de física, a la Secció de Ciències i Tecnologia, no és així amb la UB, cosa que ens fa decantar cap a un especialista d'aquesta universitat.

Entre els investigadors més destacats en física d'altres energies, hi ha força motius per a subratllar el doctor Rolf Tarrach. Nascut a València el 1948, fou un dels primers deixebles del professor Pere Pascual, i participà, com a jove doctorand, en les primeres activitats del GIFT. És un conferenciant brillant, àgil i amè, amb amplis coneixements de física, que ha fet aportacions valuoses al seu camp, que seran considerades en línies posteriors. Ha compaginat l'activitat de recerca amb la dedicació a càrrecs de responsabilitat: ha estat degà de la Facultat de Física de la UB, vicerector de Promoció Científica i Cooperació Exterior d'aquesta universitat i, entre el 2000 i el 2003, president del Consell Superior d'Investigacions Científiques. És, també, membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, i forma part, actualment, de la junta directiva de la delegació catalana del Club de Roma. Ha rebut nombrosos premis científics (entre els quals destaquen el Premi Eduard Fontserè de l'IEC, el 1980; la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya, el 1997, i un doctorat *honoris causa* per la Universitat de Sant Petersburg, el 1999). Tenim, doncs, el perfil d'un investigador brillant, que ha format part des dels

moments inicials de la física de partícules al nostre país, i amb una visió molt àmplia del paper de la ciència en la societat. El doctor Tarrach sempre s'ha sentit interessat per l'estat de la ciència a Catalunya i ha treballat, des dels seus càrrecs, per l'enfortiment d'aquesta activitat.

Un cop perfilada, en línies generals, la idoneïtat del doctor Tarrach com a candidat, resumirem breument els seus mèrits com a investigador. És autor d'uns noranta articles de recerca en revistes de difusió internacional, i editor i autor d'alguns llibres (en particular, el seu llibre P. Pascual i R. Tarrach, *QCD: renormalization for the practitioner*, Berlín, Springer, 1984, tingué una bona acollida i fou citat al voltant d'unes cent vegades, en un camp en evolució molt ràpida). Ha dirigit onze tesis doctorals i nombrosos treballs de tercer cicle. S'inicià en la recerca sota la direcció del professor Pere Pascual, amb qui féu la tesi doctoral. Els seus primers treballs estigueren dedicats a la física de muons, neutrins i nucleons; posteriorment passà a interessar-se en temes diversos, com ara les masses dels quarks (tema d'un dels seus articles citat en més de cent cinquanta publicacions), la ruptura de la simetria CP i, recentment, els problemes de l'entrellaçament de la funció d'ona quàntica i les seves aplicacions a transmissió i tractament d'informació. Ha participat en molts congressos internacionals i ha contribuït activament a la divulgació i al debat sobre temes científics en la premsa i en nombroses taules rodones d'institucions de diversos països. Ha estat, doncs, una trajectòria marcada per una inquietud d'explorar temes diversos que han anat marcant la frontera del seu camp d'interès. Ha fet diverses estades de recerca al CERN i ha col·laborat, a més, amb investigadors com ara J. Bernabeu, de València; D. Espriu, J. Latorre, E. Bagan i R. Muñoz-Tapia, de Barcelona, i d'altres de diversos països.

El doctor Tarrach ha estat un col·laborador actiu del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, i coneix bé, doncs, els problemes relacionats amb l'organització de la recerca a Catalunya, coneixement en directe que complementa amb els matisos d'una consideració més distanciada i global des d'entitats avaluadores de l'Estat espanyol i de la Comissió Europea.

Per tots aquests motius, creiem que el doctor Rolf Tarrach és un excel·lent candidat a la Secció de Ciències i Tecnologia de l'Institut d'Estudis Catalans, tant per la seva brillant carrera en la recerca i l'administració científica, com pels seus esforços per a optimitzar les condicions de la recerca en física a Catalunya.

Text llegit pel senyor David Jou en el Ple del dia 5 d'abril de 2004

Membres numeraris

Antoni Joan Colom i Cañellas

Doctor en pedagogia per la Universitat de Barcelona (1976). Actualment és catedràtic de Teoria de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears (UIB). Fou fundador i director del Departament de Ciències de l'Educació de la UIB, degà de la Facultat d'Educació, vicedegà de la Facultat de Filosofia i Lletres de la mateixa Universitat i vicepresident de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana. Fou distingit amb l'Escut d'Argent de la Universitat de les Illes Balears. Ha fet recerca en teoria de l'educació, educació no formal i història de l'educació. Rebé el Premi Enric Larreta de l'Institut d'Estudis Catalans (1978) pel llibre col·lectiu *L'Educació a Mallorca: Aproximació històrica*, i el Premi Baldori Reixac de la Fundació Jaume I (1981) pel treball *Didàctica de la història de Mallorca: Orientacions ambientalistes*, publicat posteriorment amb el mateix títol. Ha publicat nombrosos llibres i articles de recerca i ha participat en diversos diccionaris científics.

El senyor Antoni Joan Colom i Cañellas fou presentat pel senyor Josep González-Agàpito en el Ple del dia 15 de desembre de 2003

Membres emèrits

Són membres emèrits les persones que, havent estat membres numeraris, per raó de l'edat són exonerables de les obligacions institucionals, d'acord amb el Reglament de règim interior. Els membres emèrits són els numeraris que han complert setanta anys d'edat, que durant el curs 2003-2004 han estat els següents:

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Eulàlia Duran i Grau

Doctora en història moderna per la Universitat de Barcelona. Professora del Departament de Filologia Catalana de la mateixa Universitat des del 1977 i catedràtica des del 1989. S'ha especialitzat en l'estudi de la societat i la cultura catalanes del segle XVI. Ha publicat la tesi sobre *Les germanies als Països Catalans* (1982), diverses edicions crítiques de textos del Renaixement (Cristòfor Despuig, Lluís Ponç i d'Icard, la *Passió de Cervera*, versió catalana dels *Fets e dits del rey Alfonso*, de Beccadelli, l'obra profana de J. B. Anyes, textos profètics milhenaristes) i estudis més generals de l'època. Dirigeix alguns programes de recerca de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, com ara el Corpus textual de la Catalunya Nord i la confecció del *Repertori de manuscrits catalans del segle XVI*, així com l'edició de l'*Obra completa* de Miquel Batllori. Ha col·laborat en les obres col·lectives sobre història de Barcelona i catalana en general. És membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1987).

Antoni Pladevall i Font

Eclesiàstic i historiador. Es formà al Seminari de Vic i a la Universitat Catòlica de Lovaina. Treballà als Arxius Diocesans de Vic sota el mestratge d'Eduard Junyent i col·laborà en tasques d'inventari del patrimoni català a la Diputació de Barcelona i a la Generalitat de Catalunya. Fou també director general del Patrimoni Artístic de la Generalitat de Catalunya. Dirigí la col·lecció «Catalunya Romànica» de la *Gran enciclopèdia catalana*, i actualment prepara *L'art gòtic a Catalunya*. Membre numerari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi. Entre els estudis que ha publicat destaquen *Els monestirs catalans*, *La història de l'Església a Catalunya*, *El general Moragues, heroi i màrtir de Catalunya* i *La comtessa Ermessenda de Carcassona*. L'any 1994 rebé la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Salvador Giner de San Julián

Doctor en sociologia per la Universitat de Chicago i catedràtic de Sociologia de la Universitat de Barcelona, on fou director del Departament del 1987 al 1991. Fou professor a la Universitat Pompeu Fabra. Ha estat professor a diverses universitats europees i americanes, i catedràtic i director del Departament d'Antropologia i Sociologia a la Universitat Brunel. Fou professor de ciències socials a la Universitat Catalana d'Estiu (1969-1976) i director de l'Institut d'Estudis Socials Avançats del CSIC (1989-1997). Cofundador i president de l'Associació Catalana de Sociologia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans. President de la Federació d'Associacions de Sociologia de l'Estat espanyol i membre del Comitè Executiu de l'Associació Internacional de Sociologia i de la Primera Conferència Europea de Ciències Socials. Director de la *Revista Internacional de Sociologia*. Ha rebut la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1995). Entre les seves publicacions en català destaquen *Sociologia* (1968, traduït a nombroses llengües), *La cultura catalana* (1996), *La societat catalana* (2002, director i coautor) i *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona* (2003, director i coautor). Actualment és vicepresident de l'IEC.

Pere Lluís Font

De formació universitària francesa, és professor a la Universitat Autònoma de Barcelona des de la seva fundació (1968), i ha estat el primer director del Departament de Filosofia i vicerector d'estudis d'aquesta universitat. És codirector de la col·lecció «Textos Filosòfics» d'Edicions 62, i ha publicat treballs d'història de la filosofia moderna, d'història del pensament català i de filosofia de la religió. Ha estat membre del Consell Assessor de Cultura de la Generalitat de Catalunya i del Consell d'Avaluació Científica i Tècnica del Pla de Recerca de Catalunya. Ha rebut l'any 2003 la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Necrologies

Membres numeraris

Ramon Margalef i López

(16.05.1919 - 05.06.2004)

Ramon Margalef i López, membre de l'IEC des del juliol de 1978, traspassà el 23 de maig d'enguany, acabats de complir els vuitanta-cinc anys. Ramon Margalef fou, durant molt de temps, *el* limnòleg, *l'*ecòleg marí i *l'*ecòleg, ras i curt, català i espanyol per excel·lència, ja que en tots aquests camps de la ciència fou pioner i figura senyera, amb una contribució immensa en àmbits de la ciència que abasten des de la limnologia i l'oceanografia biològica fins a l'ecologia teòrica. La seva producció científica, es mesuri com es mesuri, és ingent. Així, el nombre d'articles científics publicats voreja els quatre-cents, i els llibres científics la vintena. Malgrat que no tots els seus articles aparegueren en revistes del Science Citation Index, durant molts anys Margalef va ser l'investigador espanyol més citat; compartia amb Ramón y Cajal i Ochoa el fet de ser un dels tres científics espanyols més rellevants en les ciències de la vida, d'un total de noranta-cinc investigadors de tot el món. El llibre *Perspectives in ecological theory* (1968) i els articles «On certain unifying principles in ecology» (1963), «Life-forms of phytoplankton as survival alternatives in an unstable environment»

(1978) i «From hydrodynamic processes to structure (information) and from information to process» (1985) són clàssics pel que fa a les citacions, i el primer és considerat un dels deu articles clàssics en tota la biologia del segle xx.

Ramon Margalef havia nascut a Barcelona el 1919, i «després d'un temps avorridíssim d'escola», segons ell mateix deixà escrit, «temps perdut per anys d'Escola de Comerç i altres beneïtures», rebé lliçons particulars de francès, alemany i matemàtiques, i ben aviat s'interessà per la història natural i la biologia, en especial pels ambients aquàtics. Formà part, com tants altres joves, de la lleva del biberó, i passat el traumàtic parèntesi de la guerra i d'un servei militar perllongat, mentre treballava en una companyia d'assegurances, continuà les seves recerques naturalístiques dels ecosistemes aquàtics ibèrics en l'Institut Botànic de Barcelona. La seva formació fou autodidàctica en bona part, i llegia tot allò que queia a les seves mans sobre biologia, física i altres camps; això li assegurà uns coneixements amplis que potser amb una formació més ortodoxa no hauria assolit. Aquest espigolar en molts camps de la ciència explica segurament la seva capacitat sintètica a l'hora d'interpretar la natura, i hauria d'esdevenir molt més tard un valuós llegat per als seus deixebles: durant anys la biblioteca del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona fou la més ben assortida en textos d'àrees no exclusivament ecològiques.

Les seves primeres publicacions científiques (1943) ja demostraven la seva vàlua, i li valgueren una beca amb la qual féu, en un parell de cursos, tota la carrera de ciències naturals. Es doctorà el 1951 amb una tesi sobre *Temperatura y morfología en los seres vivos*, en la qual intentà respondre algunes incògnites que encara ara estan plantejades i que l'interessaren tota la vida.

És conegut que Margalef construï el seu propi microscopi a partir de peces diverses obtingudes en mercats de vell, però no ho és tant que durant anys muntà tota mena d'aparells per a obtenir automàticament mostres de plàncton, o amb els quals simulava situacions naturals en el laboratori, o bé que usava per a processar-ne les dades, etc. Aplicava a l'ecologia una frase que algú havia dit de la física: «El bon ecòleg ha de ser capaç de collar cargols amb un martell i de clavar claus amb un tornavís», i de la bondat dels seus aparells, veritables prototipus que després altres modificaren i milloraren, n'és prova que, durant molts anys, gaudí literalment d'un xec en blanc, pagat pel Govern dels Estats Units, per a construir tota mena d'instruments i andròmines mecàniques, que eren coneguts pels seus col·legues com a «màquines de fer ploure».

El Margalef d'aquells primers anys treballava de manera incansable, i no només excel·lia com a naturalista, sinó que era capaç de relacionar aspectes molt diversos de la biologia, la geologia, la física i la química. Era tan evident que tenia un cervell privilegiat

i que els seus coneixements depassaven de molt els dels seus col·legues que molta gent en posició de fer-ho l'ajudà; ell esmentava sovint Carlos Faust, Francisco García del Cid, Pius Font i Quer i Miquel Massutí, que li oferiren beques i li facilitaren de manera diversa la recerca. De ben jove fou membre de la Institució Catalana d'Història Natural, de la qual també fou secretari.

En un episodi crucial, que el mateix Margalef comparava a un «*Bienvenido, Mister Marshall*», però a l'inrevés, la visita d'un «caçatalents» americà després de la Segona Guerra Mundial li facilità la possibilitat de viatjar sense límits pels Estats Units i altres països. Margalef no sols aprofità aquesta possibilitat per a visitar centres de recerca i participar en congressos, sinó que ben aviat tingué temptadores ofertes per a instal·lar-se, ell i la seva família, en un parell d'universitats americanes. Margalef s'hi hagués avingut, a deixar el que considerava «una societat encongida» pel que feia a la ciència (la de la Barcelona i la Catalunya de postguerra), però prevalgué l'opinió de la seva esposa, Maria Mir, també biòloga, amb qui s'havia casat el 1952, que, com a bona mallorquina, trobava que els Estats Units quedaven massa lluny de ses Illes.

Margalef accedí com a investigador el 1950 a l'Institut d'Investigacions Pesqueres (l'actual Institut de Ciències del Mar, del CSIC), del qual esdevindria director i al qual donaria un gran impuls en recerca oceanogràfica: transformaria un centre de recerca aplicada a les pesqueres en un veritable centre de referència (ja fa trenta anys) en oceanografia. Margalef deixà l'Institut d'Investigacions Pesqueres quan passà a la universitat, i fou un dels pocs científics que compliren el decret d'incompatibilitats.

Fou el primer catedràtic d'Ecologia d'Espanya (1967), i s'incorporà al claustre de la Universitat de Barcelona, on constituí el Departament d'Ecologia, des del qual formà un bon nombre d'ecòlegs, limnòlegs i oceanògrafs. Després de dues dècades de fructífera tasca universitària, va jubilar-se i fou nomenat catedràtic emèrit; fins fa ben poc temps seguí oferint el seu mestratge a col·legues i amics.

Com a professor i investigador, a la Universitat de Barcelona i a l'Institut d'Investigacions Pesqueres, però també en altres centres d'arreu del món on va impartir cursos i va fer estades de recerca, va formar centenars d'investigadors a les aules, els laboratoris, el camp i el mar. Una quarantena de tesis doctorals dirigides entre el 1971 i el 2001 no fan justícia a la seva generositat, entusiasme i delicadesa a l'hora d'aconsejar, suggerir i insinuar a dotzenes d'investigadors diferents maneres d'abordar vells problemes o d'estudiar àrees verges de la ciència. El Margalef científic i professor universitari va difondre uns ensenyaments i una manera de treballar que varen deixar empremta en un bon nombre d'investigadors, joves i no tan joves, que al llarg de mig segle vàrem gaudir del seu mestratge.

Escriptor prolífic, amb un gran domini del llenguatge en mitja dotzena d'idiomes (Margalef havia llegit milers de llibres de ciència, però posseïa també un notable coneixement literari, especialment dels clàssics), va exercir també el seu mestratge a través de llibres que han difós, als universitaris i a la societat en general, les seves idees sobre l'organització i el funcionament de la biosfera. Cal destacar dos manuals universitaris extraordinaris, *Ecología* (1974) i *Limnología* (1983); el primer, considerat durant molts anys pels especialistes el millor llibre sobre aquesta ciència escrit en qualsevol llengua, va estar complementat i posat al dia en altres textos posteriors: *La biosfera, entre la termodinámica y el juego* (1980), *Teoría de los sistemas ecológicos* (1991), *Oblik biosfer* (1992) i *Our biosphere* (1997). Margalef fou, també, autor o editor de moltes monografies, entre les quals *Introducción al estudio del plancton marino* (1950), *Los crustáceos de las aguas continentales ibéricas* (1953), *Los organismos indicadores en la limnología* (1955), *Comunidades naturales* (1962), *Ecología marina* (1967) i *Western Mediterranean* (1985).

Margalef fou un magnífic divulgador de la ciència que conreava, i entre els llibres dirigits al gran públic cal esmentar *Ecología* (1981, que des de llavors ha estat un èxit de vendes), *L'ecologia* (1985, sorgit d'una reeixida exposició de la Diputació de Barcelona), i *Planeta azul, planeta verde* (1992). La seva contribució a enciclopèdies d'història natural fou així mateix notable; cal esmentar especialment la *Història natural dels Països Catalans* (1984-1992) i *Biosfera* (1993-1998).

Les distincions a la recerca i a la docència que rebé Ramon Margalef al llarg de la seva vida foren nombroses: Medalla Prince Albert de l'Institut Océanographique de París (1972), Premi A. G. Huntsman d'Oceanografia Biològica de l'Institut Bedford (el «Premi Nobel» del Mar, Canadà, 1980), Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya (1983), Premi Santiago Ramón y Cajal del Ministeri d'Educació i Ciència (1984), Medalla Naumann-Thienemann de la Societat Internacional de Limnologia (1989), Premi Italgas de Ciències Ambientals (Itàlia, 1989), Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca (1990), Premi Alexander von Humboldt (Alemanya, 1990), Comanador de l'Orde d'Alfons X el Savi (1990), Premi Internacional San Francesco d'Assisi (Itàlia, 1993), premi Excellence in Ecology de l'Ecological Institute (Alemanya, 1997), Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1997), Ingeniero de Montes de Honor (1998), Premi Rainier III de Mònaco (1998), Medalla d'Or del Consell Superior d'Investigacions Científiques (Espanya, 2002), Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2003) i Premi Nacional de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (2004, pòstumament).

Margalef era membre de diferents acadèmies del país i foranes, membre honorari de diverses societats científiques de tot el món i doctorat *honoris causa* per diverses uni-

versitats i institucions (Universitat d'Ais-Marsella, França; Universitat de Laval, Quebec, Canadà; Universitat Nacional de Luján, Argentina; Universitat d'Alacant, i Institut Químic de Sarrià).

En ciència, assolir aquests guardons internacionals és reservat a molt poques persones, i que el reconeixement s'estengui al llarg de mig segle és extraordinari. Ramon Margalef començà a ser conegut internacionalment a partir de l'article «La teoria de la informació en ecologia» (1957), en el qual proposava l'aplicació de la teoria de la informació a l'estudi de la diversitat d'espècies d'un ecosistema. Tan interessant i trencador va ser l'article, publicat en les *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, que fou traduït a l'anglès en la revista *General Systems* (1958). Ensenms amb l'article «On certain unifying principles in ecology» (1963) i, sobretot, el llibret *Perspectives in ecological theory* (1968, traduït a diverses llengües), aquests textos oferien al món una nova i atractiva manera d'entendre l'ecologia, ciència que llavors es trobava encara mancada d'un marc de referència teòric i d'un corpus de paradigmes testables equiparable al d'altres ciències de la natura.

Aquesta aproximació teòrica, caracteritzada per un enfocament holístic i integrador, es basava, però, en el coneixement profund dels ecosistemes aquàtics, que Margalef estudià primer com a naturalista, amb un enfocament de botànic, zoòleg i fitosociòleg, i després, «tip de fer llistes [d'espècies] per caracteritzar diversos tipus d'ecosistemes», amb un enfocament més general, i va reunir força informació sobre l'estructura i el funcionament de la biosfera, que considerava «una coberta multiforme de la vida al damunt d'uns espais heterogenis, alhora matriu de l'evolució i, al seu torn, influïts i matisats per ella».

La Societat Internacional de Limnologia, en concedir-li la Medalla Naumann-Thienemann, declarava fer-ho «per haver compartit els seus talents creatius de descobriments, intuïció i síntesi dels fonaments ecològics dels fenòmens limnològics, i per la seva influència en el món hispanoparlant». Margalef preparà tot sol les bases de la limnologia regional de la península Ibèrica i les Illes Balears, i inicià l'estudi d'un centenar d'embassaments espanyols, que s'ha convertit en l'estudi més complet d'aquest tipus.

L'estudi del plàncton i de la producció primària al mar el va dur aviat a enfocaments quantitius i a aplicar a les comunitats constituïdes pels pobladors microscòpics de la columna d'aigua una sèrie de conceptes nous (com el de *diversitat específica*) o procedents de l'ecologia terrestre (com el de la *successió ecològica*). Potser les seves contribucions més notables van ser el reconeixement de l'organització espacial del fitoplàncton, que fins als seus treballs hom havia considerat una simple suspensió de cèl·lules sense cap estructura, i la importància de l'energia auxiliar en aquesta estructuració.

Tenir en consideració l'espai i el rol de l'energia auxiliar o exosomàtica en l'estructuració de les comunitats d'éssers vius no és aplicable només al plàncton, i Margalef aviat amplià les seves idees per tal d'ajustar-les a les altres comunitats de la biosfera, com havia fet amb l'estima de la diversitat específica i de la connectivitat entre els diferents nodus de les xarxes tròfiques, i amb les regularitats que hom pot escatir en la successió ecològica, que va ser el primer a identificar com a marc evolutiu del desenvolupament de l'ecosistema. Del conjunt en sortí una teoria ecològica (subjecta, com tot en ciència, a modificació, refutació i evolució) que ha estat sens dubte la contribució més important de Margalef a l'ecologia en tant que ciència sòlida.

Des de l'aparició de les seves primeres publicacions de teoria ecològica fins al darrer dels seus llibres, l'aportació d'aquest naturalista i ecòleg a la comprensió del funcionament de la biosfera ha estat immensa i reconeguda internacionalment. Així, la National Science Foundation declarava el 1998 que els treballs de Margalef sobre dinàmica del fitoplàncton marí dels anys seixanta i setanta s'havien anticipat en diverses dècades, i van marcar el futur camí a seguir en la recerca biològica. De pocs científics, traspassats o vius, s'ha pogut dir que hagin contribuït tant, alhora, al desenvolupament pràctic i teòric d'una ciència com va fer el professor Margalef.

Si Margalef va excel·lir en els camps de la limnologia, l'ecologia marina i l'ecologia teòrica, també va fer profitoses contribucions en els de la biogeografia, la geologia, l'evolució i l'ecologia humana; precisament, la inclusió de l'home dins de la seva teoria general de la biosfera és una de les contribucions més valuoses, i potser menys conegudes, de Margalef. En aquest aspecte, el seu paper de divulgador de la ciència ecològica és cabdal, des dels llibres de divulgació, les enciclopèdies i les exposicions esmentades, fins als articles destinats a replantejar els ensenyaments de ciències naturals, com aquell que enumerava els «fets senzills sobre la vida i l'ambient que cal no oblidar a l'hora de preparar llibres de text per als nostres néts».

Però, tal com deia Josefina Castellví en la presentació del que fou col·lega i mestre seu en ocasió de la concessió de la Medalla d'Or de la Generalitat, l'home és encara més gran que el científic. L'enorme bagatge intel·lectual de Ramon Margalef, la seva modèstia, bonhomia, honestat i bon humor (a voltes càustic, sempre oportú) li donaven una dimensió humana que pocs científics assoleixen.

En la coberta d'un dels llibres més coneguts de Margalef s'hi pot veure el fragment d'un tapís del segle XVI, en el qual un ancià immobilitzat per unes manyoteres sembla estar estudiant unes conquilles, mentre al seu voltant té lloc una escena bèl·lica impressionant. En l'explicació de la il·lustració, l'autor comenta que «cal valor per estudiar la diversitat biòtica entre tanta adversitat», segurament amb referència als seus propis i

difícils inicis com a naturalista, en l'ambient gens propici, ni al camp ni al laboratori, de la Catalunya i l'Espanya de la postguerra. A mi m'agrada donar-li una altra interpretació. Sovint als naturalistes se'ls ha criticat aquest anar a la seva, impassibles als esdeveniments d'aquest món, generalment turbulents, dels quals se solen aïllar en les seves torres de vori. Margalef no ho va fer pas, això d'aïllar-se de l'entorn social; ans al contrari: va aplicar al món que l'envoltava, difícilment explicable en la seva globalitat des de les diferents òptiques a l'ús, parcials i per tant sectàries, els coneixements que l'estudi de la natura li va revelar.

Segons S. J. Gould, hi ha dues menes de naturalistes: els galileans (de Galileu) i els franciscans (de Francesc d'Assís). Els primers es delecten en els enigmes intel·lectuals de la natura, però, sense negar-ne la bellesa visceral, malden per trobar-hi explicació científica (el mateix Gould en seria un cas). Els naturalistes franciscans, en canvi, simplement en gaudeixen i l'exalten amb paraules sovint belles i profundes: són els poetes de la natura. Segons E. O. Wilson, el món, en tota la seva multifacètica complexitat, és explicable a partir d'uns mateixos principis generals, bàsicament físics, que són aplicables alhora a les ciències i a les humanitats; això és la *consiliència*. Ramon Margalef era un naturalista galileà i un científic consilient. Descansi en pau.

Text llegit pel senyor Joandomènec Ros i Aragonès en el Ple del dia 14 de juny de 2004

Membres corresponents

Agustí Altisent i Altisent

(1923 - 20.03.2004)

És per a mi un honor presentar-vos avui els trets essencials de la figura de dom Agustí Altisent i Altisent, de qui vaig ésser «boníssim amic» segons ell va escriure en certa ocasió.

Lluís Altisent i Altisent, monjo de Poblet i medievalista d' excepció, més conegut pel nom d'Agustí, que prengué en iniciar la vida monàstica a Santa Maria de Poblet per devoció i admiració del sant bisbe d'Hipona, fou el fruit d'una vocació tardana o almenys madura. Nascut a Santa Coloma de Queralt el 1923, professà al monestir cistercenc el 1946, quan havia complert els vint-i-tres anys d'edat i havia estudiat el peritatge mercantil.

La seva vocació el portà a llicenciar-se en teologia a la Universitat suïssa de Friburg. Vinculat ben aviat al grup de medievalistes de la Universitat de Barcelona, liderat pel professor Emilio Sáez, hi preparà el doctorat en història medieval, i presentà la tesi el 1976. Obtingué *cum laude* i premi extraordinari, i fou publicada l'any 1985 per l'Abadia de Poblet amb el títol *La descentralització administrativa del monasterio de Poblet en la Edad Media* (409 pàgines). La seva tesi de llicenciatura havia versat també sobre un tema populetà: la figura de l'abat Esteve II de Poblet (1181-1185).

Des de l'any 1977 fins al 1989, en què es jubilà, en complir seixanta-cinc anys d'edat, fou professor d'història medieval a la Delegació Tarragonina de la Universitat de Barcelona. Humanista, erudit i gran lector, sabé inspirar als seus deixebles l'afició per la lectura de les literatures clàssica i moderna, i l'interès per l'època medieval i per valorar-ne la bibliografia i les fonts històriques. El seu ric bagatge heurístic i bibliogràfic li permeté aprofundir en la història cistercenca a l'entorn de la qual (i de la Catalunya Nova del segle XII) desenvolupà els primers temes de les seves recerques.

D'una banda, calia donar a conèixer la documentació de Poblet conservada a l'Arxiu Històric Nacional de Madrid, i projectà la confecció del *Diplomatari de Santa Maria de Poblet*, del qual publicà el primer volum l'any 1993, amb els documents dels anys 960 a 1177. De l'altra, va escriure la nova *Història de Poblet*, que publicà el 1974 (amb 712 pàgines i 84 làmines), que constitueix el millor estudi monogràfic d'un monestir català. Redactat en un estil planer, que es fa llegidor des de les primeres pàgines, ha esdevingut el seu gran èxit.

Altres recerques remarcables, fruit també de l'exploració de la documentació de Poblet, foren la monografia sobre *L'Espluga de Francolí del 1079 al 1200* (1967), l'estudi de *Ramon de Vallbona i l'eremitori de Poboleda* (1968), l'estudi de l'almoïneria reial al segle XIV, referida especialment al monjo Guillem Deudé (1969), i el minuciós treball sobre l'administració descentralitzada del seu monestir a l'edat mitjana, que el portà a la valoració de *Les granges de Poblet al segle XV*, subtitulada *Assaig d'història agrària*, que merescué el premi Jaume Carner del 1969 i fou publicada per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1972 (amb 183 pàgines).

Mentre treballava en aquestes grans obres fundà i dirigí la col·lecció «Scriptorium Populeti», iniciada el 1966 amb el títol *Aplec de treballs*, de la qual aparegueren dotze volums miscel·lanis, i impulsà el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, sense deixar de col·laborar en altres revistes erudites com l'*Anuario de Estudios Medievales* del Consell Superior d'Investigacions Científiques - Institut Milà i Fontanals (Barcelona).

Participà igualment en l'organització dels Col·loquis d'Història del Monarquisme Català, i fou l'editor de les actes del que tingué lloc a Sant Joan de les Abadesses el 1970. Membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics des dels anys seixanta, fou també membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans des del 1975. Aquell mateix any rebé el premi de lletres Ciutat de Barcelona, i el 1979 ingressà a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, substituint el doctor Josep Vives, amb el discurs «Entorn de la història com a ciència i dels seus contactes amb la creació literària». I encara fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi el 1997.

Esperit de bon humor, analític i pulcre, amb gran domini de les llengües catalana i castellana, realitzà, bo i escorcollant els documents de Poblet, més de quaranta treballs monogràfics sobre aspectes molt variats d'història espiritual, cultural, social i econòmica, amb una selecció de textos curiosos sobre personatges del segle XII o sobre temes com la fórmula medieval de la tinta (1969), postres, vins i fruita (1970) o les relíquies de l'altar major de Poblet (1975).

La seva producció literària s'havia iniciat entorn de la lectura i el comentari de l'obra de sant Bernat (1960), i els comentaris d'aquest al Càntic dels Càntics (1963), i con-

tinuava amb una tasca de vulgarització espiritual, realitzada en articles breus d'estil acurat a periòdics com *La Vanguardia*, que varen merèixer, el 1984, el premi Ramon Godó de Periodisme, i que ben aviat foren recollits en els llibres *Reflexiones de un monje* (Salamanca, 1994) i *Al caer la tarde* (Salamanca, 1996).

Persona d'una curiositat infatigable, no exempta de cert humor fi, la seva projecció al món no li permetia deixar de practicar la vida monàstica, fins i tot en treballs menuts, com el de collir les pomes dels arbres dels camps del monestir, encara que alguna escala no gaire assegurada li causés alguna nafra al front. La seva fe reflexiva i la seva pietat profunda foren la base que constituí el fil conductor de la seva vida.

El dimarts 20 d'abril d'aquest any 2004, inesperadament, el pare Altisent ens deixà, i fou sebollit directament a la terra de Poblet, embolcallat amb l'hàbit cistercenc, al cementiri monàstic, entre els cants dels seus companys de comunitat. No serà fàcil d'oblidar el seu mestratge, no sols per la tasca escrita, històrica i literària, sinó a més per la seva profunda fe en Déu i per la seva humanitat, a les quals gairebé ningú no podia restar indiferent.

Text llegit pel senyor Manuel Riu en el Ple del dia 14 de juny de 2004

Arthur H. Terry

(17.02.1927 - 24.01.2004)

Graduat en llengües modernes (francès i espanyol) per la Universitat de Cambridge, exercí com a professor de llengües hispàniques a les universitats de Belfast, Essex (de la qual fou catedràtic del 1973 al 1993), Nottingham i Londres. Interessat per la llengua i la cultura catalanes per influència de Josep M. Batista i Roca, fou un dels primers socis de la Societat Anglocatalana, i fou president de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Fou especialista en

literatura catalana (*La poesia de Joan Maragall; Selected poems of Ausiàs March; Sobre poesia catalana contemporània: Riba, Foix, Espriu; Quatre poetes catalans: Ferrater, Brossa, Gimferrer, Xirau; New approaches to Tirant lo Blanc; Three fifteenth-century Valencian poets*). També féu estudis sobre literatura castellana (*An anthology of Spanish poetry 1500-1700; Antonio Machado: Campos de Castilla*, etc. Rebé el Premi Bonay i Carbó de l'IEC (1966), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1982), el Premi Internacional Ramon Llull (1995) i el Premi Serra d'Or (2001).

Traducció del text de Joaquim Molas, «Recuerdo de Arthur Terry», publicat a la La Vanguardia, el 28 de gener de 2004

«Arthur Terry formà part d'un grup d'hispanistes britànics de procedències diverses que coincidiren en tres punts: es formaren durant els anys quaranta, quan encara era viu el record de la Guerra Civil i la realitat de l'exili; recolliren l'herència dels primers grans hispanistes britànics moderns (Entwistle, Allison Peers, González i Llubera), i compartiren una concepció de l'hispanisme àmplia, que abraçava no només la literatura en llengua castellana sinó també la catalana i la portuguesa. Em refereixo a Tate, Ribbans, Pring-Mill, Russell-Gebbett i Pierce.

Terry residí un temps a Barcelona per estudiar català, a finals dels quaranta i, datat ja a Belfast, el seu primer destí universitari, publicà a les pàgines d'*Ariel* de gener de 1951 unes notes Ezra Pound i una impecable traducció catalana dels *Cantos* VIII i XLV. Tenia 23 anys. I als 27 publicà una excel·lent lectura de les *Elegies de Bierville*, de Riba, a la revista londinenca *Atlante*, que fou per a mi una veritable revelació.

El vaig conèixer cap al 1958-1959, no recordo si de la mà de Riba o d'Aramon, i establírem una amistat que a partir dels anys vuitanta (per l'ofec de la feina, per la distància o per malentesos, no ho sé) s'anà desinflant de mica en mica. El vaig veure per darrera vegada fa un parell d'anys a París en l'últim congrés de l'AILLC, en què parlà sobre la poesia de Salvador Espriu. Quan el vaig conèixer, treballava en Maragall. Jo preparava un article sobre les relacions Maragall-Azorín i ens vàiem a casa del poeta, sota la mirada atenta de les seves filles. Intercanviàvem els papers que trobàvem i les nostres lectures. Fruit d'aquesta investigació, Terry publicà dos treballs importants: l'epistolari Maragall-Pedrell i *La poesia de Joan Maragall*, on a partir de la de Riba proposà una nova lectura del poeta, que ha estat font de les posteriors.

Ens vàiem sovint a la Gran Bretanya; ell ja era professor a Belfast i jo lector a Liverpool. Vam fer junts un viatge en tren Barcelona-Londres, i, en arribar a Dover, el mar agitat i una forta tempesta impediren que desembarquéssim normalment, i ens van haver

de baixar a terra amb unes politges. Coincidírem també en les reunions protocol·làries de la Hispanic Society i de l'Anglo-Catalan Society. M'obrí les portes de la gran crítica britànica, de què era un seguidor fidel i a la vegada original (Richard, Leavis, Empson), i em recomanà de manera especial el llibre *The mirror and the lamp*, de M. H. Abrams, i en un altre sentit l'obra encara incipient de Raymond Williams.

Terry era tímid, silenciós, dubitatiu i capficat, a vegades fins i tot recelós, i aixecava al seu voltant una espècie de mur de defensa; però quan el traspassava era obert i comunicatiu. Solia parlar amb un mig somriure i a borbolls, i es referia amb passió al seu ofici docent o a la seva passió per la lectura. Era, en efecte, un gran lector, sobretot de poesia i de poesia europea contemporània, les arrels profundes de les quals buscava en temps antics. Recordo les nostres llargues converses sobre Maragall i Riba, o sobre Espriu i Brossa, esquitxades de constants referències a Novalis, Hölderlin, Baudelaire, Leopardi, Cernuda o Keats. Fruit de la seva passió per la lectura foren no només els seus assaigs, sinó també les seves traduccions, entre les quals la d'Ausiàs March i la *plaquette A small war and other poems*, amb poemes de Ferrater, Espriu, Bauçà, Pere Quart i Llompart.»

Nòmina de membres

Membres numeraris i emèrits

Joaquim Agulló i Batlle
Salvador Alegret i Sanromà
Josep Amat i Girbau
Manuel Ardit i Lucas
Joan A. Argenter i Giralt
Enric Argullol i Murgadas
Francesc Asensi i Botet
Antoni M. Badia i Margarit
Albert Balcells i González
Damià Barceló i Cullerés
Bartomeu Barceló i Pons
Xavier Barral i Altet
Heribert Barrera i Costa
Carles Bas i Peired
Joan Bastardas i Parera
Pilar Bayer i Isant
Joan Becat i Rajaut
Xavier Bellés i Ros
Jaume Bertranpetit i Busquets
Oriol de Bolòs i Capdevila
Eduard Bonet i Guinó
Joan-F. Cabestany i Fort
M. Teresa Cabré i Castellví
Jaume Cabré i Fabré
Jordi Carbonell i de Ballester
Josep Carreras i Barnés
Joaquim Casal i Fàbrega
Creu Casas i Sicart
Oriol Casassas i Simó
Josep M. Casasús i Guri
Jordi Castellanos Vila
Manuel Castellet i Solanas
Josep Castells i Guardiola
Antoni Joan Colom i Cañellas
Germà Colón Domènech
Jacint Corbella i Corbella
Jordi Corominas i Dulcet
Jordi Cots i Moner
Núria de Dalmases i Balañà
Josep M. Domènech i Mateu
Eulàlia Duran i Grau
Mercè Durfort i Coll
Josep Egozcue i Cuixart
Romà Escalas i Llimona
Gregori Estrada i Gamissans
Marta Estrada i Miyares
Joan Estruch i Gibert
Antoni Ferrando i Francès
Gabriel Ferraté i Pascual
M. Teresa Ferrer i Mallol
Ramon Folch i Guillèn
Manuel Font i Altaba
Josep M. Font i Rius
Francesc Fontbona i de Vallescar
Màrius Foz i Sala
Octavi Fullat i Genís
Lluís Garcia i Sevilla
Jesús Andrés García Sevilla
Joaquim Garriga i Riera
Carles A. Gasòliba i Böhm
Josep Gifreu i Pinsach
Salvador Giner de San Julián
Emili Giralt i Raventós
Joan Girbau i Badó

Pilar González i Duarte
Francesc Gonzàlez i Sastre
Josep González-Agàpito i Granell
Joaquim Gosálbez i Noguera
Carme Gràcia i Beneyto
Jordi Gras i Riera
Ricard Guerrero i Moreno
Enric Guinot i Rodríguez
Josep Guitart i Duran
Albert G. Hauf i Valls
Albert Jané i Riera
Lluís Jofre i Roca
Manuel Jorba i Jorba
David Jou i Mirabent
Ramon Lapiedra i Civera
Josep Laporte i Salas
Josep Enric Llebot Rabagliati
Jordi Lleonart i Aliberas
Xavier Llimona i Pagès
Enric Lluch i Martín
Pere Lluís Font
Joaquim Mallafrè i Cavaldà
Ramon Margalef i López († 05.06.2004)
Isidor Marí i Mayans
Abel Mariné i Font
Joan Martí i Castell
Tomàs Martínez Romero
Josep Massot i Muntaner
Marc Mayer i Olivé
Concepció Mir i Curcó
Joan Francesc Mira i Casterà
Joan Miralles i Monserrat
Carles Miralles i Solà
Isidre Molas i Batllori
Joaquim Molas i Batllori
Aina Moll i Marquès

Tomàs de Montagut Estragués
Brauli Montoya i Abat
Miquel de Moragas i Spà
Josep Moran i Ocerinjauregui
Anscari Manuel Mundó i Marcet
Joaquim Muns i Albuixech
Josep M. Muntaner i Pasqual
Jaume Pagès Fita
Pere de Palol i Salellas
Ramon Parés i Farràs
Josep Perarnau i Espelt
Juli Peretó i Magraner
Manuel Pérez Saldanya
Vicent Pitarch i Almela
Antoni Pladevall i Font
Lluís B. Polanco i Roig
Jaume Porta i Casanellas
Antoni Prevosti i Pelegrín
Josep M. Puig i Salellas
Pere Puigdomènech i Rosell
Joaquim Rafel i Fontanals
Enric Ras i Oliva
Salvador Reguant i Serra
Oriol Riba i Arderiu
Manuel Ribas i Piera
Antoni Riera i Melis
Santiago Riera i Tuèbols
Gemma Rigau i Oliver
Manuel Riu i Riu
Pere Roca i Fabregat
Encarna Roca i Trias
Joan Rodés i Teixidor
Joandomènec Ros i Aragonès
Vicenç M. Rosselló i Verger
Jordi Sans i Sabrafen
Pere Santanach i Prat

Jordi Sarsanedas i Vives
 Francesc Serra i Mestres
 Eva Serra i Puig
 Antoni Serra i Ramoneda
 David Serrat i Congost
 Ramon Sistac i Vicén
 Joan Solà i Cortassa
 Carles Solà i Ferrando
 Carlota Solé i Puig
 Narcís Soler i Masferrer
 Rolf Tarrach Siegel
 Jaume Terradas i Serra

Josep-M. Terricabras i Nogueras
 Ricard Torrents i Bertrana
 Joan Triadú i Font
 Francesc Vallverdú Canes
 Josep Vallverdú i Aixalà
 Josep Vaquer i Timoner
 Joan Veny i Clar
 Pere Verdaguer i Juanola
 Joan Vernet i Ginés
 Josep Vigo i Bonada
 Joan Vilà-Valentí

Membres corresponents

Géza Alföldy
 Agustí Altisent i Altisent († 20.03.2004)
 Josep Amengual i Batle
 Ramon Amigó i Anglès
 Robert Archer
 Thomas Noël Bisson
 Pierre Bonnassie
 Dolores Bramon i Planas
 Robert I. Burns
 Marcel Durliat
 Georges Fabre
 Kálmán Faluba
 Paul Freedman
 Evarist Giné i Masdéu
 Alfred Giner-Sorolla
 Joseph Gulsoy
 Gonzalo Halffter Salas
 Jocelyn Nigel Hillgarth
 Rita Lejeune Dehousse

Giovanni Lilliu
 Gabriel Llompart i Moragues
 Antoni Lloret i Orriols
 Helmut Lüdtker
 Henry de Lumley-Woodyear
 Adélio A. S. C. Machado
 José Luis Martín Rodríguez
 Joan Massagué i Solé
 Federico Mayor Zaragoza
 Olimpio Musso
 Bob de Nijs
 Alexandre Olivar i Daydí
 José Antonio Pascual Rodríguez
 Àngel Pellicer i Garrido
 Norberto Piccinini
 Robert Pring-Mill
 Jorge-Óscar Rabassa
 Philip D. Rasico
 Beatrice Schmid

Borís Pàvlovitx Sobolev

Robert B. Tate

Giuseppe Tavani

Arthur H. Terry († 24.01.2004)

Jaume Truyols i Santonja

Joan Vallet de Goytisolo

Iuri Nicolàievitx Verxinin

Jill R. Webster

Max W. Wheeler

Curt Wittlin

Philippe Wolff

Marie Claire Zimmermann

Michel Zimmermann

III. Les seccions

L'Institut d'Estudis Catalans està format per les cinc seccions següents: Secció Històrico-Arqueològica (SHA), Secció de Ciències Biològiques (SECCB), Secció de Ciències i Tecnologia (SECCT), Secció Filològica (SF) i Secció de Filosofia i Ciències Socials (SFCS), integrades per membres numeraris, emèrits, supernumeraris i corresponents.

Els membres numeraris i els emèrits constitueixen el Ple de l'Institut, del qual també formen part els presidents de les societats filials.

Els membres numeraris són aquells que, elegits pel Ple, tenen tots els drets i les obligacions que estableixen els Estatuts. Els membres emèrits són aquells que, havent estat membres numeraris, per raó d'edat són exonerats de les obligacions corporatives.

Els membres corresponents col·laboren en les tasques científiques de l'Institut i no participen en els òrgans de govern.

<i>Any/membres</i>	<i>SHA</i>	<i>SECCB</i>	<i>SECCT</i>	<i>SF</i>	<i>SFCS</i>	<i>Total</i>
2000						
Numeraris	15	21	19	19	21	95
Emèrits	7	10	9	9	7	42
Corresponents	25	4	10	16	2	57
						194
2004						
Numeraris	23	24	23	20	16	106
Emèrits	11	10	9	10	12	52
Corresponents	20	4	9	14	2	49
						207

Secció Històrico-Arqueològica

Crònica

La Secció Històrico-Arqueològica ha dut a terme durant el curs 2003-2004 una sèrie d'activitats que queden resumides tal com segueix:

La Secció s'ha reunit, com és habitual en tots els cursos, en sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 30 d'octubre, 27 de novembre i 18 de desembre de 2003, i 19 de febrer, 18 de març, 20 de maig i 17 de juny de 2004.

Durant aquest curs han passat a la condició d'emèrits els membres Eulàlia Duran i Antoni Pladevall.

Dissortadament, durant aquest curs ha traspassat el membre corresponent pare Agustí Altisent i Altisent.

A més de les activitats de tràmit, execució i revisió d'acords, seguiment del pressupost, preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació:

Informes

La Secció ha emès dos informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Informe d'expedient en la categoria de monument històric i de la delimitació de l'entorn de protecció (1)

Església de Sant Jaume d'Ulldemolins.

Informe d'expedient en la categoria de la delimitació de l'entorn de protecció de monuments històrics (1)

Església de Sant Jaume de Frontanyà.

Dictàmens sobre escuts heràldics municipals (8)

Biure, Coldejou, l'Escala, Montclar, Portbou, Ripollet, Valldoreix, Vilosell.

Dictàmens sobre banderes municipals (15)

Argelaguer, Castellgalí, Esterri d'Àneu, Fogars de Monclús, Horta de Sant Joan, Masdenverge, Olèrdola, Orís, Palma de Cervelló, Sant Jaume de Llierca, la Secuita, Soses, Tèrmens, Ultramort, Vilosell.

Els membres Concepció Mir, Albert Balcells i Santiago Riera i Tuèbols van informar sobre les obres presentades al Premi Jaume Vicens Vives d'Història Contemporània, del qual han estat po-

nents. Els senyors Romà Escalas, Joaquim Garriga i Antoni Pladevall van informar sobre les obres presentades al Premi Josep Pijoan d'Història de les Arts, del qual han estat ponents. La senyora Maria Teresa Ferrer va informar sobre els treballs presentats a les borses d'estudi Generalitat de Catalunya.

La senyora Eva Serra presentà, durant la reunió de la Secció del dia 18 de desembre de 2003, un informe sobre l'Institut d'Estudis Ceretans i el Tractat dels Pirineus.

Treballs conjunts amb altres seccions

La senyora Eulàlia Duran i els senyors Albert G. Hauf i Josep Massot formen part del consell de redacció de la revista *Estudis Romànics*.

Comissions i representacions

El senyor Tomàs de Montagut forma part de la comissió de l'IEC a la Fundació Callís per a fer el seguiment de l'elaboració del diccionari jurídic català.

El senyor Antoni Riera i Melis ha estat nomenat representant de l'IEC al col·loqui «Polítiques culturals de la Unió Europea».

El senyor Santiago Riera i Tuèbols ha estat nomenat representant de la Secció en la taula rodona de clausura del cicle «Perspectives del segle XXI: recerca i país».

El senyor Antoni Pladevall ha estat nomenat representant de l'IEC al

Consorci Català del Patrimoni Lingüístic i Cultural, constituït per conveni de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Girona.

La senyora Maria Teresa Ferrer i els senyors Enric Guinot, Albert G. Hauf, Tomàs Martínez i Antoni Riera formen part de la comissió per al congrés que se celebrarà l'any 2008 amb motiu del vuitè centenari del naixement de Jaume I.

El senyor Albert Balcells forma part de la comissió d'organització dels actes del centenari de l'IEC que presideix el senyor Antoni Riera.

El senyor Josep Guitart forma part de la Comissió Pàtera d'Honor del Museu Arqueològic de Catalunya, en representació de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut.

El senyor Santiago Riera i Tuèbols forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

El senyor Manuel Mundó forma part de la Comissió de Lexicografia com a representant de la Secció.

Els senyors Xavier Barral, Antoni Pladevall i Manuel Riu formen part de la Comissió Assessora del programa ARCAT.

Els senyors Manuel Mundó, Josep Guitart i Josep Massot formen part de la comissió per a tractar temes relacionats amb la Unió Acadèmica Internacional.

El senyor Antoni Pladevall forma part de la Comissió del Patronat Granja Soldevila de l'Ajuntament de Santa Perpè-

tua de Mogoda per a concedir la tercera beca de recerca d'investigació local.

La senyora Maria Teresa Ferrer forma part de la Comissió de Publicacions de l'IEC, i el senyor Josep Massot n'és el suplent.

El senyor Santiago Riera i Tuèbols forma part de la Comissió Urbana de l'Ajuntament de Barcelona i el Col·legi de Periodistes per a fer itineraris científics per Barcelona.

El senyor Josep Massot ha format part de la Comissió que ha redactat la declaració sobre l'ús social de la llengua.

El senyor Antoni Pladevall ha estat designat pel Consell Permanent vocal representant de l'IEC al patronat que tutelarà la gestió del monestir de Sant Cugat del Vallès.

Debats

La Secció demanà a la senyora Eva Serra un informe sobre la problemàtica que planteja l'Arxiu de la Corona d'Aragó o Arxiu Reial, atès que bona part del fons documental hauria de ser gestionat pel poder autonòmic de Catalunya. Tota la documentació de la Generalitat de Catalunya hauria de passar a l'Arxiu Nacional de Catalunya, igual que tota la documentació dels segles XVIII i XIX referida únicament al Principat. La Secció va debatre un primer text, i, en una altra sessió, aprovà el definitiu i acordà fer arribar a les autoritats pertinents un informe sobre aquesta qüestió per a solucionar

un tema pendent i crucial de la política cultural del país.

El senyor Tomàs Martínez presentà un esborrany de projecte de congrés commemoratiu del VIII centenari del naixement de Jaume I. Els membres de la Secció es posaren d'acord, en un principi, que fos un congrés en el qual participessin tots els Països Catalans. Després de debatre les propostes presentades en diverses reunions, acordaren proclamar el 2008 l'Any Jaume I i organitzar un congrés en tres seccions amb matèries diferents: una al Principat, una altra al País Valencià i una tercera a les Balears, amb la possibilitat d'assistir a totes tres. Posteriorment, la Secció publicaria totes les ponències. La Comissió organitzadora està formada per la senyora Maria Teresa Ferrer i els senyors Enric Guinot, Albert G. Hauf, Tomàs Martínez i Antoni Riera. L'IEC convocà una roda de premsa el 15 de juliol, en la qual la senyora Maria Teresa Ferrer i el senyor Antoni Riera, amb la participació del president de l'Institut i el president de la Secció Històrico-Arqueològica, informaren de la naturalesa i els objectius de l'Any Jaume I (2008).

Actes acadèmics

El dia 20 d'octubre de 2003, el senyor Josep Massot llegí en el Ple de l'IEC una nota necrològica del senyor Miquel Batllori i Munné, membre corresponent de la Secció dissortadament traspassat.

Igualment, en el Ple del mateix dia 20 d'octubre, el senyor Albert Balcells llegí una nota necrològica, escrita per la senyora Eulàlia Duran, sobre el senyor Pierre Vilar, també membre corresponent de la Secció.

Els dies 23, 24 i 25 d'octubre de 2003 es van fer unes jornades sobre història de la historiografia catalana, coordinades pel senyor Albert Balcells. Van participar-hi tretze ponents i es donà el primer balanç interpretatiu de l'evolució de la historiografia catalana des del període primitiu comtal fins als anys seixanta, és a dir, fins a l'impacte de l'obra d'historiadors com Pierre Vilar, Miquel Batllori i Joan Fuster. Són les quartes jornades científiques organitzades a l'Institut per la SHA, després de les dedicades a l'obra de Miquel Batllori, les dedicades als catalans a la Mediterrània oriental i les darreres, fa dos anys, sobre Puig i Cadafalch i la Catalunya contemporània.

El dia 30 d'octubre de 2003, la senyora Núria de Dalmasas presentà a la Secció Històrico-Arqueològica la comunicació científica «Corpus d'Argenteria Gòtica catalana. *L'obrador de Girona*».

El dia 30 d'octubre de 2003 es féu la sessió de recepció com a nou membre numerari del senyor Santiago Riera i Tuèbols. El seu discurs de recepció va versar sobre el tema «La il·lustració catalana».

El dia 27 de novembre de 2003 es féu la sessió de recepció com a nova

membre numerària de la senyora Eva Serra. El seu discurs de recepció va versar sobre el tema «Les Corts catalanes, una bona font d'informació històrica».

El dia 15 de desembre de 2003, el senyor Manuel Mundó llegí en el Ple de l'IEC una nota necrològica del senyor Cebrià Baraut i Obiols, membre corresponent de la Secció dissortadament traspasat.

Igualment, en el Ple del mateix dia 15 de desembre de 2003, el senyor Josep Guitart llegí una nota necrològica del senyor Enric Artur Llobregat i Conesa, membre corresponent de la Secció malauradament traspasat.

El dia 17 de febrer de 2004 es presentà el cinquè volum de l'obra *Catalunya carolíngia*, titulat *Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, a càrrec de Miquel S. Gros, Anscari M. Mundó i Jaume Sobrequés.

Els dies 26 i 27 de febrer de 2004, el senyor Manuel Mundó va assistir com a representant de l'IEC a la reunió de París de la Unió Acadèmica Internacional.

El dia 3 de març de 2004, el senyor Joan-F. Cabestany pronuncià la conferència «El foc i la llum a la vida diària i artística del romànic català (segles x a xiii)», en el marc de les jornades «El foc i el medi».

El dia 11 de març de 2004, el senyor Francesc Fontbona pronuncià la conferència «Què entenem a Catalunya

per Modernisme», en representació de l'IEC com a entitat amfitriona en el marc de l'exposició «Un segle de Modernisme a Europa. Art Nouveau internacional», organitzada per l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida.

El dia 20 d'abril de 2004, juntament amb la Casa de Velázquez, es presentà l'obra *Écrire et lire en Catalogne (IXe - XIIe siècle)*, del senyor Michel Zimmermann, membre corresponent de la Secció. Prengueren la paraula el senyor Gérard Chastagnaret, director de la Casa de Velázquez, el senyor Manuel Mundó i l'autor del llibre. L'acte fou presidit pel vicepresident primer de l'Institut, senyor Salvador Giner, i la vicepresidenta de la Secció, senyora Maria Teresa Ferrer.

El dia 12 de maig de 2004, el senyor Albert Balcells pronuncià una conferència en l'acte en memòria de Miquel Coll i Alentorn, amb motiu del centenari del seu naixement.

El dia 17 de maig de 2004, el senyor Santiago Riera i Tuèbols formà part de la taula rodona que clogué el cicle «Perspectives del segle XXI: recerca i país», organitzat pel senyor Josep Laporte, president de l'IEC, i el seu Equip de Govern.

El dia 14 de juny de 2004, el senyor Manuel Riu llegí al Ple de l'IEC un recordatori en memòria del senyor Agustí Altisent i Altisent, membre corresponent de la Secció malauradament traspassat.

El dia 16 de juny de 2004 es féu la sessió de recepció com a nou membre numerari del senyor Tomàs de Montagut. El seu discurs de recepció va versar sobre el tema «Una compilació del dret especial de Barcelona a la baixa edat mitjana».

Distincions

Els senyors Joaquim Molas i Antoni Pladevall han estat honorats amb la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. El senyor Manuel Riu ha estat distingit amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. El senyor Emili Giralt ha estat nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de València. El senyor Miquel Crusafont, president de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, ha estat distingit amb el Jeton de Vermeil de la Societat Francesa de Numismàtica.

Publicacions

BALCELLS, Albert. *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2003. 51 p. [Conferència pronunciada davant el Ple el dia 16 de desembre de 2002]

BALCELLS, Albert [ed.]. *Puig i Cadafalch i la Catalunya contemporània*. Barcelona, 2003. 246 p. (Sèrie Jornades Científiques; 13)

Catalunya carolíngia. Vol. V: *Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*. Barcelona, 2003. 2 toms. (Memòries de la Secció Històrico-Ar-

- queològica; LXI) [Dirigida per Josep M. Font i Anscari M. Mundó] [A cura de Santiago Sobrequés, Sebastià Riera i Manuel Rovira] [Revisat i completat per Ramon Ordeig]
- Els catalans a la Mediterrània oriental a l'edat mitjana*. Barcelona, 2003. 387 p. (Sèrie Jornades Científiques; 11) [Coordinadora científica: M. Teresa Ferrer i Mallol]
- FERRER, Maria Teresa. *Joaquim Miret i Sans: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2003. [Conferència pronunciada davant el Ple el dia 17 de juny de 2002]
- Índex de les obres de Jordi Rubió i Balaguer*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. 319 p. (Biblioteca Abat Oliba; 259) [A cura de Núria Mañé] [En coedició amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya]
- Josep Puig i Cadafalch: Escrits d'arquitectura, art i política*. Barcelona, 2003. 827 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 62) [Selecció, introducció i edició a cura de Xavier Barral]
- Mas, Josep M. *Ferran Valls i Taberner: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2004. [Conferència pronunciada davant el Ple el dia 20 d'octubre de 2003]
- MAYER, Marc; FABRE, Georges; RODÀ, Isabel. *Inscriptions romaines de Catalogne*. Vol. V: *Suppléments aux volumes I-IV et instrumentum scriptum*. París, 2002. 248 p. [Publicada sota els auspicis de l'Institut d'Estudis Catalans]
- MONTAGUT, Tomàs de. *Una compilació del dret especial de Barcelona a la baixa edat mitjana*. Barcelona, 2004. 29 p. [Discurs de recepció de Tomàs de Montagut com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica]
- Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Vol. III. Barcelona, 2003. 558 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; LX)
- RIERA I TUÈBOLS, Santiago. *Una visió de la Il·lustració catalana*. Barcelona, 2003. 43 p. [Discurs de recepció de Santiago Riera i Tuèbols com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica]
- SERRA, Eva. *Les Corts catalanes, una bona font d'informació històrica*. Barcelona, 2003. 42 p. [Discurs de recepció d'Eva Serra com a membre numerària de la Secció Històrico-Arqueològica]

Membres

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Manuel Ardit i Lucas	18.12.1992 Història moderna
Albert Balcells i González	21.11.1986 Història contemporània, social i política de Catalunya
Xavier Barral i Altet	18.12.1992 Història de l'art antic i medieval
Joan-F. Cabestany i Fort	14.06.1999; emèrit des del 19.08.2000 Història i arqueologia medieval
Jordi Castellanos Vila	07.04.2003 Història de la literatura del segle xx
Núria de Dalmasas i Balañà	17.06.1996 Història de l'art medieval
Eulàlia Duran i Grau	07.05.1990; emèrita des del 02.04.2004 Història i literatura catalana a l'època moderna
Romà Escalas i Llimona	17.06.2002 Musicologia
Gregori Estrada i Gamissans	18.12.1992; emèrit des del 18.12.1993 Història de la música
M. Teresa Ferrer i Mallol	18.12.1992 Història medieval (baixa edat mitjana)
Josep M. Font i Rius	26.06.1970; emèrit des del 05.06.1989 Història del dret

Francesc Fontbona i de Vallescar	18.12.1992 Història de l'art modern
Joaquim Garriga i Riera	17.06.2002 Història de l'art dels segles XVI i XVIII
Emili Giralt i Raventós	19.12.1975; emèrit des de l'01.04.1997 Història agrària
Carme Gràcia i Beneyto	17.12.2001 Història de l'art
Enric Guinot i Rodríguez	17.12.2001 Història rural medieval
Josep Guitart i Duran	07.05.1990 Arqueologia
Albert Guillem Hauf i Valls	01.02.1991 Història de la literatura, edició de textos medievals i espiritualitat medieval
Manuel Jorba i Jorba	07.04.2003 Història de la literatura del segle XIX
Tomàs Martínez Romero	07.04.2003 Història de la literatura de l'edat mitjana
Josep Massot i Muntaner	14.06.1999 Història de la literatura i història contemporània
Marc Mayer i Olivé	17.06.1996 Epigrafia, tradició clàssica i història antiga de Catalunya

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Concepció Mir i Curcó	18.12.1992 Història sociopolítica contemporània
Joaquim Molas i Batllori	17.02.1978; emèrit des del 05.09.2000 Història de la literatura i crítica literària
Tomàs de Montagut Estragués	17.12.2001 Història del dret
Manuel Mundó i Marcet	26.11.1971; corresponent des del 25.02.1966; emèrit des del 29.06.1993 Història i literatura antiga i medieval damunt les fonts manuscrites
Pere de Palol i Salellas	14.04.1978; emèrit des del 25.01.1993 Arqueologia paleocristiana i medieval
Antoni Pladevall i Font	07.05.1990; emèrit des de l'11.02.2004 Història eclesiàstica i història de l'art
Antoni Riera i Melis	17.06.1996 Història social de l'edat mitjana
Santiago Riera i Tuèbols	17.06.2002 Història de la ciència i de la tècnica
Manuel Riu i Riu	07.05.1990; emèrit des del 25.03.1999 Història i arqueologia medieval
Eva Serra i Puig	17.06.2002 Història moderna
Narcís Soler i Masferrer	17.06.1996 Paleolític i història antiga
Joan Vernet i Ginés	14.04.1978; emèrit des del 31.07.1993 Història de l'islam i de la ciència àrab

Membres corresponents

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>	
Géza Alföldy	16.12.1996 (Heidelberg, Alemanya)	
Agustí Altisent i Altisent	19.12.1975 - 20.03.2004 (†) (Poblet)	
Josep Amengual i Batle	13.02.1987 (Madrid, Espanya)	
Thomas Noël Bisson	13.02.1987 (Harvard, Estats Units d'Amèrica)	
Pierre Bonnassie	13.02.1987 (Tolosa, França)	
Dolors Bramon i Planas	17.06.1996 (Banyoles)	
Robert I. Burns	16.12.1996 (Los Angeles, Estats Units d'Amèrica)	
Marcel Durliat	20.03.1964 (Tolosa, França)	
Georges Fabre	16.12.1996 (Pau, França)	
Paul Freedman	16.12.1996 (Tennessee, Estats Units d'Amèrica)	
Jocelyn Nigel Hillgarth	16.12.1996 (Londres, Gran Bretanya)	
Giovanni Lilliu	1973 (Càller, Itàlia)	

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>
Gabriel Llompart i Moragues	13.02.1987 (Palma)
Henry de Lumley-Woodyear	16.12.1996 (París, França)
José Luis Martín Rodríguez	16.12.1996 (Salamanca, Espanya)
Olimpio Musso	16.12.1996 (Siena, Itàlia)
Alexandre Olivar i Daydí	06.07.1973 (Montserrat)
Robert B. Tate	25.02.1966 (Nottingham, Gran Bretanya)
Jill R. Webster	16.12.1996 (Toronto, Canadà)
Michel Zimmermann	16.12.1996 (Jouy-le-Moutier, França)

Secció de Ciències Biològiques

Crònica

Actualment, la Secció de Ciències Biològiques té 24 membres numeraris, 10 membres emèrits i 4 membres corresponents. Dels 34 membres, entre numeraris i emèrits, 17 són biòlegs, 14 són metges, 2 farmacèutics i 1 químic; es manté, doncs, el clàssic equilibri entre biòlegs i metges, propi de la Secció. Les àrees temàtiques que cobreixen llurs especialitats són: anatomia, antropologia, biologia cel·lular, bioquímica, botànica, biologia molecular, ciència i humanitats, ciències clíniques, ecologia, endocrinologia, fisiologia animal, genètica, medicina interna, micologia, microbiologia, neurociències, nutrició i bromatologia, toxicologia, virologia i zoologia.

Aquest curs hem hagut de lamentar la mort del membre emèrit i eminent ecòleg Ramon Margalef.

En el Ple de l'Institut del dia 14 de juny va ser designat nou membre numerari, a proposta de la Secció, el senyor Jaume Terradas.

La Secció de Ciències Biològiques s'ha reunit en sessions ordinàries de treball cada mes, les quals han tingut lloc els dies 15 de setembre, 13 d'octubre, 10 de novembre i 9 de desembre de 2003, i 12 de gener, 9 de febrer, 8 de març, 19 d'abril, 10 de maig i 7 de juny de 2004. Les sessions ordinàries dels mesos de fe-

brer i de març van anar seguides d'una sessió extraordinària d'electors. Seguint la tradició consolidada, una de cada tres sessions (11 de novembre de 2003, i 9 de febrer i 10 de maig de 2004) han estat conjuntes amb la Secció de Ciències i Tecnologia.

Renovació del Consell de Govern

En la reunió del 9 de desembre de 2003 va ser elegida l'única candidatura presentada, amb la composició següent:

Màrius Foz, president;
Jacint Corbella, vicepresident;
Xavier Llimona, secretari;
Ricard Guerrero, tresorer.

Sessions públiques i jornades

— Conferència del professor Alexander Rich «The central role of DNA in understanding disease: a 21st century example», organitzada per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, amb la col·laboració de la Secretaria Científica, dins del cicle «Cinquanta anys del descobriment de l'estructura del DNA» (10 de novembre de 2003).

— Jornades científiques de la Secció de Ciències Biològiques i de la Secció de Ciències i Tecnologia «L'aigua, un recurs fonamental», organitzades sota la direcció dels senyors Damià Barceló i

Joandomènec Ros. Es va tractar el tema de l'aigua des de diferents punts de vista: tecnològic, legal, científic, de gestió, etc. Els ponents van presentar els diferents vessants d'una qüestió tan important per al nostre país i de tanta actualitat com és l'aigua i l'ús que se'n fa (1 i 2 de desembre de 2003).

— Acte de presentació del *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica*, a càrrec dels senyors Francesc Gonzàlez i Sastre, secretari científic de l'IEC, i Xavier Bellés, membre de la Secció i traductor al català de l'obra. Van intervenir-hi els senyors Enric Macpherson, representant de la Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica, i Damià Jaume, investigador del CSIC, el qual va pronunciar la conferència «Per què cal encara descobrir i descriure noves espècies?» (6 d'abril de 2004).

— Acte de presentació del llibre *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades: Els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona*, a càrrec dels autors de la publicació, senyors Carles Bas, Francesc Maynou, Francesc Sardà i Jordi Lleonart, i del director general de Pesca i Afers Marítims de la Generalitat de Catalunya, senyor Martí Sans i Pairutó (7 de juny de 2004).

Altres activitats

Debat sobre «Recerca i país», tingut a la reunió conjunta del dia 10 de maig de

2004, preparatori del debat que va cloure el cicle de conferències «Perspectives del segle XXI: recerca i país» que es va fer el dia 17 de maig. El ponent de la Secció en aquest debat final va ser el senyor Jaume Bertranpetit. La seva ponència va donar lloc al document «Reflexions de la recerca en ciències biològiques».

Premis i distincions

— El senyor Jordi Sans i Sabrafen va ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi (setembre de 2003).

— El senyor Ramon Margalef va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (octubre de 2003).

— El senyor Oriol de Bolòs va ser nomenat soci honorífic de la Institució Catalana d'Història Natural (abril de 2004).

Publicacions

BAS, Carles; MAYNOU, Francesc; SARDÀ, Francesc; LLEONART, Jordi. *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades: Els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona*. Barcelona, 2003. 202 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 135)

BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de; FONT, Xavier; VIGO I BONADA, Josep [comp.]. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans: Mapes del 2800 al 3035*. Barcelona, 2003. (ORCA: Atlas Corològic; 12)

COMISSIÓ INTERNACIONAL DE NOMENCLATURA ZOOLOGICA. *Codi Internacional de No-*

menclatura Zoològica. 4a ed. Barcelona, 2003. 166 p. [Traductor per a la versió catalana: Xavier Bellés]

JOFRE, Joan; LUCENA, FRANCISCO; MATIA, Lleonard; RIBAS, Ferran. *La qualitat de l'aigua de consum humà a Catalunya*. Barcelona, 2003. 64 p. [Informe sol·licitat per la Secció de Ciències Biològiques a Joan Jofre i Torroella (UB), que fou presentat en el decurs de la sessió de la Secció de Ciències Biològiques del dia 9 de desembre de 2002]

Mapa de la vegetació potencial de Catalunya 1:250000. Barcelona, 2004. 93 p. + mapa de vegetació. [Autors: Oriol de Bolòs, Josep Vigo, Jordi Carreras]

Mapa de vegetació de Catalunya 1:50000: Figueres 258 (39-11) i Roses 259 (40-11). Barcelona, 2004. 79 p. + mapa de vegetació. [Autors de la memòria: Empar Carrillo, Josep

Gesti i Josep Vigo; autors del mapa: Jordi Carreras, Empar Carrillo, Albert Ferré, Joan Font, Josep Gesti, Rafael V. Quadrada, Josep Vigo i Lluís Vilar; responsables tècnics de l'edició: Albert Ferré, Estela Illa]

RACOVITZA, Emil G. *Assaig sobre els problemes bioespeleològics*. Barcelona, 2004. 254 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 136) [Edició i traducció a cura de Xavier Bellés]

TORRES ESPUNY, Lluís de; ROYO PLA, Ferran; ARASA TULIESA, Álvaro. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T BF81 Santa Bàrbara*. Barcelona, 2003. 67 p. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 15)

Una mostra de la biologia i la patologia cel·lulars del sistema nerviós a Catalunya. Cent cinquantè aniversari del naixement de Santiago Ramón y Cajal. Barcelona, 2003. 104 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 134)

Membres

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Francesc Asensi i Botet	15.06.1999 Pediatría
Carles Bas i Peired	14.04.1978; emèrit des del 03.08.1992 Ecologia de recursos marins vius
Xavier Bellés i Ros	23.10.1992 Entomologia
Jaume Bertranpetit i Busquets	06.06.1994 Antropologia biològica
Oriol de Bolòs i Capdevila	24.01.1964; emèrit des del 16.03.1994 Geobotànica, florística i biogeografia
Josep Carreras i Barnés	17.09.1990 Bioquímica i biologia molecular
Creu Casas i Sicart	17.02.1978; emèrita des del 05.06.1990 Criptogàmia i briologia
Oriol Casassas i Simó	11.01.1985; emèrit des de l'01.09.1993 Sociomedicina
Jacint Corbella i Corbella	20.12.1999 Toxicologia
Josep M. Domènech i Mateu	11.01.1985 Embriologia humana
Mercè Durfort i Coll	03.11.1989 Biologia cel·lular
Josep Egozcue i Cuixart	23.10.1992 Biologia cel·lular

Marta Estrada i Miyares	07.04.2003 Ecologia marina
Ramon Folch i Guillèn	17.03.1978 Ecologia vegetal i gestió ambiental
Màrius Foz i Sala	11.01.1985; emèrit des de l'01.03.1999 Endocrinologia
Lluís Garcia i Sevilla	15.06.1998 Psiquiatria
Jesús A. García Sevilla	06.06.1994 Farmacologia
Francesc González i Sastre	06.06.1994 Bioquímica clínica i patologia molecular
Joaquim Gosálbez i Noguera	23.10.1992 Zoologia
Jordi Gras i Riera	11.01.1985; emèrit des del 05.06.1990 Immunologia
Ricard Guerrero i Moreno	06.06.1994 Microbiologia
Josep Laporte i Salas	17.02.1978; emèrit des del 18.03.1992 Farmacologia clínica
Jordi Lleonart i Aliberas	06.06.1994 Biologia pesquera
Xavier Llimona i Pagès	23.10.1992 Micologia i líquenologia

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALTAT

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Ramon Margalef i López	07.07.1978; emèrit des de l'01.12.1997 (05.06.2004 †) Ecologia
Abel Mariné i Font	07.04.2003 Nutrició i bromatologia
Ramon Parés i Farràs	23.10.1992; emèrit des de l'01.12.1997 Microbiologia
Juli Peretó i Magraner	20.12.1999 Bioquímica i biologia molecular
Antoni Prevosti i Pelegrín	17.02.1978; emèrit des del 05.06.1990 Genètica i evolució
Pere Puigdomènech i Rosell	07.04.2003 Biologia molecular
Joan Rodés i Teixidor	11.01.1985 Hepatologia
Joandomènec Ros i Aragonès	17.09.1990 Ecologia
Jordi Sans i Sabrafen	06.06.1994; emèrit des del 28.06.2003 Hematologia i oncologia
Jaume Terradas i Serra	14.06.2004 Ecologia
Josep Vigo i Bonada	17.03.1978 Geobotànica

Membres corresponents

Gonzalo Halffter Salas

DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
06.06.1994
(Mèxic)

Joan Massagué i Solé

06.06.1994
(Nova York, Estats Units d'Amèrica)

Federico Mayor Zaragoza

09.06.1997
(París, França)

Àngel Pellicer i Garrido

22.05.1995
(Nova York, Estats Units d'Amèrica)

Secció de Ciències i Tecnologia

Crònica

En el moment actual, la Secció de Ciències i Tecnologia té 23 membres numeraris, 9 membres emèrits, 1 membre supernumerari i 9 membres corresponents.

Els membres numeraris actuals cobreixen les àrees científiques següents: àlgebra i topologia; edafologia i química agrícola; enginyeria de la construcció; enginyeria de sistemes; enginyeria de telecomunicacions; enginyeria geològica; enginyeria mecànica; enginyeria química; física d'altres energies; física relativista; geometria diferencial; geologia estructural i tectònica; geologia i geomorfologia; informàtica industrial; microelectrònica; probabilitats, estadística, lògica i epistemologia; química ambiental; química analítica; química inorgànica; teoria de nombres; termodinàmica, i física ambiental.

Contribueixen a equilibrar les disciplines representades en la Secció els qui ara són membres emèrits, entre els quals figuren enginyers industrials, un arquitecte urbanista, geòlegs i químics.

En la reunió de la Secció del dia 8 de juny de 2004 s'acordà un canvi de tresorer, ja que el senyor Carles Solà no pot continuar aquesta tasca per una qüestió d'incompatibilitat de càrrecs, i es nomenà el senyor Francesc Serra com a substitut.

En el Ple del dia 14 de juny de 2004 es van designar nous membres numeraris: els senyors Pere Roca i Fabregat i Rolf Tarrach Siegel i la senyora Pilar González i Duarte.

Reunions

La Secció de Ciències i Tecnologia ha tingut reunions ordinàries, amb una periodicitat mensual, els dies 16 de setembre, 14 d'octubre, 10 de novembre i 9 de desembre de 2003, i 12 de gener, 12 de febrer, 9 de març, 20 d'abril, 10 de maig i 8 juny de 2004.

Les reunions del mes de novembre, del mes de febrer i del mes de maig foren conjuntes amb la Secció de Ciències Biològiques. En aquestes reunions es van debatre temes d'interès per a ambdues seccions i llurs membres també van assistir a les conferències que es van programar.

En aquestes reunions el president va presentar un informe sobre els temes discutits en les reunions del Consell Permanent i els acords que s'hi havien pres. A més, a les reunions es van dur a terme, segons corresponia, les activitats de tràmit, de crònica, d'execució i revisió d'acords, de seguiment dels treballs dels programes de recerca que depenen de la Secció, de discussió i seguiment del

pressupost, de gestió administrativa, de discussió de consultes sobre terminologia i altres consultes científicotècniques, de preparació de publicacions i de relació exterior.

Les reunions s'iniciaven amb una comunicació científica a càrrec dels membres de la Secció o dels presidents de societats filials, o, excepcionalment, d'algun convidat.

Sessions públiques i jornades

— Conferència del professor Alexander Rich «The central role of DNA in understanding disease: a 21st century example», organitzada per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, amb la col·laboració de la Secretaria Científica, dins del cicle «Cinquanta anys del descobriment de l'estructura del DNA» (10 de novembre de 2003).

— Jornades científiques de la Secció de Ciències Biològiques i de la Secció de Ciències i Tecnologia «L'aigua, un recurs fonamental», organitzades sota la direcció dels senyors Damià Barceló i Joandomènec Ros. Es va tractar el tema de l'aigua des de diferents punts de vista: tecnològic, legal, científic, de gestió, etc. Els ponents van presentar els diferents vessants d'una qüestió tan important per al nostre país i de tanta actualitat com és l'aigua i l'ús que se'n fa (1 i 2 de desembre de 2003).

— Conferència «Salvador Dalí and the Fourth Dimension», a càrrec del professor Thomas Banchoff, de la Universitat de Brown. El discurs va estar centrat en anècdotes de la relació personal que van mantenir durant deu anys, amb referències als desenvolupaments de l'hipercub de quatre dimensions, les superfícies relacionades amb la teoria de catàstrofes i el cavall que feia tres-cents quilòmetres. L'acte va ser organitzat conjuntament per la Secció de Ciències i Tecnologia i la Societat Catalana de Matemàtiques, i va estar marcat per un èxit notable (30 de març de 2004).

— Debat «Perspectives del segle XXI: recerca i país», dins del cicle de conferències amb el mateix nom. El representant de la Secció de Ciències i Tecnologia fou el senyor Carles Solà (17 de maig de 2004).

Comunicacions científiques

Les comunicacions científiques han estat les següents:

— «Pot canviar el clima sobtadament?», a càrrec del senyor Josep Enric Llebot.

— «Efectes del BLEVE i d'altres explosions», a càrrec del senyor Joaquim Casal.

— «Els dèficits de la realitat i la creació del món», a càrrec del senyor Ramon Lapiedra.

Publicacions

Contributions to Science, vol. 2, núm. 3
(2003).

IUPAC. *Magnituds, unitats i símbols en*

química física. Institut d'Estudis Catalans, 2004. 284 p. [Versió catalana de la segona edició anglesa a cura de JOSEP COSTA]

Membres

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Joaquim Agulló i Batlle	23.10.1992 Enginyeria mecànica
Salvador Alegret i Sanromà	17.09.1990 Química analítica
Josep Amat i Girbau	17.09.1990 Informàtica industrial
Damià Barceló i Cullerés	15.06.1998 Química analítica
Heribert Barrera i Costa	17.03.1978; emèrit des del 05.06.1990 Química teòrica
Pilar Bayer i Isant	18.06.2001 Teoria de nombres
Eduard Bonet i Guinó	07.07.1978 Probabilitats, estadística, lògica i epistemologia
Joaquim Casal i Fàbrega	03.11.1989 Enginyeria química
Manuel Castellet i Solanas	17.03.1978 Àlgebra i topologia

Josep Castells i Guardiola	14.04.1978; emèrit des del 27.05.1995 Química orgànica
Jordi Corominas i Dulcet	19.06.2000 Enginyeria geològica
Gabriel Ferraté i Pascual	07.07.1978; emèrit des del 03.03.2002 Enginyeria automàtica
Manuel Font i Altaba	10.01.1986; emèrit des del 04.02.1992 Cristal·lografia
Joan Girbau i Badó	17.09.1990 Geometria diferencial
Pilar González i Duarte	14.06.2004 Química inorgànica
Lluís Jofre i Roca	17.06.1996 Enginyeria de telecomunicació
David Jou i Mirabent	03.11.1989 Termodinàmica
Ramon Lapiedra i Civera	27.06.1986 Física relativista
Josep Enric Llebot Rabagliati	18.06.2001 Termodinàmica i física ambiental
Jaume Pagès Fita	23.10.1992 Enginyeria de sistemes
Jaume Porta i Casanellas	24.02.1997 Edafologia i química agrícola

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALTAT

	<i>DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT</i>
Enric Ras i Oliva	17.02.1978; emèrit des del 25.04.1988 Enginyeria elèctrica
Salvador Reguant i Serra	10.01.1986; emèrit des del 24.12.1998 Geologia històrica i paleontologia
Oriol Riba i Arderiu	17.03.1978; emèrit des del 29.08.1993 Sedimentologia i estratigrafia
Manuel Ribas i Piera	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1995 Urbanística
Pere Roca i Fabregat	14.06.2004 Enginyeria de la construcció
Pere Santanach i Prat	17.09.1990 Geologia estructural i tectònica
Francesc Serra i Mestres	17.09.1990 Microelectrònica
David Serrat i Congost	17.06.1996 Geologia i geomorfologia
Carles Solà i Ferrando	23.10.1992 Enginyeria química
Rolf Tarrach Siegel	14.06.2004 Física d'altres energies
Josep Vaquer i Timoner	07.07.1978; emèrit des de l'01.07.1998 Geometria diferencial

Membres corresponents

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>	
Evarist Giné i Masdéu	16.12.1996 (Connecticut, Estats Units d'Amèrica)	
Alfred Giner-Sorolla	23.11.1992 (Florida, Estats Units d'Amèrica)	
Antoni Lloret i Orriols	02.03.1992 (París, França)	
Adélio A. S. C. Machado	23.11.1992 (Portugal)	
Norberto Piccinini	06.06.1994 (Torí, Itàlia)	
Jorge-Óscar Rabassa	20.12.1999 (La Plata, Argentina)	
Borís Pàvlovitx Sobolev	17.05.1992 (Moscou, Rússia)	
Jaume Truyols i Santonja	02.03.1992 (Oviedo, Espanya)	
Iuri Nicolàievitx Verxinin	17.05.1992 (Moscou, Rússia)	

Secció Filològica

Crònica

La Secció Filològica compta amb 20 membres numeraris, 10 membres emèrits i 14 membres corresponents.

La Secció ha hagut de lamentar enguany el traspàs d'Arthur H. Terry, membre corresponent, que morí el dia 24 de gener a Colchester, Anglaterra.

El Consell de Govern de la Secció Filològica està format pels senyors Joan Martí i Castell, president; Francesc Vallverdú Canes, vicepresident; Isidor Marí i Mayans, secretari, i Ramon Sistac i Vicén, tesorero. Les línies d'actuació que aquest Consell de Govern ha desenvolupat durant aquest curs són les que es marcà quan prengué possessió en la reunió ordinària del 13 de desembre de 2002. En l'àmbit intern, s'han continuat les visites i les entrevistes amb els directors i el personal de les oficines i els projectes de la Secció Filològica, amb les comissions de treball d'aquesta Secció, amb els presidents de les altres seccions i amb els presidents de les societats filials adscrites a la Secció Filològica. Així mateix, s'ha iniciat una ronda de visites als diferents departaments i serveis de l'IEC. En l'àmbit extern, el Consell de Govern ha mantingut contactes amb alts responsables de les principals institucions polítiques, amb algunes de les quals es duen a terme treballs conjunts.

Pel que fa a les relacions amb el món universitari, cal destacar els contactes amb l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana —amb qui es treballa per a la signatura d'un conveni de col·laboració—, la Universitat de Vic —que fou amfitriona de les Jornades anuals de la Secció Filològica fora de Barcelona l'octubre de 2003—, la Universitat de Perpinyà —que va participar en la celebració de la sessió ordinària de la Secció Filològica del mes de febrer de 2004 en la capital del Rosselló— i la Universitat de Lleida —que va col·laborar amb l'AJuntament del Pont de Suert en la celebració de la sessió ordinària de la Secció en aquesta vila.

També s'han continuat les trobades amb els responsables de les altres acadèmies de la llengua de l'Estat espanyol.

Un dels objectius prioritaris en els treballs de la Secció Filològica durant aquest curs ha estat la continuació i la cloenda del debat entorn de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), iniciat el curs anterior. Aquest debat, al llarg de set sessions, ha pretès d'arribar a conclusions concretes sobre la possibilitat d'establir relacions institucionals entre la Secció Filològica de l'IEC i l'AVL, ja que aquesta té atorgada com a funció pròpia

dictar normativa d'ús lingüístic. El debat es clogué en la sessió ordinària del 10 d'octubre, amb l'aprovació d'un document que la Secció Filològica presentà al Consell Permanent perquè el portés al Ple de l'IEC.

Un altre debat que s'ha dut a terme, i encara no s'ha clos, és el debat entorn del futur de la Secció Filològica, tant pel que fa a les seves funcions respecte a la normativa d'ús de la llengua en el si del conjunt de l'IEC, com pel que fa a la seva presència en tots els territoris dels Països Catalans. El primer resultat d'aquest debat ha estat la celebració d'alguns dels plens ordinaris de la Secció Filològica fora de la seu de l'IEC, tal com s'explicarà més endavant.

La Secció Filològica ha col·laborat durant aquest any amb diverses institucions culturals i administratives en iniciatives d'àmbit lingüístic. A part dels organismes que seran esmentats en l'apartat d'activitats, cal destacar les col·laboracions amb la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, la Comissió de Toponímia de Catalunya, l'Institut Ramon Llull, l'Institut Ramon Muntaner i el Fòrum Universal de les Cultures Barcelona 2004. Així mateix, la Secció Filològica té representació oficial en el TERMCAT (el president del Consell Supervisor és membre de la Secció) i en la comissió tècnica del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears.

Reunions

Durant aquest curs la Secció Filològica s'ha reunit els dies 19 de setembre, 10 d'octubre, 14 de novembre i 12 de desembre de 2003, i 16 de gener, 13 de febrer, 16 d'abril, 14 de maig, 11 de juny i 2 de juliol de 2004. La sessió ordinària del 12 de març se suspengué com a conseqüència dels atemptats terroristes ocorreguts a Madrid la vigília. Com és habitual, en aquestes reunions s'han tractat temes propis de l'àmbit filològic i de funcionament de la Secció, alguns dels quals són explicats en aquesta memòria. Quant a les comissions de la Secció, la Comissió de Lexicografia ha fet trenta-una reunions; la Comissió de Gramàtica, sis reunions, i la Comissió de Català Estàndard (formada per les subcomissions de sintaxi i de lèxic), tres reunions.

Seguint el costum de la Secció Filològica de fer algunes de les reunions del seu Ple a diversos indrets del seu àmbit lingüístic, la sessió plenària del 13 de febrer de 2004 es féu a l'Ajuntament de Perpinyà, i la del 14 de maig, a l'Ajuntament del Pont de Suert.

Pel que fa a les sessions ordinàries de la Secció, en diverses ocasions s'ha dedicat la primera part de la reunió a la presentació monogràfica de projectes de l'IEC o d'activitats d'organismes externs que poguessin resultar interessants per als membres de la Secció Filològica. Durant el curs 2003-2004 s'han presentat la Xarxa d'Observació de la Si-

tuació i Evolució Lingüística de l'IEC (10 d'octubre), l'*Atles lingüístic del domini català* (12 de desembre), el TERMCAT (16 de gener), l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra (16 d'abril) i la *Gramàtica de la llengua catalana* (11 de juny). A més, les sessions tingudes a Perpinyà i al Pont de Suert es dedicaren a la situació de la llengua i la literatura en aquests indrets. En tots dos casos, hi foren convidats especialistes d'aquestes dues contrades.

Distincions

La Secció ha volgut commemorar, com ha fet amb altres membres, el vuitantè aniversari del senyor Josep Vallverdú, que s'escaigué el 9 de juliol de 2003, i que se celebrà en la reunió del 19 de setembre, i el del senyor Jordi Carbonell, que tingué lloc el 23 d'abril de 2004, i que se celebrà en la reunió de l'11 de juny. La Secció també ha celebrat altres distincions concedides als seus membres:

El 24 d'octubre de 2003 el senyor Germà Colón fou homenatjat per l'editorial Saó.

El mes de novembre de 2003 el senyor Vicent Pitarch fou guardonat amb el Premi Enric Soler i Godes a la Innovació Educativa 2003, concedit pel Consell Acadèmic de la Fundació Enric Soler i Godes, i el mateix mes de novembre el senyor Joan Solà fou distingit amb el Premi Narcís Monturiol al Mèrit Científic, concedit per la Generalitat de Catalunya.

El 18 de març de 2004 el senyor Josep Vallverdú fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida. Amb motiu d'aquest esdeveniment, la mateixa Universitat li dedicà el dia 16 de març una jornada d'estudi, amb la taula rodona «Josep Vallverdú: mestre, escriptor, traductor».

El 26 de març el senyor Joan Veny rebé la Medalla Màrius Torres, concedida per l'Institut Màrius Torres de Lleida.

El 23 d'abril la Fundació Josep Irla organitzà un homenatge en honor del senyor Jordi Carbonell, amb motiu del seu vuitantè aniversari.

El mes de juny el senyor Jaume Cabré fou guardonat amb el Premi Mediterrané 2004 per la versió francesa de la seva obra *Senyoria*.

El mes de juny el senyor Joan Veny fou guardonat, *ex aequo* amb el professor Miquel Àngel Laguna, amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca. Així mateix, aquest curs fou distingit per l'Institut Ramon Muntaner amb la creació d'una beca que duu el seu nom, l'objectiu de la qual és fomentar la recerca sobre el tractament de la diversitat i l'estandardització lingüística arreu dels territoris de parla catalana.

El senyor Carles Miralles, en ocasió del seu seixantè aniversari, fou homenatjat pel Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona amb la publicació de l'obra *Elegy and iambus*,

recopilació d'escrits seus entorn de l'elegia i el iambe grecollatins. Aquesta obra es presentà a la Universitat de Barcelona el 8 de juny.

Pel que fa als membres corresponents de la Secció Filològica, el senyor Philip D. Rasico aquest curs ha estat nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. El senyor Giuseppe Tavani fou guardonat el 30 d'abril amb el Premi Internacional Ramon Llull, concedit per la Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Institut Ramon Llull. Així mateix, amb motiu del seu vuitantè aniversari, la Universitat La Sapienza de Roma li féu un homenatge el dia 30 d'abril. També durant aquest curs ha estat nomenat *académico de honra* de la Real Academia Galega.

Projectes normatius i científics

Els projectes normatius són els que tenen com a objectiu l'establiment de normativa explícita o de propostes normatives, i responen a encàrrecs oficials. Són competència exclusiva de l'IEC, que els delega en la Secció Filològica, i constitueixen el compromís cívic primordial de la Secció Filològica. En aquests moments es treballa en els projectes següents:

— La segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*.

— La part de sintaxi de la *Gramàtica de la llengua catalana*.

— Els fascicles de sintaxi i de lèxic de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana*.

— *El Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*.

El darrer d'aquests projectes, el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, fou aprovat pel Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya el 22 de juliol de 2003 i presentat en un acte solemne el 29 d'octubre.

Convé fer esment també de la publicació de l'obra *El català de l'Alguer: un model d'àmbit restringit*. Es tracta d'una obra basada en el treball *Model d'àmbit restringit de l'alguerès*, el qual va ser avalat per la Secció Filològica en la sessió plenària del 12 d'abril de 2002, a sol·licitud del director del Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori de l'Alguer, i amb el suport del síndic d'aquesta ciutat. Una versió primigènia d'aquest text s'inclou dins l'obra *Català de l'Alguer: criteris de llengua escrita*, a cura de Luca Scala i publicada el 2003 per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Els projectes científics són els que tenen per objectiu dotar la comunitat científica d'una infraestructura de recerca o d'una obra de caràcter fonamental. En general són projectes que demanen una inversió important de temps i recursos. Actualment, són adscrits a la Secció Filològica els projectes que s'esmenten en aquesta memòria. (Vegeu l'apartat

«Programes de recerca» dins del capítol «Activitat de recerca».)

Durant aquest curs ha continuat l'activitat del Fòrum d'Estandardització (FOREST), l'objectiu del qual, des del seu inici, el 2001, és permetre als professionals de la llengua que ho desitgin fer arribar observacions, propostes o suggeriments a la Secció Filològica i facilitar a aquesta Secció la consulta als especialistes en un camp determinat sobre criteris o estudis en preparació. En aquests moments, a través del FOREST es pot consultar la part elaborada de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC.

El mes de juny de 2004 sortí a la llum el volum xxvi de la revista *Estudis Romànics*, el sisè de la nova etapa de la revista, fundada el 1947 per Ramon Aramon i Serra. El senyor Antoni M. Badia i Margarit n'és el director, i el senyor Joan Veny, el director adjunt.

Activitats

A més de les tasques que s'han esmentat anteriorment, les activitats més destacables de la Secció Filològica durant aquest curs han estat les següents:

El 29 d'octubre de 2003 es presentà a la seu de l'IEC el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, amb la presència dels consellers de Cultura i de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya i de representants dels ajuntaments del Principat. El director i el tècnic de l'Ofi-

cina d'Onomàstica que han treballat en el projecte també el presentaren a la Universitat Autònoma de Barcelona (15 de gener de 2004) i a Santa Margalida (Mallorca), en el marc de la XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia que organitzà el Gabinet d'Onomàstica de la Universitat de les Illes Balears.

Les Jornades de la Secció Filològica de l'any 2003 tingueren lloc els dies 17 (divendres) i 18 (dissabte) del mes d'octubre a la Universitat de Vic, que n'acollí gustosament la celebració. El tema principal de les Jornades fou l'ensenyament de la llengua als no catalanoparlants, però també es dedicà una intervenció a l'Any Verdaguer i es féu un homenatge a Maria Àngels Anglada, vigatana il·lustre que fou membre numèrica i vicepresidenta de la Secció Filològica. Les sessions es feren a l'aula magna de la Universitat de Vic. En la del dia 17, després d'uns parlaments d'inauguració de les Jornades a càrrec del vicerector d'Afers Acadèmics de la Universitat de Vic, senyor Pere Quer, i del president de la Secció Filològica, hi hagué les intervencions del senyor Francesc Vallverdú (Secció Filològica), la senyora Dolors Solà (Consorci per a la Normalització Lingüística d'Osona), la senyora Assumpta Grabolosa (Consorci per a la Normalització Lingüística d'Osona), la senyora Lluïsa Gràcia (Universitat de Girona) i el senyor Carles Miralles (Secció Filològica). En la sessió del dia 18 inter-

vingueren el senyor Isidor Marí (Secció Filològica), el senyor Ricard Torrents (Secció de Filosofia i Ciències Socials), la senyora M. Dolors Areny (mestra i pedagoga), el senyor Antoni Portell (Col·legi Santa Caterina de Siena de Vic), les senyores Maria Cobos i M. Teresa Feu (CEIP La Monjoia de Sant Bartomeu del Grau), les senyores Assumpta Fargas i Teresa Puntí (Universitat de Vic) i el senyor Francesc Xavier Vila (Universitat de Barcelona). L'acte es clogué amb parlaments del rector de la Universitat de Vic, senyor David Serrat, i del president de la Secció Filològica, senyor Joan Martí. Així mateix, el dia 17 al matí, a l'Ajuntament de Vic, la Secció Filològica tingué una trobada amb representants d'aquest Ajuntament, del Bisbat de Vic, del Consell Comarcal d'Osona i de la Universitat de Vic.

El 3 de novembre de 2003 se celebrà una sessió dedicada a l'escriptor Joaquim Ruyra, que fou membre de la Secció Filològica, amb motiu del centenari de la publicació de *Marines i boscatges* (1903-2003). En l'acte, organitzat conjuntament per la Secció Filològica, la Societat Catalana de Llengua i Literatura i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, intervingueren les senyores Lluïsa Julià i Mila Segarra i els senyors Josep Moran, Modest Prats i Carles Miralles. Després de l'acte acadèmic, hi hagué l'espectacle teatral sobre narracions de Joaquim Ruyra *Un mar dins el calaix. Impressions*, dirigit per

Teresa Vilardell, a partir d'una dramatúrgia de Pep Paré, i interpretat per Fina Rius, amb una escenografia de Perejaume.

L'Oficina d'Onomàstica va participar el dia 29 d'octubre en les XXII Xornaes Internacionales d'Estudi de l'Academia de la Llingua Asturiana amb una conferència del seu director, senyor Josep Moran, sobre els primers textos en llengua catalana.

La Secció Filològica va contribuir a l'organització de la jornada «Els mètodes en dialectologia: continuïtat o alternativa?», de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit, que se celebrà l'11 de març a la seu de l'IEC.

El 25 de març es presentà a l'IEC l'obra *Fulls de les fronteres: Entre Gandesa i Alcanyís*, recull d'articles de Joan Perucho en edició bilingüe català-castellà, publicat per l'Institut Ramon Muntaner i el Centre d'Estudis del Baix Aragó. La presentació fou a càrrec del senyor Artur Quintana, curador de l'edició.

El 25 d'abril els senyors Josep Moran i Ramon Amigó van presentar l'obra *Onomàstica de Colldejou*, del senyor Miquel S. Jassans, en aquest poble.

El 19 de maig el president de la Secció Filològica presentà a la seu de l'IEC l'obra *Tipotext: Una tipologia de textos de no-ficció*, publicada per Eumo Editorial i la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Participà en l'acte el secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Els senyors Joan Martí i Castell i Josep Moran van participar, en representació de l'IEC, en el «Diàleg sobre diversitat lingüística, sostenibilitat i pau», en el marc del Fòrum Barcelona 2004, organitzat per Linguapax, que se celebrà del 20 al 23 de maig.

El 16 de juny fou presentat a l'IEC el llibre *El català de l'Alguer: un model d'àmbit restringit*, publicat per la Secció Filològica, i suara esmentat. En l'acte intervingueren els senyors Joan Martí i Castell, Joan Veny, Luca Scala, Pere-Lluís Alvau, en representació del síndic de l'Alguer, i Joan Bellés, president del Cercle per a la Defensa i la Difusió de la Llengua i la Cultura Catalanes.

La Secció Filològica participà, juntament amb el TERMCAT, l'Institut d'Estudis Occitans i l'Institut d'Estudis Aranesos, en la reunió promoguda pel Consell General d'Aran per a tractar de treball terminològic en aranès (Salardú, 22 de juliol).

Publicacions

CABRÉ MONTSERRAT, DOLORS; VECIANA AGUADÉ, JOSEP. *Onomàstica del terme municipal dels Garidells*.

Del nombre y de la unidad literaria de la lengua catalana: Discurso leído ante la Real Academia Española en la recepción pública del Sr. D. Antonio Rubió y Lluch el día 23 de marzo de 1930. [Edició de Germà Colón Domènech]

Diccionari d'antroponímia catalana: Volum de mostra.

El català de l'Alguer: un model d'àmbit restringit.

Estudis Romànics, volum xxv.

FARRENY SISTAC, M. DOLORS. *La llengua dels processos de crims a la Lleida del segle XVI*.

JASSANS, MIQUEL S. *Onomàstica de Colldejou*.

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a les Illes Balears. Any Francesc de B. Moll.

Membres

Joan A. Argenter i Giralt

03.11.1989

Lingüística i sociolingüística

Antoni M. Badia i Margarit

15.11.1968; emèrit des del 30.05.1990

Lingüística històrica i gramàtica

Joan Bastardas i Parera

19.05.1972; emèrit des del 05.06.1990

Filologia clàssica i romànica

M. Teresa Cabré i Castellví	03.11.1989 Lexicologia i lexicografia
Jaume Cabré i Fabré	19.06.2000 Escriptor
Jordi Carbonell i de Ballester	19.05.1972; emèrit des del 23.04.1994 Història social de la llengua, història de la literatura i gramàtica
Germà Colón Domènech	07.06.1993; corresponent des del 25.02.1966; emèrit des del 30.11.1998 País Valencià / Filologia romànica
Antoni Ferrando i Francès	22.03.1985 Història de la llengua
Josep Gifreu i Pinsach	22.11.1993 Sociolingüística i polítiques de comunicació
Albert Jané i Riera	19.06.2000; emèrit des del 19.06.2001 Sintaxi i gramàtica
Joaquim Mallafrè i Cavaldà	21.05.1991 Traductor i escriptor
Isidor Marí i Mayans	03.11.1989 Sociolingüística
Joan Martí i Castell	23.10.1992 Història de la llengua i sociolingüística
Joan Miralles i Monserrat	14.06.1985 Història de la llengua, onomàstica i literatura popular

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Carles Miralles i Solà	21.05.1991 Filologia clàssica
Aina Moll i Marquès	22.11.1993; emèrita des del 14.08.2000 Illes Balears / Lingüística
Brauli Montoya i Abat	17.06.2002 Sociolingüística
Josep Moran i Ocerinjauregui	22.05.1995 Onomàstica i lingüística històrica
Manuel Pérez Saldanya	09.06.1997 Gramàtica
Vicent Pitarch i Almela	14.06.1985 Sociolingüística
Lluís B. Polanco i Roig	27.11.1989 Sociolingüística i lingüística
Joaquim Rafel i Fontanals	24.10.1984 Fonètica i lexicografia
Gemma Rigau i Oliver	17.06.2002 Sintaxi i semàntica
Jordi Sarsanedas i Vives	21.05.1991; emèrit des del 02.09.1994 Escriptor
Ramon Sistac i Vicén	14.12.1998 Nord-occidental / Dialectologia
Joan Solà i Cortassa	20.12.1999 Gramàtica

Josep Vallverdú i Aixalà	21.05.1991; emèrit des del 09.07.1993 Escriptor
Francesc Vallverdú Canes	17.06.2002 Sociolingüística
Joan Veny i Clar	17.11.1978; emèrit des del 22.08.2002 Dialectologia i història de la llengua
Pere Verdaguer i Juanola	07.06.1993; emèrit des del 09.04.1999 Catalunya Nord / Lingüística i literatura

Membres corresponents

Ramon Amigó i Anglès	06.06.1994 (Reus)
Robert Archer	19.06.2000 (Durham, Gran Bretanya)
Kálmán Faluba	23.11.1992 (Budapest, Hongria)
Joseph Gulsoy	06.06.1994 (Toronto, Canadà)
Rita Lejeune	29.04.1974 (Lieja, Bèlgica)
Helmut Lüdtke	19.06.2000 (Kiel, Alemanya)
Bob de Nijs	19.06.2000 (Deurne, Bèlgica)

DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA

	<i>DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA</i>
José Antonio Pascual Rodríguez	09.06.1997 (Salamanca, Espanya)
Philip D. Rasico	09.06.1997 (Nashville, Estats Units d'Amèrica)
Beatrice Schmid	09.06.1997 (Basilea, Suïssa)
Giuseppe Tavani	23.11.1992 (Roma, Itàlia)
Arthur H. Terry	23.11.1992 - 24.01.2004 (†) (Colchester, Gran Bretanya)
Max W. Wheeler	09.06.1997 (Brighton, Gran Bretanya)
Curt Wittlin	09.06.1997 (Saskatoon, Canadà)
Marie Claire Zimmermann	09.06.1997 (París, França)

Crònica

Estructura i composició de la Secció

La Secció té la mateixa estructura que ara fa un any (recordem que està distribuïda en set àrees temàtiques). Pel que fa a la seva composició, l'únic canvi que s'ha produït ha estat el pas de tres membres (Antoni Serra i Ramoneda, Salvador Giner de San Julián i Pere Lluís Font) de la condició de numeraris a la d'emèrits.

Així, doncs, la composició de la Secció, en aquest moment, és de 15 membres numeraris, 12 membres emèrits i 2 membres corresponents, els quals estan distribuïts en les set àrees en què està estructurada la Secció de la manera següent (seguint l'ordre històric d'incorporació a l'Institut de la disciplina, o de la primera de les disciplines, de cada àrea):

— filosofia (1 membre numerari, 2 d'emèrits i 1 de corresponent), dret (3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent), economia (3 membres numeraris i 1 d'emèrit), geografia i demografia (1 membre numerari i 4 d'emèrits), pedagogia i psicologia (2 membres numeraris i 3 d'emèrits), comunicació i antropologia (3 membres numeraris) i sociologia i ciència política (2 membres numeraris i 1 d'emèrit).

En el Ple de l'Institut del dia 14 de juny va ser designat nou membre nu-

merari, a proposta de la Secció, el senyor Antoni J. Colom (pedagogia i psicologia).

Sessions celebrades

La Secció ha celebrat 10 sessions: 7 d'ordinàries i 3 d'extraordinàries. Les sessions ordinàries han tingut sempre un punt fort a l'ordre del dia, sia una comunicació acadèmica sia alguna altra qüestió d'una certa entitat, com ara l'aprovació del pressupost. En les sessions en què s'ha disposat de temps suficient, que han estat cinc, s'han presentat les comunicacions següents:

— «La situació de la infància i l'adolescència en risc social vista des del Síndic de Greuges», del senyor Jordi Cots;

— «Família, globalització i individualització», del senyor Lluís Flaquer, professor de sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona;

— «Globalització i dret civil. Els casos del dret de família i del dret europeu de contractes», de la senyora Encarna Roca.

— «El sentit de R+D en humanitats i ciències socials», del senyor Joan Vilà-Valentí;

— «La ciutadania pluricultural», de la senyora Carlota Solé.

A cada sessió ordinària s'ha presentat també un informe sobre les activi-

tats dels darrers dotze mesos d'una de les societats filials adscrites a la Secció.

Les sessions extraordinàries han estat dedicades, d'acord amb la normativa interna de la Secció, a la discussió sobre propostes de candidats a nous membres i a la presentació formal i la votació de candidatures.

Altres activitats

Diversos membres de la Secció o presidents de societats filials (Joan Becat, Joan Estruch, Octavi Fullat, Salvador Giner, Josep González-Agàpito, Jordi Monés, Joaquim Muns, Carles Prats, Antoni Serra i Ramoneda, Carlota Solé, Ricard Torrents i Joan Triadú) han format part de les ponències per a l'adjudicació del Premi Alexandre Galí de Pedagogia, el Premi Manuel Sales i Ferré de Sociologia, el Premi Catalunya d'Economia, el premi per a estudiants Concurs de Joves Sociòlegs, dels ajuts Fundació Mercè Rodoreda, les borses d'estudi Eusko-Ikas-kuntza - IEC i les borses d'estudi Països Catalans.

El senyor Joan Vilà-Valentí ha participat en el debat al Ple sobre «Perspectives del segle XXI: recerca i país».

El senyor Josep Perarnau ha preparat la II Trobada Internacional d'Estudis sobre Arnau de Vilanova, la sessió inaugural de la qual tindrà lloc a l'Institut el dia 30 de setembre.

El senyor Pere Lluís Font ha participat en les comissions sobre l'ús social

de la llengua catalana i sobre el centenari de l'IEC.

Els senyors Josep M. Muntaner i Enric Lluch han estat nomenats representant de l'IEC i representant suplent, respectivament, a la Comissió de Delimitació Territorial de la Generalitat de Catalunya.

Els senyors Joan Vilà-Valentí i Josep M. Muntaner han estat nomenats representant de l'IEC i representant suplent, respectivament, a la Comissió d'Urbanisme de Catalunya.

Els senyors Miquel de Moragas i Pere Lluís Font han estat ratificats com a representants de l'IEC al Consell Assessor de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (juntament amb Carles Miralles, de la Secció Filològica).

El senyor Josep González-Agàpito ha estat nomenat membre del Consell Supervisor de la Xarxa d'Observació de la Situació i Evolució Lingüística de l'IEC.

El senyor Ricard Torrents ha estat nomenat representant de la Secció a la Comissió de Publicacions de l'IEC.

Premis, distincions i homenatges

El pedagog Jordi Cots ha rebut un dels Premis Nacionals d'Infància de Catalunya.

El senyor Jordi Monés, president de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, ha estat homenatjat amb el número 5 de la revista *Educació i Història*, que porta per títol *Jordi Monés i la renovació de la historiografia educativa*.

La senyora Maria Dolors Garcia Ramon, presidenta de la Societat Catalana de Geografia, i el senyor Antoni Serra i Ramoneda han rebut la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya al mèrit científic i tecnològic.

El filòsof Pere Lluís Font i la jurista Encarna Roca han rebut la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

L'antropòleg i escriptor Joan Francesc Mira ha rebut el Premi Nacional CIEMEN per la defensa dels drets col·lec-

tius, el Premi de la Crítica Catalana de narrativa per la seva novel·la *Purgatori* i el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Publicació

GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep [cur.]. *Llengua i ensenyament: Aportacions per a un debat: CCL Aniversari de les Instruccions de Baldri i Reixac*. Barcelona, 2003. [Coedició amb la Fundació Jaume I]

Membres

Enric Argullol i Murgadas

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT

01.02.1991

Dret administratiu

Bartomeu Barceló i Pons

01.02.1991; emèrit des del 14.05.2002

Geografia humana

Joan Becat i Rajaut

15.11.1991

Geografia

Josep M. Casasús i Guri

07.05.1990

Teoria del periodisme

Antoni Joan Colom i Cañellas

14.06.2004

Teoria i història de l'educació

Jordi Cots i Moner

13.02.1987; supernumerari a partir del

14.03.1994; emèrit des del 17.02.2003

Dret

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Joan Estruch i Gibert	20.12.1995 Sociologia de la religió
Octavi Fullat i Genís	20.12.1995; emèrit des del 12.01.1998 Filosofia de l'educació
Carles A. Gasòliba i Böhm	12.01.1979 Economia
Salvador Giner de San Julián	22.05.1995; emèrit des del 10.02.2004 Sociologia
Josep González-Agàpito i Granell	15.11.1991 Teoria i història de l'educació
Enric Lluch i Martín	07.05.1990; emèrit des del 19.02.1998 Geografia
Pere Lluís Font	07.05.1990; emèrit des de l'01.05.2004 Història de la filosofia
Joan Francesc Mira i Casterà	14.06.1999 Antropologia cultural
Isidre Molas i Batllori	22.11.1993 Dret constitucional
Miquel de Moragas i Spà	07.05.1990 Teoria de la comunicació
Joaquim Muns i Albuixech	13.02.1987 Economia internacional
Josep M. Muntaner i Pasqual	12.01.1979 Economia

Josep Perarnau i Espelt	07.05.1990; emèrit des del 08.07.1998 Filosofia
Josep M. Puig i Salellas	29.01.1988; emèrit des del 19.02.1994 Dret civil i mercantil
Encarna Roca i Trias	22.05.1995 Dret civil
Vicenç M. Rosselló i Verger	01.02.1991; emèrit des del 12.09.2001 Geografia
Antoni Serra i Ramoneda	13.02.1987; emèrit des del 20.07.2003 Economia de l'empresa
Carlota Solé i Puig	07.05.1990 Sociologia de les migracions i de les organitzacions (empresarials), estructura i canvi social (modernització)
Josep-M. Terricabras i Nogueras	22.05.1995 Filosofia
Ricard Torrents i Bertrana	14.06.1999 Educació universitària i filosofia de l'educació
Joan Triadú i Font	12.01.1979; emèrit des del 30.07.1991 Pedagogia general
Joan Vilà-Valentí	29.02.1990; emèrit des del 29.03.1995 Geografia regional i didàctica de la geografia

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALTAT

Membres corresponents

Robert Pring-Mill

25.02.1966

(Oxford, Gran Bretanya)

Joan Vallet de Goytisolo

1974

(Barcelona)

IV. Memòria econòmica

1. Bases de presentació dels comptes anuals

a) Imatge fidel: els estats financers han estat preparats a partir dels registres comptables i d'acord amb les disposicions emanades del Pla General de Comptabilitat (RD1943/1990), a fi de mostrar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'Institut, així com del resultat de la liquidació del pressupost.

b) Pressupost: el pressupost d'ingressos i despeses de l'any 2003, aprovat pel Ple de l'Institut el 27 de gener de 2004, i el tancament pressupostari de l'exercici, aprovat pel Ple el 5 d'abril de 2004, són els que han estat auditats i als quals fa referència aquesta memòria.

c) Els ingressos de disposició afectada són els ingressos finalistes, és a dir, els que financen una activitat concreta i determinada. D'una manera anàloga, les despeses de disposició afectada són les que corresponen a una activitat finançada amb ingressos de disposició afectada. En aquests casos, la magnitud de la despesa ha de correspondre, exactament, amb la de l'ingrés. A causa del desajust temporal que moltes vegades es produeix entre el moment en què es treballa en un projecte i el moment en què s'adjudiquen els diners a aquest mateix projecte, en aquest exercici s'ha mantingut la tendència d'anar passant ingressos i despeses d'afectats a lliure disposició sense perjudicar la dotació econòmica dels projectes.

d) Els ingressos de lliure disposició es comptabilitzen, d'acord amb la pràctica habitual, dins l'exercici en què es meriten. Corresponen a les aportacions d'entitats públiques i privades i als ingressos propis. El repartiment de les despeses, a càrrec d'aquests ingressos, és el que aprova el Ple de l'IEC.

2. Ingressos i despeses de l'exercici

I ngressos

Els ingressos concedits l'any 2003 van ser de 6.295.782,28 euros, la qual cosa representa un increment del 10,8 % respecte dels pressupostats i una disminució del 6,3 % respecte dels liquidats l'any anterior, que van ser de 6.718.759,75 euros.

Pel que fa a la classificació dels ingressos:

— Els de lliure disposició han estat de 5.203.797,16 euros. Cal destacar els ingressos de la Generalitat de Catalunya, per import de 3.697.874,98 euros; els de l'Estat espanyol, per import d'1.053.760,00 euros; els de les diputacions provincials, per import de 144.101,00 euros, i els ingressos propis (venta de llibres, drets d'autor i llegats), per valor de 93.242,55 euros.

— Els de disposició afectada han estat d'1.091.985,12 euros. La Generalitat de Catalunya va aportar 427.369,97 euros; l'Estat espanyol, 3.000,00 euros; les diputacions provincials, 54.091,09 euros; el Govern de les Illes Balears, 2.000,00 euros, i altres institucions públiques i privades, 90.006,94 euros; els ingressos propis han estat de 41.462,47 euros, que inclouen les quotes de socis de les societats filials.

Despeses

Pel que fa a la classificació de les despeses:

— Les que són a càrrec dels ingressos de lliure disposició han estat de 4.665.150,82 euros. Pel que fa als capítols, el de despeses institucionals ha estat de 831.328,99 euros; el de despeses de les seccions, d'1.797.019,45 euros; el de les despeses d'estructura, d'1.516.447,13 euros, i les inversions han estat de 216.410,61 euros. Per la seva banda, les despeses de les societats filials han estat de 257.097,44 euros, i de les fundacions i llegats, 44.812,50 euros.

— Les que són a càrrec dels ingressos de disposició afectada han estat d'1.162.068,23 euros. En el moment de presentar la liquidació del pressupost, per a calcular aquesta xifra s'hi ha aplicat el romanent positiu de disposició afectada de l'exercici anterior per import de 138.576,82 euros. Pel que fa al desglossament per capítols, les despeses més importants són les que corresponen als programes de les seccions, amb 255.542,15 euros, i a les inversions, amb 302.590,95 euros.

Resultat de l'exercici: l'excedent global de l'exercici ha estat de 468.563,23 euros, el qual correspon a un excedent de 538.646,34 euros corresponent als ingressos de lliure disposició i un dèficit de 70.083,11 euros corresponent als ingressos de disposició afectada.

3. Normes de valoració

— **A**ctiu immobilitzat: els béns compresos en la immobilitat material es valoren al preu d'adquisició. Se'n dedueixen les amortitzacions practicades, que s'estableixen sistemàticament, d'acord amb la vida útil dels béns.

— Existències: són les corresponents a l'edició de llibres.

— Subvencions: les d'exploració s'imputen íntegrament al resultat de l'exercici en què es meriten.

— Ingressos i despeses: són reconeguts en funció de la seva data de meritació i no de la data de cobrament i pagament.

El balanç de situació auditat el 31 de desembre de 2003 és el següent:

4. Actiu

<i>Actiu immobilitzat</i>	
Immobilitzat immaterial	125.434,98
Immobilitzat material	7.921.634,22
Immobilitzat financer	113.600,85
TOTAL ACTIU IMMOBILITZAT	8.160.670,05

<i>Actiu circulant</i>	
Existències	221.053,42
Deutors	2.773.598,04
Tresoreria	606.521,86
Ajustos periodificació	6.809,15
TOTAL ACTIU CIRCULANT	3.607.982,47

TOTAL ACTIU 11.768.652,52

5. Passiu

P el que fa referència al passiu, aquest es distribueix de la manera següent:

Fons propis	1.372.959,18
Ingressos a distribuir en diversos exercicis	3.380.064,42
Provisions	51.408,00
Creditors a llarg termini	3.631.035,50
Creditors a curt termini	3.333.185,42

TOTAL PASSIU 11.768.652,52

De l'anàlisi del balanç cal fer esment de la importància quantitativa de l'endeutament a curt termini. Dins aquesta partida hi ha l'endeutament necessari per a cobrir la subvenció del Ministeri de Foment per a la realització de les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència per import d'1.803.036,31 euros, que a hores d'ara encara no ha estat feta efectiva.

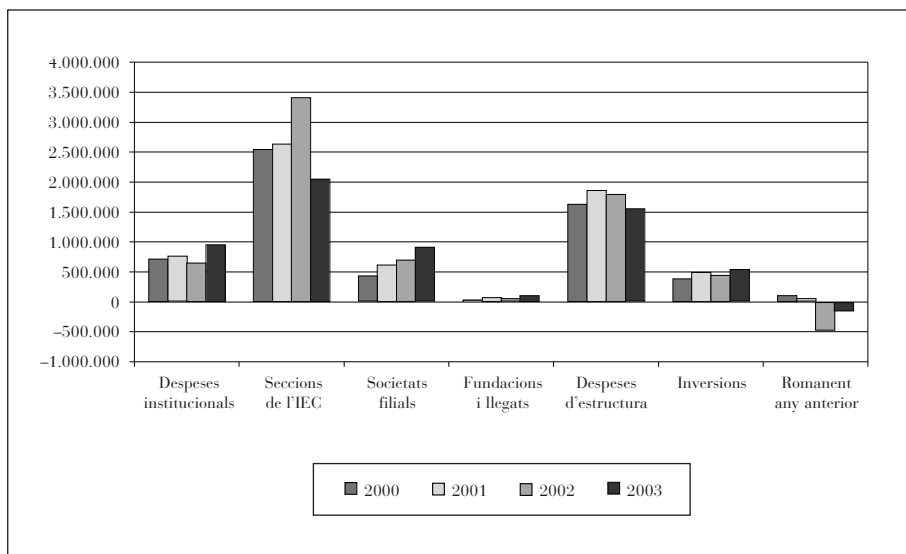
Resum de despeses dels anys 2000 a 2003

Desglossament de despeses dels anys 2000 a 2003

	2000	2001	2002	2003
Despeses institucionals	740.442,87	761.519,98	710.184,37	903.606,55
Seccions de l'IEC	2.633.069,56	2.726.516,13	3.385.010,50	2.052.561,60
Societats filials	418.363,57	645.002,54	690.645,18	877.407,78
Fundacions i llegats	39.771,74	63.645,41	61.280,38	94.736,55
Despeses d'estructura	1.649.715,31	1.766.394,15	1.727.268,58	1.516.447,13
Inversions	320.472,67	460.279,77	375.435,91	519.001,56
Romanent any anterior	198.876,20	61.701,20	-457.025,56	-136.542,12
<i>Total</i>	6.000.711,91	6.485.059,18	6.492.799,36	5.827.219,05

174

Total general de despeses dels anys 2000 a 2003

Ingressos de l'any 2003

	<i>Lliure disposició</i>		<i>Disposició afectada</i>	
	<i>Pressupost</i>	<i>Liquidació</i>	<i>Pressupost</i>	<i>Liquidació</i>
1. Ingressos institucionals	4.968.993,98	5.10554,61	445.036,09	688.312,51
1.1. Generalitat de Catalunya	3.694.242,54	3.697.874,98	354.935,00	453.262,47
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI)	2.654.448,00	2.654.448,00		
DURSI (Càtedra UNESCO)			36.000,00	36.000,00
DURSI (Casa de Convalescència)			89.667,50	89.212,20
DURSI (filials)				6.000,00
CIRIT (conveni)	341.700,00	369.950,00		
CIRIT (DCC)	306.516,17	300.000,00		
CIRIT (CRM)			120.000,00	120.000,00
Departament de Cultura (Casa de Convalescència)			89.667,50	95.572,77
Departament de Cultura (COPEC-borses)	16.828,34	17.000,00		
Departament de Cultura (Obres completes de Pompeu Fabra)			16.000,00	16.000,00
Departament de Cultura (Nomenclàtor)			1.800,00	1.575,00
Departament de Cultura (Patrimoni Cultural)				3.730,00
Departament de Cultura (Premi de Sociolingüística)				6.000,00
Departament de Justícia	14.243,98	14.243,98		
Departament de Política Territorial i Obres Públiques (Nomenclàtor)			1.800,00	1.575,00

Ingressos de l'any 2003 (continuació)

	Lliure disposició		Disposició afectada	
	Pressupost	Liquidació	Pressupost	Liquidació
Departament de Política Territorial i Obres Públiques	60.000,00	30.000,00		
Generalitat de Catalunya (suplement estimat)	300.506,05	150.253,00		
Generalitat de Catalunya (fons caixes)		150.250,00		
ARCS filials				1.500,00
Presidència (Obra completa de Jordi Rubió i Balaguer)		2.000,00		
Presidència (Diccionari Jurídic Català)				19.435,00
MeteoCat - GenCat				48.000,00
AGAUR (filials)				12.092,50
Departament d'Ensenyament (filials)				6.300,00
1.2. Govern de les Illes Balears	60.000,00	31.163,79	2.000,00	2.000,00
Conselleria d'Educació i Cultura	30.000,00			
Conselleria d'Educació i Cultura (ALDC)	30.000,00	30.000,00		
Conselleria d'Educació i Cultura (Obres completes de Pompeu Fabra)			2.000,00	2.000,00
Conveni Illes Balears		1.163,79		
1.3. Govern d'Andorra	0,00	15.025,00	0,00	0,00
Ministeri de Cultura (ALDC)	0,00	15.025,00		

1.4. Govern de l'Estat espanyol		1.032.130,23	1.053.760,00	0,00	59.990,00
Ministeri d'Educació, Cultura i Esports (acadèmies)		459.774,18	450.760,00		
Ministeri d'Educació, Cultura i Esports (projectes)		271.850,00			
Ministeri de Ciència i Tecnologia (projectes)		271.850,00			
Ministeri de Ciència i Tecnologia (societats filials)					56.990,00
Ministeri de Ciència i Tecnologia (DCC)		300.506,05	300.000,00		
Ministeri de Ciència i Tecnologia (ALDC)			125.000,00		
Ministeri de Ciència i Tecnologia (Espècies animals endèmiques de Catalunya)			45.000,00		
Ministeri de Ciència i Tecnologia (ARCAT)			130.000,00		
Ministeri de Ciència i Tecnologia (Congrés de Sociologia)			3.000,00		
Ministeri de Ciència i Tecnologia (CRM)					3.000,00
1.5. Diputacions i ajuntaments		156.262,00	144.101,00	54.091,09	54.091,09
Diputació de Barcelona		120.202,00	1200.101,00		
Diputació de Girona		12.020,00	12.000,00		
Diputació de Lleida		12.020,00	12.000,00		
Diputació de Tarragona		12.020,00			
Ajuntament de Barcelona (IMPU - obres de la Casa de Convalescència)				54.091,09	54.091,09
Ajuntament de Barcelona (II Escola Primavera - societats filials)					1.200,00
1.6. Unió Europea		0,00	0,00	0,00	0,00
UE (CRM)					
UE (LEGEF)					

Ingressos de l'any 2003 (continuació)

	<i>Lliure disposició</i>		<i>Disposició afectada</i>	
	<i>Pressupost</i>	<i>Liquidació</i>	<i>Pressupost</i>	<i>Liquidació</i>
1.7. Altres institucions	26.359,21	168.629,84	34.010,00	117.768,95
Associació Nuclear d'Ascó i de Vandellòs (LEGEF)				
Associació Nuclear de Vandellòs (LEGEF)	8.716,50	27.283,85		
Fundació Caixa de Sabadell (premis)	17.642,71		6.010,00	6.000,00
Fundació Caixa de Sabadell (projectes)	30.040,47			
Fundació Caixa de Sabadell (projectes)	6.892,02			
Fundació Mercè Rodoreda (borses i premis)				
Fundació Ferran Sunyer i Balaguer (borses i premis)			18.000,00	18.000,00
Universitats catalanes (UB-Epigrafia)			10.000,00	10.000,00
Altres institucions públiques (filials)		25.742,89		
Endesa		51.811,38		3.600,00
Institucions privades		3.725,90		1.800,00
Sa Nostra		9.064,43		
Institut Cartogràfic		11.206,90		
Museu d'Arqueologia		2.262,00		
Mercadona				30.000,00
CLOSA				24.206,94
Institucions privades (filials)				24.162,01

2. Ingressos propis	186.010,12	93.242,55	79.634,10	403.672,61
Venda de llibres	60.000,00	31.099,09	6.010,12	1.547,03
Drets d'autor	60.000,00	11.871,37	33.055,67	38.524,57
Llegats i fundacions	6.010,12			831,49
Altres ingressos	60.000,00	31.077,60	40.568,32	559,38
Lloguer de sales		7.250,70		
Ingressos financers		1.388,13		
Ingressos d'exercicis anteriors		2.537,64		
Ingressos extraordinaris		3.472,02		
Inscripcions		4.546,00		
Venda de llibres (filials)				16.268,75
Quotes (filials)				189.653,12
Inscripcions (filials)				108.252,76
Ingressos financers (filials)				2.078,76
Altres ingressos (filials)				45.956,75
TOTAL	5.155.004,10	5.203.797,16	524.670,19	1.091.985,12

Despeses de l'any 2003

	Lliure disposició		Desviació		Disposició afectada		Destinació
	Pressupost	Despesa	Desviació	Pressupost	Despesa	Desviació	
Capítol 1. Despeses institucionals	816.104,76	831.328,99	-15.224,23	70.000,00	72.277,56	-2.277,56	
1.1. Despeses de membres	63.899,78	62.396,66	1.503,12	0,00	0,00	0,00	
1.2. Actes acadèmics	33.051,50	33.308,57	-257,07	0,00	0,00	0,00	
1.3. Secretaria General	111.470,00	102.961,90	8.508,10	34.000,00	33.869,99	130,01	
1.4. Secretaria Científica	83.936,48	84.638,75	-702,27	0,00	0,00	0,00	
1.5. Delegacions	61.973,00	44.250,54	17.722,46	0,00	0,00	0,00	
1.5.1. Delegació de Castelló	33.624,50	26.536,72	7.087,78	0,00	0,00	0,00	
1.5.2. Delegació de Perpinyà	28.348,50	17.713,82	10.634,68	0,00	0,00	0,00	
1.6. OCAL-SEREIEC	221.874,00	213.530,73	8.343,27	0,00	0,00	0,00	
1.7. Servei de Premsa	45.000,00	47.930,66	-2.930,66	0,00	0,00	0,00	
1.8. Publicacions generals	48.000,00	100.523,56	-52.523,56	0,00	0,00	0,00	
1.9. Desplaçaments i dietes	18.000,00	9.229,23	8.770,77	0,00	0,00	0,00	
1.10. Gabinet de la Presidència	128.900,00	130.215,29	-1.315,29	0,00	0,00	0,00	
1.11. Càtedra Unesco	0,00	0,00	0,00	36.000,00	38.407,57	-2.407,57	
1.12. Despeses diverses	0,00	2.343,10	-2.343,10	0,00	0,00	0,00	
Capítol 2. Seccions de l'IEC	1.853.252,83	1.797.019,45	56.233,38	283.116,06	255.542,15	27.573,91	
2.1. Secció Històrico-Arqueològica	249.043,38	247.711,52	1.331,86	9.616,19	1.044,32	8.571,87	
2.2. Secció de Ciències Biològiques	180.264,39	170.968,84	9.295,55	17.472,01	17.472,01	0,00	
2.3. Secció de Ciències i Tecnologia	132.234,39	102.904,96	29.329,43	183.054,25	177.808,73	5.245,52	

2.4.	Secció Filològica	1.176.453,83	1.160.288,48	16.165,35	72.973,61	59.217,09	13.756,52
2.5.	Secció de Filosofia i Ciències Socials	115.256,84	115.145,65	111,19	0,00	0,00	0,00
Capítol 3. Societats filials		295.050,39	257.097,44	37.952,95	55.365,00	620.310,34	-564.945,34
3.1.	Publicacions	125.949,39	89.165,94	36.783,45	0,00	14.976,78	-14.976,78
3.2.	Activitats científiques	82.786,00	79.046,76	3.139,24	0,00	550.195,66	-550.195,66
3.3.	Secretaries de les societats	86.315,00	88.284,74	-1.969,74	55.365,00	55.137,90	227,10
Capítol 4. Fundacions i Ilegats		18.030,00	44.812,50	-26.782,50	0,00	49.924,05	-49.924,05
4.1.	Fundació Mercè Rodoreda	0,00	0,00	0,00	0,00	47.162,09	-47.162,09
4.2.	Llegat Pompeu Fabra	18.030,00	18.030,35	-0,35	0,00	0,00	0,00
4.3.	Fundació Ferran Sunyer i Balaguer	0,00	26.782,15	-26.782,15	0,00	2.761,96	-2.761,96
Capítol 5. Despeses d'estructura		1.740.977,89	1.516.447,13	224.530,76	0,00	0,00	0,00
5.1.	Administració general	1.243.668,89	1.085.249,96	158.418,93	0,00	0,00	0,00
5.2.	Serveis comuns	497.309,00	431.197,17	66.111,83	0,00	0,00	0,00
Capítol 6. Inversions		333.210,00	216.410,61	116.799,39	233.426,09	302.590,95	-69.164,86
6.1.	Inversions ordinàries	120.200,00	27.942,04	92.257,96	0,00	0,00	0,00
6.2.	Local de M. A. Campmany	154.410,00	106.210,53	48.199,47	0,00	0,00	0,00
6.3.	Obres de la Casa de Convalescència	58.600,00	82.258,04	-23.658,04	233.426,09	302.590,95	-69.164,86
Capítol 7. Romanent de 2002			2.034,70			-138.576,82	
TOTAL		5.056.625,87	4.665.150,82	393.509,75	641.907,15	1.162.068,23	-658.737,90

Tancament pressupostari de l'exercici 2003. Resum

Resum d'ingressos

	Lliure disposició			Disposició afectada		
	Pressupost	Concessió	Destinació	Pressupost	Concessió	Destinació
Ingressos institucionals	4.968.993,98	5.110.554,61	-141.560,63	445.036,09	688.312,51	-243.276,42
Generalitat de Catalunya	3.694.242,54	3.697.874,98	-3.632,44	354.935,00	453.262,47	-98.327,47
Govern de les Illes Balears	60.000,00	31.163,79	28.836,21	2.000,00	2.000,00	0,00
Govern d'Andorra	0,00	15.025,00	-15.025,00	0,00	0,00	0,00
Govern de l'Estat espanyol	1.032.130,23	1.053.760,00	-21.629,77	0,00	59.990,00	-59.990,00
Diputacions i ajuntaments	156.262,00	144.101,00	12.161,00	54.091,09	55.291,09	-1.200,00
Unió Europea	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Altres institucions	26.359,21	168.629,84	-142.270,63	34.010,00	117.768,95	-83.758,95
Ingressos propis	186.010,12	93.242,55	92.767,57	79.634,10	403.672,61	-324.038,51
TOTAL	5.155.004,10	5.203.797,16	-48.793,06	524.670,19	1.091.985,12	-567.314,93

Projecte de pressupost d'ingressos de l'any 2004

1.	Taxes i altres ingressos propis	196.771,00
1.1.	Vendes i prestació de serveis	135.010,00
	Venda de publicacions	135.000,00
	Venda de publicacions pròpies	65.000,00
	Drets d'autor	70.000,00
	Quotes	10,00
	Quotes de societats filials	10,00
1.2.	Provisions aplicades a la seva finalitat	10,00
1.3.	Altres ingressos	61.751,00
	Inscripcions, cursos i jornades	10,00
	Altres ingressos	61.741,00
2.	Transferències corrents	3.636.587,05
2.1.	Govern de l'Estat espanyol	471.268,53
	Ministeri d'Educació, Cultura i Esports	471.268,53
2.2.	Generalitat de Catalunya	2.792.069,33
	Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació	2.720.815,35
	DURSI (Càtedra UNESCO)	36.000,00
	Departament de Cultura - Borses	16.800,00
	Direcció General de Política Lingüística	4.200,00
	Departament de Justícia	14.243,98
	Departament de Presidència	10,00
2.3.	Ens territorials	126.161,00
	Govern balear	30.000,00
	Diputacions	96.161,00
	Diputació de Barcelona	60.101,00
	Diputació de Girona	12.020,00
	Diputació de Lleida	12.020,00
	Diputació de Tarragona	12.020,00

Projecte de pressupost d'ingressos de l'any 2004 (continuació)

2.4. Empreses privades	36.018,19
Caixa Catalunya	9.000,00
Associació Nuclear d'Ascó-Vandellòs	27.018,19
2.5. Famílies i institucions sense finalitat de lucre	211.060,00
Fundació La Caixa	150.250,00
Fundació Caixa Sabadell	6.010,00
Llegats	16.200,00
Filials	10.600,00
Fundació Ferran Sunyer i Balaguer	10.000,00
Fundació Mercè Rodoreda	18.000,00
2.6. Altres subvencions a l'explotació	10,00
Govern d'Andorra	10,00
3. Ingressos patrimonials i dèficit d'explotació	5.010,00
Altres ingressos financers	10,00
Arrendaments	5.000,00
Lloguer d'espais	5.000,00
4. Alienació d'inversions reals	10,00
5. Transferències de capital	2.118.488,21
5.1. Govern de l'Estat espanyol	586.664,95
Ministeri de Ciència i Tecnologia (programes de recerca)	586.664,95
5.2. Empreses públiques	10,00
Universitats catalanes	10,00
5.3. Generalitat de Catalunya	1.263.611,17
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació	89.667,50
Departament de Cultura	107.467,50
CIRIT (DCC)	306.516,17
CIRIT (conveni)	519.950,00

Projecte de pressupost d'ingressos de l'any 2004 (continuació)

Departament de Presidència	60.000,00
Convocatòries ARCS 2003-2004	10,00
Suplement de contracte programa	180.000,00
5.4. Ens territorials	146.192,09
Diputació de Barcelona	60.101,00
Ajuntament de Barcelona	54.091,09
Govern Balear	32.000,00
5.5. Empreses privades	42.000,00
Patrocini de la Unió Acadèmica Internacional Fòrum i Conveni Fòrum	42.000,00
5.6. Famílies i institucions sense finalitat de lucre	10,00
5.7. Altres subvencions de capital	150.000,00
Unió Europea FEDER	150.000,00
6. Variació d'actius financers	10,00
Romanent d'exercicis anteriors	10,00
TOTAL	6.026.876,27

Projecte de pressupost de despeses de l'any 2004

1. Remuneracions del personal	2.558.126,97
Sous	1.979.469,65
Assegurances i prestacions socials	570.362,17
Altres despeses socials	8.295,15
2. Despeses de béns corrents i de serveis	1.528.004,18
Despeses de publicacions	226.000,00
Serveis exteriors	1.298.334,18
Tributs	3.660,00
Variació de les provisions	10,00
3. Despeses financeres	197.256,80
Deute a llarg termini	139.256,80
Deute a curt termini	58.000,00
4. Transferències corrents	357.315,65
Famílies i institucions sense finalitat de lucre	357.315,65
5. Inversions reals	1.232.530,26
Inversions en mobiliari i estris	
Inversions en equips de processament de dades	42.000,00
Actuacions i inversions destinades a l'ús general	1.063.530,26
Inversions en altre immobilitzat material	18.000,00
Inversions en immobilitzat immaterial	100.000,00
6. Variació de passius financers	266.884,84
Amortització de deute a llarg termini	266.884,84
TOTAL	6.026.876,27

Projecte de pressupost de les seccions de l'IEC de l'any 2004

2.1.	Secció Històrico-Arqueològica	245.771,99
2.1.1.	<i>Programes</i>	156.454,19
	Catalunya Carolíngia	17.334,00
	Centre d'Art Romànic Català	52.180,19
	Recerca arqueològica a Guissona	4.510,00
	Materials de les coves prehistòriques de Serinyà	5.590,00
	Corpus d'orfebreria catalana medieval	2.795,00
	Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya	0,00
	Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó	16.000,00
	Corpus textual de la Catalunya Nord	12.000,00
	Corpus Vitrearum Medii Aevi	3.000,00
	<i>De re frumentaria</i> : Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals als Països Catalans a la baixa edat mitjana	5.530,00
	Epigrafia grega i llatina	4.475,00
	Estudis del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental	0,00
	Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)	15.040,00
	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	18.000,00
2.1.2.	<i>Publicacions, projectes i despeses generals</i>	60.000,00
2.1.3.	<i>Despeses de personal i de membres</i>	29.317,80
2.2.	Secció de Ciències Biològiques	178.023,51
2.2.1.	<i>Programes</i>	99.054,00
	Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya	12.000,00
	Centre Català de la Nutrició de l'IEC	10.440,00
	Espècies animals endèmiques de Catalunya	0,00
	Flora i cartografia de les plantes, els fongs i la vegetació	67.599,00
	Biodiversitat micològica de Catalunya	11.904,00
	Flora i cartografia de briòfits	20.505,00
	Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans	14.944,00
	Cartografia de la vegetació de Catalunya	20.246,00
2.2.2.	<i>Publicacions, projectes i despeses generals</i>	60.000,00
2.2.3.	<i>Despeses de personal i de membres</i>	18.969,51
2.3.	Secció de Ciències i Tecnologia	138.919,65
2.3.1.	<i>Programes</i>	9.616,00
	Contributions to Science	0,00

Projecte de pressupost de les seccions de l'IEC de l'any 2004 (continuació)

La ciència en la història dels Països Catalans	0,00
Servei d'Arxius de Ciència	9.616,00
Textos clàssics de la ciència	0,00
2.3.2. <i>Centres</i>	50.334,14
Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	50.334,14
2.3.3. <i>Publicacions, projectes i despeses generals</i>	60.000,00
2.3.4. <i>Despeses de personal i de membres</i>	18.969,51
2.4. Secció Filològica	1.272.527,31
2.4.1. <i>Programes</i>	687.815,55
Atles Lingüístic del Domini Català	58.823,28
Diccionari del Català Contemporani - Diccionari descriptiu de la llengua catalana	582.592,27
Estudis Romànics	3.608,00
Obres completes de Pompeu Fabra	18.000,00
PatRom: contribució a l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana: normalització de materials	0,00
Vocabulari de la llengua catalana medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain	12.340,00
Laboratori de Fonètica	8.892,00
Nomenclàtor	3.560,00
2.4.2. <i>Centres</i>	340.325,71
Oficina de Gramàtica	52.915,29
Oficines Lexicogràfiques	243.868,30
Oficina d'Onomàstica	43.542,12
2.4.3. <i>Publicacions, projectes i despeses generals</i>	60.000,00
2.4.4. <i>Despeses de personal i de membres</i>	184.386,05
2.5. Secció de Filosofia i Ciències Socials	131.098,48
2.5.1. <i>Programes</i>	46.242,00
Arxiu de Textos Catalans Antics	30.315,00
El català en els mitjans de comunicació a Catalunya	9.015,00
Euro, l'activitat econòmica i la llengua als Països Catalans	6.912,00
2.5.2. <i>Publicacions, projectes i despeses generals</i>	60.000,00
2.5.3. <i>Despeses de personal i de membres</i>	24.856,48

V. Activitat institucional

Inauguració del curs

El dia 22 de setembre de 2003 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2003-2004.

El discurs reglamentari fou a càrrec de l'Il·lm. Sr. Juli Peretó i Magraner, membre de la Secció de Ciències Biològiques, amb el títol *Què és la vida i com podem fabricar-la*. L'acte comptà també amb un discurs del president de l'Institut, Hble. Sr. Josep Laporte i Salas, i amb un parlament del cap del Govern d'Andorra, M. Il·ltre. Sr. Marc Forné i Molné. Així mateix, el secretari general

de l'Institut, Il·lm. Sr. Salvador Alegret i Sanromà, féu una lectura del resum de la *Memòria* del curs 2002-2003. Durant l'acte es féu el lliurament de medalles als membres emèrits.

Durant la sessió inaugural del curs la senyora Arianna Savall interpretà les peces següents: *L'amor*, text de Miquel Martí i Pol i música d'Arianna Savall, *Fantasia VIII*, de Lluís del Milà (València, ~1500 - d. de 1561), i *El mariner*, cançó catalana amb arranjaments d'Arianna Savall.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

Els actes que es repeteixen cada any porten al damunt aquell gust, aquella olor de la pròpia història. Si des del 1907, any rere any, i aviat ja en farà cent, amb les interrupcions que el malfat ens ha deparat, hem estat fidels a aquesta cita, és perquè, sota la lletra de la invitació ritual, sota l'aparença de la normalitat i de la rutina, hi ha aquella crida, aquella convocatòria de Carner per «una pàtria encara mai no nascuda com l'han somiada els seu fills».

Però, si en algun lloc del món hi ha un racó on ens pot semblar per un

moment, com un miratge, que aquesta pàtria ja existeix, és a Andorra. Un petit gran Estat el representant del qual, el dia de la seva admissió a l'ONU, recordava a tot el món: «Tenim ben clar que per fer coses i per comunicar-les cal ser cosmopolites i poliglots, però també que per ser cal aprofundir en les pròpies arrels. I les nostres són les de la cultura catalana. El català és el nostre idioma oficial. És en la llengua de Ramon Llull, Àusias Marc i Salvador Espriu, la qual es parla des de Fraga —a l'Aragó— fins a Maó —a l'illa balear de Menorca— i des de Salses —al

Rosselló francès— fins a Guadamar —a les terres meridionals del País Valencià. És en aquesta llengua, la catalana, que he vingut davant aquesta Assemblea a parlar de pau, llibertat i fraternitat.»

Ens sentim molt satisfets, Molt Il·lustre Senyor President del Govern d'Andorra, per la proclama que féu el vostre predecessor Òscar Ribas de reconeixement de la nostra cultura i de la nostra llengua comunes. Aquesta institució se sent avui molt honorada per la vostra presència en aquesta sessió inaugural. Moltes gràcies pel suport que això representa.

M'és molt grat també de felicitar el membre valencià de la Secció de Ciències Biològiques, senyor Juli Peretó, per la seva brillant dissertació sobre «Què és la vida i com podem fabricar-la», en la qual ens ha sabut explicar els grans progressos efectuats durant el segle passat sobre el concepte de vida, definida per ell com «qualsevol sistema autònom amb capacitat d'evolució oberta», i sobre les estratègies seguides per a aconseguir la seva síntesi.

El senyor secretari general ha exposat quina ha estat, en línies generals, l'activitat de l'IEC durant el curs passat. Em permetreu que ara jo em refereixi principalment a la situació actual i a les perspectives de futur de l'Institut. Penso que, en conjunt, ens podem sentir raonablement satisfets de la tasca realitzada, en part culminació d'iniciatives anteriors

i en part deguda al desplegament de noves iniciatives. Això ha estat possible gràcies a l'esperit de col·laboració que hem trobat a tots nivells i, en aquest sentit, m'és molt plaent de donar les gràcies a tots els integrants de l'IEC, als membres de les cinc seccions, als presidents i socis de les filials i a tot el personal que presta els seus serveis a la institució.

Tal com hem assenyalat repetidament, l'objectiu primordial de l'actual Equip de Govern és el de donar un nou impuls a l'Institut i aquest nou impuls té aspectes interns i externs; sense entrar a fons en cap dels nombrosos temes —que seran discutits en propers plens— voldria ara donar una visió panoràmica de la situació de l'IEC en iniciar el curs 2003-2004.

Entenem que —tal com ha assenyalat el secretari general— per a millorar el funcionament de l'IEC cal completar una important reorganització de l'organigrama administratiu, tasca que hem encarregat al nou gerent i que serà sotmesa a la consideració del Ple. Aquesta tasca de reorganització s'haurà de basar en part en l'explotació de les possibilitats que ofereix l'actual societat de la informació.

Precisament aquests dies hem vist als diaris que el català, malgrat tots els entrebancs que hi ha, és un dels idiomes del món més present, relativament, a Internet. Això vol dir que la comunitat catalanoparlant és prou extensa i avan-

çada culturalment perquè sigui present a la Xarxa sense manlleu de cap altra llengua. És a dir, actualment hi ha un espai català ben visible al ciberespai que conviu amb les llengües més utilitzades del món, que com és lògic són les que es fan servir per a la comunicació internacional. I aquest espai català, petit però de qualitat, cal mantenir-lo i potenciar-lo. Per això, l'Equip de Govern ha volgut donar un nou impuls a l'Institut en aquesta direcció. Aquests dies s'està acabant una aplicació informàtica que permetrà a partir d'ara que totes les publicacions periòdiques de l'Institut i, especialment, les de les seves societats filials apareguin simultàniament en paper, com ara, i en la seva versió digital perquè puguin ser difoses a través d'Internet.

Per altra banda, aquest curs hem encetat una modesta iniciativa consistent a fer arribar un butlletí electrònic als membres de l'IEC. Aquest butlletí, que ara és bàsicament un recull de premsa, es preveu que en un futur immediat, amb una ampliació dels seus continguts, arribi a tots els membres de les societats filials i es vagi convertint en vertader butlletí corporatiu, de nexa d'unió, per als més de vuit mil membres que aplega la comunitat científica que forma l'IEC.

Paral·lelament a això, estem treballant perquè el web de l'IEC sigui un lloc útil per a la comunitat científica, posant al seu abast cada vegada més els resultats de l'activitat de recerca de l'IEC,

de manera atractiva i actualitzada. Voldríem que el nostre web també fos un referent de la cultura catalana de portes enfora, i que donés a conèixer internacionalment l'IEC com a l'acadèmia nacional de Catalunya i dels Països Catalans.

I en un altre sentit, però dins el camp telemàtic, voldríem que l'IEC, conjuntament amb altres institucions, impulsés un sistema de videoconferències per a interconnectar els països de llengua catalana especialment en aquells actes acadèmics d'especial rellevància per a la nostra cultura que es produïssin en qualsevol lloc del nostre territori.

En definitiva, cal que l'Institut estigui cada vegada més ben dotat en les noves tecnologies d'informació i comunicació. I, a mesura que les disponibilitats pressupostàries ho permetin, l'Institut hauria de redissenyar els seus sistemes d'informació associats a la gestió administrativa i també d'integrar informàticament els seus diversos projectes de recerca. En altres paraules, cal aparellar en cada moment la nostra institució de les veles més adients perquè puguin mantenir el rumb marcat en els nostres objectius fundacionals, els quals són més vigents que mai ara a començament d'aquest nou segle i quan, més sovint del que voldríem, bufen vents que no ens són favorables.

Naturalment, les possibilitats d'un bon funcionament i de poder ampliar el nostre camp d'activitats estan condicio-

nades pel volum de recursos disponibles. En aquest sentit em limitaré ara a manifestar que, fonamentalment gràcies a la contribució de diversos departaments de la Generalitat, podrem tancar l'exercici actual de manera satisfactòria, malgrat que persisteix la important retallada de la subvenció procedent del Ministeri de Cultura. Voldríem, però, que en un futur immediat una aportació més substancial i regular, procedent de la societat civil, ens permetés assegurar uns ingressos suficients que no siguin condicionats per eventuais canvis de color polític de les administracions públiques. No oblidem que els punts més importants del nostre programa (retornar l'autonomia de les seccions, emprendre nous estudis transversals sobre els grans desafiaments que tenim davant nostre i estimular l'activitat de les societats filials, moltes de les quals tenen una gran potencialitat) requereixen disposar de recursos considerablement superiors a les nostres disponibilitats actuals.

Altrament, penso que en el capítol de la projecció externa hem començat a donar passos endavant. Les relacions amb el Parlament de Catalunya han estat molt positives i els mitjans de comunicació s'han fet ressò dels nostres principals problemes. Continuarem treballant en aquesta direcció i la primera iniciativa serà la d'invitar els equips rectors de totes les nostres universitats a visitar la nostra seu per tal que ens coneguin més a

fons i puguem establir plans de col·laboració en aspectes diversos.

Evidentment, un dels temes que més preocupa la nostra institució és el de la llengua. I no em vull referir ara a la tasca desplegada per la nostra Secció Filològica, sinó a l'ús del català. Com vostès saben molt bé el mes d'abril de l'any passat aquest Ple reclamà, amb tota justícia, que el català esdevingués oficial a la Unió Europea. Per desgràcia les coses no marxen per aquest camí. No fa gaire el Parlament europeu ha rebutjat, gràcies a l'oposició del grup majoritari, una tímida proposta de traducció a la nostra llengua de determinats documents sortits del seu Ple. No serà fàcil convèncer determinades forces polítiques de la necessitat de no menystenir en el si de la Unió Europea una llengua que té molts més parlants que d'altres que, a curt termini, hi seran oficials. Però entenc que no hem de cessar en la nostra reivindicació que caldria que fos assumida per altres entitats i defensada al lloc adient pels representants polítics de tots els partits —i recalco el *tots*— de casa nostra.

A la sessió inaugural del curs passat em referia també a l'ús social del català. Com molt bé saben aquesta qüestió tan important ha tingut un ample ressò mediàtic aquests darrers mesos. Tal com ja ha estat anunciat, el Consell Permanent ha pres dos acords en relació amb aquest problema: constituir una comissió d'experts que a inicis del proper any presen-

tarà un informe davant d'aquest Ple, i estructurar i —tal com ha indicat el secretari— posar en marxa progressivament una xarxa territorial i sectorial d'observatoris que en segueixin l'evolució.

També em referia l'any passat a l'absurda discussió sobre la unitat de la llengua catalana posada en dubte, en tot cas, per motivacions polítiques desproveïdes de tota base científica. L'Institut segueix amb la màxima atenció —i amb una bona dosi de necessària discreció— l'evolució d'aquest problema tan artificial. No cal dir que, per tots els mitjans, hem de procurar evitar qualsevol risc de secessió. Una sola llengua —l'anomenem *català, valencià, balear* o el que sigui— ha de tenir una sola normativa, suficientment àmplia i flexible per a donar cabuda a totes les nombroses i enriquidores varietats dialectals.

Pel que fa als nous programes i afers intersectorials, aviat seran discutits els resultats dels estudis duts a terme sobre una qüestió tan important com el cicle de l'aigua i —tal com ja ha estat

anunciat— al llarg d'aquest curs es desenvoluparà un cicle sobre «Recerca i país» amb la participació de coneguts especialistes invitats i de representants de les cinc seccions amb l'objectiu de despertar l'interès de la societat i dels mitjans de comunicació sobre una qüestió tan vital per al futur del nostre país.

No voldria acabar sense referir-me a un esdeveniment que em sembla particularment important. Gràcies a les gestions realitzades pels nostres representants a la Unió Acadèmica Internacional —entitat a la qual pertanyem des de fa vuitanta anys— aquesta associació celebrarà la seva Assemblea General a la nostra seu, que coincidirà amb el desenvolupament a Barcelona del Fòrum Mundial de les Cultures el proper mes de maig. Penso que amb aquest motiu podrem contribuir a posar en relleu, davant d'un auditori internacional tan qualificat, l'existència i la puixança de la nostra cultura, objectiu primordial de la creació de l'IEC, fa gairebé un segle, per Enric Prat de la Riba.

Discurs del cap de Govern d'Andorra

Honorable Senyor Josep Laporte, il·lustríssims senyors, autoritats, senyores i senyors.

Per mi és un honor ser avui a la inauguració d'aquest curs acadèmic en aquest lloc tan emblemàtic.

Emblemàtic no només per la seva arquitectura, per la magnífica restauració portada a terme per l'antic Equip de Govern en un dels pocs espais renaixentistes de Barcelona, sinó també perquè és la seu de l'acadèmia de la llengua catalana i el lloc on es desenvolupa la ciència.

La memòria d'aquest any reflecteix el dinamisme i el bon funcionament de l'Institut d'Estudis Catalans. Efectivament, no només valoro la gran tasca que efectua en l'àmbit lingüístic, sinó també la feina que porten a terme les seccions i les societats filials.

A Andorra hem tingut l'honor de ser el centre d'estudi d'alguns membres de l'Institut. En el camp de la història, l'investigador Joaquim Miret i Sans, membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans, i el jurista Ferran Valls i Taberner van posar les bases de la historiografia medieval andorrana. Els professors Josep M. Font i Rius, Joan Vernet, Manuel Riu i Riu i Joan Ainaud i de Lasarte han contribuït amb els seus estudis a ampliar els coneixements d'Andorra.

I eminents juristes com els notaris Lluís Figa i Faura i Ramon Faus i Esteve

o la doctora Encarna Roca ens han aportat els seus coneixements en el camp del dret andorrà.

La llista dels membres que han col·laborat o que han dedicat una part dels seus estudis a Andorra és llarga. Vull recordar i expressar el meu agraïment als antics rectors i membres de l'Institut, Jaume Porta, Jaume Pagès i Carles Solà, que ens han ajudat en els inicis de la nostra Universitat.

L'Institut d'Estudis Andorrans també s'ha beneficiat de l'aportació i el treball que hi han dedicat els geògrafs Joan Becat i Joan Vilà-Valentí. El professor Josep Enric Llebot i el geòleg David Serrat han estat presents, directament o indirectament, en el nou projecte de l'Institut andorrà. Relacionat també amb la nostra institució de recerca andorrana, el catedràtic de dialectologia, doctor Joan Veny i Clar, encapçala una llarga llista de filòlegs i estudiosos de la llengua que han treballat sobre Andorra: els doctors Josep Moran, Joan Solà i Carles Miralles i el doctor Antoni Maria Badia i Margarit. També han estat molt valuosos els treballs de mossèn Antoni Griera i de Joan Coromines.

Segurament oblidó el nom de moltes persones vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans. Però a tots ells, els que he mencionat i els altres, els vull retre el meu homenatge i el meu agraïment per

la seva aportació i el seu interès pel meu país.

Però hi ha un altre aspecte cabdal en la tasca de la vostra institució: la llengua.

Amb tots vosaltres i amb les terres catalanes tenim el privilegi de compartir moltes coses des de fa molt temps. A l'edat mitjana compartíem territori polític i jurisdiccional (al segle ix érem part integrant del comtat d'Urgell). També compartíem, i continuem compartint, bisbat. L'acta de consagració de la Seu d'Urgell (per alguns historiadors del segle ix), ja esmenta les sis parròquies d'Andorra, a més de Santa Coloma, com a integrants del bisbat d'Urgell.

Hem compartit també el mateix art romànic i la mateixa arquitectura de les capelles situades a Andorra. Precisament, la setmana que ve inaugurarem l'exposició del mestre de Santa Coloma amb les pintures d'aquesta església procedents de Berlín i les de Sant Romà de les Bons, conservades al Museu Nacional d'Art Romànic de Catalunya.

Però també tenim un altre element comú que ens enorgulleix de compartir amb vosaltres que és la llengua catalana. El pare Cebrià Baraut, gran estudiós d'Andorra i també membre de l'Institut d'Estudis Catalans, va formular la hipòtesi que els primers escrits en llengua catalana (trobat a l'Arxiu Capítular d'Urgell) tinguessin l'origen al Pirineu, a l'alta muntanya. De vegades,

quan sóc fora del meu país ho explico, i, amb una barreja d'orgull i d'ironia, dic que la llengua catalana podia haver nascut a Andorra.

Hem compartit la llengua a través de la història i la compartim actualment. La nostra Constitució de l'any 1993 ho estableix ben clarament. L'article 2.1 diu «La llengua oficial de l'Estat és el català». I el català és l'idioma que utilitzem en els nostres actes administratius diaris. És la llengua que ensenyem a les nostres escoles. És la llengua que utilitzem internacionalment. De la mateixa manera que, com sabeu, els andorrans traduïm els tractats internacionals que signem i afavorim unes versions catalanes que tenen el mateix valor, idèntic, que les versions en les altres llengües.

Per nosaltres —ho hem dit sempre— és un orgull poder-nos expressar en català i també és una obligació preservar i difondre la nostra llengua comuna. Davant els reptes que planteja la nova configuració canviant i multilingüe de la nostra societat, el meu Govern va promoure l'any 1999 la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial, com a instrument jurídic per a mantenir en primer pla de la vida de tots els andorrans la llengua catalana.

Però —no cal que us ho digui— una llei és només un instrument que contribueix amb eficàcia als objectius del legislador si es produeix una comunió d'interessos i d'aportacions des de molts

àmbits diferents. Els governs som decisius en l'aplicació d'una política determinada, però també ho són les institucions acadèmiques, les associacions, els intel·lectuals i els dinamitzadors socials, i per això ens correspon, a les administracions, donar-los el màxim suport.

Andorra pateix el mateix problema que Catalunya. La forta immigració que ha tingut el meu país els darrers anys (segurament l'únic país del món que ha multiplicat per deu la seva població en un període curt de temps) ha fet diluir el català, que ha retrocedit davant la llengua castellana. És un motiu de preocupació per a nosaltres, i el Ministeri de Cultura treballa intensament per buscar-hi solucions amb totes les actuacions i iniciatives del Servei de Política Lingüística.

Però justament per la importància que té la immigració en totes les manifestacions de la cultura i en la promoció del patrimoni i la identitat de tots els pobles, els governs actuals hem d'arbitrar noves polítiques amb nous enfocaments, i hem d'oblidar-nos del plantejament unilateral tradicional d'aquesta qüestió, fet només per les autoritats culturals i, en el nostre cas, únicament des d'Andorra.

Les iniciatives actuals de molts països (Holanda, Nova Zelanda, Àustria i

molts d'altres, com el Regne Unit) ens mostren que la política lingüística i cultural ha d'anar estretament lligada a la política de benestar, de salut i d'immigració.

I és una realitat que els qui compartim la mateixa llengua hem de promoure contínuament projectes comuns. Un exemple fructífer pot ser la col·laboració del meu Govern amb l'Institut d'Estudis Catalans en diferents projectes. Treballem conjuntament en el finançament del projecte de l'*Atlas lingüístic del domini català*, i també en la informatització del *Diccionari català-valencià-balear*.

I dintre aquesta normalitat que us deia, us vull mencionar que demà passat, dijous, entre les sis i les set de la tarda, les onze o les dotze del matí hora americana, seré a Nova York, a la seu de les Nacions Unides, parlant en català, davant els representants de tots els estats del món. Parlaré en català en un acte de normalitat i de senzilla dignitat, i faré servir el vehicle de comunicació amb què es vesteix la nostra identitat i singularitat.

Vull acabar aquesta intervenció donant-vos sincerament les gràcies per haver estat convidat aquí, felicitant-vos per la tasca que esteu portant a terme, i encoratjant-vos a continuar treballant amb la mateixa intensitat i la mateixa il·lusió amb què ho heu fet fins ara.

Lliçó inaugural

Què és la vida i com podem fabricar-la, per Juli Peretó i Magraner

Avui no hauria de ser jo l'encarregat de llegir la lliçó inaugural del curs de l'Institut d'Estudis Catalans. El nostre col·lega i amic Josep Lluís Blasco i Estellés, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, hauria d'estar ocupant aquest lloc i per desgràcia no ho pot fer. Reglamentàriament em correspon a mi substituir-lo i, com a valencià i company de la mateixa Universitat, ho faig amb emoció i reconeixement per la seua tasca cívica i intel·lectual. Al tema que he escollit, *QUÈ ÉS LA VIDA I COM PODEM FABRICAR-LA*, potser encara moltes persones poden pensar que, com abans feren des de Charles Darwin fins al físic Max Delbrück amb l'enigma de l'origen de la vida, li escauria l'aforisme tantes vegades citat de Ludwig Wittgenstein, un filòsof molt estimat per Blasco: «D'allò de què no es pot parlar, cal guardar-ne silenci.» [2]. Tanmateix sóc de l'opinió que s'ha de continuar intentant definir la vida i tractar d'esbrinar la manera de sintetitzar-la perquè el coneixement biològic madure. La síntesi de vida a la qual em referiré no és la dels mons virtuals de la *vida artificial* (*A-life*) confinada en els circuits d'un computador, ni la dels remarcables esforços cap a una intel·ligència artificial. Més aviat us vull parlar avui

de la fabricació de vida que es podrà assolir en un laboratori de bioquímica. De primer exposaré el que es pensava sobre la síntesi de vida fa uns cent anys, quan la imatge molecular de la cèl·lula encara era borrosa, a través de les contribucions d'autors singulars, en particular Jacques Loeb, Alfonso Herrera i Stéphane Leduc. Us faré cinc cèntims de les nostres recerques sobre els autors que, des de l'àmbit hispànic, donaren respostes a favor o en contra dels seguidors de la biologia sintètica. En la segona part defensaré que, amb els coneixements biològics cristallitzats durant els darrers cinquanta anys, podem començar a afrontar amb rigor el repte de la síntesi artificial de vida. També ací faré referència als nostres treballs en l'àmbit de la definició de *vida* així com les darreres novetats del grup de genètica evolutiva de la Universitat de València sobre el concepte de *genoma mínim* [3].

1. Els inicis dels intents racionals de la síntesi de vida

Més enllà de les llegendes mitològiques i de l'alquímia medieval, podem situar al segle XIX els inicis científics dels intents de síntesi de vida.

Jacques Loeb i l'ideal mecanicista

El 1896 Jacques Loeb (1859-1924) explicava a la Universitat de Chicago els seus plans per a organitzar el laboratori de fisiologia. Els *serveis* que el laboratori oferiria a la medicina i a la transformació de la nostra visió de la natura es resumien en el combat del problema de la fam, la contrastació experimental de l'explicació darwiniana de la transformació de les espècies i, la «tasca més fonamental de la fisiologia», determinar si serem capaços de produir matèria viva artificialment. D'aquesta manera, segons Loeb, no sols es demostraria la validesa de les idees dels fisiòlegs sobre els fenòmens biològics sinó que es confirmaria la irrellevància de les creences en fenòmens sobrenaturals, convencent el públic que cal confiar als científics experimentals la direcció del canvi social. Qui dubtaria que les transformacions més importants vindrien d'una ciència capaç de crear vida?

El 1907 Loeb publicà el llibre *The dynamics of living matter*, que acaba amb la frase: «No hi ha cap raó per a predir que l'abiogènesi és impossible, i crec que la ciència només avançarà si els recercadors més joves s'adonen que l'abiogènesi experimental és l'objectiu de la biologia.» [4]. Loeb, partidari de la teoria del germen de Louis Pasteur, rebutjava la generació espontània (heterogènesi) i en criticava els defensors (Félix Pouchet o Henry Charlton Bastian), de la mateixa

manera que no acceptava l'equivalència entre crear vida i sintetitzar proteïnes o l'obtenció de formes similars a les vives (com els *radiobios* de John B. Burke). Per a ell calia produir una substància capaç del «desenvolupament, creixement i reproducció». Com ha assenyalat la filòsofa i historiadora de la ciència Evelyn Fox Keller, per a Loeb i altres biòlegs de fa un segle la qüestió de *què és la vida* s'havia de resoldre «no per inducció sinó per producció, no per anàlisi sinó per síntesi» [5]. En la seua obra de 1911, *The mechanistic conception of life*, Loeb afirma que «hem de trobar la manera de produir matèria viva o hem de trobar les raons de per què això és impossible» [6].

Loeb, un epítom del que es podria dir un *científic visible* en termes mediàtics, curiosament no va intentar mai fabricar ell mateix vida al laboratori. Fou molt popular, això no obstant, per haver aconseguit la partenogènesi artificial, que els periodistes de l'època presentaren com la veritable creació química de vida [7].

El debat no se centrava aleshores en si seria possible la síntesi de vida sinó més aviat *quan* s'aconseguiria aquesta fita científica. El discurs presidencial de Sir Edward A. Schäfer, un eminent fisiòleg, davant l'Associació Britànica per al Foment de la Ciència a Dundee el 1912, és molt instructiu en aquest sentit. La frontera entre matèria viva i inerta, segons Schäfer, estava difuminant-se, de

manera que l'única forma d'estudiar el fenomen de la vida era «mitjançant els mateixos mètodes que usem amb la resta dels fenòmens de la matèria [de manera] que els resultats generals d'aquestes investigacions tendeixen a mostrar-nos que els cossos vivents estan governats per lleis idèntiques a les que governen la matèria inanimada». Schäfer va repassar alguns dels descobriments recents, incloent-hi els fets per Loeb. Després es va centrar en la possibilitat de sintetitzar alguns dels components principals de la cèl·lula, la nucleïna de Miescher (els nostres àcids nucleics) i les proteïnes, amb una visió força simplificadora bastida sobre un coneixement dels detalls de la química cel·lular encara inconsistent. I finalment va remarcar la seua creença que la vida seria creada al laboratori: «Els elements que componen la matèria viva són uns pocs [...]. La combinació d'aquests elements en un compost col·loïdal representa la base química de la vida, i quan el químic tinga èxit obtenint aquest compost es veurà que, sens dubte, aquest exhibeix els fenòmens que habitualment associem amb la *vida*.» [8].

Els historiadors de la bioquímica Marcel Florkin, Henry M. Leicester i Joseph S. Fruton han coincidit a considerar que Loeb va coronar la seua carrera de recerca biològica ben diversa (tropismes animals, partenogènesi artificial i difusió d'ions a través de membranes biològiques), sempre des d'una òptica mecani-

cista, amb un treball experimental esplèndid sobre proteïnes, que contribuï de manera crítica a la fi de la visió que es tenia fins aleshores que aquests components cel·lulars no es comportaven seguint les lleis de la química [9]. A la dècada de 1920, la naturalesa macromolecular de les proteïnes va definint-se, ja que comencen a ser considerades entitats químiques amb un comportament que seguia les lleis estequiomètriques. Tot i restar algunes qüestions importants per resoldre, les proteïnes estaven a punt d'abandonar per sempre el reialme dels col·loïdes i la bioquímica, de despertar del que Florkin ha anomenat «l'edat fosca de la biocol·loïdologia» [10].

Alfonso Luis Herrera, la plasmogènia

Alfonso Luis Herrera (1868-1943), nascut a Mèxic DF i de formació farmacèutica, fou un destacat biòleg i impulsor de diverses institucions científiques del seu país, entre les quals cal remarcar la Direcció General d'Estudis Biològics, creada el 1915 i aviat convertida en un important centre de recerca. Es considera l'iniciador de l'estudi de la biologia amb un enfocament darwinista a Mèxic. Encara que publicà diversos llibres de text, és més conegut per ser el fundador de la —per ell anomenada— *plasmogènia*, una ciència que tractava de sintetitzar vida en el laboratori, a partir de mate-

rials inorgànics, per arribar a resoldre el problema del seu origen. Aquesta faceta científica d'Herrera, recolzada en un anticlericalisme punyent, no sempre és ben recordada i reconeguda [11]. Òbviament, tot el treball i l'esforç d'Herrera es bastia sobre el convenciment que no hi ha cap discontinuïtat entre matèria inerta i matèria viva. En el que es considera un dels primers llibres mexicans sobre biologia, publicat el 1904, llegim: «s'ha preparat als laboratoris pseudoéssers vivents i estructures pseudoorganitzades, amb reactius que no tenen res de misteris o diví [...]. D'aquesta manera, són ja tan suggeridores les analogies entre la matèria animada i la inanimada que l'esperit es confon [...] i es deté vacil·lant, abans de formular la conclusió darrera i definitiva: *que no hi ha un abisme entre els cossos vivents i els cossos cristallitzats.*» [12].

Herrera publicava els seus incansables treballs sobre plasmogènia en el *Bulletin du Laboratoire de Plasmogénie* que ell mateix editava. Entre les seues obres remarcarem ací les incloses dins de *Cuadernos de Cultura*, opuscles editats a València entre 1930 i 1933, d'inspiració anarquista i destinats a la difusió del coneixement entre les classes més populars. Un d'aquests és una breu monografia sobre la plasmogènia [13] i un altre, sobre l'evolució dels humans [14]. En el llibret publicat a València, Herrera defineix clarament el problema de la

plasmogènia «a la vegada morfològic, o d'imitació de formes; químic, o de reproducció de la composició elemental, i físic, o de reproducció de les condicions físiques en què es produeix la vida [...], molt especialment amb les que se suposa que hi havia en les primeres edats de la Terra» [15].

Stéphane Leduc, la biologia sintètica

Stéphane Leduc (1853-1922) fou professor de biofísica de la Facultat de Medicina de Nantes i es considera el principal impulsor de la biologia sintètica a Europa. Malgrat la popularitat dels seus treballs sobre creixements osmòtics en la seua època i el fet que fóra un autor de referència per a D'Arcy Thompson, ens queden poques petjades de la seua activitat científica. Com Herrera, Leduc és un proscrit de la història oficial de la biologia. Per absurds que ens puguen semblar els seus esforços de sintetitzar vida, no deixen de ser, com ha reconegut Keller, «il·luminadors d'un episodi en la història de l'explicació biològica, les ambicions que aquests esforços representaven i l'interès que evocaren» [16].

Leduc pensava, com Loeb i Herrera, que hi havia una continuïtat entre el món inanimat i els éssers vius i que la comprensió dels mecanismes biològics s'assoliria a través de la seua síntesi. Això ho expressa molt clarament en els

seus dos llibres publicats en francès pertanyents a la sèrie «Études de Biophysique» i de la qual es va traduir a l'anglès la primera part [17]. La seua proposta fonamental és que la pressió osmòtica era l'única força física requerida per a generar tot de formes orgàniques espectaculars. El programa de la biologia sintètica comprenia des de la síntesi de les molècules orgàniques, ja plenament consolidada a través de la química orgànica del segle XIX, passant per la síntesi de cèl·lules i teixits, fins a formes més complexes. Però Leduc es qüestiona per què la síntesi orgànica està tan establerta i admesa en general i la resta d'etapes no sols no rep una atenció adient sinó que sol tractar-se amb displicència. «En què és menys admissible buscar com fer una cèl·lula que buscar com fer una molècula?» [18], es pregunta Leduc.

Cal remarcar que aquesta manca d'atenció o rebuig cap a la biologia sintètica que lamenta Leduc es donava sobretot des del món acadèmic, ja que els seus treballs foren tremendament populars. L'espectacularitat dels creixements osmòtics, també anomenats *jardins químics*, arribà a la sala d'estar de moltes llars com un entreteniment familiar. El mateix Leduc afirmava que «és un espectacle meravellós veure un fragment informe de sal de calci fer-se una petxina, una madrepòra o un fong, i això com a resultat d'una força fisicoquímica simple» [19]. L'expectació i les reaccions generades pels se-

guidors d'aquests exercicis químics han quedat immortalitzades en la novel·la de Thomas Mann *El doctor Faustus*, en què el narrador ens descriu l'atmosfera al voltant de la contemplació de les formes que resultaven dels experiments de Jonathan, el pare del músic Adrian Leverkühn: «I, malgrat tot, són mortes, deia Jonathan, gairebé amb llàgrimes als ulls, mentre Adrian era sacsejat per un riure convulsiu que [...] amb prou feines podia contenir. Per la meua part em guardaré prou de dir si aquell espectacle era digne de riure o de plorar.» [20].

La veritat és que les nombrosíssimes il·lustracions de les obres de Leduc amb els resultats dels seus experiments (com són ara formes vegetals o fúngiques, cèl·lules en divisió) són d'una bellesa extraordinària. I és comprensible que despertaren un gran interès en el públic per la seua increïble similitud amb les formes viues. Els treballs de Leduc són un exemple més de com les estructures inorgàniques poden assemblar-se a morfologies i textures biològiques de manera impressionant. Però tot i que els processos que hi ha al darrere de la generació d'aquestes estructures i de la vida sabem que són del tot diferents, el problema clàssic de l'estudi dels orígens de les estructures naturals mitjançant llurs trets morfològics actualment manté tot el seu vigor. La biogenicitat d'estructures identificades al registre geològic més antic (microfòssils i estromatòlits) o d'aquelles formes microscòpiques

trobades al meteorit marcià ALH84001, que alguns identifiquen com a microfòsils, són dos exemples recents de qüestions de remarcable importància científica: la datació de l'origen de la vida terrestre o la detecció de vida extraterrestre [21].

El ressò dels treballs de Leduc va precedir fins i tot la publicació dels seus llibres. El 1902 la revista *The Academy and Literature* es referia a una comunicació de Leduc en un congrés de física en el qual explicava els seus treballs de síntesi de cèl·lules a partir de materials químics diversos. El comentari vincula amb elogis aquests esforços amb les especulacions sobre l'origen de la vida que, en cas de confirmar-se, farien que «l'*homunculus* de Paracels, per bé que potser mai no se'ns aparega en forma visible, no fos després de tot un somni impossible» [22]. Segons ha mostrat Keller, els treballs de Leduc foren àmpliament divulgats en la premsa científica, sobretot d'Anglaterra i els Estats Units, entre 1905 i 1913 [23]. Òbviament, les reaccions foren ben diverses: d'entusiasme científic, de riures o de plors...

Nosaltres hem començat a recollir i estudiar les respostes que la biologia sintètica i les obres d'autors com Loeb, Herrera i Leduc despertaven en científics de l'àmbit hispànic. Per la seua rellevància em referiré ací breument als jesuïtes Eduard Vitòria i Jaume Pujiula i als catedràtics Antonio de

Gregorio Rocasolano i José Rodríguez Carracido [24].

Eduard Vitòria, un químic vitalista

L'alcoià Eduard Vitòria i Miralles (1864-1958) estudià la llicenciatura de ciències (secció fisicoquímica) a la Universitat de València i es doctorà en química a la Universitat Catòlica de Lovaina. Ingressà a la Companyia de Jesús el 1887 i va fundar el Laboratori Químic de l'Ebre, embrió del que després esdevindria l'Institut Químic de Sarrià. Des de 1918 fou membre numerari de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, institució de la qual arribaria a ser president en dues ocasions. Publicà vertaders *best sellers*, com el *Manual de química moderna* (tretze edicions de 1910 a 1944, més de noranta-cinc mil exemplars venuts). Gran divulgador de la química, va fundar el 1921 la revista *Afinidad*. Entre les seues nombroses obres citarem ací el llibre *La catàlisi química: sus teorías y aplicaciones en el laboratorio y en la industria* (1912), en el qual dedica el capítol final a revisar les idees en vigor sobre la catàlisi biològica [25]. És en aquest text on fa explícita la seua opinió vitalista sobre l'activitat biològica i el seu rebuig més palmari de qualsevol intent de traspasar la frontera entre matèria inerta i matèria viva. Molt en particular, el pare Vitòria ataca els treballs de Leduc,

Burke i Bastian i redueix la referència a Herrera a una nota a peu de pàgina, subsidiària de la crítica a Leduc: «Recorden els lectors el fracàs de Leduc, amb motiu de les seues preteses plantes artificials; així com la ridícula creació dels radiobios amb els quals Burke volgué sorprendre el món; el mateix que els imaginats microbis sintetitzats per Bastian. Total: precipitats col·loïdals de naturalesa mineral i privats de tot símptoma de vida.» [26].

Aprofita Vitòria per a carregar amb força contra les aproximacions fisicoquímiques al coneixement del funcionament de la matèria viva perquè «no són pocs els que creuen que han trobat la clau de tots els misteris de la vida en l'estat col·loïdal», però si sabem molt de les propietats i el comportament dels col·loïdes, «ja tenim amb això explicat el misteri de la vida? Vana il·lusió.» [27]. Perquè per molt que separem els components de la cèhula, conegam tots i cadascun dels elements de construcció i els tornem a reunir sense faltar-ne cap, «quin biòleg seria capaç de donar la vida a aquest amuntegament de col·loïdes orgànics? [...] aquest munt exànim de partícules líquides, sòlides i col·loïdes, quedarà sempre com a tal, perquè li falta el seu arquitecte íntim, aquell germen immanent i substancial, director perspicaç i ordinador destre de materials i energies fisicoquímiques, que anomenem “principi de la vida”» [28].

Jaume Pujiula, els dos extrems de la cadena

Jaume Pujiula i Dilmé (1869-1958), natural de Besalú, s'interessà per les ciències naturals durant la seua estada al Col·legi de Sant Josep de València (1893-1901) de la mà del pare Antoni Vicent i Dolz. Ja havia adquirit prèviament coneixements científics en la seua estada a Alemanya. El 1906, després d'ordenar-se sacerdot, marxarà de nou a Alemanya i Àustria a ampliar estudis i prendrà contacte amb científics eminents de l'època. Allà és on començarà la seua tasca rellevant com a embrióleg. Es va doctorar en biologia per la Universitat de Berlín. En tornar a Catalunya fundà el Laboratori Biològic de l'Ebre a Roquetes el 1908, en paral·lel amb la tasca del pare Vitòria. Fou un eloqüent conferenciant i un bon professor de biologia. Si hi ha una característica remarcable de la trajectòria de Pujiula és la d'autor de llibres, a banda de l'extensa relació de treballs de recerca original en el camp de la biologia cel·lular. Durant anys, els textos de Pujiula sobre citologia descriptiva o manuals de laboratori, embriologia o biologia general foren una referència notable, per la claredat expositiva, els esquemes eficaços i l'actualització científica. Fins i tot, va ser autor d'un llibre de text de biologia en llatí, per a l'ensenyament de qüestions fisiològiques i anatòmiques humanes de rellevància moral [29]. Fou president de la

Institució Catalana d'Història Natural (1925-1928), membre de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona i de la de Ciències Naturals de Madrid.

La professora Mercè Durfort, en referir-se al cicle de conferències que Pujiula va impartir al paranimf de la Universitat de València el 1914 [30] convidat per l'Institut Mèdic Valencià, ha remarcat l'antidarwinisme de l'autor [31]. Pujiula acceptava l'evolució de les espècies animals i vegetals, però rebutjava de manera categòrica tant l'origen natural de la vida com l'emergència de la consciència humana al marge d'una intervenció sobrenatural. Tot això ja ho havia fet ben palès cinc anys abans de les conferències de València en una breu monografia sobre l'evolució [32].

En quin sentit el Pujiula evolucionista era antidarwinista? És clar que Darwin no feia les *dues excepcions* que introduïa el pare Pujiula obligat pels prejudicis ideològics, per bé que, a primera vista, Darwin semblava admetre la intervenció divina en l'origen de la vida. És cert que sobre aquest tema no en va parlar mai en públic i que a partir de la segona edició del famós llibre sobre l'origen de les espècies introduí la paraula *Creador* al darrer paràgraf quan proclama que «hi ha grandesa en aquesta concepció que la vida, amb els seus poders diversos, fou insufflada originàriament [pel Creador] en unes poques formes o en una de sola [...]» [33]. Per aquest motiu alguns dels

més fervents seguidors del naturalista anglès, com Ernst Haeckel, li retreien la inconsistència, fins i tot, la poca sinceritat [34]. Tanmateix, trobem referències molt directes a la qüestió de l'origen natural de la vida a la correspondència privada de Darwin [35], publicada molts anys després, tot i deixant clar sempre l'opinió que la ciència no era prou madura per a atacar aquest complex problema: «Passarà encara algun temps abans que vejam al «llet, protoplasma, etc.», engendrant un nou animal. Però m'he lamentat molt d'haver-me sotmès a l'opinió pública i haver emprat la paraula del Pentateuc, *creació*, amb la qual només volia dir «sorgit» per algun procés totalment desconegut. És una estupidesa pensar ara en l'origen de la vida; també podríem pensar en l'origen de la matèria.» [36]. D'altra banda, Darwin dedicà a l'origen natural de l'espècie humana un esplèndid llibre publicat el 1871 [37].

El fet que Pujiula rebutgés un origen natural de la vida recolzava, com era habitual en l'època, en la contundent demostració experimental de Pasteur i de John Tyndall de la impossibilitat de la generació espontània. Per al pare Pujiula, Pasteur i les seues «clàssiques experimentacions de brous i aire esterilitzats» eren un do de la Providència Divina perquè «aquest Senyor que tot ho regeix [ha fet] que es demostrés amb tota l'evidència de què és capaç la ciència positiva [que] la generació espontània [és] un ver-

tader error científic, confirmant-se una vegada més que la Naturalesa, ben estudiada i entesa, com a obra del Creador, dóna eloqüent testimoni de la seua dependència del Ser Suprem que la va fer» [38]. Herrera aprofitarà per a satiritzar aquests excessos assenyalant que «l'Es-glésia, idòlatra de Pasteur, geni i fanàtic, malauradament, baveja de ràbia davant la plasmogènia» [39].

Pujiula dedicà una de les conferències de València de manera específica a la síntesi de vida i, en particular, a criticar els experiments de Leduc, d'Herrera i, fins i tot, de Loeb, i a fer un atac inclement a aquests esforços [40]. Conclou Pujiula la conferència proclamant que «amb l'obtenció artificial d'estructures que recorden les orgàniques, podem potser demostrar que hi ha als organismes vivents fenòmens de composició i descomposició, i que hi entren en joc forces fisicoquímiques; però mai no aconseguirem combinar-les ni dirigir-les de manera que al final resulte, no dic ja un organisme, ni tan sols una cèl·lula, ni una molècula de substància viva».

Herrera tindria molt en compte l'atac de Pujiula. En un tractat sobre plasmogènia publicat a Barcelona el 1925, escriu el científic mexicà en el seu estil típic: «Altre enemic mortal (feliçment) de la plasmogènia és Jaume Pujiula, que ens ataca en les pàgines 60 i 61 [del llibre de 1915 *La vida y su evolución filogenética*], encara que ens honora en fer-

ho en el mateix llibel en què destrossa Haeckel. A Leduc, per descomptat, li diu horrors.» [41].

En altres obres, el pare Pujiula continuà criticant i refutant amb igual vehemència els intents plasmogenistes. És el cas de l'article «Plasmogenia» a la primera edició de l'*Enciclopedia Espasa* (1921) [42] o la inclusió d'aquesta qüestió vint anys després dins del llibre *Problemas biológicos* [43]. En aquest text Pujiula inclou comentaris d'aquest caire: «si hom vol tenir la humorada de llegir i repetir els experiments dels plasmogenistes, acaba per riure-se'n, tenint-los per necis o farsants, si és que de veritat i amb sinceritat creuen que produeixen vida. Que mescles de sals i substàncies en estat col·loidal, acompanyades de vegades de reaccions químiques, poden originar estructures i fenòmens, fins i tot cridaners, que ens recorden d'altres que van associats a la matèria viva, o imiten, per bé que de manera remota, formacions organitzades, ho comprenem sense dificultat; el que no comprenem i tenim per una ridiculesa és que els plasmogenistes s'atrevesquen a anomenar *vida* o *fenòmens vitals* a coses semblants.»

*Antonio de Gregorio Rocasolano,
abans químic que catòlic*

Antonio de Gregorio Rocasolano (1873-1941), natural de Saragossa, es va lli-

cenciar en ciències, secció fisicoquímica, per la Universitat de la seua ciutat natal. Es doctorà a Madrid el 1897. El 1902 va aconseguir la Càtedra de Química General de la Universitat de Barcelona, per bé que el mateix any la va permutar per la de Saragossa, on romangué fins a la jubilació. Gran part de la seua activitat recercadora la va dedicar a la química de col·loides així com a la bioquímica agrícola i mèdica. En el camp dels col·loides va assolir un reconeixement internacional. Fou el fundador i director del laboratori d'investigacions bioquímiques de Saragossa. A la primavera de 1921 va realitzar un cicle de conferències sobre química biològica al paranimf de la Universitat de València que va servir de punt de partida de les activitats del laboratori de bioquímica, creat pel catedràtic de Química de València Luis Bermejo i instal·lat a la primera planta del vell edifici del carrer de la Nau [44]. Rocasolano és autor, entre d'altres obres, d'un remarkable *Tratado de bioquímica* (Saragossa, Gambón, 1928).

Al primer capítol del seu esplèndid llibre *Estudios químico físicos sobre la materia viva* [45], Rocasolano fa una detallada descripció del coneixement de l'època sobre les bases materials de la vida, una revisió de les concepcions científiques i filosòfiques anteriors i una exposició del problema de l'origen de la vida i dels intents experimentals d'abordar-lo. Es fa ressò dels treballs de Leduc,

Loeb i Herrera, entre d'altres, i en considerar el camp d'estudi de la *biología sintética*, compara la metodologia en química orgànica sintètica amb la que hauria de seguir una vertadera biologia científica. Considera de gran interès que els investigadors treballen en la «síntesi de vida, reproduint en medis inerts, formes i fins i tot estructures elementals de la matèria viva [...] perquè demostren la decisiva intervenció de les accions fisicoquímiques en la determinació de les formes dels éssers vius, i perquè reproduïxen amb matèria inerta, alguns fenòmens considerats exclusius de la matèria viva» [46]. Rocasolano reconeix la denominació *plasmogènia* donada per Herrera a aquests intents. Considera l'autor aragonès que aquests treballs, que han meregut crítiques molt dures per part d'alguns científics, «no s'han de silenciar i mereixen tenir-se en compte [...] perquè significa que no és necessària la intervenció de cap altra força a les presents a la matèria inerta, per tal de produir formes d'éssers vius» [47]. Matisa, però, Rocasolano que això no equival a convertir matèria inerta en viva en el laboratori, afirmació que serveix, segons ell, tant per a reclamar de manera injustificada l'assoliment d'aquesta fita com per a desfermar les crítiques d'aquells que sostenint idees contràries pretenen «la poc pietosa finalitat de satiritzar la investigació oposada a les seues opinions» [48].

És possible que el fervorós catòlic Rocasolano estigués criticant l'actitud dels jesuïtes Vitòria i Pujiula? No ho sabem del cert, però sí que sabem que el pare Pujiula li va contestar per escrit un grapat d'anys després al seu llibre de 1941 *Problemas biológicos*. Així, Rocasolano exposa sota l'epígraf «La vida de la matèria és un fenomen fisicoquímic» [49] que «deixant fora de les ciències naturals el misteri del pensament, el de la consciència i tots els actes propis de l'ànima humana que Déu crea i a Déu torna, no admetem que estiguen fora de l'estudi de les ciències naturals tots els altres fenòmens que són conseqüència de la vida de la matèria, o siga, tots els fenòmens vitals en els quals la matèria es transforma sense cessar». I Pujiula no va passar per alt aquest important detall. Un catòlic conseqüent hauria de deixar fora de l'escrutini científic tant l'origen de la ment com el de la vida inicial i per això Pujiula va criticar la lleugeresa de Rocasolano, que, en matèria d'origen de la vida i funcionament de la cèl·lula, va demostrar ser abans químic que catòlic. El pare Pujiula va retreure precisament a Rocasolano que no adoptàs una posició vitalista. Després de citar literalment la frase anterior de Rocasolano, l'autor de Besalú afegeix: «[la causa material i immediata de molts fenòmens de la matèria viva es poden buscar en la matèria i la seua energia] però entenem que això com a màxim podrà explicar l'aspecte fi-

sicoquímic del protoplasma; no la *teleologia* de la matèria viva i el seu aspecte filosòfic, que és el principal i allò que obliga a admetre en els éssers vius una perfecció superior a la matèria bruta; perfecció a la qual no s'arriba, al nostre judici, per passos insensibles des de la matèria bruta o inerta que diuen» [50].

*José Rodríguez Carracido,
un bioquímic evolucionista*

José Rodríguez Carracido (1856-1928), natural de Santiago de Compostel·la, estudià farmàcia a la Universitat compostel·hana i es doctorà a la de Madrid el 1875. Primer fou catedràtic de Química Orgànica (1881) i després de Química Biològica (1898) a la Universitat de Madrid. Va ser autor de diversos llibres de text que assoliren un èxit més que notable i que es poden considerar clàssics, en particular, el seu *Tratado de química orgánica* (1888) i el *Tratado de química biológica* (1903), el primer text d'aquesta matèria en llengua espanyola. En les diverses bibliografies publicades es compten gairebé cent noranta textos, entre llibres, opuscles i articles. Molts dels articles de la seua recerca sobre química de proteïnes es publicaren en francès, cosa que li reportà reconeixement arreu. Arribà a ser rector de la Universitat Central, de Madrid, (des de 1916 fins a 1927), acadèmic de ciències (1887), de medi-

cina (1906) i de la llengua espanyola (1908). En l'àmbit cívic impulsà la creació de l'Associació Espanyola per al Progrés de les Ciències, que va presidir, i de la Junta per a l'Ampliació d'Estudis i Investigacions Científiques. Fou membre honorari de la Societat de Biologia de Barcelona (l'actual Societat Catalana de Biologia) i participà en de les seues activitats científiques. La necrològica de Carracido apareguda a la revista *Treballs de la Societat de Biologia* s'acompanya d'una fotografia del bioquímic gal·lec amb la dedicatòria: «Al Dr. Pi Suñer, mi querido discípulo y hoy eminente maestro».

La sòlida formació química de Carracido i els seus profunds coneixements de la incipient bioquímica de la seua època, en especial en el camp de les proteïnes, li feren apreciar les principals dificultats en abordar un problema com el de la síntesi artificial de vida. Va criticar de manera clara que els intents plasmogenistes ignoraren el que ja se sabia sobre la composició química de la matèria viva: «La producció d'aquestes pseudofomes organitzades l'elevà el professor d'història natural de Mèxic, L. Herrera, a la jerarquia de nova ciència anomenada *plasmogènia*. Induïts, no pel desig de veure realitzada la generació espontània, sinó pel més ambiciós de la *biologia sintètica*, els plasmogenistes prescindeixen de la composició química de la matèria viva, combatent el que

anomenen “dogma de la constitució albuminoide”, i el substitueixen pel de la sílice col·loïdal» [51]. Tanmateix, Carracido no negava la possibilitat, remota potser, de la fabricació de vida. Més aviat volia manifestar la seua convicció que el grau de maduresa de la bioquímica no era suficient per a resoldre amb èxit aquesta important qüestió: «És molt lògic el desenvolupament de l'estudi experimental dels fenòmens vitals i molt útils els seus resultats per a la il·lustració de la morfologia i fisiologia dels organismes; però el propòsit immediat de síntesi biològica, sinó per absurd, per prematur, el conceptue avui tan irrealitzable com el dels alquimistes per a transmutar els elements, sense la tasca química prèvia dels segles posteriors. A l'afany actual de la plasmogènia es pot aplicar la locució que correspon a tots els problemes plantejats sense tenir les dades indispensables per a resoldre'ls, que és: *no enselles el cavall abans d'embridar-lo*» [52].

Inspirat pels èxits de la química orgànica, desenvolupada al llarg del segle XIX, proposava que la bioquímica havia de seguir el mateix camí, pas a pas, anant d'allò més simple al més complex, per arribar finalment, potser, a la vida artificial: «No condemne l'aspiració [de la síntesi de vida] com un afany absolutament irrealitzable, sinó com a prematur en l'estat actual dels nostres coneixements científics, incapaços de la producció sobtada de les formes més rudimentà-

ries de *veritable* matèria viva. [Si] la bioquímica sintètica redueix la matèria viva a les seues més senzilles diferencials i les integra després progressivament i gradualment [...] potser en acabar el segle que està començant es veja reproduït el procés de la química orgànica [sintètica] en el camp de la bioquímica. Si això s'arribés, i no sé si peccaré d'ihlús en creure que s'hi arribarà, encara que limitada la síntesi a l'expressió més rudimentària de matèria viva, ningú no posarà en dubte que els únics fonaments positius de la biologia són els de la bioquímica.» [53].

2. El lligam entre la síntesi de vida, la seua definició i el seu origen

El desenvolupament de la bioquímica després de la Segona Guerra Mundial ha estat espectacular [54]. L'ús generalitzat dels isòtops radioactius permeté de cartografiar les rutes metabòliques. La combinació de les tècniques d'anàlisi genètica amb els desenvolupaments metodològics d'anàlisi estructural (particularment la cristal·lografia de difracció de raigs X) obrí el món de l'arquitectura de les macromolècules (proteïnes i àcids nucleics) i l'exploració de la relació entre estructura molecular i funció biològica. A partir del model de la doble hèlix del DNA de James D. Watson i Francis C. Crick, que acaba de complir cinquanta

anys, i el desxiframent del codi genètic (dècada de 1960), els principis fonamentals de la biologia molecular quedaren establerts. En el període de 1961 a 1978, Peter Mitchell i d'altres traçaren les explicacions bàsiques de com els éssers vius transformen les diferents formes d'energia a escala molecular, incorporant l'estructura cel·lular al reialme de les reaccions bioquímiques. Es pot afirmar que la dècada de 1980, amb l'explosió dels mètodes d'enginyeria genètica, inicia l'època de les aplicacions dels coneixements de la biologia molecular, la marxa accelerada que porta de la comprensió a l'acció.

Aleksandr I. Oparin, la ciència de l'origen de la vida

Si hi ha un autor que serveix de pont intel·lectual durant el desenvolupament de la biologia del segle xx és el bioquímic rus Aleksandr I. Oparin (1894-1980), iniciador de l'estudi científic rigorós de l'origen de la vida. L'historiador John Farley [55] considera que Oparin va resoldre la tensió que es vivia des dels temps de Darwin entre la necessària i coherent acceptació d'un origen natural de la vida, dins del pensament evolucionista, i la incontestable rotunditat dels experiments de Pasteur i Tyndall, que ningú no havia aconseguit enfosquir mínimament. Oparin, des del seu llibre pioner de 1924, fou ca-

paç d'adoptar una postura eclèctica que incorporava les novetats bioquímiques al seu esquema explicatiu. Tot i fer gravitar el seu model de l'origen de la vida al voltant del caràcter primitiu del metabolisme i de l'organització cel·lular, al llarg de la seua obra incorporà els coneixements genètics i, fins i tot, inclogué els àcids nucleics entre els ingredients de les seues provatures experimentals [56].

Si bé el seu opuscle de 1924 no es traduí a l'anglès fins al 1967 [57], la seua obra més elaborada publicada en rus el 1936 fou ràpidament coneguda i acceptada mercès a la seva traducció a l'anglès dos anys més tard [58]. Després de rebutjar raonadament opcions com la generació espontània i la panspèrnia, Oparin ofereix en aquest llibre una detallada exposició de l'origen de la vida per evolució química. Incorpora els coneixements astronòmics, geològics i biològics de la seua època per tractar d'imaginar les condicions i els ingredients necessaris per al naixement de les primeres cèl·lules a la Terra primitiva: quelcom semblant a uns simples bacteris anaeròbics fermentadors de la matèria orgànica prebiòtica. L'autor considera legítim, per tal de culminar la recerca experimental sobre l'origen de la vida, fabricar vida al laboratori. Amb una terminologia que delata la immaduresa bioquímica del moment, Oparin proclama que «tenim al davant el problema colossal d'investigar cadascun dels estadis separats del procés evolutiu,

tal com els hem exposat ací. Cal aprendre de l'estructura dels sistemes orgànics col·loïdals, dels enzims, de l'organització protoplàsmica, etc. El camí que tenim al davant és dur i llarg, però sens dubte ens porta vers el coneixement definitiu sobre la natura de la vida. La producció o síntesi artificial de coses vivents és una destinació molt remota, però no inabastable, d'aquest camí» [59]. El primer llibre d'Oparin conegut a Occident era considerat pel premi Nobel Halrold C. Urey com la contribució més brillant en el camp de l'origen de la vida, tant, que en va recomanar la lectura al seu estudiant de doctorat, Stanley Ll. Miller, mentre aquest preparava el que seria la primera simulació experimental amb èxit d'un dels postulats d'Oparin: la síntesi abiòtica de compostos orgànics en l'atmosfera primitiva com a pas essencial de l'evolució química cap als sistemes vivents més antics [60]. Malgrat la reacció mediàtica davant l'experiment de Miller, que semblava que era la solució definitiva al problema de l'origen de la vida, no cal perdre de vista que encara hi ha un enorme buit científic entre la més complicada de les mescles de compostos químics i la més senzilla de les cèl·lules vives.

En la seua obra de 1957, *The origin of life on Earth*, àmpliament coneguda ací mitjançant la seua versió espanyola [61], Oparin proposa que «l'anàlisi detallada dels processos metabòlics ens

permetrà finalment arribar a la seua reproducció artificial al laboratori [...] mitjançant procediments infinitament més ràpids que els emprats originalment per la Naturalesa» [62]. En un llibre publicat quatre anys després, Oparin reflexiona sobre el problema de definir la vida i lliga de manera indissociable aquesta qüestió científica i filosòfica amb la recerca de l'origen de la vida. Malgrat el reconeixement que la síntesi fins i tot de les formes més simples de vida s'ha d'estudiar *encara* com un objectiu *naïf*, atesa la fragmentada visió que tenim dels éssers vius, sosté que «la síntesi de vida ha de començar a partir d'aquells sistemes que es formaren com a punt de partida de la vida a la Terra» [63]. O siga, que un programa de recerca sobre l'origen de la vida ha d'incloure, segons Oparin, un intent experimental de simular les etapes més primerenques del procés, com a recolzament sòlid de la seua plausibilitat. Així, el problema de la definició de *vida*, l'estudi del seu origen i l'intent de síntesi artificial de sistemes vivents queden intel·lectualment lligats. Si ens posem d'acord sobre l'essència, molecular i cel·lular, de la matèria viva, ens acostem a l'expressió del que és la vida mínima (quins són els components i processos mínims per a donar suport a l'existència de la més simple de les cèl·lules?) i pot ser que tracem les bases de les estratègies experimentals per reproduir-la al laboratori.

3. Definir la vida, una tasca complicada

Tenim ara un coneixement molecular i cel·lular suficient per a intentar una definició de vida *tal com la coneixem*? Podem tractar d'universalitzar aquesta definició, assajant de distingir entre allò que és necessari i el que és contingent? D'altra banda, estem en condicions de deixar de considerar la qüestió de la síntesi d'un ésser viu com un objectiu científic *encara naïf*? El coneixement biològic és prou madur ara tant per a tractar de definir la vida com per a fabricar-la? Ja hem aconseguit *embridar el cavall*?

Definir la vida no és una tasca fàcil. Són molts els intents i els enfocaments i, *encara més*, hi ha qui afirma que mai no serà possible fer-ho, si més no, abans de tenir una teoria biològica ben fonamentada [64]. És clar que al llarg de la història la paraula *vida* no ha significat el mateix. Però més enllà de fer llistes de propietats, de les quals la més recent, però no la més encertada, es deu a Daniel E. Koshland, Jr. [65], hem d'intentar de deduir aquells principis generals i universals que emanen de l'estudi actual de la matèria viva i tractar de comprimir-los en una frase. Dient-ho amb aforismes de Jorge Wagensberg: «Què és la vida? La intersecció de tots els éssers vius» i «Comprimir és comprendre» [66]. Alguns biòlegs teòrics, com Stuart Kauffman, pensen que per aquesta via podrem arribar a

una *biologia general*, més enllà de la biologia terrestre [67].

Pier Luigi Luisi [68] ha revisat la definició operativa d'*ésser viu* de la NASA («sistema químic automantingut capaç de sofrir evolució darwiniana») tractant de refinar-la, mentre que a la seua tesi doctoral, Kepa Ruiz-Mirazo [69], a més d'aquesta n'ha revisat críticament la definició autopoètica («un sistema capaç d'un automanteniment com a conseqüència d'una xarxa interna de reaccions que regeneren tots els components del sistema»). Nosaltres hem proposat una definició amb vocació universal: «un ésser viu és qualsevol sistema autònom amb capacitat d'evolució oberta» [70]. L'autonomia fa referència als aspectes d'autoconstrucció i relació amb l'entorn, mentre que l'evolució oberta indica la capacitat de produir una varietat il·limitada de sistemes equivalents. Els requeriments materials d'ambdues propietats es relacionen amb la cel·lularitat (és a dir, el confinament de tots els components químics dins d'un recinte espacial separat de l'entorn per una membrana), la capacitat de transduir energia (ús de monedes bioenergètiques per a transformar diverses formes d'energia) i l'existència de dos tipus de polímers (registres genètics i catalitzadors) que permeten tant el flux d'informació com l'establiment de xarxes metabòliques. Són els ingredients químics i físics necessaris i suficients per a acoblar els fluxos de matèria,

energia i informació que operen a través dels éssers vius.

La nostra definició, hereva de molts esforços anteriors de definir la vida mínima, ben en particular de l'obra del bioquímic Harold J. Morowitz [71], assaja de reunir els dos vessants essencials del fenomen biològic: l'individual i l'historicocol·lectiu. Dit d'altra manera: l'ésser viu és una porció de matèria amb dues biografies. D'una banda, la trajectòria sincrònica, el desenvolupament ontogenètic derivat de la interacció del(s) genoma(es) amb l'entorn, expressat a través de l'organització cel·lular i al llarg de la vida de l'individu. De l'altra, la trajectòria diacrònica, la successió filogenètica que ens uneix a tots els organismes terrestres amb un origen comú, a través d'un lligam que s'estén al llarg dels darrers quasi quatre mil milions d'anys.

El vessant historicocol·lectiu, és a dir, que els organismes vius són el resultat d'un procés evolutiu i que es manifesten per mitjà de fenòmens peculiars, com ara l'adaptació a l'ambient, fa de la vida un fenomen estrany per als físics. En la història recent de la biologia, especialment la molecular, veiem com nombrosos físics de formació deriven la seua activitat recercadora cap a l'àmbit dels éssers vius. Algunes vegades hem vist també que aquests físics no han estat capaços de reconèixer ben bé l'estrany territori que trepitjaven. Com

han assenyalat encertadament científics de l'alçada de Linus Pauling o John Maynard Smith, alguns físics no han sabut copsar la naturalesa evolutiva del fenomen biològic, ni tampoc la base química del seu funcionament. L'exemple més paradigmàtic que tenim és el d'Erwin Schrödinger, un dels pares de la mecànica quàntica, que al seu llibre *Què és la vida?* [72] conjectura la necessitat de noves lleis físiques per a fer compatible el comportament dels éssers vius, pel que fa a l'estabilitat de la informació genètica, amb els postulats de la mecànica quàntica. Aquest llibre d'Schrödinger deu ser, dins la bibliografia científica, una de les obres que ha suscitat les reaccions més diverses, fins i tot antagòniques. Alguns historiadors de la ciència, especialment els que tenen una formació en física, admiren Schrödinger amb raó i sostenen que les seues idees «tingueren un influx molt considerable sobre els progressos de la biologia» [73]. No obstant això, Schrödinger, a més d'ignorar els mecanismes químics, com ara l'especificitat del reconeixement molecular i la direccionalitat que imprimeix l'enllaç d'hidrogen coneguts ja a l'època, s'inspirà en models genètics equivocats i va buscar la resposta on no era. En paraules de Pauling, «Schrödinger no féu cap contribució a la nostra comprensió de la vida.» [74]. Un fenomen semblant l'estem observant quan actualment alguns físics teòrics (l'exemple més notable dels

quals seria Roger Penrose) tracten també de reduir les explicacions del funcionament del cervell humà i de l'emergència de la consciència a fenòmens quàntics, ignorant tot un univers d'interaccions neuroquímiques que són el territori basal del fascinant món de la ment humana.

4. La síntesi de vida ara

Literatura i ciència, una relació fecunda

El coneixement científic més avançat ha estat sovint inspirador fructífer de la literatura. Poques vegades la relació entre ciència i literatura ha estat més fecunda que en l'exercici especulatiu de la possibilitat de fabricar un ésser viu. La mateixa idea dels poders gairebé il·limitats que atorga el coneixement dels secrets més íntims de la natura ha originat figures mitològiques eternes de l'alçada d'Adam i Eva, Prometeu o Faust, amb totes les seues derivacions filosòfiques i morals. En tots els casos, l'acceptació del deler per saber, considerada natural en els humans, va lligada alhora amb la por del desconegut.

Amb tot, si hi ha un personatge de ficció que ens ve a la ment a l'instant quan pensem en la creació de vida és, sens dubte, el doctor Victor Frankenstein, protagonista de la novel·la de Mary W. Shelley [75]. Aquesta obra, que es va guanyar ràpidament el favor del públic i

que és àmpliament coneguda a través de versions teatrals i cinematogràfiques més o menys fidels, ha estat objecte d'estudi en els darrers anys per crítics literaris, historiadors i filòsofs. M'interessa remarcar ací un aspecte poc difós d'aquesta narració publicada a principis del segle XIX, potser una de les darreres representants de la novel·la gòtica i originada en una contesa literària entre amics, Lord Byron, Percy B. Shelley i la seua esposa Mary, el doctor Polidori i Claire Clairmont, una nit d'estiu de 1816, en què es tractava que cadascú escrigués un «conte de fantasmes». Mary Shelley va ser la primera d'acceptar-ho i començar una narració [76]. Un fet molt significatiu em sembla que és, com assenyala la historiadora Isabel Burdiel, que Mary Shelley «basà la figura de Victor Frankenstein i el seu esforç per crear una nova espècie humana a partir de matèria orgànica morta (mitjançant l'ús de la química i l'electricitat) en la investigació més avançada del segle XIX» [77]. En efecte, Frankenstein és un científic amb una sòlida formació que està convençut que no hi ha res de màgic ni sobrenatural en la vida. Malgrat haver devorat en la seua joventut les obres cabdals de l'alquímia, els seus professors universitaris el convenceran que la química i la física ofereixen vies d'explicació més sòlides i plausibles per al funcionament de la vida. Així, el professor de química del jove Frankenstein, el senyor Waldman, li

comenta que «els antics professors d'aquesta ciència [l'alquímia] van prometre coses impossibles i no van fer pas res. Els mestres actuals prometen ben poc [però] han aconseguit miracles efectius.» Miracles en sentit figurat, és clar. Perquè segons Waldman els científics del moment «penetren els secrets de la natura i mostren com actua en els llocs més amagats» [78]. A partir del dia que va conèixer Waldman, Frankenstein es va convertir a «les ciències naturals i, en particular, la química, en el sentit més ampli del terme» [79].

L'autora de la novel·la basà la situació anterior en els progressos científics fets per personatges com William Harvey, descobridor de la circulació de la sang, Erasmus Darwin (l'avi de Charles Darwin), un evolucionista precoç que serà citat com a *autoritat* en el mateix pròleg del llibre [80], Sir Humphry Davy, il·lustre químic anglès, o Luigi Galvani, físic i metge italià estudiós dels efectes de l'electricitat sobre els animals. Després de molt de temps d'estudi i sacrifici, Frankenstein arribarà a «descobrir la causa de la generació i la vida» i a reconèixer la capacitat «d'animar la matèria exànime» [81]. Així, doncs, amb fragments de matèria viva ja morta, el doctor Frankenstein serà capaç de reanimar un cos inert. Les conseqüències que això li comportaria són de sobres conegudes.

Cent vuitanta anys després que la jove Shelley publicués la seua primera

novella, l'autor holandès Harry Mulisch treia a la llum *El procediment*, una narració amb visibles ressonàncies d'aquella en què exposa les vicissituds de Victor Werker, un científic contemporani que aconsegueix formes vives elementals a partir de matèria mineral [82]. Mulisch es documenta àmpliament amb les obres d'autors com Oparin, Miller, A. Graham Cairns-Smith o Manfred Eigen, que han abordat, des de perspectives científiques ben diverses, el problema de l'origen de la vida. Werker, partint de les idees de Cairns-Smith sobre el possible paper de les argiles en la formació de les entitats vives més primitives, argumenta, en un diàleg imaginari amb la seua filla morta, que el que ell ha aconseguit «no és un miracle [sinó que] he eliminat una frontera metafísica en esborrar el límit entre la química i la biologia» [83]. Si bé Mulisch ens planteja la paradoxa que Werker siga capaç de fabricar *eobionts* al laboratori però es trobe profundament desolat davant la impotència de no poder evitar la mort de la seua filla, el seu èxit científic és reconegut com una fita cabdal, tot i l'inesperat desenllaç de la novella.

Estratègies per a la síntesi de vida

Per a exposar les estratègies principals actuals per a la síntesi de vida al laboratori, seguirem els dos models literaris anteriors. La fabricació de vida es podrà

aconseguir: I) a la manera de Victor Frankenstein o de dalt a baix: partint d'éssers —cèl·lules procariòtiques— de per si simples i fent un exercici, teòric i experimental, de major simplificació arribant a la llista de gens mínims per a la vida; II) o a la manera de Victor Werker o de baix cap amunt: partint de conceptes (definicions) específics i fonamentals i implementant-los químicament.

I) La genòmica comparada i els mètodes experimentals de mutagènesi han permès de desenvolupar el concepte de *genoma mínim*. Es tracta, en definitiva, de determinar quants i quins gens constitueixen el repertori mínim per a la vida.

Per a un genoma mínim s'ha interferit un llista teòrica a partir de la comparació informatitzada dels dos primers genomes bacterians seqüenciats: *Haemophilus influenzae* (1,83 Mb o un DNA d'1,83 milions de parelles de bases de llarg) i *Mycoplasma genitalium* (0,58 Mb o un DNA de 580.000 parelles de bases) [84]. Els autors de l'estudi proposaren una llista de 256 gens conservats com el repertori més proper al genoma mínim bacterià. Tanmateix, alguns d'aquests gens no són essencials per a *Mycoplasma*, com ho mostra un estudi experimental realitzat pel grup de Craig Venter, en el qual es va sotmetre aquest bacteri a una mutagènesi generalitzada usant transposons [85]. En aquest tre-

ball s'arriba a un repertori de gens essencials d'uns 350, dels quals un centenar són de funció desconeguda. D'altra banda, la inactivació sistemàtica de gens en el bacteri *Bacillus subtilis* en condicions de bona nutrició ha conduït a la xifra de 192 gens indispensables d'un total de més de 4.000. Anàlisis addicionals i treballs d'altres autors permeten de proposar que un bacteri pot sobreviure amb només 271 gens [86].

Una altra via d'atac consisteix a comparar de manera sistemàtica els genomes complets de microorganismes que han sofert processos evolutius de reducció dràstica del seu contingut genètic, com és el cas dels bacteris endosimbiòtics d'insectes. De moment, s'han publicat els del gènere *Buchnera* [87], que habiten dins els pugons, *Wigglesworthia* [88], que s'associen a les mosques tse-tse i, més recentment, *Blochmannia* [89], que es troben dins les formigues fuster. El grup de genètica evolutiva de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva de la Universitat de València, dirigit pel professor Andrés Moya, ha completat una de les seqüències de *Buchnera* i la de *Blochmannia*. De moment, la comparació de cinc genomes d'endosimbionts porta a un repertori comú de 313 gens, dels quals 179 es troben al genoma del paràsit obligat *M. genitalium*. El repte consisteix a elaborar un mapa metabòlic mínim que, en connexió amb l'ambient on habita el micro-

organisme, siga coherent amb el mode de vida endosimbiòtic.

També s'han inferit llistes deduïdes teòricament. Així, Luisi i els seus col·legues han arribat a la conclusió que una cèl·lula completa (amb DNA i RNA i tota la maquinària per a la seua expressió) necessitaria uns cent cinquanta gens; una amb un ribosoma (la factoria cel·lular de les proteïnes) simplificat uns cent, i una de reduïda en extrem, només uns quaranta-sis [90]. Tot això basat en una conjectura agosarada: aquestes cèl·lules mínimes viurien en un ambient amb tot de metabòlits disponibles, els quals podrien accedir a l'interior cel·lular sense impediments.

És clar que cada genoma mínim deduït a partir del ventall d'estratègies teòriques o experimentals exposades ací serà diferent en el detall, ja que segons quin siga l'entorn i estil de vida del microorganisme, la llista de gens variarà. Com bé ha assenyalat Morowitz, la consideració dels factors ecològics és imprescindible a l'hora de discutir sobre què és una cèl·lula mínima, així com d'argumentar quins serien els primers passos de la vida a la Terra [91]. Al capdavall, caldrà fer comparacions globals entre els diferents genomes mínims per a treure conclusions sobre quines funcions metabòliques, en l'àmbit de la transformació energètica o la transmissió de la informació genètica, per exemple, resulten irreductibles. És possible que aquest

repertori s'assembla al que Kauffman anomena la «mínima complexitat imprescindible» per a ser un ésser viu independent molt simple, com degueren ser les cèl·lules més primitives [92].

D'altra banda, Venter i el premi Nobel Hamilton O. Smith planegen recollir tota la informació possible per tal de sintetitzar un genoma mínim i després introduir-lo en una cèl·lula sense DNA, però dotada de tots els components necessaris per a expressar aquest genoma sintètic. Aquesta estratègia à *la Frankenstein* pot permetre de corroborar que la llista de gens i les seqüències reguladores requerides per a la seua correcta expressió deduïdes prèviament són necessàries i suficients per a donar suport a la vida cel·lular. L'objectiu final és disposar d'un sistema per a dissenyar organismes nous amb capacitats metabòliques predeterminades i amb aplicacions biotecnològiques potencials [93]. L'anunci d'aquestes intencions ha estat acompanyat de polèmiques, fins i tot, ètiques [94].

II) Una estratègia de síntesi de vida *de baix cap amunt* ha de partir d'una definició específica de vida i del convenciment que podem convertir-la en un objecte químic al laboratori; un objecte que resulte d'un compromís entre la simplicitat de l'autoorganització i la complexitat que manifesten les propietats essencials d'un organisme vivent, atesa la

definició de *vida* que hem decidit adoptar. Així, per als seguidors del concepte d'*autopoesi* (proposat inicialment pels científics xilens Francisco Varela, Humberto Maturana i Ricardo Uribe el 1974 [95]) per a tenir una entitat viva artificial seria suficient disposar d'un sistema automantingut que genere els seus propis components. En el límit, seria una simple vesícula o bombolla molecular constituïda per molècules lipídiques capaces d'autoorganitzar-se. Per bé que a primera vista es tractaria de sistemes molt senzills, la seua implementació química no està resultant gens trivial. Com a màxim s'han descrit un parell de sistemes químics que consisteixen en una reacció que genera els components de membrana que s'incorporen a la vesícula espontàniament. Una vegada assolida una grandària crítica, les vesícules s'escindeixen protagonitzant el que seria l'expressió més simple d'una reproducció [96]. D'altra banda, a Kauffman li bastaria teixir una xarxa complexa i interconnectada de reaccions químiques autocatalítiques per a veure sorgir la vida, com una propietat emergent general d'aquests sistemes físics. Segons ell, «no falta gaire» per a saber si és fàcil o no generar al laboratori aquests sistemes moleculars autoreproductius [97]. De moment, les provatures no han anat més enllà de les simulacions computacionals i d'uns experiments químics d'una senzillesa extrema. Amb la nostra definició a la mà, es-

taríem, però, a menys de la meitat del camí de la síntesi de vida.

El descobriment dels ribozims (RNA amb capacitat catalítica) i el desenvolupament dels sistemes experimentals de mutació i selecció de RNA *in vitro* han donat vigor a la idea d'un món de l'RNA (una biosfera primitiva de cèl·lules sense capacitat de síntesi proteica antecessora de l'actual), així com a la possibilitat de sintetitzar un RNA autoreplicatiu, és a dir, que es copie a si mateix a partir de components més simples [98]. D'aquesta important troballa futura en tenim uns resultats experimentals tímids però esperançadors: s'ha aconseguit un ribozim que és capaç de copiar un petit fragment de motlle molecular, d'uns catorze monòmers, a partir dels substrats naturals de la síntesi de l'RNA [99]. Resulta raonable pensar que, en reunir l'estratègia autopoètica basada en el disseny de vesícules automantingudes amb la síntesi d'un ribozim autoreplicatiu, els resultats positius són a prop. Hom podria disposar així d'unes cèl·lules sintètiques simples amb capacitat de créixer i dividir-se, amb el concurs com a mínim d'un ribozim replicador i d'un altre capaç de fabricar els components de la vesícula [100]. Per a nosaltres aquest seria un bon model del que podríem anomenar *protovida*.

Pel que fa a la rellevància d'aquests experiments en relació amb l'estudi de l'origen de la vida vull remarcar

la meua visió agnòstica: la manera que finalment pugam trobar de fabricar en el laboratori sistemes autopoètics i autoreplicatius no demostrarà que a la Terra primitiva la química *descobriria* aquests processos d'igual manera, amb els mateixos components i mecanismes químics. Serà, això sí, la demostració que l'origen de la vida és un problema essencialment químic, sense cap pas misteriós. La síntesi química de vida és encara un *ignoramus*. L'origen de la vida serà sempre un *ignorabimus*.

Sens dubte, *l'estratègia de Frankenstein* ens indica un camí més immediat i ràpid, per bé que, en rigor, aquesta dreuera no representa una vertadera *síntesi* de vida sinó més aviat l'acoblament de components cel·lulars artificials o manipulats que esperem que, en reunir-los, manifestaran les propietats dels sistemes vivents. Aquesta via aproxima la definició de *vida* a la llista mínima de gens per a viure i ignora l'origen de tota la informació epigenètica i estructural necessària per a donar significat al genoma. És una estratègia més tecnològica que científica. Tanmateix, *l'estratègia de Werker*, de fabricació d'un sistema viu *de novo*, tot i ser més fonamental, resulta un objectiu científic més complicat d'assolir, ateses les dificultats experimentals que ens planteja la materialització d'idees i conceptes teòrics amb reactius químics concrets dins d'un tub d'assaig.

El pessimisme que traspua la ci-

tació de Mann que obre aquest text es contraposa amb el somni de Hans Castorp que finalment «aquell abisme que s'intentava salvar en la natura externa, l'abisme entre vida i absència de vida, s'havia d'emplenar o franquejar d'alguna manera [amb] grups de molècules que fessin de pont entre ordenació de vida i simple química.» [101]. Així ho pensava el bioquímic Carracido fa un segle, quan estudiava la síntesi de vida com un objectiu científic del segle xx. Ara ens adonem que encara estem a les beceroles de la fabricació de vida i ens donem cent anys més de termini. No obstant això, tard o d'hora, com diu Kauffman, descobrirem una «segona vida» [102]. Agafant la darrera frase d'un article recent de Luisi i col·laboradors seus, «en qualsevol cas, sembla adient acabar [...] amb l'afirmació que l'empresa de construir cèl·lules semisintètiques mínimes serà una perspectiva excitant del segle XXI» [103].

Notes i referències

[1] T. MANN (1924). Edició en llengua catalana: T. MANN (1992), *La muntanya màgica*, Barcelona, Proa, p. 321 i 327.

[2] L. WITTEGSTEIN (1921). Edició en llengua catalana: L. WITTEGSTEIN (1997), *Tractatus logico-philosophicus*, Barcelona, Edicions 62, p. 154. Versió catalana de Josep Maria Terricabras a partir de l'edició de 1961, Routledge & Kegan Paul.

[3] L'autor és professor de bioquímica i biologia molecular de la Universitat de València i s'acaba d'incorporar al grup de genètica evolutiva de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva de la Universitat de València. A més, participa en un projecte de recerca (ref. BHA2003-04414-C03-02) sobre la història de les ciències naturals a l'Espanya contemporània a l'Institut López Piñero d'Història de la Ciència i Documentació (CSIC - Universitat de València). Es reconeix el finançament mitjançant el projecte de la CICYT (ref. BMC2000-0764). S'agraeix la lectura crítica d'aquest text i les valuoses indicacions que han fet J. Bertranpetit, J. I. Català i M. Pamblanco, així com el treball documentalista acurat i la construcció dels recursos en línia de S. Rubio.

[4] Totes les citacions que apareixen al text que no provenen d'una versió catalana són traduccions meues. Citat per P. J. PAULY (1987), *Controlling life: Jacques Loeb and the engineering ideal in biology*, Nova York, Oxford University Press.

[5] E. F. KELLER (2002), *Making sense of life: Explaining biological development with models, metaphors, and machines*, Cambridge, Harvard University Press, cap. 1.

[6] J. LOEB (1912), *The mechanistic conception of life*, Chicago, The University of Chicago Press, p. 5-6.

[7] Sobre la repercussió mediàtica dels experiments de Loeb, vegeu J. TURNEY (1998), *Frankenstein's footsteps: Science, genetics and popular culture*, New Haven, Yale University Press, p. 67-72 i 77-90. KELLER (2002), p. 308, suggereix que, en època de Loeb, la identificació de la partenogènesi artificial amb la producció artificial de vida es pot

explicar per la persistència de la creença que la fecundació era el resultat de la fusió d'un agent portador de vida (l'espermatozoide) i un material passiu (l'òvul). L'autora discuteix amb més detall aquesta idea a: E. F. KELLER (1995), *Refiguring life: Metaphors of twentieth century biology*, Nova York, Columbia University Press.

[8] Citat per TURNEY (1998), p. 83-84.

[9] Es tracta de l'obra de LOEB (1922), *Proteins and the theory of colloidal behavior*, Nova York, McGraw-Hill. Vegeu: M. FLORKIN (1972), «From proto-biochemistry to biochemistry», a M. FLORKIN i E. H. STOTZ (ed.), *Comprehensive biochemistry*, part II, vol. 30, Amsterdam i Nova York, Elsevier, p. 291. H. M. LEICESTER (1974), *Development of biochemical concepts from ancient to modern times*, Cambridge, Harvard University Press, p. 210. J. S. FRUTON (1999), *Proteins, enzymes, genes: The interplay of chemistry and biology*, New Haven, Yale University Press, p. 205.

[10] FLORKIN (1972), cap. 14.

[11] Tot i que diversos científics mexicans, entre els quals cal remarcar el catedràtic d'Origen de la Vida de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic (UNAM) Antonio Lazcano i els seus col·laboradors, estan estudiant i recuperant la tasca científica d'Herrera.

[12] A. L. HERRERA (1904). Edició en llengua espanyola: A. L. HERRERA (1992), *Nociones de biología*, 2a ed., Mèxic, Imprenta de la Secretaría de Fomento, p. 244, edició facsímil de la Universidad de Puebla.

[13] A. L. HERRERA (1932), «La plasmogènia: nueva ciencia del origen de la vida», *Cuadernos de Cultura* (València), núm. 69.

Accessible en línia a: <<http://www.valencia.edu/~orilife/textos/Plasmogènia.pdf>>.

[14] A. L. HERRERA (1933), «El híbrido del hombre y del mono», *Cuadernos de Cultura* (València), núm. 82.

[15] HERRERA (1932), p. 14.

[16] KELLER (2002), p. 23.

[17] S. LEDUC (1910), *Études de biophysique. I. Théorie physico-chimique de la vie et générations spontanées*, París, A. Poinat, traduït a l'anglès per W. D. BUTCHER (1911), *The mechanism of life*, Londres, Rebman. S. LEDUC (1912), *Études de biophysique. II. La biologie synthétique*, París, A. Poinat.

[18] LEDUC (1912), p. 14.

[19] LEDUC (1911), p. 146.

[20] T. MANN (1948). Edició en llengua catalana: T. MANN (1992), *El doctor Faustus. La vida del compositor alemany Adrian Leverkühn contada per un amic*, Barcelona, Edicions 62, p. 30, traducció al català de Joan Fontcuberta i Gel.

[21] En aquest sentit, són molt eloqüents els treballs del geòleg granadí Juan Manuel García Ruiz. Vegeu, per exemple: J. M. GARCÍA RUIZ, A. CARNERUP, A. G. CHRISTY, N. J. WELHAM i S. T. HYDE (2002), «Morphology: An ambiguous indicator of biogenicity», *Astrobiology*, vol. 2, p. 353-369.

[22] F. LEGGE (1902), «Science: The origin of life», *The Academy and Literature*, (19 abril), p. 418-419.

[23] KELLER (2002), p. 29-35.

[24] Vull reconèixer explícitament el suport amical i les indicacions valuoses que he rebut de l'historiador de la ciència Jesús Ignasi Català i Gorgues durant aquesta fase de la recerca. Una part d'aquest treball s'exposà

al congrés de la Societat Internacional per a l'Estudi de l'Origen de la Vida (ISSOL), celebrat a Oaxaca, Mèxic, en juliol de 2002. J. I. CATALÀ i J. PERETÓ (2002), «Early Spanish scientific writings on the origin of life», *Origins Life Evol. Biosph.*, vol. 32, p. 516.

[25] E. VITÒRIA (1912), *La catàlisi química: sus teorías y aplicaciones en el laboratorio y en la industria*, Barcelona, Tip. Cat. Casals, cap. 37: «Fermentación y catálisis».

[26] VITÒRIA (1912), p. 696.

[27] VITÒRIA (1912), p. 697.

[28] VITÒRIA (1912), p. 699.

[29] J. PUJULA (1948), *De medicina pastoralí recentiores quaestiones quaedam exploratum*, Torí, Marietti.

[30] J. PUJULA (1915), *La vida y su evolución filogenética*, Barcelona, Tipografía Católica.

[31] M. DURFORT (1995), «Jaume Pujula i Dilmé, S. I. La morfologia microscòpica», a J. M. CAMARASA i A. ROCA (dir.), *Ciència i tècnica als Països Catalans: una aproximació biogràfica*, vol. 2, Barcelona, Fundació Catalana per a la Recerca, p. 829-858.

[32] J. PUJULA (1910), *Conferencias biológicas. Estudios críticos sobre la teoría de la evolución*, Barcelona, Tipografía Católica. En la segona conferència («Refutación del sistema y de la evolución monista», p. 32-50), Pujula argumenta extensament contra les idees evolucionistes de Haeckel i ridiculitza els treballs de Leduc.

[33] C. DARWIN (1859), *On the origin of species*, Londres, John Murray. La versió catalana disponible és, a partir d'aquesta primera edició, la traducció de S. Albertí i C. Albertí (1982), *L'origen de les espècies*,

Barcelona, Edicions 62 i Diputació de Barcelona, col·l. «Clàssics del Pensament Modern», núm. 1, edició a cura de J. Senent-Josa i M. Vallmitjana. Cal comparar el darrer paràgraf, p. 412, amb qualsevol de les edicions successives, per exemple, la versió espanyola de la sisena edició (1877) d'A. Froufe (1965), Madrid, EDAF, p. 480.

[34] Darrer paràgraf de la monografia de *radiolaris* de Haeckel (1862), citat per W. BÖLSCHKE (1909), *Haeckel: His life and work*, Londres, Watts, p. 57.

[35] Vegeu, per exemple, la carta de Darwin al botànic Joseph Hooker datada l'1 de febrer de 1871. N'hi ha el facsímil i la transcripció a M. CALVIN (1969), *Chemical evolution: Molecular evolution towards the origin of living systems on the Earth and elsewhere*, Nova York, Oxford University Press, p. 4-6.

[36] C. DARWIN (1892), *The autobiography of Charles Darwin and selected letters*, editat per F. Darwin. Versió espanyola: C. DARWIN (1997), *Autobiografía y cartas escogidas*, Madrid, Alianza, p. 479. El text citat fou escrit per Darwin el 29 de març de 1863.

[37] C. DARWIN (1871). Edició en llengua catalana: C. DARWIN (1984), *L'origen de l'home i sobre la selecció en relació amb el sexe*, Barcelona, Edicions Científiques Catalanes, 2 v., traducció de Josep Egozcue.

[38] PUJULA (1910), p. 41.

[39] HERRERA (1932), p. 2.

[40] «Segunda conferencia: La vida y las fuerzas físico-químicas», a PUJULA (1915), p. 49-74. Alguns epígrafs que conté aquest text són: «Síntesis de vida», «Refutación», «Simulacros de vida» i «La partenogénesis artificial».

[41] A. L. HERRERA (1925), *Una nueva ciencia: la plasmogenia*, Barcelona, Casa Editorial Maucci, p. 101-102.

[42] Accessible en línia a: <<http://www.valencia.edu/~orilife/textos/Enciclopedia.pdf>>.

[43] J. PUJULA (1941), *Problemas biológicos*, Barcelona, Librería de la Tip. Cat. Casals. Dins del capítol v («Factores de la vida orgánica y sus consecuencias»), apartat II («Teoría materialista monista»), p. 127-136, Pujula inclou l'epígraf «Plasmogenia», en el qual reproduïx textualment quasi tota la segona conferència de València.

[44] La crònica d'aquest notable episodi de la història de la ciència de la Universitat de València es troba a: *Anales de la Universidad de Valencia*, any 1, 1920-1921, p. 205-331. Consta de cinc parts: «Problemas de química biológica», conferència de Bermejo, «El doctor Rocasolano y su laboratorio de investigaciones bioquímicas en la Universidad de Zaragoza. Estudios realizados durante la excursión científica de la Facultad de Ciencias de la Universidad de Valencia a la de Zaragoza durante la primavera de 1921», «Los coloides en biología», resum de les sis conferències impartides per Rocasolano, «Crónica de los actos celebrados en Zaragoza y Valencia» i «Establecimiento de tres nuevos laboratorios de química en la Universidad de Valencia».

[45] Aquest text fou publicat en el vol. 1 dels *Anales de la Universidad de Zaragoza* (1915) i en forma de llibre per Tipografia de Gregorio Casañal, Saragossa, 1917. El primer capítol del llibre és accessible en línia a: <<http://www.valencia.edu/~orilife/textos/Rocasolano.pdf>>.

[46] A. de GREGORIO ROCASOLANO (1917), *Estudios químicos físicos sobre la materia viva*, Saragossa, Tipografía de Gregorio Casañal, p. 23.

[47] ROCASOLANO (1917), p. 24.

[48] ROCASOLANO (1917), p. 25.

[49] ROCASOLANO (1917), p. 38.

[50] PUJULA (1941), p. 135-136.

[51] J. R. CARRACIDO (1916), «Plasmogenia», *La Farmacia Española*, núm. 52, p. 817-818. Publicat també a: J. R. CARRACIDO (1924), *Tratado de química biológica*, 3a ed., Madrid, Librería de los Sucesores de Hernando, p. 471.

[52] CARRACIDO (1916), p. 818. La locució original usada per Carracido és «poner el carro delante de los bueyes». Agraesc a Maria Conca i Josep Guia el suggeriment que m'han fet d'emprar ací aquesta bella locució d'origen àrab.

[53] J. R. CARRACIDO (1917), «Los fundamentos de la bioquímica», *Bol. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, vol. 17, p. 154-166.

[54] Per a una exposició d'aquest període històric es pot consultar la monografia de FRUTON (1999) i el llibre: H. F. JUDSON (1979), *The eighth day of Creation. The making of the revolution in biology*, Nova York, Simon and Schuster.

[55] J. FARLEY (1977), *The spontaneous generation. Controversy from Descartes to Oparin*, Baltimore, Johns Hopkins University Press. J. FARLEY (1986), «Philosophical and historical aspects of the origin of life», *Treb. Soc. Cat. Biol.*, vol. 39, p. 37-47.

[56] A. LAZCANO (1995), «A. I. Oparin: apuntes para una biografía intelectual», a F. MORÁN, J. PERETÓ i A. MORENO (ed.), *Orígenes de la vida. En el centenario de*

Aleksandr I. Oparin, Madrid, Editorial Complutense, p. 15-39.

[57] A. I. OPARIN (1924), *Proiskhodenie Zhizni*, Moscou, Moscovskii Rabotchii. Fou traduït a l'anglès i publicat com a annex a J. D. BERNAL (1967), *The origin of life*, Londres, Readers Union (The Weidenfeld and Nicolson Natural History), editat per R. Carrington. Aquesta versió és accessible en línia a: <<http://www.valencia.edu/~orilife/textos/Oparin.pdf>>.

[58] A. I. OPARIN (1938), *The origin of life*, Nova York, Macmillan.

[59] OPARIN (1938), p. 252.

[60] S. L. MILLER (1953), «A production of amino acids under possible primitive Earth conditions», *Science*, vol. 117, p. 528. Versió espanyola a: *Mundo Científico*, núm. 247 (juliol-agost 2003), p. 42-45. Vegeu també: J. PERETÓ i A. LAZCANO (2003), «El experimento de Miller y el inicio de la química prebiótica», *Mundo Científico*, núm. 247, p. 44-45. S. L. MILLER (2003), *Recollections of the beginnings of chemical evolution experiments*, Primera Conferència «Peregrín Casanova» de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, València, Càtedra Cañada Blanch de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València.

[61] A. I. OPARIN (1970), *Origen de la vida sobre la Tierra*, Madrid, Tecnos.

[62] OPARIN (1970), p. 365.

[63] A. I. OPARIN (1961), *Life: Its nature, origins and development*, Nova York, Academic Press, p. 203.

[64] Per a un panorama de diverses maneres d'abordar el problema vegeu: M. RIZZOTTI (ed.) (1996), *Defining life: The central problem in theoretical biology*, Pàdua, Università di Padova.

[65] D. E. KOSHLAND, JR. (2002), «The seven pillars of life», *Science*, vol. 295, p. 2215-2216.

[66] J. WAGENSBERG (2003). Edició en llengua catalana: J. WAGENSBERG, *Si la natura és la resposta, ¿quina era la pregunta? I uns altres cinc-cents pensaments sobre la incertesa*, Barcelona, Tusquets, p. 36 i 72, traducció de Màrius Serra.

[67] S. KAUFFMAN (2000), *Investigations*, Nova York, Oxford University Press. Edició en llengua espanyola: S. KAUFFMAN (2003), *Investigaciones*, Barcelona, Tusquets, cap. 1, traducció de L. E. de Juan.

[68] P. L. LUISI (1998), «About various definitions of life», *Origins Life Evol. Biosph.*, vol. 28, p. 613-622.

[69] K. RUIZ-MIRAZO (2001), *Condiciones físicas para la aparición de sistemas autónomos con capacidades evolutivas abiertas*, Sant Sebastià, Departamento de Lógica y Filosofía de la Ciencia i Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea, tesi doctoral.

[70] K. RUIZ-MIRAZO, J. PERETÓ i A. MORENO (2003), «A universal definition of life: autonomy and open-ended evolution», *Origins Life Evol. Biosph.*

[71] Morowitz ha argumentat amb solidesa, des d'un vast coneixement biofísic i bioquímic, que el problema de l'origen de la vida és el de l'origen de la cèl·lula i del metabolisme energètic, abans que el de la informació genètica i els seus mecanismes de transmissió. Vegeu per exemple: H. J. MOROWITZ (1992), *Beginnings of cellular life: Metabolism recapitulates biogenesis*, New Haven, Yale University Press. El llibre, tot sencer, és molt recomanable però remarcarem la discus-

sió del capítol 5 («The minimal cell»). Un bon resum de les idees de Morowitz es pot trobar a: F. CAPRA (2002), *The hidden connections*, Nova York, Doubleday. Edició en llengua espanyola: F. CAPRA (2003), *Las conexiones ocultas*, Barcelona, Anagrama, p. 42 i següents, cap. 1, traducció de D. Sempau.

[72] E. SCHRÖDINGER (1944), *What is life? The physical aspect of the living cell*, Cambridge, Cambridge University Press. Edició en llengua catalana: E. SCHRÖDINGER (1984), *Què és la vida? L'aspecte físic de la cèl·lula viva*, Barcelona, Edicions 62 i Diputació de Barcelona, coll. «Clàssics del Pensament Modern», núm.17, traducció de Núria Roig, edició a cura de J. Senent-Josa i J. Wagensberg.

[73] E. P. FISCHER (2003), *La otra cultura. Lo que se debería saber de las ciencias naturales*, Barcelona, Galaxia Gutenberg, p. 233.

[74] L. PAULING (1987), «Schrödinger's contribution to chemistry and biology», a C. W. KILMISTER (ed.), *Schrödinger: Centenary celebration of a polymath*, Cambridge, Cambridge University Press, p. 225-233.

[75] M. W. SHELLEY (1818). Edició en llengua catalana: M. W. SHELLEY (1983), *Frankenstein o el modern Prometeu*, Barcelona, La Magrana, traducció de Quim Monzó. Edició en llengua espanyola: M. W. SHELLEY (1996), *Frankenstein o el moderno Prometeo*, Madrid, Cátedra, traducció de M. E. Pujals, edició a cura d'Isabel Burdiel. Aquesta edició conté un esplèndid estudi introductori de Burdiel: «"Frankenstein", o la identidad monstruosa», p. 9-113.

[76] William Polidori, el metge personal de Byron, fou probablement la font de la informació científica en les llargues tertúlies

en què ciència i literatura eren sempre presents. Polidori va publicar el 1819 *The vampyr. A tale*, atribuïda inicialment a Byron. Vegeu BURDIEL (1996), p. 38, nota 42.

[77] BURDIEL (1996), p. 60-66.

[78] SHELLEY (1983), cap. 2, p. 39.

[79] SHELLEY (1983), cap. 3, p. 41.

[80] Se sap que el pròleg l'escrigué íntegrament el marit de l'autora, Percy B. Shelley, el qual va fer múltiples correccions i addicions a la novel·la. La primera frase del pròleg diu: «El succés en el qual es fonamenta aquest relat imaginari ha estat considerat pel Doctor [Erasmus] Darwin i altres fisiòlegs alemanys com no del tot impossible.»

[81] SHELLEY (1983), cap. 3, p. 43.

[82] H. MULISCH (1998). Edició en llengua espanyola: H. MULISCH (2001), *El procedimiento*, Barcelona, Tusquets, traducció d'Isabel-Clara Lorda Vidal.

[83] MULISCH (2001), p. 136.

[84] A. R. MUSHECIAN; E. V. KOONIN (1996), «A minimal gene set for cellular life derived by comparison of complete bacterial genomes», *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, vol. 93, p. 10268-10273.

[85] C. A. HUTCHINSON, S. N. PETERSON, S. R. GILL, R. T. CLINE, O. WHITE, C. M. FRASER, H. O. SMITH i J. C. VENTER (1999), «Global transposon mutagenesis and a minimal *Mycoplasma* genome», *Science*, vol. 286, p. 2165-2169.

[86] K. KOBAYASHI *et al.* (2003), «Essential *Bacillus subtilis* genes», *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, vol. 100, p. 4678-4683.

[87] R. C. VAN HAM, J. KAMERBEEK, C. PALACIOS, C. RAUSELL, F. ABASCAL, U. BASTOLLA, J. M. FERNÁNDEZ, L. JIMÉNEZ, M. POSTIGO, F. J. SILVA, J. TAMAMES, E. VIGUERA, A. LA-

TORRE, A. VALENCIA, F. MORÁN i A. MOYA (2003), «Reductive genome evolution in *Buchnera aphidicola*», *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, vol. 100, p. 581-586.

[88] L. AKMAN, A. YAMASHITA, H. WATANABE, K. OSHIMA, T. SHITA, M. HATTORI i S. AKSOY (2002), «Genome sequence of the endocellular obligate symbiont of tsetse flies *Wigglesworthia glossinidia*», *Nat. Genet.*, vol. 32, p. 335-336.

[89] R. GIL, F. J. SILVA, E. ZIENTZ, F. DELMOTTE, F. GONZÁLEZ-CANDELAS, A. LATORRE, C. RAUSELL, J. KAMERBEEK, J. GADAU, B. HÖLDOBLER, R. C. H. J. VAN HAM, R. GROSS i A. MOYA (2003), «The genome sequence of *Blochmannia floridanus*: Comparative analysis of reduced genomes», *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, vol. 100, p. 9388-9393.

[90] P. L. LUISI, T. OBERHOLZER i A. LAZCANO (2002), «The notion of a DNA minimal cell: a general discourse and some guidelines for an experimental approach», *Helv. Chim. Acta*, vol. 85, p. 1759-1777.

[91] MOROWITZ (1992), cap. 5.

[92] KAUFFMAN (2003), p. 58.

[93] A. POHORILLE i D. DEAMER (2002), «Artificial cells: prospects for bio-

technology», *Trends Biotechnol.*, vol. 20, p. 123-128.

[94] C. ZIMMER (2003), «Tinker, tailor: Can Venter stitch together a genome from scratch?», *Science*, vol. 299, p. 1006-1007.

[95] Revisat a P. L. LUISI (2003), «Autopoiesis: a review and a reappraisal», *Naturwissenschaften*, vol. 90, p. 49-59.

[96] P. L. LUISI (2002), «Toward the engineering of minimal living cells», *Anat. Rec.*, vol. 268, p. 208-214.

[97] KAUFFMAN (2003), p. 80.

[98] K. E. MCGUINNESS i G. F. JOYCE (2003), «In search of an RNA replicase ribozyme», *Chem. Biol.*, vol. 10, p. 5-14.

[99] W. K. JOHNSTON, P. J. UNRAU, M. S. LAWRENCE, M. E. GLASNER i B. P. BARTEL (2001), «RNAcatalyzed RNA polymerization: accurate and general RNA-templated primer extension», *Science*, vol. 292, p. 1319-1325.

[100] J. W. SZOSTAK, D. P. BARTEL i P. L. LUISI (2001), «Synthesizing life». *Nature*, vol. 409, p. 387-390.

[101] MANN (1924), p. 329.

[102] KAUFFMAN (2003), p. 38.

[103] LUISI *et al.* (2002), p. 1777.

Convenis de col·laboració

Durant el curs 2002-2003, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis de col·laboració següents:

- El 4 de setembre de 2003, l'IEC signà un conveni amb la Generalitat de Catalunya (Departament de la Presidència) per a continuar els treballs de redacció del diccionari jurídic català, fins a la seva conclusió definitiva.
- El 14 d'octubre de 2003, l'IEC signà un conveni amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) en matèria de sistematologia.
- El 12 de novembre de 2003, l'IEC signà un conveni amb l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) i Mercadona per al finançament del programa d'investigació sobre nutrició realitzat pel Centre Català de la Nutrició de l'IEC, d'acord amb les dades obtingudes en l'«Examen de salut pública» i l'«Enquesta alimentària de la població catalana».
- El 25 de novembre de 2003, l'IEC signà un conveni amb la Fundació Caixa Sabadell per al finançament de l'edició de l'obra *La ciència en la història dels Països Catalans*.
- El 3 de febrer de 2004, l'IEC signà un conveni marc amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) per a la integració dels registres bibliogràfics de la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans al Catàleg Collectiu de les Universitats de Catalunya.
- El 19 de març de 2004, l'IEC signà un conveni amb el Museu de Vilafranca - Museu del Vi Emili Giralt i Raventós per a la donació al Museu de Vilafranca - Museu del Vi del Fons Emili Giralt i d'un fons bibliogràfic de publicacions de l'IEC.
- El 31 de març de 2004, l'IEC signà un conveni amb la Universitat Politècnica de Catalunya, la Global University Network for Innovation (GUNI) i la Fundació Cultura de Pau per a impulsar la celebració de la Trobada de Premis Nobel a Barcelona el 20 d'octubre de 2004.
- El 2 d'abril de 2004, l'IEC signà un conveni amb la Societat Andorrana de Ciències (SAC) per a l'intercanvi de publicacions.

Representació en institucions

Institucions d'àmbit català

Any del Llibre i la Lectura 2005
(Institut de Cultura de Barcelona, ICUB)

Consell promotor
President de l'IEC (membre nat)

Biblioteca de Catalunya

Consell rector
Vicepresident segon
President de l'IEC (representant nat)
Vocals
Manuel Mundó i Marçet
Joan Vilà-Valentí

Casa-Museu Prat de la Riba

Vocal
Albert Balcells i González

Centre de Recerca Ecològica
i Aplicacions Forestals (CREAF)

Patronat
President de l'IEC (representant nat)
(delegat al senyor Màrius Foz i Sala)
Joandomènec Ros i Aragonès
Consell de Direcció
Xavier Bellés i Ros

Centre UNESCO de Catalunya

Junta
Vicepresident primer de l'IEC
Secretari general de l'IEC

Consell Assessor
de les Comunitats Catalanes de l'Exterior
del Departament de Governació
i Relacions Institucionals
de la Generalitat de Catalunya

Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya	Josep Laporte i Salas
Consell Interuniversitari de Catalunya	<i>Conferència general</i> President de l'IEC (representant nat)
Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya	<i>Vicepresident</i> President de l'IEC (representant nat) <i>Vocal</i> Antoni M. Badia i Margarit
Consorci Centre de Recerca Matemàtica (CRM)	President de l'IEC (membre nat) Salvador Alegret i Sanromà Josep Enric Llebot i Rabagliati Joan Girbau i Badó
Consorci del Centre de Terminologia (TERMCAT)	President de l'IEC (representant nat) President de la SF (representant nat) Joan Veny i Clar Maria Bozzo i Duran Jaume Vernet i Llobet
Consorci del Parc de Collserola	Ramon M. Masalles i Saumell
Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR)	Àngel Messeguer Peypoch
Fundació Universitat Oberta de Catalunya	Josep Laporte i Salas (nomenat conseller pel Parlament de Catalunya)

Junta de Museus de Catalunya

Ple

Vocal

Pere de Palol i Salellas

Parc Natural de l'Alt Pirineu

Josep Ninot i Sugranyes

Parc Natural del Cadí-Moixeró (DAM)

Joaquim Gosálbez i Noguera

Xavier Bellés i Ros (suplent)

**Parc Natural dels Aiguamolls
de l'Empordà (PNAE)**

Jordi Sargatal i Vicens

**Parc Natural dels Aiguamolls
de l'Empordà PNAE (DAM)**

Francesc Giró i Amigó

Jaume Porta i Casanellas

(delegat al senyor Antoni Palau)

Institucions d'àmbit estatal

Biblioteca Nacional (Madrid)

Reial Patronat

President de l'IEC (representant nat)

(delegat al senyor Antoni Riera i Melis)

Comité Español de Ciencias Históricas

Antoni Riera i Melis

**Comité Español del Corpus
Vasorum Antiquorum**

Pere de Palol i Salellas

**Commemoració del IV Centenari
de la Publicació d'*El Quixot***

President de l'IEC

Fundación Germán Sánchez Ruipérez *Patronat Institucional i d'Honor*
Secretari general de l'IEC

Museo Arqueológico de Madrid *Reial Patronat*
Marc Mayer i Olivé

Institucions d'àmbit internacional

**Associació Internacional de Professors
de Llengua Catalana (AIPLC)** *Comissió Gestora*
August Bover i Font
Isidor Marí i Mayans
Vicent Pitarch i Almela

**Centre d'Estudis Catalans
de la Universitat de París IV
(París-Sorbona)** President de l'IEC (representant nat)

Institut Franco-Català Transfronterer President de l'IEC (representant nat)

Unió Acadèmica Internacional *Delegats*
Manuel Mundó i Marcet (titular)
Josep Guitart i Duran (adjunt)

Patronats

Castell de Cardona Manuel Mundó i Marcet

Fundació Carles Salvador Ramon Sistac i Vicén
Vicent Pitarch i Almela
Salvador Alegret i Sanromà

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer	President de l'IEC Secretari general de l'IEC President de la Societat Catalana de Tecnologia President de la Societat Catalana de Matemàtiques (representants nats)
Fundació Llorenç Villalonga de Binissalem	Joaquim Molas i Batllori
Fundació Mercè Rodoreda	<i>Membres nats</i> Membres del Consell Permanent <i>Membres electius</i> Joaquim Molas i Batllori Jordi Sarsanedas i Vives Joan Triadú i Font
Fundació Noguera	Josep M. Puig Salellas Vacant
Fundació Pau Casals	President de l'IEC (membre nat)
Fundació Pere Coromines d'Estudis Filosòfics, Històrics, Literaris i d'Investigació Lingüística	President de l'IEC (membre nat)
Fundació Privada Femarec	President de l'IEC (membre nat)
Fundació Tot Raval	Secretari general de l'IEC (membre nat)

Fundació Universitat Catalana d'Estiu	President de l'IEC (representant nat)
Institut Ramon Llull	President de l'IEC (membre nat)
Institut Ramon Muntaner	Joan Vilà-Valentí
Monestir de Poblet	President de l'IEC (representant nat)
Monestir de Sant Cugat del Vallès	Antoni Pladevall i Font
Monestir de Santes Creus	Josep Guitart i Duran
Museu de Mineralogia Mollfuleda d'Arenys de Mar	Oriol Riba i Arderiu
Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (DAM)	Xavier Llimona i Pagès Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)
Seu Vella de Lleida	Joan-F. Cabestany i Fort
Siurana	Vacant
<i>Caixes d'estalvis</i>	
Caixa d'Estalvis de Sabadell	<i>Consellers</i> Francesc Serra i Mestres Joaquim Rafel i Fontanals (suplent)
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	<i>Consell General</i> Joan A. Argenter i Giralt

Intervencions institucionals

Visitants il·lustres

Durant el curs 2003-2004, l'Institut d'Estudis Catalans ha rebut els visitants il·lustres següents:

- Bruce M. Alberts, president de l'Acadèmia de Ciències dels Estats Units d'Amèrica. 3 de setembre de 2003.
- Jean-Luc De Paepe, secretari adjunt de la Unió Acadèmica Internacional. 18 de setembre de 2003.
- Ulisses Moulines, professor de la Universitat de Munic. 6 d'octubre de 2003.
- Josep M. Coll i Alemany, president de l'Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i Alentorn. 6 d'octubre de 2003.
- Felip Puig i Godes, conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya. 29 d'octubre de 2003.
- Rafael Español i Navarro, president de la Fundació Catalana per a la Recerca. 7 de novembre de 2003.
- Alexander Rich, professor de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (EUA). 11 de novembre de 2003.
- Joan Majó i Cruzate, president del Consell General de l'associació Pacte Industrial de la Regió Metropolitana de Barcelona. 17 de novembre de 2003.
- Jordi Portabella i Calvete, segon tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i president de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida. 28 de gener de 2004.
- Josep Ferrer i Llop, rector de la Universitat Politècnica de Catalunya. 9 de febrer de 2004.
- Joan Viñas Salas, rector de la Universitat de Lleida. 13 de febrer de 2004.
- Enric Banda i Tarradellas, secretari general de la Fundació Europea de la Ciència. 19 de febrer de 2004.
- Claude Cohen-Tannoudji, professor de l'Escola Normal Superior de París i premi Nobel de Física de l'any 1997. 4 de març de 2004.
- Joan Batlle i Grabulosa, rector de la Universitat de Girona. 8 de març de 2004.
- Maria Rosa Virós i Galtier, rectora de la Universitat Pompeu Fabra. 11 de març de 2004.
- Ramon Pascual de Sans, professor del Departament de Física de la Universitat Autònoma de Barcelona. 18 de març de 2004.

- David Serrat i Congost, rector de la Universitat de Vic. 25 de març de 2004.
- Pere Quer i Aiguadé, vicerector d'Afers Acadèmics de la Universitat de Vic. 25 de març de 2004.
- Josep M. Serrat, vicerector de Recerca i Transferència de Coneixements de la Universitat de Vic. 25 de març de 2004.
- Caterina Mieras i Barceló, consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya. 26 de març de 2004.
- Thomas Banchoff, Universitat de Brown (EUA). 30 de març de 2004.
- Esther Giménez-Salinas i Colomer, rectora de la Universitat Ramon Llull. 31 de març de 2004.
- Joan Tugores Ques, rector de la Universitat de Barcelona. 2 d'abril de 2004.
- Manuel Castells Oliván, professor de la Universitat Oberta de Catalunya i president de la Comissió de l'IN3. 15 d'abril de 2004.
- Gérard Chastagnaret, director de la Casa Velázquez. 20 d'abril de 2004.
- Michel Zimmermann, membre corresponent de l'IEC. 20 d'abril de 2004.
- Pasqual Maragall i Mira, president de la Generalitat de Catalunya. 22 d'abril de 2004.
- Daniel Bastida Obiols, rector de la Universitat d'Andorra. 30 d'abril de 2004.
- Shaul Shaked, president de la Unió Acadèmica Internacional. 25 de maig de 2004.
- Xavier Folch, director de l'Institut Ramon Llull. 27 de maig de 2004.
- Lluís Arola Ferrer, rector de la Universitat Rovira i Virgili. 7 de juny de 2004.
- François Féral, president de la Universitat de Perpinyà. 16 de juny de 2004.
- Josep Bargalló i Valls, conseller en cap de la Generalitat de Catalunya. 25 de juny de 2004.
- Francisco Tomàs Vert, rector de la Universitat de València. 5 de juliol de 2004.
- Gabriel Ferraté i Pascual, rector de la Universitat Oberta de Catalunya. 12 de juliol de 2004.
- Avelí Blasco Esteve, rector de la Universitat de les Illes Balears. 23 de juliol de 2004.

Assistència a actes, visites i missions institucionals

- Presidència del vicepresident primer, senyor Salvador Giner, en l'acte d'obertura de les conferències «Cinquanta anys de l'estructura del DNA». L'acte comptà amb la presència del senyor Andreu Mas-Colell, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, i amb la intervenció del senyor Bruce M.

Alberts, president de l'Acadèmia de Ciències dels Estats Units d'Amèrica. L'acte fou organitzat per la Secretaria Científica i la Societat Catalana de Biologia. 3 i 4 de setembre de 2003.

- Ofrena floral al monument a Rafael Casanova amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya. Assistència del secretari general a la recepció de l'Onze de Setembre, oferta pel president del Parlament de Catalunya. 11 de setembre de 2003.
- Presidència del vicepresident segon, senyor Antoni Riera, a la reunió de l'Assemblea Nacional d'Entitats, organitzada per la Institució Joan Fuster, i que va tenir lloc a la seu de l'Institut. 18 de setembre de 2003.
- El president de l'IEC pronuncià la lliçó inaugural del curs 2003-2004 de la Universitat Rovira i Virgili, amb el títol «L'IEC, una institució singular». 19 de setembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC i del secretari general a l'espectacle *Flors i plors de Mercè Rodoreda*, organitzat dins el cicle «Les nits al jardí del Palau Robert». 25 de setembre de 2003.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte de cloenda a l'Institut del XVIII Congrés de la Asociación de Geógrafos Españoles, organitzat per la Universitat Autònoma de Barcelona amb la col·laboració de la Societat Catalana de Geografia. 26 de setembre de 2003.
- Assistència del secretari general a l'acte d'inauguració de la Porta dels Països Catalans, a Salses. 28 de setembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a la recepció oferta a l'Auditori del Palau de la Generalitat de Catalunya pel conseller de Cultura, senyor Jordi Vilajoana, amb motiu de la celebració del I Simposi Internacional Salvador Espriu. 30 de setembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a la inauguració del I Simposi Internacional Salvador Espriu, del qual forma part del Comitè d'Honor, que es va celebrar al Paraninfo de la Universitat de Barcelona. 1 d'octubre de 2003.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte de cloenda de la jornada «Història intel·lectual i filosofia», organitzada per l'IEC i la Fundació Caixa Sabadell (amb la col·laboració de la Societat Catalana de Filosofia, la Xarxa Temàtica de Filosofia Catalana, el Grup de Recerca d'Estudis Sociojurídics de la UAB i l'Institut d'Estudis Humanístics Coll i Alentorn) i inauguració del curs de la Societat Catalana de Filosofia. 6 d'octubre de 2003.
- Visita del president de l'IEC, el vicepresident primer, senyor Salvador Giner, i el secretari general al Consell Audiovisual de Catalunya (CAC), convidats pel seu president, senyor Francesc Codina. 7 d'octubre de 2003.

- Assistència del president de l'IEC a l'acte conjunt d'inauguració del curs 2003-2004 del Consell Interacadèmic, celebrat al Col·legi d'Advocats de Barcelona, i que fou presidit per la consellera de Justícia i Interior de la Generalitat de Catalunya, senyora Núria de Gispert. 7 d'octubre de 2003.
- Assistència del secretari general, en representació del president de l'IEC, a l'acte de lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya al senyor Ramon Margalef, membre de la Secció de Ciències Biològiques. 7 d'octubre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya al senyor Joaquim Molas, membre de la Secció Històrico-Arqueològica. 13 d'octubre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de lliurament de les Creus de Sant Jordi 2003 de la Generalitat de Catalunya, que va celebrar-se al Gran Teatre del Liceu. 14 d'octubre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a la reunió del jurat que elegí la Capital de la Cultura Catalana 2004. 17 d'octubre de 2003.
- Assistència del secretari general a l'acte de celebració per la publicació el mes d'agost del número 1000 del setmanari *El Temps*, que va tenir lloc a Barcelona. 17 d'octubre de 2003.
- Assistència del secretari general al sopar de lliurament dels XXXII Premis Octubre, celebrat a València. 25 d'octubre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte d'inauguració de l'edifici de l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3), del qual és membre de la Comissió Científica. 28 d'octubre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de presentació del Manifest en defensa del dret civil de Catalunya, celebrat a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona. 28 d'octubre de 2003.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, a l'acte de lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya al senyor Antoni Pladevall, membre també d'aquesta Secció. 28 d'octubre de 2003.
- Presidència del senyor Josep Laporte en l'acte de presentació a l'Institut del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. L'acte comptà amb la presència del conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, senyor Felip Puig, i del conseller de Cultura, senyor Jordi Vilajoana. 29 d'octubre de 2003.
- Entrevista al president de l'IEC en el programa de TV3 *Bon dia, Catalunya*. 31 d'octubre de 2003.

- Presidència de l'acte d'homenatge a Joaquim Ruyra, celebrat a l'Institut, amb motiu del centenari de l'obra de l'escriptor de *Marines i boscatges*. 3 de novembre de 2003.
- Entrevista del president de l'IEC amb el president de la Diputació de Barcelona, senyor José Montilla. 4 de novembre de 2003.
- Representació, en nom del president de l'IEC, del senyor Manuel Mundó, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, a la sessió inaugural del VIII Simposi Internacional de la Sociedad Española de Plutarquistas, organitzat per la Universitat de Barcelona. 6 de novembre de 2003.
- Assistència del secretari general a l'acte de lliurament del XXVII Premi d'Honor Jaume I i dels XXI Premis Jaume I d'Actuació Cívica de la Fundació Jaume I. 6 de novembre de 2003.
- Inauguració a l'Institut de la 8a Setmana de la Ciència, sota la presidència del conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, senyor Andreu Mas-Colell. 7 de novembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de presentació de la memòria de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA), celebrat a l'Institut d'Estudis Catalans. En el decurs de l'acte, el doctor Joan Massagué, membre del Consell Assessor d'ICREA i director del Cell Biology Program del Memorial Sloan-Kettering Cancer pronunciat la conferència «Genoma i càncer: grans promeses, petits passos». 10 de novembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a la conferència pronunciada a l'Institut pel professor Alexander Rich, «The central role of DNA in understanding disease: a 21st century example», dins del cicle «Cinquanta anys del descobriment de l'estructura del DNA». L'acte fou organitzat per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia amb la col·laboració de la Secretaria Científica. 10 de novembre de 2003.
- Conferència de premsa de presentació del cicle de conferències «Perspectives del segle XXI: recerca i país». 12 de novembre de 2003.
- Assistència del secretari general al III Memorial Casassas, organitzat pels departaments d'Enginyeria Química i de Robòtica i Enginyeria de l'Automatització de la Universitat Politècnica de Catalunya, en el qual es presentà el Cours avançat en química analítica de processos (PAC, *process analytical chemistry*). 13 i 14 de novembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a la inauguració de l'exposició «Torres-García» al Museu Picasso, en la qual l'IEC ha participat amb la cessió del quadre *La Filosofia presentada per Pallas al Parnàs*. 24 de novembre de 2003.

- Entrevista del secretari general amb el senyor Manel Martí, director insular de Cultura del Consell Insular de Menorca, i el senyor Josep Miquel Vidal, de l'Institut Menorquí d'Estudis. 26 de novembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC i del secretari general a la jornada «European Research Council. Instruments i estratègies per a la política científica a Europa», organitzada per la Conselleria d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya. 5 de desembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC i del secretari general al sopar amb motiu de la 53a Festa de les Lletres Catalanes de la Nit de Santa Llúcia, organitzat per Òmnium Cultural de Granollers. 12 de desembre de 2003.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte inaugural a l'IEC del Cinquè Congrés d'Història Moderna de Catalunya, organitzat pel Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona. 15 de desembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de celebració a Barcelona del Dia d'Andorra, organitzat pel Govern d'Andorra. 17 de desembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de celebració del tercer aniversari de Llettra, l'espai virtual de la literatura catalana, que, amb el títol «Anatomia. Balanç i profecia de la literatura catalana», fou organitzat per la Universitat Oberta de Catalunya i la Institució de les Lletres Catalanes. L'acte tingué lloc a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i acabà al jardí Mercè Rodoreda de l'Institut. 18 de desembre de 2003.
- Conferència a l'Institut sobre «Propostes per a la recerca europea. El Consell Europeu de Recerca», a càrrec del senyor Federico Mayor Zaragoza, president del grup d'experts per a la creació del Consell Europeu de Recerca (European Research Council), i organitzada pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació. L'acte comptà amb la presència del conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, senyor Andreu Mas-Colell. 19 de desembre de 2003.
- Assistència en representació del president de l'IEC del secretari general a l'acte de celebració de la XVII edició de la Nit de la Cultura - Gala dels Premis 31 de Desembre, organitzat per l'Obra Cultural Balear. 20 de desembre de 2003.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte de presa de possessió del senyor Pasqual Maragall, president electe de la Generalitat de Catalunya, al Palau de la Generalitat. 20 de desembre de 2003.
- Assistència del secretari general a la presentació de la nova edició ampliada del *Llibre de Sent Soví*, publicat per l'Editorial Barcino de la Fundació Jaume I. L'acte fou organitzat pel Centre d'Informació de Catalunya. 22 de desembre de 2003.

- Assistència del secretari general als actes d'homenatge al científic Esteve Terradas Illa, organitzats amb motiu de la celebració del centenari de la implementació dels estudis universitaris de La Salle a Barcelona, i a la inauguració de l'exposició, en què l'IEC ha col·laborat, i que restarà oberta fins al 17 de març. 28 de gener de 2004.
- Conferència de premsa a l'Institut del president de l'IEC i del senyor Jordi Portabella, segon tinent d'alcalde de Barcelona i president de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida, amb motiu de la inauguració de l'exposició «Un segle de Modernisme a Europa. Art Nouveau in Progress», visitable al claustre de la Casa de Convalsència fins al 26 de març. 28 de gener de 2004.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte acadèmic d'investidura del senyor Jordi Pujol i Soley, expresident de la Generalitat de Catalunya, com a doctor *honoris causa* de la Universitat Ramon Llull. 6 de febrer de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat Politècnica de Catalunya, senyor Josep Ferrer. 9 de febrer de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de Lleida, senyor Joan Viñas, acompanyat del vicerector d'Acció Cultural i Projecte Universitària, senyor Jaume Barrull, i del vicerector de Recerca, senyor Ramon Canela. 13 de febrer de 2004.
- Assistència del president de l'IEC a l'acte acadèmic d'investidura com a doctors *honoris causa* de la Universitat Politècnica de Catalunya dels senyors Gregorio López Raimundo i Agustí de Semir Rovira i de la senyora Maria Salvo Iborra, en representació de totes les persones que van dur a terme la lluita antifranquista per a la recuperació de la democràcia i les llibertats nacionals. 23 de febrer de 2004.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte d'inauguració a l'Institut de les jornades «El foc i el medi», organitzades per l'IEC i la Fundació Caixa Sabadell. 23 de febrer de 2004.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del secretari general a l'acte de signatura de constitució del Consell Promotor de l'Any del Llibre i la Lectura 2005, promogut per l'Institut de Cultura de Barcelona. 25 de febrer de 2004.
- Intervenció del president de l'IEC a l'acte d'obertura de l'Any Dr. Josep Alsina i Bofill, amb motiu del centenari del seu naixement, que commemora el Col·legi de Metges de Barcelona, amb el títol «El Dr. Alsina i Bofill i l'Institut d'Estudis Catalans». 25 de febrer de 2004. (Vegeu-ne el text complet a l'apartat «Discursos institucionals», dins d'aquest mateix capítol.)
- Presidència del senyor Josep Laporte en la conferència «Manipulating atoms with light», a càrrec del professor Claude Cohen-Tannoudji, de l'Escola Normal Superior de París i premi Nobel de Física de l'any 1997. L'acte fou organitzat per la Societat Catalana de Física. 4 de març de 2004.

- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de Girona, senyor Joan Batlle i Grabulosa, acompanyat del vicerector primer, senyor Ramon Moreno, i del vicerector d'Estudiants i Relacions amb l'Exterior, senyor David Brusi. 8 de març de 2004.
- Inauguració del president de l'IEC de la I Jornada Filològica organitzada a l'Institut per l'Associació d'Amics del Dr. Antoni M. Badia i Margarit. 11 de març de 2004.
- Visita a l'Institut de la rectora de la Universitat Pompeu Fabra, senyora M. Rosa Virós, acompanyada del vicerector de Relacions Institucionals i secretari general, senyor Tomàs de Montagut (membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC), i del vicerector de Comunitat Universitària, senyor Josep M. Vilajosana. 11 de març de 2004.
- Visita per als membres de l'IEC de l'exposició «Esteve Terradas Illa (1883-1950). Enginyeria, arquitectura i ciència al segle xx», que les escoles d'Enginyeria i Arquitectura de La Salle van organitzar amb motiu del centenari de l'inici dels primers cursos universitaris. La visita fou comentada pel senyor Antoni Roca, subcomissari de l'exposició i president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. 11 de març de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de Vic, senyor David Serrat i Congost, acompanyat del vicerector d'Afers Acadèmics, senyor Pere Quer, i del vicerector de Recerca i Transferència de Coneixements, senyor Josep M. Serrat. 25 de març de 2004.
- Reunió entre l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut d'Estudis Andorrans (IEA). Assistiren a la reunió: per part de l'IEC, el vicepresident segon, senyor Antoni Riera, el secretari general i els senyors Jacint Corbella, vicepresident de la Secció de Ciències Biològiques; Joaquim Agulló, president de la Secció de Ciències i Tecnologia, i Joan Vilà-Valentí, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; per part de l'IEA, les senyores Marta Bertrán, directora de l'IEA; Ester Armengol, responsable de l'IEA a Barcelona; Montse Mases, directora del Centre de Ciències de la Terra, i els senyors Joan Micó, director del Centre de Recerca Sociològica, i Xavier Monje Vega, director del Centre de Biodiversitat, de l'IEA. 26 de març de 2004.
- Conferència de premsa, presidida pel president de l'IEC, per a presentar el professor Thomas Banchoff, de la Universitat de Brown, que parlà sobre «Salvador Dalí i la quarta dimensió (Salvador Dalí and the Fourth Dimension)», en un acte organitzat per la Secció de Ciències i Tecnologia i la Societat Catalana de Matemàtiques. 30 de març de 2004.
- Assistència, en representació del president de l'IEC, del vicepresident segon, senyor Antoni Riera, a l'acte de presentació de l'edició de les *Actes corresponents al Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès (2001)*, celebrat a la Vila Casals, del Vendrell. 30 de març de 2004.

- Visita a l'Institut de la rectora de la Universitat Ramon Llull, senyora Esther Giménez-Salinas, acompanyada del vicerector Acadèmic i secretari general, senyor Josep Gallifa; del vicerector de Tecnologia i Investigació, senyor Josep M. Garrell, i de la vicerectora de Relacions Internacionals, senyora Rosa Nomen. 31 de març de 2004.
- Assistència del secretari general al sopar de lliurament dels premis crítica Serra d'Or, de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1 d'abril de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de Barcelona, senyor Joan Tugores, acompanyat del vicerector adjunt, senyor Ramon Alemany; del vicerector de Relacions Internacionals, senyor Jordi Martinell; del vicerector de Recerca, senyor Jordi Suriñach, i del vicerector de Projectes Institucionals, senyor Agustín González. 2 d'abril de 2004.
- Assistència del secretari general a l'acte de presentació del *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica*, organitzat per la Secció de Ciències Biològiques, que comptà amb la presència del doctor Enric Macpherson, representant de la Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica. 6 d'abril de 2004.
- Presidència del vicepresident primer, senyor Salvador Giner, a l'acte de presentació a l'Institut de l'obra *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIIe siècle)*, del senyor Michel Zimmermann, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica. L'acte comptà amb l'assistència del director de la Casa de Velázquez, senyor Gérard Chastagnaret. 20 d'abril de 2004.
- Assistència del president de l'IEC i del secretari general al sopar d'homenatge a Jordi Carbonell (amb motiu del seu vuitantè aniversari), membre de la Secció Filològica, organitzat per Esquerra Republicana de Catalunya. 23 d'abril de 2004.
- Entrevista al secretari general a la tertúlia del migdia de *Catalunya Cultura*, programa d'Agustí Pons. 26 d'abril de 2004.
- Participació del president de l'IEC en les Jornades Catalanes «Le fait Catalan en Europe» organitzades per la Universitat de París VIII i la Maison de la Catalogne a París. 26, 27 i 28 d'abril de 2004. (Vegeu-ne el text complet a l'apartat «Discursos institucionals», dins d'aquest mateix capítol.)
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat d'Andorra, senyor Daniel Bastida, acompanyat del director de l'Escola d'Informàtica i de Gestió de la Universitat, senyor Florenci Pla. 30 d'abril de 2004.
- Participació del president de l'IEC a l'acte celebrat a l'Institut en homenatge a Miquel Coll i Alentorn en el centenari del seu naixement, organitzat per l'Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i Alentorn (INEHCA). L'acte fou presidit pel president del Parlament de Catalunya, senyor Ernest Benach, i comptà amb les intervencions dels

- senyors Josep M. Coll, president de l'INEHCA, i Hilari Ragner, monjo de Montserrat i historiador; dels anteriors presidents del Parlament de Catalunya, senyors Heribert Barrera, Joaquim Xicoy i Joan Rigol; del president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, i del president del Comitè de Govern d'Unió Democràtica de Catalunya, senyor Josep Antoni Duran i Lleida. 3 de maig de 2004.
- Compareixença del president de l'IEC davant la Ponència redactora de la proposta de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del Parlament de Catalunya. 6 de maig de 2004.
 - Inauguració de la segona edició de la fira «Viu la ciència contemporània», organitzada per la Societat Catalana de Biologia en col·laboració amb el Parc Científic de Barcelona, i visitable al claustre de la Casa de Convalescència els dies 6 i 7 de maig. 6 de maig de 2004.
 - Participació en les VIII Jornades de la Curie «Intercanvi d'experiències de física i de química», celebrades a la Universitat d'Alacant. Hi col·laboren l'Institut d'Estudis Catalans per mitjà de la Secretaria Científica, el Cefire d'Alacant, l'ICE de la Universitat d'Alacant i Bancaixa. 6-8 de maig de 2004.
 - Presidència del secretari general de la VII Trobada Matemàtica, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques. 8 de maig de 2004.
 - Conferència del president de l'IEC amb el títol «El català, una llengua amenaçada», a la Fundació Privada Cal Ble, d'Igualada. 13 de maig de 2004.
 - Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans en la sessió d'obertura de la 78a Assemblea General de la Unió Acadèmica Internacional. 28 de maig de 2004. (Vegeu-ne el text complet a l'apartat «Discursos institucionals», dins d'aquest mateix capítol.)
 - Visita a l'Institut del rector de la Universitat Rovira i Virgili, senyor Lluís Arola, acompanyat del vicerector de Campus i de Relacions Institucionals, senyor Antoni González Senmartí, i de la vicerectora de Comunitat Universitària, senyora Joana Zaragoza. 7 de juny de 2004.
 - Copresidència del president de l'IEC a l'acte organitzat per Universitat de Barcelona d'homenatge al catedràtic Carles Miralles, membre de la Secció Filològica, amb motiu del seu seixantè aniversari, en què es presentà el seu llibre *Studies on elegy and iambus*. El volum, editat en cinc idiomes (anglès, italià, francès, castellà i català), reuneix tots els estudis que el doctor Miralles ha publicat al llarg de la seva carrera al voltant de la poesia elegíaca i iàmica, tant grega com llatina. 8 de juny de 2004.
 - Assistència dels membres del Consell Permanent a l'acte de lliurament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2004, atorgat al senyor Joan-Francesc Mira i Casterà, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. 8 de juny de 2004.

- Assistència del vicepresident primer, senyor Salvador Giner, en representació del president de l'IEC, a la reunió del Consell d'Administració del Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París-Sorbona. 14 de juny de 2004.
- Visita del president de l'IEC i del secretari general al monestir de Montserrat, on s'entrevistaren amb l'abat de Montserrat, Josep M. Soler, acompanyat de Josep Massot, monjo de Montserrat i membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC. 15 de juny de 2004.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte de presentació a l'Institut de la biografia de la doctora Creu Casas, per la Fundació Catalana per a la Recerca. 21 de juny de 2004.
- Reunió entre el president de l'IEC i el secretari general, juntament amb els signants del document sobre la «taxa Fuster», i el president del Parlament de Catalunya, senyor Ernest Benach, a qui feren lliurament formal d'aquesta sol·licitud al Parlament de Catalunya. 22 de juny de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, senyor Lluís Ferrer, acompanyat de la vicerectora de Relacions Exteriors, senyora Muriel Casals; del vicerector d'Economia, senyor Santiago Guerrero; del vicerector de Doctorat i Formació Continuada, senyor Joan Gómez Pallarès, i del vicerector d'Estudians i Promoció Cultural, senyor Joan Carbonell. 23 de juny de 2004.
- Presidència del senyor Josep Laporte a l'acte organitzat per la Societat Catalana de Biologia en homenatge al senyor Lluís Cornudella, membre de la Societat Catalana de Biologia i coordinador des dels seus inicis del Seminari Conjunt de Biologia Molecular i Biologia del Desenvolupament, amb motiu del seu recent traspàs. 1 de juliol de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de València, senyor Francisco Tomàs Vert, acompanyat del vicerector de Política Científica i Cooperació Internacional, senyor Manuel Costa Talens, i de la vicerectora d'Investigació i Tercer Cicle, senyora Maria Josep Cuenca Ordinyana. 5 de juliol de 2004.
- Assistència a la reunió del president de l'IEC i representants i professionals del món cultural amb el senyor Josep M. Bricall, de l'Oficina del Comissionat per al Consell de la Cultura i de les Arts de la Generalitat de Catalunya al Palau de la Generalitat, per a parlar sobre l'esmentat Consell. 8 de juliol de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat Oberta de Catalunya, senyor Gabriel Ferraté, acompanyat del vicerector de Política Acadèmica, senyor Carles Sigalés; del vicerector de Relacions Internacionals, senyor Francesc Rubio, i del director d'Estudis d'Humanitats i Filologia i membre de la Secció Filològica de l'IEC, senyor Isidor Marí. 12 de juliol de 2004.

- Conferència de premsa del president de l'IEC, del vicepresident segon, senyor Antoni Riera, i del president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, per a presentar la proposta que el 2008 sigui declarat Any Jaume I, amb motiu del vuitè centenari del naixement del monarca. 14 de juliol de 2004.
- Visita a l'Institut del rector de la Universitat de les Illes Balears, senyor Avel·lí Blasco, acompanyat del vicedirector d'Estudiants, senyor Joan Antoni Mesquida. 23 de juliol de 2004.
- Participació del secretari general, senyor Salvador Alegret, a la Jornada Menorquina: «25 Anys d'Enciclopèdia de Menorca», organitzada a Prada en el marc de la XXXVI Universitat Catalana d'Estiu. 18 d'agost de 2004.

Discursos institucionals

Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans en la sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Universitat Rovira i Virgili, el 19 de setembre de 2003

Quan vaig acceptar, il·lusionat, l'amable oferiment que em formulà el rector Arola de dictar la lliçó inaugural del curs 2003-2004 de la Universitat Rovira i Virgili poc podia sospitar que ho hauria de fer en unes circumstàncies que —com sabeu— per a mi no són precisament joioses. Malgrat tot, no he volgut renunciar a l'honor que m'heu dispensat. De la meva passada responsabilitat en el món de l'ensenyament, poques coses puc recordar amb més satisfacció —tot i els errors indubtablement comesos— que l'expansió del mapa universitari de Catalunya i, dintre d'aquest fet, la transformació en una universitat autònoma dels estudis superiors que ja existien a Tarragona i a Reus. En els pocs anys transcorreguts des de la seva creació, la Universitat Rovira i Virgili s'ha convertit en una institució prestigiosa, tant per la seva tasca docent com especialment per la recerca que porta a terme, ben superior, en certs aspectes, al que se'n podria esperar. Us felicito molt cordialment, us en dono les gràcies i no cal dir que em sento molt satisfet d'haver contribuït en part a la creació d'aquesta Universitat a les contrades on em sento tan lligat.

A l'hora d'escollir un tema per a aquesta dissertació, la meva dedicació actual a una institució tan important en el nostre món cultural i científic i, altrament, tan poc coneguda —encara que costi de creure— com és l'Institut d'Estudis Catalans em va fer decidir a ocupar-me d'aquesta institució singular.

De fet, penso que l'IEC és un gran desconegut. Al meu entendre, ni la societat, ni els mitjans de comunicació, ni la classe política el coneixen prou bé. En general, l'Institut, quan és conegut, s'etiqueta com a «acadèmia de la llengua» i certament ho és. Però és molt més que això. El juny de 1907, Enric Prat de la Riba —artífex de la plasmació política de la Renaixença—, en tant que president de la Diputació de Barcelona, procedí a crear un nou centre que «podrà anomenar-se Institut d'Estudis Catalans» per tal de vetllar «pel restabliment i organització de tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana». Així, doncs, en la seva etapa inicial, la nova entitat fou un centre d'estudis històrics, en el sentit més ampli de l'expressió, format per vuit personalitats, sota la presidència d'Antoni Rubió i Lluch, eminent historiador, amb Josep

Pijoan com a secretari. Quatre anys més tard el mateix Prat decideix ampliar el camp d'activitat de l'Institut i crea dues seccions més: la Filològica —on s'incorporen, per exemple, Guimerà, Maragall, Carner i D'Ors— i la de Ciències —amb personalitats tan destacades com Pi i Sunyer, Turró i Terradas, entre d'altres. Així, l'Institut es converteix en una confederació de tres entitats acadèmiques que, per expressa voluntat del seu fundador, no reben el nom de *Acadèmia* perquè no vol que siguin simplement una reunió de figures prestigioses per la labor realitzada, sinó veritables centres d'estudi i recerca.

Cal remarcar també que durant una llarga etapa l'IEC, creat en certa manera tot prenent com a model l'Institut de França, fou de fet una part orgànica de la Diputació —i, més tard, de la Mancomunitat—, tot i que Prat va procurar mantenir un cert equilibri polític en la composició d'un organisme que, en les seves sessions plenàries, era presidit per ell mateix.

Queda clar, doncs, que l'Institut ha estat interdisciplinari des del seu inici. Tal com he dit en començar, tenir cura de la llengua no era l'única de les seves missions. I voldria destacar també que, des de bon començament, en formaven part estudiosos de més enllà dels límits de la Catalunya estricta. El seu primer president, Antoni Rubió i Lluch, ja assenyalà que la tasca de l'Institut s'ha-

via d'estendre «per totes les terres on la nostra llengua és parlada i coneguda».

I més enllà, encara, d'aquests amplis límits culturals i idiomàtics, l'Institut, des del seu inici, mantingué relacions amb diverses institucions i, a partir de 1923, s'incorpora a la Unió Acadèmica Internacional.

En la ja llarga història de l'Institut no hi han mancat problemes. Alguns, prou importants, provocats per discrepàncies i fins i tot greus conflictes entre els seus membres. La marxa de Pijoan, la destitució d'Eugeni d'Ors o les discussions entre Fabra i Alcover que acabaren amb el retorn a Mallorca de la cèlebre calaixera i amb la difícil i progressiva acceptació de la normativa fabriana, en són una bona mostra. Però, evidentment, els problemes més greus han estat de causa exògena com a conseqüència dels avatars polítics del nostre país.

La primera sotragada fou a causa de la dictadura de Primo de Rivera. L'Institut no fou oficialment dissolt però li foren retirades totes les subvencions oficials. Malgrat tot, l'IEC pogué seguir la seva activitat gràcies a les aportacions de patricis com Francesc Cambó i Rafael Patxot. Amb el restabliment de la Generalitat, l'any 1931, l'IEC recuperà el seu reconeixement oficial i un ajut econòmic més substancial. A més, el seu lligam amb l'Administració esdevingué molt més lax, les seves sessions plenàries ja no foren presidides per cap càrrec polític i pro-

gressivament passà a ésser una corporació acadèmica completament autònoma. El funcionament de les tres seccions requeria un espai més ampli, i per això la Generalitat i l'Ajuntament li cediren la Casa de Convalescència com a seu definitiva —tot i que el trasllat no es produí fins anys més tard—, al mateix temps que s'acordava la instal·lació a l'antic Hospital de la Santa Creu de la Biblioteca de Catalunya, una de les seves realitzacions més importants. Malauradament, aquest període de normalitat no havia de durar gaire. El triomf de la sublevació militar iniciada el 1936 implicà l'anorreament de totes les institucions catalanes i, com tantes altres coses, l'IEC deixà d'existir, oficialment.

De manera clandestina, alguns membres reiniciaren una certa activitat a partir de 1942. Puig i Cadafalch oferí el seu domicili per a les reunions i amb Eduard Fontserè i Carles Riba, entre d'altres, procediren a nomenar nous membres i, a la mort del secretari general Ramon d'Alòs-Moner, Ramon Aramon ocupà aquest càrrec. Així, l'Institut pogué subsistir gràcies a l'esforç inesgotable d'unes quantes persones —molt especialment d'Aramon— i també gràcies al suport econòmic de membres destacats de la societat civil que, amb aquesta finalitat, constituïren una entitat anomenada Benèfica Minerva. A partir de 1947, l'IEC pogué reemprendre la seva tasca visible: es reiniciaren les publicacions, es

pogueren instal·lar les oficines en un pis de la Gran Via fins que l'any 1962 —passats ja de la perillosa clandestinitat a una tolerància relativa— l'IEC fou acollit a la seu d'Òmnium Cultural.

L'Institut ha experimentat des d'aleshores un creixement constant en tots els ordres. L'any 1968 fou creada una nova Secció, la de Filosofia i Ciències Socials, i vint anys més tard, la Secció de Ciències fou desdoblada en Ciències Biològiques i Ciències i Tecnologia. Així mateix, el nombre de membres numeraris, limitat durant molts anys a set per secció ha estat successivament ampliat fins a vint-i-vuit. Actualment, l'Institut està format, doncs, per cinc seccions: la Secció Històrico-Arqueològica, la Secció de Ciències Biològiques, la Secció de Ciències i Tecnologia, la Secció Filològica i la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

Des d'un punt de vista administratiu, l'IEC és de fet una unitat transes-tatal (Espanya, França, Andorra i Itàlia) que a més de comptar amb el reconeixement i l'ajut de la Generalitat de Catalunya ha estat reconegut pel Govern de l'Estat espanyol (Decret 3118/1976, de 26 de novembre) com a autoritat en totes les terres de llengua i cultura catalanes. La Universitat de Perpinyà, per mitjà dels acords entre França i Espanya, reconeix l'Institut com a autoritat acadèmica territorial per al domini català situat a l'Estat francès. També mantenim excel·lents relacions amb el Govern d'An-

dorra —el president del qual ens honorarà amb la seva presència a la sessió d'inauguració de curs el proper dilluns— i, fins ara, amb el de les Illes Balears. I no cal dir que desitjaríem que aquestes relacions s'estenguessin a les administracions de la resta de territoris on la nostra llengua i la nostra cultura continuen ben vives.

Fa ja un quart de segle que l'IEC ha recuperat la seva seu principal a l'antiga Casa de Convalescència de l'Hospital de la Santa Creu. Una profunda restauració realitzada els darrers temps ha permès de condicionar els locals de manera plenament satisfactòria.

El pressupost ordinari de l'IEC, que s'apropa als sis milions d'euros anuals, és nodrit fonamentalment de subvencions genèriques o específiques de les administracions. La major part d'aquestes subvencions (aproximadament un 70 %) procedeixen de diversos departaments de la Generalitat. La resta l'aporten d'altres organismes com són les diputacions catalanes, determinades entitats privades i els ministeris de Ciència i Tecnologia i de Cultura. Malauradament, la subvenció d'aquest darrer Ministeri —que els anys 2000 i 2001 havia estat de 120 MPTA (721.214,53 euros)— fou reduïda l'any 2002 a 75 MPTA (450.759,08 euros), i aquesta reducció s'ha mantingut per al present exercici, fet que, òbviament, entorpeix la marxa de les nostres activitats.

Aquesta àmplia estructura que conforma ara l'IEC ens permet acomplir un gran nombre de comeses que, evidentment, és impossible enumerar en el temps forçosament limitat de què dispo.

Bona prova d'aquestes activitats són les nombroses publicacions que realitza cada any l'IEC i les seves societats filials. En el darrer curs, per exemple, s'han publicat cinquanta-vuit llibres i trenta-un números de publicacions periòdiques.

De tota manera, voldria ara fer una síntesi d'allò que fem. Dividiré aquesta exposició en dues parts: les accions en defensa de la llengua i les altres activitats.

El primer capítol és, no cal dir-ho, el més conegut. Defensar l'ús de la llengua, establir-ne la normativa i estar amants a les adaptacions que hi imposa el ràpid progrés de la societat actual han estat i continuen sent les nostres tasques prioritàries, el pes de les quals recau especialment en la Secció Filològica, amb la col·laboració activa dels especialistes de totes les altres seccions. L'elaboració i la ulterior publicació del *Diccionari* de l'IEC l'any 1995 n'ha estat una fita important que serà completada de manera immediata amb l'aparició d'una segona edició i amb la publicació d'una gramàtica normativa que ha exigit una tasca molt important.

Voldria també destacar, dintre d'aquest capítol, la preparació del *Dic-*

cionari del català contemporani i, molt especialment, l'aparició del primer volum de l'*Atlas lingüístic del domini català* (guardonat l'any passat amb el Premi Nacional de Patrimoni Cultural), que constarà de nou volums i apareixerà a raó d'un cada any. També ha estat una fita important el procés d'informatització del *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover i Moll.

Però, a més d'aquestes realitzacions, voldria comentar breument dos importants problemes que —en el camp de la llengua— preocupen especialment la nostra institució. Em refereixo a l'ús de la llengua i als atemptats a la unitat lingüística del català. L'Institut, tal com va expressar en una resolució del mes d'abril de 2002, reclama, amb tota justícia, que el català esdevingui oficial en el si de la Unió Europea. Malauradament, les coses no van per aquest camí. Una tímida proposta en aquest sentit acaba de ser rebutjada pel Parlament europeu. No hem de perdre l'esperança, però. I caldrà seguir maldant fins que —gràcies a una nova correlació de forces polítiques— aconseguim la reparació d'aquest menyspreu.

L'ús social del català entre nosaltres també planteja neguits significatius. El tema ha tingut recentment —com vostès saben— una important repercussió mediàtica. Han aparegut nombrosos articles d'opinió i s'han donat a conèixer els resultats de diverses enquestes amb

resultats que apunten —en especial, a l'àrea metropolitana de Barcelona— cap a una disminució d'aquest ús. Amb tot, els resultats no són coincidents en tots els casos i la credibilitat d'algunes opinions i estudis pot ser posada en dubte. En aquestes circumstàncies, el Consell Permanent de l'IEC ha decidit emprendre dues actuacions. La primera és crear una comissió *ad hoc* que en el termini de mig any elabori un document que valori críticament l'estat de la qüestió i proposi eventualment mesures a prendre per a combatre eficaçment aquesta suposada pèrdua en la utilització del català en els nivells més diversos.

La segona decisió ha estat la d'elaborar un projecte que permeti el funcionament d'una xarxa de diversos observatoris —territorials o sectorials— que controlin de manera permanent i científica l'evolució de l'ús de la llengua. Aquesta és, òbviament, una tasca a mitjà o a llarg termini que es durà a terme amb la imprescindible col·laboració de les administracions públiques i altres entitats que hi volen col·laborar.

Pel que fa als perills —reals o ficticis— que pugui córrer la unitat de la llengua, cal reconèixer que en un determinat territori, concretament al País Valencià, determinades forces polítiques han sustentat un criteri diferenciador entre *valencià* i *català*, que —a parer dels filòlegs de tot el món— són dos termes que designen una mateixa llengua. Val a dir

que els filòlegs de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana coincideixen també amb aquest criteri unitari, però és ben cert que des d'un punt de vista polític s'han pres determinades mesures (per exemple, la no-homologació del títol de filologia catalana amb el de filologia valenciana o l'exclusió dels autors de la Catalunya estricta o de les Illes en els llistats de lectures recomanades als escolars) que fan témer que s'iniciï un procés de progressiva segregació lingüística, sobretot si prospera la iniciativa de dictar normatives diferenciadores. És evident que una llengua exigeix una normativa única, tan àmplia com ho requereixi la riquesa de les seves varietats, però, en tot cas, plenament congruent amb l'establerta per qui té l'autoritat científica i històrica de fer-ho.

Però, tal com he dit abans, l'activitat i les preocupacions de l'IEC no es limiten als aspectes filològics. Sigui conjuntament o per mitjà de les altres quatre seccions i altres centres de recerca, l'IEC du a terme un ampli ventall d'activitats.

Entre les que realitza la Secció Històrico-Arqueològica, destaquen les dedicades a la Catalunya carolíngia, la publicació d'una sèrie de volums del *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, els estudis arqueològics que es duen a terme a Serinyà i a Guissona i el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT).

La Secció de Ciències Biològiques s'ocupa, entre altres temes, de la flora i la

cartografia de les plantes vasculares, de la biodiversitat micològica o del desenvolupament de la biologia de la conservació, i ha posat en marxa el Centre Català de Nutrició.

La Secció de Ciències i Tecnologia treballa en la física de les radiacions, la física matemàtica i el Servei d'Arxius de Ciència.

I la Secció de Filosofia i Ciències Socials s'ocupa, entre altres temes, de l'ús del català en els mitjans de comunicació, de la història de la filosofia i la pedagogia catalanes al llarg dels segles XIX i XX i de la col·lecció de textos catalans antics.

El Centre de Recerca Matemàtica, creat per l'IEC i convertit ara en un consorci amb el DURSI, és un dels més importants d'Europa de la seva especialitat.

I, finalment, el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè es dedica a l'estudi de la sismicitat.

L'Equip de Govern que ara dirigeix l'Institut entén que, a més de la seva activitat com a acadèmia de la llengua, com a institut de catalanística i com a centre d'estudi i recerca en les àrees més diverses, la nostra institució hauria de tenir més protagonisme com a assessor dels poders públics i com a promotor i coordinador d'estudis i investigacions. Crec que tenim els mitjans humans per a fer-ho i que cal posar-los eficaçment al servei del país. Per això m'atreveixo a reclamar que, per part de les administracions, se'ns encarreguin estudis i dictàmens so-

bre aquestes grans qüestions. La composició de la nostra entitat, integrada per estudiosos de camps ben diversos, procedents de totes les contrades de la nostra extensa àrea d'influència i, altrament, de sensibilitats polítiques ben diverses, bé que agermanats per sentiments democràtics i de defensa de la nostra identitat nacional, em permeten plantejar aquesta clara disponibilitat per a dur a bon port qualsevol tasca d'aquesta natura.

Per part nostra estem decidits, a partir d'ara, a plantejar-nos algunes d'aquestes qüestions. Ja hem parlat de les nostres iniciatives en el tema de la llengua. En aquest sentit, estem emprant accions transversals —és a dir, amb la intervenció coordinada de les diverses seccions— encaminades a la discussió i l'estudi sobre diversos temes de gran transcendència per al futur immediat del nostre poble i que poden incidir en el benestar de la nostra societat. Un d'aquests temes, per exemple, és el de la recerca. L'Institut ja s'ha pronunciat en altres ocasions sobre la seva importància i, en determinats aspectes, hi participa activament. Val a dir que, en els darrers temps en el nostre país, s'han emprat algunes accions altament positives. Però no és menys cert que encara estem molt per sota dels principals països europeus. Volem ser, per exemple, un dels quatre motors d'Europa i, paradoxalment, invertim només la meitat o una tercera part del que ho fan els veritables motors.

Creiem sincerament que no s'ha donat al tema de la recerca la decisiva importància que té per al nostre desenvolupament científic i econòmic i per al benestar de tots nosaltres. I opinem que ni el conjunt de la societat ni els mitjans de comunicació hi presten, en general, l'atenció que requereix. Per això estem preparant per aquest curs una sèrie de sessions acadèmiques amb la pretensió d'evidenciar la importància de la recerca i amb l'objectiu d'aconseguir un ampli ressò mediàtic i social que contribueixi a despertar l'atenció que mereix.

Tothom coincideix a afirmar que l'aigua és un dels béns més imprescindibles. La disponibilitat d'aigua és en general limitada, fet que obliga a una acurada gestió dels recursos hídrics. En aquest sentit, les seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia han iniciat un estudi global del cicle de l'aigua que pretén arribar a conclusions —sense apriorismes polítics— sobre les millors mesures a prendre per a aconseguir una disponibilitat adequada d'un element tan essencial.

La nostra intenció, en la mesura que els nostres recursos materials ho permetin, és la de dur a terme estudis transversals sobre molts altres temes. A títol d'exemple, voldria assenyalar els canvis demogràfics —vegetatius i migratoris— que tanta importància tenen en la determinació de l'estructura de la nostra societat i de la piràmide d'edats; el proble-

ma de les mesures a prendre per a assegurar la sostenibilitat del model de societat actual; o bé els canvis eventualment necessaris en el sistema de l'ensenyament i de la formació.

Aquestes són, entre d'altres, les activitats principals de la nostra institució.

Voldria acabar aquesta exposició referint-me a la conveniència d'establir línies de col·laboració encara més àmplies entre l'IEC i la Universitat. De fet, una proporció molt elevada de membres de l'IEC som professors universitaris o ho hem estat. I destacats membres de l'IEC s'implicaren, ja a l'inici del segle xx, en la necessària transformació d'una Universitat que el propi Prat criticava tot dient: «La legislació ha fet de la Universitat espanyola un conglomerat d'oficines expandidores de patents de monopoli per a l'exercici de determinades professions, amb un caràcter uniforme a tot el país, sense vida pròpia, sense individualitat ni caràcter.» La Universitat d'aquella època vivia totalment d'esquena a la cultura catalana.

Un gran nombre de personalitats que posteriorment formaren part de l'IEC participaren, a partir de 1903, en la creació i el manteniment dels Estudis Universitaris Catalans com una de les conseqüències del Primer Congrés Universitari Català, quan la Universitat de

Barcelona no va acceptar una obertura cap a la llengua i la cultura del país. Posteriorment, tal com indiquen Balcells i Pujol a *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, membres destacats de l'IEC (Valls i Taberner, Barnils, Bosch i Gimpera, Nicolau d'Olwer, Montoliu, Rubió i Balaguer i Pere Domingo) elaboraren ponències per al Segon Congrés Universitari Català (1918), presidit per August Pi i Sunyer. I quan, finalment es constituí la Universitat Autònoma l'any 1933, Pompeu Fabra fou nomenat president del Patronat en el qual figuraven també August Pi i Sunyer i Joaquim Balcells.

Afortunadament, ara la situació és completament diferent. El sistema universitari català està perfectament arrelat al país i la nostra llengua —tal com ha sabut defensar, entre d'altres, el rector Arola— hi ha trobat el lloc que li correspon. L'IEC no cal, afortunadament, que se'n preocupi. Però em sembla evident que Universitat i Institut són corporacions complementàries que, a més de les coincidències personals, haurien de col·laborar estretament en la defensa i promoció de la nostra cultura i de la nostra ciència. L'Equip que actualment dirigeix l'IEC pensa fer tota mena d'esforços per tal d'enfortir aquesta col·laboració que serà beneficiosa pel futur del nostre país.

*Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans
en l'acte inaugural de l'Any Dr. Josep Alsina i Bofill
al Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, el 25 de febrer de 2004*

***El doctor Alsina i Bofill
i l'Institut d'Estudis Catalans***

Poques lloances es poden afegir a les que han formulat els meus companys sobre la figura egrègia de Josep Alsina i Bofill.

Sens dubte, la «passió per llengua», que tan bé ha glossat Oriol Casassas en la seva biografia, era un dels seus trets més remarcables. Per això, indubtablement, els seus mèrits l'havien de conduir a l'Institut d'Estudis Catalans.

Una de les seves primeres actuacions en l'àmbit de l'IEC fou la seva participació decisiva en la resurrecció de la Societat Catalana de Biologia, que ja ha glossat el seu actual president. Si jo també m'hi refereixo és perquè fou en ocasió d'aquest fet que vaig tenir l'oportunitat de conèixer-lo a fons i de poder gaudir del seu mestratge científic i lingüístic. En efecte, poc després d'una presentació meva, em digué discretament: «Laporte, m'ha agradat molt la seva intervenció. M'atreveixo, no obstant això, a dir-li que vostè ha parlat de la “mitja” d'unes determinades dades i que, de fet, segur que es referia a una “mitjana”.» No cal dir que mai més vaig tornar a utilitzar aquella castellanada.

Josep Alsina i Bofill fou nomenat membre adjunt de la Secció de Ciències de l'Institut el mes de març de 1961 a

proposta de Pius Font i Quer i d'Antoni Esteve, i l'any 1963 esdevingué membre numerari, quan cadascuna de les seccions tenia un màxim de set membres. La seva labor fou, no cal dir, destacadíssima des de molts punts de vista i els seus reconeguts esforços el portaren a la presidència durant el període 1974-1978.

Tal com ha escrit Jordi Carbonell, durant el seu mandat, aprengueren a respectar la seva voluntat ferma, la constància, l'equilibri i la seguretat que donava —ell que afirmava que la indecisió era el tret principal del seu caràcter i que, segons deia, es considerava tímid i pessimista.

Un dels esdeveniments més importants del seu mandat fou la signatura del conveni que va permetre el retorn de l'IEC a la Casa de Convalescència. En efecte, l'Ajuntament de Barcelona, propietari de l'edifici, ja l'havia cedit a l'IEC el 30 de març de 1931, bé que poc en pogué gaudir a causa de la maltempsada que va sacsejar, poc després, el país.

No cal dir que, acabada la guerra incivil, l'Institut desaparegué oficialment i perdé la seva seu. Les activitats de l'IEC no es reemprengueren fins a l'inici de la dècada dels quaranta amb reunions —no cal dir que clandestines— al domi-

cili particular de Josep Puig i Cadafalch, que n'era aleshores president. No fou fins passat un temps que, amb uns indicis de tolerància i l'ajut econòmic de determinades personalitats, l'IEC es pogué instal·lar en un pis de la Gran Via i després passà a gaudir de l'hospitalitat d'Òmnium Cultural. Acabada la dictadura, es pogueren iniciar les gestions per a recuperar la seu perduda i així, durant la transició democràtica, l'1 de juliol de 1977, l'Ajuntament de Barcelona, que n'era propietari, i la Diputació, que l'ocupava, encapçalats pels senyors Socias i Samaranch, acompanyats dels seus respectius secretaris, signaren el conveni que confirmava la cessió d'ús de la Casa de Convalescència (ja efectuada quaranta-sis anys abans) amb l'aleshores president de l'IEC, acompanyat del secretari senyor Ramon Aramon.

Molts altres fets destaquen en la labor efectuada a l'IEC pel president Alsinà, que, a més de les passions per la llengua i per la medicina, tenia idees molt clares sobre els grans problemes del país i sobre la conveniència que l'IEC hi expressés els seus punts de vista. Així, en el discurs d'obertura del Primer Col·loqui Internacional d'Energia Solar organitzat per la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques afirmava: «Tothom sap que energia i desenvolupament formen una equació indestriable. I tothom veu que el 90 % de l'energia que avui el món consumeix

prové dels combustibles fòssils; per tant, irrecuperables.

»D'aquestes dues obvietats, com del xoc de dues pedres fogueres, ha sorgit la idea ben clara que no podem deixar d'aprofitar la copiosa energia solar, la que ha forjat i vivificat el món i la humanitat i que ha de vivificar l'un i l'altra com una premissa insalvable mentre el món i la humanitat existeixin.

»Tothom s'ha adonat que hem de tornar els ulls al sol. En les seves primeres etapes, l'home prou va saber valorar-ne el poder decisiu. Per això és ben vàlid de dir que el camí de l'home ha estat el camí del sol.»

Acabava proclamant que l'Institut havia d'ésser la veu de la inquietud de Catalunya per a tots els problemes que afecten el món d'avui, tot remarcant d'aquesta manera que la nostra institució era molt més que l'acadèmia de la llengua. En la mateixa línia, en un breu escrit titulat *L'Institut i les seves filials* ponderava la florida d'aquestes associacions i la tasca que realitzaven en molt diversos camps. I aprofitava l'ocasió, també, per a insistir en la necessitat d'adaptar l'estructura i la dinàmica de l'Institut a les circumstàncies i les necessitats del nostre món modern. Com a conseqüència, advocava per l'ampliació del «*numerus clausus*», imposat per l'Estatut fundacional, per tal de poder-hi incorporar no solament representants de les noves disciplines, sinó també perso-

nalitats de relleu que enriquessin les ja existents. Aquest inici de les successives modificacions estatutàries ha permès passar dels vint-i-vuit membres numeraris a més de cent cinquanta.

Tant en la seva època de president com durant els anys següents, Alsina va intervenir activament —com no podia ser d'altra manera— en la preparació del primer *Diccionari* oficial de l'Institut, en especial pel que fa a la introducció de termes de llengua popular relacionats amb la medicina o no. Així, en una carta dirigida, el 5 de gener de 1979, a l'aleshores president de Secció Filològica, entre altres coses escrivia: «Un altre punt: darrerament la SF ha admès el mot *collonada* amb la significació que en Pla li dóna; ve a ser la traducció literal de la *cogloneria* italiana, mot que més d'una vegada surt sense traduir en els escrits d'en Pla. Però el significat que hom li dóna a l'Empordà no és pas aquest. Com *homenot*, és una adaptació que fa en Pla; i, atesa la gran categoria i popularitat d'aquest escriptor és natural que ambdues paraules siguin incorporades al *Diccionari*. Popularment és molt usat a l'Empordà (o ho era, perquè s'han perdut tants de mots populars!) el verb *coionar*, que significa 'burlar-se d'algú tot simulant afalagar-lo'. Frases com

“l'han ben coionat” i “no coionis” eren habituals en el meu poble i hom no les considerava gaire grolleres. [...]

»Tot això que li explico potser no té gaire importància. Jo penso que sí. Si volem que la nostra llengua sigui unitària i unificadora cal incloure-hi, per difondre-les, totes les seves varietats. Jo no sé si la SF hauria de dir-hi alguna cosa.»

Finalment, voldria insistir en un fet prou conegut. Alsina sabia expressar-se tant oralment com per escrit d'una manera admirable, amb concisió, i emprant sempre l'adjectiu més adequat. Per exemple les notes necrològiques que va redactar a l'IEC en memòria de diversos companys (Leandre Cervera, August Pi i Sunyer, Miquel Taverna o Pere Piulachs) en són una mostra remarcable. Per això, m'atreveixo a cloure aquestes paraules amb les que ell mateix va escriure dedicades a August Pi i Sunyer, que, sens dubte, venen aquí com l'anell al dit: «En tots els aspectes de la seva vida és una lliçó i un exemple. Lliçó i exemple que atenyen la seva forta irradiació espiritual perquè es troben amarats d'una insubornable autenticitat, d'una fidelitat creadora, dinamitzant, apassionada. En una paraula, d'un patriotisme operant, indestructible fins a l'èxit o fins al sacrifici.»

*Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans
en les Jornades Catalanes organitzades
per la Universitat de París VIII i la Maison de la Catalogne,
el 26 d'abril de 2004*

L'IEC i la llengua catalana

L'Institut d'Estudis Catalans és una institució creada l'any 1907 per Enric Prat de la Riba, aleshores president de la Diputació (Conseil Régional) de Barcelona, amb la finalitat d'estudiar tots els aspectes de la cultura i la ciència catalanes. Amb aquesta finalitat, Prat escollí set personalitats procedents del món de la jurisprudència i de la historiografia a les quals, poc després, s'afegiren dos grups més: un de científics i un altre de filòlegs i literats.

Des del seu inici, l'IEC no es limità al territori de la Catalunya estricta, sinó que estengué les seves activitats a totes les contrades de llengua i cultures catalanes i incorporà a les seves files destacats representants de tot aquest àmbit territorial. L'IEC fou admès l'any 1922 com a membre de ple dret a la Unió Acadèmica Internacional, organisme que celebrarà la seva propera assemblea el mes vinent a la seu de l'IEC. Evidentment, una de les principals tasques de l'IEC fou la de normalitzar la llengua catalana, que, fins aleshores, no disposava d'uns criteris gramaticals i ortogràfics uniformes que tinguessin en compte les seves varietats. En aquest aspecte, cal destacar la figura de Pompeu Fabra,

que, amb col·laboracions diverses, fou qui establí una normativa que, de manera progressiva, fou admesa per tothom.

Durant aquest segle d'existència, l'Institut ha anat creixent contínuament, malgrat les dificultats posades pels governs dictatorials que ha sofert l'Estat espanyol durant llargs períodes de temps. L'IEC ha anat desenvolupant la seva tasca, que s'ha pogut incrementar significativament amb l'arribada de la democràcia l'any 1975.

Actualment, l'IEC està integrat per cent cinquanta membres numeraris, cinquanta de corresponents i vint-i-sis societats filials que funcionen sota el seu patronatge amb vuit mil membres associats.

L'Institut està dividit en cinc grans seccions (o divisions): Històrico-Arqueològica, Filològica, de Ciències Biològiques, de Ciències i Tecnologia, i de Filosofia i Ciències Socials, les quals funcionen com a vertaderes acadèmies. Els seus membres numeraris —que ingressen, com en totes les acadèmies, per cooptació dels titulars— procedeixen, doncs, de totes les àrees de coneixement i, a més, cal remarcar que són originaris no solament del Principat sinó de totes les terres de parla i cultura catalanes, circumstància que fou oficialment san-

cionada per un decret de 1976 dictat pel Govern espanyol.

De tota manera, l'IEC té un àmbit transfronterer, atès que la seva activitat es desenvolupa en contrades que formen part de diferents estats (Espanya, França i Andorra).

No és ara el moment d'exposar el conjunt de les activitats de l'IEC que es plasmen en la publicació d'un centenar de títols cada any entre els quals figuren trenta-nou revistes de publicació regular. La meua intervenció se centrarà en les tasques relacionades amb l'estudi i la defensa de la llengua catalana, duta a terme per tota la institució i especialment per la Secció Filològica. De fet, la Secció Filològica desenvolupa un ampli conjunt de programes de recerca, entre els quals sobresurten el *Diccionari de la llengua catalana*, el *Diccionari del català contemporani*, la gramàtica normativa i l'*Atlas lingüístic del domini català*.

Com molt bé sabeu, el català és una llengua romànica —de la qual hi ha documentació a partir dels voltants de l'any 1000— usada actualment per més de vuit milions de persones distribuïdes al llarg de l'arc mediterrani que va des dels confins septentrionals del departament dels Pirineus Orientals fins als meridionals de la província d'Alacant, a les properes Illes Balears i a la ciutat de l'Alguer, a Sardenya. El seu grau de reconeixement oficial és ara divers. Només a Andorra, país membre de l'ONU, té la

consideració d'única llengua oficial i —juntament amb el castellà— és cooficial a Catalunya, a les Balears i a València.

La situació del català en les diverses contrades on actualment és parlat ha estat afectada per factors socials i per condicionaments polítics. Des del primer punt de vista —tal com assenyala una declaració recent de l'IEC—, factors com la progressiva urbanització, els grans desplaçaments, el turisme, la creixent mobilitat de la població i els canvis en l'estructura familiar, entre d'altres, han provocat canvis lingüístics de grans dimensions. No hi ha dubte que també els nous sistemes de comunicació, lligats als contextos socials i interactius, poden contribuir a una restricció de l'ús de les llengües minoritàries.

Altrament, les polítiques centralistes desenvolupades per determinats estats han tingut com a objectiu, en certes èpoques, la liquidació del català i la seva substitució per les respectives llengües estatals hegemòniques. Una mostra paradigmàtica ha estat el llarg període d'intent de genocidi cultural i lingüístic dut a terme pel règim franquista. Cal remarcar també que França no ha estat històricament gaire respectuosa amb la diversitat lingüística i no s'ha sumat encara avui a la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

Aquests fets han assestat cops molt durs a la llengua catalana, ja que han condicionat el seu desenvolupament

com a llengua de cultura, han provocat la interrupció de la transmissió intergeneracional i han dificultat la incorporació dels nouvinguts a la llengua i la cultura del país.

Tot i això, el català segueix ben viu en extensos territoris. Certament, la substitució del centralisme franquista per una democràcia amb un cert grau d'autonomia ha permès, en les contrades pertanyents a l'Estat espanyol, remarcables assoliments durant els dos darrers decennis, bé que en grau ben divers, tant des del punt de vista territorial com pel que fa als diversos sectors, en alguns dels quals la utilització de la llengua encara dista d'estar normalitzada.

Sens dubte, el català és la llengua minoritària europea amb més parlants, amb una producció editorial que ultrapassa els sis mil volums cada any, i amb una presència molt significativa a tots els mitjans de comunicació, incloent-hi Internet, on és la setena llengua més utilitzada en l'àmbit europeu.

Tal com hem indicat, en el conjunt d'Espanya, la instauració dels governs autonòmics ha permès fer progressos remarcables en molts aspectes. Així, a Catalunya, el català és entès per un 95 % de la població i el sap parlar i llegir al voltant d'un 75 %, bé que només el sap escriure correctament la meitat, com a conseqüència de la llarga etapa franquista en la qual el seu ús al sistema educatiu fou no solament eliminat sinó, fins i tot,

perseguit. La política seguida pel Govern de Catalunya —des de la immersió lingüística al primer ensenyament fins a la creació d'un canal de televisió que sovint ocupa el liderat en les xifres d'audiència— són, entre d'altres, els factors que han contribuït significativament a l'increment constant del seu coneixement.

El coneixement del català al País Valencià és lleugerament inferior i l'entén un 87 % de la població, el sap parlar i llegir un 50 %, i el sap escriure un 25 %.

Les Illes Balears foren, durant molts anys, un terreny pràcticament monolingüe. Amb tot, factors com la immigració i el turisme han modificat significativament la situació: actualment un 21 % de la població entén el català, el sap parlar i llegir el 16 %, i l'escriu correctament un 37 % dels seus habitants.

A la part francesa dels territoris de llengua catalana, que correspon aproximadament al departament dels Pirineus Orientals, segons una enquesta realitzada l'any 1997, el català és entès per un 55 % de la població i un 34 % el sap parlar.

Tal com s'ha dit, a Andorra la llengua oficial és el català, bé que els grans moviments poblacionals ja alludits han fet que hi convisqui també amb les llengües oficials dels dos grans estats veïns.

Malgrat aquests progressos indubtables l'IEC constata que la llengua catalana continua estant en situació d'inferioritat en el seu propi espai comunica-

tiu i pateix encara limitacions en el camp de la producció, la distribució i el consum culturals, ja que competeix en inferioritat de condicions amb productes d'altres llengües.

De fet, l'oficialitat del català és condicional en els territoris on és reconeguda i en molts casos la seva utilització resta subjecta a la bona voluntat de l'empresa, de l'Administració o del funcionari corresponents.

Altrament, les diferents polítiques estatals continuen posant el català en una clara inferioritat de condicions. A Catalunya, per exemple, la situació actual consolida, de fet, l'existència de dos tipus de ciutadans: els castellanoparlants, als quals se'ls reconeix el dret al monolingüisme, i la resta, que, a l'hora de la veritat, tot i usar normalment el català, tenen el deure de conèixer una segona llengua. No cal dir que a França la situació és encara més greu, ja que cap de les seves llengües minoritàries no gaudeix d'un mínim reconeixement oficial.

Aquestes actituds expliquen que, fins ara, els dirigents polítics estatals hagin prestat una nul·la atenció a considerar la petició d'oficialitat del català a les institucions europees on són reconegudes diverses llengües amb un nombre d'usuaris i una producció literària molt inferior a la del català.

Altrament, la situació d'inferioritat política del català comporta que un determinat nombre de catalanoparlants

abdiquin sovint d'utilitzar la seva llengua pròpia, fet que constitueix, també, una seriosa amenaça per a la supervivència mateixa del català.

És evident que el context actual de construcció europea i de mundialització comporta un nou ordre internacional, també en termes lingüístics. És obvi que es dibuixa una llengua supraordinada, l'anglès, cada cop més utilitzada com a llengua global o llengua franca. Paral·lelament, l'increment de les relacions internacionals farà augmentar el plurilingüisme social i desbordarà l'ideal d'estat-nació homogeni i monolingüe que tant ha perjudicat el català durant els darrers dos segles. I és ben probable que aquest nou ordre comporti l'extinció de les llengües menors més afeblides.

El català, però, ben instal·lat en una societat desenvolupada del primer món, i amb un volum de parlants considerable, no hauria d'entrar en la categoria de llengües amenaçades.

En primer lloc, el català té el dret d'aspirar a la mateixa seguretat lingüística de què gaudeixen els parlants de comunitats equiparables. Hom pot veure amb perplexitat el que constitueix una anomalia democràtica de primer ordre. Tal com hem remarcat, determinades comunitats lingüístiques pertanyents a la Unió Europea, iguals o menors en demografia, potencial econòmic i producció cultural, hi tenen garantits els seus drets lingüístics, mentre que el català no els hi

té reconeguts pel simple fet que els estats en què perviu la nostra llengua es neguen a fer valer els drets dels seus ciutadans catalanoparlants.

Amb tot, creiem que la grandària de les xifres referents al nombre dels usuaris habituals, el seu profund arrelament en amplis sectors i la seva producció editorial asseguruen la supervivència

del català sempre que els que el parlem persistim en la nostra determinació de no abandonar-lo. La progressiva desaparició del centralisme polític sembla que hauria de facilitar ben aviat el seu reconeixement oficial en tots els nivells i de fomentar la seva utilització, i els estats on el català és ben viu tenen l'obligació moral i política de fer-ho.

*Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans
en la sessió d'obertura de la 78a Assemblea General
de la Unió Acadèmica Internacional, el 28 de maig de 2004*

L'Institut d'Estudis Catalans (Institut d'Études Catalanes) a été fondé en 1907 par Enric Prat de la Riba, alors président du Conseil Régional de Barcelone. Le but était l'étude de tous les aspects de la culture et de la science catalanes. Prat a sélectionné sept personnalités du monde du droit et de l'historiographie à ceux devaient s'y ajouter, peu après, deux autres groupes de personnes, l'un constitué par des scientifiques et l'autre par des littéraires.

Dès ses débuts, l'IEC a franchi les limites du territoire de la Catalogne *stricto sensu* pour étendre ses activités à toutes les régions de langue et de cultures catalanes. L'une des tâches principales de l'IEC a consisté à normaliser la langue catalane. Laquelle jusqu'à cette époque, ne disposait pas de critères grammati-

caux ni orthographiques uniformes prenant en compte ses différentes variétés.

Durant ce siècle d'existence, l'*Institut* a continuellement progressé, en dépit des difficultés que lui ont imposées les divers gouvernements dictatoriaux que l'Espagne a subi pendant de longues périodes. Malgré cela, l'*Institut* a développé sa tâche, qui a pu augmenter de manière significative avec l'instauration de la démocratie en 1975.

L'*Institut d'Estudis Catalans* est actuellement composé de cent cinquante membres permanents, de cinquante membres correspondants, et de vingt-six sociétés savantes qui fonctionnent sous son parrainage et représentent huit mille membres.

L'*Institut* est divisé en cinq grands départements: la Section Histori-

co-archéologique, la Section Philologique, celle des Sciences Biologiques, celle des Sciences et de la Technologie, et celle de la Philosophie et Sciences Sociales. Toutes ces sections fonctionnent comme de véritables académies. Leurs membres permanents sont issus de tous les domaines de la connaissance ; en outre, on remarquera qu'ils sont originaires non seulement de la Catalogne proprement dite sinon de toutes les régions de parler et de culture catalans, ce qui a été officiellement octroyé par un décret de 1976 édicté par le gouvernement espagnol.

L'Institut a donc un domaine transfrontalier; en effet, ses activités sont développées dans des régions faisant partie de différents états (l'Espagne, la France et Andorre).

Com vosaltres sabeu molt bé, l'IEC forma part de la Unió Acadèmica Internacional des de l'any 1922, dos anys després de la Primera Assemblea General celebrada a Brusselles el 1920, quan encara les ferides de la Gran Guerra no estaven cicatritzades.

Des del primer moment l'IEC va acollir amb il·lusió i entusiasme l'objectiu que la Unió Acadèmica Internacional es proposava assolir, és a dir: «la cooperació internacional per fer progressar, mitjançant recerques i publicacions col·lectives, les ciències cultivades per les acadèmies i institucions científiques participants: ciències filològiques, arqueolò-

giques i històriques, ciències morals, polítiques i socials».

Il·lustres membres de l'IEC van participar en aquella primera etapa de la UAI i en els primers treballs d'aquells anys. Els noms, entre d'altres, de Pere Bosch i Gimpera, de Josep Puig i Cadafalch, de Ramon d'Alòs-Moner, de Josep Serra i Ràfols, de Nicolau d'Olwer, que va ser president de la Unió Acadèmica Internacional en el trienni de 1935 a 1937, estan ben lligats a la història de la vostra institució.

L'IEC estarà sempre agraït al suport que la Unió Acadèmica Internacional li va donar durant els llargs anys de repressió a la llengua i a la cultura catalanes que Catalunya va patir durant els quaranta anys de dictadura franquista. L'acolliment que en aquells anys la vostra federació d'acadèmies ens va donar en la persona de Ramon Aramon i Serra i després de Joan Ainaud i de Lasarte van ser força decisius per a la supervivència i posterior desplegament, ja en democràcia, del nostre Institut.

L'Institut d'Estudis Catalans ha col·laborat i continua col·laborant activament en diversos programes de la UAI:

El *Corpus Vassorum Antiquorum*, un dels primers projectes engegats per la Unió Acadèmica Internacional, en el qual l'Institut d'Estudis Catalans ha publicat quatre volums que contenen la ceràmica grega dels museus de Barcelona, Ullastret i Eivissa.

El *Dictionaire du latin medieval*.

La *Tabula Imperii Romani*, la part catalana de la qual va ser publicada el 1998.

La *Forma Orbis Romani*, de la qual l'Institut d'Estudis Catalans en va publicar un primer volum el 1928, i ara se n'han reprès els treballs.

El *Corpus Philosophorum Medii Aevi*, del qual hem treballat en l'edició de les *Obres espirituals d'Arnau de Vilanova*.

El *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, del qual l'Institut d'Estudis Catalans ha culminat ja la part catalana amb cinc esplèndids volums.

El *Corpus des troubadours*, en el qual els investigadors catalans van ser molt actius, però que ara potser caldria tornar a dinamitzar.

El *Corpus Antiquitatum Americanaensium* (o *Corpus des antiquités precolombines*), programa de la Unió Acadèmica Internacional que va iniciar Bosch i Gimpera, des del seu exili de Mèxic, i que ens permet lligar una relació que esperem que sigui molt fructífera amb les acadèmies de Mèxic, l'Argentina i tots els països del continent americà.

El *Lexique de paleographie et codicologie*.

El *Corpus international des timbres amphoriques*.

No us vull cansar amb els detalls de la nostra col·laboració, que vosaltres d'altra banda ja coneixeu bé. Però sí que

voldria remarcar que l'Institut d'Estudis Catalans continua interessat a potenciar la tasca de col·laboració internacional que vosaltres encarneu. I, per tant, en la mesura que es pugui i en la mesura que la nostra aportació pugui ser fructífera ens proposem col·laborar en els nous projectes de la Unió Acadèmica Internacional, com els que aquí heu debatut amb gran interès aquests dies i us proposeu tirar endavant: el de *Drets i dignitat de la persona humana. Aspectes històrics culturals i socials* i el de *La Xina i el món mediterrani. Fonts arqueològiques i documents escrits fins al segle X*.

No cal dir que des de la nostra perspectiva veiem amb esperança el creixement que la Unió Acadèmica Internacional ha tingut en els darrers anys, estent la seva presència a molts nous països i convertint-se en una institució que abraça les diferents civilitzacions del planeta. El món actual necessita aquesta cooperació i aquest diàleg, especialment en el camp de les ciències humanes i socials. Per això, ens posem a la vostra disposició i esperem que la vostra tasca, que també és nostra, doni fruits útils per a tota la humanitat.

Voldria també recordar i assenyalar que la invitació que l'Institut d'Estudis Catalans va fer ara fa quasi dos anys a la Unió Acadèmica Internacional perquè portéssiu aquesta Assemblea a Catalunya, va ser, en part, condicionada per la celebració a Barcelona del

Fòrum Universal de les Cultures, iniciativa que amb la col·laboració de la UNESCO ha concentrat a Barcelona nombroses exposicions i manifestacions multiculturals, que van també en el sentit de fer avenços significatius en la necessària solidaritat entre els diversos pobles del món.

Benvinguts, doncs, a Catalunya. Benvinguts a Barcelona. Que la vostra estada entre nosaltres us sigui gratificant, que els vostres treballs en aquesta Assemblea siguin molt profitosos i que pugueu gaudir de l'acolliment de les ofertes culturals que el nostre país i la nostra ciutat us ofereix.

Premis i distincions

El senyor Ramon Margalef, membre de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. Setembre de 2003.

El senyor Joaquim Molas i Batllori, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. Setembre de 2003.

Els senyors Manuel Riu i Riu, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, Jordi Sans i Sabrafen, membre de la Secció de Ciències Biològiques, i Pere Lluís Font, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i la senyora Encarna Roca i Trias, també membre d'aquesta Secció, van rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Octubre de 2003.

El senyor Antoni Pladevall, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. Octubre de 2003.

Els senyors Joan Solà i Cortassa, membre de la Secció Filològica, i Antoni Serra i Ramoneda, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i la senyora Maria Dolors Garcia Ramon, presidenta de la Societat Catalana de Geografia, van rebre la Medalla Narcís Monturiol 2003 al mèrit científic i tecnològic de la Generalitat de Catalunya. Octubre de 2003.

El senyor Xavier Bellés i Ros, membre de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre el 8è Premi de Literatura Científica, que atorga la Fundació Catalana per a la Recerca. Novembre de 2003.

El senyor Josep Vallverdú i Aixalà, membre de la Secció Filològica, va ser nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida. Desembre de 2003.

El senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica, va rebre la II Medalla IES Màrius Torres. Març de 2004.

El senyor Giuseppe Tavani, membre corresponent de la Secció Filològica, va rebre el Premi Internacional Ramon Llull, de la Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Institut Ramon Llull. Abril de 2004.

El senyor Jordi Carbonell i de Ballester, membre de la Secció Filològica, va rebre l'Homenatge Nacional amb motiu del seu vuitantè aniversari de la Fundació Josep Irla. Abril de 2004.

El senyor Jaume Cabré i Fabré, membre de la Secció Filològica, va rebre el Premi Mediterráneo 2004 per la versió francesa de *Senyoria*, proclamada millor novel·la estrangera editada a França en l'últim any. El premi és patrocinat per la Regió Llenguadoc Rosselló, el Consell dels Pirineus Orientals, l'Ajuntament de

Perpinyà i la Caixa d'Estalvis del Lenguadoc Rosselló. Maig de 2004.

El senyor Joan-Francesc Mira i Casterà, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que atorga Òmnium Cultural. Juny de 2004.

El senyor Ramon Margalef va rebre, a títol pòstum, el Premi de Medi Ambient 2004 de la Generalitat de Catalunya, en reconeixement a una trajectò-

ria en defensa del medi ambient. Juny de 2004.

El senyor Joan Massagué i Solé, membre corresponent de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre el Premi Príncep d'Astúries d'investigació científica i tècnica. Juny de 2004.

El senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica, ve rebre el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca 2004. Juliol de 2004.

Delegacions

Delegació de Perpinyà

Delegat: Joan Becat i Rajaut
 Secretari: Jeroni Parrilla
 Adreça: Universitat de Perpinyà
 Bâtiment P3
 Casa dels Països Catalans
 Camí de la Passió Vella
 F-66860 Perpinyà Cedex
 A/e: *perpinya@iecat.net*

Delegació de Castelló

Delegat del president per a la seu de l'IEC a Castelló: Vicent Pitarch i Almela
 Adreça: Centre Municipal de Cultura
 Carrer d'Antoni Maura, 4
 12001 Castelló de la Plana
 A/e: *castello@iecat.net*

Des de la seu de Castelló o amb el seu suport s'han organitzat les activitats següents o s'hi ha intervingut:

— Aplec de la Plana (Borriana, 27 de setembre de 2003). Participació de Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica, en representació de l'Institut d'Estudis Catalans, en la taula rodona «Cultura, motor de participació ciutadana».

— Participació com a entitat promotora del Grup de Treball Llengua i

País, juntament amb Valencians pel Canvi i l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Les reunions de treball es van fer a les dependències de la Universitat de València, amb la participació de representants de sindicats i diverses entitats cíviques. Primavera de 2004.

— Coordinació de les conferències organitzades pel Festival de Música Folk d'Ares del Maestre, Guirigall. Des de fa tres anys, la seu de l'IEC a Castelló n'és entitat col·laboradora. En aquesta ocasió, la col·laboració ha consistit en la conferència «Sobre la música tradicional i territori», a càrrec d'Óscar Briz i Gisbert i del professor Rafael Xambó Olmos, del col·lectiu de Músics i Cantants en València i membre de la Societat Catalana de Comunicació, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Participació, conjuntament amb la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, i la Universitat Jaume I en la coordinació de la jornada *La ICEA, Institució Catalana d'Estudis Agraris. Enemics naturals de les plagues als principals conreus*, tinguda a la Universitat Jaume I, de Castelló de la Plana, el dia 2 de desembre de 2003. Hi participaren el president de la ICEA, Joan Ràfols i Casamada; el coordinador de la Secció de Protecció Vegetal, Josep M. Espelta; l'autor del llibre *Els enemics naturals de les pla-*

gues als conreus, Jordi Ticó, i el professor de Protecció Vegetal de la Universitat Jaume I, Josep Jacas.

— Col·laboració amb la Fundació Huguet i amb el Casal Jaume I, en l'intercanvi d'informació i l'organització d'actes conjunts, com els cursos de llengua catalana realitzats al Casal Jaume I de Castelló.

— Participació en la difusió dels congressos i les activitats realitzades per la Fundació Germà Colón, i, en concret, del Seminari d'Esriptura Documental i Cultura a València de la baixa edat mitjana, que es va fer a la Universitat Jaume I els dies 6 i 7 de maig de 2004.

— Col·laboració en tasques de distribució del setmanari gratuït en llengua catalana *L'Accent*.

— Procés de consolidació de la Fundació Carles Salvador, de Benassal.

— Col·laboració amb la Universitat de València i la Fundació Universitat i Empresa. L'IEC inicià un conveni de col·laboració amb la Universitat de València dins el programa de pràctiques formatives d'empresa de la llicenciatu-

ra en filologia catalana, realitzades per alumnes dels últims cursos amb una durada de dues-centes hores, equivalents a deu crèdits optatius dins l'expedient acadèmic. Tot això, sota la supervisió de Vicent Pitarch, com a tutor per part de l'IEC, i Miquel Nicolàs i Amorós, del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València (UV), com a tutor de la UV.

Delegació de Lleida

L'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de Lleida signaren el dia 5 de maig de 2001 un conveni pel qual la Universitat posaria a disposició de l'Institut d'Estudis Catalans un espai situat a l'edifici Centre de Cultures Estudi-General-Biblioteca del 700 Aniversari, que s'estava construint al nou campus universitari de Cappont, al marge esquerre del riu Segre.

Es preveu que durant el curs 2004-2005 serà nomenat el delegat, s'habilitarà l'espai i s'iniciarà l'activitat.

VI. Activitat de recerca

Programes de recerca

Secció Històrico-Arqueològica

Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Anscari Manuel Mundó
i Marcet

Assessors: Antoni Pladevall i Font
Manuel Riu i Riu

L'objectiu d'aquest programa de recerca és recollir i publicar tots els documents referents als comtats catalans fins a l'any 1000, incloent-hi els preceptes dels reis francs expedits a favor del nostre país. Aquest corpus té un interès excepcional per a la història dels segles IX i X no només de Catalunya, sinó de l'Europa occidental de l'època carolíngia.

Obra ideada i començada per Ramon d'Abadal i de Vinyals l'any 1920, es divideix en volums corresponents als diferents comtats. L'obra completa comprendrà l'edició de més de sis mil documents.

Actualment, a més dels directors, hi treballen diversos col·laboradors amb contracte que seran esmentats en la descripció dels volums en preparació.

El treball de redacció és molt entretingut i requereix molta perícia, tant per a reunir-ne els documents publicats com per a la recerca dels inèdits en arxius i biblioteques, per l'aplicació de les di-

verses ciències històriques i filològiques —paleografia, diplomàtica, cronologia, llatí medieval, crítica textual, història de l'època i comparada— que, a causa de l'estat sovint ben malmès de les còpies conservades, obliga a un treball minuciós de reconstrucció i recuperació del text original. Aquesta és la feina dels col·laboradors, en general constants en la participació, sovint, però, de continuïtat interrompuda per altres ocupacions. Tant la dificultat, doncs, del treball ben fet com els canvis de col·laboradors expliquen la durada d'aquesta obra, semblant a la de diversos corpus similars empresos per altres grans acadèmies europees.

Durant aquest curs s'han reunit els directors amb els col·laboradors en sessions de treball conjunt els dies 21 d'octubre de 2003 i 7 de maig de 2004. A més de lliurar cada grup els documents que han anat enllestint, amb el text net, però que encara s'ha de sotmetre a la revisió definitiva, s'han discutit els problemes que cada grup ha plantejat sobre aspectes cronològics, d'identificació de personatges i similars.

Els volums de la *Catalunya carolíngia* publicats fins ara són, per ordre d'aparició:

II, 1 i 2: *Els diplomes [reials] carolingis a Catalunya, 1926-1952*, amb 132 documents.

III, 1 i 2: *Els comtats de Pallars i Ribagorça, 1955*, amb 322 documents.

I, 1: *El domini carolingi a Catalunya, 1986*, recull d'estudis de Ramon d'Abadal, fet per Jaume Sobrequés i Callicó, com a introducció històrica de tota l'obra.

IV, 1-3: *Els comtats d'Osona i Manresa, 1999*, amb 1.873 documents i deu falsos antics.

Estat actual d'execució del programa i els col·laboradors respectius.

El volum v: *Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada, 2003*. El treball fou començat per Santiago Sobrequés i Vidal (†1973), continuat pels senyors Sebastià Riera i Viader i Manuel Rovira i Solà, i revisat a fons pel senyor Ramon Ordeig i Mata. Tots tres hi han fet una llarga introducció arxivística, diplomàtica i històrica. Anscari M. Mundó, a més de la revisió final, hi ha posat un prefaci on s'explica la història de la redacció del volum, i una llarga disquisició sobre la forma catalana dels nombrosíssims antropònims que hi apareixen; feina aquesta que ha comptat amb l'ajuda de Núria Aramon i Stein, revisora de l'obra. Els índexs d'antropònims i topònims han estat reunits per Ramon Ordeig i Josep Ribas i Solà. El diplomatarí comprèn 630 documents entre originals i

còpies autèntiques, més set documents considerats falsos antics.

El volum vi: *Els comtats de Roselló, Conflent, Vallespir i Fenollet* havia estat encomanat a Pere Ponsich (†2000), que lliurà uns 540 documents, els quals han estat revisats i completats fins a 649 per Ramon Ordeig. Han estat passats a disquet per Rafael Ginebra i Josep Ribas, amb l'índex alfabètic de noms preparat per Ramon Ordeig i que revisarà lingüísticament Núria Aramon. Anscari M. Mundó hi ha de fer un prefaci amb la història del volum i la revisió crítica final.

El volum vii: *El comtat de Barcelona* és l'altre volum en més avançada elaboració, amb nombrosa documentació, que depassarà els 1.500 textos. Hi treballen Pere Puig i Ustrell, Ignasi Baiges i Jardí, Rafael Ginebra i Molins, Josep Ribas i Solà, que n'han recollit ja 1445; i, a més, Joan Soler i Jiménez, que s'encarrega de la confecció dels índexs. Manquen encara la revisió i la introducció de Ramon Ordeig, i el prefaci i la revisió final d'Anscari M. Mundó. Estarà dividit en tres parts.

El volum viii: *Els comtats d'Urgell i de Cerdanya* és el més endarrerit dels volums, tot i que es compta amb els reculls recents fets pel pare Cebrià Baraut (†2003) i els estudis de Manuel Riu i Riu i Carme Batlle, que ja hi han treballat. Encara no es pot fer un càlcul exacte dels documents que pot comprendre, potser cap a un miler.

Es compta també amb la publica-

ció d'un darrer volum amb suplement, complements, documents oblidats, cròniques i crònicons, a més d'inscripcions del període carolingi i algunes làmines amb documents característics per la seva escriptura o raresa diplomàtica.

Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)

Directors: Joan-F. Cabestany i Fort
M. Teresa Matas i Blanxart

El principal objectiu del projecte ARCAT és aconseguir un corpus informatitzat bibliogràfic, documental i d'imatges dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya altmedieval (segles IX-XIII).

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Centres de recerca», dins d'aquest mateix capítol.)

Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona

Directora: Núria de Dalmasas i Balañà

Aquest programa és una continuació del Corpus d'orfebreria catalana medieval (Barcelona 1300-1500) i pretén constituir un corpus d'argenteria catalana medieval referent a l'àmbit de les terres gironines.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2003-2004, les activitats dutes a terme en aquest programa s'han

centrat en l'orfebreria del tresor de la Seu de Girona. En concret, el conjunt actual de les peces gòtiques està format pel baldaquí i el retaule de l'altar major, quatre creus processionals, dues creus reliquiàries, o veracreus, els reliquiàries de la Santa Espina, de la «Verònica» i dels quatre sants màrtirs, la custòdia processional major i dos jocs de cobertes d'evangeliari de pontifical. Totes les obres estan exposades al Museu de la Catedral a excepció del retaule i el baldaquí, els quals encara formen part del conjunt del presbiteri de la Seu.

S'ha efectuat una anàlisi positiva de cadascuna de les obres a partir de l'elaboració d'uns dossiers individualitzats d'imatges fotogràfiques, encara en curs, a fi de poder-ne estudiar les tècniques, les formes i les particularitats iconogràfiques per a situar-les i relacionar-les dins del seu espai històric concret, gironí i català, en connexió amb les maneres artístiques imperants a Europa entre els anys 1300 i 1500.

Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

L'objectiu d'aquest programa de recerca és l'elaboració d'un corpus de manuscrits medievals il·luminats. El material,

en forma d'una fitxa per manuscrit, està classificat per ciutats i per biblioteques, arxius i centres. Sempre que ha estat possible, s'hi han afegit fotografies o reproduccions de cada peça o miniatura. S'està informatitzant tot el registre d'aquest material.

Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer i Mallol
Manuel Riu i Riu

La finalitat d'aquest projecte és publicar, en edició crítica, els tractats internacionals de Catalunya i, després, de la Corona d'Aragó. Durant el curs 2003-2004 hi han col·laborat Pere Benito i Pilar Sendra, principalment.

Estat actual del programa i realitzacions

Pere Benito, que s'ocupa de la documentació referent a Occitània dins del Corpus, efectuà un viatge a París el mes de novembre de 2003 per a examinar documentació que podia interessar la Biblioteca Nacional i els arxius nacionals. A la primera institució revisà les col·leccions de manuscrits «Languedoc-Doat», «Baluze» i «Dupuy»; encarregà una gran quantitat de fotocòpies dels documents que ens interessaven i que ja tenim. A la segona institució examinà l'antic arxiu

de Foix, del qual encarregà el microfilm, que també tenim. D'aquest mateix arxiu ja tenim microfilms d'altres fons que ens interessen. A la fi de novembre, Pere Benito efectuà un viatge a Carpentras (Valclusa) per a consultar a la Biblioteca Municipal alguns manuscrits, com ara el cartulari dels comtes de Tolosa. En alguns d'aquests manuscrits hi ha copiats documents que ens interessen, com ara els referents al matrimoni de Pere el Catòlic amb Maria de Montpeller, que significà l'annexió d'aquesta ciutat, o bé les còpies tardanes de dos tractats importants amb Tolosa, l'un de 1176, durant el regnat d'Alfons el Trobador, i l'altre de 1205, durant el regnat de Pere el Catòlic, dels quals no s'han trobat els originals, etc.

Pilar Sendra s'ha dedicat a completar i a revisar la documentació referent a Aragó, Castella i Navarra per tal de reunir més edicions documentals. També ha esmerçat força temps a comprovar les referències bibliogràfiques, ja que en alguns casos les citacions no es corresponen amb la realitat, perquè els autors copien referències anteriors sense comprovar-les. Ha seguit la pista de referències equivocades dels documents d'alguns tractats amb llarga tradició bibliogràfica, com el d'Ágreda, de 1162, o el de Cazola, de 1179. Ha mantingut contacte amb l'Arxiu Històric Nacional de Madrid per aclarir aquestes referències i per obtenir reproduccions d'alguns

documents originals. També s'ha posat en contacte amb l'Arxiu General de Navarra per obtenir la reproducció d'alguns pactes entre Pere I i Sanç de Navarra, i amb l'Arxiu Històric Diocesà de Jaca, per a informacions sobre un altre document. Naturalment, ha treballat força a l'Arxiu de la Corona d'Aragó repassant els pergamins de Ramon Berenguer III, Ramon Berenguer IV, Alfons I i Pere I i consultant el *Liber feudorum maior*, el *Liber testamentorum* i les butlles papals. També ha consultat la biblioteca del mateix arxiu. Ha efectuat la revisió paleogràfica de la documentació de l'Arxiu de Santa Anna, principalment la que es refereix a les donacions als ordes militars del Temple, Hospital i Sant Sepulcre, hereus del rei Alfons el Bataller, que els deixà els seus regnes; el seu testament no fou acceptat i donà lloc a la successió, a Aragó, del seu germà monjo Ramir i al casament de la filla d'aquest, Peronella, amb el comte Ramon Berenguer, que portà a la unió de Catalunya i Aragó; fou el comte qui s'encarregà de negociar una indemnització per a aquells ordes. També ha mantingut contacte amb la Biblioteca Lambert Mata de Ripoll per aconseguir la còpia digital d'una obra de 1619 de molt interès; amb la Biblioteca Valenciana, on hi ha la tesi de Carreres Zarcés sobre els tractats entre Castella i la Corona d'Aragó; amb la Biblioteca de la Real Academia de la Historia, que ens ha proporcionat fotocòpies de documenta-

ció de la col·lecció «Velázquez», dins de la col·lecció «Salazar». A la reserva de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona ha consultat edicions de diversos cronistes antics, com ara Moret, Garibay, Marca, Mariana, a més de Zurita, per obtenir llur visió de determinats tractats. A més, ha fet consultes a nou biblioteques barcelonines més.

Al llarg d'aquest curs l'equip ha celebrat dues reunions amb els directors del programa, Manuel Riu i Maria Teresa Ferrer, per a prendre decisions sobre la inclusió o no-inclusió de diversos documents en la col·lecció, sobre normes per a la publicació i sobre la redacció de les introduccions, sobre la distribució de feina, etc. Hi ha hagut, a més, contactes per a comentar o resoldre qüestions concretes.

Altres activitats connexes amb el projecte i amb el tema de les relacions internacionals són les conferències o participacions en congressos de Maria Teresa Ferrer i Mallol lligades a la commemoració del VII Centenari de la Sentència Arbitral de Torrellas, que tancà la guerra amb Castella de 1296-1304 i significà l'annexió de les terres meridionals del País Valencià:

— Maria Teresa Ferrer i Mallol, «La conquesta de les terres meridionals valencianes per Jaume II, en el marc de la guerra amb Castella de 1296-1304», en el Seminario Internacional de Historia Medieval: «Siete siglos de historia en común, 1304-2004: el tratado de Torre-

llas» (Seu Universitària Ciutat d'Alacant, Universitat d'Alacant, 6-7 de maig de 2004).

Corpus textual de la Catalunya Nord

Directora: Eulàlia Duran i Grau

El projecte Corpus textual de la Catalunya Nord (CTCN) té la voluntat d'establir un inventari dels manuscrits i impresos d'aquest territori. Pel que fa al primer bloc, «Repertori de manuscrits rossellonesos» (RMR), es pretén fer un repertori de tota la producció de manuscrits d'autor rossellonès conservats a la Catalunya Nord fins al segle XVIII (inclòs), i també d'aquells manuscrits de les mateixes característiques conservats en fons d'altres territoris. D'altra banda, i pel que fa als impresos —«Catàleg d'impresos rossellonesos» (CIR)—, es busca elaborar un catàleg que inclogui totes les impressions entre 1500, data de la primera impressió per Joan Rosembach, i 1840. Després del primer any efectiu de marxa del projecte (2002) es va decidir prioritzar l'elaboració del CIR.

Catàleg d'impresos rossellonesos

Fins avui s'han localitzat uns sis-cents títols publicats entre les dates establertes a les impremtes de Perpinyà. D'aquests, dos són incunables, una quarantena daten del segle XVI, uns cent trenta del XVII, uns dos-

cents quaranta del XVIII i uns dos-cents vint-i-cinc van ser publicats entre 1800 i 1840. El llistat d'impresos a catalogar s'ha dut a terme partint del buidatge de fons bibliogràfiques (repertoris d'impresos, catàlegs en línia, catàlegs manuals, cedularis, etc.) i s'actualitza contínuament. El fet que moltes biblioteques no comptin encara amb catàlegs informatitzats o que aquests només siguin parcials i siguin contínuament revisats i ampliat, fa que la feina de buidatge no es pugui donar per tancada, ja que la possibilitat que apareguin nous exemplars no es pot descartar; tanmateix, els resultats de la recerca són satisfactoris i s'han localitzat molts exemplars dels quals no es tenia notícia.

Paral·lelament, es treballa amb la descripció dels exemplars, repartits entre una norantena de ciutats de tot el món. Hem començat pels localitzats en fons barcelonins (especialment, la Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, però també l'Arxiu Històric de la Ciutat, la Biblioteca del Convent dels Caputxins de Sarrià, la Biblioteca Pública Episcopal, etc.) i giro-nins (Biblioteca Pública i Arxiu Municipal), i s'han fet desplaçaments curts a la Biblioteca del Monestir de Montserrat, la Real Academia de la Historia de Madrid, la Biblioteca Pública de Maó i la Biblioteca Nacional de França.

D'acord amb les normes de descripció d'impresos antics, de cada imprès

se'n descriu un exemplar, que després s'acara amb dos exemplars més per tal de comprovar que no hi hagi més d'un tiratge de cada impressió, o bé per corroborar que l'imprès que s'ha pres com a base de la descripció no és fragmentari; en el cas que s'observi qualsevol mena de divergència, s'han de veure tots els exemplars conservats. La descripció inclou també la notícia dels exemplars localitzats, una bibliografia i un apartat d'observacions.

Repertori de manuscrits rossellonesos

S'ha dut a terme un primer buidatge bibliogràfic sobre els fons manuscrits de la Catalunya Nord (Perpinyà: Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals, Biblioteca Municipal, Biblioteca Universitària, fons privats...).

En el projecte hi col·laboren de manera directa la directora del projecte (Eulàlia Duran), la coordinadora (Eulàlia Miralles), quatre assessors (Montserrat Lamarca, Dolors Serra, Pep Vila i Maria Toldrà) i una becària (Mercè Comas).

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

L'objectiu d'aquest programa de recerca és l'estudi dels vitralls de recintes religio-

ses i civils de Catalunya. És un programa de la Unió Acadèmica Internacional.

De re frumentaria: Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals als Països Catalans a la baixa edat mitjana

Director: Antoni Riera i Melis

La finalitat del programa és consultar sistemàticament la documentació municipal corresponent als segles XIV i XV, conservada als arxius i les biblioteques locals de les deu ciutats dels Països Catalans que, a la baixa edat mitjana, es van mantenir ininterrompudament per damunt dels set-cents cinquanta focs fiscals. Seleccionar-ne la relativa al consum urbà de cereals i a la política frumentària dels consells. Transcriure, resumir i anotar els documents escollits. Redactar una extensa introducció i una conclusió final. Recollir en sengles apartats les fonts documentals i la bibliografia utilitzada. Elaborar uns índexs d'antropònims i de topònims.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2003-2004, l'equip de recercadors, d'acord amb el cronograma establert inicialment, ha continuat consultant les fonts documentals conservades en els arxius catalans de fora de Barcelona. La necessitat ineludible de programar els

desplaçaments durant les èpoques no lectives del curs ha imprès un ritme un xic més lent a les consultes. Les institucions d'on s'ha recollit informació inèdita han estat l'Arxiu Històric Comarcal de Tortosa, l'Arxiu Comunal de Perpinyà i l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa.

Joan Josep Cáceres i Antoni Riera han escorcollat a l'Arxiu Històric Comarcal de Tortosa vint-i-un volums de la sèrie «Llibres de Provisions»; els compresos entre el 26 i el 47, l'arc cronològic dels quals abraça del 1402 al 1455. La tasca ha donat com a resultat cent cinc documents inèdits, que han estat transcrits, resumits i anotats.

La informació obtinguda a l'Arxiu Comunal de Perpinyà —on s'han consultat el primer volum de la sèrie «Llibre de les Ordinacions», que abraça del 1271 al 1508, i el primer lligall de la sèrie «Albarans de les Imposicions», l'arc cronològic del qual s'estén del 1439 al 1465— ha estat força similar a la recollida al delta de l'Ebre: seixanta-set documents inèdits, que, com en el cas anterior, han estat transcrits, resumits i anotats.

A l'Arxiu Històric i Comarcal de Manresa, ens hem centrat en la sèrie «Manuals de Consells»; n'hem examinat dotze volums, els compresos entre el 9 i el 21, que cobreixen la primera meitat del segle xv, dels quals hem seleccionat setanta-vuit documents inèdits, que hem transcrit, resumit i anotat.

Difusió dels resultats

Antoni Riera i Melis ha difós la informació aportada per la recerca en un seguit de conferències i de participacions en cursos de doctorat i de màster de diverses universitats espanyoles i de l'estranger:

— «Cucine medievali europee», unitat didàctica de deu hores lectives i cinc de pràctiques del màster *Cultura dell'alimentazione*, organitzat per la Universitat de Bolonya.

— «Feudalisme i alimentació», dintre del curs de doctorat *Tendències actuals en la història medieval*, organitzat per la xarxa d'universitats Institut Joan Lluís Vives.

— «Producció i distribució de la riquesa a l'edat mitjana», dintre del programa de doctorat *Els fronts avançats de la història medieval*, organitzat pel Departament d'Història Medieval i Paleografia de la Universitat de Barcelona.

— «El legado alimentario islámico en la Europa Medieval», en el cicle de conferències *Culturas alimentarias: comensales de ayer, comensales de hoy*, organitzat per la Facultat de Veterinària de la Universitat de Saragossa.

— «Les alimentacions pretèrites: l'edat mitjana», en el curs *Alimentació i salut: cuina i nutrició. «Horitzons llunyans»?*, dels Juliol de 2004 de la Universitat de Barcelona.

— «Experiencia culinaria y cultura gastronómica (siglos XIV-XV)», en el curs *Mesa de ricos, mesa de pobres. Cultu-*

ra y alimentación en la historia de España, organitzat per la Universitat de Navarra i la Sociedad de Estudios Históricos de Navarra.

Publicacions

- RIERA I MELIS, A. «Barcelona en els segles XIV i XV, un mercat internacional a escala mediterrània». *Quaderns d'Història* [Barcelona], núm. 8 (2003), p. 65-83.
- «Le cucine iberiche nella storia». A: MONTANARI, M.; SABBAN, F. [coord.]. *Atlante dell'alimentazione e della gastronomia*. Vol. II. Torí: Utet, 2004, p. 636-656.
- «Dels agorònoms al mostassaf. La inspecció dels mercats i els controls de qualitat a la Mediterrània, de l'antiguitat als temps moderns». A: *Mercats de la Mediterrània*. Barcelona: Institut Europeu d'Estudis Mediterranis, 2004, p. 62-77 i 226-231.
- «Las especias en el Mediterráneo Noroccidental en la Antigüedad Tardía y en la Alta Edad Media (siglos IV-XI)». A: GARRIDO, A. [coord.]. *El sabor del sabor: Hierbas aromáticas, condimentos y especias*. Còrdova: Universidad de Córdoba, 2004, p. 47-70.
- «Experiencia culinaria y cultura gastronómica en Europa, desde la mutación feudal a la Revolución Industrial». A: *Alimentos: La conquista humana*. Barcelona: Fundació Triptolemos, 2004, p. 97-104.

RIERA I MELIS, A.; FERNÁNDEZ TRABAL, F.
«La crisi econòmica i social de la baixa edat mitjana al camp». A: GIRALT, E. [dir.]. *Història agrària dels Països Catalans*. Vol. II. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2004, p. 119-179.

Corpus Inscriptionum Latinarum

Director: Marc Mayer i Olivé

Durant el curs 2003-2004 s'ha fet la «llatinització» (traducció al llatí) i la revisió per part de l'editor del material disponible.

La llatinització ha comprès el *Conventus Caesaraugustanus* i una part del *Conventus Tarraconensis* nord corresponent a les comarques de Lleida, a excepció de la ciutat d'Ilerda, que forma part del *conventus* que té com a capital *Caesaraugusta*. La delimitació entre els *conventus* ha estat una tasca difícil, i s'ha reservat la decisió definitiva per a un col·loqui que se celebrarà a finals de 2005.

Les introduccions a cadascuna de les zones ha estat també una tasca feixuga, així com la revisió d'algunes zones amb moltes novetats, com ara la de Calagorri. En el decurs de l'any s'ha preparat el volum v de *Sylogae epigraphica Barcinonensis*, que és el vehicle de difusió del grup de redacció de Barcelona de

la segona edició del *Corpus Inscriptio-num Latinarum*. Amb l'aportació de la seu de redacció d'Alcalá de Henares - Munic s'ha mantingut al dia el fitxer epígraf de la seu de Barcelona. S'han mantingut, a més, reunions de coordinació amb els altres redactors d'Alcalá de Henares - Munic i Heidelberg.

Els membres de l'equip de Barcelona han participat en diversos congressos internacionals sobre aquesta especialitat, i la seu de Barcelona ha organitzat un congrés de llengües paleohispàniques.

Estudis del paisatge arqueològic antic de la Cossetània oriental

Director: Josep Guitart i Duran

Aquest programa, promogut per l'IEC i finançat per l'empresa Autopistes de Catalunya, es va desenvolupar durant els anys 1999 i 2000, amb la col·laboració de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal del Baix Penedès i els ajuntaments del Vendrell i de Calafell. En el programa es va portar a terme l'estudi arqueològic de les èpoques ibèrica i romana al territori de l'actual comarca del Baix Penedès i una part de l'Alt Penedès, és a dir, la zona oriental de la *regio Cossetania* dels ibers, que en època romanoimperial va formar part del territori de *Tarraco*.

Els resultats científics d'aquest programa es van presentar en el Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès, organitzat el novembre de 2001 per la comissió mixta promotora del programa. Les actes d'aquest simposi han aparegut aquest curs, editades pel Departament de Cultura de la Generalitat.

Publicació

GUITART, JOSEP; PALET, JOSEP M.; PREVOSTI, MARTA [coord.]. *Territoris antics a la Mediterrània i a la Cossetània oriental: Actes del Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès (el Vendrell, del 8 al 10 de novembre de 2001)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2003. 415 p.

Història de l'Institut d'Estudis Catalans

Director: Albert Balcells i González

El segon volum de la *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, que tracta la història de l'IEC des de la refundació, el 1942, fins als temps recents, es troba en una fase avançada d'elaboració. Després de donar una redacció definitiva, amb els afegits posteriors, a la part que va de 1942 a 1962, és a dir, fins a la protecció d'Òmnium Cultural, s'està redactant el text del període següent, que arriba fins

a l'any 1977, un cop recollida i ordenada tota la informació aplegada.

Per al darrer període ja s'ha despullat bona part de les fonts arxivístiques i bibliogràfiques i s'està ordenant les dades.

La documentació disponible és força més abundant que en el cas dels períodes anteriors, un fet positiu que comporta, però, un increment del treball a fer. Es confia d'acabar el llibre abans de l'any 2007.

Recerca arqueològica a Guissona

Director: Josep Guitart i Duran

L'objectiu d'aquest programa de recerca és investigar i difondre el jaciment arqueològic de Guissona, corresponent a l'antiga ciutat de *Iesso*. L'IEC col·labora en el programa en el marc del Patronat d'Arqueologia de Guissona, consorci en el qual també participen l'Ajuntament de Guissona, el Consell Comarcal de la Segarra, l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida i la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest consorci té encarregada la gestió del Parc Arqueològic de Guissona i del museu centre d'interpretació del jaciment.

Estat actual del programa i realitzacions

A la campanya portada a terme el mes de juliol de 2004 s'ha prosseguit la tasca

d'excavació al parc arqueològic i s'hi ha treballat en tres sectors:

— En un dels *cardines* de la ciutat, que ja havia començat a descobrir-se en un tram de divuit metres, s'hi ha portat a terme una excavació estratigràfica en profunditat que ha documentat quatre pavimentacions successives del carrer, la darrera datable en un moment avançat del segle II dC, que permeten constatar l'evolució del carrer i de les clavegueres en el curs dels segles I i II dC. Destaca la troballa d'una canalització en tub de plom que creua el carrer, que va ser col·locada abans de fer la darrera pavimentació. Ha quedat pendent per a una propera campanya l'excavació dels nivells inicials del carrer.

— En el sector de la muralla de la ciutat s'hi ha iniciat també un tall estratigràfic en profunditat per tal d'intentar verificar-ne i precisar-ne la cronologia inicial.

— La incorporació al parc arqueològic del solar que fins al 2003 era el pati de l'Institut provisional d'Ensenyament Secundari de Guissona ha permès iniciar l'excavació de les restes d'unes termes públiques de la *Iesso* romana, l'existència de les quals en aquest punt de la ciutat es coneixia pels sondeigs realitzats als anys setanta del segle passat.

Publicacions

GUITART I DURAN, JOSEP; PERA I ISERN, JOAQUIM [cur.]. *Iesso I: Miscel·lània arqueològica*, 2004. 284 p. [Coedició

amb el Patronat d'Arqueologia de Guissona]

- *Primer Simposi Patrimoni i Turisme Cultural: Arqueologia viva de les ciutats de l'antiguitat (Lleida, 4, 5 i 6 d'octubre de 2001)*, 2004. 268 p. [Coeditat amb el Patronat d'Arqueologia de Guissona. Programa «Rafael». Projecte *Urbanitas*. Amb la col·laboració de la Universitat del Minho, la Universitat La Sapienza de Roma i el Museu de la Conca Dellà, Isona]

Les quatre grans cròniques

Director: Josep Massot i Muntaner

Aquest projecte es proposa de tornar a posar a l'abast del gran públic l'edició de les cròniques de Jaume I, Desclot, Muntaner i Pere III que va preparar Ferran Soldevila i que, després de la seva mort, fou enllestida per Miquel Coll i Alentorn.

Fins ara n'ha informatitzat i revisat el text Jordi Bruguera i Talleda, que havia dedicat la seva tesi doctoral a la *Crònica* de Jaume I. Bruguera també n'ha revisat l'anotació de tipus filològic.

En aquests moments, Núria Mañé informatitza totes les notes i les revisa d'acord amb les observacions de Bruguera. Preveiem que tota aquesta tasca s'enllestirà l'any 2005, i, si no hi surten nous

entrebancs, el 2006 es podrà dur a terme l'edició del volum.

Materials de les coves prehistòriques de Serinyà

Director: Narcís Soler i Masferrer

Durant el curs 2003-2004, un equip d'arqueòlegs i estudiants ha estat excavant nivells del paleolític mitjà, d'una edat entre 40.000 i 90.000 anys, a la cova de l'Arbreda, situada en el parc de les coves prehistòriques de Serinyà. Al costat d'una rica indústria lítica, la fauna hi era escassa i dominada per restes d'*Ursus spelaeus*, sobretot per dents de llet, cosa que ens indica una certa remoció dels nivells d'ocupació humana després de dipositats. Tots els objectes recuperats han estat coordinats, i després se n'han informatitzat els registres per tal de poder obtenir plantes i seccions. També s'ha excavat a la cova de Mollet, on hi ha nivells d'uns cent vint mil anys. Totes dues coves estan situades en el parc de les coves prehistòriques de Serinyà.

Hem continuat treballant en els materials prehistòrics de la Bora Gran d'en Carreres, un altre jaciment important situat fora del parc, riu Serinyadell avall, d'edat magdaleniana (15.000-10.000 d'antiguitat), especialment en la tecnologia i les matèries primeres de la indústria lítica.

Continuem ocupant-nos de l'estudi historiogràfic dels inicis de la prehistòria paleolítica a Catalunya, que estan íntimament relacionats amb la història de la Bora Gran, i de la biografia del banyolí Pere Alsius i Torrent, pare de la prehistòria catalana.

Hem ajudat a fer possible una tesi presentada el 2004 per Hélène Tisoux a l'Institut de Paleontologia Humana (Laboratori de Prehistòria del Museu de l'Home, París), sobre datacions absolutes de la cova de l'Arbreda.

Índex de l'obra completa de Jordi Rubió i Balaguer

Director: Josep Massot i Muntaner

Aquest projecte ha quedat enllestit durant el 2004. Núria Mañé ha acabat de preparar els índexs general, onomàstic i toponímic dels tretze volums de l'obra completa del doctor Rubió, apareguts a la «Biblioteca Abat Oliba» de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Tot el conjunt ha estat publicat el 2004 mateix en el volum, a cura de Núria Mañé, *Índexs de l'obra de Jordi Rubió i Balaguer* (núm. 259 de la «Biblioteca Abat Oliba»), amb una nota que deixa constància que l'obra ha estat redactada en el marc d'un projecte de l'Institut d'Estudis Catalans.

Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)

Directora: Eulàlia Duran i Grau

L'objectiu del programa és elaborar un inventari de manuscrits catalans del Renaixement (1474-1620) i continuar amb el Barroc (fins a l'any 1714), a partir de la descripció directa dels manuscrits en els arxius i les biblioteques on es conserven, i del buidatge de la bibliografia a l'abast. Es fa una atenció particular a les qüestions relacionades amb l'autoria dels manuscrits i la identificació d'obres desconegudes. L'objectiu és oferir un panorama de la diversitat de la producció manuscrita als països de llengua catalana durant l'edat moderna.

Estat actual del programa i realitzacions

1. Publicacions

El mes de juliol de 2003 s'ha publicat el volum III del *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*, a cura d'Eulàlia Duran (direcció), Maria Toldrà (coordinació), Eulàlia Miralles i Antoni Lluís Moll. És una coedició de l'IEC i l'Institut Joan Lluís Vives, i ha comptat amb ajuts de la Generalitat de Catalunya i del Ministeri de Ciència i Tecnologia. Conté capítols dedicats als fons de Barcelona següents: Arxiu Capitular, Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxiu de les Carmelites Descalces, Arxiu del Monestir de Sant Pere de les Puelles, Arxiu Històric de Protocols, Arxiu Històric Provincial dels Francis-

cans de Catalunya, Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya, Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, Biblioteca de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats, Biblioteca de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Biblioteca de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, i un «Apèndix» sobre alguns manuscrits perduts o conservats en biblioteques particulars. Amb l'aparició d'aquest volum s'ha tancat el primer cicle del *Repertori*, dedicat als fons bibliogràfics de la ciutat de Barcelona.

2. Continuació del programa: Catalunya, Illes, Itàlia

Durant el curs 2003-2004 s'ha continuat treballant en el proper volum del *Repertori*, el número iv de la sèrie, que té com a objectiu la descripció dels manuscrits produïts als països de llengua catalana de l'antiga Corona d'Aragó durant el període 1474-1620, conservats en arxius i biblioteques del Principat, llevat de la ciutat de Barcelona. Al llarg del curs s'han tancat els capítols dedicats als fons següents: Arenys de Mar (Arxiu Històric Fidel Fita), Girona (Arxiu Capitular, Biblioteca Pública Tomàs de Lorenzana, Biblioteca del Seminari i Arxiu Diocesà), la Seu d'Urgell (Biblioteca Episcopal) i Solsona (Arxiu Comarcal, Arxiu Episcopal). Així mateix, s'han fet prospeccions en arxius de Manresa (Arxiu Capitular) i Sant Cugat del Vallès (Arxiu Nacional de Catalunya). Hi ha en curs els capítols sobre alguns arxius pendents de Girona

(Arxiu Històric, Arxiu Històric de la Ciutat) i Peralada (Biblioteca del Palau). S'està en contacte amb investigadors que treballen en la preparació dels volums dedicats a les Illes Balears i Nàpols.

3. Continuació del programa: *Repertori de manuscrits catalans (1620-1714)*

Paral·lelament, s'ha iniciat la continuació del *Repertori* per als anys 1620-1714, respectant l'estructura per biblioteques i els criteris de descripció seguits en els volums anteriors. S'han revisat uns cinc-cents manuscrits de la Biblioteca de Catalunya i de l'Arxiu Històric de la Ciutat corresponents a aquells anys. Es manté la línia de col·laboració amb altres investigadors.

4. Ressò del programa

Ha aparegut una recensió dels volums i i ii del *Repertori* a l'*Arxiu de Textos Catalans Antics*, núm. 22 (2003), a cura de Pep Valsalobre, i una notícia sobre els volums ii.2 i iii a *Studia Lulliana*, núm. 43 (2003), p. 134 i 179-180.

Tabula Imperii Romani (TIR) - Forma Orbis Romani (FOR)

Director: Josep Guitart i Duran

La TIR és un programa de la Unió Acadèmica Internacional per a elaborar, amb el concurs de les diverses acadèmies

membres, el mapa de l'Imperi romà a partir de cinquanta-sis fulls a escala 1:1.000.000. L'IEC ja ha editat la part del full corresponent a Catalunya i les Balears (full K/J-31), i ha iniciat contactes amb l'Académie Française per portar a terme una col·laboració que permeti una reedició conjunta d'aquest full tot completant la part francesa.

El programa FOR és concebut per a desenvolupar la mateixa línia de topografia antiga, portant la cartografia i l'anàlisi al marc regional utilitzant l'escala 1:25.000. A Catalunya s'ha començat pels fulls corresponents al territori de les principals ciutats romanes del país.

Estat actual del programa i realitzacions

El primer volum de la FOR Catalunya: *Tarraco I (Cossetània oriental)* ja està en premsa i apareixerà en els propers mesos. Abasta bàsicament el territori de l'actual comarca del Baix Penedès, és a dir, una part important del territori nord-oriental de la Cossetània ibèrica i de la ciutat romana de *Tarraco*. El segon volum, corresponent al territori a l'entorn de l'antiga ciutat romana de *Baetulo* (Badalona), està en fase d'elaboració avançada. També s'ha començat a treballar en el que serà el volum tercer del programa, corresponent al territori a l'entorn de l'antiga ciutat romana d'*Iluro*.

**Aplicació de les tecnologies
de la informació i el coneixement
(TIC) a l'estudi de la diversitat
microbiana**

Director: Ricard Guerrero i Moreno

Objectius

El principal objectiu del projecte és difondre per Internet el coneixement de la diversitat microbiana a Catalunya d'acord amb les directrius del programa «Diversitas», iniciat el 1991 per sis organitzacions científiques internacionals: la Unió Internacional de Ciències Biològiques (IUBS), el Comitè Científic per a Problemes Ambientals (SCOPE), la Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), la Unió Internacional de Societats Microbiològiques (IUMS) i el Programa Internacional Geosfera-Biosfera (IGBP). Aquesta difusió es fa aprofitant les facilitats que proporcionen les noves tecnologies de la informació i del coneixement (TIC) i els equipaments informàtics de l'Institut, que ha allotjat el web dissenyat per a aquest projecte en un dels seus servidors d'Internet.

Abast del projecte

Per motius pràctics, el projecte no inclou l'estudi de les algues i els fongs macroscòpics, que tradicionalment són estudiats pels botànics. Per tal que l'estudi sigui coherent i comparable amb treballs similars

fets en altres països, s'ha estat analitzant la bibliografia disponible des de 1975 en els tipus d'hàbitat següents: *a*) sistemes aquàtics (marins i d'aigua dolça, tant planctònics com bentònics), *b*) el sòl, *c*) la rizosfera, *d*) micorizes, *e*) sistemes patològics fong-planta, *f*) sistemes bacteri-planta, *g*) sistemes bacteri-animal, *h*) aliments i *i*) processos de transformació d'aliments.

A més de la diversitat d'hàbitats, es té en compte l'escala dels estudis analitzats. Es consideren tres escales generals:

a) Escala d'ecosistema. Estudi de les condicions ambientals que permeten la formació dels diferents ecosistemes microbians (condicions fisicoquímiques i altres variables ambientals, estructura vertical de les comunitats). Estudi de la localització biogeogràfica dels diferents ecosistemes i de la seva distribució en diferents tipus d'hàbitats.

b) Escala d'organisme. Estudis que descriguin l'aïllament i la identificació dels microorganismes i les seves capacitats fisiològiques.

c) Escala molecular. Estudis de determinació i identificació dels microorganismes mitjançant tècniques moleculars com ara la comparació de seqüències o dels àcids grassos de la membrana cel·lular.

El projecte és una ampliació d'una part (la que tractava dels microorganismes) de l'estudi fet per al projecte *Estratègia per a la conservació i l'ús sostenible de*

la biodiversitat a Catalunya, que es va dur a terme els anys 1998 i 1999 i tenia com a objectiu promoure el coneixement i la recerca primària relatiu a la biodiversitat a Catalunya feta per grups de recerca de centres catalans o per investigadors d'altres llocs. Tanmateix, el projecte actual té un abast molt més ampli. Per una banda, conté una secció descriptiva sobre diversitat microbiana, conceptes generals i programes internacionals per a l'estudi i la preservació de la biodiversitat general o específicament microbiana. De l'altra, permet la consulta en una base de dades d'articles, capítols de llibres, tesines i tesis doctorals mitjançant un cercador, a partir de paraules clau, noms de microorganismes o de l'autor o els autors dels textos.

Estat actual del projecte i perspectives

La base de dades continua creixent a mesura que es publiquen nous articles i que se'n localitzen d'altres. Fins ara està limitada a Catalunya, però s'ha pensat ampliar-ne l'abast a altres territoris de llengua catalana. El web també incorpora pàgines noves. Hi ha en construcció una pàgina dedicada a la classificació d'espècies microbianes a partir de les seves característiques ecofisiològiques. La pàgina comprendrà els grups següents: *a)* bacteris fotosintetitzadors, *b)* bacteris que llisquen sobre el substrat, *c)* bacteris reductors de sulfat, *d)* espiroquetes, *e)* bacteris depredadors d'altres bacteris, *f)* bacils i cocs gramnegatius aerobis,

g) bacils gramnegatius anaerobis facultatius, *h)* cocs grampositius i *i)* bacils i cocs grampositius formadors d'endòspores, bacils irregulars grampositius no formadors d'endòspores, nocardiformes i arquees. S'hi inclourà també un apartat de microorganismes patògens de plantes i animals detectats a Catalunya. Una altra pàgina en construcció és la d'enllaços per a accedir a: *a)* webs de microbiòlegs, grups de treball i departaments de microbiologia, *b)* webs de diversitat microbiana, *c)* webs de matèries relacionades, *d)* webs de les universitats que componen l'Institut Joan Lluís Vives i *e)* webs de divulgació en microbiologia.

Participen en la realització del projecte les persones següents: Ricard Guerrero, com a director, i Mercè Piqueras, Mercedes Berlanga i Xavier Roig, qui s'encarrega del treball informàtic, amb la col·laboració de Jordi Urmeneta i d'Antoni Navarrete. El web de diversitat microbiana pot consultar-se a l'adreça <http://diversitat-microbiana.iecat.net>.

Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya

Direcció: Jaume Terrades i Serra

L'objectiu del programa és promoure la recerca, en el camp de la biologia, de

la conservació a Catalunya, mitjançant l'estudi de processos ecològics i de l'estructura genètica de les poblacions salvatges. El programa es basa en l'aplicació de tècniques de biologia molecular a l'estudi de la gestió de la flora. Concretament, el programa incideix en un dels aspectes més importants de la biologia de la conservació dels recursos naturals: determinar quin és el nivell de fragmentació genètica i ecològica de les espècies vegetals i les seves conseqüències evolutives.

La fragmentació de l'hàbitat és un dels problemes més crítics per a la conservació de les espècies. El resultat de diversos factors biogeogràfics, ecològics i antropogènics és la distribució de les espècies vegetals en un paisatge cada cop més fragmentat, i, com a conseqüència, les poblacions esdevenen més petites i aïllades. La seva persistència depèn tant del propi grau de fragmentació com de les característiques biològiques i la història biogeogràfica del tàxon considerat. La subdivisió de l'hàbitat com a conseqüència de la fragmentació fa que les noves poblacions, més petites, siguin més vulnerables a la incertesa ambiental, demogràfica i genètica, és a dir, les fa més vulnerables a l'extinció. D'altra banda, la persistència de les espècies en un context regional també depèn de la seva capacitat de migració. La dispersió, per tant, té un paper fonamental en la dinàmica i l'evolució de les poblacions.

L'objectiu del programa és determinar les conseqüències de la fragmenta-

ció sobre el comportament ecològic, demogràfic i genètic dels tàxons vegetals mediterranis, així com les seves conseqüències evolutives. La resposta a aquestes qüestions per a cada espècie de manera individual necessitaria una quantitat de treball pràcticament inabastable, per la qual cosa l'enfocament del projecte està basat en la comparació d'espècies «model» que permetin un màxim de generalització a d'altres espècies d'àmbit mediterrani. Per tot això es duen a terme una sèrie d'investigacions sobre alguns tàxons que presenten diferents característiques de cycle vital —*Ramonda myconi* (L.) Rchb., *Crepis triasii* (Cambess.) Nyman i *Mycelis muralis* (L.) Dumort.—, analitzant la variabilitat demogràfica, genètica i el grau d'aïllament de les poblacions. L'avaluació de la importància de les diferents característiques del seu cycle vital (mecanismes de dispersió, sistema reproductiu) i l'estudi de la variabilitat genètica de les poblacions permeten examinar l'estat actual de les espècies estudiades i prendre les mesures de gestió més apropiades.

Estat actual del programa i realitzacions

Les actuacions realitzades durant aquest curs s'han centrat, bàsicament, en les espècies *Crepis triasii* i *Ramonda myconi*.

Crepis triasii

1. Demografia

Se n'ha continuat per tercer any el seguiment demogràfic en els quadrats perma-

nents de les set poblacions estudiades. La principal conclusió és que els factors que més determinen l'èxit reproductiu són l'estructuració de la variabilitat genètica intrapoblacional i la distribució a petita escala dels individus en flor.

2. Variabilitat genètica

2.1. En l'experiment d'ambient comú s'han pres mostres de llavors produïdes per pol·linització lliure, i actualment s'estan mesurant les dimensions dels aquenis que es relacionen amb la capacitat de dispersió pel vent i la viabilitat. Es preveu determinar així l'existència d'adaptacions locals per a la dispersió i/o l'establiment en les poblacions considerades.

2.2. Amb la floració de les plantes cultivades en ambient comú l'any 2004 s'han fet creuaments dins i entre les poblacions que al camp s'havien mostrat més diferenciades en fertilitat i viabilitat de les llavors, per tal d'avaluar la possible existència de fenòmens de depressió per consanguinitat o d'heterosi. També s'han fet encreuaments entre les poblacions més diferenciades en els trets morfològics i fisiològics de tipus adaptatiu per a analitzar més acuradament l'herència d'aquests caràcters.

2.3. També s'ha començat a analitzar les dades obtingudes a la tardor de 2003 sobre l'intercanvi de gasos i les característiques morfofisiològiques (estomes, pes específic foliar i pilositat). Pel

que fa a l'intercanvi de gasos (taxa de fotosíntesi neta, conductància estomàtica, transpiració i eficiència fotosintètica), es detecten clares diferències de base genètica entre les diferents poblacions, per bé que en general l'espècie sembla que presenta una eficiència fotosintètica molt baixa (cosa que indica que es troba mal adaptada a les condicions del seu hàbitat actual). Les diferències de base genètica entre les poblacions encara són més grans pel que fa a les característiques anatòmiques i morfològiques lligades al comportament fisiològic. En particular, la densitat d'estomes i el grau de pilositat són trets de base genètica clarament diferenciats entre les poblacions, i semblen respondre, d'acord amb la relació existent amb la disponibilitat hídrica en cada localitat, a adaptacions locals. Cadascuna de les poblacions i localitats analitzades (incloent-hi Mallorca, Menorca i Cabrera) es pot considerar com una localitat única.

Ramonda myconi

1. Demografia

S'ha continuat el seguiment de divuit poblacions, incloses en sis regions (Osca, Montsec, Cerdanya, Gironès, Montserrat, Sant Llorenç), que s'estudien des de 1999. Les mesures realitzades en aquestes poblacions ens permeten estimar taxes de natalitat i mortalitat, esforç reproductiu i fecunditat en condicions naturals.

2. Desenvolupament de marcadors neutres

S'han recollit mostres de fulles d'entre cinc i quinze individus de cada una de les localitats estudiades. Es van fer extraccions de DNA a partir de 50 mg de teixit foliar sec i es va comprovar que els marcadors neutres hipervariables RAPD eren adequats. Es van provar cent vuitanta oligonucleòtids per un nombre reduït de mostres (un individu de cada regió), i els productes d'amplificació en gels d'electroforesi horitzontals a l'1,4 % d'agarosa. A partir del patró de bandes en els gels, es van escollir les bandes polimòrfiques i es va procedir a la tria d'oligonucleòtids. En total s'han trobat trenta encebadors polimòrfics.

Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC)

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició de l'IEC és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Centres de recerca», dins d'aquest mateix capítol.)

Textos clàssics de la ciència

Direcció: Antoni Malet

Programa conjunt de la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, la finalitat del qual és oferir al públic de llengua catalana la publicació de textos clàssics de la ciència moderna i contemporània. Aquest projecte té una triple finalitat: *a)* acostar els clàssics de la ciència al lector culte però no necessàriament especialitzat en ciència; *b)* proporcionar instruments per a l'ensenyament universitari, i *c)* ampliar dins el camp de l'alta cultura científica els referents en llengua catalana.

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Programes de recerca» de la Secció de Ciències i Tecnologia, dins d'aquest mateix capítol.)

Contributions to Science

Director: Salvador Reguant i Serra

Aquesta publicació en llengua anglesa és una iniciativa de la Secció de Ciències i Tecnologia i de la Secció de Ciències Biològiques per a difondre internacionalment la recerca científica especialitzada que es duu a terme actualment als Països Catalans en qualsevol de les seves branques.

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Programes de recerca» de la Secció de Ciències i Tecnologia, dins d'aquest mateix capítol.)

Espècies animals endèmiques de Catalunya. Projecte de catalogació, visualització i valoració

Direcció: Xavier Bellés i Ros

La finalitat del programa és establir un catàleg de les espècies animals endèmiques de Catalunya i posar a l'abast de la comunitat internacional seqüències d'interès filogenètic d'aquestes espècies.

Estat actual del programa i realitzacions

La realització del catàleg és la part d'organització més complexa, perquè implica la participació d'un nombre relativament gran d'especialistes diferents, amb diversos graus de disponibilitat envers el projecte. Al llarg de l'any 2004, s'ha pogut completar la informació per al catàleg i redactar les fitxes específiques corresponents per als grups animals següents: *Mollusca* (terrestres i d'aigua dolça), *Mollusca* (marins), *Diptera*, *Coleoptera Carabidae*, *Coleoptera Chrysomelidae*, *Coleoptera Leptodiridae*, *Coleoptera Curculionidae*, *Araneida*, *Diplura*, *Platyhelminthes*, *Annelida*, *Opiliones*, *Acarí* (terrestres i paràsits) i *Insecta Psocoptera*.

Encara queden pendents d'estudi els grups següents: *Palpigradida*, *Miriapoda*, *Insecta Polyneoptera* (ortòpters, etc.), *Insecta Phthiraptera*, *Insecta Thysanoptera*, *Insecta Megaloptera*, *Insecta Rhaphidioptera*, *Insecta Thichoptera*, *Insecta Lepidoptera*, *Insecta Coleoptera* (diverses famílies), peixos i amfibis. Amb la recopilació de les dades d'aquests grups es completaria el catàleg.

Quant a les seqüències de DNA, s'han amplificat els gens 16S d'algunes espècies endèmiques de *Coleoptera Leptodiridae* i se n'han establert les seqüències, les quals podran ser utilitzades per a fer determinats estudis filogenètics d'aquesta família que estan ja programats. També s'ha amplificat el gen *wingless* i se n'ha establert la seqüència. Aquest gen, segons s'ha comprovat darrerament, conté informació filogenètica en algunes espècies endèmiques singulars.

Flora i cartografia de les plantes, els fongs i la vegetació

Aquest programa de recerca consta de quatre subprogrames:

- a) Flora i cartografia de briòfits
- b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)
- c) Cartografia de la vegetació de Catalunya

d) Biodiversitat micològica de Catalunya

a) **Flora i cartografia de briòfits**

Directora: Creu Casas i Sicart

La finalitat d'aquest apartat és elaborar un manual per a la determinació de les espècies de briòfits que viuen als Països Catalans i un altre de les molses de la península Ibèrica i les illes Balears. La *Flora dels briòfits dels Països Catalans* consta d'una introducció, de claus de determinació, de dades sintètiques sobre la morfologia, l'ecologia i la distribució de cada tàxon, de dibuixos de les parts més característiques del vegetal i d'un glossari. Es divideix en dos volums: I. *Molses* i II. *Hepàtiques*. La flora de molses de la Península i les Balears representarà l'únic treball d'aquesta mena concernent als països del sud d'Europa. Atès el públic a qui anirà dirigida, sembla totalment adequat de publicar-la en anglès.

Un cop enllestida la *Flora dels briòfits*, es continuarà la publicació de l'atles *Cartografia de briòfits*.

Estat actual del programa i realitzacions

1. *Flora dels briòfits dels Països Catalans*

L'any 2001 fou publicat el primer volum d'aquesta obra, referent al grup de les molses (text, claus, glossari, il·lustracions). Com que la primera edició es va

exhaurir força de pressa, se'n va fer una reedició l'any 2003.

Un cop publicat el primer volum, s'ha treballat activament en el segon volum, dedicat al grup de les hepàtiques. La redacció i la il·lustració d'aquest volum ja s'ha acabat, i el mes de setembre s'ha lliurat el material a la impremta perquè sigui editat. La previsió és de tenir publicat aquest segon volum a final de l'any 2004, amb la qual cosa s'haurien assolit els objectius proposats.

2. *The moss flora of the Iberian*

Peninsula and Balearic Islands

La flora de les molses dels Països Catalans inclou el 84 % de les espècies conegudes al territori espanyol. Completant aquesta flora amb les espècies atlàntiques i amb els endemismes que es troben a la part occidental de la Península resultarà una flora molt útil per a tots els briòlegs europeus. Amb aquesta nova flora es rendibilitza l'esforç realitzat tant en la redacció com en la il·lustració de la flora de les molses dels Països Catalans.

Durant l'any 2004 s'han estudiat els exemplars de les espècies de molses que han de ser integrats a la flora dels Països Catalans per tal d'elaborar la flora completa de la península Ibèrica i les Balears. Alhora, s'han fet els esquemes dels dibuixos del centenar d'espècies que cal incloure-hi. El treball es troba avançat, però encara cal refer la clau general, les claus de gènere (quan sigui necessari) i

muntar totes les làmines. Aquest treball es fa en col·laboració amb Cecília Sérgio, de la Universitat de Lisboa.

3. *Cartografia de briòfits*

Durant aquest curs hem continuat la revisió del material d'herbari i la recollida de les dades de distribució geogràfica per poder reprendre, durant el curs 2005-2006, la feina de l'atles cartogràfic, amb el volum v de la col·lecció.

4. *Viatges d'estudi i recol·leccions*

Per a obtenir les mostres necessàries, tant per al treball de *Cartografia de briòfits* com per a *The moss flora of the Iberian Peninsula and Balearic Islands*, hem fet una estada d'una setmana al Museu de Criptogàmia de París. Per altra banda, hem fet recol·leccions a la serra de Gredos i a l'Alt Alentejo, amb la finalitat de completar el coneixement de la part occidental de la Península, i també al Sistema Ibèric i a Sierra Nevada.

Publicacions

- BRUGUÉS, M.; MUÑOZ, J.; RUIZ, E.; HERAS, P. «Sphagnaceae: *Sphagnum*». A: GUERRA, J.; CROS, R. M. [coord.]. *Flora briofítica ibèrica*. Múrcia: Sociedad Española de Briología, 2004, p. 5-73.
- BRUGUÉS, M.; RUIZ, E. «Nota sobre *Drepanocladus sendtneri* (H. Müll.) Warnst., *Callialaria curvicaulis* (Jur.) Ochyra y *Warnstorfiya sarmentosa* (Wahlenb.) Hedenäs en la Península Ibérica». *Boletín de la Sociedad Española de Briología*, núm. 22-23 (2003), p. 17-20.
- BRUGUÉS, M.; SÉRGIO, C.; CASAS, C.; CROS, R. M. «Rediscovery of *Brachymerium commutatum* (Müll. Hal.) A. Jaeger and *Pohlia andalusica* (Höhm.) Broth. in the Sierra Nevada (SE Spain)». *Lindbergia*, núm. 28 (2003), p. 99-101.
- CASAS, C. «*Brachytheceium turgidum* (Hartm.) Kindb. in the Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici: new to the Spanish bryoflora». *Braun-Blanquetia*, núm. 34 (2004), p. 9-10.
- CASAS, C.; ARRÓN, A. «Els briòfits saprobionícoles de la Vall d'Aran». *Acta Botanica Barcinonensia*, núm. 49 (2003), p. 167-172.
- CROS, R. M. «*Mannia fragrans* (Balbis) Frye & L. Clark (= *Grimaldia fragrans* (Balbis) Corda) en la Península Ibérica». *Boletín de la Sociedad Española de Briología*, núm. 22-23 (2003), p. 23-25.
- CROS, R. M.; SÉRGIO, C. «*Andreaeaceae: Andreaea*». A: GUERRA, J.; CROS, R. M. [coord.]. *Flora briofítica ibèrica*. Múrcia: Sociedad Española de Briología, 2003, p. 5-21.
- SÉRGIO, C.; BRUGUÉS, M.; CROS, R. M.; GARCIA, C. «New occurrence of *Scapania scandica* (Arnell & H. Buch) Macvicar in the Iberian Peninsula and phylogeographic significance».

Braun-Blanquetia, núm. 34 (2004), p. 17-19.

SÉRGIO, C.; CASAS, C. «*Bryum neodamense* Itzigs. novo elemento para a brioflora de Portugal». A: *Notulae Bryoflorae Lusitanicae VIII. Portugaliae Acta Biologica*, núm. 20 (2002), p. 106-107.

b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)

Director: Xavier Font i Castell
 Ponent: Josep Vigo i Bonada

La finalitat d'aquest subprograma és estudiar i representar amb exactitud la distribució geogràfica de les plantes vasculares dels Països Catalans i publicar els resultats dins les sèries de l'«Atlas Corològic» i dels «Catàlegs Florístics Locals», i també a Internet. Comprèn tres línies d'actuació complementàries: un banc de dades, un atlas corològic i una sèrie de catàlegs florístics locals. Els atlas de l'ORCA ja són una obra de referència obligada per als estudis de biogeografia i resulten molt útils per al coneixement i la gestió de la biodiversitat vegetal dels Països Catalans.

Estat actual del programa i realitzacions

1. Banc de dades de la flora dels Països Catalans (BDORCA)

Representa un dels molts projectes informàtics sobre biodiversitat existents als països avançats, dels quals és complementari i amb els quals s'ha de poder coor-

dinar. Disposa d'una base de dades relacional (DB2) i d'un programari específic en llenguatge Java. Pretén aplegar totes les dades relatives als grups de plantes vasculares, referides al territori d'estudi, recollint les indicacions precedents i posant-lo al dia contínuament. Les dades provenen de la bibliografia científica (no solament citacions florístiques, sinó també inventaris de vegetació) i dels nombrosos col·laboradors (vora un centenar) que aporten les seves dades inèdites. Tota aquesta informació és consultable a l'adreça d'Internet <http://biodiver.bio.ub.es/orca/>. En els últims dotze mesos, el banc de dades ha rebut més de deu mil consultes.

Aquest curs la base de dades general de l'ORCA s'ha ampliat amb unes setanta-tres mil noves citacions.

2. Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans

L'objecte d'estudi són tots els tàxons (uns quatre mil cinc-cents) dels grups dels pteridòfits (falgueres i afins) i dels espermatòfits (plantes amb flor) existents, autòctons o naturalitzats, als Països Catalans. L'*Atlas* aplega els mapes de distribució d'aquestes plantes, segons el reticle UTM de 10 × 10 quilòmetres, amb indicació explícita de la procedència de les dades només quan deriven de poques fonts d'informació (la resta de citacions es pot obtenir, si cal, a través de la web del banc de dades). La metodologia emprada i la presentació dels resul-

tats són comparables a les d'altres projectes equivalents. Tot i que bastants països de l'Europa septentrional i central disposen d'atles d'aquesta mena, a la zona meridional del continent, els Països Catalans són els únics en què la preparació d'una obra d'aquestes característiques ja es troba avançada.

Aquests mapes són el resultat de la col·laboració desinteressada d'un centenar d'especialistes d'arreu del territori, i constitueixen una aportació considerable a la geografia botànica europea, com ha reconegut la crítica internacional.

Durant aquest darrer curs, hem publicat el volum dotzè de l'*Atlas*, que fa referència a les plantes de les famílies *Lamiaceae* a *Solanaceae*, des de l'espècie 2800 fins a la 3038, i comprèn dos-cents trenta-nou mapes. El volum tretzè (de *Scrophulariaceae* a *Caprifoliaceae*) es troba en una fase de preparació molt avançada.

3. «Catàlegs Florístics Locals»

Aquesta sèrie promou l'estudi d'àrees geogràfiques corresponents a quadrats UTM de deu quilòmetres de costat, seleccionades entre les més representatives, de manera que en conjunt donin una visió prou vàlida de la diversitat i la irregularitat florística del territori.

Es publiquen en forma de petits volums, cadascun dels quals dona informació resumida sobre la flora del quadrat en qüestió i inclou també informació

general sobre l'àrea estudiada i sobre les característiques de la flora i el paisatge.

Aquest curs hem publicat un nou volum dels «Catàlegs Florístics Locals» i n'hem preparat un de nou.

Publicacions

BOLÒS I CAPDEVILA, O. de; FONT I CASTELL, X.; VIGO I BONADA, J. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques, 2003. (ORCA: Atlas Corològic; 12)

TORRES ESPUNY, L. de; ROYO PLA, F.; ARASA TULIESA, A. *Plantes vasculares del cuadrat UTM 31T BFS1, Santa Bàrbara*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques, 2003. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 15)

c) Cartografia de la vegetació de Catalunya

Director: Josep Vigo i Bonada

L'objectiu d'aquest programa és, globalment, continuar l'aixecament dels mapes de vegetació de Catalunya i publicar els documents resultants.

En una primera etapa hom pretén:

— Completar l'aixecament dels mapes a escala 1:50.000 corresponents als Pirineus catalans, i publicar-los tots.

— Enllestir i publicar el mapa a escala 1:250.000, que inclourà bàsicament la vegetació potencial.

Estat actual del programa i realitzacions

A partir de l'any 2001, l'equip que du a terme aquest projecte s'encarrega no solament de l'establiment de criteris d'actuació i de les feines d'aixecament cartogràfic i digitalització dels documents, sinó també de l'elaboració de les maquetes dels mapes, de manera que aquestes queden a punt per a ser editades.

Dels treballs encaminats a complir els objectius de la primera etapa, s'han dut a terme, durant aquest darrer curs, els especificats a continuació.

1. Mapa 1:250.000

A Catalunya ja s'havien fet anteriorment mapes d'aquesta mena, basats en dades poc exhaustives: però com que eren fets a escales força més petites, no demanaven gaire precisió. Darrerament ha estat possible d'elaborar un document més fidel i detallat, a l'escala proposada.

Tant el document cartogràfic com la memòria adjunta han estat finalitzats i publicats aquest curs.

2. Mapes 1:50.000

Per a la confecció dels mapes d'aquesta sèrie hom parteix de la tipologia sigmatista, utilitzada per molts països europeus i presa oficialment com a base general per a la classificació dels hàbitats de la Unió Europea. Aquests mapes no sols informen sobre la vegetació que hi ha a cada lloc, sinó que també són indicadors molt fins de les condicions de l'ambient. Dins un projecte teò-

ric més general, que abraçaria tot Catalunya, el programa va adreçat a desenvolupar-ne una primera fase, referida a l'àrea pirinenca (dins el territori català autònom). Aquesta àrea afecta un total de vint-i-sis fulls topogràfics, alguns dels quals, però, no s'han de cartografiar tots sencers, bé perquè limiten amb els països veïns, bé perquè inclouen una certa proporció de superfície marina.

L'aixecament cartogràfic es basa en un mètode interpretatiu i un sistema semiòtic específics, i comporta interpretació d'imatges remotes i treball de camp. Tota la informació és informatitzada i aplegada en un GIS, i s'edita en suport de paper. Cada document cartogràfic conté el mapa general, amb les llegendes corresponents (hi són representades les unitats fisiognòmiques, la vegetació potencial i la vegetació actual), tres petits mapes accessoris, dos transectes de vegetació i una memòria adjunta, amb informació general i ampliació de les llegendes.

Durant aquest curs s'ha iniciat l'aixecament cartogràfic del full 253 (Organyà), s'han publicat dos fulls, reunits en un sol document, i s'han imprès quatre nous fulls, reunits en dos documents (no distribuïts en espera de poder-hi adjuntar les memòries respectives).

Publicacions

BOLÒS, O. de; VIGO, J.; FERRÉ, A. *Mapa de la vegetació potencial de Catalunya, 1:250.000: Mapa i Memòria*. Institut

d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, 2004. 93 p.

CARRERAS, J.; CARRILLO, E.; FERRÉ, A.; FONT, X.; GESTI, J.; QUADRARA, R. V.; VIGO, J.; VILAR, L. *Mapa de vegetació de Catalunya, 1:50.000: Figueres 258 (39-11), Roses 259 (40-11)*. Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, 2003.

CARRERAS, J.; FERRÉ, A.; GESTI, J.; MONJE, X.; VIGO, J.; VILAR, L.; VIÑAS, X. *Mapa de vegetació de Catalunya, 1:50.000: Molló 218 (37-10), Ripoll 256 (37-11)*. Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, 2004.

CARRILLO, E.; FERRÉ, A.; FONT, X.; NINOT, J. M.; QUADRADA, R. V.; SORIANO, I.; VIGO, J. *Mapa de vegetació de Catalunya, 1:50.000: el Pont de Suert 213 (32-10), Sort 214 (33-10)*. Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, 2003.

CARRILLO, E.; GESTI, J.; VIGO, J. *Mapa de vegetació de Catalunya, 1:50.000: Figueres 258 (39-11), Roses 259 (40-11): Memòria*. Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona, 2004. 79 p.

d) **Biodiversitat micològica de Catalunya**

Director: Xavier Llimona i Pagès

Amb aquest subprograma es proposa estimular i coordinar la major part de la recerca de camp sobre fongs, unint els es-

forços dels investigadors integrats en les nostres universitats amb la labor dels que no en formen part (bé que en part siguin llicenciats), i fent possible un treball continuat, dirigit als aspectes menys coneguts de la biodiversitat dels fongs del nostre país. Comprèn quatre línies principals:

1. *Banc de dades dels fongs dels Països Catalans*

Vol aplegar tota la informació existent d'aquest àmbit, incloent-hi les dades obtingudes per l'equip de treball i també, és clar, les publicades per altres autors i les contingudes en els herbaris. Inclou, a més, una base bibliogràfica, que serveix com a referència precisa d'una bona part de les citacions recollides en el banc. Es parteix de la base de dades dels fongs de Catalunya (FUNGACAT), ja començada i programada segons el model del banc de dades de la flora vascular (BDORCA), i es fa extensiva a tot el territori dels Països Catalans. És compatible amb les altres bases de dades de biodiversitat existents o en elaboració.

2. *Inventaris micològics diversos*

Pretenen d'omplir les llacunes de coneixement encara existents pel que fa a la flora micològica catalana. Les activitats segueixen dues línies de treball bàsiques: l'inventari micològic de les contrades occidentals, meridionals i litorals de Catalunya, que són les menys humides o les que fins fa poc havien rebut poca aten-

ció, i el component micològic de les comunitats vegetals subalpines i alpines.

3. *Revisions de grups taxonòmics*

Per a dur-les a terme, es prenen com a unitats de treball principalment els gèneres més problemàtics o els més mal estudiats. Aquestes revisions representen un complement a la línia de treball precedent i en són una derivació lògica.

4. *Micocenologia*

Estudi dels fongs associats a diferents comunitats de plantes vasculares. El treball sobre el component fúngic dels estepars (aliança *Cistion*) ja està en la fase final, i es preveu la publicació d'un compendi dels resultats obtinguts. S'ha emprès l'estudi del component fúngic dels boscos de ribera, des de la Mitjana fins a l'Aiguabarreig Cinca-Segre.

De manera general, el projecte facilita la publicació i la difusió dels resultats, mitjançant la correcció dels treballs, la redacció de les parts en anglès o en llatí, i l'edició de llibres de vulgarització.

Estat actual del programa i realitzacions

1. *Banc de dades dels fongs dels Països Catalans*

Actualment hi ha aplegades unes 51.449 citacions, que interessin 3.967 tàxons i procedeixen de 352 obres bibliogràfiques. Per a prosseguir la tasca, caldrà aplegar no solament les citacions bibliogràfiques, sinó també les dades d'her-

bari, cosa que exigirà, a més, la preparació prèvia de les mostres. Atès que s'ha disposat de personal de suport per a informatitzar les dades i posar a punt l'herbari, el banc ha quedat operatiu aquest any 2004. Ja és consultable, si més no en part, a l'adreça <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>.

2. *Inventaris micològics diversos*

Durant aquest curs, ha continuat la prospecció de les terres de ponent (àrees semiestepàries, especialment la timoneda d'Alfés, secans i boscos de ribera del Segre), Prepirineus (valls d'Alinyà, Parc del Cadí-Moixeró) i Pirineus (Aigüestortes, circ d'Ulldeter, etc.). La primavera ha estat especialment favorable. Per exemple, ha permès de retrobar *Arboriillus llimonae*, fins ara endèmic del Principat. Altres novetats significades són *Mirothecium atrum*, *Suttoniella arnaudii* (descrita per membres de l'equip), *Arthrimum puccinioides*, *Arthrimum cuspidatum*, *Ascotremella faginea*, *Crustoderma dryinum*, *Hypholoma marginatum*, *Hohenbuehelia petaloïdes*, *Entoloma dichroum*, *Galerina vitiiiformis*, *Cyphe-llostereum laeve* i *Rimbachia bryophila*.

3. *Revisions de grups taxonòmics*

Continuen els estudis sobre russulals, marasmíacies, mixomicets, afil·loforats crustacis i *Entoloma*; les revisions de gèneres de fongs hipogeus (*Gymnomyces* europeus, *Protoglossum*, *Macowanites*, *Arcan-*

geliella i *Stephanospora*) i d'espècies noves o poc conegudes d'*Octaviania*, *Richoniella*, *Corditubera*, etc. Es treballa en la prospecció i revisió del gènere *Periconia*, amb moltes espècies noves o poc conegudes que viuen sobre restes vegetals. Tres persones treballen sobre ascomicets, en bona part pertanyents a la rica col·lecció acumulada des de 1994.

4. *Micocenologia*

Si bé encara es dedica treball de camp a l'estudi dels fongs associats a les comunitats de diverses espècies de *Cistus*, ja s'ha començat a elaborar, mitjançant el programa VEGANA, del Departament de Biologia Vegetal, la taula dels més de dos-cents inventaris disponibles. S'ha continuat la redacció del llibre que sintetitza els resultats dels nostres estudis. Donem pràcticament per acabada la recerca dedicada als fongs associats al boix, amb més de vuitanta espècies, algunes de noves per a la ciència. Hem iniciat l'estudi de les comunitats de fongs associades als boscos de ribera. Es treballa en un estudi detallat de l'ecologia i la corologia del *Penicillium aureocephalum*, un curiós fong amb aspecte de mixomicet, descrit fa uns quants anys pel nostre equip.

Publicacions

ARNOLDS, E.; TABARÉS, M.; ROCABRUNA, A. «*Pseudobaespora cyanea*, a new agaric species from Catalonia». *Rev. Catalana Micol.*, núm. 25 (2003), p. 65-70.

BALLARÀ, J.; MAHIQUES, R. «Llistat de *Cortinarius* exposats a la VIII Exposició de Cortinaris - Berga 2002, dins les XXVII Jornades Micològiques». *Butll. Soc. Micol. Valenciana*, núm. 7 (2003), p. 105-112.

BANDALA, V. M.; MONTOYA, L.; ROCABRUNA, A. «New records of *Phaeocollybia jennyae* in Spain». *Rev. Catalana Micol.*, núm. 25 (2003), p. 79-85.

CALONGE, F. D.; MARTÍN, M. P. «*Zelleromyces hispanicus*, fase gasteroide de *Lactarius aurantiacus*». *Bol. Soc. Micol. Madrid*, núm. 27 (2003), p. 231-236.

HOYO, P.; GÓMEZ-BOLEA, A. «*Suttoniella arnaudii* sp. nov. (Coelomycetes) on dead leaves of *Buxus sempervirens*». *Mycotaxon*, núm. 89 (1) (2004), p. 39-45.

OLTRA, M.; GRÀCIA, E. «*Myxomycetes* de Castellón». *Butll. Soc. Micol. Valenciana*, núm. 8 (2003), p. 5-47.

ROCABRUNA, A.; TABARÉS, M. «Fongs nous o poc citats de Catalunya». *Rev. Cat. Micol.*, núm. 25 (2003), p. 49-64.

ROUX, C.; BRICAUD, O.; MÉNARD, T.; GUEDAIN, C.; COSTE, C.; NAVARRO-ROSINÉS, P. «Champignons lichénisés et lichénicoles de la France méridionale (Corse comprise): espèces nouvelles et intéressantes (9)». *Bull. Soc. Linn. Provence*, núm. 54 (2003), p. 113-128.

SOCIETAT CATALANA DE MICOLOGIA. *Bolets de Catalunya*. Sèrie 22. Barcelona, 2003. [Inclou làmines de cinquanta bolets, iconografiats i descrits gaire-

bé exclusivament per membres de l'equip]

— *Bolets de Catalunya*. Sèrie 23. Barcelona, 2004. [Inclou làmines de cinquanta bolets, iconografiats i descrits gairebé exclusivament per membres de l'equip]

TORREJÓN, M. «Contribución al estudio de la flora micológica del desierto de las Palmas (Castelló), II». *Rev. Cat. Micol.*, núm. 25 (2003), p. 15-29.

VILA, J. *El fascinant món dels bolets*. Barcelona: ECRIC, 2003-2004. 4 v.

VILA, J.; CASTELLÓN, E. «Observaciones sobre *Notholepiota sardoa* Padovan et Contu». *Cryptogamie Mycologie*, núm. 24 (4) (2004), p. 303-307.

VILA, J.; JIMÉNEZ, T.; CORTÉS, C. «*Crustoderma dryinum* (Berk. & Curt.) Parmasto (*Meruliaceae, Basidiomycetes*), en Catalunya». *Bol. Soc. Micol. Madrid*, núm. 28 (2004).

Galeria de científics il·lustrats

Directora: Mercè Durfort i Coll

Hi ha hagut vint noves incorporacions de científics destacats, tot i la dificultat de trobar-ne fotografies.

Part del material de la galeria ha servit com a base per a il·lustrar algunes conferències, com ara en presentacions informàtiques en PowerPoint de professors de diverses facultats.

Hem tingut la col·laboració d'Oriol de Bolòs, membre de la Secció de Ciències Biològiques, i de Joan Vallés i Xirau, de la Unitat de Botànica del Departament de Productes Naturals, Biologia Vegetal i Edafologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, entre d'altres.

Aquesta galeria es pot consultar a l'adreça <http://www.iecat.net/institucio/seccions/CienciesBiologiques/cientifics/cientifics%20catalans/index.htm>.

La ciència en la història dels Països Catalans

Director: Ramon Parés i Farràs

El programa, realitzat conjuntament per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, té com a finalitat l'elaboració d'una història social de la ciència als Països Catalans des de la Catalunya comtal fins a la Guerra Civil, i pretén expressar de la manera més estructurada i orgànica possible el significat del corrent científic en l'evolució històrica de la societat i la cultura catalanes. L'obra és redactada per un ampli ventall d'experts externs procedents del món de la història, de la ciència i de la història de la ciència, coordinats per un petit comitè de redacció.

(Vegeu-ne més informació en l'apartat «Programes de recerca» de la Secció de

Ciències i Tecnologia, dins d'aquest mateix capítol.)

Atles d'histologia normal i patològica de mol·luscs bivalves

Directora: Mercè Durfort i Coll

La finalitat del programa és l'obtenció i la selecció d'imatges de preparacions microscòpiques per a ésser escanejades i posteriorment il·luminades.

S'han seleccionat espècies de mol·luscs bivalves que tenen interès en aqüicultura i que són conreades a la costa del mar català, principalment en el delta de l'Ebre.

Atès el seu caràcter didàctic, hi ha la intenció de redactar els peus de figura en dos idiomes per a poder facilitar la difusió de l'obra, que creiem que omplirà un buit en aquesta temàtica.

Traducció i anàlisi crítica de l'obra *Essai sur les problèmes biospéologiques*, d'Emil G. Racovitza, amb motiu del centenari del naixement de la bioespeleologia

Director: Xavier Bellés i Ros

L'any 1904 el biòleg Emil G. Racovitza descobrí l'isòpode cavernícola *Typhloci-*

rolana moraguesi a les coves del Drac, a Mallorca, un esdeveniment que la comunitat científica internacional ha considerat com el naixement de la bioespeleologia moderna. Un any després, Racovitza publicà en francès l'obra *Essai sur les problèmes biospéologiques*, que bastí les bases actualment vigents de la dita disciplina científica.

L'any 2004, la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC commemorà el centenari de l'esmentada efemèride amb la publicació en català de l'*Essai sur les problèmes biospéologiques*, juntament amb una edició facsímil, i una anàlisi crítica a càrrec del membre de la Secció Xavier Bellés. A finals de 2004 es preveu fer una presentació pública d'aquesta edició a la seu de l'IEC, en el marc d'un acte acadèmic dedicat a l'estat actual de les recerques sobre la biologia dels éssers cavernícoles. En el marc d'aquest acte, Pere Oromí, de la Universitat Autònoma de la Laguna, impartirà una conferència sobre la fauna cavernícola de les illes Canàries en el context de la bioespeleologia actual.

El programa «La qualitat de l'aigua de consum humà a Catalunya», dirigit per Joan Jofre, Francisco Lucena, Leonart Matia i Ferran Ribas, va finalitzar el curs anterior.

Secció de Ciències i Tecnologia

Textos clàssics de la ciència

Direcció: Antoni Malet

Programa conjunt de la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, la finalitat del qual és oferir al públic de llengua catalana la traducció de textos clàssics de la ciència moderna i contemporània en la seva llengua. Aquest projecte té una triple finalitat: a) acostar els clàssics de la ciència al lector culte però no necessàriament especialitzat en ciència; b) proporcionar instruments per a l'ensenyament, i c) ampliar dins el camp de l'alta cultura científica els referents en llengua catalana.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'han lliurat els originals corregits dels *Escrips científics i d'assaig* de James Clerk Maxwell, a cura de Joaquim Pla, a Editorial Pòrtic, que és qui assumeix la impressió de la col·lecció.

S'ha començat el procés d'edició de la traducció del llibre de Johannes Kepler *Paralipòmens a Vitel·lió: Els orígens de l'òptica moderna*, i, finalment, s'ha encarregat i contractat la traducció i cura del volum de William Harvey, *De motu cordis - Sobre el moviment del cor*.

Restava encara per publicar el volum 7, la *Zoologia filosòfica*, de Lamarck, a cura d'Agustí Camós.

I, finalment, cal dir que continua la revisió de la traducció de *Textos d'òptica, filosofia natural i religió*, de Newton, a cura de J. Henry.

Contributions to Science

Director: Salvador Reguant i Serra

Aquesta publicació en llengua anglesa és una iniciativa de la Secció de Ciències i Tecnologia i de la Secció de Ciències Biològiques per a difondre internacionalment la recerca científica especialitzada que es duu a terme actualment als Països Catalans en qualsevol de les seves branques. És, doncs, una plataforma per a difondre el potencial científic i tecnològic del nostre país arreu del món. L'objectiu principal d'aquest projecte és reflectir la dimensió actual del nostre sistema de recerca i destacar-ne els principals indicadors de qualitat.

El projecte té l'estructura funcional següent:

— Comitè de redacció, format per un editor en cap, dos editors adjunts, un assistent editorial i una redactora.

— Consell editorial, format per catorze membres de la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia.

L'edició en paper, amb un tirat-

ge de vuit-cents exemplars, és a càrrec del Servei de Producció Editorial de l'IEC. S'ofereix una subscripció gratuïta a tots els caps de grups de recerca consolidats i científics catalans residents a l'estranger, així com una tramesa institucional per als membres d'ambdues seccions de ciències, les biblioteques universitàries dels Països Catalans i les quatre-centes principals biblioteques d'arreu del món.

El disseny, la producció i el manteniment de l'edició electrònica és a càrrec del Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA).

En aquest curs 2003-2004, la publicació ha iniciat la participació en el projecte de plataforma digital de revistes electròniques, e-Revistas dins el portal Tecnociència, dirigit i coordinat per la Fundació Espanyola per a la Ciència i la Tecnologia (FECYT) i amb el suport tècnic del Centre d'Informació i Documentació Científica (CINDOC) - CSIC. Això ha permès augmentar la visibilitat, el nombre de visites i la disponibilitat de la revista en un gran nombre de catàlegs internacionals.

D'altra banda, Francesc Xavier Hernández, director general de Recerca de la Generalitat de Catalunya, va visitar l'IEC per conèixer el projecte.

En aquest curs 2003-2004 s'ha publicat el número 3 del volum 2 (setè de la sèrie), que té una extensió de cent trenta pàgines.

Recerca geològica del subsòl de la ciutat de Barcelona

Director: Oriol Riba i Arderiu

La recerca geològica del subsòl urbà és encara un tema poc difós internacionalment, el qual s'està realitzant en poques ciutats europees. En l'àmbit barceloní, l'empresa ha trobat molts obstacles, no solament per la grandària del territori, sinó a causa de la gran varietat de terrenys que s'hi troben i de la complexitat estructural i evolutiva dels darrers temps geològics i històrics. Oriol Riba ja hi va començar a treballar vers el 1948 amb un estudi de cartografia geològica de detall dels turons paleozoics de Monterols, Vallcarca i la Peira. En poc més de cinquanta anys una gran part d'aquests barris, aleshores encara rurals, ha quedat coberta per la construcció urbana. Cap a l'any 1988, va renovar aquest tema barceloní amb l'estudi de la Vila Olímpica, i d'aleshores ençà la investigació s'ha mantingut activa. Fins ara, s'ha estès a la Ciutat Vella, i, més tard, al Poble Nou i tota la zona litoral des de Montjuïc fins a la Barceloneta i el Besòs.

L'originalitat científica i metodològica de la recerca rau, sobretot, en la realització d'una síntesi geològica i interpretativa de totes les dades que hom pot tenir a l'abast procedents del subsòl de la ciutat de Barcelona —en principi, dels primers trenta o quaranta metres de fondària. Cal tenir present el fet que l'à-

rea urbana no pot ésser investigada directament, com és habitual en la geologia de camp, a causa de l'extensa cobertora antròpica: edificis, vials, jardins, runa i deixalles. En contrapartida, no manquen les restes arqueològiques i de fòssils aptes per a datar els terrenys del subsòl. Cal recórrer als documents històrics, per una banda, i, per l'altra, a les observacions directes provinents de les excavacions de curta durada que deixen al descobert el subsòl, de construccions privades i públiques, del clavegueram, dels ferrocarrils i, molt particularment, dels registres de sondatges geotècnics fets en algunes obres constructives.

Una part de l'activitat durant el curs 2002-2003 va consistir a obtenir la documentació existent per a la recerca, com ara els sondatges i projectes d'investigació portuària, de ferrocarrils i d'intervencions arqueològiques, de projectes municipals, etc. Es varen establir relacions de col·laboració amb l'Ajuntament, amb el Servei Geològic de Catalunya (avui Institut Cartogràfic de Catalunya), amb els serveis d'arqueologia de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona, amb Foment i amb nombroses companyies de geotècnia, d'arquitectes i d'enginyers.

A més, una altra part de l'activitat va consistir en una sèrie de visites com ara a les obres de Diagonal Mar, a les excavacions romanes de Sant Honorat, al Fòrum 2004, a Santa Coloma de Gramenet, a Montcada, a Sant Adrià, al

Museu de Sta. Coloma de Gramenet, a l'Arxiu Municipal del Poble Nou, a la Càtedra Gaudí, a les biblioteques de la Facultat de Geografia i Història i del CEC, etc. Com a complement es feren unes visites a Empúries per a comparar l'evolució geològica i històrica d'aquella localitat, especialment pel que fa a la posició del dic de desembarcament dels focous a la Paleòpolis i al sistema hidrogeològic del Baix Ter, aspectes que han estat tractats per uns equips alemanys i, particularment, pel doctor Rambaud, amb el qual s'han establert relacions de col·laboració.

Cap a mitjan 2003 es va començar l'estudi de la plataforma de l'Eixample i la part alta de la ciutat. Amb els resultats obtinguts fins aquell moment, es va redactar una memòria d'unes cent cinquanta pàgines i cinquanta figures que no es va difondre. Durant el curs 2003-2004, el text de la memòria ha estat revisat i ampliat, especialment pel que fa referència a la formació de les rieres sobreelevades, a la neotectònica i a la proposta d'unitats estratigràfiques, algunes de les quals són netament històriques.

Durant el 2004 han aparegut alguns factors d'endarreriment. En primer lloc, cal esmentar els resultats referents a l'estabilitat de les platges, factors que han fet canviar la teoria de la formació de les rieres sobreelevades del Barcelonès i del Maresme. Es tracta d'un procés que transcendeix l'àmbit de la sedimentolo-

gia general. Ha calgut redactar de nou aquest capítol. Per raons de divulgació, es va contreure el compromís de fer una nota derivada d'aquest treball titulada «Características sedimentológicas de los cauces torrenciales sobreelevados: el modelo de Sobirans», publicada dins *Act. del VI Congr. Geol. de España*. Saragossa 12-15/7/2004. «Geo-Temas», vol. 6 (12), p. 43-46, i signada per F. Colombo i O. Riba.

En segon lloc, en el Congrés Estratigràfic de Florència (setembre de 2004), s'han presentat com a conclusions uns grans canvis en l'estratigrafia del Quaternari europeu, relacionats amb la definició del nou estatge Gelasià, adscrit al Pliocè, cosa que comporta l'endarreriment de la base del Quaternari, dels 2,6 als 2,8 ka. Per aquesta raó, atesa la imprecisió del límit inferior, que cada cop esdevé més antic, la unitat «Quaternari» ha estat esborrada de l'Escala Estratigràfica Internacional (2004). Això no obstant, caldrà que la Comissió Internacional mantingui la vigència del Quaternari i del Terciari com a suberes, seguint la vella tradició, i com a unitat habitualment usada per la Comissió Internacional d'INQUA. S'han introduït uns comentaris adients al text.

L'original destinat a la publicació va ésser acceptat (juny de 2004) per l'Acadèmia de Ciències de Barcelona, i es va convenir que l'edició es faria amb la col·laboració de la Secció de Ciències i Tecnolo-

gia de l'IEC. Es titula *Barcelona: la Ciutat Vella i el Poble Nou, aspectes geomorfològics i estratigràfics*, i porta com a subtítol *La Barcelona fòssil i relict*. En són autors Oriol Riba i Ferran Colombo. Duu un pròleg de Carmina Virgili.

Aquesta tasca ha implicat la definició de noves unitats morfològiques i litostratigràfiques observades al Barcelonès, les quals, un cop datades, han esdevingut unitats amb valor cronològic. S'ha fet per primera vegada una divisió de l'Holocè basada en unitats anteriors i posteriors a la transgressió flandriana i del Plistocè superior (o Paleolític superior).

Aquestes unitats han estat la base d'una taula de correlació estratigràfica que comprèn els darrers vint mil anys, la qual conté, a més d'una escala cronològica subdividida en mil·lennis, la correlació amb les principals cultures prehistòriques, i les fases de palinologia i paleobotànica (S. Riera), del glacialisme pirinenc (J. Bordonau i R. Copons) i, climàticament, de l'evolució de les temperatures de les aigües superficials de la Mediterrània (I. Cacho) i dels testimonis, admesos internacionalment, procedents de la glacera de Grenlàndia. També s'ha fet una «corba eustàtica» (o corba de les variacions del nivell del mar) de la darrera transgressió marina, anomenada «flandriana». Ambdues taules són vàlides per a tota la costa oriental de la península Ibèrica. Són uns resultats que, sens dubte, poden tenir una bona acceptació

per part dels quaternaristes que s'ocupen dels problemes de paleoclima, glacialisme, paleobotànica, oceanografia, etc., i especialment de la prehistòria i de la història moderna. Era previst que aquesta havia d'ésser publicada en alguna revista de gran difusió durant el 2004, però queda pendent per al pròxim 2005.

Aquesta taula havia d'ésser publicada com una peça única i indivisible, però ha hagut d'ésser descomposta en dues per raons estratègiques de prioritat editorial, com exigeixen les revistes internacionals de prestigi. Aquest condicionament, des del nostre punt de vista com a autors, va semblar una imposició totalment injusta. És ben de doldre que també s'hagi realitzat durant el 2004.

L'equip de recerca està format per Oriol Riba i Arderiu, Ferran Colombo i Piñol i Carmina Virgili i Rodon. La recerca s'ha centrat en un local de la Facultat de Geologia (UB) on es disposa d'un servei de disseny i dibuix, de laboratoris d'investigació sedimentològica i de biblioteca.

Grup de Física de les Radiacions

Director: Francesc Salvat i Cavaldà

Grup de treball ubicat a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona i vinculat estretament a la Societat Catalana de Física, filial de l'IEC.

Objectius

— El càlcul de seccions eficaces per a col·lisions elàstiques d'electrons i positrons amb àtoms i molècules. Efectes d'absorció inelàstica i polarització dipolar de l'àtom fitó.

— L'estudi teòric i experimental de la ionització de capes electròniques internes per impacte d'electrons. Mètodes d'ones distorsionades.

— El desenvolupament de models per a la simulació Monte Carlo del transport acoblat de fotons i electrons en medis materials.

— Les aplicacions de la simulació Monte Carlo del transport de radiació a radioteràpia externa i braquiteràpia.

— L'anàlisi quantitativa en microsonda electrònica. Efectes de fluorescència i absorció.

Activitats

Durant el curs 2003-2004, diversos membres del grup han participat en els congressos i escoles internacionals següents com a conferenciants convidats:

— ICRS-10 / RPS 2004 Conference. Funchal, Madeira, 9-14 de maig de 2004.

— IUVSTA Workshop on Electron Scattering in Solids. Debrecen, Hongria, 4-8 de juliol de 2004.

— Workshop on Modeling Electron Transport. NIST, Gaithersburg, Md, EUA, 8-10 de novembre de 2004.

— Microscopy and Microanaly-

sis. Savannah, Ga, EUA, 1-5 d'agost de 2004.

Publicacions

CAMPOS, C.; VASCONCELLOS, M. A. Z.; LLOVET, X.; SALVAT, F. «Thickness determination of ultra-thin films on Si substrates by EPMA». *Microchimica Acta*, núm. 145 (2004), p. 13-17.

JABLONSKI, A.; SALVAT, F.; POWELL, C. J. «Comparison of electron elastic-scattering cross sections calculated from two commonly used atomic potentials». *Journal of Physical and Chemical Reference Data*, núm. 33 (2004), p. 409-451.

— «Differential cross sections for elastic scattering of electrons by atoms and solids». *Journal of Electron Spectroscopy and Related Phenomena*, núm. 137 (2004), p. 299-303.

— «Effect of different electron elastic-scattering cross sections on inelastic mean free paths obtained from elastic-backscattering experiments». *Microchimica Acta*, núm. 145 (2004), p. 75-80.

LLOVET, X.; GALÁN, G. «Correction of secondary X-ray fluorescence near phase boundaries in electron microprobe analysis. Application to thermobarometry of spinel lherzolites». *American Mineralogist*, núm. 88 (2003), p. 121-130.

LLOVET, X.; SALVAT, F.; FERNÁNDEZ-VARELA, J. M. «Monte Carlo simulation

of electron transport and X-ray generation. II Radiative processes and examples in electron probe microanalysis». *Microchimica Acta*, núm. 145 (2004), p. 111-120.

— «Monte Carlo simulation of electron transport and X-ray generation. I Electron Elastic and Inelastic Scattering». *Microchimica Acta*, núm. 145 (2004), p. 193-202.

MERLET, C.; LLOVET, X.; SALVAT, F. «Measurements of absolute K-shell ionization cross sections and L-shell X-ray production cross sections of Ge by electron impact». *Physical Review A*, núm. 69 (2004).

— «Measurements of the surface ionization in multilayered specimens». *X-ray Spectrometry*, núm. 33 (2004), p. 376-386.

SEGUI, S.; DINGFELDER, M.; SALVAT, F. «Distorted-wave calculation of cross sections for inner-shell ionization by electron and positron impact». *Physical Review A*, núm. 67 (2003), p. 1-12.

Grup de Física Matemàtica

Director: Josep Llosa i Carrasco

El Grup de Física Matemàtica integra investigadors interessats en els aspectes formals de la física teòrica i de la mecànica estadística.

Estat actual del programa i realitzacions

Per al curs 2003-2004 teníem una sèrie d'objectius previstos que es van concretar com s'explica a continuació. (Entre parèntesis s'indica la publicació en què s'ha concretat el treball.)

— Sistemes de referència a la relativitat general, aplicació per a comparar diverses solucions de les equacions d'Einstein en el buit (publicacions núm. 1 i 7).

— Les àlgebres de Clifford i l'equació de Dirac.

— Sistemes lagrangians no locals.

— Solucions de les equacions d'Einstein descriptives del col·lapse gravitacional (publicació núm. 6).

— Aspectes històrics de la física matemàtica (publicacions núm. 2, 3, 4 i 5).

Assistència a congressos i trobades

Emma Sallent assistí a la sessió de treball *Calcolo geometrico e sue applicazioni tra Ottocento e Novecento*, a Pisa (Itàlia), el 8 de d'octubre de 2004; al congrés *Quarto Congresso della Società Italiana di Storia delle Matematiche*, a Mòdena (Itàlia), on presentà la comunicació «Alcuni aspetti delle applicazioni alla fisica matematica nell'opera di Cesare Burali-Forti», i al congrés *VIII Trobada de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, a Mallorca, on presentà la comunicació «La visita de Tullio Levi-Civita a Barcelona el

gener de 1921» (coautor: Antoni Roca i Rosell).

Daniel Soler assistí als *Encuentros Relativistas Españoles (ERE-2004)*: «*Relativistic Astrophysics and Cosmology*», a Miraflores de la Sierra (Madrid), organitzats per l'Institut de Física Teòrica UAM/CSIC, on presentà la comunicació «On the degrees of freedom of a Riemannian metric» (coautor: J. Llosa).

Estades a centres de recerca

Josep M. Pozo ha començat aquest curs una estada postdoctoral de dos anys a l'Observatori de París, col·laborant amb el professor B. Coll.

Emma Sallent va fer una estada de tres mesos al Departament de Matemàtiques de la Universitat de Torí (Itàlia), per treballar sobre «Cesare Burali-Forti i l'escola de Peano».

Enric Pérez va fer una estada el setembre de 2004 al Museu Boerhaave de Leiden (Holanda) per consultar l'Arxiu Paul Ehrenfest, en el marc del seu treball de tesi doctoral.

Altres

Els membres del Grup també realitzen altres activitats relacionades amb la seva tasca científica.

— Organització de diversos seminaris i conferències.

— Actuacions com a avaluadors en diverses revistes internacionals especialitzades (*Physical Review*, *Classical &*

Quantum Gravity, General Relativity & Gravitation, Europhysics Letters, Physics Letters A, etc.).

— Emma Sallent ha participat en l'organització dels *Col·loquis de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*.

— Alfred Molina és editor de la *Revista de Física*, publicació semestral en català sobre temes d'interès general en física.

Publicacions

Revistes

FAYOS, F.; TORRES, R. «Spherically symmetric models for stars and voids II: constraints on the radial pressures». *Class. Quantum Gravity*, núm. 21 (2004), p. 1351-1370.

LLOSA, J.; SOLER, D. «Reference frames and rigid motions in relativity». *Class. Quantum Gravity*, núm. 21 (2004) p. 3067-3094.

NAVARRO, L.; PÉREZ, E. «Paul Ehrenfest on the necessity of quanta (1911): discontinuity, quantization, corpuscularity and adiabatic invariance». *Archive for History of Exact Sciences*, núm. 58 (2004), p. 97-141.

PARRA SERRA, J. M. «El Congrés de les Arts i la Ciència de Saint-Louis. Setembre de 1904». *Revista de Física*, núm. 3 (2004), p. 42-53.

SALLEN, E. «Aportaciones de Terradas a las matemáticas». *Quark. Ciencia, Medicina, Comunicación y Cultura*, núm. 31 (2004), p. 31-40.

En línia

AGUIRREGABIRIA, J.; LLOSA, J.; MOLINA, A. *On the motion of a classical charged particle* [en línia]. <<http://arxiv.org/abs/physics/0411032>>

LLOSA, J.; SOLER, D. *On the degrees of freedom of a semi-Riemannian metric* [en línia]. <<http://arxiv.org/abs/gr-qc/0406111>>

MARTIN-MARTIN, J.; MOLINA, A.; RUIZ, E. *An approximate global stationary axisymmetric solution of the Einstein equations* [en línia]. <<http://arxiv.org/abs/gr-qc/0407016>>

Llibres i actes

BOHIGAS, X.; JAÉN, X.; NOVELL, M. «A review of computer supported collaborative learning environments». A: DIMITROV, D.; STEFANOVA, S. [ed.]. *15th EAEEIE Annual Conference on Innovation in Education for Electrical and Information Engineering (EIE)*. Sofia, 2004, p. 63-68.

— «La gestión de contenidos en un entorno interactivo de aprendizaje de ciencias». A: *3er. Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación*. Girona, 2004, p. 241.

BOHIGAS, X.; JAÉN, X.; NOVELL, M.; PINTÓ, R. «Using applets in an optic course: student's perceptions». A: KONÍČEK, LIBOR; KRPEC, Radek; MECHLOVÁ, Erika [ed.]. *Teaching and learning physics in new contexts*. Ostrava, 2004, p. 67.

LLOSA, J.; SOLER, D. «Reference frames and

- rigid motions in relativity». A: NUNES, J. [et al.] [ed.]. *XII Workshop on Geometry and Physics*. Coimbra, 2004.
- MARTIN-MARTIN, J.; MOLINA, A.; RUIZ, E. «An approximate global stationary axisymmetric solution of the Einstein equations». A: *Encuentros Relativistas Españoles. ERE-2003*. Alacant, 2004.
- SALLEN, E. «Aportacions de Terradas a l'estudi dels fils». A: *Esteve Terradas Illa (1883-1950): Enginyeria, arquitectura i ciència al segle XX*. Barcelona, 2004, p. 47-66.

Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC)

Director: Joaquim Casal i Fàbrega

Activitats

El Centre d'Estudis del Risc Tecnològic du a terme recerca aplicada en el camp de l'impacte ambiental accidental i l'anàlisi de riscos: modelització matemàtica d'accidents —incendis, explosions, fuites tòxiques— i dels seus efectes i conseqüències, identificació de riscos, avaluació de freqüències d'ocurrència, etc.

En aquest curs s'ha continuat treballant en els projectes europeus ARAMIS i ECOPORTS i en el projecte del Ministeri de Ciència i Tecnologia *Incendis d'hidrocarburs: estudi de la formació i evolució del boilover*.

Han fet estades de recerca al

CERTEC els professors B. Kozanoglu, de la Universitat de les Amèriques (Puebla, Mèxic), finançat per la ICREA; R. Bubbico, de la Universitat de Roma (Itàlia); M. Demichela, de la Universitat Politècnica de Torí (Itàlia), i l'investigador S. Toja, també de la Universitat Politècnica de Torí (Itàlia).

L'activitat de recerca duta a terme ha cobert les línies següents:

— Incendis d'hidrocarburs: experimentació a escala real i modelització matemàtica.

— Anàlisi de riscos i avaluació de l'impacte ambiental en ports de mar.

— Estudi de les explosions BLEVE.

Col·laboren en el CERTEC Josep Arnaldos i Viger, Eulàlia Planas i Cuchi, Juan A. Vílchez Sánchez, Jesús Quintela i Cortés, Elsa Pastor i Ferrer, Miguel Muñoz, Andrea Ronza, Fabio Ferrero i Rosa-Mari Darbra.

Publicacions

DARBRA, R. M.; CASAL, J. «Historical analysis of accidents in sea ports». *Safety Science*, núm. 42 (2004), p. 85-98.

DARBRA, R. M.; RONZA, A.; CAROL, S.; VÍLCHEZ, J. A.; CASAL, J. «A survey of accidents occurred in ports». A: *11th International Symposium Loss Prevention and Safety promotion in the Process Industries. Loss Prevention 2004*. Praga: CSCHI, 2004, p. 4305-4311.

- DARBRA, R. M.; RONZA, A.; CASAL, J.; STOJANOVIC, T.; WOOLDRIDGE, W. «The self diagnosis method. A new methodology to assess environmental management in sea ports». *Marine Pollution Bulletin*, núm. 48 (2004), p. 420-428.
- HRISTOV, J.; PLANAS, E.; ARNALDOS, J.; CASAL, J. «Fuel layer burning on a waterbed: dimensional analysis of models predicting the boilover onset». *International Journal of Thermal Sciences*, vol. 3, núm. 43 (2004), p. 221-239.
- «Prediction of the pre-boilover time of tank fires». A: MACÍAS, A.; UMBRÍA, J. [ed.]. *Chemical industry and environment IV*. Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 2003, p. 207-216.
- PLANAS, E.; GASULLA, N.; VENTOSA, A.; CASAL, J. «Explosion of a road tanker containing liquified natural gas». *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, núm. 17 (2004), p. 315-321.
- MUÑOZ, M.; ARNALDOS, J.; CASAL, J.; PLANAS, E. «Analysis of the geometric and radiative characteristics of hydrocarbon pool fires». *Combustion and Flame*, núm. 139 (2004), p. 263-277.
- PLANAS, E.; SALLA, J. M.; CASAL, J. «Calculating overpressure from BLEVE explosions». *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, núm. 17 (2004), p. 431-436.
- PLANAS, E.; MUÑOZ, M.; CASAL, J.; ARNALDOS, J. «Study of thermal radiation from large scale pool fires». A: BRADLEY, D.; DRYSDALE, D.; MOLKOV, V. [ed.]. *Fire and Explosion Hazards*. 2004, p. 319-329.
- PLANAS, E.; RONZA, A.; CASAL, J. «ARARIS project: the risk severity index». A: *11th International Symposium Loss Prevention and Safety promotion in the Process Industries. Loss Prevention 2004*. Praga: CSCHI, 2004, p. 1126-1132.
- RONZA, A.; FÉLEZ, S.; DARBRA, R. M.; CAROL, S.; VÍLCHEZ, J. A.; CASAL, J. «Predicting the frequency of accidents in port areas by developing event trees from historical analysis». *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, núm 16 (2003), p. 551-560.

La ciència en la història dels Països Catalans

Director: Ramon Parés i Farràs

El programa, realitzat conjuntament per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia, té com a finalitat l'elaboració d'una història social de la ciència als Països Catalans des de la Catalunya comtal fins a la Guerra Civil. Es pretén expressar de la manera més estructurada i orgànica possible el significat del corrent científic en l'evolució

històrica de la societat i la cultura catalanes. L'obra és redactada per un ampli ventall d'experts externs procedents del món de la història, de la ciència i de la història de la ciència, coordinats per un petit comitè de redacció.

Estat actual del programa i realitzacions

Els objectius d'aquest curs han estat els següents:

1) Reestructurar la totalitat de l'obra en tres volums, en lloc dels dos inicials, i reajustar la totalitat del text.

2) Escriure textos complementaris i de presentació de l'obra.

3) Revisar la correcció del primer i el segon volum.

4) Obtindre les il·lustracions del primer volum i les autoritzacions.

5) Revisar el text acabat del primer volum i el disseny de la coberta a València.

6) Revisar el text reestructurat del segon volum i la correcció corresponent.

Servei d'Arxius de Ciència

Director: David Jou i Mirabent

Aquest projecte va néixer amb l'objectiu de contribuir a la conservació i la difusió del llegat documental de la ciència, la tecnologia i la medicina produït a les terres de llengua i cultura catalanes en el període contemporani. Ens proposàvem

de crear una estructura equiparable a les que funcionen a d'altres països europeus, per tal de facilitar-ne la integració en la xarxa CASE (Cooperation on Archives of Science in Europe).

El projecte va ser concebut amb un horitzó de tres anys. Les principals realitzacions del darrer any són les següents:

— La incorporació de Jordi Sequero, tècnic de suport a la recerca (gener-desembre 2004), que inicia la recopilació sistemàtica d'informació sobre els fons científicotècnics als arxius catalans, amplia la base de dades i inicia la catalogació del fons del doctor Albert Dou i Masdexàs.

— La contractació de Lúcia Arbués per a la catalogació del fons Terradas (gener-juny 2004).

— El disseny d'ampliació i millora del lloc web del Servei, per a incorporar-hi una base de dades.

La contribució més rellevant ha estat el treball de Jordi Sequero, les realitzacions del qual es detallen a continuació.

El treball realitzat al Servei d'Arxius de Ciència durant l'any 2004 es pot resumir en dos grans apartats. El primer en importància i ocupació de recursos ha estat relacionat amb la millora i l'ampliació dels registres existents a la nostra base de dades de científics i institucions científiques catalanes. El segon, més secundari, fa referència a l'inici del tractament arxivístic d'un fons personal científic.

Amb relació al primer punt, cal destacar que el nostre treball va començar amb l'elaboració d'una guia de tots els centres (arxius, biblioteques, institucions, acadèmies, fundacions, etc.) que eren susceptibles de contenir arxius personals o d'institucions científiques catalanes o bé de conèixer-ne la localització.

Aquest procés va resultar complex a causa dels nombrosos centres existents i de la seva escassa regulació, en alguns casos.

Un cop realitzada aquesta guia es va enviar una carta informativa, en la qual, d'una manera breu i clara, es detallaven l'origen, la missió i els objectius del Servei d'Arxius de Ciència, a més de demanar la col·laboració dels centres.

Paral·lelament als dos processos anteriors, es van desenvolupar accions de suport informatiu. És a dir, es van visitar els centres més importants o les institucions que demanaven la nostra presència. A més, es feien consultes o es donaven explicacions, per via electrònica o telefònica, per a aclarir conceptes, facilitar el traspàs d'informació, etc.

Un cop rebuda la informació, es feia una fitxa de cada fons científic lligada amb el seu centre dipositari, i, tot seguit, s'introduïa en el programa informàtic en espera de ser actualitzada; d'aquesta manera s'han millorat les prestacions de la nostra pàgina web.

Un segon bloc de treball desen-

volupat durant aquest any ha estat el tractament arxivístic del fons personal del doctor Albert Dou i Masdexàs, atesa la importància que té en la investigació i docència de les matemàtiques i la història de les matemàtiques, entre altres camps. Es va considerar oportú millorar les condicions d'aquest fons a fi de facilitar-ne la consulta, la investigació, etc.

Les tasques desenvolupades en aquest fons han estat, fins al moment, l'estudi biogràfic del científic i de la documentació present (per a fer-ne un tractament més adient), la realització d'una fitxa descriptiva (per a normalitzar la descripció), l'elaboració d'un quadre de classificació, encara que en un estat provisional (per a classificar la documentació), el condicionament del material d'arxiu (canvi de suports d'emmagatzematge, extracció d'elements corrosius, detecció de deterioraments, etc.) i la creació d'una base de dades per a introduir la documentació, entre d'altres.

Finalment, cal destacar altres activitats no vinculades directament al Servei d'Arxius de Ciència, però que han estat molt positives per a aquest, com ara el XV International Congress on Archives, que va tenir lloc a Viena a l'estiu de 2004, durant el qual vam assistir a diverses conferències relacionades amb les característiques i problemàtiques dels arxius de ciència arreu del món.

Traducció de l'obra *Opera****Mathematicae*, de Pierre de Fermat**

Director: Josep Vaquer i Timoner

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2003-2004, s'han traduït i anotat els textos que mancaven:

— Problema enviat al pare Mersenne: *Problema missum...* (1642). Vol. I, p. 167-169; III, p. 148-149.

— *Analysis ad refractiones* (1661). Vol. I, p. 170-172; III, p. 149-151; *Synthesis ad refractiones* (1662). Vol. I, p. 173-179; III, p. 149-156.

— La «carta a Brulart» (1643). Suplement, p. 120-125.

— Textos sobre probabilitat: cartes 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 77 bis, 78, 107, 108 i 109, contingudes al vol. II, p. 288-331; p. 450-453.

— Aritmètica: els nombres perfectes, continguts al vol. II, p. 195-199, p. 208-212 i p. 213-217.

— L'equació de Pell, estudiada de fet per Wallis i Brounkeri, continguda al *Comerciumm epistolicum*. Vol. III, p. 457-503.

— El descens infinit, contingut a la carta a Carcavi de 1659. Vol. II, p. 431-436.

— La descomposició en factors. És el mètode contingut al vol. II, p. 256-258. Es tracta d'un fragment de carta de 1643.

Amb això es va acabar la tasca de traducció.

Durant el mes de novembre de 2003 es va fer la presentació d'una ponència al VI Evento Internacional de Matemática y Computación (COMAT 2003) (del 10 al 14 de novembre de 2003) a la Universitat de Matanzas Camilo Cienfuegos (Cuba). La ponència duia per títol «Fermat y el cálculo de áreas: una herramienta para la enseñanza del cálculo».

Durant el mes de març de 2004 es va publicar l'article titulat «Fermat and the quadrature of the folium of Descartes», a *The American Mathematical Monthly*, vol. 111, núm. 3 (2004), p. 216-229.

Durant el mes de juny de 2004 es va enviar l'article titulat «Fermat's *Treatise on quadrature*: a new reading» a la revista *Archive for the History of Exact Sciences*. Estem pendents de resposta.

Ja s'ha arribat a la recta final del projecte. Resten uns quants mesos de feina, sobretot de compaginar els textos traduïts i les notes i escriure les introduccions a cada apartat. Es preveu tenir tota la feina enllestida cap al març o l'abril de 2005.

Informe sobre el Canvi Climàtic a Catalunya

Director: Josep E. Llebot Rabagliati

L'Informe sobre el Canvi Climàtic a Catalunya és un estudi promogut i finançat pel Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Ca-

talunya (CADS) i el Servei Meteorològic de Catalunya, que es realitza des de l'IEC. S'inicià el mes d'octubre de 2002 i té un temps d'execució de divuit mesos. L'estudi està dirigit per Josep Enric Llebot i aplega prop d'una cinquantena d'experts que analitzen, des d'una perspectiva pluridisciplinària i centrant-se en Catalunya, la detecció i les causes del canvi climàtic, les accions de mitigació i adaptació i l'estructura de repartiment de competències i política que incideix sobre les accions administratives i de govern enfront del problema.

La creació a càrrec de les Nacions Unides i de l'Organització Meteorològica Mundial, l'any 1988, del Grup d'Experts Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) va permetre disposar d'un ens independent i tècnic que analitza periòdicament, des d'una perspectiva exclusivament tècnica, l'estat del coneixement sobre el canvi climàtic. A la vegada, l'IPCC fa recomanacions sobre com convé actuar davant d'aquesta qüestió que els responsables polítics i socials, en exercici de la seva responsabilitat i segons els seus criteris, poden aplicar. L'IPCC ha fet, fins ara, tres informes globals sobre l'estat de la ciència del canvi climàtic, el darrer dels quals va ser publicat el mes de juliol de 2001. En aquest darrer informe es fa constar la necessitat de dur a terme estudis regionals sobre els impactes i les mesures d'adaptació i de mitigació sobre la qüestió del canvi climàtic.

Efectivament, el marc del problema del canvi climàtic és global, però, en canvi, els impactes i les eventuais accions d'adaptació són diferents per a cada país i cada territori. Catalunya haurà de fer front al canvi climàtic assumint el paper que li toca dins de l'Estat espanyol i dins de la Unió Europea. No obstant això, per a poder actuar amb una estratègia pròpia enfront del canvi climàtic, cal saber, abans, els possibles efectes i conseqüències d'aquest fenomen a Catalunya. Aquest ha estat l'objectiu del projecte que, amb el finançament i el suport del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Catalunya i del Servei de Meteorologia de Catalunya, s'ha dut a terme des de l'Institut d'Estudis Catalans.

El projecte ha reunit un ampli grup d'experts amb l'objectiu d'elaborar i publicar un informe sobre el canvi climàtic a Catalunya. Aquests experts s'han ocupat d'analitzar tota la informació produïda al nostre país, de valorar la informació elaborada arreu que ens sigui aplicable, de detectar els buits existents en el coneixement al nostre país i de fer propostes sobre les diferents opcions referents a la qüestió del canvi climàtic. El resultat d'aquest treball serà la publicació el mes de febrer de 2005 del llibre *Informe sobre el canvi climàtic a Catalunya*, que serà un document de referència sobre aquest tema al nostre país.

El grup de treball constituït aplega més d'una vintena d'experts en temes diversos relacionats amb el canvi climàtic, tant de les vessants científica i tècnica com de les ciències socials, que coincideix amb els autors o coordinadors de cadascun dels capítols de l'informe final. Aquest grup d'experts està format per les persones següents: Josep Maria Alcàñiz, edafologia, UAB-CREAF; José M. Baldasano i Recio, emissions, Escola d'Enginyers Industrials, UPC; Josep Calbó Angrill, models climàtics, Departament de Física, UdG; Joaquim Corominas i Viñas, energia, Departament de Geografia, UAB; Joan David i Tàbara, sociologia, UPF i ICTA-UAB; Joan Jorge i Sánchez, indústria, Departament de Física Aplicada, UPC; Josep Enric Llebot, models climàtics i qualitat de l'aire, Departament de Física, UAB; Javier Martin Vide, sèries climàtiques, Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional, UB; Josep Mas i Pla, hidrogeologia, Departament de Geologia, UAB; Josep Peñuelas i Reixach, fenologia, CSIC-CREAF; Ricard Pié i Ninot, urbanisme i construcció, Escola d'Arquitectura, UPC; Isabel Pont i Castejón, dret públic, Departament de Dret, UAB; Francesc Robusté i Anton, transport, Escola de Camins, Canals i Ports, UPC; Xavier Rodó López, teleconnexions, Laboratori de Climatologia, UB; Joandomènec Ros, ecologia marina, Departament d'Ecologia, UB; Antoni Ro-

sell i Melé, paleoclimatologia, ICTA-UAB; Flàvia Rosembuj, comerç d'emissions, Departament de Dret Mercantil, Dret del Treball i de la Seguretat Social, UB; Marc Sáez, salut, Departament d'Economia, UdG; Agustín Sánchez-Arcilla, costes, Laboratori d'Enginyeria Marítima, UPC; David Saurí i Pujol, turisme, Departament de Geografia, UAB; M. Teresa Sebastià, agricultura, Àrea d'Ecologia Vegetal i Botànica Forestal, Centre Tecnològic Forestal de Catalunya, UdL; Teresa Vicent i Huguet, residus, Departament d'Enginyeria Química, UAB.

Aquest grup d'experts, si es consolida, a banda de realitzar l'estudi de seguiment del canvi climàtic a Catalunya cada cinc o sis anys, pot contribuir a millorar la informació, la divulgació i l'assessorament sobre la qüestió del canvi climàtic en temes d'interès general per al país o d'interès particular per a un determinat sector d'activitat o un grup d'empreses.

Durant el curs 2003-2004, la feina desenvolupada ha consistit en l'elaboració d'un document de síntesi d'una quarantena de pàgines que aplega les conclusions més rellevants de l'estudi i que està dirigit al públic en general i als polítics i responsables de la gestió, pública i privada, en particular, i en la revisió i correcció dels textos perquè siguin publicats.

El treball es clourà amb la presentació pública de l'edició, prevista per mitjan febrer de 2005.

Secció Filològica

Atles Lingüístic del Domini Català

Directors: Joan Veny i Clar

Lídia Pons i Griera

Les finalitats d'aquest programa són les següents:

a) Formació d'una base de dades que contingui les respostes a un qüestionari lingüístic de 2.452 preguntes, en formes codificades convertibles a transcripció fonètica i en formes ortogràfiques, corresponents a cent noranta poblacions de tot el domini lingüístic.

b) Explotació cartogràfica dels materials de la susdita base de dades. Es preveu publicar-ne nou volums.

c) Com a part complementària, constitució d'un recull d'etnotextos del català oriental i occidental, enregistrats en cinta magnetofònica durant les enquestes, en transcripció fonètica i en grafia convencional i amb il·lustracions de cultura material.

d) Implementació en xarxa de les dades dels nou volums cartografiats.

Estat actual del programa i realitzacions

Després de la publicació del primer volum de l'*Atles lingüístic del domini català* (ALDC), s'han preparat els materials del volum segon, format pels capítols «2. El vestit» i «3. La casa i ocupacions domèstiques» (preguntes 199-473 del qüestionari). Els treballs realitzats són els següents:

1) Correcció dels materials i redacció dels comentaris.

2) Elaboració de les llistes que corresponen a aquestes preguntes, a partir de les quals es confeccionen els mapes.

3) Elaboració i correcció dels mapes corresponents a aquestes llistes.

4) Confecció de les llistes de materials no cartografiats.

5) Traducció al castellà, al francès i a l'italià dels enunciats de les preguntes.

6) Selecció, numeració i titulació de les fotografies i dels dibuixos.

7) Confecció dels índexs de conceptes en català, castellà, francès i italià.

8) Confecció de l'índex d'il·lustracions.

9) Lliurament de l'original a la impremta.

Altres activitats

Publicació d'articles diversos relacionats amb materials de l'ALDC.

Diccionari del Català Contemporani - Diccionari descriptiu de la llengua catalana

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

La finalitat del programa és elaborar un diccionari descriptiu del català sobre la

base dels recursos constituïts en la primera fase del projecte Corpus textual informatitzat de la llengua catalana (CTILC). El *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDLCC) és l'obra lexicogràfica que té com a objectiu la definició de les unitats lèxiques de la llengua, des del punt de vista del seu contingut i de la seva utilització real sense restriccions basades en criteris prescriptius.

Estat actual del programa i realitzacions

Progressió en els treballs de redacció

Fins a finals de juny de 2004 s'han redactat 15.815 articles de diccionari, que es distribueixen en 11.465 articles principals i 4.350 articles secundaris. A aquesta dada cal, encara, afegir 2.874 articles provisionals, redactats parcialment, que s'incorporen al diccionari a fi de poder-hi vincular informacions presents en els articles totalment redactats.

Considerant particularment les dades referides al curs 2003-2004, s'han redactat 4.422 articles fins a finals de juny. Si prenem en consideració el mateix període del curs anterior (en què es van redactar 3.734 articles), s'ha produït un augment relatiu de més del 18 % en el ritme de redacció d'articles. Aquest augment permet suposar, si el projecte sobre la referència de les dades quantitatives corresponents a l'any passat, que s'arribarà a finals de 2004 amb una xifra no inferior a 18.000 articles redactats.

Difusió externa de les dades

El mes de juny de 2004 s'ha presentat a la Secció Filològica l'edició electrònica del DDLCC destinada a ser difosa per Internet. Aquesta presentació ha tractat diferents aspectes relatius a la naturalesa del projecte (antecedents, documentació, estructura de la direcció, presentacions anteriors a la Secció, etc.) i ha inclòs una presentació visual de la pàgina web del DDLCC que es posarà pròximament a l'abast de tothom. La consegüent aprovació de l'informe per part de la Secció s'ha comunicat a la direcció de l'IEC, a fi que es determinin els aspectes institucionals lligats a la difusió social de la pàgina web.

Estudis Romànics

Director: Antoni M. Badia
i Margarit

Director adjunt: Joan Veny i Clar

La revista segueix el seu ritme habitual. Durant la primavera de 2004 n'ha aparegut el volum xxvi, corresponent a aquest any. La revista ha estat molt ben acollida en els medis de la romanística internacional, i, si un problema té el Comitè de Redacció, és l'elevada oferta d'originals provinents de tot arreu. Els articles són avaluats per dos experts exteriors i no es publiquen sense prendre en consideració el seu veredict. Obser-

vem els requisits que s'exigeixen en les revistes internacionals (resums en la llengua pròpia i en anglès, «paraules clau», etc.). Durant el curs 2003-2004 hem alternat la preparació material del volum xxvi (2004) i la dels continguts del que serà el volum xxvii (2005). Tenim un arxiu de judicis i comentaris que susciten els volums que fins ara han aparegut.

Glossarium Mediae Latinitatis

Cataloniae (ab anno dccc usque ad annum mcxxxI)

Director: Joan Bastardas i Parera

El programa constitueix una empresa conjunta de la Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques (IMF-CSIC), de la Universitat de Barcelona (UB) i de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). La seva finalitat és l'elaboració d'un recull del lèxic llatí específic que apareix en les fonts catalanes entre els segles ix i xii.

En l'estat actual dels treballs, els objectius prioritaris són tres:

— Continuar la publicació del *Glossarium* (ara mateix hi ha en premsa el fascicle 12, corresponent a la lletra *g*) i continuar els treballs d'elaboració dels articles corresponents a la lletra *e*, els quals constituïran el fascicle inicial del volum ii.

— Informatitzar i digitalitzar el corpus documental, que hom preveu posar a l'abast del món acadèmic a través de la Xarxa.

— Reeditar i traduir al català el volum i.

Actualment, l'equip de treball està format per Teresa Gràcia Sahuquillo (IMF-CSIC), Ana Gómez Rabal (IMF-CSIC), Lluïsa de Nadal i Caparà (IEC), Pere J. Quetglas (UB), Susanna Allés Torrent (UB), Laura Trias Ferri (UB) i Carolina Altolaguirre Tolosa (UB).

Obres completes de Pompeu Fabra

Director: Joan Solà i Cortassa

Antecedents

El programa per a l'edició de les obres completes de Pompeu Fabra va ser lliurat a l'IEC i a la Generalitat de Catalunya el 28 de febrer de 2002 i el va aprovar la Secció Filològica el 17 de maig de 2002. El 16 de desembre de 2002 la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i l'IEC signaven el conveni que permetia d'engegar-lo.

Una de les clàusules del programa especifica que, a partir de la signatura del conveni, els directores tindran mig any per a fer totes les operacions preparatòries que s'especifiquen allí mateix.

Entre la data del conveni i el final d'aquest marge de mig any es produí un

fet decidíu pel que fa al calendari: el canvi de director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Aquest canvi va retardar, concretament, una de les decisions imprescindibles per al projecte: la designació de l'empresa o les empreses encarregades de la realització material de l'edició. La insistència dels directors no va poder evitar el retard. El 25 de juny de 2003 hi hagué una reunió entre les entitats signants, els directors i quatre empreses editorials (Edicions 62, Editorial Pòrtic - Enciclopèdia Catalana, Edicions 3 i 4, Editorial Moll), en la qual les empreses van ser informades de manera precisa sobre tots els detalls que els interessaven. S'acordà que es tindria una segona reunió, decisiva, el 16 de juliol de 2003. Però aquesta segona reunió finalment s'ajornà.

Estat actual i realitzacions

— Designació d'editor. A l'informe anterior (del 17 de juliol de 2003) fèiem referència al fet que faltava designar l'editor. A la reunió de la Comissió de Seguiment del 4 de novembre de 2003 no es va tancar aquest afer, i es va animar els editors a posar-se d'acord i tirar endavant. Finalment, per pressions dels directors i per exigències administratives, han assumit el paper de responsable principal de l'edició les Edicions Proa (del grup Enciclopèdia Catalana), a través del seu director literari, Isidor Cònsul. Aquest fet s'ha produït sense la rati-

ficació de la Comissió de Seguiment, per dues raons: perquè, a resultes de les eleccions catalanes de finals de 2003, hi va haver un nou canvi a la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (òrgan que ha centralitzat totes les gestions i les reunions fins ara), canvi que ha tardat a ser efectiu; i perquè, en l'entretant, ha calgut aprofitar la convocatòria de la Generalitat d'ajuts a l'edició. Cònsul ha assumit de sol·licitar un ajut per a les *Obres* de Fabra. Esperem que aquest punt quedi aclarit i consolidat a la reunió de la Comissió de Seguiment prevista per al 15 de desembre de 2004.

— Llista de col·laboradors. Els directors vam presentar la llista de col·laboradors perquè fos aprovada per la Secció Filològica (SF), tal com preveia el conveni, en la reunió de la Secció del 16 de novembre de 2003. El president de la SF hi féu diverses observacions i la llista no s'aprovà. Després de la negociació dels directors amb el Consell de Govern de la SF, el 12 de desembre de 2003 la SF aprovà una llista majoritària de noms, distribuïts per volums. Queden pendents tres col·laboradors, que els directors no havíem pogut designar.

— Document d'«Orientació per als col·laboradors». El dia 1 de gener de 2004 es distribuï entre tots els col·laboradors aprovats un fascicle de vint-i-tres pàgines amb el nom suara indicat, el qual conté precisions de contingut, els

responsables per a cada volum, detalls propis de llibre d'estil i el calendari de lliurament de les col·laboracions. Es distribuï també, a part, una llista dels col·laboradors amb les seves dades d'identificació.

— Contractes dels col·laboradors. Els directors vam donar ordre que se signessin tot seguit els compromisos entre l'administració (IEC) i els col·laboradors.

— Inici dels contactes amb l'editor. El 21 de juny de 2004 els directors vam convocar una reunió general entre els col·laboradors dels tres primers volums, els editors i els directors per a precisar tot tipus de detalls per als esmentats volums, incloent-hi un imprevist: calia avançar la data d'edició del volum i per la raó esmentada de la subvenció oficial al projecte. Aquest avançament ha estat assumit pels quatre col·laboradors del volum, que hauran de lliurar la feina entre finals d'octubre i començaments del mes de novembre de 2004. Un dels quatre escrits ja ha estat lliurat i revisat i n'hi ha una segona versió. D'un altre ja se n'ha fet una primera redacció, i els altres dos es lliuraran ben aviat. L'editor ha realitzat la feina material (facsimils, transcripcions, fotocòpies per als col·laboradors, definició d'aspectes de maquetació, etc.) de manera satisfactòria, la qual serà revisada en una propera reunió amb ell el 18 de novembre de 2004.

Vocabulari de la llengua catalana medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain

Director: Germà Colón Domènech

La finalitat del programa és la publicació dels materials lexicogràfics que Lluís Faraudo de Saint-Germain va deixar en herència a l'Institut d'Estudis Catalans.

Estat actual del programa i realitzacions

Descripció dels materials

Els materials d'aquests cedularis provenen de diverses fonts, com ara, del *Manual de novells ardits*, *Tresor de pobres*, *Documents d'Alart*, *Cançoner de Saragossa*, *Ordinacions de Mallorca*, *Històries troianes de Conesa*, *Inventari de Pere Beset*, *Furs de València*, *Llibre de la Universitat d'Igualada*, *Decameró*, *Itinerari de l'infant Joan*, etc., al costat de les cròniques de Jaume I, Muntaner, Desclot i Pere el Cerimoniós, o bé d'obres d'Antoni Canals, Bernat Metge, sant Vicent Ferrer, Francesc Eiximenis, Ausiàs March i Joanot Martorell, entre d'altres.

Un petit tast del *Vocabulari de la llengua catalana medieval* va ésser publicat per l'autor el 1943 en la *Miscel·lània Fabra*, apareguda a Buenos Aires.

Faraudo no va despullar sistemàticament i completa els texts, sinó que va recollir-ne els mots i les expressions que li semblaven envellits o que, per qualsevol motiu, considerava dignes de fer-ne

una fitxa. Però la riquesa dels seus despullaments és extraordinària.

Metodologia i desenvolupament del projecte

En aquests moments, els setze fitxers s'estan revisant i digitalitzant per tal que tothom tingui la possibilitat de consultar-los en xarxa. Fins ara, i de manera força provisional, s'han donat a conèixer les lletres de la *A* a la *M*, i a poc a poc s'aniran publicant les lletres restants, la bibliografia corresponent, les datacions dels texts, etc.

La feina d'edició s'hauria pogut simplificar prescindint de les cèdules procedents de les obres que més tard foren publicades amb tota garantia i d'alguna de les quals ja es posseeixen despullaments. Per exemple, s'haurien pogut eliminar les fitxes procedents del *Tirant lo Blanc*, de les cròniques de Desclot i Jaume I, d'obres de Ramon Llull i Bernat Metge, i d'altres. Per a *Curial e Güelfa*, per posar un exemple, Faraudo va disposar només de l'edició d'Antoni Rubió i Lluch (1902), malgrat que després n'han aparegut dues més: una a cura de Ramon Miquel i Planas i Alfons Par, i una altra a cura de Ramon Aramon i Serra. S'ha cregut convenient, tanmateix, de mantenir l'estat actual dels materials, puix que substituir les fitxes per les tretes d'aquestes bones edicions més recents desfiguraria el treball benemèrit de Faraudo. També s'ha procurat de no alterar-ne les

definicions, si bé algunes són redactades en un estil d'època; s'hi conserven igualment les indicacions gramaticals, encara que tot sovint Faraudo assenyala com a adjectius els participis d'alguns verbs composts de l'auxiliar i el participi corresponent i comet alguna altra incongruència. S'ha fugit de manipular massa a fons l'obra de Faraudo amb criteris diferents; s'ha corregit solament el que eren errades evidents. Cada entrada del *Vocabulari* porta la definició corresponent, que s'ha mantingut inalterada, encara que una altra fitxa amb el mateix mot dugui la definició exposada d'una manera diferent (cf. *galleda*). Cal dir que Faraudo fa sovint massa distincions semàntiques.

S'han suprimit les indicacions etimològiques que en les fitxes van entre parèntesis al costat del lema. Avui, amb el progrés dels estudis etimològics, aquestes propostes resulten sobrereres, si no errades. S'ha procurat, però, de no corregir gaire el treball de Faraudo, fins i tot quan les seves solucions no s'ajusten als principis de la lexicografia actual. Per exemple, aquest autor sol usar el passat per a definir objectes que avui són antiquats («Arma que s'usava...»); en aquests casos caldria emprar el present, puix que en lexicografia històrica la definició s'hauria de posar al nivell de l'època en la qual l'objecte definit té plena vigència. Tampoc no s'han modificat les definicions en la formulació de les quals hom inclou el

subjecte, quan aquest només forma part de l'entorn semàntic (vegeu, per exemple, la fitxa *galopar*); aquest procediment era corrent entre els lingüistes i lexicògrafs de no fa pas gaire temps, i àdhuc es troba al *Diccionari general* de Pompeu Fabra, de 1932. Afegim que Faraudo va deixar algunes fitxes sense definició, potser perquè no estava segur del significat; aquestes entrades constitueixen un esperó per als investigadors

Cada fitxa d'aquest glossari conté de vegades només un text antic, però també altres voltes, tres, quatre o més texts. Faraudo no va unir semànticament les entrades; cadascuna és ací independent. Els usuaris del *Vocabulari* poden agrupar-les com els sembli més escaient per a llur treball. El que és important per als estudiosos és disposar dels passatges de català antic que forneix Faraudo en aquestes fitxes.

Informatització

Les vuitanta mil fitxes que componen el *Vocabulari de la llengua catalana medieval* s'informatitzen mitjançant l'aplicació comercial Microsoft Access, que és una base de dades interrelacional (els camps on s'ordena la informació estan interrelacionats). El programa que s'ha elaborat a partir d'aquesta aplicació permet la introducció, la gestió i la revisió de les fitxes. I també ha permès, mitjançant el traspàs de les dades del programa Access a una base de dades SQL,

la consulta per Internet. La informació, doncs, és accessible tant als estudiosos de la llengua com al públic en general.

El projecte encara es troba en fase d'elaboració, però les dades que a hores d'ara s'han introduït ja són consultables en xarxa. A mesura que les fases d'introducció i de revisió avancen, es fan actualitzacions periòdiques dels materials.

Descripció de la base de dades

La base de dades conté els camps següents: fitxes, categoria gramatical, autors, obres, texts, gestió de revisions (amb la possibilitat de generació d'informes, si cal; és a dir, de publicació dels resultats en paper), a partir dels quals es pot recuperar la informació introduïda.

La informació de les fitxes s'introdueix en cadascun dels camps definits mitjançant una pantalla d'entrada de dades.

Les entrades lèxiques introduïdes es poden recuperar mitjançant una altra pantalla.

El contingut de cadascun dels camps es correspon amb els camps següents que apareixen en la consulta per Internet: «entrada», «definició», «categoria», «vegeu», «text», «autor», «obra» i «localització».

Descripció de l'aplicació de consultes per Internet

La pantalla de consultes permet la cerca d'informació en la base de dades per entrada o per qualsevol part de la fitxa

(«cerca per mots de la fitxa»: definició, categoria, etc.). La cerca pot ser no solament en relació amb mots coincidents amb la seqüència escrita en la casella corresponent, sinó que també s'hi poden aplicar altres criteris («començada», «que contingui», «acabada per»). Per a la confecció de la pantalla de consultes, s'ha adaptat el mateix format que es va fer servir per a les cerques en la versió informatitzada del DIEC.

Un cop s'apliquen els criteris i apareix la llista de les entrades que compleixen el criteri de selecció, es pot fer un clic sobre una de les paraules i se'n pot veure la fitxa sencera.

Observatori de Neologia

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

L'objectiu del programa és analitzar els neologismes d'àmplia difusió que apareixen en textos de llengua general en català. Amb aquesta finalitat es realitza un buidatge sistemàtic de la premsa catalana, dels mitjans de comunicació audiovisual i de textos escrits no mediatitzats per la revisió lingüística.

Estat actual del programa i realitzacions

1. Finalització del buidatge de textos catalans de l'any 2003; en total s'han documentat 4.439 neologismes, provinents de les fonts següents:

— Buidatge de premsa catalana (*Avui*, *El Periódico*, *Diari de Balears* i *El Temps*) editada l'any 2003.

— Aplicació del SEXTAN al diari *Avui*. El SEXTAN és un sistema d'extracció automàtica de neologismes a partir de criteris lexicogràfics, que aprofita la metodologia de corpus de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), aplicable a la neologia lèxica formal monolexemàtica.

— Buidatge de textos orals provinents dels mitjans de comunicació (informatius i debats radiofònics en català).

— Buidatge de textos escrits espontanis. Buidatge de textos escrits de periodicitat regular, caracteritzats per vehicular neologia més espontània, ja que majoritàriament no estan mediatitzats per un procés de revisió lingüística.

2. Inici del buidatge de textos catalans de l'any 2004 provinents de les mateixes fonts de l'any 2003.

3. Finalització de la revisió dels documents de protocol per als diferents buidatges amb l'objectiu d'actualitzar la metodologia en ús dels nous recursos i d'unificar al màxim els diferents protocols (vegeu l'apartat de «Publicacions»).

4. Finalització de l'elaboració, per encàrrec de l'editorial Meteora, d'un volum sobre neologia titulat *Llengua catalana i neologia*. Aquest volum consta de tres parts: la primera part és un capítol introductori de M. Teresa Cabré sobre el català i la innovació lèxica en el

panorama internacional; la segona part, «La creació lèxica en català», és un estudi sobre la creació de neologismes en català (un capítol per a cada procés de formació); la tercera part, «Recull de neologismes», és una selecció de neologismes dels últims anys (vegeu l'apartat de «Publicacions»).

5. Difusió del projecte i intercanvi amb altres projectes de neologia.

— Presentació del projecte a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (Rosa Estopà, abril de 2004).

— Presentació del projecte als estudiants de primer curs del programa de doctorat de Lingüística aplicada (bienni 2003-2005) de l'IULA (Rosa Estopà, maig de 2004).

— Presentació de la comunicació «Neologia lèxica i mitjans de comunicació oral», al *13è Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Ona Domènech, Rosa Estopà i Cristina Mayoral, Girona, setembre de 2003).

— Presentació de la conferència «Importancia de los observatorios de neología para el seguimiento de las lenguas», al *Colloquio Internazionale «La neologia scientifica e tecnica: bilancio e prospettive»* (M. Teresa Cabré, Roma, Accademia di Romania, 28 de novembre de 2003).

— *Els noms i els conceptes: noves tendències en l'estudi del lèxic*, curs impartit dins els cursos d'estiu 2004 de

la Universitat Jaume I (M. Teresa Cabré, Castelló, 7-9 de juliol de 2004).

6. Disseny del BOBNEO, una eina que permet accedir a les bases de dades de l'OBNEO a través d'Internet; aquest projecte, que estarà acabat a finals de l'any 2004, suposa la difusió pública de les dades de l'Observatori de Neologia recollides des de l'any 1992. Immediatament es procedirà a treballar en el desenvolupament d'una plataforma que permeti el treball en línia dels membres de l'Observatori.

7. Projecte NEOROM (Xarxa d'Observatoris de Neologia). L'Observatori de Neologia ha posat en marxa la coordinació d'aquest projecte en el marc de REALITER amb l'objectiu de treballar amb una metodologia conjunta que permeti oferir resultats comparativament vàlids sobre els neologismes de les diferents llengües romàniques. A banda de l'Observatori de Neologia (que s'ocuparà de les llengües catalana i castellana), hi intervenen els grups següents: Observatori de Neologia de la Universitat de Vigo (per al gallec), l'Osservatorio neologico della lingua italiana (ONLI) de l'Istituto per il Lessico Intellettuale Europeo e Storia delle Idee (ILIESI-CNR) i de la Universitat La Sapienza de Roma (per a l'italià), l'Observatoire de Néologie de la Universitat París VII (per al francès de França), l'Observatorio de Neologismos do Português Contemporâneo de la Universitat de São Paulo (per

al portuguès de Brasil), Observatório de Neologia do Português (ONP) de l'Institut de Lingüística Computacional (ILTEC) de Lisboa (per al portuguès de Portugal), l'Observatoire de Néologie du Français du Québec de l'Office Québécois de la Langue Française i la Universitat de Laval (per al francès del Quebec), l'Observatoire de Néologie du Français de Belgique de l'Institut Marie Haps de Brusselles (per al francès de Bèlgica) i l'Observatorul Neologic Român (ONEROM) de l'Institutul de Lingvistica Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti de l'Academiei Române (per al romanès).

Publicacions

CABRÉ, M. T.; DOMÈNECH, O.; FREIXA, J.; ESTOPÀ, R.; SOLÉ, E. «La lexicografia i la identificació automatitzada de neologia lèxica». A: BATTANER, P.; DECESARIS, J. *De lexicografia. Actes del I Symposium Internacional de Lexicografia*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004, p. 287-294. (Sèrie Activitats; 15)

OBSERVATORI DE NEOLOGIA. *Llengua catalana i neologia*. Barcelona: Meteora, 2004.

— *Metodología del trabajo en neología: criterios, materiales i procesos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004. (Papers de l'IULA. Sèrie Monografies; 8)

— *Metodología del trabajo en neología: criterios, materiales y procesos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004. (Papers de l'IULA. Sèrie Monografies; 9)

— *Neologismes documentats en textos escrits en castellà (2002)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2003. (Papers de l'IULA, Sèrie Informes; 35)

— *Neologismes documentats en textos escrits en castellà (2003)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004. (Papers de l'IULA, Sèrie Informes; 37)

— *Neologismes documentats en textos escrits i orals en català (2002)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004. (Papers de l'IULA. Sèrie Informes; 36)

— *Neologismes documentats en textos escrits i orals en català (2003)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2004. (Papers de l'IULA. Sèrie Informes; 38)

Publicació de l'obra gramatical

d'Antoni Febrer i Cardona

Director: Jordi Carbonell

i de Ballester

El dia 10 de juny de 2004, a la Sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans, tingué lloc la presentació del vo-

lum dedicat al teatre de l'*Obra completa d'Antoni Febrer i Cardona*: era el primer que es publicava després d'haver-se engegat el projecte d'edició el 28 de gener de 2002. El volum, titulat *Versions teatrals*, ha estat editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM) i constitueix el número 38 de la «Biblioteca Marian Aguiló», una col·lecció dirigida per Josep Massot i Joan Mas, i el volum ix en la numeració de l'*Obra completa*. Hi intervingueren August Bover, en representació de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, entitat organitzadora de l'acte; Josefina Salord, presidenta de l'Institut Menorquí d'Estudis (IME); Joan Mas i Vives, catedràtic de la Universitat de les Illes Balears (UIB), i Maria Isabel Ripoll, coeditors del volum, i Maria Paredes, directora de l'*Obra completa d'Antoni Febrer i Cardona*.

El mateix dia, abans de l'acte, se celebrà una reunió ordinària del Comitè d'Edició amb el següent ordre del dia: 1) informació del projecte d'edició 2004; 2) revisió del calendari, i 3) presentació del projecte a diverses universitats. Hi assistiren Josep Miquel Vidal, coordinador científic de l'IME; Josep Massot, director de PAM; Josefina Salord, presidenta de l'IME; Joan Mas i Vives, catedràtic de la UIB; Maria Teresa Garcia Castanyer, professora titular de la Universitat de Barcelona; Jordi Ginebra, professor titular de la Universitat Rovira i Virgili; Amadeu Viana, catedràtic de la Univer-

sitat de Lleida; Joan Ramon Veny, professor titular de la Universitat de Lleida, i Maria Paredes. No hi pogueren assistir Jordi Carbonell, membre emèrit de l'IEC; Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica de l'IEC, i Xavier Dauffí, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

A finals d'octubre de 2004 és prevista la publicació d'*Obres gramaticals I*, amb estudi introductori i edició de Jordi Ginebra, editat per l'IEC en la col·lecció «Biblioteca Filològica», amb la supervisió de Joan Bastardas, membre emèrit de la Secció Filològica. El volum, que correspon al número II de l'*Obra completa*, després del *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* (IEC, «Biblioteca Filològica», XLII) conté la primera gramàtica catalana d'Antoni Febrer, els *Principis generals de la llengua menorquina* de 1804 i altres escrits menors. Tal com prescriuen els criteris d'edició de l'*Obra completa d'Antoni Febrer i Cardona* pel que fa a les obres gramaticals i lexicogràfiques, aquests textos han estat transcrits literalment, respectant els criteris ortogràfics de l'autor. Està previst que, durant la primera quinzena de novembre de 2004, aparegui un altre volum, l'edició de la traducció de l'oratori de Haydn *La creació*, en versió catalana d'Antoni Febrer de 1807 i transcripció musical (edició facsímil) de Joan Vidal i Seguí, a cura de Xavier Dauffí (estudi introductori) i de Maria Paredes

(edició del text de Febrer), publicat per PAM.

Actualment, s'estan preparant els volums següents: *Obres gramaticals II*, a cura de Jordi Ginebra, i *Obres gramaticals III*, a cura de Maria Teresa Garcia Castanyer. També és prevista la preparació, al llarg de 2005, del volum dedicat a la *Preceptiva*, a cura de Joan Ramon Veny. Tots es publicaran a la «Biblioteca Filològica» de l'IEC.

Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens

Ajudant

d'investigació: Aina Espinosa

Estat actual del programa i realitzacions

a) En el marc d'un projecte de caracterització de la fonètica del català dialectal, ha estat portada a terme l'anàlisi electropalatogràfica i acústica de diferents característiques fonètiques dels dialectes: /l/ fosca del mallorquí i /l/ més clara del valencià; grups consonàntics finals amb /l/ i /r/ en mallorquí (*umpl, entr*); al·lòfons palatals de /k/ i consonants nasal /p/ i lateral /k/ en mallorquí; vocals tòniques en mallorquí, valencià, occidental i oriental. Les dades de contacte linguopalatal i acústiques procedeixen de cinc parlants dels quatre grans dialectes del català, que foren enregistrades en dates anteriors al Laboratori de Fonètica de l'IEC.

Els resultats d'aquestes investigacions han estat presentats per a publicació en forma d'article a diferents revistes internacionals de prestigi, a saber, *Phonetica*, *Journal of Phonetics* i *Journal of the International Phonetic Association*. Els articles han estat acceptats o es troben en procés de revisió. Cal agrair a Aina Espinosa, diplomada en estadística i becària del projecte, la seva dedicació i diligència en el procés d'anàlisi i processament estadístic de dades.

b) S'han enllestit dos articles de canvi fonètic sobre palatalització i africació de velars, i sobre l'evolució de diftongs i triftongs generats per diftongació espontània i condicionada en les llengües romàniques. Aquests articles han aparegut a la revista *Diachronica* i a les actes del Congrés de Ciències Fonètiques de Barcelona (vegeu l'apartat c).

c) Durant la primera setmana del mes d'agost de 2003 organitzarem el 15è Congrés Internacional de Ciències Fonètiques al Palau de Congressos de Montjuïc, amb l'assistència de prop de mil fonetistes d'arreu del món. Les actes foren publicades en tres volums de 1.100 pàgines (M. J. Solé, D. Recasens i J. Romero [ed.], *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences*, Barcelona, Causal Productions, 2003). En l'esmentat congrés, Daniel Recasens organitzà el simposi «Sound change in Romance».

Publicacions

- RECASENS, D. «Articulation and sound change in Romance». A: SOLÉ, M. J.; RECASENS, D.; ROMERO, J. [ed.]. *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences*. Vol. 1. Barcelona: Causal Productions, 2003, p. 231- 234.
- «Coarticulatory and assimilation in consonant clusters and sound change». A: MAROTTA, G.; NOCCHI, N. [ed.]. *Atti delle XIII Giornate di Studio del Gruppo di Fonetica Sperimentale*. Pisa: ETS, 2003, p. 11-22.
- «A production account of sound changes affecting diphthongs and triphthongs in Romance». *Diachronica*, núm. 21 (2004), p. 161-197.

- «The effect of syllable position on consonant reduction. Articulatory and acoustic evidence from heterosyllabic consonant clusters». *Journal of Phonetics*, núm. 32 (2004), p. 435-453.
- RECASENS, D.; ESPINOSA, A. «Articulatory motivation of velar softening». A: SOLÉ, M. J.; RECASENS, D.; ROMERO, J. [ed.]. *15th International Congress of Phonetic Sciences Proceedings*. Vol. 2. Barcelona: Causal Productions, 2003, p. 1903-1906.

D'altra banda, s'ha acabat el programa d'«Informatització del *Diccionari català-valencià-balear*», i durant aquest curs el programa «PatRom» no ha tingut una activitat destacada.

Arxiu de Textos Catalans Antics

Director: Josep Perarnau i Espelt

Té per objectiu la constitució d'una biblioteca especialitzada i d'un banc de dades on constin la notícia i la localització bibliotecària o arxivística de textos catalans, la bibliografia que es va publicant en relació amb els textos esmentats i la possibilitat d'obtenció d'una reproducció d'aquests textos. També es pretén editar els textos catalans anteriors al segle XIX i estudiar-los.

Estat actual del programa i realitzacions

S'està preparant per publicar el volum 23, que conté el material següent:

Taula general

Informació prèvia

Crònica

PUIG I OLIVER, Jaume de. «Crònica de la II Trobada Internacional d'Estudis sobre Arnau de Vilanova» (Barcelona, 30.9.2004 - 3.10.2004).

Estudis

CALVET, Antoine. «Qu'est-ce que le corpus alchimique attribué à maître Arnaud de Villeneuve?».

CALVET, Antoine. «Lettre à Josep Perarnau, 13-X-2004».

CIFUENTES, Lluís. «Les obres alquímiques

“arnaldianes” en català a finals de l'edat mitjana».

CRISCIANI, Chiara. «Aspetti del dibattito sull'Umido radicale nella cultura del tardo Medioevo (secoli XIII-XV)».

FERRARI, Giovanna. «Il trattato *De humido radicali* di Arnaldo da Villanova».

GIRALT, Sebastià. «Un alquimista medieval per als temps moderns: les edicions del corpus alquímic atribuït a Arnau de Vilanova en llur context (c. 1477-1754)».

MCVAUGH, Michael. «Chemical medicine in the medical writings of Arnau de Vilanova».

PERARNAU I ESPELT, Josep. «L'autor d'un tractat alquímic podia trobar en l'obra autèntica d'Arnau de Vilanova alguna raó per a atribuir-lo a ell?».

PEREIRA, Michela. «Maestro di segreti o caposcuola contestato? Presenza di Arnaldo da Villanova e di temi della medicina arnaldiana in alcuni testi alchemici pseudo-lulliani».

PILEGGI, Maria. «Le Medium neutrum: une possible liaison entre la médecine arnaldienne et l'alchimie pseudo-lullienne».

SPAGGIARI, Barbara. «Due trattati alchemici in lingua d'oc. Riflessioni in margine ad una nuova edizione».

THIOLIER-MÉJEAN, Suzanne. «Contribution à la légende d'Arnaud: Arnaud

de Villeneuve comme “auctoritas” dans l’oeuvre de Bertran Boysset d’Arles».

WEILL-PAROT, Nicolas. «Arnaud de Villeneuve et les relations possibles entre le sceau du Lion et l’alchimie».

ZIEGLER, Joseph. «Alchemy in *Practica summaria*: a footnote to Michael McVaugh’s contribution».

Secció bibliogràfica

Recensions

Notícies bibliogràfiques

Taules

I. Taula d’arxius, biblioteques i museus

II. Taula d’antropònims i d’obres anònimes

Obres enviades a la direcció

Taula general

El català en els mitjans de comunicació a Catalunya (premsa, ràdio, televisió, Internet, indústries culturals)

Director: Miquel de Moragas i Spà

La recerca, feta a l’Institut de la Comunicació de la UAB, l’ha dut a terme un equip integrat per Maria Corominas (com a coordinadora i investigadora principal), José Joaquín Blasco i Josep Àngel Guimerà.

Evolució i anàlisi comparativa

L’any 2004 la recerca sobre el consum i l’oferta de mitjans de comunicació en llengua catalana ha completat els resultats obtinguts en les fases anteriors de la recerca (2002 i 2003) sobre el consum de mitjans de comunicació en català a Catalunya, i s’ha fet una anàlisi comparativa de l’evolució recent de l’ús del català en els mitjans.

La premsa

L’anàlisi del sector de la premsa s’ha centrat en les xifres de difusió i distribució. Les dades proporcionades per l’Oficina de Justificació de la Difusió (OJD) han permès observar l’abast de les publicacions en català, estudiar la tendència de la premsa de penetració i també de la premsa gratuïta, així com de la premsa local i comarcal, amb una gran tradició a Catalunya.

La ràdio i la televisió

L’estudi de les dades d’audiència de ràdio i de televisió a Catalunya s’ha realitzat a partir de les informacions que ofereix Sofres i l’Estudi General de Mitjans (EGM). També es fa referència als canvis tecnològics i legislatius adreçats a la digitalització d’aquests mitjans i que poden afectar la presència de la llengua catalana, sobretot a la televisió local, un sector tradicionalment normalitzat quant a l’ús i la presència del català.

El cinema

El seguiment de les dades del cinema a Catalunya mostra un increment de films, espectadors i recaptació en el període estudiat del cinema en català en versió original, doblat o subtitulat, que, malgrat tot, és lluny encara d'evidenciar una normalització de la llengua catalana en aquest sector.

Internet

A Internet el català recupera terreny: a les acaballes de 2004 l'Open Directory Project (*www.dmoz.org*) tenia catalogades trenta-cinc mil pàgines web en català, de manera que el recull de pàgines web en llengua catalana ocupa l'onzè lloc en el directori en nombre d'entrades. Malgrat això, l'ús que fa la població catalana d'Internet i, més encara, l'oferta en línia en català encara no mostren nivells de normalització.

En aquest context, i tenint en compte l'evolució de la societat catalana, l'equip d'investigació ha centrat també la seva atenció en les llengües que s'incorporen al sistema comunicatiu de Catalunya fruit de l'establiment i la integració dels nouvinguts.

Política de comunicació i normalització lingüística

La recerca ha posat una atenció especial al suport del Govern de la Generalitat a la presència i l'ús de la llengua catalana en els mitjans de comunicació a través de

les diferents línies d'ajuts, que el 2003 han significat una inversió per sobre dels quinze milions d'euros.

Publicació

La recerca es publicarà, fent constar el suport de l'IEC, com a capítol especial, amb el títol «La llengua» a l'*Informe de la Comunicació a Catalunya 2003-2004*, publicat pel Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona (en procés d'edició).

També es preveu la publicació de resultats de la recerca en diverses revistes relacionades amb el sector de la comunicació i de la sociolingüística d'àmbit internacional.

Mestres cartògrafs del segle xv

Director: Vicenç M. Rosselló i Verger

Al llarg d'aquest any l'activitat investigadora, centrada en els mestres cartògrafs mallorquins, ha estat estructurada en les següents línies d'actuació:

— Continuació de la tasca de recopilació d'imatges d'alta qualitat de cartes nàutiques medievals, particularment de les cartes signades per mestres mallorquins. Amb les noves adquisicions hem aconseguit de reunir la immensa majoria de les obres conservades en institucions públiques fetes amb anterioritat a l'any 1470. Els nostres esforços se

centren ara en les obres que encara no s'han pogut fotografiar, particularment les que es troben en col·leccions privades.

— Estudi de les cartes, tot incidint especialment en les característiques físiques i en els detalls que permeten de deduir-ne les diferents fases del procés d'elaboració, així com del disseny geogràfic i de la toponímia i les llegendes, atès que aquestes dues són les vies fonamentals per a descobrir les relacions de parentiu entre les diferents obres, i poder fer, en conseqüència, l'adscripció de les cartes anònimes (la majoria) als diferents obradors coneguts, quan és possible.

— Continuació de la tasca de recopilació de notícies documentals i literàries en fonts coetànies que informen sobre la possessió i l'ús de cartes nàutiques per membres d'alguns sectors de la societat medieval, i sobre els mestres cartògrafs mallorquins que les produïen i els seus respectius tallers. Dins d'aquesta línia s'ha d'incloure el desplaçament a Mallorca, on hem pogut estudiar nombrosos inventaris i d'altres documents notariais conservats en els protocols medievals de l'Arxiu del Regne de Mallorca i l'Arxiu de la Catedral de Mallorca. Ha estat particularment útil la localització d'alguns documents que ajuden a reconstruir la biografia de Macià de Viladesters i la de Gabriel de Vallseca.

— Redacció de l'estudi general sobre la cartografia nàutica medieval, del qual els diferents projectes anuals

subvencionats per l'Institut han constituït fases successives.

A partir de l'estudi de tot el material recopilat s'ha procedit a organitzar i exposar la informació obtinguda i les conclusions a les quals s'ha arribat. El resultat ha estat la redacció dels següents capítols:

— «Algunes pinzellades contextualitzadores: comerç marítim i cultura escrita en la transició de la plena a la baixa edat mitjana». Capítol introductori que fixa la cronologia de les transformacions nàutiques, comercials i culturals dels segles de la transició de la plena edat mitjana, sense les quals no es pot entendre el naixement de la cartografia portolana baixmedieval.

— «La supervivència enfront de la producció i la possessió: el problema de la representativitat de les obres conservades». Extens capítol (prop d'un centenar de folis) dedicat a contrastar la quantitat i les característiques de les obres conservades amb la informació corresponent que proporcionen els diferents tipus de fonts medievals, que inclou també una detallada crítica de cada tipus de font i l'anàlisi i la identificació de la terminologia emprada en els texts medievals.

— «Ús i usuaris de les cartes nàutiques medievals». Capítol que analitza i quantifica tota la informació mostrada en l'apartat anterior per tal d'aclarir qui posseïa cartes nàutiques, per a què

les usava, quin paper tenien en la navegació medieval i amb quins altres instruments nàutics eren acompanyades.

— «El naixement de la cartografia nàutica medieval». Capítol dedicat a explicar, sobre la base de tot allò exposat en els capítols anteriors, quan, on, i com nasqué el fenomen de la cartografia nàutica i a quins sectors socials medievals cal atribuir la responsabilitat del seu origen i la de la seua difusió.

— «La producció i la comercialització de les cartes nàutiques medievals». Capítol en fase de redacció que tancarà la primera part de l'estudi, i que és dedicat a analitzar, d'una banda, els diferents elements que integren les cartes i l'ordre en què es dissenyaven per a arribar a obtenir una carta acabada, i, de l'altra, les característiques dels obradors medievals, la manera d'organitzar el treball i les estratègies comercials següides per a vendre el producte resultant dels seus esforços productors.

Enciclopèdia de Pedagogia

Director: Joan Mallart i Navarra

Ponent: Josep González-Agàpito
i Granell

Amb aquest projecte es pretén recollir en una obra el conjunt del coneixement pedagògic actual com a camp que pot ser inventariat o organitzat d'alguna mane-

ra. L'objectiu és analitzar la pedagogia com a àmbit de coneixement i presentar-la de manera clara i succinta per a un públic amb diferents nivells d'especialització.

Es pretén cobrir un buit existent en català, ja que no es disposa encara de cap obra enciclopèdica, de conjunt o panoràmica, escrita en la nostra llengua sobre aquest camp. A més de la llengua, hom pretén que hi sigui present la cultura catalana en el sentit més ampli possible. Tot abastant l'àmbit geogràfic dels països de llengua catalana, cada article ha de recollir les realitzacions destacables pertinents. No hi hauria de mancar cap referència cultural bàsica per a poder entendre l'aportació pròpia a la cultura i a la pedagogia universals, així com la projecció dels grans pedagogs i pedagogues universals a la nostra escola o a la nostra educació en general.

Recollim les indicacions del ponent referents a la proposta de variació del títol, que, tanmateix, no en modifica ni l'orientació ni el contingut. Així, doncs, a partir d'ara, el projecte Enciclopèdia de Pedagogia, passaria a dir-se Diccionari de Pedagogia. Sembla raonable adequar-se al conjunt de treballs de l'IEC sobre diccionaris temàtics en català. El nostre, però, podria ser més extens que una obra lexicogràfica corrent, perquè haurà de contenir, a més del desenvolupament propi d'un treball enciclopèdic, noms propis de personatges i

d'institucions. Tampoc les definicions no serien obra de lexicògrafs, sinó d'especialistes en cada matèria.

Canvis introduïts

S'han hagut de produir modificacions en els aspectes de temporització, coordinacions d'àrees i repartiment de funcions. També s'està considerant necessari reassignar la redacció d'alguns articles per raons personals que afecten els autors inicialment proposats. Es tracta de modificacions de forma que no afecten el fons ni el contingut de l'obra projectada.

Els especialistes i coordinadors consultats han estat, majoritàriament però no exclusiva, socis de la Societat Catalana de Pedagogia. Cadascun dels consultats a la primera fase va elaborar la relació de termes que se li demanava. Però el conjunt, actualment, encara conté llacunes que s'estan intentant omplir conjuntament amb els coordinadors. S'està avançant, però en aquest moment encara no es pot considerar tancat cap camp.

Estat actual del programa

i realitzacions

— Contacte amb les persones que realitzaran la coordinació d'algunes àrees:

- Història de l'educació: Jordi Monés, Josep González-Agàpito
- Organització, gestió, direcció i supervisió de l'educació: Serafí Antúnez
- Orientació psicopedagògica: Rafael Bisquera

- Educació especial o pedagogia terapèutica: Robert Ruiz

- Tecnologia educativa: Jordi Quintana

- Investigació educativa: Margarita Bartolomé

- Pedagogia social: Antoni Petrus

- Educació a la Catalunya Nord: Josep Vidal

En aquests moments estan treballant, d'acord amb la direcció del projecte, per arribar a completar la relació dels articles pertanyents a cada camp. En tots els camps ja es disposa d'unes primeres relacions amb diferents nivells d'elaboració. També s'han començat a assignar els primers articles d'acord amb aquest enfocament i criteri.

— Preparació d'un primer arbre de camp i bases per a la confecció d'una base de dades amb el material de què es disposa fins ara:

- Articles proposats per a cada àrea

- Autor de cada article

- Dates d'encàrrec i de recepció de cada article

— Recollida dels primers articles i preparació de la revisió d'acord amb els criteris inicials ampliat amb els que es consideren necessaris en cada cas.

Queden encara per fer activitats importants, pròpies de fases preparatòries, com ara contactar amb redactors d'alguns camps que encara queden per assignar:

- Pedagogia general, teoria de l'educació i àrees afins.

- Educació comparada i altres aspectes teòrics.

- Dintre dels aspectes geogràfics, malgrat alguns primers contactes, encara no s'ha confirmat la coordinació de l'àmbit de les Illes Balears ni del País Valencià.

Conclusió

En resum, es disposa d'un marc més complet que es presenta en un arbre de camp de moment provisional, i s'està elaborant una base de dades que permeti conèixer l'estat dels articles (previstos, encarregats, lliurats o en procés de revisió).

El més estricte realisme ens fa reconèixer que encara no s'ha arribat a l'establiment (i encàrrec) del 40 % del corpus i que els primers articles lliurats —una mica heterogenis— no representen més del 15 % o 20 % del conjunt esperat.

L'educació sota el franquisme

Director: Josep González-Agàpito
i Granell

Aquest programa, que s'inclou dins del programa «L'educació durant el segle XIX als Països Catalans», s'ha centrat en la primera etapa del franquisme. En aquesta primera fase de la recerca s'ha recollit documentació escrita i oral de l'anomenat «exili interior» i de les ac-

cions i institucions educatives que representaren una certa alternativa a l'educació nacionalcatòlica, així com de l'exili pedagògic, especialment a Amèrica, provocat per la victòria franquista.

S'ha estudiat l'organització de l'aparell educatiu del «Nuevo Estado» pel que fa a l'ensenyament primari, secundari i universitari i la seva repercussió a casa nostra. També s'han estudiat les accions educatives del Frente de Juventudes i la Sección Femenina i el paper de l'Església en aquest primer període en els nostres territoris.

S'ha dedicat especial atenció a la resistència cívica enfront del franquisme en el món educatiu: s'ha aplegat documentació sobre institucions i accions de grups i persones individuals.

La depuració del professorat, que és un aspecte rellevant d'aquesta època de la dictadura, avui dia ja ha estat analitzada en útils monografies i estudis a Catalunya i al País Valencià, alguna publicada per la Secció de Filosofia i Ciències Socials, però caldrà estudiar en el futur la repressió sobre els docents a les Illes.

Pel que fa a l'important exili a Mèxic de professorat universitari i de mestres, Salamó Marquès viatjà a aquest país (Tampico, Torreón i Guadalajara), on s'han realitzat diverses entrevistes i s'ha aplegat abundosa documentació.

Paral·lelament al tema central de la recerca, s'ha enllestit el treball a l'Arxiu de la Guerra Civil a Salamanca, que

s'ha portat a terme en els darrers anys. S'ha recopilat i catalogat tota la informació rellevant sobre l'educació que conserva aquest polèmic arxiu.

Euro, l'activitat econòmica i la llengua als Països Catalans.

L'intercanvi econòmic com a font de canvi lingüístic

Directora: Carlota Solé i Puig

La recerca té com a objectiu d'estudi la situació dels idiomes, en especial del català, en el context econòmic i social sorgit a partir de la integració econòmica europea, la recent ampliació cap als països de l'est d'Europa i les noves formes d'organització mundial de la producció. Des de la perspectiva adoptada, la situació social i el moment actual dels idiomes estan vinculats amb la interrelació entre comunitats econòmiques i comunitats lingüístiques. Ambdues són comunitats socials d'intercanvi mútuament condicionades. D'aquesta manera, la recerca parteix de la hipòtesi que les variables econòmiques són elements clau per a explicar l'evolució de les variables lingüístiques i que, per tant, l'estudi d'aquesta relació pot determinar el potencial competitiu de la llengua catalana dins el nou escenari econòmic. Defensem que el canvi lingüístic —que combina factors estructurals amb motivacions individuals— està avui

determinat per canvis en l'esfera econòmica que són fruit de la globalització, les noves tecnologies o l'aprofundiment i l'ampliació de la Unió Europea. Ens referim a variables econòmiques com ara la forma i l'orientació de les relacions comercials amb l'exterior, la inversió estrangera directa, la reestructuració econòmica o el canvi tecnològic i, en definitiva, les estratègies lingüístiques de les empreses i dels treballadors.

Per tal d'avaluar aquest impacte, la recerca ha analitzat quatre escenaris empresarials diferents caracteritzats per haver experimentat importants canvis relacionats amb el procés de globalització i d'integració europea. Dins de cada escenari han estat estudiades les polítiques lingüístiques de les empreses i les estratègies lingüístiques dels treballadors. Els dos primers escenaris fan referència a empreses multinacionals amb seu a Catalunya, considerant de manera independent el cas de les multinacionals amb una organització etnocèntrica (caracteritzada per una estructura molt jeràrquica en la qual l'empresa matriu manté un important control sobre les empreses filials), i el cas de les empreses multinacionals amb una organització geocèntrica (caracteritzada per una estructura en xarxa en què les filials conserven un important grau d'autonomia respecte de l'empresa matriu). Hem observat que en els dos models d'empreses la gestió de la variable lingüística és un element clau

tant de l'aspecte organitzatiu com del productiu. Tanmateix, els objectius perseguits difereixen en els dos models, i van des del reforçament identitari de l'organització o la protecció dels privilegis d'un determinat grup lingüístic fins a la superació de les barreres lingüístiques en la cerca de l'eficiència comunicativa amb la relació amb els clients o les altres empreses del grup. En tot cas, ambdós models produeixen resultats lingüístics molt diferents, que tenen un efecte sobre el valor econòmic que els treballadors atorguen als diferents idiomes (en tant que ofereixen possibilitats de promoció, per exemple) i, en conseqüència, també sobre les decisions d'inversió en nou capital lingüístic que aquests adopten. Les multinacionals constitueixen actualment una important font de canvi lingüístic pel volum d'ocupació i recursos que gestionen, i pel seu elevat poder de negociació amb les autoritats locals i amb la força de treball —especialment per la seva capacitat de deslocalització davant contingències creades per aquests darrers actors. Així, aquestes empreses no només posseeixen la capacitat de condicionar notablement la inversió directa i les condicions d'ocupació, sinó que influeixen notablement sobre les condicions de treball i, per tant, sobre els usos lingüístics interns i externs a la pròpia corporació.

El tercer escenari correspon a un clúster industrial caracteritzat per l'elevada presència de treballadors estran-

gers procedents de països de l'est d'Europa. També en aquest cas, l'escenari lingüístic final és fruit de les polítiques de les empreses i les decisions estratègiques dels treballadors, si bé el resultat és molt diferent respecte de l'observat en el cas de les empreses multinacionals.

Finalment, el quart escenari correspon als treballadors dels serveis sanitaris en dues zones costeres amb una alta presència d'estrangers comunitaris jubilats, potencials usuaris d'aquesta classe de serveis. El canvi lingüístic en aquest escenari està determinat per un canvi en les característiques lingüístiques del mercat (dels usuaris de serveis de salut) i respon a la necessitat de les empreses locals d'adaptar lingüísticament el seu producte per a poder accedir a aquest interessant segment del mercat.

En definitiva, el problema que aborda aquesta recerca és el del canvi lingüístic a Catalunya en el marc dels següents eixos interpretatius: 1) insuficiència del paradigma català-castellà per a explicar la realitat sociolingüística de Catalunya com a conseqüència principal dels fets següents: *a)* la presència de nous grups lingüístics a causa dels fluxos migratoris internacionals, *b)* la presència de nous agents econòmics amb origen a la resta del món, especialment companyies multinacionals, i *c)* el paper de les institucions supranacionals —Comissió Europea— en la regulació lingüística, i 2) la inserció de Catalunya en una nova

comunitat d'intercanvi econòmic on les competències lingüístiques, en la vessant instrumental, impliquen un factor que possibilita o dificulta l'assignació dels factors en l'àmbit europeu i condicionen noves formes de desigualtat observable tant en la mobilitat geogràfica com social dels treballadors.

Estat actual del programa i realitzacions

L'any 2004 ha estat dedicat a les activitats següents:

— Realització de tres noves entrevistes a informadors privilegiats per a completar l'estudi.

— Transcripció i anàlisi de les noves entrevistes.

— Finalització dels tres capítols empírics que recullen els resultats del treball de camp.

— Redacció de l'informe final.

— Discussió i elaboració del capítol final de conclusions.

— Relectura, maquetació i revisió formal (estilística i ortogràfica) de l'informe final de la recerca.

— Redacció d'articles per a la difusió a la comunitat científica dels resultats de la recerca en congressos (VII Congrés Espanyol de Sociologia, celebrat a Alacant al setembre de 2004) i revistes especialitzades.

Els col·laboradors d'aquest programa són Amado Alarcón, Lluís Garzón i Albert Terrones.

Turisme, paisatge i postcolonialisme. La literatura de viatges i la construcció de marques de distinció de l'elit catalana entre finals del segle XIX i principis del XX

Director: Joan Vilà-Valentí

Aquest programa és la continuació del programa «Viatges i expedicions científiques catalanes a l'Àfrica durant els segles XIX i XX. Una visió des de la geografia postcolonial».

Seguint els objectius del projecte, s'han portat a terme les tasques següents:

— Finalització del buidatge de la literatura relacionada directament i indirecta amb els viatgers catalans a l'Àfrica.

— Elaboració dels punts de vista interpretatius a partir de les lectures dels relats, i de la construcció de la seva significació dins el propi context de producció i de diàleg amb els altres relats i/o texts.

— Divulgació de coneixements.

Buidatge de la literatura de viatgers catalans a l'Àfrica

Durant aquest període s'ha finalitzat el buidatge del material útil per a la investigació que es porta a terme, que s'ha realitzat en els següents centres:

— Biblioteca de Catalunya

— Biblioteca Arús

— Biblioteca i Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya

— Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès

- Arxiu de l'Ardiaca
- Biblioteca del Monestir de Montserrat
- Biblioteca de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
- Biblioteca de la Universitat de Barcelona (UB)
- Biblioteca de la Universitat de Girona (UdG)
- Arxiu de la Unió Excursionista de Catalunya
- Agrupació fotogràfica de Catalunya
- Centre d'Estudis Històrics Internacionals (Pavelló de la República)
- Arxiu fotogràfic de l'Institut d'Estudis fotogràfics de Catalunya
- Arxiu del Museu Etnològic

S'ha creat un fons bibliogràfic per al desenvolupament de la investigació.

Construcció de punts de vista interpretatius

L'èmfasi que s'ha posat durant aquest període en la relació entre les pràctiques turístiques i els relats de viatge s'ha traduït en el fet que la major part del treball del grup s'hagi centrat en l'estudi d'Egipte com a destinació turística de l'elit burgesa catalana. En efecte, Catalunya va ser l'escenari de la revolució industrial a Espanya durant la primera meitat del segle XIX. La seva indústria tèxtil va arribar a ocupar el quart lloc en la indústria mundial, després d'Anglaterra, França i els Estats Units. Els fabricants industrials van formar grups de pressió a Madrid i a Espanya, i aquesta burgesia emergent es

va aliar amb la classe terratinent preexistent a Catalunya. Aquesta elit va consolidar el seu poder a través d'institucions com el parentesc, les escoles, l'Església i la cultura, al mateix temps que intervenia en les transformacions urbanístiques i arquitectòniques i en la vida quotidiana de Barcelona (McDonogh, 1992, p. 67). En termes de Bourdieu, la formació d'aquest nou grup social va requerir la creació d'un *habitus*, és a dir, d'un esquema de producció de pràctiques que el diferenciessin dins de l'espai social. Aquesta burgesia, per tant, va desenvolupar tot un conjunt de signes que conformaven el seu espai simbòlic i els diferenciava dels altres (Bourdieu, 1988, p. 127-142).

En aquest context, la burgesia barcelonina s'emmirallava en altres elits europees pel que fa al progrés material i a les modes culturals. El turisme fou un d'aquests signes de distinció que els catalans també volien emular, i és difícil trobar indicis de viatgers a Egipte d'altres parts d'Espanya durant aquest període, i encara més difícil trobar memòries escrites d'aquests viatges. El gust català per viatjar es recull en la popular frase «Roda el món i torna al Born», que Oleguer Junyent utilitzà per a titular el seu relat de viatge.

Per a la creixent burgesia catalana, viatjar al Pròxim Orient era part de l'estratègia per a incrementar la seva distinció social, i els escrits sobre aquestes experiències eren una manera de perpetuar-ho. Més o menys, aquest tipus de li-

teratura de viatges no només conclou uns estàndards socials d'elits de classe sinó que també defineix el tipus d'expectació i d'experiències per als futurs viatgers. Aquest gènere permet un procés de socialització del poderós imaginari geogràfic, on certs llocs, vistes i itineraris eren valorats jeràrquicament, en detriment d'altres (Gregory, 1994, p. 116-117), i d'aquesta manera formaven part del capital simbòlic de cada grup social.

Els perfils dels viatgers estudiats són força diferents, però cal remarcar que no n'hi ha cap que aconsegueixi trencar aquesta manera de comprendre la relació Orient-Occident. Malgrat ser els representants d'una burgesia ascendent i que liderava la defensa d'un projecte polític i econòmicament autònom per a Catalunya, cap d'ells no va arribar a qüestionar-se el projecte colonial espanyol. El seu qüestionament, de fet, es limitava a com s'havia portat a terme el projecte, referint-se sobretot a l'experiència nefasta de les aventures colonials al nord d'Àfrica. L'intent d'aproximar-se als gustos del turisme de les elits franceses, angleses o alemanyes i elegir com a destinacions turístiques àrees sota el domini britànic era probablement una de les maneres de demostrar el seu refús a l'experiència espanyola. A més, per la burgesia catalana, el veritable Orient no era el Marroc sinó el més sofisticat i sensual Egipte, aquell que ells coneixien per Aïda. En definitiva, les elits catalanes, a través d'aquest tipus de

pràctiques culturals, qüestionaven el colonialisme espanyol però no el colonialisme en si mateix, ja que era una manera de fer renéixer Orient.

Divulgació de coneixements

Les activitats de divulgació portades a terme durant aquests mesos es concreten en les següents:

- Presentació de treballs a congressos
- Realització de conferències
- Redacció i publicació d'articles
- Esbós de treball per al futur llibre

Presentació de treballs a congressos

Joan Nogué i Antoni Luna, «Hunting colonial identities: Catalan travellers in West Central Africa», *Annual Meeting of the Association of American Geographers (AAG)*, Filadèlfia, març de 2004.

Joan Nogué, Antoni Luna i Rosa Cerarols, «Travel writing and geographic narratives: Catalan travellers in Africa at the turn of the twentieth century», *IGU/IBG Conference. The 30th Congress of the International Geographical Union*, Glasgow, agost de 2004.

Rosa Cerarols, «Imaginando el Protectorado Español Marroquí: visiones de género a través del arte literario y pictórico», *V Coloquio Internacional sobre Estudios de África y Asia*, Porto, novembre de 2004.

José Luis Villanova, «Las sociedades geográficas catalanas y el colonialismo español en África», *V Coloquio Internacional sobre Estudios de África y Asia*, Porto, novembre de 2004.

José Luis Villanova, «La producción geográfica sobre Tetuán durante el Protectorado», *Seminario sobre Tetuán y la Documentación (siglos XV-XX)*, Tetuan, desembre de 2004.

Redacció i publicació d'articles i llibres

GARCIA RAMON, M. D.; KIRBY, A.; LUNA, T.; RIUDOR, L.; ZUSMAN, P. «The Occidental tourist. Arab geographer», 2004. [En premsa]

GARCIA RAMON, M. D.; LUNA, T.; RIUDOR, L.; ZUSMAN, P. «Roda el món i torna al Born». *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 58. [En premsa]

GARCIA RAMON, M. D.; RIUDOR, L.; ZUSMAN, P. «“Roda el món i torna al Born”. Viajeros catalanes en el Cairo a finales del XIX y principios del XX». Doñana. [En premsa]

VILLANOVA, José Luis. *El Protectorado de España en Marruecos: Organización política y territorial*. Barcelona: Bellaterra, 2004.

Conferències

Lluís Riudor, «De la Rambla al Nil: els viatgers catalans», 19 d'octubre de 2004, Societat Catalana de Geografia.

Joan Nogué, «Els paisatges de la postmodernitat», *II Seminari Internacional sobre el Paisatge*, 21 d'octubre de 2004.

Perla Zusman, «Perspectivas críticas sobre la cultura contemporánea del paisaje», *II Seminari Internacional sobre el Paisatge*, 21 d'octubre de 2004.

Finalment s'ha avançat en l'elaboració de l'índex del llibre.

Han participat en el projecte d'investigació els investigadors següents:

Directora adjunta:

Maria Dolors Garcia Ramon (catedràtica de Geografia Humana de la UAB; presidenta de la Societat Catalana de Geografia)

Investigador principal:

Joan Nogué Font (catedràtic de Geografia Humana de la UdC; membre de la Societat Catalana de Geografia)

Investigadors:

Abel Albet Mas (professor titular de geografia humana de la UAB; membre de la Societat Catalana de Geografia)

Lluís Riudor (professor titular de geografia humana de la Universitat Pompeu Fabra [UPF]; membre de la Societat Catalana de Geografia)

Antoni Luna (professor ajudant de geo-

grafia humana de la UPF; membre de la Societat Catalana de Geografia)
Perla Zusman (becària postdoctoral de la UAB)
José Luis Villanova (professor col·laborador de la UdC)

Rosa Cerarols (becària predoctoral de la UAB)

Durant aquest curs el programa «Història de la filosofia a Catalunya» no ha tingut una activitat destacable.

Centres de recerca

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Centre d'Art Romànic Català

Laboratori de Fonètica

Centre Català de la Nutrició

Càtedra UNESCO de Llengües i Educació

Centres vinculats

Centre de Terminologia Catalana

Centre de Recerca Matemàtica

Centre d'Estudis de Risc Tecnològic

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics

Eduard Fontserè (LEGEF)

Director: Antoni M. Correig

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i està format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per altres institucions que treballen en el mateix camp.

Com a font pròpia d'informació, les estacions sísmiques que subministren

dades de manera directa al LEGEF estan instal·lades a dues zones ben diferenciades: a la Catalunya meridional, amb les estacions de Vandellòs (VAN2) i del monestir de Poblet (POBL), i al Pirineu, on hi ha instal·lada l'estació de banda ampla del túnel del Cadí (CADI).

Els estudis que hom porta a terme es poden dividir en dos grups:

a) Estudis de sismicitat local i de detectabilitat de les dues zones abans esmentades, amb l'emmagatzematge d'informació dins d'una base de dades en format CD-ROM, per a facilitar l'accés posterior. Aquests treballs queden reflectits en els informes o reports interns que, de manera anual, semestral o quadrimestral du a terme el laboratori.

b) Mitjançant l'anàlisi de les da-

des disponibles, es fan estudis per a conèixer amb més precisió la localització d'esdeveniments sísmics i la resposta del terreny, temes necessaris per a treballs posteriors de perillositat sísmica, tant pel que fa a neotectònica i enginyeria civil (disseny d'estructures sísmiques) com a risc sísmic. Per dur-ho a terme es treballa a partir de les línies iniciades ja fa temps, tal com es reflecteix en resums d'anys anteriors. Aquestes línies són les següents:

- Tractament digital de senyals
- Atenuació d'ones sísmiques
- Estudi de ressonàncies locals
- Cinemàtica de la propagació d'ones internes
- Caracterització de la font sísmica
- Caracterització del soroll de fons dels punts de registre.

Realitzacions

Durant el curs 2003-2004 s'ha continuat aprofundint, bàsicament, en quatre temes d'investigació:

- Sistemes complexos de la naturalesa. Ocurrencia de terratrèmols en termes de criticalitat autoorganitzada, microsismes com a sistemes excitats per soroll.
- Soroll sísmic. Estudi dels nivells de soroll de fons que afecten els registres sísmics. Comparacions i efectes locals.
- Servidors d'informació en temps real. Transmissió d'informació de

caire seqüencial en temps real. Sistemes automàtics de petició d'informació.

- Instrumentació sísmica. Calibratge i configuració d'estacions sísmiques i control SOH.

Des del punt de vista tècnic, i relacionat amb l'apartat d'obtenció de dades, el LEGEF realitza, de manera continuada, optimitzacions dels sistemes d'adquisició que gestiona. En aquest sentit, durant l'any 2004 el LEGEF ha continuat l'actualització de tot el sistema d'adquisició i enregistrament de l'estació sísmica del túnel del Cadí, per tal d'adaptar-la a la darrera generació d'instruments. Així mateix, s'ha dut a terme una redistribució de tot l'instrumental per a adaptar-lo a les necessitats i els requeriments d'operativitat. En aquest sentit, la instal·lació d'un sensor de banda ampla a l'Observatori Fabra ha suposat un pas endavant a l'hora de continuar la recerca de soroll sísmic i la transmissió de dades en temps real.

En l'apartat educacional, el conveni marc de col·laboració amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB) en matèria de sismologia ha permès actualitzar fórmules de cooperació existents i crear-ne de noves. La cooperació existent entre el LEGEF, el Departament d'Astronomia i Meteorologia de la Universitat de Barcelona i l'Observatori Fabra de la RACAB ha permès millorar el sistema de visualització d'informació sísmica en viu (ISEV), adaptant-lo a les

noves tecnologies i treballant en paral·lel amb altres sistemes que es preveu que siguin accessibles a principis de 2005 (http://sismic.am.ub.es/~sisme/ISEV_BB/).

Durant el curs acadèmic 2003-2004 han continuat les cooperacions amb altres institucions internacionals, entre les quals destaca l'Observatory and Research Facilities for European Seismology (ORFEUS), on l'Institut d'Estudis Catalans està representat a través del LEGEF, amb Antoni M. Correig com un dels membres fundadors i Josep Vila com a coordinador del grup de treball número 1. També s'ha establert, durant el curs, una cooperació activa amb el Museo Nacional de Ciencias Naturales del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) dins de l'apartat d'instrumentació i en l'aplicació de les tècniques desenvolupades al LEGEF a senyals de caire volcànic. En l'àmbit internacional, el LEGEF ha cooperat activament en el desenvolupament de programari de control d'estacions sísmiques en temps real amb els responsables de la Xarxa Europea Virtual d'Estacions de Banda Ampla (VEBSN), on els esforços se centren en l'aplicació a diverses xarxes d'àmbit europeu.

Les previsions per al curs acadèmic 2004-2005 són de poder continuar treballant en els desenvolupaments de comunicació per a mirar de disposar en temps real de les dades que proporcionen les estacions ubicades al túnel del Cadí i

al monestir de Poblet. S'ha estructurat un protocol a ambdues estacions per tal de disposar d'una infraestructura via satèl·lit o ADSL que permetrà la gestió remota d'ambdues estacions. Es preveu també, gràcies a l'estreta cooperació amb l'ORFEUS, instal·lar servidors d'informació sísmica a totes les estacions gestionades pel LEGEF, amb la qual cosa es podran visualitzar les dades en temps real des de qualsevol ubicació. Aquest fet incrementarà, de manera significativa, tant l'apartat educacional com l'eficàcia en l'enregistrament ordinari d'informació sísmica.

A continuació es presenta, de manera detallada, la relació d'activitats realitzades durant el curs 2003-2004.

Projectes (finançats en convocatòries públiques)

Multi-Disciplinary Monitoring, Modeling and Forecasting of Volcanic Hazards

Entitat finançadora: Unió Europea
Projecte: MULTIMO-EVG1-2000-0574

Durada: des de 2001 fins a 2004
Investigador responsable: Antoni M. Correig

European-Mediterranean Infrastructure Co-ordination for Earthquake Seismology

Entitat finançadora: Unió Europea
Projecte: EVK2-CT-2001-80002
«EMICES»

Durada: des de 2002 fins a 2004

Investigador responsable: Josep Vila

Ability Enlargement for Geophysicists and Information Technology Specialists

Entitat finançadora: Unió Europea

Projecte: IST-2000-26450

«AEGIS»

Durada: des de 2001 fins a 2004

Investigador responsable: Joan Martí (CSIC)

Investigador participant del LE-GEF: Josep Vila

ORFEUS Workshop on Real Time Data Exchange between Europe

Entitat finançadora: Ministeri de Ciència i Tecnologia

Projecte: REN2002-10114-E/RIES

Durada: des de 2002 fins a 2004

Investigador responsable: Josep Vila

Recuperación de sismogramas históricos para el análisis de parámetros de la fuente sísmica

Entitat finançadora: Ministeri de Ciència i Tecnologia

Projecte: REN2002-11055-E/RIES

Durada: des de 2002 fins a 2003

Investigador responsable: Josep Batlló

Investigador participant del LE-GEF: Ramon Macià

Projectes (convenis amb empreses i/o administracions)

Control de sismicitat a la zona del Baix Ebre

Tipus de contracte: Cooperació IEC-CNVII

Empresa finançadora: Central Nuclear Vandellòs II

Durada: des del 29/07/1982, actualment és vigent

Investigador responsable: Josep Vila

Control de sismicitat a la zona del Baix Ebre

Tipus de contracte: Cooperació IEC-ANA

Empresa finançadora: Associació Nuclear d'Ascó

Durada: des del 29/07/1982, actualment és vigent

Investigador responsable: Josep Vila

Estació Digital de Banda Ampla del Túnel del Cadí

Tipus de contracte: Cooperació IEC-Túnel del Cadí

Empresa finançadora: Institut d'Estudis Catalans

Durada: des de l'01/1984, actualment és vigent

Investigador responsable: Josep Vila

Publicacions

Articles internacionals

- STICH, D.; BATLLÓ, J.; MORALES, J.; MACIÀ, R.; DINEVA, S. «Source parameters of the 1910 MW=6.1 Adra Earthquake (Southern Spain)». *Geophysical Journal International*, núm. 155 (2003), p. 539-546.
- URQUIZÚ, M.; CORREIG, A. M. «On the equivalence between stratified media and oscillators». *Geophysical Journal International*, vol. 157 (2004), p. 245-250.
- VILA, J.; MACIÀ, R.; CORREIG, A. M. «Spatial variations of local magnitude in earthquakes recorded in the Northeastern Spain». *Pure and Applied Geophysics*, vol. 163 (2005). [Acceptat per a publicació]

Altres publicacions

- CORREIG, A. M.; VILA, J. «El monestir de Poblet i els estudis de sismologia». *Poblet* [Poblet, Tarragona], any iv, núm. 8 (2004), p. 34-40.
- VILA, J. «Broadband station database at ORFEUS. Unique seismometer overview on the web». *Orfeus Electronic Newsletter* [De Bilt, Països Baixos], vol. 5, núm. 2 (2003), p. 7.

Conferències

- Antoni M. Correig, «Occurrence and prediction of earthquakes», *Seventh Workshop on Nonlinear Dynamics and Earthquake Prediction*, Trieste (Itàlia), octubre de 2003.

— Josep Vila, «Real time analysis procedures for quality control», *4th MEREDIAN Meeting*, Atenes (Grècia), 25-26 de setembre de 2003.

Comunicacions presentades

— A. M. Correig, «Time series analysis of volcanic tremors in Montserrat: what have we learned?», *2004 MULTIMO (Multi-Disciplinary Monitoring, Modelling and Forecasting of Volcanic Hazard) Meeting*, Eilat (Israel), 2-7 de gener de 2004.

— A. M. Correig, «Towards a strategy for volcanic eruptions forecasting», *2004 MULTIMO (Multi-Disciplinary Monitoring, Modelling and Forecasting of Volcanic Hazard) Meeting*, Eilat (Israel), 2-7 de gener de 2004.

— R. Macià, J. Vila i R. Sleeman, «Real time analysis procedures for quality control», *4th MEREDIAN Meeting*, Atenes (Grècia), 25-26 de setembre de 2003.

— R. Ortiz, P. Amado, A. Garcia, M. Hall, A. Llinares, I. Molina, M. Ruymbeke, M. Tarraga i J. Vila, «Tungurahua Volcano (Ecuador). The August 2003 activity: forecast and tidal modulation. Seismic signals related to volcanic unrest», *ESC-WG on Seismic Phenomena Associated with Volcanic Activity*, Pantelleria (Itàlia), 23-28 de setembre de 2003.

— J. Vila, «Forensic seismology», *Seismic Analysis and Earthquake Haz-*

ard Assessment in the Mediterranean Region, Nicosia (Xipre), 10-13 de setembre de 2003.

— J. Vila, D. Kumar i R. Macià, «RT monitoring seismic signals in active volcanoes: ranges of frequencies and reflected activity», 2004 *MULTIMO (Multi-Disciplinary Monitoring, Modelling and Forecasting of Volcanic Hazard) Meeting*, Eilat (Israel), 2-7 de gener de 2004.

— J. Vila i T. van Eck, «New announcements on ORFEUS WG1 Activities», *Seismic Analysis and Earthquake Hazard Assessment in the Mediterranean Region*, Nicosia (Xipre), 10-13 de setembre de 2003.

Altres contribucions

Josep Vila participà com a observador convidat del projecte *Mediterranean-European Rapid Earthquake Data Information and Archiving Network* (MEREDIAN) en qualitat de *chairman* de l'ORFEUS WG1, celebrat a Atenes el 25 i 26 de setembre de 2003.

Conferències i activitats divulgatives

El LEGEF, en col·laboració amb el Grup de Geofísica del Departament d'Astronomia i Meteorologia de la Universitat de Barcelona i l'Observatori Fabra, ha continuat desenvolupant sistemes de difusió social d'informació sísmica, dins dels quals es troba l'ISEV (Informació Sísmica en Viu) i SISlook (Seismogram Information Server Look) (<http://sismic.am.ub>.

[es/~sisme/ISEV_BB/](http://sismic.am.ub.es/~sisme/ISEV_BB/); <http://sismic.am.ub.es/~sisme/SISLook/>).

Reports interns de l'Institut d'Estudis Catalans

— J. Vila i A. M. Correig, *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de la C. N. Vandellòs II (VAN2)*. Període: 1/1/2003 - 30/6/2003. Informe núm. 36. Report LEGEF núm. 2003-5.

— J. Vila i A. M. Correig, *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de la C. N. Vandellòs II (VAN2)*. Període: 1/7/2003 - 31/12/2003. Informe núm. 37. Report LEGEF núm. 2004-1.

— J. Vila i A. M. Correig, *Informe del funcionamiento de la estación sísmica del monestir de Poblet (POBL)*. Període: 1/1/2003 - 31/12/2003. Report LEGEF núm. 2004-2.

— J. Vila, *Activacions de l'algorisme del sistema digital d'adquisició de dades sísmiques de l'Observatori Fabra: Estacions FBR i FONT, canals SHZ*. Període: 1/1/2003 - 31/12/2003. Report LEGEF núm. 2004-3.

— J. Vila, *Esdeveniments sísmics seleccionats, enregistrats entre l'1 de gener i el 31 de desembre de 2003*. CD-ROM vol. LEGEF2003. Report núm. 2004-4.

Càrrecs i comissionats

— Antoni M. Correig: membre del grup de treball de la Comissió Sísmològica Europea: Activitat Sísmica Associada als Fenòmens Volcànics.

— Josep Vila: president del grup de treball 1 de l'ORFEUS i membre del grup de treball de la Comissió Sismològica Europea: Activitat Sísmica Associada als Fenòmens Volcànics.

Pertinença a societats científiques

— Antoni M. Correig: American Geophysical Union, Seismological Society of America, European Geophysical Union, Real Sociedad Española de Física, Societat Catalana de Física i American Association for the Advancement of Sciences.

— Josep Vila: American Geophysical Union i Societat Catalana de Física.

— Ramon Macià: American Geophysical Union i Societat Catalana de Física.

Estades a centres de recerca

— Antoni M. Correig: Koninklijk Nederlands Meteorologische Instituut, Seismologische Division, De Bilt (Països Baixos), una setmana.

— Josep Vila: Koninklijk Nederlands Meteorologische Instituut, Seismo-

logische Division, De Bilt (Països Baixos), una setmana.

Contribucions a congressos, assemblees o sessions de treball

— Josep Vila ha participat en el congrés *Seismic Analysis and Earthquake Hazard Assessment in the Mediterranean Region*, a Nicosia (Xipre), 10-13 de setembre de 2003.

— Josep Vila ha participat en el congrés *EMICES Workshop on Distributed, Object Oriented Computing for Seismology*, a Atenes (Grècia), 22-24 de setembre de 2003.

— Josep Vila ha participat en el congrés *4th MERIDIAN Meeting*, a Atenes (Grècia), 25-26 de setembre de 2003.

— Antoni M. Correig ha participat en el congrés *Seventh Workshop on Nonlinear Dynamics and Earthquake Prediction*, a Trieste (Itàlia), l'octubre de 2003.

— Antoni M. Correig i Josep Vila han participat en el congrés *2004 MULTIMO Meeting*, a Eilat (Israel), 2-7 de gener de 2004.

Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)

Directors: Joan-F. Cabestany i Fort
M. Teresa Matas i Blanxart

El principal objectiu del projecte ARCAT és aconseguir un corpus informatitzat bi-

bliogràfic, documental i d'imatges dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya altmedieval (segles IX-XIII).

Per al pròxim curs 2004-2005, l'ARCAT continua amb l'objectiu prioritari d'iniciar la difusió de la base de dades del projecte ARCAT per Internet.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs acadèmic 2003-2004, l'ARCAT ha pogut reprendre la tasca d'investigació habitual d'ençà de la incorporació al projecte de dos becaris (maig de 2003), els quals col·laboraren, en un primer moment, setze hores setmanals, que foren ampliades a vint hores a partir de 2004.

El treball dut a terme entre el juny de 2003 i el juny de 2004 se centrà, bàsicament, en l'estudi bibliogràfic, documental, gràfic i planimètric de les comarques del Pallars Sobirà i Pallars Jussà. L'anàlisi d'aquestes dues comarques ha suposat un notable increment de nous codis, i un enriquiment bibliogràfic i historiogràfic de cada una de les 479 esglésies romàniques que configuren el corpus d'aquestes comarques objecte d'estudi. També s'ha digitalitzat el material gràfic que ha recollit el projecte ARCAT des de 1986.

Una primera tasca realitzada en aquest curs acadèmic ha estat la redacció dels continguts d'una pàgina web que fou presentada a la reunió de l'Europe Romane celebrada el dia 16 de desembre de 2003 a la ciutat de Nîmes sota la presidència de l'inspector general dels monuments històrics de França, Olivier Poisson, de la qual són membres, juntament amb Amics de l'Art Romànic (AAR), Les Alpes de Lumière (ADL), Association Culturelle de Cuxa (ACC), Centre d'Art Roman Georges Duby

(CGD), Centre d'Art Roman Marcel Durliat (CMD), Centre d'Études Historiques (CEF), Centre International d'Études Romanes (CIER) i École Antique de Nîmes (EAN).

L'any 1990 es va iniciar la recerca de l'arquitectura romànica, religiosa i militar de la comarca del Pallars Sobirà, la qual se centrà d'una manera més concreta en la vall Ferrera i la coma de Burg. La investigació ens ha permès la redacció del llibre *Les esglésies preromàniques i romàniques de la vall Ferrera i la coma de Burg*, el qual ha merescut el suport de l'Associació pel Patrimoni de la vall Ferrera. En sol·licitar un ajut de les accions especials del Ministeri d'Educació i Ciència, vam pensar que seria escaient continuar la recerca ja iniciada en el Pallars Sobirà amb una zona molt característica com és la vall d'Àneu per a poder completar la relació entre poblament, divisió civil i eclesiàstica. Per això, vam pensar que el tema de l'ajut podia ser *Arte románico catalán (ARCAT): las iglesias románicas de la vall d'Àneu (Pallars Sobirà). Estudio de las fuentes bibliográficas y catalogación arquitectónica*.

La difusió del Centre d'Art Romànic Català va permetre que el Programa de Política General de Muntanya (INCASOL), del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, encarregués a Joan-F. Cabestany i Fort, director del Centre d'Art Romànic Català, el parla-

ment de presentació del pla director per a fer rèpliques d'obres d'art que es traslladaran a les esglésies romàniques d'on provenen. La seva aportació girà a l'entorn d'«El significat de l'art romànic dins del món cultural». En la seva exposició féu especial menció a les obres seleccionades: la pintura mural de Sant Pere de la Seu d'Urgell; el baldaquí de Sant Serni de Tavèrnoles (vall de Valira, Andorra); el frontal de Baltarga (Bellver, Cerdanya) i el frontal de Ferrera (vall Ferrera, Pallars Sobirà), entre d'altres.

Els directors de l'ARCAT, el 15 d'octubre de 2003, foren invitats pel coordinador territorial a Girona del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Domènech i Moner, per a visitar les excavacions de Sant Pere de Llorà (Alt Empordà) i valorar les troballes del subsòl i les pintures romàniques descobertes a l'absis.

El Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRDM) de la Generalitat de Catalunya valorà de manera positiva l'estudi fet de les pintures romàniques de Sant Víctor de Dòrria, i la seva posterior publicació, i ha encarregat per al pròxim curs acadèmic 2004-2005 l'estudi de les pintures de Sant Esteve de Canapost (Vulpellac, Baix Empordà) i Santa Maria de Cervià (Sant Martí de Llémena, Gironès).

Fa uns anys l'ARCAT va gaudir d'un ajut concedit per la Direcció Gene-

ral de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per a redactar un glossari de terminologia arquitectònica romànica que fou dut a terme per M. Teresa Matas i Blanxart, del projecte ARCAT, i Cristina Gelpí, del Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT), que ha restat inèdit. Aquest centre ha encarregat la revisió d'aquest glossari per a publicar-lo.

Estudi de fonts bibliogràfiques

La tasca duta a terme en el curs 2003-2004 ha consistit en la introducció de la informació recopilada dels tres-cents vuitanta títols consultats a la Biblioteca General d'Història de l'Art (MNAC), la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Biblioteca de Comunicació i l'Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, la Biblioteca Balmes, la Biblioteca del Centre Borja de Sant Cugat del Vallès, la Biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya, la Biblioteca Milà i Fontanals del CSIC de Barcelona, la Biblioteca de Catalunya, la Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, la Biblioteca Pública Episcopal del Seminari de Barcelona, l'Institut Amatller d'Art Hispànic, l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i l'Arxiu Capitular de Vic.

L'estudi de les tres-centes vuitanta fonts bibliogràfiques ha significat ampliar i completar l'anàlisi historicodocumetal i arquitectònica d'un total de 1.196 edificis dels 3.404 codificats, que, per comarques, són: Alta Ribagorça (7), Alt Urgell (11), Baixa Ribagorça (1), Pallars Jussà (616), Pallars Sobirà (560) i Solsonès (1). Aquest estudi ha suposat un increment de 228 codis nous, dels quals 110 corresponen al Pallars Sobirà i 118 al Pallars Jussà.

La informació introduïda d'aquests 172 edificis representen 4.172 noves entrades, que, distribuïdes en els grups de documentació, aporten els percentatges següents, entre parèntesis:

- Bibliografia: 2.263 (54,24 %)
- Variables: 772 (18,50 %)
- Material gràfic: 476 (11,41 %)
- Observacions a la cronologia: 93 (2,23 %)
- Fitxa tècnica: 235 (5,63 %)
- Planimetria: 124 (2,97 %)
- Esglésies dependents: 82 (1,96 %)
- Dependència vers una altra: 81 (1,94 %)
- Estat actual: 25 (0,60 %)
- Advocació: 9 (0,21 %)
- Restauracions i reconstruccions: 3 (0,07 %)
- Documentació: 3 (0,07 %)
- Descobertes: 2 (0,05 %)
- Dimensions: 1 (0,02 %)
- Toponímia: 1 (0,02 %)

- Descripcions anteriors a l'època actual: 1 (0,02 %)
- Modificacions: 1 (0,02 %)
- Total entrades: 4.172 (100 %)

Àrea d'anàlisi arquitectonicoartística: treball de camp

Enguany, el Centre d'Art Romànic Català ha continuat visitant els conjunts monumentals a fi de constatar-ne els elements arquitectònics i estructurals. Les esglésies estudiades han estat les que es recullen en les sessions de treball següents:

— Sessió de treball a Sant Esteve de Canapost. Vulpellac, Baix Empordà, 25 d'agost de 2003.

— Sessió de treball a Santa Margarida Saplanca o del Cairat. Esparreguera, Baix Llobregat, 27 d'agost de 2003.

— Sessió de treball a Sant Sadurní de Rotgers. Borredà, Berguedà, 19 de setembre de 2003.

— Sessió de treball a Sant Climent de Coll de Nargó. Coll de Nargó, Alt Urgell, 24 i 25 de setembre de 2003.

— Sessió de treball a Sant Esteve de Canapost, Vulpellac, Baix Empordà, i a Sant Pere de Llorà, Sant Martí de Llémena, Gironès. Dimecres, 15 d'octubre de 2003.

— Sessió de treball a Sant Vicenç de Gualba. Gualba, Vallès Oriental, 17 d'octubre de 2003.

— Sessió de treball a Sant Cristòfol de Campdevàrol. Campdevàrol, Ripollès, 24 d'octubre de 2003.

— Sessió de treball a les esglésies preromàniques i romàniques de la vall Ferrera i la coma de Burg. Pallars Sobirà, 8, 9, 10, 11 i 12 d'abril de 2004.

Àrea de constatació gràfica: fotografies i plànols

L'ARCAT, des dels inicis, ha recopilat fotografies i planimetries d'edificis religiosos dels segles IX al XIII, amb la finalitat de disposar d'uns testimonis gràfics que ajudin a fer una recerca fonamentada en la informació proporcionada per les fonts bibliogràfiques i documentals.

Enguany, atès que el nostre interès s'ha centrat en l'estudi de les comarques del Pallars, en concret, la del Pallars Sobirà, el corpus d'imatges digitalitzades segueix aquesta mateixa línia d'investigació. De l'arxiu gràfic de què disposa l'ARCAT, enguany se n'ha escanejat un total de 890 imatges, de les quals 838 corresponen a la comarca del Pallars Sobirà, i la resta es reparteixen entre les diferents comarques catalanes. Les 838 imatges de la comarca del Pallars Sobirà s'han organitzat per municipis.

Una vegada classificades les fotografies per municipi, vàrem creure oportú distribuir-les per edificis religiosos amb la finalitat de poder-hi accedir amb més facilitat a l'hora de fer l'estudi d'una església o d'un element arquitectònic determinat.

Paral·lelament, l'ARCAT també ha escanejat 73 plànols d'esglésies del

Pallars Sobirà, distribuïts en municipis de la manera següent: Alins (12), Alt Àneu (8), Baix Pallars (6), Esterrri de Cardós (4), Farrera (5), la Guingueta d'Àneu (7), Lladorre (3), Llavorsí (6), Rialp (3), Soriguera (4), Sort (8) i la vall de Cardós (7).

Publicacions

CABESTANY I FORT, JOAN-F. «L'arquitectura romànica. Una obra cabdal per a l'estudi de la cultura catalana». A: *Puig i Cadafalch i la Catalunya contemporània*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003, p. 53-67.

— «L'església del monestir de Sant Pere de Camprodon». *Amics de Besalú: IX Assemblea d'Estudiosos del seu Comtat* [Besalú], vol. 1 (2003), p. 5-11.

— «La torre d'Escaló (Guingueta d'Àneu, Pallars Sobirà)». *Circular* [Barcelona], núm. 227 (2003), p. 148-149.

— «Dues esglésies romàniques a la capçalera del riu Noguera Pallaresa: Sant Joan d'Isil i Sant Lliser d'Alós d'Isil». *Circular* [Barcelona], núm. 230 (2004), p. 171-173.

— «L'aigua a l'època medieval». *Circular* [Barcelona], núm. 231 (2004), p. 181-182.

— *Jaume I el Conqueridor (1206-1278): Estudi introductori i textos*. Generalitat de Catalunya. Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions, 2004. 222 p. amb il·lustracions.

CABESTANY I FORT, JOAN-F.; MATAS I BLANXART, M. TERESA; MESTRES I DOMÈNECH, AIDA; PALAU I BADUELL, JOSEP M. *Les esglésies preromàniques i romàniques de la vall Ferrera i la coma de Burg*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. [En premsa]

CABESTANY I FORT, JOAN-F.; MATAS I BLANXART, M. TERESA; ROVIRA I PONS, PERE. *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*. Ripoll: Consell Comarcal del Ripollès, 2003. 134 p. amb il·lustracions.

Activitats acadèmiques

Enguany l'ARCAT ha participat en les activitats acadèmiques següents:

— Durant les Journées Romanes de Cuixà, celebrades del 8 al 15 juliol de 2003 amb el tema «Chrétien et Musulmans autour de 1100», tingué lloc la primera trobada dels diferents centres d'investigació d'art romànic que posteriorment formaran part del grup l'Europe Romane.

— El 23 d'octubre de 2003, Joan-F. Cabestany i Fort, director de l'ARCAT, participà amb la ponència «El significat de l'art romànic dins del món cultural» a l'acte de presentació del pla director per a fer rèpliques d'obres d'art que es traslladaran a les esglésies romàniques d'on provenien els originals. L'acte fou organitzat al Museu d'Art Nacional de Catalunya (MNAC) pel Programa de Política General de Muntanya

(INCASOL) del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya.

— El dia 24 d'octubre de 2003 tingué lloc a la sala Gonçal Cutrina del Consell Comarcal del Ripollès l'acte de presentació del llibre *Les pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*, del qual són autors Joan-F. Cabestany i Fort, i M. Teresa Matas i Blanxart, de l'ARCAT, i Pere Rovira i Pons, del Servei de Restauració de Béns Mòbils de Catalunya de la Generalitat de Catalunya. La sessió fou presidida per Josefina del Pozo Álvarez, presidenta del Consell Comarcal del Ripollès, i per Gaspar Prat del Puerto, alcalde de Toses. La presentació fou a càrrec de Miquel Sitjar, regidor de l'Ajuntament de Ripoll i historiador.

— El 29 d'octubre de 2003 la Generalitat de Catalunya féu la presentació del llibre *Les pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria* a la sala del Vigatà del Palau Moja de la Generalitat de Catalunya. La presentació fou a càrrec de Joan Domènech i Moner, delegat territorial de Cultura a Girona.

— L'ARCAT va participar a la segona reunió de l'Europe Romane, que tingué lloc a Nimes el dia 16 de desembre de 2003, sota la presidència de l'inspector general dels monuments històrics de França, Olivier Poisson.

— El dia 3 de març de 2004, Joan-F. Cabestany i Fort participà en les

jornades dedicades a «El foc i el medi» amb la ponència «El foc i la llum a la vida quotidiana i artística del romànic català (segles x al xiii)», dins el cicle de jornades científiques organitzades per l'IEC.

— El dia 5 de maig de 2004, a la sala d'actes del Centre Excursionista de Catalunya, tingué lloc la presentació del llibre *Les pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*. L'acte fou presidit per Enric Nosas i Sisquella, president del CEC. Glossà la tasca i els resultats d'aquesta investigació Joan-F. Cabestany i Fort en nom dels autors.

— L'arxiu parroquial d'Olesa de Montserrat organitzà el cicle «Olesa i la seva història». Amb aquest motiu fou convidat a participar-hi Joan-F. Cabestany i Fort, com a membre de l'IEC i director de l'ARCAT, amb la ponència «Una nova lectura de la història medieval d'Olesa de Montserrat (segles ix al xv)». L'acte tingué lloc a la Casa de Cultura d'aquesta població.

— El dia 19 de juny de 2004, Joan-F. Cabestany i Fort impartí una conferència amb el tema «El castell de Castellet, cinc-cents anys de frontera». L'acte, organitzat per l'Asociación Española de Amigos de los Castillos, tingué lloc al castell de Castellet (Garraf).

D'altra banda, els membres de l'ARCAT també han assistit a diverses sessions científiques durant el curs 2003-2004.

— El dia 5 de juliol de 2003, els

directors del projecte ARCAT, Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart, foren presents a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa per a assistir a l'acte d'inauguració de la mostra documental comentada: *Més enllà de la ploma. Llibres manuscrits de Terrassa dels segles IX al XVII*.

— Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart assistiren, com a directors de l'ARCAT, els dies 11, 12, 13 i 14 de juliol de 2003, a les Journées Romanes celebrades a l'abadia de Sant Miquel de Cuixà, sobre «Chrétien et musulmans autour de 1100».

— El dia 26 de juliol de 2003, Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart foren convidats per l'Ajuntament de Toses (Ripollès) a la presentació del llibre *Dòrria, 1.000 anys d'història*, en motiu dels mil cent anys de la consagració pel bisbe Nantigis de l'església de Sant Víctor de Dòrria.

— El dia 3 de febrer de 2004, Joan-F. Cabestany i Fort assistí a la conferència i el debat «Excavacions al castell de Quermençó (Vilajuïga. Alt Empordà)», a càrrec dels professors José María García-Consuegra Flores i Joan Llinàs i Pol, dins el cicle «Tribunes d'arqueologia 2003-2004», organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

— El 5 de març de 2004, Joan-F. Cabestany i M. Teresa Matas i Blanxart foren presents a l'acte de presentació del llibre *Museu Episcopal de Vic*:

Guia de les col·leccions, que tingué lloc a la seu del Museu de Vic.

— El dia 3 d'abril de 2004, Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart assistiren a la inauguració de les galeries d'estudis del Museu Episcopal de Vic. L'acte fou organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Bisbat de Vic i l'Ajuntament de Vic.

— El 20 d'abril de 2004, els directores i els becaris de l'ARCAT assistiren, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, a la presentació del llibre *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, a càrrec de l'autor, el professor Michel Zimmermann.

— Joan-F. Cabestany i Fort assistí en representació de l'ARCAT a l'acte d'inauguració de l'exposició «Mediterraneum. L'esplendor de la Mediterrània medieval (s. XIII-XV)». L'acte tingué lloc al Museu Marítim de Barcelona, el dia 12 de maig de 2004.

Consultes

Durant aquest curs acadèmic s'han rebut quinze consultes sobre diferents informacions de què disposa l'ARCAT.

Paral·lelament, s'han tingut sol·licituds constants del Centre d'Informació i Documentació Científica (CINDOC), dependent del Consell Superior d'Investigacions Científiques (Madrid), la Xarxa de Biblioteques dels Museus d'Art de Catalunya, dependents del Museu Nacional d'Art de Catalunya, la Biblioteca de

la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona i el Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València per a poder accedir a la base de dades de l'ARCAT per Internet.

Difusió

Pàgina web

Com que l'ARCAT forma part de l'associació de l'Europe Romane, amb seu a Nimes (França), l'equip directiu i els becaris crearen la pàgina web del projecte, la qual fou presentada a l'esmentada associació el dia 16 de desembre de 2003.

Aquesta pàgina s'ha estructurat en vuit apartats: «Què és l'ARCAT?»; «Base de dades»; «Difusió»; «Contactes institucionals»; «Sessions científiques»; «Publicacions»; «Enllaços», i «On som?».

Mitjans de comunicació

— Televisió japonesa, Canal Whk. El dia 8 de juliol de 2003 la televisió japonesa WHK féu un entrevista al director de l'ARCAT, Joan-F. Cabestany i Fort, sobre «La cultura i l'art romànic a la Vall de Boí», per un capítol de la sèrie *Viatges als museus del món*.

— *La Vanguardia*. Teresa Sesé, «Las iglesias románicas pirenaicas tendrán réplicas de su arte perdido», 24 d'octubre de 2003, p. 45.

— *Avui*. Anna Tomàs, «El romànic retorna al Pirineu», divendres 24 d'octubre de 2003, secció «Cultura», p. 41.

— *El Periódico*. Enrique de Roja, «Les esglésies romàniques del Pirineu tindran còpies de les seves obres d'art», divendres 24 d'octubre de 2003, p. 77.

— *El País*. Jaume Vidal, «Copias de cinco piezas del MNAC se instalarán en su lugar de origen», 24 d'octubre de 2003, p. 10.

— TV Local del Ripollès. Amb motiu de la presentació del llibre *Les pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria* a Ripoll, el dia 24 d'octubre de 2003 es féu una àmplia entrevista als autors i es retransmeté en directe l'acte.

— *El 9 Nou*. El dia 28 d'octubre de 2003, Ruth Espuny, periodista responsable de la secció de «Cultura», entrevistà M. Teresa Matas sobre l'obra *Les*

pintures romàniques de Sant Víctor de Dòrria.

— *El Punt*. Jordi Bordes, «La Generalitat posarà còpies a les esglésies d'obres que hi ha als museus», divendres 24 d'octubre de 2003.

— *Revista Blanquerna* (Universitat Ramon Llull). Xavi Sastre, «Intèrprets d'orelles. ARCAT, el romanticisme a l'oli dels jeroglífics de nosaltres mateixos», núm. 52 (2004), p. 29.

— *Avui*. Joan Agut, «Tresors amagats al descobert», dijous 1 d'abril de 2004, secció «Cultura», xvi.

Durant el curs acadèmic 2003-2004 han col·laborat en el programa ARCAT com a becaris Aida Mestres i Domènech i Josep M. Palau i Baduell.

Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens

El grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya Grup de Fonètica Experimental aplega investigadors de fonètica de diferents universitats catalanes i està integrat al Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans, que dirigeix Daniel Recasens. L'objectiu de la recerca dels membres del Grup és atènyer un coneixement més aprofundit dels mecanismes articuladoris i perceptuals que fan servir els parlants per a generar i descodificar seqüències de parla. Amb aques-

ta finalitat, el Grup disposa de la instrumentació i del programari adients per a analitzar el moviment de la llengua, els llavis, la mandíbula, el vel del paladar i les cordes vocals; per a estudiar els components de freqüència, la intensitat i la durada de l'ona acústica, i per a administrar tests de percepció per a l'avaluació d'estímuls de parla real o sintètica.

L'activitat de recerca del Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans començà l'any 1990, i s'ha desenvolupat de manera ininterrompuda d'aleshores ençà amb la participació de biòlegs, físics, psicòlegs i lingüistes. Du-

rant la dècada dels noranta, el Laboratori participà en dos projectes ESPRIT de la Comunitat Europea. Des de fa uns cinc anys s'hi porta a terme un estudi d'algunes característiques articulatòries i acústiques dels dialectes catalans. Aquesta recerca ens informa amb objectivitat sobre diferències de pronúncia entre dia-

lectes, contribueix a caracteritzar millor la tipologia universal de sons i permet formular hipòtesis sobre l'evolució fonètica de les llengües.

Vegeu-ne més informació en l'apartat «Programes de recerca» de la Secció Filològica, dins d'aquest mateix capítol.

Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

Funcions

Entre les principals funcions del CCNIEC destaquen les següents:

— Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups d'investigació per poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.

— Fomentar i difondre missatges d'educació nutricional correcta a la població.

— Assessorar les administracions públiques, els mitjans de comunicació, la indústria alimentària i la població en general en temes relacionats amb la nutrició.

— Contribuir a la lluita en con-

tra dels trastorns alimentaris i en contra de l'obesitat.

— Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes d'investigació bàsica, clínica i epidemiològica relacionats amb la nutrició.

— Desenvolupar iniciatives en el camp de la docència en aspectes relacionats amb la nutrició, en col·laboració amb les universitats.

— Assessorar les administracions públiques en diferents problemes relatius a la competència i l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Organització

Els grups que formen el CCNIEC són els següents:

— Grup de Nutrició i Bromatologia del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

— Grup de la Unitat de Trastorns de l'Alimentació de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona.

— Grup Nitrogen-Obesitat del

Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona.

— Grup de Recerca en Nutrició de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus de la Universitat Rovira i Virgili.

— Grup de Recerca en Nutrició Comunitària de la Universitat de Barcelona.

— Grup de Bioquímica i Biotecnologia Enològica del Departament de Bioquímica i Biotecnologia de la Universitat Rovira i Virgili.

— Grup de Nutrició i Envel·liment del Centre d'Investigacions en Bioquímica i Biologia Molecular (hospitals de la Vall d'Hebron) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— Grup de Recerca en Nutrició i Aparell Digestiu de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona.

— Grup de Nutrició Molecular de la Universitat de les Illes Balears.

— Grup d'Estudi de l'Estat Nutricional - Biodisponibilitat d'Elements Minerals de la Unitat de Nutrició i Bromatologia de la Universitat de València (Grup BIONUTEST).

— Grup de Fisiologia i Nutrició Experimental del Departament de Fisiologia - Divisió IV de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

— Grup d'Estudis Alimentaris del Departament d'Antropologia Cultural de la Universitat de Barcelona.

— Grup de Trastorns Alimentaris de l'Hospital Clínic de la Universitat de Barcelona.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2003-2004 s'han fet les activitats següents:

Renovació de la Xarxa Temàtica en Nutrició amb la concessió d'una ajuda en la convocatòria de l'any 2004 dels ajuts per a la creació, el desenvolupament i la consolidació de xarxes temàtiques dinamitzadores de recerca i desenvolupament i de transferència de tecnologia. La Xarxa Temàtica en Nutrició està formada pels grups del CCNIEC que radiquen a Catalunya i està integrada funcionalment en el si del CCNIEC.

El dia 12 de novembre de 2003 es va signar un conveni entre el CCNIEC i l'empresa Mercadona. El conveni, que té una durada prevista d'almenys tres anys, estableix un ajut econòmic de Mercadona per al CCNIEC amb la finalitat de finançar-ne les activitats i els projectes de recerca relacionats amb l'alimentació i la salut, i molt especialment per a completar el finançament dels projectes de recerca relacionats amb l'Enquesta de Salut de Catalunya 2000.

S'estan mantenint reunions amb representants de la indústria alimentària amb la intenció d'arribar a acords, aconseguir funcions d'assessorament i obtenir suport econòmic per a ajudar a finançar les activitats del CCNIEC.

D'acord amb el desplegament dels punts 6 i 7 del conveni signat entre la Direcció General de Salut Pública (DGSP) i el CCNIEC, la DGSP ha concedit una segona aportació econòmica per a realitzar una recerca científica relacionada amb l'Enquesta de Salut i l'Enquesta Alimentària de Catalunya 2000. En aquestes enquestes realitzades per la DGSP s'ha obtingut una informació exhaustiva i representativa de la població de tot Catalunya sobre el consum d'aliments i una sèrie molt completa de dades sobre el seu estat de salut. Al mateix temps, s'han obtingut mil dues-centes mostres de sèrum representatives (amb dades de determinacions analítiques molt completes), que proporcionen una gran oportunitat per a portar a terme estudis sobre relacions alimentació/salut, els resultats dels quals tindran un gran valor, ja que la informació d'una mostra tan gran no sol estar a l'abast dels grups de recerca.

A partir de les mil dues-centes mostres de sèrum esmentades obtingudes en l'Examen de Salut de Catalunya, quatre dels grups del CCNIEC han iniciat els estudis següents:

a) Situació de la població catalana quant a la regulació hormonal i metabòlica del metabolisme energètic: relació amb l'obesitat, la diabetis i altres malalties associades a la síndrome metabòlica.

Aquest estudi inclou:

— Els nivells d'insulina, IGF-1, leptina, oleilestrona i àcids grassos lliures com a marcadors —en conjunció amb les altres dades bioquímiques i antropomètriques— de l'estat metabòlic quant a repartiment energètic, tendència al sobrepès i diabetis, etc., de la població.

— La determinació, de manera prospectiva, de la incidència d'eventuals alteracions clíniques del control del metabolisme energètic global en relació amb les manifestacions de la síndrome metabòlica.

— L'establiment de correlacions entre el consum d'energia, tipus de nutrients (glúcids, lípids, proteïnes, microcomponents), tipus d'aliments, edat, sexe, nivell d'activitat amb les característiques d'ajustament metabòlic funcional, per a extreure indicadors de patogènia o establir estudis prospectius de l'eventual manifestació d'aquestes situacions en quadres patològics.

b) Oxidació, lípids i antioxidants: paràmetres d'interès nutricional.

S'estudia el nivell d'exposició, ingesta i disponibilitat de diversos compostos vinculats als processos oxidatius:

— Compostos fenòlics antioxidants.

— Perfil d'àcids grassos i alfatoferol i betacarotè.

— Eventualment, òxids de colesterol, àcids grassos transconjugats i dienconjugats.

c) Dieta, adipositat i inflamació.

S'estudia:

— Nivells de PCR, ferritina, IL-6 i receptors solubles de TNF en funció de la presència o absència de sobrepès o obesitat.

— Relació entre nivells d'aquests marcadors inflamatoris i índex de massa corporal i distribució del greix en l'organisme.

— Relació entre la ingesta de greixos o la relació greixos - hidrats de carboni i els marcadors d'inflamació.

d) Comparació de les dades antropomètriques de l'IMC (índex de massa corporal) autoreferides i obtingudes en un treball de camp.

Un dels grans objectius de tots aquests estudis respon al problema que representa l'augment de la prevalença d'obesitat a Catalunya i, per tant, a la necessitat d'incrementar els esforços sanitaris en la prevenció i el tractament de l'excés de greix corporal. Ateses les dificultats que aquesta lluita comporta, cal incrementar notablement les prioritats de recerca bàsica i aplicada en aquest camp.

Activitats

El 22 d'octubre de 2004 s'organitzà, juntament amb l'Associació Catalana de

Ciències de l'Alimentació i la Xarxa Temàtica en Nutrició, la jornada «Ingredients, additius i contaminants dels aliments: debat sobre casos recents i conseqüències». Hi intervingueren les persones següents:

— M. Carme Vidal, «Hidrocarburs aromàtics policíclics en l'oli de sassa i altres aliments».

— Josep A. Canicio, «Dioxines *versus* àcids omega-3 en el salmó».

— Javier Polo, «Els pinsos, abans i després de les "vaques boges"».

— Robert Xalabarder, «Vells i nous additius: una altra vegada els bromats».

Diferents membres del CCNIEC han col·laborat en tasques de divulgació en temes de nutrició i salut pública en diversos mitjans de comunicació.

Publicacions

GARCIA-LORDA, P.; FOZ, M.; SALAS-SALVADO, J. «Estado nutricional de la población anciana de Cataluña». *Med. Clin.* [Barcelona], núm. 118 (2002), p. 705-715.

— *Estat nutricional de la població de gent gran a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques: Centre Català de la Nutrició, 2002. 40 p.

Càtedra UNESCO de Llengües i Educació

Director: Joan A. Argenter i Giralt

Creació de la Càtedra

El 25 de febrer de 2002 la UNESCO i l'IEC signaren el conveni de creació de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. Se'n féu càrrec provisionalment el senyor Joan Martí i Castell. En data 31 d'octubre, l'IEC féu la proposta de candidatura de titular a la UNESCO, i aquesta en manifestà l'acceptació formal el 25 de novembre. De llavors ençà, el senyor Joan A. Argenter exerceix com a titular de la Càtedra UNESCO. Durant tot el període de referència, l'IEC ha ofert suport administratiu, organitzatiu i logístic a les activitats realitzades, i diversos membres de l'IEC i altres professionals externs hi han col·laborat.

Objectius

En l'àmbit lingüístic, la Càtedra s'orienta a l'estudi i la promoció de la diversitat lingüística, mitjançant activitats de recerca, creació artística, arxiu i documentació, assessorament i difusió, sobre aquesta diversitat lingüística i les pràctiques adients per al seu manteniment i desenvolupament. En són objectius específics els processos de codificació i estandardització lingüístiques, el desenvolupament de recursos lingüístics, la normalització terminològica, la creació de bases de dades lexicogràfiques i textuales, la forma-

ció d'especialistes en activitats de planificació i recerca sociolingüístiques, la difusió de la investigació, la redacció d'informes i dictàmens, i l'elaboració i avaluació de materials. La Càtedra ha de contribuir a la transferència de coneixement envers altres institucions i comunitats immersides en el procés de recuperació d'una llengua.

En l'àmbit educatiu, l'objectiu de la Càtedra és la promoció i difusió dels valors de la diversitat lingüística i l'educació plurilingüe, mitjançant l'assessorament professional, l'organització d'activitats (cursos, seminaris, conferències, trobades) i l'elaboració i avaluació de materials per a l'escola o per a la formació de formadors i gestors culturals.

La gestió adequada de la diversitat lingüística al món actual incidirà, sens dubte, en el desplegament d'una cultura de la pau.

Activitats d'assessorament i consultoria

Comitè Consultiu Internacional, Center for Multiple Languages and Literacies, Universitat de Colúmbia, Nova York.

Comissió internacional assessora del projecte de doctorat en lingüística indoamericana, CIESAS - Mèxic, DF.

Activitats de formació

Cicle «La diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió» (octubre 2003 - febrer 2004). Objectiu: sensibilitzar el públic a l'entorn dels problemes de la pre-

servació de la diversitat lingüística. Conferenciants: Carme Junyent (UB), Joan A. Argenter (UAB, IEC, Càtedra UNESCO de Llengües i Educació), Xavier Albó (CIPCA, Bolívia), Joan Pujolar (UOC), Isidor Marí (UOC), Albert Branchadell (UAB) i Adela Ros (IEM).

Cicle «The management of European linguistic diversity / L'administració de la diversitat lingüística d'Europa» (octubre - desembre 2003). Objectius: sensibilitzar el públic a l'entorn del problema de l'administració del multilingüisme d'Europa en el context postnacional i a les portes de l'ampliació de la UE. Conferenciants: Sue Wright (Escola de Llengües i Estudis Europeus, Universitat Aston, Regne Unit), Peter H. Nelde (Centre per a la Recerca sobre el Multilingüisme, Brusselles) i Niamh Nic Shuibhne (Universitat d'Edimburg, Regne Unit).

Curs de postgrau Educació multilingüe (2003-2004), organitzat per l'ICE de la UB amb la col·laboració de la Càtedra UNESCO.

Col·laboració amb la xarxa d'escoles associades de la UNESCO: seminaris pedagògics.

Beques atorgades (2003-2004): set beques lliurades a estudiants europeus i sud-americans de l'esmentat curs de postgrau.

Beques assignades (2004): deu beques assignades a participants en la vuitena conferència de la FEL: «On the

margins of nations: endangered languages and linguistic rights». Se n'han beneficiat persones provinents de Bulgària, el Canadà, Etiòpia, la Federació Russa, Guatemala, l'Índia, Malawi, Mèxic, Polònia i Ucraïna.

Elaboració d'informes

S'ha elaborat un informe prospectiu sobre activitats de formació de gestors per a processos de recuperació lingüística en comunitats indígenes (en col·laboració amb l'ICE de la UB).

Organització de congressos, seminaris i col·loquis

— Taller «Case studies in language revitalization and standardization», dins el X Congrés Linguapax, organitzat per l'Institut Linguapax en el context del Fòrum Universal de les Cultures. La Càtedra s'ha encarregat de la coordinació i moderació del taller i també n'ha relatat i redactat les conclusions. Barcelona, 23-25 de maig de 2004. Participants: Anvita Abbi, Universitat Jawaharlal Nehru, Nova Delhi; Esteban Emilio Mosonyi, Universitat Catòlica Andrés Bello, Caracas; Jorge Pocaterra, Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, Veneçuela (aquests dos darrers, invitats per Linguapax); Eda Derhemi, Universitat d'Illinois a Urbana-Champaign; José Antonio Flores Farfán, CIESAS, Mèxic, DF; Peter Wittenburg, Institut Max Planck de Psicolingüística; Ulrike Mosel, Universitat de Kiel; Martha

C. Muntzel, Institut Nacional d'Antropologia i Història, Mèxic; F. Xavier Fargas i Valero, TERMCAT, Barcelona; Gerd Ambrosch i Dieter W. Halwachs, Universitat de Graz; Yaron Matras i Barbara Schrammel, Universitat de Manchester; Michael Prosser, Universitat de València; Mohand Tilmatine, Universitat de Cadis.

— Organització de la vuitena conferència de la FEL: «On the margins of nations: endangered languages and linguistic rights», Barcelona, prevista per al setembre-octubre de 2004 (en col·laboració amb la Foundation for Endangered Languages, Bath, Regne Unit). Presidència del Congrés. Comitè del programa. Comitè organitzador. La crida a la participació va ser definida per l'enunciat general del tema. Tanmateix, hom ha suggerit en especial aquests tres temes:

1) La política lingüística de l'activisme de base a les institucions polítiques. De quina manera han estat reconeguts i, si és el cas, aplicats? Quines actuacions poden dur a terme les comunitats amb l'objectiu de fer-los respectar?

2) La interrelació entre els nivells mundial i local. En quina mesura les polítiques estatals són coherents amb les declaracions universals i els tractats internacionals? Com es redefeixen les identitats en els discursos postnacionalistes?

3) Les llengües amenaçades i els drets lingüístics a través de les fronteres. La desigualtat de drets en comuni-

tats lingüístiques dividides per fronteres. Quins drets i quins deures afecten les comunitats de la diàspora, les comunitats nòmades i els immigrants?

Procés d'edició del llibre d'actes a cura de Joan A. Argenter i R. McKenna Brown (juny-agost) per a distribuir-lo als congressistes.

Activitats de relació local i internacional

La Càtedra ha participat i col·laborat en diversos congressos, seminaris i col·loquis.

— XXVIII Deutscher Romanistentag, Kiel, 28 de setembre - 3 d'octubre de 2003: conferència plenària (Joan A. Argenter) i comunicació en sessió monogràfica (Carles Riera).

— Col·loqui «Experiencias en la enseñanza de la lingüística indoamericana», Mèxic, DF, 28-29 de gener de 2004: ponència invitada.

— Taller «Training and capacity building for endangered languages communities», SOAS, Londres, 6-7 de febrer de 2004: participació.

— IV Jornadas de Estudios de Lingüística, Universitat d'Alacant, 15-17 març de 2004: conferència invitada.

— Congrés Linguapax X: «Diàleg sobre diversitat lingüística, sostenibilitat i pau», Barcelona, 20-23 de maig de 2004. Taller 2: «Estudis de casos de revitalització i estandardització lingüística»: coordinació, relació i redacció de les conclusions.

Publicacions

- ARGENTER, Joan A. «Conservación y men-
gua de la diversidad lingüística: pro-
cesos locales, efecto global». A: VI-
YALLANDRE, Milka [ed.]. *Actas del
V Congreso de Lingüística General*.
Vol. I. Madrid: Arco-Libros, 2004,
p. 15-40.
- «De la destrucció de la diversitat lin-
güística i d'algunes raons per a evi-
tar-la». A: BASTARDAS, Albert [ed.].
*Diversitats: Llengües, espècies i eco-
logies*. Barcelona: Empúries, 2004,
p. 157-167.
- «Estudis de casos de revitalització i
estandardització lingüística. Conclu-
sions». A: *Congrés Linguapax X:
«Diàleg sobre diversitat lingüística,
sostenibilitat i pau»* [en línia]. Barce-
lona, 2004. <[http://www.lingua-
pax.org/congres04/indexcat.html](http://www.lingua-
pax.org/congres04/indexcat.html)>
- «La lengua catalana». A: RIDRUEJO,
Emilio [coord.]. *Las otras lenguas de
España*. Valladolid: Universidad de
Valladolid, 2004, p. 11-18.

UNRUH, Ernesto; KALISCH, Hannes; RO-
MERO, Manolo. *Enenlhet Apaiwoma:
Nentengiai'a nengiangreikmoho ne-
liatekama enenlhet apaiwoma / Guía
para el aprendizaje del idioma mater-
no toba*. Ya'alve-Saanga: Nengvaa-
nemquescama Nempayvaam Enlhet,
2003. 348 p. (Biblioteca Paraguaya
de Antropología; 43)

Personal col·laborador

Col·laborador tècnic: Joan Moles

Un col·laborador administratiu (temps
parcial).

Trenta-tres col·laboradors —professors,
conferenciants, investigadors— en acti-
vitats concretes: dotze de nacionals i
vint-i-un d'estrangers.

Entitats col·laboradores

Institut d'Estudis Catalans

DURSI, Generalitat de Catalunya

ICE, Universitat de Barcelona

DRV (Deutscher Romanistenverband)

Fundació Jaume Bofill

Centres vinculats

Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT)

Directora: Rosa Colomer i Artigas

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) amb la presència al Consell de Direcció i al Consell Supervisor.

Consell de Direcció

Vicepresident: Josep Laporte i Salas

Vocal: Joan Martí i Castell

Consell Supervisor

President: Joan Veny i Clar

Vocals: Maria Bozzo i Duran
Jaume Vernet i Llobet

Creat el 1985 per l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura de la Generalitat, el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) és actualment un consorci entre aquestes dues entitats i el Consorci per a la Normalització Lingüística, que actualment es regeix pel Decret 217/1997, de 30 de juliol.

El TERMCAT té per finalitat la promoció, l'elaboració i la difusió de recursos terminològics, la normalització dels neologismes catalans i la prestació de serveis d'assessorament per a facilitar l'ús de la llengua en els àmbits científics, tècnics i socioeconòmics.

Per a informació detallada sobre l'activitat del TERMCAT, consulteu l'adreça <http://www.termcat.net>.

Centre de Recerca Matemàtica (CRM)

Director: Manuel Castellet i Solanas

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb la presència al Consell de Direcció.

Consell de Direcció

Vicepresident: Josep Laporte i Salas

Vocals: Salvador Alegret
i Sanromà
Joan Girbau i Badó
Josep Enric Llebot
Rabagliati

L'Institut d'Estudis Catalans creà l'any 1984 el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb l'objectiu principal de posar a la disposició dels matemàtics catalans un centre d'investigació que estimulés la millora de la recerca matemàtica a Catalunya, tant en l'aspecte qualitatiu com en el quantitatiu. El 2002, el CRM ha esdevingut un consorci amb personalitat jurídica pròpia, integrat per l'Institut d'Estudis Catalans i la Generalitat de Catalunya, la qual hi participa per mitjà del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.

Per assolir aquest objectiu, el CRM invita destacats científics d'arreu a fer estades de recerca, facilita el contacte amb aquests i amb institucions científiques als nostres joves investigadors, duu a terme programes de recerca, or-

ganitza congressos, seminaris i altres reunions científiques i difon els resultats de la recerca.

Per a informació detallada sobre l'activitat del CRM consulteu l'adreça <http://www.crm.es>.

Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC)

Vegeu-ne més informació en l'apartat «Programes de recerca» de la Secció de Ciències i Tecnologia, dins d'aquest mateix capítol.

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) amb la presència al Consell de Direcció i al Patronat.

Consell de Direcció

Director: Ferran Rodà
Vocal: Xavier Bellés i Ros

Patronat

Josep Laporte i Salas
Joandomènec Ros i Aragonès

El Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) és un centre de recerca bàsica i aplicada en ecologia terrestre, especialment forestal.

La figura institucional del CREAF

és la de consorci, creat pel Decret 300/1987, de 4 d'agost, i és constituït per la Generalitat de Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans.

Els seus objectius són:

- realitzar recerca bàsica i aplicada sobre els sistemes ecològics terrestres,
- desenvolupar eines conceptuals i metodològiques per a millorar la gestió del medi,
- difondre aquests coneixements mitjançant activitats de formació, assessorament i difusió.

El Patronat és el màxim òrgan de govern del CREAF. Un consell de direcció, nomenat pel Patronat, el regeix. El CREAF és un institut universitari adscrit

a la Universitat Autònoma de Barcelona i centre associat a l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA).

Òrgans de govern:

— Patronat: format pel president (conseller de Medi Ambient) i els vocals (rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, rector de la Universitat de Barcelona, president de l'Institut d'Estudis Catalans, representants del Departament de Medi Ambient, del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries, del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, del Departament d'Universitats, Recerca

i Societat de la Informació, de la Universitat Autònoma de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans), el membre honorari Jaume Terradas i el secretari (director del CREAF).

— Consell de Direcció: format pel president (director del CREAF) i els vocals (Departament de Medi Ambient; Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació; Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries; Universitat Autònoma de Barcelona; Universitat de Barcelona; Institut d'Estudis Catalans).

Per a informació detallada sobre l'activitat del CREAF consulteu l'adreça <http://www.creaf.uab.es>.

Oficines

Oficina de Gramàtica

Oficina d'Onomàstica

Oficines Lexicogràfiques

Oficina de Gramàtica

Director: Manuel Pérez Saldanya

Projectes

Durant aquest curs, l'Oficina de Gramàtica (OG) ha prosseguit, juntament amb la Comissió de Gramàtica, les tasques relatives a l'elaboració de la *Gramàtica de la llengua catalana*. Aquestes tasques es concreten en els aspectes següents:

1. L'elaboració de la part de sintaxi. L'OG ha assistit el redactor d'aquesta part, Joan Solà, amb la preparació de material per a l'elaboració de diversos capítols de sintaxi. La comesa de l'oficina ha consistit bàsicament en les tasques següents:

a) La gestió de la documentació que han generat els debats que ha dut a terme la Comissió de Gramàtica, sobre els temes següents: I) els pronoms personals (sessions dels dies 12 de desembre de 2003, 16 de gener i 16 d'abril de 2004), II) els nivells d'adequació o correcció lingüística aplicats a la *Gramàtica* (sessió de l'11 de juny de 2004), III) l'ús de les preposicions *per* i *per a* (sessió del 2 de juliol de 2004), i IV) l'ús dels verbs *ser*, *estar* i *haver-hi* (sessió del 13 de juliol de 2004).

b) L'elaboració, a instàncies de Joan Solà o de la Comissió de Gramàtica, de recerques i estudis sobre els aspectes següents: I) la construcció (*en van* + quantificador (16 de setembre de 2003), II) els verbs pronominals de percepció (13 d'octubre i 11 de desembre de 2003), III) les expressions *vet aquí* i *heus aquí* (28 d'octubre de 2003), IV) el mot *inclús* (29 de gener de 2004), V) la forma pronominal *nós* (5 de maig de 2004), VI) les denominacions *prefixoide* i *sufixoide* (11 de maig de 2004), VII) l'ús adverbial del mot *infinít* (17 de maig de 2004), i VIII) l'ús adverbial del mot *franc* (17 de maig de 2004).

c) La preparació de materials de consulta diversos: «Vocabulari de (futurs) barbarismes», recopilat per Joan Solà (25 de setembre de 2003); «Repertori de règims nominals, adjektivals i adverbials», recopilat per Joan Costa (12 de desembre de 2003). La preparació i el seguiment d'una enquesta als serveis d'assessorament lingüístic sobre l'aplicació de criteris lingüístics per a un ús no sexista de la llengua (d'octubre a desembre de 2003).

d) La gestió i l'arxiu dels esborranys redactats per Joan Solà i les ob-

servacions dels membres de la Comissió de Gramàtica a aquests esborranys, corresponents als temes de sintaxi següents: I) «Tema 4. La preposició i l'adverbi (1a redacció)» (21 d'abril i 27 de maig de 2004), II) «Tema 5. Les oracions predicatives (3a redacció)» (24 de desembre de 2003), III) «Tema 6. La predicació no verbal (2a redacció)» (5 de gener de 2004), IV) «Tema 7. Els pronoms (3a redacció)» (30 d'abril de 2004), i V) «Tema 11. Les subordinades relatives (1a redacció)» (25 d'agost de 2004). Especialment, l'OG s'ha ocupat de classificar i tractar les observacions presentades pels membres de la Comissió de Gramàtica a la segona redacció del tema dedicat als pronoms.

2. El seguiment de les parts de la *Gramàtica* difoses en format electrònic. Per acord de la Comissió de Gramàtica del dia 16 d'abril del 2004, el material de la *Gramàtica* que inicialment era de consulta restringida als subscriptors del Fòrum d'Estandardització ha passat a ser de consulta general al web de l'Ins-

titut. En aquest temps, l'OG s'ha ocupat de recollir les esmenes proposades a aquests esborranys (esmenes als quadres I.14, II.2, II.30, II.32 i II.42) i ha atès les consultes que han suscitat (denominació dels sons consonàntics, criteris de prelació de les formes dels possessius i determinació de la filiació de les variants dialectals).

Al marge d'aquestes qüestions, l'Oficina de Gramàtica també s'ha ocupat puntualment d'atendre consultes diverses sobre qüestions gramaticals formulades per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístic i el Servei de Consultes del TERMCAT.

Activitats

Manuel Pérez Saldanya, Gemma Rigau i Joan Solà, «*Gramàtica de la llengua catalana*», descripció general de l'obra i informació de l'estat de les tasques al Ple de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans el dia 11 de juny de 2004.

Xavier Rofes Moliner actua com a tècnic a l'Oficina de Gramàtica.

Oficina d'Onomàstica

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Atenció de consultes

L'activitat principal de l'Oficina d'Onomàstica (OdO) des del moment de la seva creació ha estat l'atenció i la resposta a les consultes onomàstiques, tant de

toponímia com d'antroponímia, adreçades a l'Institut d'Estudis Catalans, una activitat que continua augmentat de manera progressiva any rere any. Durant aquest curs, s'han rebut al voltant de quatre-cents setanta consultes (que van des d'un nom propi concret fins a llistes de desenes de topònims), que provenen

dels centres de normalització lingüística del Consorci per a la Normalització Lingüística, de diversos departaments de la Generalitat de Catalunya (Política Territorial i Obres Públiques, Justícia, Medi Ambient, Cultura, etc.), dels serveis de català dels ajuntaments i les universitats (com la de les Illes Balears i la de València), de diverses entitats públiques i privades (com associacions, editorials, i també molt sovint dels mitjans de comunicació [premsa i ràdio]) i de particulars.

Durant l'any 2003 finalment s'ha creat una base de dades de les consultes rebudes a l'OdO, en què s'ha començat a introduir la informació dels primers anys.

Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya

Una vegada acabat el procés de realització del *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* amb la publicació d'aquesta obra en suport de paper, el 29 d'octubre de 2003 se'n va fer la presentació oficial i institucional a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest nomenclàtor, que és un encàrrec del Parlament de Catalunya, Resolució 563/V del 7 de maig de 1998, al Govern de la Generalitat de Catalunya, i que conté gairebé quaranta mil topònims, ha estat la feina central de l'OdO des de l'any 1998 (al llarg de les diverses fases de revisió i correcció, aquesta oficina hi ha proposat gairebé onze mil esmenes).

Durant aquest curs, també ha

aparegut la versió en DVD del *Nomenclàtor oficial* i s'ha continuat treballant en la preparació de versions més avançades, de caràcter interactiu.

Normalització de l'antroponímia catalana

L'expedició de certificats —i, en uns casos específics, de notes informatives— per a la normalització de la grafia dels noms i, sobretot, dels cognoms, que es va incrementar a partir de la promulgació de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística —concretament de l'article 19 «*L'antroponímia*», del capítol II *L'onomàstica*— i del Decret 208/1998, de 30 de juliol, en el qual es regula el procés de correcció lingüística dels noms i cognoms, ha continuat, i durant aquest curs se n'han expedit més de cent quaranta (cent vint-i-quatre certificats i divuit notes informatives).

En aquest cas, tota la informació sobre certificats i notes informatives es troba sistematitzada i actualitzada en la base de dades sobre regularització de noms i cognoms.

Altres activitats

Comissió de Toponímia de Catalunya

Una vegada acabat el *Nomenclàtor oficial*, la Comissió de Toponímia de Catalunya, de què són membres Josep Moran i Joan Anton Rabella, durant aquest període ha iniciat la planificació de diversos projectes: 1) L'ampliació del *Nomenclà-*

tor oficial (amb la compleció de l'escala 1:50.000); 2) La preparació d'uns criteris toponímics de caràcter municipal, i 3) La preparació de l'exposició «Mots amb arrels», que tindrà la finalitat de divulgar la toponímia catalana i que s'inaugurarà el febrer de l'any 2005.

Assessorament als reculls toponímics i ajuts a la recerca

Durant aquest any, s'han continuat organitzant reunions amb la intenció d'estimular i d'assessorar la realització de reculls toponímics, i, també, amb la voluntat de provar de facilitar-ne la publicació, tasca que es va concretant en les obres que es van publicant dins de la col·lecció «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica». Durant el curs 2003-2004, l'OdO ha publicat dins d'aquesta col·lecció dues obres, l'*Onomàstica de Colldejou* de Miquel S. Jassans (desembre de 2003; número VII de la col·lecció) i l'*Onomàstica del terme municipal dels Garidells* de Dolors Cabré i Josep Veciana (desembre de 2003; número VIII de la col·lecció), i n'ha continuat la preparació de dues més, el *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades* de Ramon Pere i Anglès i la *Història dels noms de lloc i de persona de Reiners* de Montserrat Cailà i Jean-Paul Escudero.

Altres projectes

Durant aquest curs, i mercès a la comissió de serveis de Montserrat Alegre, s'han

pogut iniciar dos projectes diferents: d'una banda, i amb la col·laboració de Joan Peytaví i Deixona, s'ha preparat un nomenclàtor de la Catalunya del Nord —que inclou, a més des les formes catalanes dels topònims nord-catalans, la transcripció fonètica dels més significatius—, que es preveu que estigui acabat durant el primer semestre de l'any 2005, i, de l'altra, s'ha començat a treballar en una base de dades sobre els topònims catalans en les fonts clàssiques (en què ja comptem amb més de 2.800 fitxes).

Col·loquis i conferències

El 15 de gener de 2004, Josep Moran i Joan Anton Rabella van presentar el *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* a la Universitat Autònoma de Barcelona, a Bellaterra. Així mateix, Joan Anton Rabella va participar a la XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia, celebrada el 20 de març de 2004 a Santa Margalida (Mallorca) i organitzada per la Universitat de les Illes Balears, en què també va presentar el *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*. Posteriorment, el 12 de maig de 2004, Joan Anton Rabella va realitzar la conferència *Onomàstica: una visió general* a la Universitat Pompeu Fabra.

Joan Anton Rabella i Ribas actua com a tècnic a l'Oficina d'Onomàstica i Montserrat Alegre i Urgell com a col·laboradora en comissió de serveis.

Oficines Lexicogràfiques

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Les tasques de les Oficines Lexicogràfiques (OL) s'estructuren a l'entorn de quatre eixos: en primer lloc, hi ha la recollida, l'anàlisi i la preparació de materials relacionats amb el lèxic, en segon lloc, l'elaboració d'estudis i informes sobre els materials aplegats, després, l'adequació i regularització lexicogràfica dels materials i, finalment, l'atenció a consultes sobre normativa lèxica del català i el forniment de materials lexicogràfics a institucions diverses. Durant el curs 2003-2004, aquestes tasques han estat dirigides bàsicament a la preparació de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut (DIEC).

A més, les OL, juntament amb el Servei d'Informàtica de l'IEC, s'ocupen del manteniment, l'actualització i la millora de la base de dades lexicogràfiques BDOL, la qual serveix de suport a les tasques anteriors.

Recollida i anàlisi de materials

Durant el curs 2003-2004, la recollida de materials ha estat centrada en l'ampliació de la nomenclatura del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut per a la segona edició. Tot i que la preparació d'aquesta edició ja està molt avançada, cal destacar en aquest punt la llista d'andorranismes que el ministre d'Educació, Cultura, Joventut i Esports del Go-

vern d'Andorra va trametre al president de l'IEC, amb la petició que s'incloguessin en el DIEC.

En el període de temps que comprèn la memòria present, s'ha continuat l'anàlisi de materials aplegats durant el present curs i en cursos anteriors. Així, s'han analitzat mots de lèxic comú, els quals han estat classificats per tipologies (proposta d'altres i baixes d'entrades i de subentrades, proposta de modificació de definicions, etc.) i documentats en la tradició lexicogràfica i textual. Pel que fa al lèxic d'especialitat, durant el curs 2003-2004, s'ha comunicat el resultat de la selecció que es va dur a terme en els cursos anteriors als especialistes responsables de la revisió.

Elaboració d'estudis i informes

Una de les tasques més importants que han dut a terme les OL en el període que reportem és l'elaboració d'estudis sobre temes relacionats amb la normativa lèxica, els quals han servit de base per als informes que la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica han emprat en les seves decisions. Els estudis i els informes esmentats responen principalment a les necessitats de la segona edició del DIEC, però també se n'han fet arran de consultes i de peticions de persones i institucions diverses.

Les OL han fet estudis lexicogràfics i textuals sobre propostes d'alta o de baixa de lemes i sobre la grafia dels mots

que s'han d'incloure al DIEC. Els estudis s'han concretat en uns informes que han servit perquè la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica seleccionessin tant la nomenclatura com la seva representació en la segona edició del diccionari.

Adequació i regularització

En el procés d'elaboració de la segona edició del DIEC, durant aquest curs, s'ha seguit fent la revisió de les informacions diverses que contenen els articles (categoria gramatical, llengua d'origen, definicions, etc.) per a adequar-les als criteris lexicogràfics i regularitzar-ne la representació en el diccionari.

Les tasques d'adequació i regularització dels articles i de les accepcions de lèxic comú són una de les actuacions més rellevants de les OL. Així, s'han regularitzat i adequat als criteris lexicogràfics conjunts de mots amb característiques comunes, com la categoria gramatical i la definició de les onomatopeies, la informació sobre la llengua d'origen de les locucions llatines o la definició dels afixos.

En el cas de la terminologia, les OL han treballat sobre les propostes dels especialistes que han fet la revisió de les definicions dels termes propis de l'àrea que tenen encomanada. Així, s'han adequat i regularitzat els articles corresponents a les disset àrees temàtiques que han permès de completar la revisió de les definicions de terminologia.

Consultes

Durant el curs 2003-2004, les OL han donat resposta a consultes trameses per diferents instàncies de l'IEC. Les consultes han vingut principalment de la Secretaria General, de la Presidència de la Secció Filològica, de l'Oficina de Gramàtica i de l'Oficina d'Onomàstica de la Secció Filològica i del Servei de Consultes de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics. Amb aquesta oficina s'ha establert un sistema regular de resposta a les consultes externes gestionades a través del servei de consultes.

També s'ha donat resposta a consultes fetes per institucions externes. Destaquen en aquest apartat el TERMCAT, Centre de Terminologia, el Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, la Direcció General de Política Lingüística i Enciclopèdia Catalana.

Base de dades lexicogràfiques BDOL

Atès que BDOL és una eina fonamental per als treballs lexicogràfics que es desenvolupen a les OL, el manteniment i l'actualització de la base de dades és una tasca prioritària. Per aquest motiu, s'han introduït a BDOL, de manera provisional, les propostes dels especialistes i, de manera definitiva, les resolucions de les oficines, de la Comissió de Lexicografia i de la Secció Filològica. Això vol dir que, des de primer de setembre de 2003 fins a final d'agost de 2004, s'han donat d'alta fitxes, s'han introduït informacions no-

ves a les fitxes existents o se n'ha modificat el contingut, tant pel que fa a les informacions pròpies del diccionari com als codis específics que donen raó de les diverses intervencions que s'hi han fet.

A partir de les indicacions de les OL, el Servei d'Informàtica de l'IEC ha dut a terme un seguit de programes que permeten extreure dades estadístiques, per exemple, la distribució d'accepcions que han estat modificades per àrees temàtiques, o que serveixen per a obtenir llistats especials per a fer determinades revisions, com és el cas del llistat de noms científics d'espècies animals i vegetals, o que serveixen per a perfeccionar i facilitar la feina; en aquest sentit són importants els que completen el programa sobre les remissions que permeten lligar informàticament els sinònims.

Dades quantitatives

Les tasques reportades en els apartats anteriors es poden quantificar amb les dades següents:

S'han analitzat 1.170 mots (220 de lèxic comú i 950 de lèxic d'especialitat).

S'han elaborat 990 informes sobre mots (30 de lèxic comú i 960 de lèxic d'especialitat).

S'han obert 370 fitxes noves a BDOL.

S'ha fet algun tipus d'intervenció en 8.000 fitxes de BDOL.

Altres activitats

a) Assistència i participació a les reunions que el Consell Supervisor del TERMCAT fa periòdicament per a resoldre casos conflictius de terminologia.

b) Assistència a la IV Jornada de Lexicografia, celebrada a la Universitat Pompeu Fabra el dia 4 de juny de 2004.

Núria Aramon Stein, Maria Bozzo i Duran, Olga Fullana i Noell, Pere Montalat i Buscató i Carolina Santamaria i Jordà actuen com a tècnics a les Oficines Lexicogràfiques.

Secretaria Científica

Secretari científic: Francesc González
i Sastre

Durant el curs 2003-2004, la Secretaria Científica ha intervingut en la preparació i realització de les activitats següents:

Jornades

— *Història intel·lectual i filosofia* (6 d'octubre de 2003)

Organitzada per la Societat Catalana de Filosofia, la Xarxa Temàtica Història de la Filosofia Catalana i el Grup de Recerca i d'Estudis Sociojurídics de la UAB (GRES), i amb la col·laboració de la Fundació Caixa Sabadell, la Secretaria Científica ha gestionat la celebració d'aquesta jornada científica, amb l'objectiu de fer, amb tota la gamma de matisos del terme, història intel·lectual i del pensament.

— *Història de la historiografia catalana* (23, 24 i 25 d'octubre de 2003)

Aquestes jornades científiques han estat promogudes per la Secció Històrico-Arqueològica. El gruix de les jornades ha consistit en tretze ponències, que han culminat amb una visita comentada a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Un cop acabades les conferències s'ha iniciat el procés de recollida, edició i correcció dels textos, per a fer-ne la publicació dins la col·lecció «Jornades Cientí-

fiques» de l'Institut d'Estudis Catalans (número 18 de la col·lecció).

— *El foc i el medi*

Durant els mesos de febrer i març de 2004 s'ha dut a terme aquest cicle de conferències, coordinat per la Secretaria Científica i amb la participació de les societats filials de l'Institut. En l'edició d'enguany hi han participat catorze societats filials, amb disset conferències. Els textos d'aquestes conferències han estat recollits i ja se n'ha començat el procés de publicació.

Aquest cicle forma part d'una sèrie plurianual al voltant de les interrelacions dels quatre elements essencials de la matèria (segons la concepció filosòfica a l'antiga Grècia) amb el medi: *L'aigua i el medi* (2001), *La terra i el medi* (2002), *El foc i el medi* (2004) i *L'aire i el medi*, previst per al 2005.

Conferències

La divulgació dels coneixements científics i la promoció de l'activitat de les seccions i les societats filials de l'Institut també es du a terme amb conferències, que poden tenir el format d'una sola exposició, o bé poden integrar-se en un cicle al voltant d'una temàtica específica. Les conferències en què ha participat la Secretaria Científica durant el curs 2003-2004 són:

— *Celebrating DNA: 50 years of Almost Unimaginable Progress*

Conferència plenària pronunciada per Bruce Alberts, president de l'Acadèmia de Ciències dels Estats Units d'Amèrica, amb motiu de la commemoració del cinquantè aniversari del descobriment de l'estructura del DNA (3 de setembre de 2003). Aquesta conferència s'ha organitzat conjuntament amb la Secció de Ciències Biològiques i la Societat Catalana de Biologia.

— *The central role of DNA in understanding disease: A 21st century example*

Conferència plenària pronunciada per Alexander Rich, professor del Departament de Biologia del MIT (Massachusetts Institute of Technology), també amb motiu de la commemoració del cinquantè aniversari del descobriment de l'estructura del DNA (10 de novembre de 2003). Aquesta conferència s'ha organitzat conjuntament amb les seccions de ciències de l'Institut i la Societat Catalana de Biologia.

— *Perspectives del segle XXI: recerca i país*

Entre els mesos d'octubre de 2003 i maig de 2004, la Presidència de l'IEC ha organitzat un cicle de sis conferències i un debat final per tractar el tema de la recerca des de la perspectiva de la importància que té aquesta activitat per al desenvolupament de la societat i la consolidació dels països. El cicle, coordinat per la Secretaria Científica, ha comptat amb personalitats del món de la recerca

com Joan Majó, Salvador Barberà, Rolf Tarrach, Enric Banda, Ramon Pascual i Manuel Castells. A partir del debat final, celebrat el 17 de maig, i en el qual han participat les cinc seccions de l'Institut a través del representant que van designar per a aquest tema, s'ha elaborat una declaració sobre la recerca, que ha obtingut un ampli consens. Un cop clausurat el cicle, s'ha iniciat el procés de recollida, edició i correcció dels textos de les conferències, per tal de fer-ne una publicació. En paral·lel, s'ha dut a terme un treball important de difusió d'aquest tema i de la declaració institucional sobre la recerca en els diversos mitjans de comunicació.

— *Els premis Nobel de l'any 2003*

Les conferències sobre els premis Nobel del 2003 han tingut lloc de l'1 al 5 de desembre de 2003 i han comptat amb el cartell següent:

- Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a John Maxwell Coetzee: «L'art científic de J. M. Coetzee (1940), premi Nobel de Literatura 2003», a càrrec de Brian Worsfold, de la Universitat de Lleida. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

- Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Robert F. Engle i Clive W. J. Granger: «La importància de les contribucions d'Engle i Granger, premis Nobel d'Economia d'enguany», a càrrec de Màxim Borrell,

d'ESADE. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia.

- Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Peter Agre i Roderick MacKinnon: «Els canals de comunicació de la vida», a càrrec d'Antonio Ferrer-Montiel, de la Universitat Miguel Hernández d'Elx. Coordinada per la Societat Catalana de Química.

- Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Aleksei A. Abrikosov, Vitali L. Ginzburg i Anthony J. Leggett: «Superconductivitat i superfluidesa. Un premi per la comprensió d'efectes quàntics ben visibles», a càrrec de Josep Fontcuberta, de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona del CSIC. Coordinada per la Societat Catalana de Física.

- Conferència sobre el Premi Nobel de Medicina concedit a Paul C. Lauterbur i Peter Mansfield: «El Nobel de Medicina 2003 o el reconeixement de l'aportació de la ressonància magnètica al diagnòstic mèdic», a càrrec de Jaume Gili, de l'Institut de Diagnòstic per la Imatge de l'Hospital Vall d'Hebron. Coordinada per la Societat Catalana de Biologia.

— *Conferències a Alacant*

L'Institut d'Estudis Catalans, a través de la Secretaria Científica, ha col·laborat amb la Universitat d'Alacant en l'organització de les VIII Jornades de la Curie, que, amb el títol «Intercanvi d'experiències de física i de química», han tingut lloc al Campus de Sant Vicent del

Raspeig, de la Universitat d'Alacant, els dies 6, 7 i 8 de maig de 2004.

Projectes

— *La ciència en la història dels Països Catalans*

Durant el curs 2003-2004 s'ha donat l'impuls definitiu a la publicació del primer volum d'aquest projecte, dirigit per Ramon Parés i Joan Vernet i amb el suport de les seccions de ciències de l'Institut. S'ha estat en contacte amb els editors de València per a fer seguiment del procés d'impressió i s'hi han enviat els textos originals i definitius del segon volum, perquè pugui sortir imprès a continuació del primer.

A través dels contactes institucionals, s'ha iniciat la preparació de la presentació pública del primer volum, i s'han deixat enllestits els textos que han de precedir i presentar el projecte.

— *Col·lecció «Clàssics de la Ciència»*

S'han mantingut contactes amb els coeditors (Editorial Pòrtic, del grup Enciclopèdia Catalana, i Editorial Eumo), així com amb el consell editorial, per a fer el seguiment d'aquesta col·lecció i planificar els propers volums que s'han de publicar. Durant aquest curs s'han lliurat els originals corregits dels *Escrits científics i d'assaig* de James Clerk Maxwell a l'Editorial Pòrtic, que és qui assumeix la impressió de la col·lecció; s'han rebut els textos originals de la traducció del llibre

de Johannes Kepler *Paralipòmens a Vitellió: Els orígens de l'òptica moderna*, i finalment, s'ha encarregat i contractat la traducció i cura del volum de William Harvey, *De motu cordis - Sobre el moviment del cor*.

Altres activitats

— Ajuts externs per a recerca

La Secretaria Científica ha informat les seccions, les societats filials i/o els directors dels projectes de recerca de la convocatòria de diversos ajuts externs, ha elaborat, o bé revisat, les sol·licituds i, finalment, les ha tramès a l'organisme competent.

També dins d'aquest capítol d'ajuts externs, la Secretaria Científica ha fet diverses gestions per a aconseguir subvencions per a projectes i centres de l'IEC: s'han mantingut els contactes amb l'Administració del Govern central i amb entitats financeres.

—Ajuts de l'Institut per a recerca

El mes de desembre de 2003 s'ha efectuat la convocatòria d'ajuts de l'IEC per a activitats científiques, adreçada a les societats filials. Un cop rebudes les peticions i resolta la distribució econòmica, en la primera quinzena del mes de març s'ha notificat a les societats filials la concessió d'aquests ajuts.

—Setmana de la Ciència

La Setmana de la Ciència a Catalunya té per objectiu apropar la ciència a la societat d'una manera atractiva

i comprensible, a través de diverses activitats.

En l'edició del 2003, que s'ha celebrat del 7 al 16 de novembre, l'IEC hi ha participat amb diferents activitats.

A més de l'Institut, representat per la Secretaria Científica, formen part de la comissió organitzadora d'aquesta Setmana la Fundació Catalana per a la Recerca (FCR); el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI); el Departament d'Ensenyament i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; el Cercle d'Amics de la Ciència; onze universitats de Catalunya; el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC); l'Institut de Cultura de Barcelona (ICB) i l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC).

78a Reunió Anual de la Unió Acadèmica Internacional

Amb motiu de la celebració del Fòrum de les Cultures 2004, la Unió Acadèmica Internacional (UAI) ha celebrat la seva reunió anual a Barcelona, del 27 al 31 de maig de 2004.

La reunió de la Unió Acadèmica Internacional ha consistit en tres activitats diferenciades: la celebració de dos seminaris internacionals, l'Assemblea General pròpiament dita de la Unió Acadèmica Internacional, i finalment, una reunió de treball sobre un dels projectes d'aquesta Acadèmia.

Pel que fa als seminaris interna-

cionals, els dies 26 i 27 de maig ha tingut lloc el seminari «Dignitat humana, drets i deures de l'home: aspectes històrics, culturals i socials». Els responsables d'aquest projecte són els professors Guy Stroumsa, de la Unió Acadèmica Internacional, i Salvador Giner, vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans. En aquest seminari han participat personalitats de prestigi internacional com Giovanni Filoramo, de la Universitat de Torí (Itàlia); Charles Malamoud, de la Universitat de la Sorbona (França); Margalit Finkelberg, de la Universitat de Tel-Aviv (Israel); Carlos Fraenkel, de la Universitat McGill (Canadà); Andrew Plaks, de la Universitat de Princeton (Estats Units); Ru Xin, de l'Acadèmia Xinesa de Ciències Socials (CASS); Shaul Shaked, de la Universitat Hebrea de Jerusalem (Israel); Christine Fauré, del Consell Nacional de la Recerca Científica (CNRS) (França); Victòria Camps, de la Universitat Autònoma de Barcelona; Alain Plantey, de l'Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques (França); Ioanna Kucuradi, de la Càtedra UNESCO de Filosofia i del Centre per a la Recerca i Aplicacions de la Filosofia, Universitat Hacettepe (Turquia); Isidre Molas, senador, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC, i Ernesto Garzón-Valdés, catedràtic emèrit de la Universitat de Magúncia (Alemanya).

El dia 27 de maig ha tingut lloc un segon seminari, «La Xina i el món

mediterrani: fonts arqueològiques i documents escrits fins al segle x dC», els responsables del qual són els professors Jean-Charles Balty, de l'Acadèmia de Ciències, Lletres i Belles Arts de Bèlgica, i Staffan Rosén, de l'Acadèmia d'Història i Antiguitats de Suècia. Els participants d'aquest seminari han estat també personalitats rellevants en aquesta matèria en l'àmbit internacional: Xin Deyong, de l'Acadèmia Xinesa de Ciències Socials (CASS); Natalya Polosmak, de l'Institut d'Arqueologia i Etnografia de Novosibirsk (Rússia); Annemarie Stauffer, de la Universitat de Ciències Aplicades de Colònia (Alemanya); Jiang Bo, de l'Acadèmia Xinesa de Ciències Socials (CASS); Paul Bernard, de l'Acadèmia d'Inscripcions i Bones Lletres de l'Institut de França i Philippe Forêt, de la Fundació Nacional Suïssa per la Ciència. El debat posterior ha estat moderat per Askold Ivantchik, de l'Acadèmia de Ciències de Rússia.

Aquests dos seminaris constitueixen l'inici de dos nous projectes de recerca internacionals promoguts per la UAI.

El mateix dia 27 de maig, al vespre, s'ha fet la recepció d'obertura del que constitueix pròpiament la reunió de la Unió Acadèmica Internacional: la seva 78a Assemblea General. L'Institut ha ofert un sopar al claustre de la Casa de Convalescència a tots els delegats de la UAI, presidit pel president de l'IEC, senyor Josep Laporte.

Finalment, del 31 de maig al 2 de juny, s'han reunit els comitès del *Diccionari del llatí medieval* i s'ha portat a terme el col·loqui «La creació verbal en llatí medieval», projectes internacionals de la UAI.

Preparació d'activitats per al curs 2004-2005

Durant el juny de 2003 s'ha iniciat la preparació del cicle de conferències «Perspectives del segle XXI: població, societat i país», que han de tenir lloc entre l'octubre

de 2003 i el maig de 2005, i que són impulsades per la Presidència de l'Institut. I també s'han començat a preparar les jornades «L'aire i el medi», amb la participació de les societats filials de l'Institut.

Observatoris

La Secretaria Científica organitza dos observatoris d'índole diferent: l'Observatori de la Recerca i la Xarxa CRUSCAT. (Vegeu l'apartat «Assessorament», dins del capítol VII «Assessorament, promoció i difusió de la recerca».)

VII. Assessorament, promoció i difusió de la recerca

Assessorament

Observatori de la Recerca a Catalunya

En el context del treball que la Secretaria Científica ha desenvolupat per a l'elaboració dels *Reports de la recerca a Catalunya (1996-2002)*, l'Observatori ha iniciat les seves activitats recollint i organitzant la informació sol·licitada pels equips encarregats dels vint-i-sis reports. Així, durant el segon semestre del 2003 els reports han estat confeccionats a partir de les dades i documents disponibles sobre cada àrea d'estudi. Un cop enllestida la feina inicial, al llarg de la primera meitat de l'any 2004, s'ha exposat l'esborrany de cada informe al lloc web de l'IEC, tal com s'ha comunicat a les seccions de l'Institut i a tots els departaments, centres i grups implicats. La finalitat d'aquest procés ha estat recollir el màxim nombre de comentaris, esmenes i observacions per part de la comunitat científica catalana abans de la redacció final de cada text. L'edició conjunta, la presentació definitiva i la difusió general dels reports es preveu que es porti a terme al llarg del curs 2004-2005, amb la intenció d'aconseguir un important ressò en la societat catalana.

Des del maig de l'any 2003 la

Secretaria Científica ha ampliat el seu equip humà amb un documentalista i, puntualment, amb un becari, que han possibilitat les tasques relacionades amb els reports, així com el disseny d'un projecte que inclou la selecció de fonts d'informació, i l'obtenció i el tractament de dades. En aquest sentit, l'Observatori ha treballat en el projecte i la posada en funcionament d'una base de dades consultable a través d'Internet, on es podrà recuperar la informació sobre el sistema català de ciència i tecnologia de manera actualitzada i exhaustiva. Per a l'anàlisi i presentació de la informació es treballarà amb el programari SPSS.

La Secretaria Científica ha establert acords i convenis de transferència permanent d'informació amb les universitats públiques i privades, administracions i altres organismes de recerca (DURSI, CSIC, IRTA, ICREA, etc.). Un cop analitzada, la informació s'ha estructurat en diverses bases de dades, que fins ara només poden consultar-se a través d'una Intranet d'ús restringit:

- Entitats de recerca: departaments, instituts, centres i grups de recerca.
- Recursos humans: personal investigador, becaris i auxiliars.

- Recursos econòmics:
 - Beques i ajuts autonòmics per a la recerca.
 - Projectes de recerca estatals i europeus.
- Recursos materials:
 - Equipaments, infraestructures i grans instal·lacions.
 - Biblioteques.
- Producció científica i tecnològica:
 - Articles científics i tesis doctorals.
 - Patents.

- Exportacions.

L'Observatori ha aconseguit un accés a la plataforma Web of Knowledge (ISI Thomson) mitjançant una iniciativa de la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (FECYT). També està prevista la possibilitat de consultar les bases de dades accessibles a través del Consorci de Biblioteques Universitàries (CBUC).

Finalment, s'ha realitzat una exhaustiva cerca bibliogràfica sobre topologia per encàrrec del Centre de Recerca Matemàtica.

Xarxa CRUSCAT (Coneixements, Representacions i Usos del Català) de l'IEC

Director: F. Xavier Vila i Moreno

Objectius de la Xarxa

La Xarxa d'Observació de la Situació i l'Evolució Lingüística coordina diversos grups científics que treballen sobre la situació i l'evolució del català arreu dels Països Catalans al voltant, principalment, dels usos, els coneixements i les vies d'adquisició de la llengua, i més secundàriament, de les representacions, les actituds i les ideologies que se'n tenen, així com de les varietats que s'hi observen. La Xarxa té una orientació prioritàriament científica, és independent tant de les administracions com de les entitats d'activisme i se centra en l'estudi dels Països Catalans.

La Xarxa CRUSCAT és reconeguda com a xarxa temàtica

Enguany, la Generalitat de Catalunya ha reconegut la Xarxa CRUSCAT com a xarxa temàtica en la convocatòria d'ajuts de la Generalitat de Catalunya per a la creació, el desenvolupament i la consolidació de xarxes temàtiques dinamitzadores de la recerca. La Xarxa actualment compta amb vint-i-tres membres, organitzats en diferents grups:

— Oficina IEC - CRUSCAT: F. Xavier Vila, Joaquim Torres, Vicent Pitarx i Natxo Sorolla.

— CUSC - UB: Albert Bastardas, Emili Boix, Jaume Farràs, Mireia Galindo, Carles de Rosselló i Vanessa Bretxa.

— Grup de Sociolingüística Catalana - URV: Miquel Àngel Pradilla i Albert Fabà.

— Universitat Oberta de Catalunya - Europa Diversa: Miquel Strubell i Isidor Marí.

— Grup Valencià de Sociolingüística: Brauli Montoya, Antoni Mas, Rafael Castelló, Francesc Gimeno i Joan Carles Ortega.

— Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB): Joan Melià, Antoni Alomar, Gabriel Bibiloni.

— Observatori Sociolingüístic Nord-català: D. Bernardó.

Activitats de recerca durant el 2004

— Cens de 2001

S'ha elaborat el document «Les dades lingüístiques dels cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions» (accessible des del web). La resposta —rebuda en forma de carta— de l'Institut Nacional de Estadística als dubtes expressats en aquest document no ha resolt, ans al contrari, la qüestió. En conseqüència, a banda de continuar amb la difusió electrònica en els mitjans acadèmics i sociolingüístics habituals, hi ha previst de difondre aquest document mitjançant una petita publicació pròpia del CRUSCAT dins les col·leccions de l'IEC, i mitjançant una versió sintètica del text en una revista internacional d'especialitat. A més, ha estat acceptada la comunicació del document amb el títol «Són vàlids els resultats del cens lingüístic de 2001 de les Illes Balears, Catalu-

nya i el País Valencià?», signada per F. X. Vila, J. Melià, B. Montoya i J. Torres, i que serà presentada pel primer dels autors al *5th International Symposium on Bilingualism* (<http://isb5.uab.es/>), que se celebrarà a Barcelona entre el 20 i el 23 de març de 2005.

— Anàlisi de les enquestes del País Valencià

Rafael Castelló, amb el suport de Brauli Montoya, ha conclòs la primera fase de l'estudi sobre les característiques i la validesa de les enquestes demolingüístiques al País Valencià. Durant els primers mesos de 2005 s'anirà duent a terme la comparació i la interpretació de les principals tendències detectables durant els darrers vint-i-cinc anys.

— Anàlisi d'entrevistes sobre usos lingüístics a diversos territoris

Diversos membres de la Xarxa han rebut l'encàrrec d'explotar algunes de les enquestes sobre usos realitzades durant l'any 2003 i 2004 arreu del domini lingüístic, concretament, les següents:

- Catalunya (Enquesta EULC-03)

Cinc membres dels Grups de la UB i de la URV-GCS de la Xarxa CRUSCAT han analitzat a fons l'EULC-03. Aquesta anàlisi ha estat lliurada el mes de desembre a la Secretaria de Política Lingüística perquè la publiquin.

- Catalunya Nord (EULCN-2004)

El Grup de la Universitat de Perpinyà està analitzant l'estadística d'usos lingüístics a la Catalunya Nord 2004 per

encàrrec de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

- Andorra (EULAND-04)

L'equip que ha analitzat l'EULC-03 ha rebut l'encàrrec d'analitzar l'estadística d'usos lingüístics d'Andorra del 2004 (EULAND-04) per part de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i el Servei de Política Lingüística d'Andorra. Actualment ha rebut la matriu de dades per a fer-ne l'explotació.

— *L'informe sobre la situació de la llengua 2003-2004*

L'Observatori de la Llengua d'Òmnium Cultural, Acció Cultural del País Valencià, Obra Cultural i altres institucions culturals del país encarregaren al director de la Xarxa —juntament amb la professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona Eva Pons— l'elaboració d'un informe sobre la situació de la llengua. Aquest informe, que s'està elaborant amb l'ajut de diversos membres de la Xarxa, serà presentat durant els primers mesos de 2005.

— *Un recurs per a la recerca: la dase de dades d'estudis demolingüístics*

La Xarxa CRUSCAT ha elaborat i penjat al seu web una base de dades d'estudis demolingüístics —amb preguntes sobre llengua— de tots els territoris de llengua catalana, disponible en format Access per als membres de la Xarxa que ho desitgin. Aquesta base de dades permet consultar en línia les en-

questes d'abast supracomarcal que han incorporat preguntes lingüístiques durant les darreres dècades. A més, hi ha indexats els estudis, la bibliografia i els documents en línia que fan referència a cada estudi.

La base de dades constitueix ja un bon recurs auxiliar per a la recerca, encara que no sols cal acabar de perfeccionar-la, sinó també incorporar-hi nova bibliografia i, sobretot, completar-la amb la gran quantitat d'estudis d'abast comarcal i local que encara no hi apareixen.

Activitats de projecció externa durant el 2004

— *Entrevista amb la Secretaria de Política Lingüística*

El 22 de gener de 2004, F. Xavier Vila va mantenir una reunió amb Antoni Mir, secretari de Política Lingüística, i Miquel Pueyo, director de Planificació Lingüística de la Generalitat de Catalunya, per tal de presentar el projecte CRUSCAT, explorar els projectes de política en recerca de la Secretaria, i sol·licitar la participació de la Xarxa en el disseny i l'explotació de les dades sociolingüístiques de Catalunya. La Secretaria va oferir col·laboració i la màxima transparència.

— *Compareixença al Parlament de Catalunya*

El 10 de novembre, el president de l'Institut d'Estudis Catalans, Josep Laporte, va presentar la declaració sobre l'ús social de la llengua catalana a la Co-

missió de Cultura del Parlament de Catalunya. Durant la compareixença també es repartí el document «El coneixement del català», que es pot consultar en el web del CRUSCAT, elaborat pel director de la Xarxa, F. Xavier Vila, el qual assistí també a la sessió.

— *Acords amb el Consell Insular de Menorca i l'Institut Menorquí d'Estudis*

Hi ha en marxa un acord entre el Consell Insular de Menorca, l'Institut Menorquí d'Estudis i el CRUSCAT pel qual la Xarxa prestarà assessorament i col·laboració a les dues institucions esmentades en tasques de normalització i política lingüística.

Activitats internes i d'organització durant el 2004

— *Reunions del Consell Supervisor del CRUSCAT*

El 18 de desembre de 2003 va constituir-se el Consell Supervisor de la Xarxa CRUSCAT, presidit per Salvador Alegret i Sanromà (secretari general de l'Institut), i format, a més, per Lluís Garcia i Sevilla (representant conjunt de les seccions Històrico-Arqueològica, de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia), Isidor Marí i Mayans (representant de la Secció Filològica), Joan Martí i Castell (president de la Secció Filològica), Josep González-Agàpito i Granell (representant de la Secció de Filosofia i Ciències Socials) i Francesc González

i Sastre (secretari científic de l'IEC, amb veu, però sense vot), que actuà com a secretari. També assistí a la reunió F. Xavier Vila (director de la Xarxa). Durant la reunió, a més d'escoltar els objectius i les activitats de la Xarxa, els membres del Consell intercanviaren parers entorn de diversos problemes en relació amb la situació de la llengua i la recerca que se n'ocupa, i convingueren en la necessitat de tirar endavant el projecte de la Xarxa. En aquest sentit, s'aprovaren les tres línies de recerca proposades: l'anàlisi de la fiabilitat del cens lingüístic de 2001, l'estudi de la situació dels usos interpersonals orals a partir de les recerques disponibles i la prospecció d'estudis sectorials amb vista a activitats futures. Durant aquest curs acadèmic hi ha hagut una segona reunió d'aquest Consell Supervisor.

— *Consell de Membres del CRUSCAT*

El 12 de febrer de 2004 el Consell de Membres del CRUSCAT va mantenir una reunió de seguiment dels projectes impulsats per la Xarxa. Com a punt destacat, van assumir com a projecte del CRUSCAT l'anàlisi històrica recent dels usos interpersonals orals a les Illes Balears i al País Valencià, per tal de completar, juntament amb les anàlisis ja realitzades a Catalunya per diversos membres de la Xarxa, una visió general dels tres territoris majors de llengua catalana.

Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL)

Director: Josep Vigo i Bonada

1. Funcions i organització

L'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, que començà les seves activitats el dia 2 de gener de 2003, té les funcions generals d'assessorar, internament i externament, sobre qüestions relacionades amb la normativa lingüística i les convencions gràfiques, d'una banda, i de l'altra, de corregir els textos interns i les publicacions que li són encomanats, a més de dur a terme els controls necessaris per a garantir una qualitat lingüística suficient i l'adequació als criteris d'edició establerts de qualsevol text que hagi de portar el segell de l'IEC, i també assegurar que els treballs s'enllesteixen dins els terminis acordats.

L'OCAL, sota la direcció d'un membre numerari de l'Institut designat pel Consell Permanent, s'estructura en dues àrees de treball principals: la correcció de textos, agrupada en la denominació *Servei de Correcció Lingüística*, i l'assessorament, englobat en la denominació *Servei d'Assessorament Lingüístic*.

El Servei de Correcció Lingüística s'ocupa tant de la correcció editorial —és a dir, de la revisió de les publicacions que edita l'Institut— com de la correcció de textos interns —això és, de la revisió dels documents generats per l'IEC que no són llibres, revistes ni opuscles.

El Servei d'Assessorament Lingüístic, per la seva banda, s'ocupa d'assessorar lingüísticament els òrgans, les seccions i les societats filials que li ho demanen; atén les consultes lingüístiques que arriben de fora de l'Institut, especialment del TERMCAT, de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, del Consorci per a la Normalització Lingüística i de diversos mitjans de comunicació.

Ultra aquestes funcions, l'OCAL s'ocupa també de mantenir una base de dades terminològica (anomenada TERMIEC) que recull els neologismes terminològics que apareixen en les publicacions de l'Institut, porta la gestió del Fòrum d'Estandardització per delegació de la Secció Filològica i elabora criteris específics per a la redacció i la correcció de textos, que es van recopilant amb vista a la futura confecció del llibre d'estil de l'IEC.

El cap de l'OCAL és Josep M. Mestres i Serra.

2. El Fòrum d'Estandardització

El Fòrum d'Estandardització (FOREST), obert al públic des del mes de febrer del 2001, està vinculat directament a la Secció Filològica en la figura del seu coordinador, Isidor Marí.

El FOREST té les funcions generals següents: crear i mantenir un àmbit virtual de discussió; caracteritzar i seleccionar els subscriptors, i mantenir actualitzada la base de dades corresponent;

establir, d'acord amb la Secció Filològica, els temes de debat, després d'haver escoltat els professionals de la llengua; organitzar i mantenir una base de dades sobre els temes de debat que es duen a terme, i, periòdicament, convocar jornades científiques de caràcter presencial per tal de discutir temes monogràfics que poden ésser interessants per als professionals de la llengua.

A final d'agost, el FOREST comptava amb 1.206 subscriptors, i la pàgina web havia rebut més de tres mil visites.

3. *Activitats realitzades durant el curs 2003-2004*

Aquest curs ha servit per a consolidar l'estructura interna de l'Oficina. En aquest sentit, la baixa de l'assessora lingüística, que ha passat a col·laboradora externa, ha comportat una reestructuració de funcions dins les diferents àrees de l'OCAL.

Elaboració de criteris per a la redacció i la correcció de textos

Amb data de l'1 de setembre de 2003 s'ha tancat la primera edició del dossier de treball titulat *Criteris i altres materials per al llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans*, que ha substituït l'anterior *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)*, publicat internament des de l'any 1994, que ha quedat inclòs en aquest nou dossier.

Amb data del 10 de gener de

2004, s'ha actualitzat el full *Criteris de presentació d'originals* amb les aportacions i comentaris rebuts de totes les seccions i les societats filials de l'IEC durant l'últim trimestre de l'any 2003.

Amb data del 17 de març de 2004, a petició de la Secretaria General, s'han redactat uns criteris per a la confecció de la *Matrícula identificadora d'articles i capítols d'autor* que ha de figurar en la primera pàgina de les parts d'obra que tenen un autor explícit.

Amb data del 14 d'abril de 2004, i amb vista al Portal de Revistes del web de l'IEC, per encàrrec de la Secretaria General, s'han redactat unes normes mínimes d'edició per a les publicacions periòdiques de l'Institut que encara no en tenien, titulades *Normes de presentació d'originals per a la correcció*.

S'ha confegit una llista dels tractaments protocol·laris més habituals en català i de les abreviatures corresponents, la qual ha estat lliurada al Servei d'Informàtica el dia 7 de maig de 2004 i s'ha elaborat una llista de les comarques dels Països Catalans amb els codis corresponents, que ha estat lliurada al Servei d'Informàtica el dia 8 de juny de 2004.

La redacció de la versió 1 del dossier *La grafia dels símbols químics, físics i matemàtics* ha quedat enllestida amb data del 24 de maig de 2004. Aquests criteris, que consten de cent divuit pàgines, seran molt útils per a la revisió de les fórmules d'aquestes disciplines.

Amb data del 4 de juny de 2004, a petició de la Secretaria General, s'han redactat unes *Recomanacions per a presentació dels originals premiats en cas que s'hagin de publicar*, en les quals s'han recollit les observacions fetes durant la reunió de la Comissió de Publicacions del dia 3 de juny de 2004.

Finalment, els dies 20 de gener, 12 de març, 11 de juny, 18 de juny, 30 de juny i 14 de juliol de 2004 s'han actualitzat diverses seccions de la pàgina web de l'OCAL. Fins ara, aquesta pàgina ha rebut sis mil nou-centes visites.

Relacions amb altres institucions

El dia 9 de setembre de 2003, el director i el cap de l'OCAL han visitat M. Teresa Cabré, directora de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra, amb la finalitat de proposar-li diverses formes de cooperació.

El dia 9 d'octubre de 2003, el director i el cap de l'OCAL han visitat Josep Ferrer, cap dels Serveis Lingüístics del Parlament de Catalunya, Margarida Sanjaume, cap de l'Àrea d'Assessorament Lingüístic, i Susanna Fosch, cap de l'Àrea de Transcripció dels mateixos Serveis, amb la finalitat d'establir lligams varis de col·laboració.

El dia 3 de novembre de 2003, el director i el cap de l'OCAL han visitat Montserrat Torras, editora de diccionaris, Josep Torras, assessor lingüístic, i Pilar Serra, cap del Departament de Cor-

recció d'Enciclopèdia Catalana SA, per a establir lligams de cooperació amb vista a l'organització d'activitats conjuntes i intercanvi d'informació.

El dia 11 de novembre de 2003, el director i el cap de l'OCAL han visitat M. Teresa Martí i Castro, directora de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, i Raimon Alamany, del Servei de Recerca, Documentació i Publicacions de la dita Escola, amb la finalitat d'establir lligams de col·laboració mútua en activitats formatives o professionals.

El dia 1 de desembre de 2003, el director i el cap de l'OCAL han visitat Mercè Romagosa, cap de Programes del Consorci per a la Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i Alfred Castells, tècnic d'aquest Consorci, per a establir vincles de cooperació i intercanvi d'informació.

El 7 de maig de 2004 s'ha signat un contracte de col·laboració entre l'Institut d'Estudis Catalans i Maxi Gramar SL per a l'adaptació del corrector ortogràfic i gramatical del català Maxigramar a la normativa de l'IEC. En virtut d'aquest contracte, l'OCAL s'encarregarà de comprovar l'adequació d'aquest programari corrector a la normativa de l'IEC i d'adreçar a aquesta empresa, a partir d'ara, els acords normatius presos per la Secció Filològica que afectin la normativa lèxica o sintàctica de la llengua catalana perquè es mantingui actualitzat.

El Servei de Correcció Lingüística

El Servei de Correcció Lingüística s'ocupa de corregir i preparar per a la impremta les publicacions que edita l'Institut (*correcció editorial*) i de revisar els textos que es generen internament, sempre que no es tracti de llibres, opuscles o revistes (*correcció de textos interns*).

— LA CORRECCIÓ EDITORIAL

Les funcions bàsiques són les de preparació i correcció d'originals i de revisió de proves d'impremta, com també la traducció de tota mena de textos que hom li encomana i que normalment cal encarregar fora de l'Institut.

A la correcció editorial hi ha dedicada dues correctores, una de les quals n'és la responsable i coordinadora, i, eventualment, una becària. Hom compta, també, amb una vintena de col·laboradors externs (entre particulars i empreses) per a garantir els mínims terminis de realització d'aquesta tasca. Les correctores internes assumeixen la correcció de publicacions a més de la compleció i la supervisió de les obres corregides fora de l'Institut, que ara com ara és la seva ocupació principal. Pel que fa als col·laboradors externs, la voluntat d'aquesta Oficina és afavorir-ne la fidelització, aspecte essencial de la relació amb aquests professionals per a un resultat òptim de les correccions i les traduccions.

Durant el període comprès entre l'1 de juliol i el 30 d'agost de 2003, a més

de les 40 obres que hi havia en curs el primer dia del període, els òrgans de l'Institut, les seccions i les societats filials, normalment mitjançant el Servei de Producció Editorial, van lliurar a l'OCAL 16 obres més —2 llibres, 7 revistes i 7 opuscles—, per a les quals s'han obert 17 fulls de treball; i, d'altra banda, es van enllestir 8 obres —5 llibres, 2 revistes i 1 opuscle—, que van comportar el tancament de 10 fulls de treball. Durant aquests dos mesos, es van tractar 4.331 fulls estàndard corresponents a les fases de feina acabades: correcció (o traducció) de l'original, introducció de les correccions o correcció de les diverses proves d'impremta (normalment es fan tres o quatre revisions de proves).

En el període comprès entre l'1 de setembre i el 30 d'agost de 2004, a més de les 48 obres que hi havia en curs l'1 de setembre, han arribat a l'Oficina 112 publicacions més —36 llibres, 51 revistes, 14 opuscles i 11 textos d'altra mena. Durant aquest període, s'han tractat un total de 160 obres. D'aquestes 160 obres tractades, se n'han enllestit 115 —34 llibres, 52 revistes, 18 opuscles i 11 textos d'altra mena. Per a controlar la feina que comporta la correcció de les obres d'aquest curs, ha calgut obrir 195 fulls de treball, 132 dels quals ja han estat tancats definitivament. En conjunt, s'han tractat 41.469 fulls estàndard corresponents a les fases de feina acabades.

— EL PROJECTE *SCRIPTORIUM*

En relació amb l'execució del Projecte *Scriptorium*, llibres de text universitaris en llengua catalana, dirigit per Ricard Guerrero, membre de la Secció de Ciències Biològiques, l'OCAL s'encarrega des de començament de juny de 2004, de la coordinació del traductors, a més de la correcció pròpiament dita, de la sisena edició del manual *Quantitative chemical analysis*, de Daniel C. Harris.

— LA CORRECCIÓ DE TEXTOS INTERNS

A la correcció interna o de textos interns hi ha dedicat un corrector al qual corresponen les funcions bàsiques de revisar lingüísticament els documents que es generen internament (que no siguin llibres, revistes ni opuscles) i d'assessorar lingüísticament les seccions, les societats filials i els serveis de l'IEC. Quan li ho permet la seva tasca principal, reforça la correcció editorial.

Pel que fa al període comprès entre l'1 de setembre de 2003 i el 31 d'agost de 2004, el nombre de treballs enllestits ha estat de 319, 308 dels quals corresponen a treballs de correcció de fins a vint pàgines, 6 són treballs de correcció de més de vint pàgines i 5 són traduccions. Durant aquest període, la quantitat total de pàgines tractades corresponents a aquests treballs ha estat de 1.313: 1.300 de correcció i 13 de traducció.

El fet que hi hagi un corrector que tingui com a dedicació prioritària la

correcció de textos interns ha fet possible que la mitjana de dies naturals esmerçats per treball de fins a vint pàgines d'extensió hagi estat 1,2 dies en el període de juliol-agost de 2003 i 1,7 dies en el període de setembre de 2003 - agost de 2004, amb la qual cosa es manté el termini de menys de quaranta-vuit hores establert per a aquest tipus de documents.

Amb data del 22 d'octubre de 2003, la Gerència de l'IEC autoritza l'adquisició de dos equips de transcripció de textos orals i del programari complementari corresponent, cosa que facilitarà enormement la transcripció i la correcció de conferències i altres textos recollits oralment. Aquest equipament ha entrat en funcionament el 26 de gener de 2004.

El Servei d'Assessorament Lingüístic

El Servei d'Assessorament Lingüístic s'ocupa, bàsicament, de l'assessorament oral i per escrit dels òrgans, les seccions i les societats filials que li ho demanen (funció en la qual participa qualsevol component de l'Oficina, si és del cas), de l'atenció de les consultes lingüístiques que arriben a l'IEC i del manteniment de la base de dades terminològica de l'OCAL (TERMIEC).

Des de l'1 de juliol de 2004, a l'atenció de les consultes lingüístiques hi ha dedicada una assessora a temps parcial, que s'encarrega de coordinar aquesta àrea i de vehicular determinades consultes a les oficines de la Secció Filològica (Oficina

d'Onomàstica, Oficina de Gramàtica i Oficines Lexicogràfiques) quan és necessari, i una col·laboradora externa que l'ajuda a resoldre una part de les consultes rebudes.

La finalitat prioritària d'aquest Servei és atendre consultes dels serveis lingüístics institucionals i universitaris (Secretaria de Política Lingüística, centres de normalització lingüística, TERMCAT, SLCUB, Universitat Oberta de Catalunya i serveis lingüístics d'universitats dels Països Catalans). Això no obstant, també atén consultes de persones relacionades amb el sector de l'ensenyament, professionals de la llengua, mitjans de comunicació, institucions diverses (com ara ajuntaments, diputacions, departaments de la Generalitat, col·legis professionals, etc.) i particulars.

Amb l'autorització d'Enciclopèdia Catalana SA, expedida el 22 de juliol de 2003, es pot consultar per la intranet de l'IEC la base de dades actualitzada de la segona edició del *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*, de Josep M. Mestres i Josefina Guillén, que consta de 15.058 fitxes a final de curs.

— L'ATENCIÓ DE CONSULTES

Les consultes adreçades a aquesta Oficina han estat rebudes per telèfon, per carta, per fax i, sobretot, mitjançant el correu electrònic (més del 85 %). Durant els mesos de juliol i agost del curs 2002-2003, es van rebre 90 consultes i se'n van respondre 45.

Pel que fa al curs acadèmic 2003-2004, s'han rebut 671 consultes i se n'han respost 827.

Durant aquests períodes, els principals usuaris han estat persones relacionades amb el sector de l'ensenyament (21,2 %); particulars (16,5 %); professionals de la llengua, és a dir, correctors, assessors, tècnics lingüístics, traductors, escriptors, etc. (13,3 %); serveis lingüístics institucionals i universitaris, entre els quals podem destacar la Secretaria de Política Lingüística, centres de normalització lingüística, TERMCAT, SLCUB, Universitat Oberta de Catalunya i serveis lingüístics de bona part de les universitats dels Països Catalans (8,1 %), i institucions diverses (3,2 %). La resta es reparteixen entre mitjans de comunicació, associacions i el mateix IEC (oficines de la Secció Filològica, publicacions, etc.).

Pel que fa a la procedència geogràfica, la major part de les consultes s'han rebut dels Països Catalans, però també se n'han rebut de la resta de l'Estat espanyol, d'altres països europeus (Alemanya, França, Suïssa, Bèlgica i Anglaterra) i dels Estats Units d'Amèrica.

En relació amb la classificació temàtica, la major part de consultes han fet referència al lèxic, la terminologia i la fraseologia; també se n'han registrat un bon nombre d'ortografia i convencions gràfiques i, en menor quantitat, de morfosintaxi. La resta fan referència a qüestions relacionades amb la fonètica, la

traducció, la sociolingüística i la informació general, entre d'altres.

— LA BASE DE DADES TERMIEC

A mitjan juny del 2003 es va posar en funcionament la base de dades TERMIEC, amb l'objectiu de recollir els termes que figuren en forma de glossari o vocabulari en publicacions de l'IEC editades d'ençà de 1980. També s'hi donen d'alta els neologismes terminològics que són detectats durant la correcció de les edicions a cura de l'OCAL.

El dia 11 de novembre de 2003, el secretari general comunica a l'OCAL la designació de la doctora M. Teresa Cabré, membre de la Secció Filològica, per a col·laborar en el desenvolupament del TERMIEC.

Des de l'1 de març de 2004, una becària s'ocupa del manteniment d'aquesta base de dades. Inicialment s'han seleccionat 68 obres. D'aquestes, se n'han buidat 8, de les quals s'han extret 986 termes.

Finalment, per a facilitar la consulta d'aquesta base de dades, que de moment és estrictament interna, s'ha arribat a un acord amb el TERMCAT perquè, periòdicament, incorpori els termes que conté al seu CERCATERM.

4. *Activitats de formació*

Dins la necessària actualització de coneixements i tècniques de correcció i assessorament, que és imprescindible per a man-

tenir la qualitat de feina feta pel personal i els col·laboradors externs de l'OCAL, s'han tingut diverses sessions internes de coordinació i millora de l'aplicació dels criteris de correcció de textos («La gestió d'un projecte o d'una tasca qualsevol», 24.7.2003; «L'ús de les preposicions *per* i *per a*», 18.12.2003; «La disposició de les lletres capitulars», 5.4.2004; «La redacció de normes articulades», 5.4.2004, i «L'escriptura de fórmules físiques, químiques i matemàtiques», 21.6.2004 i 28.6.2004). Així mateix, l'OCAL ha organitzat, a petició del Consorci per a la Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, una sessió oberta sobre «Recursos lingüístics de l'Institut d'Estudis Catalans» (14.6.2004).

Durant els mesos de maig i juny del 2003, Gemma Viñes ha dut a terme cent hores de pràctiques de correcció com a alumna del Postgrau de correcció i de qualitat lingüística de la UAB.

Diversos membres de l'OCAL han pogut assistir, al llarg del curs, a algunes de les sessions de formació pertanyents al pla de formació del personal de la Generalitat de Catalunya 2004, per gentilesa de la Secretaria de Política Lingüística.

Finalment, durant aquest curs s'han atès vint-i-cinc grups de visitants a la Casa de Convalescència que han demanat informació sobre la tasca lexicogràfica de la Secció Filològica de l'IEC i sobre el diccionari normatiu.

Organismes administratius on l'IEC té assessors

Institucions d'àmbit català

Agència Catalana de Protecció de Dades	<i>Consell Assessor de Protecció de Dades de Catalunya</i> Josep Amat i Girbau
Comissió d'Urbanisme de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya	Joan Vilà-Valentí Josep M. Muntaner i Pasqual (suplent)
Comissió de Juristes per la Defensa del Dret Català	Josep M. Puig i Salellas
Comissió de Delimitació Territorial del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya	Josep M. Muntaner i Pasqual Enric Lluch i Martín (suplent)
Comissió de Toponímia de Catalunya del Departament de Cultura	<i>Vicepresident</i> Josep Moran i Ocerinjauregui <i>Vocal</i> Joan Anton Rabella i Ribas
Comissió Mixta del Conveni entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de les Illes Balears	Salvador Alegret i Sanromà Joan Miralles i Monserrat Isidor Marí i Mayans Vicent M. Rosselló i Verger

Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes	Miquel Zabala i Limousin (delegat a Antoni Garcia i Rubies)
--	--

Consell de Caça de Catalunya del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	Joaquim Gosálbez i Noguera
--	----------------------------

Consell de Pesca Continental de la Generalitat de Catalunya del Departament de Medi Ambient	Adolf de Sostoa Fernando
--	--------------------------

Consell de Protecció de la Natura del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	Jordi Camprodon Josep Germain i Otzet Lluís Paluzié i Mir Oriol Riba i Arderiu Josep Vigo i Bonada
---	--

Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya	Josep-M. Terricabras i Nogueras
--	---------------------------------

Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV)	<i>Consell Assessor</i> <i>Vocals</i> Carles Miralles i Solà Miquel de Moragas i Spà Pere Lluís Font
---	--

Gabinet d'Onomàstica (Toponímia i Antroponímia) de la Universitat de les Illes Balears	<i>Consell Assessor</i> Isidor Marí i Mayans
---	---

Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA)	<i>Comissió Assessora</i> Josep Laporte i Salas
Institució de les Lletres Catalanes	<i>Consell Assessor</i> Joaquim Molas i Batllori
Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA)	<i>Consell Assessor</i> Vacant
Internet Interdisciplinary Institute (IN3) (Institut de Recerca de la UOC)	<i>Comissió Científica</i> Josep Laporte i Salas
Junta de Residus del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	<i>Consell Assessor</i> David Serrat i Congost
Laboratori General d'Assaigs i Investigacions de la Generalitat de Catalunya	<i>Consell Assessor</i> Salvador Alegret i Sanromà
Museu Mollfuleda de Mineralogia d'Arenys de Mar	<i>Patronat</i> Oriol Riba i Arderiu
Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici	<i>Patronat</i> Xavier Llimona i Pagès Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)
Parc Natural de la Serra de Montsant	<i>Consell de Cooperació</i> Jacint Corbella i Corbella

Parc Natural del Cadí-Moixeró

Junta Rectora

Joaquim Gosálbez i Noguera
Xavier Bellés i Ros (suplent)

**Parc Natural
de la Zona Volcànica de la Garrotxa
del Departament de Medi Ambient
de la Generalitat de Catalunya**

Junta de Protecció

Josep M. Mallarach i Carrera
David Serrat i Congost
Lluís Paluzié i Mir

**Parc Natural
dels Aiguamolls de l'Empordà**

Junta de Protecció

Francesc Giró i Amigó
Joaquim Gosálbez i Noguera
Jaume Porta i Casanelles
(delegat a Antoni Palau)
Jordi Sargatal i Vicens

Promoció

Premis i borses d'estudi

Premi Prat de la Riba

Ponència: Josep Laporte i Salas, Salvador Alegret i Sanromà, Xavier Bellés i Ros, Jacint Corbella i Corbella i Josep Vigo i Bonada.

No ha estat adjudicat.

Premi de Medi Ambient

Ponència: Josep Laporte i Salas, Salvador Alegret i Sanromà, Lluís Brunet Berch, Joandomènec Ros i Aragonès i Joan Vilà-Valentí.

Atorgat a Antoni F. Tulla Pujol.

Premi Jaume Vicens i Vives d'Història Contemporània

Ponència: Albert Balcells i González, Concepció Mir i Curcó i Santiago Riera i Tuèbols.

Atorgat a Carles Enrech i Molins pel treball *Indústria i ofici. Conflictes socials i jerarquies obreres en la Catalunya tèxtil (1881-1923)*.

Premi Josep Pijoan d'Història de les Arts

Ponència: Romà Escalas i Llimona, Joaquim Garriga i Riera i Antoni Pladevall i Font.

Atorgat a Maria Victòria Almuni Balada pel treball *Un exemple de fàbrica baix-medieval de gran envergadura: la catedral de Tortosa als segles XIV i XV*.

Premi August Pi i Sunyer de Bioquímica o Ciències Fisiològiques

Ponència: Francesc González i Sastre, Ricard Guerrero i Moreno i Abel Mariné i Font.

Atorgat a Aina Rodríguez i Vilarrupla pel treball *Funcionalitat de la unió de la calmodulina a la p21^{cip1}: implicació en la localització cel·lular*.

Premi Leandre Cervera d'Endocrinologia Experimental

Ponència: Josep Carreras i Barnés, Màrius Foz i Sala i Jordi Sans i Sabrafen.

Atorgat a M. del Pilar Armengol i Barnils pel treball *Estructuració de la resposta B a les malalties autoimmunitàries de la tiroide*.

Premi Josep R. Bataller de Geologia

Aquest premi ha quedat desert.

Premi Josep Teixidor de Matemàtiques

Ponència: Pilar Bayer i Isant, Joan Girbau i Badó i Josep Vaquer i Timoner.

Atorgat a Gil Solanes Farrés pel treball *Integrals de curvatura i geometria integral a l'espai hiperbòlic*.

Premi Lluís Nicolau d'Olwer de Filologia

Ponència: Albert Jané i Riera, Josep Vallverdú i Aixalà i Francesc Vallverdú Canes.

Atorgat a Francesc Bernat i Baltrons pel treball *La fonètica dels parlars baleàrics segons les notes de Manuel Milà i Fontanals. Interpretació i estudi lingüístic*.

Premi Josep Carner de Teoria Literària

Ponència: Jaume Cabré i Fabrè, Carles Miralles i Solà i Jordi Sarsanedas i Vives.

Atorgat a Jordi Julià i Garriga pel treball *Les idees estètiques de Gabriel Ferrater*.

Premi de Dret Lingüístic

Aquest premi ha quedat desert.

Premi Manuel Sales i Ferré de Sociologia

Ponència: Joan Estruch i Gibert, Salvador Giner de San Julián i Carlota Solé i Puig.

No ha estat adjudicat.

Premi Alexandre Galí de Pedagogia

Ponència: Octavi Fullat i Genís, Josep González-Agàpito i Granell i Ricard Torrents i Bertrana.

Atorgat a Juli Palou Sangrà pel treball *L'ensenyament i l'aprenentatge del català com a primera llengua a l'escola. Creences i actuacions dels mestres amb relació a les activitats de llengua oral a l'etapa primària*.

Premi Mercè Rodoreda

Ponència: Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

Atorgat a Elisenda Masgrau i Peya pel treball *Towards a poetics of the "unhomed": the spaces of home in the writings of Katherine Mansfield, Barbara Hanrahan and Mercè Rodoreda*.

Premi Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques

Ponència: Oriol Serra, Antonio Córdoba, Paul Malliavin, Hyman Bass i Joseph Oesterlé.

Atorgat a Guy David pel treball *Singular sets of minimizers for the Mumford-Shah functional*.

Premi Miquel Mas Molas a la Investigació Tècnica Tèxtil

Ponència: Ramon Comas Castellé, Emma Hausmann, Ana Mas Salse, Jordi Pericot i Canaleta i Salvador Alegret i Sanromà.

Atorgat a Esther Montolíó del Olmo i Ester Marro González pel treball *La fotomicrografia aplicada a la cinètica de la tintura*.

Accèssit a Ana Inés Piñeyro Irazábal pel treball *Investigación de nuevas aplicaciones de materiales plásticos en el proceso textil*.

Premi Jaume Sarri d'Història del Solsonès

Aquest premi ha quedat desert.

Premi Joaquim Torrens i Ibern

Ponència: Salvador Alegret i Sanromà, Joan Veny i Clar i Joan Pere Vila-Hors.

Atorgat a Joan Faus i López pel treball *Vocabulari de patologia i terapèutica dentàries*.

Premi Catalunya d'Economia

Ponència: Pere Puig i Bastard, Artur Saurí del Río, Antoni Serra i Ramoneda, Josep Manuel Basáñez i Villaluenga, Joaquim Muns i Albuixech, Josep Jané i Solà i Josep C. Vergés.

Atorgat a Carles Manera Erbina pel treball *Història del creixement econòmic a Mallorca (1700-2000)*.

Premis per a estudiants

Concurs de Joves Sociòlegs

Ponència: Eulàlia Solé i Romero, Paquita Sanvicén i Torné i Carles Prats i Maeso.
No ha estat adjudicat.

Premi de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Ponència: Josep Obiols, M. Josep Rosselló i Ramon Viader.

Atorgat a M. Dolors Borau Lladó pel treball *Programa d'intervenció educativa per millorar l'estat nutricional dels paralítics cerebrals*.

Premi de la Institució Catalana d'Estudis Agraris

Ponència: Joan Ràfols i Casamada, Josep M. Puiggrós i Jové, Francesc Domingo Olivé i Albert Tehàs i Puig.

Atorgat a Miquel Duran i Ros pel treball *Eficàcia del raigràs i del nap d'hivern com a cultius captadors de nitrogen en un sistema de monocultiu de blat de moro de regadiu*.

Accèssit atorgat a Belén Lumbierres i Bardají pel treball *Efecte d'una varietat transgènica de panís amb la capacitat insecticida de Bacillus thuringiensis Berliner sobre el desenvolupament i la reproducció de Rhopalosiphum padi L.*, i a Raquel Martín Venegas pel treball *Absorció d'hidroxiàlegs de la metionina en l'intestí de pollastre*.

Premi de la Institució Catalana d'Història Natural

Ponència: Joan Pino i Vilalta, Llorenç Sáez i Goñalons i Joan Vallès i Xirau.

Atorgat *ex aequo* a Marc Corominas Xifra pel treball *Estudi tipològic dels prats secs mediterranis calcícoles de l'ordre Thero-Brachypodietalia a les comarques gironines i primers assajos sobre el banc de llavors* i a Neus Nualart i Dexeus pel treball *Modelització de la distribució potencial de Catalunya de vint-i-quatre espècies vegetals vasculars*.

Premi de la Societat Catalana d'Estudis Històrics

Ponència: Ramon Arnabat i Mata, Mercè Renom i Pulit i Montserrat Santmartí i Roset.

Atorgat a Jordi Gibert Rebull pel treball *Les comarques a ponent del Llobregat entre la fi de l'Imperi romà i la conquesta comtal: una relectura arqueològica*.

Premi de la Societat Catalana de Biologia

Ponència: Ferran Azorín, Cèlia Marrasé i Lluís Tort.

Atorgat a Joaquim Bosch Barrera pel treball *Expressió de molècules angiogèniques durant el desenvolupament del pecten oculi de l'embrió de pollastre*.

Premi de la Societat Catalana de Química

Ponència: Carmen Claver, Pilar González i Duarte i Pere Romea.

Atorgat a Montserrat Casas Cabana pel treball *Estudi i optimització de la matèria activa industrial per a elèctrodes positius en bateries recarregables de níquel*.

Accèssit atorgat a Arántzazu González Campo pel treball *Els clústers de bor com a integrants d'estructures dendrímèriques*.

Premi de la Societat Catalana de Tecnologia

Ponència: Ricard Bosch i Tous, Alícia Casals Gelpí i Ramon Izquierdo.

Atorgat a Yolanda Pérez Ramírez pel treball *Posada a punt d'un sistema per a l'estudi de l'eficàcia dels productes retardants a llarg termini en incendis forestals*.

Premi de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Ponència: Margarita Castañer i Vivas, Rafael Llussà Torra i Àlex Tarroja Coscuella.

No ha estat adjudicat.

Premi dels Amics de l'Art Romànic

Ponència: Joan-F. Cabestany i Fort, Rosa M. Martín i Ros i M. Teresa Matas i Blanxart.

Atorgat a Ricard Brú Turull i Verònica Jiménez Ferran pel treball *Estudi de l'església de Sant Sadurní de Castellví de la Marca*.

Premi Evarist Galois de la Societat Catalana de Matemàtiques

Ponència: Lluís Alsedà, Jaume Amorós i Josep Díaz.

Atorgat a Estrella Olmedo Casal pel treball *Càlcul de solucions quasiperiòdiques*.

Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física

Ponència: Jordi Andreu i Batallé, Albert Bramon i Planas i Laureano Ramírez de la Piscina Millán.

Atorgat a Carles Corbella Roca pel treball *Preparació i caracterització elèctrica i òptica de capes primes de WO_3 i Ta_2O_5 obtingudes per polvorització catòdica*.

Premi Lluís Casassas i Simó de la Societat Catalana de Geografia

Ponència: Mireia Baylina Ferré, Rafael Llussà Torra i Joan Tort i Donada.

Atorgat a Marc Bigas Bau pel treball *Transformacions territorials a Sant Julià de Vilatorrada (Osona) en els segles XIX i XX*.

Accèssit atorgat a Daniel Paül i Agustí pel treball *L'ús del càlcul de clúster en l'es-*

tudi de variables demogràfiques. Un cas pràctic: Espanya 1940-1981.

Ajuts i borses

Ajuts Fundació Mercè Rodoreda

Ponència: Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

Atorgat a Abraham Mohino i Balet pel projecte *Memòria. Rodoreda entrevistada*.

Atorgat a Francesca Romana Uccella pel projecte *La obra de Mercè Rodoreda entre memoria e identidad en el barrio de Gracia y en Romanyà de la Selva*.

Dos dels quatre ajuts convocats no han estat atorgats.

Borses d'estudi Generalitat de Catalunya

Ponència: Josep Moran i Ocerinjauregui, M. Teresa Ferrer i Mallol, Oriol Pi de Cabanyes, Lúdia Pons i Griera i Marc Taxonera.

Atorgada a M. Isabel da Silva Costa (Portugal) pel projecte *Presencia portuguesa en la Barcelona medieval*.

Atorgada a Ivan Parisi (Itàlia) pel projecte *Relacions entre Espanya i el Regne de Nàpols al final del quatre-cents*.

Atorgada a Gianni Vinciguerra (Itàlia) pel projecte *Il Liber experimentorum (Paris, BNF, lat. 7349) e la tradizione medico-alchemica ps.-arnaldiana. Inquadramento storico ed edizione del testo*.

Atorgada a Perla Brígida Zusman (Argentina) pel projecte *«Fer les amèriques». Exili i exotisme en els relats de viatgers catalans a Mèxic, l'Argentina, Venèçuela i el Carib entre 1898 i 1960*.

Borsa d'estudi Abelard Fàbrega

Aquesta borsa ha quedat deserta.

Borsa d'estudi Eusko-Ikaskuntza - Institut d'Estudis Catalans

Ponència: Joaquim Garrigosa i Massana, Jordi Monés i Pujol-Busquets i Josep Moran i Ocerinjauregui.

Atorgada a Joaquim Capdevila Capdevila pel projecte *Les lluites pel ben parlar i contra la blasfèmia al País Basc i a Catalunya en el marc del seu despertament nacional*.

Borses d'estudi Països Catalans

Ponència: Francesc González i Sastre, Antoni Riera i Melis, Joan Becat i Rajaut, Vicent Pitarch i Almela i Ramon Sistac i Vicén.

1) En relació amb l'àmbit de les Illes Balears

Atorgada a Soledad Liaño Gibert pel projecte *L'arquitecte Joan Rubió i Bellver. La seva expansió a Mallorca.*

2) En relació amb l'àmbit del País Valencià

Atorgada a Francesc Mezquita i Juanes pel projecte Ostracoda (Crustacea) *no marins dels Països Catalans. Una aproximació ecològica i biogeogràfica, amb especial referència a les Illes Balears i el País Valencià.*

3) En relació amb l'àmbit de la Catalunya Nord

Atorgada a Nicolas Berjoan pel projecte *Una tesi d'història en el marc de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales.*

4) En relació amb l'àmbit de la Franja de Ponent, Andorra i l'Alguer

Atorgada a Isabel Teixidó Roselló pel projecte *El català nord-occidental als mitjans de comunicació: Fraga i Lleida.*

Projecte *Scriptorium*.**Edició de manuals universitaris**

Director: Ricard Guerrero i Moreno

Objectiu

L'objectiu d'aquest projecte és la traducció al català i publicació de llibres bàsics de text universitaris per a les carreres científiques o tècniques. Es vol així omplir un buit existent en el camp de l'edició en català, i posar a l'abast dels estudiants de parla catalana obres bàsiques en cada especialitat, que fins ara han hagut de llegir i consultar en altres llengües, principalment en castellà.

Estat actual del programa***i realitzacions***

El 3 d'octubre de 2003 fou signat un conveni entre l'IEC i les tres fundacions que participen inicialment en el projecte: la Fundació Alsina i Bofill, la Fundació Congrés de Cultura Catalana i la Fundació Torrens Ibern. El tercer trimestre de 2003, La Caixa, a través de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat, va concedir una subvenció a la Fundació Torrens Ibern que va permetre iniciar l'edició d'un llibre. Es va triar el llibre *Química analítica quantitativa*, de D. C. Harris, molt recomanat pels professors de l'especialitat, perquè es fa servir molt tant durant la carrera com després. Es va encarregar la coordinació de l'edició a Salvador Alegret, professor de química analítica de la Universitat Autònoma de

Barcelona, i a Elisabet Bosch, professora de química analítica de la Universitat de Barcelona. Els coordinadors han organitzat un equip de traductors que està treballant actualment en la traducció d'aquesta obra. Els textos traduïts seran revisats en primer lloc pels coordinadors, els quals els lliuraran després a l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL) de l'IEC per a la correcció lingüística, i posteriorment a l'editorial per a la preparació d'originals, maquetació i publicació.

El segon llibre que s'ha triat per al projecte és *Bioquímica*, de L. Stryer. L'obra estarà coordinada per Juli Peretó, professor de bioquímica de la Universitat de València, i l'equip de traducció serà enterament valencià.

Comitès del projecte

El projecte compta ara amb un consell editorial, que està constituït per Salvador Alegret, Jaume Bassa, Miquel Coll, Ricard Guerrero, Mercè Piqueras i M. Clara Torrens. Aquest consell editorial té com a funcions principals establir els títols que es publicaran dins el Projecte *Scriptorium*, triar els especialistes per fer-ne les traduccions al català, i encarregar-se dels tràmits i relacions amb les editorials.

El curs 2004-2005 es constituirà un comitè de finançament, que tindrà com a tasca principal buscar fonts per a finançar el projecte. Així mateix, s'esta-

blirà un consell acadèmic, que estarà integrat per representants d'universitats i centres de recerca de les diferents terres de parla catalana. També en formaran part el president de l'IEC i els presidents de les tres fundacions que participen actualment en el projecte.

Perspectives

Es preveu que el llibre *Química analítica quantitativa* estarà disponible el setembre de 2005. Pel que fa al llibre *Bioquímica*, se n'iniciarà la traducció el curs que ve i es calcula que serà publicat dins del 2006. La traducció d'aquestes obres, a més de fer possible que els estudiants de parla catalana puguin disposar dels llibres bàsics de diferents matèries en la seva llengua, és una oportunitat excel·lent per a l'ampliació de la terminologia científica catalana. Són obres que, en general,

contenen termes especialitzats molt recents, encunyats majoritàriament en anglès i sovint no incorporats encara al lèxic científic català. L'IEC treballa en col·laboració amb el TERMCAT per a normalitzar aquests termes.

Les persones que actualment s'encarreguen de desenvolupar les tasques del Projecte *Scriptorium* són: Ricard Guerrero i Moreno, com a director del projecte, Salvador Alegret i Sanromà, Jaume Bassa i Pasqual, Miquel Coll i d'Alemany, Maria Clara Torrens i Mazzei, i Mercè Piqueras i Carrasco, qui actua de secretària. Les tasques informàtiques són a càrrec de Xavier Roig i Martínez. A més de les persones esmentades, col·laboren en el projecte Josep M. Mestres Serra i Laia Campamà Mormeneo, de l'OCAL.

**Relació d'activitats científiques
organitzades, promogudes
o acollides per l'IEC**

Durant el curs 2003-2004 l'Institut d'Estudis Catalans ha organitzat, promogut o acollit 375 activitats científiques com ara sessions acadèmiques (plens i sessions inaugurals), debats, taules rodones, jornades, trobades, seminaris, col·loquis, cursos, conferències, presentacions, sortides de treball, etc., la relació de les quals es detalla a continuació.

<i>Activitats</i>	<i>2002-2003</i>	<i>2003-2004</i>
Sessions		
acadèmiques	15	18
Debats	5	2
Taules rodones	3	1
Jornades	18	41
Trobades	4	5
Seminaris	7	7
Col·loquis	9	10
Cursos	14	28
Conferències	169	205
Presentacions	15	21
Sortides		
de treball	—	18
Homenatges	—	5
Lliurament		
de premis	2	2
Altres	25	12
Total	286	375

Seminaris

— IEC, 26 de novembre de 2003, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Altres ments»*, a càrrec de Josep Lluís Prades, Universitat de Girona, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 27 i 28 de novembre de 2003, seminari de tardor: *Educar la dimensió religiosa*, organitzat per la Societat Catalana de Pedagogia.

— IEC, 3 de desembre de 2003, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Ment i cos»*, a càrrec de Peter Bieri, Universitat Lliure de Berlín, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 7 de gener de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «La determinació genètica de la conducta»*, a càrrec de Mariano Lisa, catedràtic de Filosofia, IES Santa Eulàlia, l'Hospitalet de Llobregat, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— Institut de Ciències del Mar, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 9 de gener de 2004, seminari: *Nous avenços en ecologia microbiana*, coordinat per Ricard Guerrero i Ramon Massana, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 28 de gener de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «El jo i la identitat personal»*, a càrrec de Dan López de Sa, professor de la Universitat

de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 18 de febrer de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Democràcia i drets»*, a càrrec de Josep Joan Moreso, catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— Agrupació Astronòmica d'Osona, Vic, 9 de març de 2004, Seminaris a Osona 2003-2004: *La caça dels aires al segle XVIII. Tot explorant un nou territori de la química*, a càrrec de Pere Grapí, CEHIC, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 17 de març de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Les paradoxes de la veritat»*, a càrrec de José Fernández-Martínez, investigador del programa Ramón y Cajal de la Universitat de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 21 d'abril de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Escepticisme»*, a càrrec de Manuel García-Carpintero, Universitat de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 5 de maig de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Identitat»*, a càrrec de Marta Campdelacreu, Universitat de Barcelona, organitzat per

la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— Agrupació Astronòmica d'Osona, Vic, 14 de maig de 2004, Seminaris a Osona: *Sismòlegs, sismògrafs i terratrèmols. El naixement d'una nova ciència a Catalunya*, a càrrec de Josep Batlló, Observatori de l'Ebre, Universitat Ramon Llull, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 19 de maig de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Inducció»*, a càrrec de José A. Díez Calzada, Universitat Rovira i Virgili, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 26 i 27 de maig de 2004, 78a Assemblea General de la Unió Acadèmica Internacional. Com a complement de l'Assemblea General i en el marc del Fòrum 2004, la Unió Acadèmica Internacional i l'Institut d'Estudis Catalans organitzaren dos seminaris: *Dignitat humana, drets i deures de l'home: aspectes històrics, culturals i socials* (26 i 27 de maig), i *La Xina i el món mediterrani: fonts arqueològiques i documents escrits fins al segle X dC* (27 de maig). Ambdós foren organitzats per la Presidència.

— IEC, 2 de juny de 2004, seminari: *Deu problemes filosòfics: «Creença i coneixement»*, a càrrec de Manuel Pérez, Universitat de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Grup de Filosofia Analítica).

— IEC, 16 de juny de 2004, seminari: *La joventut en la història*. Hi intervingueren: Fèlix Santolaria, Universitat de Barcelona; Xavier Pujadas, Universitat Ramon Llull, i Pere Soler, Universitat de Girona. Organitzat per la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

— IEC, 1 i 2 de juliol de 2004, XII Seminari Conjunt de Biologia Molecular i de Biologia del Desenvolupament, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

Conferències

— IEC, 3 de setembre de 2003, cicle de conferències: «Cinquanta anys de l'estructura del DNA», *Celebrating DNA: 50 years of almost unimaginable progress*, a càrrec de B. M. Alberts, president de l'Acadèmia de Ciències dels EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia i la Secretaria Científica.

— Aula B-2, Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona (ETSEIB), 4 de setembre de 2003, cicle de conferències: «Cinquanta anys de l'estructura del DNA», *DNA replication and protein machines*, a càrrec de B. M. Alberts, president de l'Acadèmia de Ciències dels EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia i la Secretaria Científica.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 4 de setembre de 2003, *El TGF-beta como regulador de la decisión superviven-*

cia/muerte en hepatocitos. Implicaciones en desarrollo y carcinogénesis, a càrrec d'Isabel Fabregat, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Farmàcia, Universitat Complutense de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 25 de setembre de 2003, *Planificació estratègica del Port de Barcelona*, a càrrec de Jordi Cisteró i Bahima, enginyer industrial, cap de Planificació Estratègica del Port de Barcelona i professor de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 25 de setembre de 2003, *Throughput methods to evaluate the pharmacokinetics and metabolism of novel anticancer drugs*, a càrrec de Florence Raynaud, Institut de Recerca del Càncer, Sutton, Anglaterra, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 3 d'octubre de 2003, *Efecte de la depredació sobre l'assentament de la llagosta vermella a les illes Medes*, a càrrec de David Díaz, Departament de Recursos Marins Renovables, Institut de Ciències del Mar, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 3 d'octubre de 2003, *Non viral*

gene delivery: recent progresses, a càrrec de Daniel Scherman, Institut Nacional de la Salut i de la Investigació Mèdica, Universitat de París, França, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 7 d'octubre de 2003, cicle de conferències: «La diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Històries de la diversitat lingüística humana: la reproducció, la substitució, l'esllanguiment i el redreçament de les llengües*, a càrrec de Carme Junyent, Universitat de Barcelona, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— IEC, 8 d'octubre de 2003, *Com es va cuinar la sopa primitiva?*, a càrrec d'Antonio Lazcano, Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, organitzada per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 9 d'octubre de 2003, *T cell activation: the unexpected pathways from PKCtheta to the nucleus*, a càrrec de Martín Villalba, Institut de Genètica Molecular de Montpeller, França, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 14 d'octubre de 2003, *Observatoris submarins a la dorsal mediterrània*, a càrrec de Javier Escartín, Laboratori de Geociències Marines, Centre Nacional de la Recerca Científica, París, França, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 16 i 23 d'octubre, cicle de conferències: *Mapes i teoria de la comunicació. Una visió crítica de la cartografia a l'era dels poders mediàtics*, a càrrec de Josep M. Rabella i Vives, Departament de Geografia Humana, Universitat de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Geografia.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 16 d'octubre de 2003, *Hydra and the evolution of cell death*, a càrrec de Charles David, Universitat Ludwig Maximilian de Munic, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 16 d'octubre de 2003, *Hydrogen com a vector energètic. Funcionament i aplicació al transport de les piles de combustible*, a càrrec de Jesús Hernández, enginyer industrial, Departament d'Energia Elèctrica, Universitat Politècnica de Catalunya, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— Sala Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, 20 d'octubre de 2003, *¿Existe un único modelo para explicar la evolución del VIH-1 in vitro?*, a càrrec de Cecilio López-Galíndez, Centre Nacional de Biologia Fundamental, Institut de Salut Carlos III, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 21 d'octubre de 2003, cicle de conferències: «La diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Els discursos sobre la diversitat lingüística*

ca: *posicionaments i arguments*, a càrrec de Joan A. Argenter, membre de l'IEC, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— IEC, 24 d'octubre de 2003, *Putin's strategy: stabilization through subordination to USA*, a càrrec de Madhavan K. Palat, professor d'història russa i degà de la Facultat de Ciències Socials, Universitat Jawaharlal Nehru, Nova Delhi, Índia, organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 24 d'octubre de 2003, *Efecte de la temperatura sobre les comunitats microbianes bentòniques d'oceanografia*, a càrrec de Dolors Vaqué, Departament de Biologia Marina i Oceanografia, Institut de Ciències del Mar, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 28 d'octubre de 2003, cicle de conferències: «La diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Nacionismes, nacionalismes i llengües als estats nació europeus*, a càrrec de Sue Wright, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— Sala d'actes, CID-CSIC, Barcelona, 31 d'octubre de 2003, *Signalling between cells and across evolutions*, a càrrec de Matthew Freeman, Consell de Recerca Mèdica - Laboratori de Biologia Molecular, Cambridge, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 30 d'octubre de 2003, sessió de recepció del membre numerari Santiago Riera i Tuèbols. El discurs de recepció versà sobre *La il·lustració catalana*, organitzat per la Secció Històrico-Arqueològica.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 31 d'octubre de 2003, *La problemàtica del cultiu del musclo al delta de l'Ebre: què ha passat aquest estiu?*, a càrrec de Montserrat Ramon, Departament de Recursos Marins Renovables, Institut de Ciències del Mar, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala modular A, Parc Científic de Barcelona, 6 de novembre de 2003, *Signalling pathways that regulate the biological actions of interferons*, a càrrec d'Andrew Larner, Institut de Recerca Clínica de Cleveland, Ohio, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Seminari núm. 4, Facultat de Medicina, Barcelona, 6 de novembre de 2003, *Participació de la via de senyalització PL-3 quinasa/akt/enos en processos de angiogènesi, remodelació vascular i cirrosi*, a càrrec de Manuel Morales, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 7 de novembre de 2003, acte inaugural de la 8a Setmana de la Ciència, en el decurs del qual es pronuncià la conferència *La ciència en clau*

cultural, a càrrec de M. Jesús Buxó, catedràtica d'Antropologia Cultural, Universitat de Barcelona, organitzat per la Presidència.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 7 de novembre de 2003, *High-frequency radar measurements of coastal ocean surface currents, winds, waves and even ships*, a càrrec de Daniel M. Fernández, Universitat de Estat de Califòrnia a la Badia de Monterrey, Califòrnia, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 10 de novembre de 2003, cicle de conferències: «Cinquanta anys del descobriment de l'estructura del DNA», *The central role of DNA in understanding disease: a 21st century example*, a càrrec d'Alexander Rich, organitzada per la Secretaria Científica.

— IEC, 10, 12, 17, 19, 24 i 26 de novembre de 2003, XVIII Cicle de Conferències: *La ciutat gòtica catalana (segles XIII-XV). De Jaume I el Conqueridor al Renaixement*. Les conferències van ser a càrrec de Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC. Organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

— IEC, 11 de novembre de 2003, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Els estats d'Europa: solucions diverses per a la diversitat*, a càrrec de Peter Nelde, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— Aula F1, Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial, Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona, 12 de novembre de 2003, *Sistema hidràulic o sistema elèctric? Criteris actuals per resoldre aquest dilema amb premses*, a càrrec de Jesús E. Domènech, enginyer industrial de WENDP-SAMEDI, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— IEC, 12 de novembre de 2003, *Geografia històrica de la vitivinicultura andina*, a càrrec de Daniel W. Gade, professor emèrit, Departament de Geografia, Universitat de Vermont, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 13 de novembre de 2003, *Tumor cell adhesion during organ specific metastasis formation: role of adhesion molecules*, a càrrec de Jörg Haier, Hospital Universitari de Münster, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 18 de novembre de 2003, sessió conjunta: *Vestiments d'hidrocarburs: conseqüències ecològiques i bioremediació*, a càrrec d'Anna M. Solanas, Departament de Microbiologia, Universitat de Barcelona, i Victoriano Urgorri, Departament de Biologia Animal, Universitat de Santiago de Compostella, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 18 de novembre de 2003, *Estudis*

estructurals del mecanisme d'alliberament de neurotransmissors, a càrrec de José Rizo, Centre Mèdic Southwestern de la Universitat de Texas, Dallas, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 19 de novembre de 2003, *Les tecnologies del DNA: entre la fantasia i la realitat*, a càrrec de Ramon Eritja, Institut de Biologia Molecular de Barcelona, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Química.

— Parc Científic de Barcelona, 19 de novembre de 2003, *Lecciones aprendidas en start-ups y cómo mejorar el funcionamiento de consejos de administración*, a càrrec de Carles Ferrer, Riva y García, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 1, edifici de departaments, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, Universitat Miguel Hernández, Sant Joan d'Alacant, 24 de novembre de 2003, *Acciones de la hormona tiroidea en el cerebro adulto*, a càrrec d'Ana Guadaño, Institut d'Investigacions Biomèdiques Alberto Sols, CSIC, Universitat Autònoma de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 25 de novembre de 2003, cicle de conferències: «La diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Els processos de revitalització lingüística des de la base: la comunitat, l'acció política, els lingüistes. El cas d'Amèrica*

Llatina, a càrrec de Xavier Albó (SJ), organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— IEC, 25 de novembre de 2003, cicle de conferències: *Marià Vayreda, entre pintura i literatura*, a càrrec d'Antònia Tayadella i Joan Sala, organitzat per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 27 de novembre de 2003, sessió de recepció de la membre numerària Eva Serra i Puig. El discurs de recepció versà sobre *Les Corts catalanes, una bona font d'informació històrica*, organitzat per la Secció Històrico-Arqueològica.

— Sala de graus, Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 27 de novembre de 2003, cicle de conferències: «Física oberta», *Cataclismes estel·lars: explosions de noves*, a càrrec de Margarida Hernanz, Institut d'Estudis Espacials de Catalunya (IEEC-CSIC), organitzada per la Societat Catalana de Física.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 27 de novembre de 2003, *Reacciones multicomponente basadas en azinas*, a càrrec de Rodolfo Lavilla, Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, 27 de novembre de 2003, *Virus de la hepatitis C: análisis de cuasiespecies y predicción de la resolución*

de la infecció, a càrrec d'Antonio Mas, Departament de Microbiologia, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Universitat de Lleida, 28 de novembre de 2003, *Las antiguas lenguas pirenaicas*, a càrrec de J. Gorrochategui, organitzada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 1 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2003». Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a John Maxwell Coetzee: *L'art científic de J. M. Coetzee (1940), premi Nobel de Literatura 2003*, a càrrec de Brian Worsfold, Universitat de Lleida. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura, organitzada per la Secretaria Científica.

— IEC, 2 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2003». Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Robert F. Engle i Clive W.J. Granger: *La importància de les contribucions d'Engle i Granger, premis d'Economia d'enguany*, a càrrec de Màxim Borrell, ESADE. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia, organitzada per la Secretaria Científica.

— IEC, 2 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió», *Cap a una política europea de respecte*

de les drets lingüístics, a càrrec de Niamh Nic Shuibhne, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— Biblioteca, Unitat de Fisiologia Mèdica, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 2 de desembre de 2003, *Accions antitumorals de gens supressors implicats en el control de la fase G1 del cicle cel·lular*, a càrrec de Neus Carbó, Institut Català d'Oncologia, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 3 de desembre de 2003, *Nous avenços en immunologia*, a càrrec de Teresa Español, Unitat d'Immunologia, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 3 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2003». Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Peter Agre i Roderick MacKinnon: *Els canals de comunicació de la vida*, a càrrec d'Antonio Ferrer-Montiel, Universitat Miguel Hernández, Elx. Coordinada per la Societat Catalana de Química, organitzada per la Secretaria Científica.

— IEC, 3 de desembre de 2003, *L'aprenentatge automàtic en aplicacions bio-mèdiques*, a càrrec de Tomàs Lozano-Pérez, professor de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (MIT) i membre de l'Associació Americana d'Intel·ligència Artificial, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— IEC, 4 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2003». Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Aleksei A. Abrikosov, Vitali L. Ginzburg i Anthony J. Leggett: *Superconductivitat i superfluïdesa. Un premi per a la comprensió d'efectes quàntics ben visibles*, a càrrec de Josep Fontcuberta, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC. Coordinada per la Societat Catalana de Física, organitzada per la Secretaria Científica.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 4 de desembre de 2003, *Participació de Cdk2 en l'apoptosi de cèl·lules quiescents*, a càrrec de Gabriel Gil, Institut Municipal d'Investigació Mèdica, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina, Barcelona, 4 de desembre de 2003, *Feocromocitomes i paragangliomes. Aportació del diagnòstic molecular a la pràctica clínica*, a càrrec de Josep Oriola, Servei d'Endocrinologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de seminaris, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 5 de desembre de 2003, *Control de la recombinación V(D)J durante el desarrollo de los linfocitos*, a càrrec de M. Cristina Hernández, Centre de Biolo-

gia Molecular, Universitat Autònoma de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 5 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Els premis Nobel de l'any 2003». Conferència sobre el Premi Nobel de Medicina concedit a Paul C. Lauterbur i Peter Mansfield: *El Nobel de Medicina 2003 o el reconeixement de l'aportació de la ressonància magnètica al diagnòstic mèdic*, a càrrec de Jaume Gili, Institut de Diagnòstic per la Imatge, Hospital Vall d'Hebron. Coordinada per la Societat Catalana de Biologia, organitzada per la Secretaria Científica.

— IEC, 10 de desembre de 2003, *El col·lapse infraestructural de Catalunya: causes i conseqüències*, a càrrec de Jaume Font, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— IEC, 10 de desembre de 2003, cicle de conferències: «Perspectives del segle XXI: recerca i país», *Per una recerca de qualitat: com augmentar el nombre d'investigadors a Catalunya?*, a càrrec de Salvador Barberà, director d'ICREA, organitzada per la Presidència.

— IEC, 10 de desembre de 2003, sessions científiques: «Gestió del territori i conservació del patrimoni natural», *El paper de les petites reserves en la gestió*, a càrrec de Pere Josep Jiménez, Reserva Natural de Sebes, Flix, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, 11 de desembre de 2003, *El problema de la «poesia èpica bizanti-*

na», a càrrec d'Ernest Marcos, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 11 de desembre de 2003, *Quan podem aplicar la Química Combinatòria?*, a càrrec de Miriam Royo, Plataforma de Química, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Biblioteca de la Unitat de Fisiologia Mèdica, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 16 de desembre de 2003, *El cuc C. elegans com a organisme model per a l'estudi del càncer*, a càrrec d'Alberto Villanueva, Institut Català d'Oncologia, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina, Barcelona, 8 de gener de 2004, *Nous conceptes sobre els receptors nuclears*, a càrrec de Francisca Rivera, Servei d'Hormonologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 12 de gener de 2004, *Noves troballes arqueològiques en el convent de Santa Caterina de Barcelona*, a càrrec de Ferran Puig, cap del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat, organitzada pels Amics de l'Art Romànic.

— IEC, 14 de gener de 2004, *La contaminació lumínica*, a càrrec de Jaume Sañé, enginyer tècnic, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— IEC, 14 de gener de 2004, *Els Pirineus: geografia de la circulació i política de transports*, a càrrec de Rafael Giménez i Capdevila, director de programes de l'Institut d'Estudis Territorials, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Aula 1, Parc Científic de Barcelona, 15 de gener de 2004, *Guiding cell migration in Drosophila: the role of the EGF-receptor*, a càrrec de Carlos Luque, Institut de Recerca Biomèdica, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 15 de gener de 2004, *Virus de la hepatitis C: anàlisi de quasiespècies i predicció de la resolució de la infecció*, a càrrec d'Antonio Mas, Departament de Microbiologia, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 16 de gener de 2004, *Evolució històrica del litoral de Barcelona*, a càrrec de Manuel Novoa, Ministeri de Medi Ambient, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 28 de gener de 2004, *La declaración de Bolonia y su incidencia en el sistema educativo*, a càrrec de Rafael Pindado, director de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Indus-

trial de Terrassa, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— IEC, 28 de gener de 2004, *Invertir a Catalunya: totxos, cargols i carreteres*, a càrrec de John Barrass, director i editor de Barcelona Business, organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 29 de gener de 2004, *Les etapes de l'expressió gènica a la cèl·lula eucariota i la seva coordinació per a una xarxa d'interaccions molecular*, a càrrec de Neus Visa, Universitat d'Estocolm, Suècia, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 29 de gener de 2004, *Interaccions entre el Plasmodium falciparum i el VIH*, a càrrec de Denise Nanche, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 30 de gener de 2004, *Turbulència en llacs i oceans; mesures de microestructura*, a càrrec d'Elena Roget, Departament de Física, Universitat de Girona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 2 de febrer de 2004, *Quan la restauració és només restauració (La intervenció a les esglésies de St.*

Pere de Serrallonga, St. Sadurní de Rotgers i Sta. Maria de Matadars), a càrrec d'Antoni González, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, Diputació de Barcelona, organitzada pels Amics de l'Art Romànic.

— IEC, 3 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió (II)», *Els discursos sobre la desaparició del català: som on érem?*, a càrrec de Joan Pujolar, professor de filologia catalana a la Universitat Oberta de Catalunya, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— Les Cases d'en Puig, el Prat de Llobregat, 5 de febrer de 2004, sessions científiques: «Gestió del territori i conservació del patrimoni natural», *L'ecologia del paisatge en la gestió del territori*, a càrrec de Joan Pino, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 5 de febrer de 2004, *Global distributed drug discovery*, a càrrec de William Scott, Universitat d'Indiana, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 6 de febrer de 2004, *Signalling between cells and across evolution*, a càrrec de Mathew Freeman, Consell de Recerca Mèdica, Cambridge,

Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 9 de febrer de 2004, *New directions in neuronal migration*, a càrrec de Mary E. Hatten, Universitat Rockefeller, Nova York, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 10 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió (II)», *La llengua catalana en el futur ordenament lingüístic de la UE*, a càrrec d'Isidor Marí, director dels estudis d'humanitats i filologia catalana de la Universitat Oberta de Catalunya i membre de l'IEC, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— IEC, 12 de febrer de 2004, *Alternatives tecnològiques i capacitats de la robòtica submarina en la catàstrofe del Prestige*, a càrrec de Josep Amat, catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya i membre de l'IEC, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 13 de febrer de 2004, *Role of hepatic glucokinase (GK) in the control of gene regulation and glucose metabolism*, a càrrec de Catherine Postic, Institut Cochin, Institut Nacional de la Salut i de la Investigació Mèdica, París, França, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 17 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió (II)», *La gestió de la diversitat lingüística estatal: els estats europeus*, a càrrec d'Albert Branchadell, professor ajudant del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona i president d'Organització pel Multilingüisme, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— IEC, 18 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Química, avui», *Nanotecnologia: la ciència del segle XXI?*, a càrrec de Daniel Ruiz-Molina, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Química.

— Sala de graus, Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 18 de febrer de 2004, *La radiació sincrotró: una eina pluridisciplinària per a la recerca científica*, a càrrec de Salvador Ferrer, Instal·lació Europea de Radiació Sincrotró, Grenoble, organitzada per la Societat Catalana de Física.

— IEC, 19 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Perspectives del segle XXI: recerca i país», *La integració de la recerca a Europa: quan serà possible?*, a càrrec d'Enric Banda, director general de la Fundació Catalana per a la Recerca, organitzada per la Presidència.

— Aula 61, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 23 de febrer de 2004, *Choosing SNPs for association studies*, a

càrrec de Jim Mullikin, Instituts Nacionals de la Salut, Bethesda, Maryland, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 24 de febrer de 2004, cicle de conferències: «Diversitat lingüística: els fets, els discursos, la gestió (II)», *El factor llengua en el context de la migració contemporània*, a càrrec d'Adela Ros, sociòloga i coordinadora del Congrés Mundial Moviments Humans i Immigració, Institut Europeu de la Mediterrània - Fòrum 2004, organitzada per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.

— Aula Fèlix Serratosà, Parc Científic de Barcelona, 26 de febrer de 2004, *Sweet dreams: understanding the genetics basis of type 2 diabetes*, a càrrec de Mark McCarthy, Centre Oxford per a la Diabetis, Fundació Wellcome Centre de Genètica Humana, Oxford, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 26 de febrer de 2004, *Alta resolució genotípica i fenotípica de la quasiespècie de la proteasa del VIH-1*, a càrrec de Guerau Fernández, Fundació IrsiCaixa, Badalona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 26 de febrer de 2004, *Barreras urbanístiques y arquitectónicas: una perspectiva desde la geografía social urbana*, a càrrec d'Ana Olivera, Depar-

tament de Geografia, Universitat Autònoma de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 27 de febrer de 2004, *Identificació d'hàbitats essencials per a espècies d'interès pesquer: utilitat dels índexs de condició dels peixos*, a càrrec de Josep Lloret i Montserrat Demestre, CSIC i Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina, Barcelona, 27 de febrer de 2004, *L'adipòcit com a òrgan endocrí: paper en la homeòstasi de la glucosa*, a càrrec de Roser Casamitjana, Servei d'Endocrinologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, i Melina Musri, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 4, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 1 de març de 2004, *Elasticitat i electrostàtica del DNA: progressos en la física del DNA*, a càrrec de David Jou, Departament de Física Estadística, Universitat Autònoma de Barcelona, i membre de l'IEC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 2 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Collapse*

gravitatori d'estrelles massives i explosions de supernoves, a càrrec de Gabriel Martínez, Institució Catalana per a la Recerca i Estudis Avançats (ICREA) i Institut d'Estudis Espacials de Catalunya (IEEC), organitzada per la Presidència.

— Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 3 de març de 2004, *Experimental insights into pathogenic mechanisms of cerebral amyloid B-protein angiopathies*, a càrrec de William E. van Nostrand, Departament de Medicina, Universitat Stony Brook, Nova York, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 3 de març de 2004, *Planeta simbiòtic: cicles biogeoquímics i microorganismes*, a càrrec de Ricard Guerrero, Universitat de Barcelona i membre de l'IEC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 4 de març de 2004, *Manipulating atoms with light*, a càrrec de Claude Cohen-Tannoudji, premi Nobel de Física, organitzada per la Societat Catalana de Física.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 4 de març de 2004, *Toxicologia: clàssics i alternatives*, a càrrec de Miquel Borràs, Unitat de Toxicologia Experimental i Ecotoxicologia, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina, Barcelona, 4 de

març de 2004, *Biosíntesi d'ecosanoids amb cèl·lules hepàtiques en cultiu*, a càrrec de Joan Clària, Unitat de DNA, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 4 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *L'observació d'ones gravitacionals: una mirada cap al passat i projectes futurs*, a càrrec d'Enric Verdaguer, Universitat de Barcelona, organitzada per la Presidència.

— Aula 4, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 5 de març de 2004, *Oxygen sensing and gene expression*, a càrrec de Jaime Caro, Universitat Thomas Jefferson, Filadèlfia, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 6 de març de 2004, *Cocultivation of phytoplankton growth by light and multiple nutrients*, a càrrec de Hein J. W. de Baar, Institut de Recerca del Mar Royal Netherlands, Països Baixos, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 9 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Antigravetat: l'expansió accelerada de l'Univers*, a càrrec de Diego Pavón, Universitat Autònoma

ma de Barcelona, organitzada per la Presidència.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 11 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Gravitació i caos en el sistema solar*, a càrrec de Carles Simó, Universitat de Barcelona, organitzada per la Presidència.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 11 de març de 2004, *Systematic screening of cellular pathways by RNAi in Drosophila cells*, a càrrec de Michael Boutros, Centre Alemany de Recerca del Càncer, Heidelberg, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 12 de març de 2004, *Re-Zinking Ischemia*, a càrrec d'Stefano Sensi, Universitat de Califòrnia, Irvine, i Universitat G. d'Annunzio, Chieti, Itàlia, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 12 de març de 2004, *Estudi i manipulació de biomolècules individuals amb el microscopi de força*, a càrrec de Xavier Fernández-Busquets, Centre de Recerca en Bioelectrònica i Nanobiociència, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 16 de

març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *La gravetat governa l'Univers*, a càrrec de Raimon Reginaldo, vicepresident de l'Agrupació Astronòmica de Sabadell, organitzada per la Presidència.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 18 de març de 2004, *Desarrollo del ojo en vertebrados: una visión desde el epitelio pigmentado*, a càrrec de Paola Bovolenta, Instituto Cajal, CSIC, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 18 de març de 2004, cicle de conferències: «Perspectives del segle XXI: recerca i país», *Els equipaments de la recerca*, a càrrec de Ramon Pascual, Departament de Física, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Presidència.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 18 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Gravetat i col·lisions: quins cossos poden xocar amb la Terra?*, a càrrec de Carme Jordi, Universitat de Barcelona, organitzada per la Presidència.

— IEC, 18 de març de 2004, conferències en commemoració del II Centenari de la Mort de Kant: *Les incerteses de la raó especulativa*, a càrrec de Josep Olesti, Universitat de Girona, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambien-

tals, Barcelona, 19 de març de 2004, *Sostenibilidad y gestión integrada de zonas costeras*, a càrrec de Rafael Sardà, Centre d'Estudis Avançats de Blanes, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 23 de març de 2004, *Els estrangers, una necessitat o un problema?*, a càrrec d'Eduard Sagarra, professor de dret internacional públic de la Universitat de Barcelona i d'ESADE, organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 23 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *La investigació a l'espai: l'ús de les condicions amb poca gravetat*, a càrrec de Jordi Isern, Institut d'Estudis Espacials de Catalunya, organitzada per la Presidència.

— Sala d'actes de govern, edifici Prada Casadet, Andorra la Vella, 25 de març de 2004, *La influència humana en el canvi climàtic*, a càrrec de Joan Grimalt, Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona, CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Química.

— Auditori de la Caixa Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 25 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Les onades de gravetat al mar: les reissagues, els tsunamis i altres onades*, a càrrec de Josep Enric Llebot, Universitat Autònoma

de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, organitzada per la Presidència.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 25 de març de 2004, *Biosensores enzimáticos como herramienta de diagnóstico en infecciones víricas*, a càrrec de Rosa Maria Ferraz, Institut de Biotecnologia i de Biomedicina, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosà, Parc Científic de Barcelona, 28 de març de 2004, *Lessons from flies and fish: regulatory functions of cell polarity in animal development*, a càrrec de Salim Abdellah-Seyfried, Centre de Medicina Molecular Max Delbrück, Berlín, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 29 de març de 2004, *El pas de la decoració naturalista a la decoració geomètrica en els teixits andalusins*, a càrrec de Rosa M. Martín, organitzada pels Amics de l'Art Romànic.

— IEC, 30 de març de 2004, *Salvador Dalí and the Fourth Dimension*, a càrrec de Thomas Branchoff, Universitat de Brown, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques.

— Facultat de Física, Universitat de Barcelona, 30 de març de 2004, cicle de conferències: «Física oberta», *Informació quàntica: computació, comuni-*

ció, criptografia... al tercer mil·lenni, a càrrec d'Emili Bagan, Departament de Física, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Física.

— Auditori de la Caixa de Sabadell, edifici de l'Obra Social, Sabadell, 30 de març de 2004, cicle de conferències: «L'univers de la gravetat», *Les constants fonamentals de la física: va davallant el quilo?*, a càrrec de David Jou, Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, organitzada per la Presidència.

— IEC, 30 de març de 2004, *El Fòrum de les Cultures 2004 i l'escola*, a càrrec de Marta Mata, responsable de l'àmbit escolar del Fòrum Universal de les Cultures 2004, organitzada per la Societat Catalana de Pedagogia.

— Universitat de Girona, 31 de març de 2004, sessions científiques: «Gestió del territori i conservació del patrimoni natural», *Gestió de les pastures i conservació de la biodiversitat*, a càrrec de Jordi Bartolomé, biòleg, Facultat de Veterinària, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina, Barcelona, 1 d'abril de 2004, *Funció de sistema osteoprotectorina/RANKL/RANK en l'os. Expressió d'osteoprotectorina en osteoblasts*, a càrrec de M. Jesús Martínez de Osaba, Servei d'Hormonologia, Hospital Clínic i Pro-

vincial de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de seminaris, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 14 d'abril de 2004, *Apoptosi induïda per drogues en les neoplàsies limfoides*, a càrrec de Dolors Colomer, Unitat d'Hematologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 14 d'abril de 2004, *Guided migration of primordial germ cell in zebrafish*, a càrrec d'Erez Raz, Institut Max Planck de Química Biofísica, Göttingen, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 15 d'abril de 2004, cicle de conferències: «Perspectives del segle XXI: recerca i país», *La investigació: fuerza productiva y creación cultural*, a càrrec de Manuel Castells, Universitat Oberta de Catalunya i Comissió Científica de l'IN3, organitzada per la Presidència.

— IEC, 21 d'abril de 2004, *Avenços en genètica humana*, a càrrec de Susana Balcells, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 21 d'abril de 2004, *Aplicació de propulsors elèctrics azimuthals en un vaixell metaner*, a càrrec de Víctor Fibla, enginyer tècnic en propulsió i sistemes dels vaixells, organitzada per la Societat Catalana de Tecnologia.

— IEC, 21 d'abril de 2004, *Diàlegs sobre Siracusa (ciutat grega, romana, àrab, catalana i, àdhuc, italiana)*, a càrrec de Salvatore Ferlito la Rocca, promotor cultural. Hi intervingueren: Sebastiano Butera, president de l'APT; Carles Cugat, arquitecte i escenògraf, i Baltasar Porcel, escriptor i periodista. Moderador: Joan Abelló, historiador i crític d'art. Organitzada per l'IEC.

— Aula Fèlix Serratosà, Parc Científic de Barcelona, 22 d'abril de 2004, *Function of AP-1 subunits in skin physiology and pathology*, a càrrec de Peter Angel, Centre Alemany de Recerca del Càncer, Heidelberg, Alemanya, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 27 d'abril de 2004, *Perspectivas nuevas para problemas clásicos en la filogenia molecular y la sistemática de los líquenes*, a càrrec d'Ana Crespo, Departament de Biologia Vegetal II, Universitat Complutense de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 27 d'abril de 2004, *La protecció socio sanitària: envelliment i assegurament de la dependència*, a càrrec de Guillem López, catedràtic d'Economia, Universitat Pompeu Fabra i director del Centre de Recerca en Economia i Salut (CRES-UPF), organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Sala d'actes, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, Campus

de la Universitat Autònoma de Barcelona, 27 d'abril de 2004, cicle de conferències: «Els nous horitzons de la química: els terrenys interdisciplinaris», *Nanociència i nanotecnologia*. Hi intervingueren: Jaume Veciana, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC; Xavier Fernández, Parc Científic de Barcelona i Centre de Recerca per a la Bioelectrònica i la Nanobiociència, i Miquel Salmerón, Laboratori Nacional Lawrence Berkeley, Universitat de Califòrnia, Berkeley, EUA. Organitzada per la Societat Catalana de Química.

— Aula Fèlix Serratosà, Parc Científic de Barcelona, 28 d'abril de 2004, *Protein misfolding and its links with human disease*, a càrrec de Chris Dobson, Departament de Química, Universitat de Cambridge, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 29 d'abril de 2004, *Euro-americanismo y cuestiones postcoloniales*, a càrrec de David Slater, catedràtic de Geografia Social i Política, Universitat de Loughborough, Regne Unit, i coeditor de *Political Geography*, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 29 d'abril de 2004, *Corte específico del RNA genómico del virus de la hepatitis C por la RNAsa III de E. coli*, a càrrec de Nerea Beguiristain, Laboratori de Medicina In-

terna - Hepatologia, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 29 d'abril de 2004, conferències en commemoració del II Centenari de la Mort de Kant: *Bondat i saviesa en Kant*, a càrrec de Salvi Turró, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia.

— Sala de seminaris, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 30 d'abril de 2004, *El paper d'IkBa com a repressor transcripcional*, a càrrec d'Anna Bigas, Centre d'Oncologia Molecular, Institut de Recerca en Oncologia, l'Hospitalet de Llobregat, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 4, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 3 de maig de 2004, *Quimioteràpia del SIDA a principis del segle XII: buenas y no tan buenas noticias*, a càrrec de Javier Martínez-Picado, Laboratori de Retrovirologia, Hospital Germans Trias i Pujol, Fundació IrsiCaixa, Badalona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 3 de maig de 2004, *Frau i usura: de Tomàs d'Aquino a Bartolomé Carranza*, a càrrec d'Andreu Grau, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia (Secció de Filosofia Medieval).

— IEC, 4 de maig de 2004, *La veu de Tàntos en el mite grec*, a càrrec de Montserrat Reig, Universitat de Bar-

celona, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Universitat de Vic, 5 de maig de 2004, sessions científiques: «Gestió del territori i conservació del patrimoni natural», *Efectes dels usos del sòl sobre les poblacions de papallones*, a càrrec de Constantí Stefanescu, biòleg, Xarxa Butterfly Monitoring Scheme, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 6 de maig de 2004, *DNA based taxonomy and the study of species*, a càrrec d'Alfried Vogler, Departament d'Entomologia, Museu d'Història Natural, Londres, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 7 de maig de 2004, *Les dues cares del Janus de l'aqüicultura: necessitat de recursos marins i riscos ecològics*, a càrrec de Francesc Piferrer, Departament de Recursos Marins Renovables, Institut de Ciències del Mar, CSIC, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 7 de maig de 2004, *Desarrollo del ojo en vertebrados: una visión desde el epitelio pigmentado*, a càrrec de Paola Bovolenta, Institut Ramon i Cajal, CSIC, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de graus, Pavelló de Govern, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 11 de maig de 2004, *Pharmacological intervention in p53 regulation by small-molecule antagonists of MDM2*, a càrrec de Lubo Vassilev, Discovery Oncology, Hoffman - La Roche Inc, Nutley, Nova Jersey, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 11 de maig de 2004, *Alfabetisme, cultura escrita i classes populars al segle XIX*, a càrrec de Daniel Piñol, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics.

— Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 13 de maig de 2004, cicle de conferències: *Síntesi orgànica en la indústria farmacèutica*. Hi intervingueren: Àngel Messeguer, president de la Societat Catalana de Química; Jordi Bach, Departament de Química Mèdica, Laboratoris Almirall Prodesfarma, SA; Jörg Holenz, director de Química Mèdica, Laboratoris Dr. Esteve, SA, i Xavier Camps, R+D, Interquim, SA. Organitzat per la Societat Catalana de Química.

— IEC, 13 de maig de 2004, *World wide cities: information, space and urban life*, a càrrec de Mike A. Crang, Universitat de Durham, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— IEC, 13 de maig de 2004, *El ius gentium a l'edat mitjana*, a càrrec de Francisco Tauste, catedràtic de Filosofia i professor de l'IES Joan Coromines, or-

ganitzada per la Societat Catalana de Filosofia (Secció de Filosofia Medieval).

— Aula Fèlix Serratosà, Parc Científic de Barcelona, 13 de maig de 2004, *Drosophila color vision: from the retina to the brain*, a càrrec de Claude Desplan, Universitat de Nova York, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 17 de maig de 2004, cicle de conferències: «Perspectives del segle XXI: recerca i país». Debat: *Perspectives del segle XXI: recerca i país*, a càrrec de Santiago Riera i Tuèbols, membre de la Secció Històrico-Arqueològica; Jaume Bertranpetit, membre de la Secció de Ciències Biològiques; Carles Solà, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia; Joaquim Rafel, membre de la Secció Filològica, i Joan Vilà, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. Organitzat per la Presidència.

— Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 18 de maig de 2004, *A neuronal model of consciousness*, a càrrec de Jean Pierre Changeux, Institut Pasteur, París, França, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Universitat de Lleida, 19 de maig de 2004, sessió monogràfica sobre les cèl·lules mare. En aquest acte hi hagué una conferència a càrrec de Bernat Sòria i una taula rodona amb la participació de Joan Comella, Carme Gallego, Jaume Bagunyà, Begoña Aran i Jordi

Barquinero. Organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 20 de maig de 2004, conferències en commemoració del II Centenari de la Mort de Kant: *Sobre la doctrina kantiana de la imaginació*, a càrrec de Pere Lluís Font, Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IEC, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 20 de maig de 2004, *Recorrido por el plásmido promiscuo pMV158*, a càrrec de Manuel Espinosa, CID-CSIC, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 20 de maig de 2004, *L'eix de Bracons i el futur econòmic de la Garrotxa*, a càrrec d'Àlvar Garola, Gabinet d'Estudis Econòmics i professor de la Universitat Politècnica de Catalunya, organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, Barcelona, 21 de maig de 2004, *Base antàrtica Juan Carlos I: historia, características y actividad científica*, a càrrec de Jordi Sorribas, Unitat de Tecnologia Marina, CSIC, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 5, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 21 de maig de 2004, *Organization and evolution of noncoding sequences in Drosophila*, a càrrec de Casey Bergman, Departament

de Genètica, Universitat de Cambridge, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de graus, edifici maternal, 2a planta, Fundació IrsiCaixa, Badalona, 21 de maig de 2004, *CTL escape and HIV evolution*, a càrrec de Philip Goulder, Wellcome Trust, Universitat d'Oxford, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 25 de maig de 2004, *The origins of the tale of the blood-drinking Hungarians*, a càrrec de György Németh, Universitat de Debrecen, Hongria, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 25 de maig de 2004, *Mecanismos d'inhibició de la ruta de la C-jun N-terminal cinasa (JNK) per a glucocorticoides*, a càrrec de Carme Caelles, Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 27 de maig de 2004, *The changing geography of Australia*, a càrrec de Matthew Tonts, professor de geografia, Facultat de Ciències Geogràfiques de la Terra, Universitat d'Austràlia Oest, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 27 de maig de 2004, *Genetics basis of tumor progres-*

sion and metastasis in Drosophila, a càrrec de Tian Xu, Institut Mèdic Howard Hugues, Facultat de Medicina, Universitat de Yale, New Haven, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 27 de maig de 2004, *Vitamina D y cáncer de colon: efectos y regulación*, a càrrec d'Alberto Muñoz, Universitat Autònoma de Madrid-CSIC, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex, 27 de maig de 2004, *Relevancia de la presentación antigénica en el desarrollo de vacunas ADN*, a càrrec de Fernando Rodríguez, CRESA, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 28 de maig de 2004, *Mouse models to study the role of telomerase and telomerase in cancer and aging*, a càrrec de Maria A. Blasco, Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 1 de juny de 2004, *Development changes that promote high frequency firing at a CNS calyx synapse*, a càrrec d'Henrique von Gersdorff, Institut Vollum, Universitat de Ciències de la

Salut d'Oregon, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 3 de juny de 2004, *Simulació quàntica de processos biològics*, a càrrec de Carme Rovira, Centre de Recerca en Química Teòrica, Parc Científic de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 3 de juny de 2004, *Frau i usura: de Tomàs d'Aquino a Bartolomé Carranza*, a càrrec d'Andreu Grau, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia (Secció de Filosofia Medieval).

— IEC, 3 de juny de 2004, *Democràcia i redistribució: una teoria de transicions polítiques*, a càrrec de Carles Boix, organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— Sala d'actes, Àrea General, planta 10, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona, 4 de juny de 2004, *Role of metalloprotease-disintegrins in activation of EGF-receptor ligands, angiogenesis and heart development*, a càrrec de Carl Blobel, Institut Sloan-Kettering, Centre del Càncer Memorial Sloan-Kettering, Nova York, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 4 de juny de 2004, *Early eukaryotes and mitochondrial remnants*, a càrrec de Mark van der Giezen, Facultat de Ciències Biològiques, Universitat de Londres, Reg-

ne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 4 de juny de 2004, *El gen de Drosophila LP1 responde a los niveles de actividad de la vía InR y es necesario para el control del tamaño celular*, a càrrec d'Héctor Herranz, Centre de Biologia Molecular, CSIC, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 7 de juny de 2004, acte de cloenda del curs Reflexions clàssiques sobre la guerra: Vitoria i Grotius, amb la conferència *Mirar la pau amb filosofia: propostes des d'una filosofia per fer les paus*, a càrrec de Vicent Martínez, director de la Càtedra UNESCO de Filosofia per la Pau, Universitat Jaume I, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia (Secció de Filosofia Pràctica).

— Aula 4, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 7 de juny de 2004, *Apairagant el foc de la vida, o com es poden preservar cèl·lules i òrgans*, a càrrec de Ramon Bartrons, Departament de Ciències Fisiològiques II, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 9 de juny de 2004, sessions científiques: «Gestió del territori i conservació del patrimoni natural», *Iniciatives en la conservació dels espais a partir de les poblacions d'ocells*, a càrrec de Cristina Sánchez, SEO-Birdlife, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 11 de juny de 2004, *LAS enzymes: a new group of metallopeptidases*, a càrrec de Matthias Bochtler, Institut Internacional de Biologia Molecular i Cel·lular, Varsòvia, Polònia, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 14 de juny de 2004, *L'esfera imaginària: comentaris a Disquisitiones generales circa superficies curvas*, a càrrec d'Agustí Reventós, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques.

— Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 14 de juny de 2004, *Transdetermination in flies a form of stem cell pluripotency*, a càrrec de Gerold Schubiger, Departament de Biologia, Universitat de Washington, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 15 de juny de 2004, *Llengua i pedagogia, una acció reeixida: la Comissió Interterritorial dels països de parla catalana*, a càrrec de Joaquim Arenas, organitzada per la Societat Catalana de Pedagogia.

— IEC, 16 de juny de 2004, sessió de recepció del membre numerari Tomàs de Montagut Estragués. El discurs de recepció versà sobre *Una compilació del dret especial de Barcelona a la baixa edat mitjana*, organitzat per la Secció Històrico-Arqueològica.

— IEC, 17 de juny de 2004, *Les*

Confessions de sant Agustí, a càrrec de Francesc Fortuny, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia (Secció de Filosofia Medieval).

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 17 de juny de 2004, *La familia génica Snail en la encrucijada de la transició epitelio-mesénquima en fisiología y patología*, a càrrec d'Àngela Nieto, Institut Ramon y Cajal, CSIC, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala d'actes, Àrea de Traumatologia, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona, 18 de juny de 2004, *HER kinase inhibitor: can we do better?*, a càrrec de Neal Rosen, Departament de Medicina i Biologia Cel·lular, Centre del Càncer Memorial Sloan-Kettering, Nova York, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 18 de juny de 2004, *Building predictors from microarray data: review and cautionary views*, a càrrec de Ramón Díaz-Uriarte, Unitat de Bioinformàtica, Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 22 de juny de 2004, *Un segle de projectes de transvasament de l'Ebre al País Valencià*, a càrrec de Joan Mateu, catedràtic de Geografia Física, Universitat de València, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Aula 4, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 28 de juny de 2004, *Glucocinasa, sensor de la glucèmia. Una visualització molecular per entendre les seves propietats fisiològiques*, a càrrec de Gabriel Pons, Departament de Ciències Fisiològiques II, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 1 de juliol de 2004, *Respostes a estrès mediades per la MAP cinasa Hog1*, a càrrec de Francesc Posas, Universitat Pompeu Fabra, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 2 de juliol de 2004, *Mecanismos de señalización canónica y no canónica mediante proteínas Wnt*, a càrrec de José M. González-Sancho, Institut d'Investigacions Biomèdiques, CSIC, i Universitat Autònoma de Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de graus, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 6 de juliol de 2004, *Diferenciació cel·lular i càncer de pàncrees exocrí*, a càrrec de Paco Real, Unitat de Biologia Cel·lular i Molecular, INIM i Universitat Pompeu Fabra, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 7 de juliol de 2004, *Polysialic acid and plasticity of the nervous system*, a càrrec d'Urs Rutishauser, Institut Sloan-Kettering, Nova York, EUA,

organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 9 de juliol de 2004, *Estructura de ribosomas por criomicroscopía electrónica. Estudios dinámicos de traducción*, a càrrec de Mikel Valle, CNB, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 9 de juliol de 2004, *Molecular and cellular mechanisms of neural tube closure in mouse*, a càrrec de Patricia Ybot Gonzalez, Institut de Salut Infantil, UCL, Londres, Regne Unit, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida, 9 de juliol de 2004, *Análisis molecular del desarrollo y evolución del telencéfalo, con especial énfasis en el territorio claustroromigdalino*, a càrrec de Loreta Medina, Departament d'Anatomia Humana, Facultat de Medicina, Universitat de Múrcia, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Sala de graus, Campus de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat, 9 de juliol de 2004, *La inflamación como causa de la patogenicidad en el sistema vascular*, a càrrec de Lisardo Boscà, Centre Nacional d'Investigacions Cardiovasculars, CSIC, Madrid, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 15 de juliol de 2004, *Controlled localized delivery of growth factors for bone repair*, a càrrec de Hans P. Merkle, ETH, Zuric, Suïssa, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 60003, Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 15 de juliol de 2004, *Some perspectives on the genetic structure of human populations*, a càrrec de Mark Feldman, Universitat de Stanford, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 22 de juliol de 2004, *Biochemical approaches for analyzing melanoma metastasis*, a càrrec de Gregg B. Fields, Universitat de l'Atlàntic de Florida, EUA, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula Fèlix Serratosa, Parc Científic de Barcelona, 23 de juliol de 2004, *Regulación del factor de transcripción NFAT5 por proteínas asociadas*, a càrrec de José Aramburu, Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

Cursos

— Alacant, del 24 al 26 de setembre de 2003, *II Curs de Tècniques de Fisiologia Cel·lular*, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, del 14 d'octubre de 2003 al 20 d'abril de 2004, *IV Curs de Dret Civil Català*, organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Jurídics.

— L'Aldea (Baix Ebre), del 16 al 20 d'octubre de 2003, *XIV Curs Avançat d'Ecologia Microbiana*, dirigit per Ricard Guerrero, Universitat de Barcelona i membre de l'IEC, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

— Alberg de Planoles, 25 i 26 d'octubre de 2003, curs naturalista: *Curs bàsic de micologia de camp*, a càrrec d'Enric Gràcia, Departament de Biologia Vegetal, Universitat de Barcelona, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Aula magna, edifici Torre dels Frares, Universitat de Vic, 12 de novembre de 2003, sessió científica de tardor: *Tractament i gestió de residus d'alta càrrega orgànica: problemàtica i solucions tècniques innovadores*. Hi intervingueren: David Serrat, rector de la Universitat de Vic; Àngel Messeguer, president de la Societat; Consol Blanch, coordinadora de la sessió; Josep Turet, biòleg i director del SART-UVic; Jordi Ferrer, químic de Gesqua, SL; Montserrat Soliva, professora de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona; Teresa Guerrero, cap del Departament de Gestió de Matèria Orgànica de la Junta de Residus, Departament de Medi Ambient, Generalitat de Catalunya; Eudald Sentmartí, ramader i representant de la Cooperativa

Plana de Vic i d'Unió de Pagesos, i Xavier Serra, enginyer agrònom i director de la Secció Ambiental de la Xarxa CI-DEM-UVic. Organitzat per la Societat Catalana de Química.

— Torre D, Parc Científic de Barcelona, del 24 al 28 de novembre de 2003, *IV Curs Introductorí de Gestió de Projectes de Recerca i Desenvolupament*, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

— Museu-Monestir de Pedralbes, Barcelona, 29 de novembre de 2003, sessió de treball: visita a l'exposició *El monestir de Pedralbes. La recuperació d'una joia de l'art català*, conduïda per Anna Castellano, organitzat pels Amics de l'Art Romànic

— Escola de Natura La Traüna, Fogars de Montclús, 29 i 30 de novembre de 2003, curs naturalista: *La disseminació de fruits i llavors per als animals: estudi a partir de l'anàlisi de la dieta*, a càrrec de Marc Martín, Departament de Biologia Animal, Universitat de Barcelona, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, 10 de gener de 2004, curs de qüestions d'actualitat sobre *Ètica i política*, a càrrec de Ramon Valls, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia.

— IEC, 22 i 27 de gener de 2004, curs seminari: *La renovació didàctica de la geografia a l'ensenyament secundari*, a càrrec de Pilar Benejam i Ro-

ser Batllori, organitzat per la Societat Catalana de Geografia.

— Seminari de Vic, 14 i 15 de febrer de 2004, curs naturalista: *Gent que té cura de la terra. Introducció a la custòdia del territori*, a càrrec de Jordi Pietx, biòleg, i Hernan Collado, advocat, ambdós de la Xarxa de Custòdia del Territori, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, cada dimarts des del 24 de febrer fins al 20 d'abril de 2004 (menys el 6 d'abril, setmana santa), XX Edició de les Monografies de Paisatgisme i Jardineria. Curs 2003-2004. Tema monogràfic I: *Xerojardineria i jardí mediterrani*, organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

— IEC, 25 i 26 de febrer de 2004, curs sobre el cava. 1a sessió: *Importància econòmica del cava*, a càrrec de Josep M. Puiggròs, coordinador de la Secció de Viticultura i Enologia; *Viticultura*, a càrrec de Pere Guilera, tècnic viticultor i elaborador de cava; *Enologia: vinificació dels vins blancs i el cava*, a càrrec de Joana Viñas, directora tècnica de Raventós i Blanc, SA. Organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris (Secció de Viticultura i Enologia).

— IEC, cada dimecres des del 25 de febrer fins al 21 d'abril de 2004 (menys el 7 d'abril, setmana santa), XX Edició de les Monografies de Paisatgisme i Jardineria. Curs 2003-2004. Tema monogràfic II: *Tractament de la vegetació en espais*

públics, organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

— IEC, cada dijous des del 26 de febrer fins a l'1 d'abril de 2004, XX Edició de les Monografies de Paisatgisme i Jardineria. Curs 2003-2004. Tema monogràfic III: *Parcs i sostenibilitat*, organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

— IEC, 26 de febrer de 2004, curs sobre el cava. 2a sessió: *Introducció al tast i el maridatge*, a càrrec de Joana Viñas. Organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris (Secció de Viticultura i Enologia).

— Palau Montcada, Fraga, 27 i 28 de març de 2004, curs naturalista: *La vegetació d'ambients extrems (Baix Cinca - Monegres): identificació, estratègies adaptatives i relació amb el medi físic*, a càrrec de David Badia, biòleg, Escola Universitària Politècnica d'Oscà, i Eduard Royes, naturalista, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Escola de Natura La Traüna, Fogars de Montclús, 3 i 4 d'abril de 2004, curs naturalista: *Introducció al cant dels ocells mediterranis: el reconeixement d'espècies*, a càrrec d'Eloïsa Matheu de Cortada, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Centre d'Interpretació de la Mitjana, Lleida, 23, 24 i 25 d'abril de 2004, curs naturalista: *Els secans estèpics lleidatans: tècniques d'estudi i ges-*

tió, a càrrec de Francesc Moncasí, enginyer tècnic forestal, EGRELL; Joan Estrada, biòleg, EGRELL; Toni Curcó, biòleg, Departament de Biologia Vegetal, Universitat de Barcelona; Josep Ramon Salas, entomòleg, membre de la Societat Catalana de Lepidopterologia i de la Societat Entomològica Aragonesa, i Xavier Massot, enginyer tècnic agrícola, enginyer de forests, membre de la Societat Catalana de Lepidopterologia i de la Societat Entomològica Aragonesa, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Can Jordà (ctra. d'Olot a Santa Pau), 8 i 9 de maig de 2004, curs naturalista: *Conservació de les varietats hortícoles autòctones*, a càrrec de Guillem Arribas i Quintana, enginyer tècnic agrícola, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, 11 de maig de 2004, sessió: *Suport a la creació d'empreses de base tecnològica. Una visió internacional*. Hi intervingueren: Francesc Solé, director del Programa Innova de la Universitat Politècnica de Catalunya; Yuko Harayama, Universitat de Tohoku i Direcció de Ciències i Tecnologia, Sendai, Japó, i Elias Kouloumis, Centre de Recerca i Incubació ERMIS, Xipre. Organitzat per la Societat Catalana de Tecnologia.

— Centre d'Interpretació de la Mitjana, Lleida, 14, 15 i 16 de maig de 2004, curs naturalista: *Les papallones com a indicadores de la qualitat ambien-*

tal, a càrrec de Xavier Massot, enginyer tècnic agrícola, enginyer de forests, membre de la Societat Catalana de Lepidopterologia i de la Societat Entomològica Aragonesa, i Josep Ramon Salas, entomòleg, membre de la Societat Catalana de Lepidopterologia i de la Societat Entomològica Aragonesa, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Museu Industrial del Ter, can Sangles, Manlleu, 22 i 23 de maig de 2004, curs naturalista: *La vegetació de la ribera: estudi i valoració com a bioindicadora*, a càrrec de Cèsar Gutiérrez, consultor ambiental, i Andreu Salvat, Aprèn, Serveis Ambientals, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Sant Genís de les Fonts, 5 i 6 de juny de 2004, curs naturalista: *Botànica de camp a la Catalunya Nord*, a càrrec de Jaume Gamisans, professor de biologia vegetal, Universitat Paul Sabatier, Tolosa de Llenguadoc, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, 30 de juny i 1, 2, 5, 6, 7, 8 i 9 de juliol de 2004, curs sobre *Actualització en literatura grega i llatina*. Hi intervingueren: Carles Miralles, Carles Garriga, Montserrat Nogueras, Pierre Judet de la Combe, Xavier Riu, Jaume Pòrtulas, Maite Clavo, Javier Velaza, Joan Gómez, Jaume Almirall, Jaume Medina, Joan Josep Mussarra, Ignacio Adiego, Jaume Joan i José Martínez. Organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Benasc, 2, 3 i 4 de juliol de 2004, curs naturalista: *Glaceres del Pirineu: evidències d'un canvi climàtic*, a càrrec de Ramon Copons, geòleg, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Casa del Parc Nacional a Boí, 10 i 11 de juliol de 2004, curs naturalista: *Els ratpenats del Parc Nacional d'Aiguestortes i Estany de Sant Maurici*, a càrrec de Jordi Serra-Cobo, biòleg, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Palau de l'Abat, Sant Pere de Rodes, 16, 17 i 18 de juliol de 2004, curs naturalista: *Els peixos del Parc Natural del Cap de Creus: efectes de l'ambient i de la pesca*, a càrrec de Josep Lloret, biòleg, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

Trobades

— Recinte firal de Menorca (POIMA), 1, 2 i 3 d'octubre de 2003, XIX Trobades Científiques de la Mediterrània: *Scientific and technological opportunities in the future synchrotron of El Vallès*, organitzada per la Societat Catalana de Física.

— IEC, 18 d'octubre de 2003, *I Trobada sobre l'Ensenyament de les Matemàtiques*, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques.

— Paranimf, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 26 de gener de 2004, *Tercera Trobada de Joves Investi-*

gadors dels Països Catalans, organitzada per la Societat Catalana de Química.

— IEC, 19 de març de 2004, cicle de trobades interprofessionals Fòrum Barcelona 2004: *Animal i recerca: què, com i per què*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 8 de maig de 2004, VII Trobada Matemàtica: *Matemàtica: unitat i diversitat*, amb les intervencions de George Gheverghese Joseph, Universitat de Manchester; Antoni Malet, Universitat Pompeu Fabra; Josep Pla, Universitat de Barcelona; Xavier Vilella, IES Vilassar de Mar, i Jesús Ildefonso Díaz, Universitat Complutense de Madrid. Organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques.

Sortides

— La Selva, 25 d'octubre de 2003, sortida d'estudi, cicle «Les altres comarques»: *La Selva marítima*, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Museu de Sant Cugat, 8 de novembre de 2003, sessió de treball: *Visita al Museu de Sant Cugat*, conduïda per Joan-Albert Adell, organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

— Llac de Banyoles, 12 de desembre de 2003, visita guiada i pràctiques de camp: *La microbiologia del llac de Banyoles i dels deu estanyols*, a càrrec de Ricard Guerrero, Jordi Urmeneta, Tony Navarrete i Mercedes Berlanga, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Universitat Internacional de Catalunya, Facultat de Ciències de la Salut, Àrea de Biologia Molecular i Cel·lular, Sant Cugat, 7 de febrer de 2004, *Matinal pràctica de biologia molecular i cel·lular*, coordinada per Josep Clotet, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Universitat de Barcelona, Facultat de Biologia, Departament de Genètica, Barcelona, 14 de febrer de 2004, *Matinal pràctica de biologia molecular i cel·lular*, coordinada per Montserrat Corromines, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Portal dels Apòstols, Catedral de Girona, 20 de març de 2004, *Visita a la catedral de Girona*, a càrrec de Pere Freixa i Josep M. Nolla, organitzada pels Amics de l'Art Romànic.

— Del 3 al 10 d'abril, setmana santa 2004, *Viatge a Grècia (d'Atenes a Tessalònica; del món clàssic a l'era cristiana)*, organitzat per la Societat Catalana de Geografia.

— Monestir de Sant Llorenç, 17 d'abril de 2004, *Visita a Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà)*, a càrrec d'Antoni González, cap del Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, Diputació de Barcelona, i d'Albert López, arqueòleg del mateix Servei, organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

— L'Empordà, 24 d'abril de 2004, sortida d'estudi: *Salvem l'Empordà*, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Mas de Melons (Segrià/Garrigues), 24 d'abril de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Reserva Natural Parcial de Mas de Melons (Segrià/Garrigues)*. Experts que faran de guies: Delfí Sanuy i Joel Torra, Universitat de Lleida. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Parc Natural del Montsant (Priorat), 1 de maig de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Parc Natural del Montsant (Priorat)*. Expert que farà de guia: Roger Pascual, biòleg i autor del llibre *Montsant, patrimoni natural i paisatge*. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Cabanes-Torreblanca (Baix Maestrat), 8 de maig de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca (Baix Maestrat)*. Experts que faran de guies: equip d'educació ambiental del Parc. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Monestir de Sant Pere de Besalú, 15 de maig de 2004, *Visita al conjunt monumental de Besalú*, a càrrec de Joan-F. Cabestany, membre de l'IEC, organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

— Aiguamolls del Baix Empordà, 22 de maig de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Espai d'Interès Natural dels Aiguamolls del Baix Empordà (Baix Empordà)*. Expert que farà de guia: Carles

Barriocanal, geògraf. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Puigsacalm-Bellmunt i de Collsacabra (Osona-Garrotxa), 29 de maig de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Espais d'interès natural de Puigsacalm-Bellmunt i de Collsacabra (Osona-Garrotxa)*. Experts que faran de guies: Xavier Béjar, enginyer tècnic agrícola, i Carles Martorell, ornitòleg. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

— Monestir de Sant Pere de Rodès, 5 de juny de 2004, *Visita al monestir de Sant Pere de Rodès*, a càrrec de Joan-Albert Adell, arquitecte, i Eduard Riu-Barrera, arqueòleg, organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

— Beret-Montgarri (Vall d'Aran), 11 i 12 de juny de 2004, *Sortida d'estudi: Beret-Montgarri (Vall d'Aran)*, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— Valls del Coma Pedrosa (Andorra), 12 de juny de 2004, *Sortides als espais naturals protegits dels Països Catalans: Parc Natural de les Valls del Coma Pedrosa (Andorra)*. Experts que faran de guies: Jordi Nicolau, biòleg, i Jordi Palau, enginyer de forests. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural.

Presentacions

— IEC, 29 d'octubre de 2003, acte de presentació del *Nomenclàtor oficial de la*

toponímia major de Catalunya, presidit pel conseller de Cultura, el conseller de Política Territorial i Obres Públiques i el president de l'Institut d'Estudis Catalans, i organitzat per la Presidència.

— Saló del Vigatà, Palau Moja, Barcelona, 29 d'octubre de 2003, presentació del llibre: *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*, a càrrec de Joan Domènech, delegat a Girona de la Conselleria de Cultura. L'acte fou presidit per Josep Maria Sans Travé, director general del Patrimoni Cultural, i organitzat per l'ARCAT.

— IEC, 10 de novembre de 2003, presentació de la memòria de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA): *Memòria de la recerca realitzada pels investigadors d'ICREA al llarg del 2003*. En el decurs de l'acte es pronunciarà la conferència «Genoma i càncer: grans promeses, petits passos», a càrrec de Joan Massagué, Cell Biology Program, Centre del Càncer Memorial Sloan-Kettering, Nova York, EUA. Organitzada per la Presidència.

— IEC, 19 de novembre de 2003, presentació del llibre: *La plata emporitana: De la Segona Guerra Púnica, final del segle III aC*, de Leandre Villaronga. La presentació fou a càrrec de Josep M. Nolla, Universitat de Girona, i fou organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

— IEC, 16 de desembre de 2003, presentació del xv volum de la revista

Lambard: Estudis d'Art Medieval, a càrrec de Frederic-Pau Verrié, organitzada pels Amics de l'Art Romànic.

— IEC, 16 de gener de 2004, presentació del llibre: *Tractat elemental de química (1789) en català*, a càrrec d'Antoni Malet, Universitat Pompeu Fabra, director de la col·lecció «Clàssics de la Ciència»; Agustí Nieto, Universitat de Barcelona, curador de l'edició catalana; Mireia Artís, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Oberta de Catalunya, traductora del text en francès; Pere Alemany, Societat Catalana de Química, i Pere Grapí, Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. En el transcurs de l'acte es pronuncià la conferència «Presentació del Panopticon Lavoisier», a càrrec de Marco Beretta, Universitat de Bolonya, Itàlia. Organitzada per la Societat Catalana de Química.

— IEC, 13 de febrer de 2004, presentació del llibre: *Viaje a Andalucía. Historia Natural del Reino de Granada (1804-1809)* de Simón de Rojas Clemente Rubio. Edició, transcripció i índexs d'Antonio Gil Albarracín. Hi intervingueren: Antonio Gil Albarracín i Horacio Capel. Organitzada per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 17 de febrer de 2004, presentació del volum v de l'obra *Catalunya carolíngia: Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, a càrrec de Miquel S. Gros, director de

l'Arxiu i la Biblioteca Episcopal de Vic; Anscari M. Mundó, codirector de l'obra i membre de l'IEC, i Jaume Sobrequés, director del Museu d'Història de Catalunya, organitzada per la Secció Històrico-Arqueològica.

— IEC, 18 de febrer de 2004, presentació del llibre: *Atlas de la industrialización de España (1750-2000)*. Hi intervingueren: Enric Mendizàbal, professor titular de la Universitat Autònoma de Barcelona; Lluís Urteaga, catedràtic de Geografia Humana, Universitat de Barcelona, i Jordi Nadal, director de l'obra, catedràtic emèrit d'Història Econòmica, Universitat de Barcelona. Organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 25 de març de 2004, presentació de l'obra: *Fulls de les fronteres. Entre Gadesa i Alcanyís*, recull d'articles de Joan Perucho en edició bilingüe català-castellà, publicat per l'Institut Ramon Muntaner i el Centro de Estudios Bajoaragoneses. La presentació fou a càrrec d'Artur Quintana, curador de l'edició, organitzada per la Secció Filològica.

— IEC, 29 de març de 2004, presentació de la Fundació Germà Colón i del llibre: *De Ramon Llull al diccionari Fabra: acostament lingüístic a les lletres catalanes* de Germà Colón. La presentació fou a càrrec de Tomàs Martínez, Universitat Jaume I. En el transcurs de l'acte es pronuncià la conferència «El català en la denominació europea de l'ocell fer-

nicòpter *flamenc*», a càrrec de Germà Colón, membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Organitzada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 1 d'abril de 2004, presentació del volum 33 de l'*Acta Numismàtica* (2003), amb la projecció comentada del vídeo *La incògnita dels ibers*, produït per Televisió de Catalunya i la SCEN, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

— IEC, 6 d'abril de 2004, presentació del *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica*, a càrrec de Francesc Gonzàlez i Sastre, secretari científic de l'IEC i Xavier Bellés, membre de l'IEC i traductor al català de l'obra, amb la intervenció d'Enric Macpherson, representant de la Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica. En el transcurs de l'acte es llegí la conferència «Per què cal encara descobrir i descriure noves espècies?», a càrrec de Damià Jaume, investigador del CSIC. Organitzada per la Secció de Ciències Biològiques.

— IEC, 20 d'abril de 2004, presentació de l'obra: *Écrire et lire en Catalogne (IXe - XIIIe siècle)*. Hi intervingueren: Gérard Chastagnaret, director de la Casa de Velázquez; Anscari M. Mundó, membre de l'IEC, i Michel Zimmermann, autor del llibre i membre corresponent de l'IEC. Organitzada per la Secció Històrico-Arqueològica.

— IEC, 19 de maig de 2004, presentació del llibre: *Tipotext: Una ti-*

pologia de textos de no-ficció, publicat per Eumo Editorial. Hi intervingueren: Antoni Mir, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica, que pronuncià la conferència «Noves metodologies per al coneixement de la llengua». Organitzada per la Secció Filològica.

— IEC, 7 de juny de 2004, presentació de l'obra: *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades: Els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona*, de Carles Bas, Francesc Maynou, Francesc Sardà i Jordi Lleonart. La presentació fou a càrrec de Martí Sans i dels mateixos autors de la publicació. L'acte fou presidit per Màrius Foz, president de la Secció de Ciències Biològiques, i Martí Sans, director general de Pesca i Afers Marítims de la Generalitat de Catalunya. Organitzada per la Secció de Ciències Biològiques.

— IEC, 10 de juny de 2004, presentació del volum dedicat al teatre de l'*Obra completa d'Antoni Febrer i Cardona: Versions teatrals*, a càrrec de Joan Mas, coeditor del volum; Maria Paredes, directora del projecte, i Josefina Salord, presidenta de l'Institut Menorquí d'Estudis, organitzada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 16 de juny de 2004, presentació de l'obra: *El català a l'Alguer: un model d'àmbit restringit*, publicat per la Secció Filològica. Hi intervingueren:

Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica; Joan Bellés, president del Cercle per a la Defensa i la Difusió de la Llengua i la Cultura Catalanes; Joan Veny, membre de la Secció Filològica, i Luca Scala. Organitzada per la Secció Filològica.

— IEC, 21 de juny de 2004, presentació de la biografia de Creu Casas. L'acte fou presidit per Josep Laporte, president de l'IEC, i Rafael Español, president de la Fundació Catalana per a la Recerca. La presentació fou a càrrec de Montserrat Brugués, professora de l'àrea de Botànica de la UAB, i de Xavier Duran, periodista científic. Organitzada per la Presidència.

— IEC, 21 de juny de 2004, presentació de l'obra: *Catàleg dels heteròpters de Catalunya* (Insecta, Hemiptera, Heteroptera), de Jordi Ribes, Antoni Serra i Marta Goula. La presentació fou a càrrec dels autors. L'acte fou presidit per Màrius Foz, president de la Secció de Ciències Biològiques, i Josep Peñuelas, president de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN). Organitzada per la ICHN.

— IEC, 28 de juny de 2004, presentació de l'obra: *Ètica intercultural*, de Norbert Bilbeny, professor d'estètica, Universitat de Barcelona, a càrrec de Miquel Martínez, ICE, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

Sessions inaugurals

— IEC, 22 de setembre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de l'IEC: *Què és la vida i com podem fabricar-la*, a càrrec de Juli Peretó i Magraner, membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC.

— IEC, 26 de setembre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana de Geografia: *Lugar, identidad y geografías de responsabilidad en un mundo en proceso de globalización*, a càrrec de Doreen Massey, Universitat Oberta, Regne Unit.

— IEC, 6 d'octubre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana de Filosofia: *Ontologia i axiologia de les nacions*, a càrrec d'Ulises Moulines, Universitat de Munic.

— IEC, 9 d'octubre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Institució Catalana d'Història Natural: *La recerca aplicada a la gestió del territori*, a càrrec de Joan Marull, biòleg, Barcelona Regional.

— IEC, 21 d'octubre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 dels Amics de l'Art Romànic: *El desvetllament de la consciència de patrimoni històric a Catalunya*, a càrrec de Pilar Vélez, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.

— IEC, 29 d'octubre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana de Matemàtiques: *Les matemàtiques en l'era de la comuni-*

ciació, a càrrec de Llorenç Huguet, catedràtic de Ciències de la Computació i Intel·ligència Artificial, Universitat de les Illes Balears i president de Sa Nostra. Caixa de Balears.

— IEC, 29 d'octubre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana de Física: *Atomic physics meets condensed matter physics*, a càrrec de Maciej Lewenstein, Institut de Física Teòrica, Universitat de Hannover i Institut de Ciències Fotòniques, Universitat Politècnica de Catalunya.

— IEC, 5 de novembre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana de Biologia. *Los códigos del ARN*, a càrrec de Juan Valcárcel, ICREA i Centre de Regulació Genòmica, Barcelona.

— IEC, 25 de novembre de 2003, sessió inaugural del curs 2003-2004 de la Societat Catalana d'Estudis Històrics: *Mallorquins a València: l'emigració mallorquina al País Valencià al segle XVII*, a càrrec d'Antoni Mas i Joan Lluís Monjo.

— IEC, 25 de maig de 2004, sessió inaugural del *VI Curs de Dret de la Competència* de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Hi intervingueren: Lluís Franco, Josep M. Mas Solench, Santiago de Nadal i Carles Prats.

Colloquis

— IEC, 24 d'octubre de 2003, «*Autopsie virtuali*». *Iconografia anatomica nell'Italia del Cinquecento*, a càrrec de Mauri-

zio Rippa Bonati, Institut d'Història de la Medicina, Universitat de Pàdua, Itàlia, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 12 de desembre de 2003, *Les ingénieurs des Ponts et Chaussée: construction du territoire national et genre*, a càrrec de Martine Duquesne, Universitat de París I (Panthéon-Sorbona), organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 30 de gener de 2004, *Le commentaire de Clavius aux Éléments d'Euclide: (1859): structure et enjeux*, a càrrec de Sabine Rommevaux, Centre Nacional de Recerca Científica, Universitat de Lilla III, França, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 27 de febrer de 2004, *La Càtedra Ferran Tallada (1955-1962). Els inicis de l'enginyeria nuclear a Barcelona*, a càrrec de Francesc X. Barca, Universitat Politècnica de Catalunya, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 17 de març de 2004, *Experimental complexity, paper tools and the making of organic chemistry around 1830*, a càrrec d'Úrsula Klein, Institut Max Planck d'Història de la Ciència, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 30 d'abril de 2004, *Construyendo una ciencia a partir de una práctica: Pedro Nunes y el origen de la*

navegación científica, a càrrec d'Henrique Leitão, Universitat de Lisboa, Portugal, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC), Barcelona, 13 de maig de 2004, sopar col·loqui sobre *Llengua i poders*. Hi intervingueren: Miquel Pueyo, director general del Programa de Planificació Lingüística; Emili Boix, president del Grup Català de Sociolingüística; Joan Melià, filòleg, Illes Balears, i Miquel Nicolàs, filòleg, València. Organitzat per l'Associació Catalana de Sociologia.

— IEC, 13 i 14 de maig de 2004, *Pensament i diàleg en escena*. Hi intervingueren: J. Pòrtulas, president de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics; M. Clavo, coordinadora del col·loqui; A. Bosch i Veciana, Universitat Ramon Llull; J. Carruesco, Universitat Rovira i Virgili, i C. Garriga, Universitat de Barcelona. Organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Aula Ramón y Cajal, Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, 13 i 14 de maig de 2004, *Pensament i diàleg en escena*. Hi intervingueren: M. Clavo, Universitat de Barcelona; M. Nogueras, Universitat de Barcelona; A. Beltrametti, Universitat de Pavia; J. Casas, Institut del Teatre; M. Reig, Universitat de Barcelona, i P. Pinotti, Universitat de Pavia. Organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— IEC, 28 de maig de 2004, *La société géologique de France et la théorie de l'évolution de 1830 à 1859*, a càrrec de Goulven Laurent, Comité Français d'Histoire de la Géologie, organitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

Debats

— IEC, 22 d'octubre de 2003, Quinzè Debat de Química: *Recursos per a l'ensenyament de la química en els nostres temps*. Hi intervingueren: Josep Lluís Pau Roigé, professor de física i química de l'IES Gabriel Ferrater i Soler de Reus; Imma Ros Clavell, professora de física i química de secundària i membre del Consell Assessor d'APQUA; Anna Aparicio Iguacel, professora de física i química de l'IES Torras i Bages de l'Hospitalet de Llobregat, i Josep Corominas Viñas, professor de física i química de l'Escola Pia de Sitges. Organitzat per la Societat Catalana de Química.

— IEC, 12 de maig de 2004, Setzè Debat de Química: *Universitat i ensenyament de la química a la secundària: Pràctiques per a alumnes de secundària en laboratoris universitaris, conferències i assessorament per a treballs de recerca*. Hi intervingueren: Carme González, Universitat de Barcelona; Joan Francesc Piniella, Universitat Autònoma de Barcelona; Núria Ruiz, Universitat Rovira i Virgili, i Roser Pintó, Universitat Autònoma de Barcelona i Centre

de Recerca per a l'Educació Científica i Matemàtica. Organitzat per la Societat Catalana de Química.

Taules rodones

IEC, 2 de març de 2004: *La convergència europea dels estudis de geografia en el marc dels acords de Bolonya*. Hi intervingueren: Antoni F. Tulla, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona; Arlinda García i Coll, professora de la Universitat de Barcelona, i Gemma Cànoves, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona. Moderador: Antoni Luna, professor de la Universitat Pompeu Fabra. Organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

Jornades

— IEC, 6 d'octubre de 2003, jornada científica: *Història intel·lectual i filosofia*. Hi intervingueren: Pompeu Casanovas, Universitat Autònoma de Barcelona; Ramon Alcoberro, Universitat de Girona; Misericòrdia Anglès, Universitat Ramon Llull; Antoni Mora, Universitat de Barcelona; Mercè Rius, Universitat Autònoma de Barcelona; Ignasi Roviró, Universitat Ramon Llull; Conrad Vilanou, Universitat de Barcelona; Josep-Maria Terricabras, Universitat de Girona i membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, i Joan Solà, Universitat de Barcelona i membre de la Secció Filològica de l'IEC. La cloenda, presidida per Josep Laporte, president de l'IEC,

i Lluís Brunet, president de la Fundació Caixa Sabadell, fou a càrrec d'Ulisses Moulines, Universitat de Munic, que pronuncià la lliçó inaugural del curs de la Societat Catalana de Filosofia. Organitzada per la Secretaria Científica.

— Sala d'actes, Centre d'Investigació i Desenvolupament, CSIC, Barcelona, 10 d'octubre de 2003, jornades de fisiologia vegetal: *Llum i desenvolupament vegetal: nous reptes*, organitzades per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 10 d'octubre de 2003, *I Jornada sobre Resistència Bacteriana a los Antibióticos: Una visión global*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC i Auditori Winterthur, 12, 13, 14 i 15 d'octubre de 2003, *III Jornada de Virologia de Catalunya. VIII Congreso Nacional de Virología*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula magna, Campus Torre dels Frares, Universitat de Vic, 17 i 18 d'octubre de 2003, *Jornades de la Secció Filològica a Vic*. Hi intervingueren: Joan Martí i Castell, Ricard Torrents, Isidor Marí, Carles Miralles, Francesc Vallverdú, Assumpta Fargas, Teresa Puntí, Lluïsa Gràcia, Francesc Xavier Vila, Dolors Solà, Assumpta Grabolosa, M. Dolors Areny, Antoni Portell, Maria Cobos i M. Teresa Feu. Organitzada per la Secció Filològica.

— IEC, 23, 24 i 25 d'octubre de 2003, jornades científiques: *Història de la*

Historiografia Catalana, organitzades per la Secció Històrico-Arqueològica i la Secretaria Científica.

— IEC, 7 de novembre de 2003: *Plutarc i la seva època: paideia i societat*. Aquesta jornada s'emmarcà dins el VIII Simposi Internacional de la Societat Espanyola de Plutarquisme, organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— IEC, 7 i 8 de novembre de 2003, jornada científica conjunta amb la Reial Societat Matemàtica Espanyola: *Criptografia*, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques. (La sessió del dia 7 a la tarda es féu al Centre de Cultura Contemporània, Barcelona.)

— Museu de l'Empordà, Figueres, 12, 13 i 14 de novembre de 2003, XVI Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans: *La renovació pedagògica*, organitzada per la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

— Centre d'Estudis Avançats de Blanes, CSIC, 14 de novembre de 2003, *II Jornada d'Avenços en Ecologia*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 15 de novembre de 2003, *I Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament Antoni Quintana Marí*, organitzada per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— IEC, 21 de novembre de 2003, jornada de virologia: *Los virus de RNA en observación: la pregunta por el poder*

en biología, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages, Casa de la Culla, Manresa, 29 de novembre de 2003, *La varietat picapoll*, organitzada per la Institució Catalana d'Estudis Agraris (Secció de Viticultura i Enologia).

— IEC, 1 i 2 de desembre de 2003, jornades: *L'aigua, un recurs fonamental*, organitzades per la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia.

— Saló d'actes, Facultat de Filologia, Universitat de València, 11 de desembre de 2003, *Jornada d'estudi en honor de Francesc de B. Moll*. Hi intervingueren: Santi Cortés, Reina Bastardas, Sebastià Bonet, Joan Veny, Joan Martí, Albert Hauf, Antoni Ferrando, Maria Conca, Emili Casanova, Lluís Gimeno i Aina Moll. Organitzada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 6 de febrer de 2004, *VI Jornada de Protecció Vegetal*. Conferència inaugural: «Problemàtica i noves tècniques de conreu de les plantacions d'olivera», a càrrec de Joan Tous, doctor enginyer agrònom i coordinador de R+D de l'IRTA de Mas Bové. Organitzada per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

— IEC, 23 de febrer de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 1a conferència: «La paraula dels grecs sobre el foc: destrucció, purificació i creació», a càrrec de Josep Monserrat,

Universitat Ramon Llull. Organitzada per la Societat Catalana de Filosofia.

— IEC, 24 de febrer de 2004, *Jornada de genòmica i proteòmica*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 25 de febrer de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 2a conferència: «Valoració econòmica del risc dels incendis forestals», a càrrec de Joan Mogas, Universitat Rovira i Virgili. Organitzada per la Societat Catalana d'Economia.

— IEC, 1 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 3a conferència: «Què cal fer després dels incendis forestals?», a càrrec de V. Ramon Vallejo, Universitat de Barcelona i Fundació CEAM, organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural, i 4a conferència: «Endreçar el territori per combatre els incendis», a càrrec de Ruffi Cerdan, Universitat Autònoma de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Geografia.

— IEC, 3 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 5a conferència: «El foc i la llum a la vida diària i artística del romànic català (segles x a XIII)», a càrrec de Joan-F. Cabestany, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, organitzada pels Amics de l'Art Romànic, i 6a conferència: «El foc com a factor de producció al llarg de la història», a càrrec de Josep M. Benaül, Universitat de Barcelona, organit-

zada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics.

— IEC, 8 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 7a conferència: «El foc en la teoria dels quatre elements», a càrrec de Jaume Pòrtulas, Universitat de Barcelona. Organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— IEC, 10 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 8a conferència: «El foc, el medi i l'alimentació», a càrrec de Maria Josep Rosselló, Universitat Ramon Llull. Organitzada per l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació.

— IEC, 11 de març de 2004, *Els mètodes en dialectologia: continuïtat o alternativa?*, organitzada per la Secció Filològica.

— IEC, 15 de març de 2004, Jornades «El foc i medi» (17 conferències). 9a conferència: «El foc, font de vida», a càrrec de Josefina Plaixats, Universitat Autònoma de Barcelona, i 10a conferència: «El foc, coadjuvant en la producció d'aliments», a càrrec de Carles Bernat, Escola Superior d'Agricultura de Barcelona. Organitzades per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

— IEC, 17 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 11a conferència: «El sol, font de vida i de mort», a càrrec de Jordi Isern, Institut d'Estudis Espacials de Catalunya. Organitzada per la Societat Catalana de Física.

— IEC, 22 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 12a conferència: «Joaquim Ruyra: la natura i el foc», a càrrec de Lluïsa Julià, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Organitzada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— IEC, 24 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 13a conferència: «*Fonts alternatives d'energia*. Les piles de combustible», a càrrec de Pere Lluís Cabot, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Química, i 14a conferència: «Materials avançats per a l'energia fotovoltaica», a càrrec de Jordi Andreu, Universitat de Barcelona, organitzada per la Societat Catalana de Física i la Societat Catalana de Química.

— IEC, 29 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 15a conferència: «Ens alimentem de Sol: una proposta curricular per a l'ESO», a càrrec de Mercè Izquierdo, Universitat Autònoma de Barcelona. Organitzada per la Societat Catalana de Pedagogia.

— IEC, 31 de març de 2004, jornades: *El foc i el medi* (17 conferències). 16a conferència: «Els incendis d'hidrocarburs», a càrrec d'Eulàlia Planas, Centre d'Estudis del Risc Tecnològic, Universitat Politècnica de Catalunya, i 17a conferència: «L'accident BLEVE / bola de foc», a càrrec de Joaquim Casal, Centre d'Estudis del Risc Tecnològic, Universitat Politècnica de Catalunya, organitza-

des per la Societat Catalana de Tecnologia.

— Aula magna, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 6 d'abril de 2004, jornada: «I després què? Sortides professionals per a futurs llicenciats en ciències biològiques». Hi intervingueren: Mercè Durfort, Héctor Garcia, Cristina Junyent, Lluís Ruiz, Anna Omedes, Montserrat Vallmitjana, Marina Mir i Jordi Sabaté. Organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Aula 5, Facultat de Ciències, Campus de Sant Vicent del Raspeig, Universitat d'Alacant, 6, 7 i 8 de maig, VIII Jornades de la Curie (2004): *Intercanvi d'experiències de física i de química*, organitzades per la Secretaria Científica.

— IEC, 18 de juny de 2004, jornada sobre *Les ciències sensorials en l'alimentació*. Hi intervingueren: Josep Obiols, president de l'ACCA; Joël Candau, Universitat de Niça - Sophia Antipolis; Xavier Tomàs, Institut Químic de Sarrià, Universitat Ramon Llull; Alfonso Gómez, Eurofragance, Amaf; Cristina de la Presa, Beringer Blass; Joan Abante, PSCG, i Ramon Prats, Nestlé Espanya. Organitzada per l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació.

— IEC, 5 de juliol de 2004, *IV Jornada de Biologia Evolutiva*. Aquesta jornada es féu per fomentar l'exposició i la discussió de la recerca dels participants en el camp de la genètica de

poblacions, l'evolució molecular i la fil·logènia molecular. Organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Liceu Renouvier, Universitat Catalana d'Estiu, Prada, 23 d'agost de 2004, XIX Jornada d'Agricultura a Prada (Universitat Catalana d'Estiu): *La re-
tauració del paisatge agrícola*. L'obertura fou a càrrec d'Antoni Siurana, conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya. Organitzada per la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

Homenatges

— IEC, 3 de novembre de 2003, acte d'homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de *Marines i boscatges* (1903-2003). Hi intervingueren: Josep Moran, Secció Filològica i Universitat de Barcelona; Modest Prats, Universitat de Girona; Lluïsa Julià, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana; Mila Segarra, Societat Catalana de Llengua i Literatura i Universitat Autònoma de Barcelona, i Carles Miralles, Secció Filològica i Universitat de Barcelona. Aquest acte fou presidit per Josep Laporte, president de l'IEC. També hi intervingueren: Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica; August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i Núria Albó, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Organitzat per la Presidència.

— IEC, 3 de novembre de 2003, espectacle teatral sobre narracions de

Joaquim Ruyra: *Un mar dins del calaix. Impressions*. Dramatúrgia: Pep Paré. Direcció: Teresa Vilardell. Interpretació: Fina Rius. Escenografia i vestuari: Perejaume. Organitzat per la Presidència.

— IEC, 6 de novembre de 2003, sessió en memòria de Nikolaj Ivanovic Vavilov en el seixantè aniversari de la seva mort: *D'on provenen les plantes que mengem cada dia?* Ponència: «Una vida apassionant i una obra sòlida. Vavilov i els centres d'origen de les plantes cultivades», a càrrec de Joan Vallès, professor de botànica, Universitat de Barcelona. Ponència: «Delícies d'ultramar. Plantes mesoamericanes que formen part del nostre gust més arrelat», a càrrec de Montserrat Gispert, professora d'etnobotànica, Universitat Autònoma de Mèxic. Organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural.

— IEC, 13 de novembre de 2003, acte d'homenatge a François Aragó: *François Aragó: científic, divulgador i polític*, a càrrec d'Antoni Ten, organitzat per la Presidència.

— IEC, 3 de maig de 2004, acte d'homenatge a Miquel Coll i Alentorn, amb motiu del centenari del seu naixement (12 de maig de 2004). L'acte fou presidit per Ernest Benach, president del Parlament de Catalunya, i per Josep Laporte, president de l'IEC, i hi intervingueren Josep M. Coll, president de l'Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i

Alentorn (INEHCA); Heribert Barrera, Joaquim Xicoy i Joan Rigol, expresidents del Parlament de Catalunya, i Josep A. Duran i Lleida, president d'Unió Democràtica de Catalunya. En el transcurs de l'acte es llegí una conferència que fou a càrrec d'Hilari Ragner, historiador, i d'Albert Balcells president de la Secció Històrico-Arqueològica. Organitzat per la Presidència.

Lliurament de premis

— IEC, 22 d'abril de 2004, *Acte de lliurament dels Premis Sant Jordi 2004*, corresponents al LXXIII Cartell de premis i de borses d'estudi de l'IEC, sota la presidència de Pasqual Maragall, president de la Generalitat de Catalunya, organitzat per la Presidència.

— Sala d'actes, Rectorat de la Universitat Autònoma de Barcelona, Campus de Bellaterra, 26 de maig de 2004, *Acte de lliurament de premis de les proves Cangur 2004*, sota la presidència de Josep Laporte, president de l'Institut d'Estudis Catalans, organitzat per la Societat Catalana de Matemàtiques.

Altres activitats

— Fira de Madrid (Parc Firal Juan Carlos I), de l'1 al 4 d'octubre de 2003, *Participació de l'IEC en el Liber 2003*, amb una selecció d'una cinquantena de publicacions del seu fons editorial, organitzat per la Presidència.

— Laboratori de Retrovirologia,

Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, Fundació IrsiCaixa, Badalona, 14 de novembre de 2003, *IV Reunió Internacional sobre Eradicació del VIH*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— Centres de recerca biològica de Barcelona, 14 de novembre de 2003, Gimcana DNA: *Construeix la doble hèlix*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 20 i 21 de novembre, sessió de treball: *Law and the semantic web*, organitzada per la Societat Catalana de Filosofia.

— Facultat de Matemàtiques i Estadística, UPC, Barcelona; IES Jaume Vicens Vives, Girona; IES Màrius Torres, Lleida, i IES Antoni Martí i Franquès, Tarragona, 12 i 13 de desembre, *XL Olimpíada Matemàtica*. Celebració de la primera fase, en la qual poden participar tots els alumnes de batxillerat, d'ESO i de cicles formatius de FP. Organitzat per la Societat Catalana de Matemàtiques.

— IEC, del 29 de gener al 28 de març de 2004, exposició: *Un segle de modernisme a Europa. Art nouveau in progress. Art nouveau en projet*, organitzada per l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida.

— IEC, 24 de març de 2004, *Novena edició de les proves Cangur*, organitzada per la Societat Catalana de Matemàtiques.

— IEC, 1 d'abril de 2004, sessió científica: *El lied català. La imatge a través de la poesia*, a càrrec de Francesc Cortès, organitzada per la Societat Catalana de Musicologia.

— IEC, 6 de maig de 2004, inauguració de la Fira VCC04: *Viu la ciència contemporània!*, sota la presidència de Josep Laporte, president de l'Institut d'Estudis Catalans. L'acte fou a càrrec d'Albert Casas, vicerector de Política Científica de la Universitat de Barcelona; Cristina Junyent, coordinadora de la Fira; Rosina Malagrida, directora de la

Fira; Jaume Reventós, president de la Societat Catalana de Biologia, i Màrius Rubiralta, director general del Parc Científic de Barcelona. Organitzat per la Presidència.

— IEC, 6 i 7 de maig de 2004, Fira VCC04: *Viu la ciència contemporània!*, organitzada per la Societat Catalana de Biologia.

— IEC, 13 i 14 de maig, *RECAM 2004* i *Reunió Intercongressual del 17è Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana*, organitzat per la Societat Catalana de Biologia.

Participació dels membres en jurats de premis

A més de participar en els jurats dels premis promoguts pel mateix IEC, els membres de la corporació han participat en les ponències dels premis següents:

Premis d'àmbit català

Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent

Mercè Durfort i Coll

Premis Fundació Caixa Sabadell

Francesc Serra i Mestres

Joaquim Rafel i Fontanals

(suplent)

Premis d'àmbit estatal

Premis Nacionals 2004

(convocats pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport)

Premi Nacional de las Lletres Espanyoles

Carles Miralles i Solà

Premi Nacional de Literatura

(poesia)

Àlex Broch Huesa

Premi Nacional de Literatura

(narrativa)

Isidor Cònsul i Giribet

Premi Nacional de Literatura

(assaig)

Marta Pessarrodona i Artigues

Premi Nacional de Literatura

(literatura dramàtica)

Jordi Coca i Villalonga

Premi Nacional

de Literatura Infantil i Juvenil

Josep M. Molist i Sadurní

Premio Nacional de Traducció

Salvador Giner de San Julián

Difusió

Departament de Publicacions

L'Institut d'Estudis Catalans ha publicat, durant el curs 2003-2004, cinquanta-dues monografies, vint-i-nou publicacions periòdiques, una obra de la Fundació Mercè Rodoreda i sis obres vinculades amb l'Institut d'Estudis Catalans. A més, manté donacions i intercanvis amb nombroses entitats i institucions (Vegeu el capítol x «Publicacions»).

Servei de Documentació i Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

Organització i gestió

El fons documental i arxivístic de l'Institut d'Estudis Catalans, gestionat pel Servei de Documentació i Arxiu, és important tant pel volum de documentació emmagatzemat com pel contingut. D'una banda, la biblioteca està formada per les publicacions pròpies de l'IEC, així com per diversos fons especialitzats. D'altra banda, l'Arxiu està format per dos conjunts documentals clarament diferenciats: la documentació històrica i administrativa que ha generat la mateixa institució des dels seus inicis, l'any 1907, fins ara, i nombrosos fons que corresponen a arxius d'entitats i arxius personals de membres de l'Institut i de personalitats destacades de la cultura catalana.

El volum total de la biblioteca és aproximadament de nou mil publicacions, i el volum de la documentació de l'Arxiu és actualment d'uns vuit-cents cinquanta metres lineals de material.

Amb l'objectiu de disposar d'un catàleg informatitzat, document per document, que faciliti la conservació i la preservació, l'accés, la consulta i la difusió de la totalitat de la documentació que conté l'Arxiu de l'IEC, cada curs es va actualitzant una base de dades documental que vol ser una eina de recerca, tant per a l'activitat interna de l'Institut com per als investigadors externs.

Pel que fa a la documentació interna de l'Institut, en aquest darrer curs s'han treballat les sèries documentals que abracen la Unió Acadèmica Internacional, la documentació del secretari adjunt, els anuaris inèdits, i la correspondència de diverses seccions. Aquests documents s'estan informatitzant i la base de dades documental actualment conté vint-i-tres mil registres, aproximadament.

Del conjunt documental del fons personals i d'entitats, en aquest curs s'ha treballat el fons personal de Josep Maria Batista i Roca, del qual s'ha portat a terme una revisió i ampliació de les sèries documentals i se n'ha completat l'inventari; el fons de *l'Inventari de jaciments arqueològics de Catalunya* de Mi-

quel Tarradell i Mateu, i finalment el fons dels Amics de l'Art Vell (1929-1935), que s'ha ordenat i classificat amb l'inventari corresponent. Els Amics de l'Art Vell és una associació fundada a Barcelona el 1929 amb l'objectiu de defensar i restaurar el patrimoni artístic de Catalunya.

Pel que fa a la gestió dels fons personals de l'Arxiu, que pretén la conservació i la difusió del patrimoni documental generat per l'activitat científica i acadèmica dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, la iniciativa es va consolidant amb noves donacions.

Els fons que s'han incorporat durant aquest curs com a donació a l'Arxiu de l'IEC són: l'Arxiu de l'Associació Internacional de Sociologia, l'Arxiu Joan Subías Galter, el Fons Cervera-Vila del Club Excursionista de Gràcia, i el Fons Josep Duran i Rubiralta.

Difusió

La difusió del patrimoni documental que es porta a terme des del Servei de Documentació i Arxiu es basa en els quatre punts següents:

— Consultes a la documentació. El Servei ha donat suport a més de dues-centes consultes, fetes des de la mateixa institució, per investigadors, entitats i mitjans de comunicació, fruit de les quals s'ha cedit material de suport a l'estudi, material per a publicar, i material per a exposicions.

— Difusió a la xarxa Internet. S'ha iniciat el disseny i la cerca de continguts per a l'ampliació de la pàgina web de l'Arxiu. L'objectiu principal d'aquesta iniciativa es oferir la màxima difusió del patrimoni documental.

— Digitalització. S'ha continuat la tasca de digitalització de sèries documentals rellevants de l'Arxiu per a facilitar-ne la consulta i la conservació.

— Difusió de les publicacions. Les publicacions de l'IEC s'han integrat al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, amb l'objectiu d'ampliar-ne la difusió en l'àmbit universitari i entre el públic en general. D'altra banda, es porta a terme un buidatge bibliogràfic sistemàtic d'aquestes publicacions per a oferir als investigadors la màxima informació de cadascun dels articles que les componen.

VIII. Societats filials

Societats filials

Les societats filials tenen per objectiu el conreu d'una o de diverses especialitats científiques o culturals. Són part integrant de l'estructura acadèmica i organitzativa de l'IEC com a entitats autònomes, i estan adscrites a una de les cinc seccions.

Les societats filials es regeixen per una reglamentació pròpia. Els presidents de les societats filials, durant l'exercici reglamentari de llur càrrec, assis-

teixen a les reunions de la Secció corresponent i als plens de l'Institut.

El president de l'IEC, els presidents de les societats filials i els delegats que hi té l'Institut constitueixen la Comissió de les Societats Filials, la qual es reuneix, com a mínim, una vegada a l'any per tal de tractar els afers d'interès comú.

A continuació hi ha la relació d'activitats de les societats, ordenades aquestes segons l'any de creació.

Institució Catalana d'Història Natural

Any de fundació:	1899*
CONSELL DIRECTIU	
Fins al 14 d'abril de 2004	
President:	JORDI SARGATAL I VICENS
Vicepresident:	JOAN PINO I VILALTA
Secretari:	ANDREU SALVAT I SALADRIGAS
Tresorer:	JOAN MALUQUER I MARGALEF
Vocals:	XAVIER ESCUTÉ I GASULLA
	JOAN FONT I GARCÍA
	ESTER GAYA I BELLÉS
	CÈSAR GUTIÉRREZ I PEREARNAU
	JORDI LLORENS I POCA
	MIQUEL RAFA I FORNIELES
	LLORENÇ SÁEZ I GOÑALONS
	SERGI SALADIÉ I GIL
	DELFI SANUY I CASTELLS
	JOAN VALLÈS I XIRAU
Representant de la delegació del Bages:	FLORENCI VALLÈS I SALA
Representant de la delegació del País Valencià:	MÀRIUS MARTÍNEZ I MARTÍ
Representant de la delegació d'Osona:	ANDREU SALVAT I SALADRIGAS
Representant de la delegació de la Franja de Ponent:	GUILLEM CHACÓN I CABAS
Delegat de l'IEC:	JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS
Nombre de socis:	942
Societats adherides:	Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord

Centre d'Història Natural de la Conca
de Barberà
Estació Biològica de l'Aiguabarreig
Grup Mineralògic Català
Societat Catalana de Lepidopterologia
Societat Catalana de Micologia

* Aquesta Institució és filial de l'IEC des de 1915.

Activitats

— 16 de setembre de 2003. Jornada: *Endreçar el territori per frenar els incendis forestals*. Aquesta jornada va estar coorganitzada per la Federació d'Associació de Defensa Forestal del Bages, la xarxa de recerca universitària ALINFO (Anàlisi d'Alternatives a la Problemàtica dels Grans Incendis Forestals), el Col·legi de Geògrafs, el Col·legi d'Enginyers de Forest, el Col·legi d'Enginyers Tècnics Forestals, la Demarcació de Barcelona del Col·legi d'Arquitectes i la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN). Tingué lloc a Manresa.

— 9 d'octubre de 2003. Sessió inaugural del curs 2003-2004: *La recerca aplicada a la gestió del territori*, per Joan Marull, biòleg, Barcelona Regional. Tingué lloc a l'IEC.

— Del 15 al 19 d'octubre de 2003. Participació en la *Cinquena Bienal del Festival Internacional del Film de l'Insecte*, organitzada per l'Office pour les Insectes et leur Environnement du Languedoc-Roussillon (OPIE-LR). Tingué lloc a Prada.

— 6 de novembre de 2003. Sessió en memòria de Nikolai Ivànovitch Vavílov: *D'on provenen les plantes que mengem cada dia?*, a càrrec de Montserrat Gispert, professora d'etnobotànica a la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic.

— 7 i 8 de novembre de 2003. *III Jornades sobre l'Alta Garrotxa, dedicades a la ramaderia extensiva i la gestió dels espais oberts*. Organitzades pel Consorci de l'Alta Garrotxa, la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot, la Institució Catalana d'Història Natural i la Universitat de Girona. Van tenir lloc al santuari de la Mare de Déu del Mont.

— 18 de novembre de 2003. Sessió conjunta Institució Catalana d'Història Natural - Societat Catalana de Biologia: *Vessaments d'hidrocarburs: conseqüències i bioremediació*. Hi intervingueren Anna Maria Solanas, Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (UB), que parlà sobre la bioremediació, i Victoriano Urgorri, Departament de Biologia Animal de la Universitat de Santiago de Compos-

teHa, que parlà sobre les conseqüències ecològiques sobre els sistemes naturals. Tingué lloc a l'IEC.

— Del 20 al 23 de novembre de 2003. *III Reunió de la Xarxa de Custòdia del Territori*. L'organització va ser a càrrec de la Xarxa de Custòdia del Territori (XCT), l'Ajuntament de Tremp i l'Associació Hàbitats / Projecte Rius. Tingué lloc a Tremp.

— 22 de novembre de 2003. Sessió conjunta Institució Catalana d'Història Natural - Societat Catalana de Lepidopterologia (SCL): *XIII Sessió Conjunta d'Entomologia*. Es van presentar les ponències de María del Carmen Cartagena, Norma B. Díaz, Mercè Durfort, Oleguer Escolà, Félix Fontal-Cazalla, Eduardo Galante, Lucas Garbín, Marta Goula, Xavier Jeremías, Mauricio Jiménez, Pere Josep Jiménez, Lourdes Martín-Andrade, Joaquim Mateu, Elisenda Olivella, Josep Joaquim Pérez de Gregorio, Juli Pujade-Villar, Eva Ribes, Jordi Ribes, Martí Rondós i Cases, Palmira Ros-Farré, Camil Torras i Casals i Daniel Ventura. Tingué lloc a l'IEC.

— 29 i 30 de novembre de 2003. Curs naturalista: *Introducció a la zoocòrria (la dispersió de llavors per la fauna): tècniques d'estudi mitjançant l'anàlisi de la dieta*, a càrrec de Marc Martín, Departament de Biologia Animal, Secció de Vertebrats, UB. Tingué lloc a Fogars de Montclús.

— Tardor de 2003. *Manifest en*

defensa dels secans de caire estèpic de les terres de Lleida. Durant la tardor de 2003, i després de constatar que no s'havia dut a terme cap de les recomanacions de l'informe del Consell de Protecció de la Natura, la Institució Catalana d'Història Natural va assumir la redacció d'un manifest en defensa dels secans estèpics de les terres de Lleida. El manifest ha rebut el suport de més de dos-cents científics i entitats acadèmiques de Catalunya.

— 10 de desembre de 2003. Sessió científica: *El paper de les petites reserves en la gestió*, per Pere Josep Jiménez, Reserva Natural de Sebes, Flix. Tingué lloc a l'IEC.

— 20 de desembre de 2003. *Taller d'experts en connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya*. Organitzat per la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot, la Universitat de Girona i la Institució Catalana d'Història Natural. Com a resultat d'aquest taller, s'elaborà el *Manifest d'Olot* per la salvaguarda de la connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya. Tingué lloc a Olot.

— 20 de gener de 2004. Presentació pública del *Manifest científic en defensa dels secans de caire estèpic de les terres de Lleida*. Aquest acte, organitzat conjuntament amb el gabinet de premsa de la Universitat, va ser presidit per Antonio Michelena, director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària (ETSEA), i va assolir un ressò important als mitjans de comunicació de les terres

de ponent. El presentaren: Josep Antoni Conesa, Universitat de Lleida (UdL) - ICHN; Delfí Sanuy, UdL-ICHN, i Andreu Salvat, ICHN. Tingué lloc a la Universitat de Lleida.

— 5 de febrer de 2004. Sessió científica: *L'ecologia del paisatge en la gestió del territori*, a càrrec de Joan Pino, biòleg, Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Tingué lloc a Les Cases d'en Puig, el Prat de Llobregat.

— 14 i 15 de febrer de 2004. Curs naturalista: *Gent que té cura de la terra. Introducció a la custòdia del territori*, a càrrec de Jordi Pietx, biòleg, XCT, i d'Hernan Collado, advocat, XCT. Tingué lloc a Vic.

— 1 de març de 2004. En el marc del cicle de conferències sobre «El foc i el medi», organitzades per la Secretaria Científica de l'IEC, amb la participació de diverses societats filials, van intervenir Ramon Vallejo i Rufí Cerdan en representació de la Institució Catalana d'Història Natural i de la Societat Catalana de Geografia, respectivament. Ramon Vallejo, biòleg (UB i Fundació CEAM), parlà sobre *Què cal fer després dels incendis forestals?*, i Rufí Cerdan (UAB) d'*Endreçar el territori per combatre els incendis*.

— 16 de març de 2004. *L'avaluació dels espais naturals protegits de Catalunya: balanç i perspectives deu anys després de l'aprovació del PEIN*.

Organitzada per la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona i la Institució Catalana d'Història Natural. Hi intervingueren Salvador Milà, conseller de Medi Ambient i Habitatge; Jordi Cañas, director general de Polítiques Ambientals i Sostenibilitat, del Departament de Medi Ambient i Habitatge; Pere Bosch, diputat de Medi Ambient; Puri Canals, DEPANA; Margarita Castañer, directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial; Josep Germain, ICHN; Ramon Luque, director general de Medi Natural, Departament de Medi Ambient i Habitatge; Josep M. Mallarach, ICHN; Lluís Paluziç, Consell de Protecció de la Natura; Jordi Sargatal, Fundació Territori i Paisatge, Caixa Catalunya; Sue Stolton, Comissió Mundial d'Espais Protegits - Unió Mundial per a la Conservació de la Natura (UICN); Joan Vázquez, representant d'Ecologistes de Catalunya; Josep Vila, Càtedra de Geografia i Pensament Territorial. Tingué lloc a la Universitat de Girona.

— 26 de març de 2004. Jornada: *Les vies verdes al Vallès*. L'organització d'aquesta jornada va ser a càrrec de la Universitat de Girona i de l'Ajuntament de Sant Celoni, amb la participació de la ICHN.

— 27 i 28 de març de 2004. Curs naturalista: *La vegetació d'ambients extrems (Baix Cinca - Monegros): identificació, estratègies adaptatives i relació amb el medi físic*, a càrrec de Da-

vid Badia, biòleg, Escola Universitària Politècnica d'Osca, i d'Eduard Royes, naturalista. Tingué lloc a Fraga.

— 31 de març de 2004. Sessió científica: *Gestió de les pastures i conservació de la biodiversitat*, a càrrec de Jordi Bartolomé, biòleg, Facultat de Veterinària, UAB. Tingué lloc a la Universitat de Girona.

— 3 i 4 d'abril de 2004. Curs naturalista: *Introducció al cant dels ocells mediterranis: el reconeixement d'espècies*, a càrrec d'Eloïsa Matheu. Tingué lloc a Fogars de Montclús.

— 21 d'abril de 2004. Conferència sobre l'*Ecologia i conservació de les espècies de flora endèmiques amenaçades de les illes Galàpagos*, a càrrec de Patricia Jaramillo, biòloga i investigadora de l'Estació Biològica Charles Darwin. Organitzada per la Institució Catalana d'Història Natural i la Universitat de Barcelona, tingué lloc a la Facultat de Biologia de la UB, en el marc de la Setmana de la Ciència de la UB.

— 23, 24 i 25 d'abril de 2004. Curs naturalista: *Els secans estèpics lleidatans: tècniques d'estudi i gestió*. El curs fou a càrrec de Francesc Moncasí, enginyer tècnic forestal, Institució per a l'Estudi, Gestió i Recuperació dels Ecosistemes Lleidatans (EGRELL); Joan Estrada, biòleg, EGRELL; Antoni Curcó, biòleg, Departament de Biologia Vegetal, UB; Josep Ramon Salas, entomòleg, i Xavier Massot, enginyer tècnic

agrícola i enginyer de forests, Societat Catalana de Lepidopterologia.

— 24 d'abril de 2004. *Sortida naturalista a la Reserva Natural Parcial de Mas de Melons (Segrià)*, guiada per Delfí Sanuy, professor de fauna del Departament de Producció Animal (Fauna Silvestre), i Joel Torra, botànic del Departament d'Hortofruticultura Botànica i Jardineria, Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària, Universitat de Lleida.

— 1 de maig de 2004. *Sortida naturalista al Parc Natural del Montsant (Priorat)*, guiada per Roger Pascual, biòleg.

— 5 de maig de 2004. Sessió científica: *Efectes dels usos del sòl sobre les poblacions de papallones*, a càrrec de Constantí Stefanescu, biòleg, Xarxa Butterfly Monitoring Scheme. Tingué lloc a la Universitat de Vic.

— 8 de maig de 2004. *Sortida naturalista al Parc Natural del Prat de Cabanes - Torreblanca (Baix Maestrà)*, guiada per Manuel Fabregat, de l'equip d'educació ambiental del parc.

— 22 de maig de 2004. *Sortida naturalista a l'espai d'interès natural dels Aiguamolls del Baix Empordà (Baix Empordà)*, guiada per Carles Barriocanal, geògraf.

— 22 i 23 de maig de 2004. Curs naturalista: *La vegetació de ribera: estudi i valoració com a bioindicadora*, a càrrec de Cèsar Gutiérrez i Perearnau, con-

sultor ambiental, i d'Andreu Salvat Saladrigas, Aprèn, Serveis Ambientals. Tingué lloc a Manlleu.

— 29 de maig de 2004. *Sortida naturalista als espais d'interès natural de Puigsacalm-Bellmunt i de Collsacabra (Osona-Garrotxa)*, guiada per Carles Martorell, ornitòleg, i Xavier Béjar, enginyer tècnic agrícola.

— 5 i 6 de juny de 2004. Curs naturalista: *Botànica de camp a la Catalunya Nord*, a càrrec de Jaume Gamisans, professor de biologia vegetal, Universitat Paul Sabatier, Tolosa de Llenguadoc. Tingué lloc a Sant Genís de les Fonts.

— 2, 3 i 4 de juliol de 2004. Curs naturalista: *Glaceres del Pirineu: evidència d'un canvi climàtic*, a càrrec de Ramon Copons, geòleg. Tingué lloc a Benasc.

— 9 de juny de 2004. Sessió científica: *Iniciatives en la conservació dels espais a partir de les poblacions d'ocells*, a càrrec de Cristina Sánchez, biòloga, SEO-Birdlife. Tingué lloc a l'IEC.

— 10 i 11 de juliol de 2004. Curs naturalista: *Els ratpenats del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici*, a càrrec de Jordi Serra-Cobo, biòleg. Tingué lloc a Boí.

— 16, 17 i 18 de juliol de 2004. Curs naturalista: *Els peixos del Parc Natural del Cap de Creus: efectes de l'ambient i de la pesca*, a càrrec de Josep Llorret Romañach, biòleg. Tingué lloc a Sant Pere de Rodes.

Activitats de la delegació del Bages

Cursos i sortides naturalistes

Del 24 de setembre al 25 d'octubre de 2003. *Curs d'introducció al coneixement dels fongs*, organitzat conjuntament per l'Ajuntament de Manresa, la delegació del Bages de la Institució Catalana d'Història Natural i Òmnium Cultural, i impartit per Florenci Vallès i Jordi Badia, membres de la delegació del Bages de la ICHN. Tingué lloc a Manresa.

Conferències

Del 13 d'octubre al 10 de novembre de 2003. Cicle de conferències audiovisuals sobre el medi natural de l'Amèrica del Nord, organitzat per la delegació del Bages de la ICHN amb el suport de la Fundació Caixa Manresa.

— 13 d'octubre de 2003. *Florida: els Everglades*, a càrrec de Francesc Muntada.

— 20 d'octubre de 2003. *La natura del sud-oest dels EUA: zones de clima mediterrani, muntanyes i deserts*, a càrrec de Florenci Vallès.

— 27 d'octubre de 2003. *El Quebec i Nova Escòcia: terres de boscos i llacs*, a càrrec de Josep M. Gasol.

— 3 de novembre de 2003. *La natura del nord-oest dels EUA: el Pacífic*, a càrrec de Jordi Morató.

— 10 de novembre de 2003. *Alaska: l'última frontera*, a càrrec de Jordi Morató, Institució Catalana d'Història Natural.

Altres activitats

— Participació en les reunions de la Junta Directiva de la ICHN a Barcelona i contribució a les activitats organitzades per l'entitat mare.

— La delegació del Bages ha subscrit junt amb d'altres entitats de Manresa i del Bages el manifest *Declaració de l'Agulla*, que alerta sobre la conveniència de preservar de futures infraestructures i de la urbanització la franja contínua d'espai lliure entre els rius Cardener i Llobregat al nord de Manresa.

— La ICHN i els col·legis professionals d'arquitectes, d'advocats, de geògrafs i de biòlegs del Bages subscriuen un document per a limitar el projecte industrial dels plans de la Sala. Amb la intervenció, com a mitjancer, del president del Consell Comarcal del Bages, Ignasi Perramon, s'ha exposat al Departament de Política Territorial i Obres Públiques la conveniència d'anar a poc a poc en la tramitació de l'expedient i de tenir més en compte les sensibilitats ambiental i paisatgística.

Activitats de la delegació d'Osona.***Grup de Naturalistes d'Osona****Cursos i sortides naturalistes*

25 i 26 d'octubre de 2003. *Jornades d'anellament a Busquets (Perafita)*, amb la finalitat de reunir els anelladors de la comarca i posar en comú la nova aplicació informàtica de l'Institut Català d'Ornitologia.

Altres activitats

— El Grup de Naturalistes d'Osona (GNO), conjuntament amb el Grup d'Anellament Calldetenes-Osona, ha estat fent un seguiment de l'aufrany *Neophron percnopterus* a la comarca d'Osona.

— Iniciació de la realització d'un catàleg de basses agrícoles de la comarca d'Osona, amb la intenció d'establir mesures de protecció per a les basses, els dipòsits i altres punts d'aigua malmesos per l'acció del bestiar boví, els abocaments i altres agressions. Amb vista a l'any 2004, i amb el finançament d'una empresa osonenca, s'han iniciat les actuacions de protecció.

— El GNO-ICHN ha rebut una subvenció de la Fundació Territori i Paisatge - Caixa de Catalunya per fer una sèrie d'estudis a la roureda del Llopart, una de les rouredes madures més ben conservades de la comarca d'Osona. A través d'un acord amb els propietaris de la finca, durant el 2003 s'han portat a terme uns estudis de fauna, flora i patrimoni cultural, entre d'altres, i posteriorment s'ha estudiat la possibilitat d'establir un acord de custòdia entre la propietat i el GNO-ICHN que permetés la conservació de la roureda i el seu ús sostenible. Durant el mes d'abril ja s'ha iniciat el mostreig de lepidòpters nocturns i diürns.

— Organització de l'exposició «Natura d'Osona», que ha estat a Manlleu, a Folgueroles, a Vic i a Viladrau.

Activitats de la delegació de la Franja de Ponent

Cursos i sortides naturalistes

Presentació de l'Aiguabarreig i de la Universitat de Ciències de la Natura a Prada. La Universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Ciències de la Natura és organitzada per l'Estació Biològica de l'Aiguabarreig i la delegació de la Franja de Ponent de la ICHN, amb la col·laboració de la Diputació de Lleida i la UCE.

— 26 de juliol de 2003. L'Estació Biològica de l'Aiguabarreig i l'Institut d'Estudis del Baix Cinca van organitzar una sèrie de xerrades al Palau Montcada de Fraga, en les quals es van tractar diferents temàtiques sobre el nostre patrimoni natural, com les nostres orquídiades i la gestió de l'Aiguabarreig.

— Del 26 al 31 de juliol de 2003. *IX Campaments de Natura de l'Aiguabarreig*: divuit professors de biologia i naturalistes van conduir, per a dos-cents nou alumnes, sessions tècniques i d'aprenentatge a l'aula i a l'entorn de l'Aiguabarreig.

Altres activitats

Exposició «10 anys per l'Aiguabarreig».

Premi Jaume I de la Franja de Ponent

En el marc de la Nit de la Cultura a la Franja de Ponent, que tingué lloc a Fraga (Baix Cinca) el passat 29 de novembre, la Institució Catalana d'Història Natural va rebre el Premi Jaume I de la Franja de Po-

nent en reconeixement a les activitats que està duent a terme en aquestes comarques. Enguany, la Xarxa de Casals de la Franja de Ponent també ha guardonat l'Associació de Minusvàlids de Fraga, la web de la Franja de Ponent, al Centre d'Estudis Ribagorçans i l'Obra Cultural Balear.

Premi per a estudiants

Premi instituït l'any 1908 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig, que no sigui tesi doctoral, sobre l'estudi del patrimoni natural. Aquest curs es convocà per vint-i-cinquena vegada. La ponència, formada per Joan Pino i Vilalta, Llorenç Sáez i Goñalons i Joan Vallès i Xirau, va acordar atorgar el premi *ex aequo* als treballs *Estudi tipològic dels prats secs mediterranis calcícoles de l'ordre Thero-Brachypodietalia a les comarques gironines i primers assaigs sobre el banc de llavors*, de Marc Corominas Xifra, i *Modelització de la distribució potencial de Catalunya de 24 espècies vegetals vasculares*, de Neus Nualart i Dexeus. La dotació del premi és de mil dos-cents euros (1.200 €) i es poden concedir fins a dos accessits.

Pàgina web

Manteniment i elaboració i difusió de materials específics:

— Exposició sobre el medi natural del Bages.

— Fòrum del Grup de Naturalistes d'Osona.

— Societat Catalana de Lepidopterologia.

— Documentació del projecte d'avaluació dels espais naturals protegits de Catalunya.

Participació i assessorament

S'han impartit conferències, en el marc d'activitats organitzades per altres entitats, a l'Institut d'Estudis Catalans, a la Universitat de Girona, a la Universitat de Vic, etc.

Membre del Comitè Tècnic de la Fundació Fòrum Ambiental.

Participació en la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori.

Membre del Consell Consultiu del Consorci per a la Protecció i la Gestió de l'Espai d'Interès Natural de l'Alta Garrotxa.

Membre del Consell Consultiu del Parc de Collserola.

Membre del Consell Consultiu de l'Espai Rural de Gallecs.

Presentació de la Institució i dels estudis i projectes que porta a terme a Lleida, Solsona, Tortosa, Torredembarra, País Valencià, Manresa (presentació del Pla del Paisatge del Bages), Sant Celoni (jornada sobre vies verdes al Vallès), Olot (presentació del Manifest d'Experts en Connectivitat Ecològica i Paisatgística de Catalunya).

Conveni amb l'Ajuntament de

Torredembarra per a la realització d'activitats naturalistes.

Estudis i projectes

Elaboració del projecte per a l'avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya, el qual ha rebut el suport del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i de la Fundació Territori i Paisatge. S'han avaluat els cent quaranta-vuit espais protegits de Catalunya amb la col·laboració de més de cent cinquanta experts en la matèria. S'ha signat un conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona per a facilitar la participació en aquest projecte d'estudiants de biologia, ciències ambientals i geografia. La Comissió d'Espais Naturals de la ICHN n'ha fet el seguiment científic.

Publicacions

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 71 (2003). 173 p.

Notícies de la Institució, núm. 49.

Notícies de la Institució, núm. 50.

Notícies de la Institució, núm. 51.

Notícies de la Institució, núm. 52.

Notícies de la Institució, núm. 53.

Notícies de la Institució, núm. 54.

Actes de la XII Sessió Conjunta ICHN-SCL. 190 p.

Catàleg d'heteròpters de Catalunya, editada conjuntament amb la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC.

Societat Catalana de Biologia

Any de fundació: 1912

CONSELL DIRECTIU

President:	JAUME REVENTÓS I PUIGJANER
Vicepresident primer:	FERRAN AZORÍN I MARÍN
Vicepresidenta segona:	MONTSERRAT VENDRELL I RIUS
Secretària general:	ÀUREA NAVARRO I SABATÉ
Vicesecretari:	ARCADI NAVARRO I CUARTIELLAS
Tresorera:	MONTSERRAT AGUADÉ I PORRES
Vocal primer, Lexicografia:	RICARD ROCA I PASCUAL
Vocal segon, Recerca:	LLUÍS TORT I BARDOLET
Vocal tercer, Sessions:	JOSEP CLOTET I ERRA
Vocal quarta, Relacions Exteriors:	CRISTINA JUNYENT I RODRÍGUEZ
Vocal cinquè, Publicacions:	FRANCESC PIFERRER I CIRCUNS
Vocal sisena, Estudiants:	MAR FATJÓ-VILAS MESTRE
Delegat de l'IEC:	RICARD GUERRERO I MORENO

Nombre de socis: 1.450

La Societat Catalana de Biologia (SCB) conté les seccions especialitzades següents:

- Secció de Biofísica
- Secció de Biologia del Desenvolupament
- Secció de Biologia Evolutiva
- Secció de Biologia i Indústria
- Secció de Biologia Molecular
- Secció de Biologia Molecular del Càncer

- Secció de Biologia de la Reproducció
- Secció de Biologia i Societat
- Secció d'Ecologia
- Secció d'Endocrinologia Experimental
- Secció de Virologia
- Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica
- Secció d'Ensenyament
- Secció de Fisiologia Vegetal
- Secció de Microbiologia

- Secció de Neurobiologia Experimental
- Secció d'Estudiants
- Secció de la SCB a Alacant
- Secció de la SCB a Lleida
- Secció de la SCB a València
- Secció de la SCB en preparació a Girona i Balears

Sessió inaugural del curs 2003-2004

Los códigos del ARN. Juan Valcárcel, Institució Catalana de Recerca i d'Estudis Avançats - Centre de Regulació Genòmica. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans, 5 de novembre de 2003.

Conferències

— *Efecte de la depredació sobre l'assentament de la llagosta vermella a les illes Medes.* David Díaz, Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) - Institut de Ciències del Mar (ICM), Departament de Recursos Marins Renovables. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (CMIMA). Barcelona, 3 d'octubre de 2003.

— *Non viral gene delivery: recent progresses.* Daniel Scherman, INSERM, Universitat de París, França. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, Parc Científic de Barcelona (PCB). Barcelona, 3 d'octubre de 2003.

— *Com es va cuinar la sopa primitiva?* Antonio Lazcano, Universitat Na-

cional Autònoma de Mèxic. Organitzada per la Secció d'Ensenyament, conjuntament amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 8 d'octubre de 2003.

— *T cell activation: the unexpected pathways from PKCtheta to the nucleus.* Martín Villalba, Institut de Genètica Molecular de Montpeller, França. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 9 d'octubre de 2003.

— *Observatoris submarins a la Dorsal Medioatlàntica.* Javier Escartín, Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) - Geosciences Marines. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA. Barcelona, 14 d'octubre de 2003.

— *Hydra and the evolution of cell death.* Charles David, Universitat Ludwig Maximilian de Munic, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia del Desenvolupament. Aula de graus, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona (UB). Barcelona, 16 de d'octubre de 2003.

— *Efecte de la temperatura sobre les comunitats microbianes planctòniques de l'Antàrtida.* Dolors Vaqué, CSIC-ICM, Departament de Biologia Marina i Oceanografia. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Universitat de Barcelona. Barcelona, 24 d'octubre de 2003.

— *Signalling between cells and across evolution.* Mathew Freeman, MRC-

LMB, Cambridge, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Sala d'actes, Centre d'Investigació i Desenvolupament (CID) - CSIC. Barcelona, 31 d'octubre de 2003.

— *Where is the climate system now?* Axel Timmermann, Institute for Marine Research, Kiel, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 5 de novembre de 2003.

— *Participació de la via de senyalització PL-3 cinasa/akt/enos en processos d'angiogènesi, remodelament vascular i cirrosi.* Manuel Morales, Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), Barcelona. Organitzada per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, Facultat de Medicina. Barcelona, 6 de novembre de 2003.

— *Signaling pathways that regulate the biological actions of interferons.* Andrew Larner, Cleveland Clinic Research Institute, Ohio, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Sala modular A, PCB. Barcelona, 7 de novembre de 2003.

— *Tumor cell adhesion during organ specific metastasis formation-role of adhesion molecules.* Jörg Haier, Universitat Westfaliana Wilhelm de Münster, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 13 de novembre de 2003.

— *Estudis estructurals del me-*

canisme d'alliberament de neurotransmissors. José Rizo, UT Southwestern Medical Centre, Dallas, Texas, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 18 de novembre de 2003.

— *Lecciones aprendidas en startups y cómo mejorar el funcionamiento de consejos de administración.* Carles Ferrer, Riva y García, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia i Indústria, dins del cicle de BIOTAPES. PCB. Barcelona, 19 de novembre de 2003.

— *¿Existe un único modelo para explicar la evolución del VIH-1 in vivo?* Cecilio López-Galíndez, Centro Nacional de Biología Fundamental, Instituto de Salud Carlos III, Madrid. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 20 de novembre de 2003.

— *Acciones de la hormona tiroidea en el cerebro del adulto.* Ana Guadaño, Instituto de Investigaciones Biomédicas Alberto Sols, CSIC - Universitat Autònoma de Madrid (UAM), Madrid. Organitzada per la Secció de la SCB a Alacant. Aula 1, edifici de departaments, Facultat de Medicina, Universitat Miguel Hernández d'Elx (UMH), Campus de Sant Joan d'Alacant. Sant Joan d'Alacant, 24 de novembre de 2003.

— *Virus de la hepatitis C: análisis de cuasiespecies y predicción de la resolución de la infección.* Antonio Mas,

Departament de Microbiologia, Universitat Pompeu Fabra (UPF), Barcelona. Organitzada per la Secció de Microbiologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 27 de novembre de 2003.

— *Reacciones multicomponente basadas en azinas*. Rodolfo Lavilla, Institut d'Investigació Biomèdica de Barcelona (IRBB) - PCB, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 27 de novembre de 2003.

— *La problemàtica del cultiu de musclo al delta de l'Ebre: què ha passat aquest estiu?* Montserrat Ramon, CSIC-ICM, Departament de Recursos Marins Renovables. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA. Barcelona, 28 de novembre de 2003.

— *Accions antitumorals de gens supressors implicats en el control de la fase G1 del cicle cel·lular*. Neus Carbó, Institut Català d'Oncologia (ICO), Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Biblioteca Unitat Fisiologia Mèdica, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Bellaterra, 2 de desembre de 2003.

— *Nous avenços en immunologia*. Teresa Español, Unitat d'Immunologia, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ensenyament. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 3 de desembre de 2003.

— *Participació de Cdk2 en l'apoptosi de cèl·lules quiescents*. Gabriel Gil, Institut Municipal d'Investigació Mèdica (IMIM), Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 4 de desembre de 2003.

— *Feocromocitomes i paragangliomes. Aportació del diagnòstic molecular a la pràctica clínica*. Josep Oriola, Servei d'Hormonologia, Col·legi de Biòlegs de Catalunya, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, Facultat de Medicina. Barcelona, 4 de desembre de 2003.

— *Control de la recombinació V(D)J durante el desarrollo de los linfocitos*. M. Cristina Hernández López, CBM, UAM, Madrid. Organitzada per la Secció de la SCB a Lleida. Sala de seminaris del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 5 de desembre de 2003.

— *Quan podem aplicar la química combinatòria?* Miriam Royo, Plataforma de Química Combinatòria, PCB, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 11 de desembre de 2003.

— *El cuc C. elegans com a organisme model per a l'estudi del càncer*. Alberto Villanueva, ICO, Barcelona. Sessió conjunta amb la Secció de Biologia Molecular del Càncer de la SCB. Biblioteca Unitat Fisiologia Mèdica, Facultat

de Medicina, UAB. Bellaterra, 16 de desembre de 2003.

— *Nous conceptes sobre els receptors nuclears*. Francisca Rivera, Servei d'Endocrinologia, CBC, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, Facultat de Medicina. Barcelona, 8 de gener de 2004.

— *Virus de l'hepatitis C: anàlisi de quasiespècies i predicció de la resolució de la infecció*. Antonio Mas, Departament de Microbiologia, UPF, Barcelona. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 15 de gener de 2004.

— *Guidins cell migration in Drosophila: the role of the EGF-receptor*. Carlos Luque, IRBB-PCB, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula 1, PCB. Barcelona, 15 de gener de 2004.

— «Evolució històrica del litoral de Barcelona». Manuel Novoa, Ministeri de Medi Ambient, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA. Barcelona, 16 de gener de 2004.

— *Interaccions entre el Plasmodium falciparum i el VIH*. Denise Nanche, IDIBAPS, Barcelona. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 29 de gener de 2004.

— *Les etapes de l'expressió gènica a la cèl·lula eucariota i la seva coordinació per a una xarxa*. Neus Visa, Universitat d'Estocolm, Suècia. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 29 de gener de 2004.

— *Turbulència en llacs i oceans; mesures de microestructura*. Elena Roget, Departament de Física de la Universitat de Girona. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA. Barcelona, 30 de gener de 2004.

— *L'adipòcit com a òrgan endocrí: Paper en la homeostasi de la glucosa*. Melina Musri, IDIBAPS, Barcelona, i Roser Casamitjana, Servei d'Endocrinologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, Facultat de Medicina. Barcelona, 5 de febrer de 2004.

— *Global distributed drug discovery*. William Scott, Universitat d'Indiana, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratos, PCB. Barcelona, 5 de febrer de 2004.

— *Signalling between cells and across evolution*. Matew Freeman, Medical Research Council, Cambridge, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratos, PCB. Barcelona, 6 de febrer de 2004.

— *New directions in neuronal migration*. Mary E. Hatten, Universitat Rockefeller, Nova York, EUA. Organit-

zada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 9 de febrer de 2004.

— *Role of hepatic glucokinase (GK) in the control of gene regulation and glucose metabolism.* Catherine Postic, Institut Cochin, INSERM, París, França. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 13 de febrer de 2004.

— *Choosing SNPs for association studies.* Jim Mullikin, National Institutes of Health, Bethesda, Maryland, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. UPF. Barcelona, 23 de febrer de 2004.

— *Alta resolució genotípica de la quasiespècie de la proteasa del VIH-1.* Guerau Fernández, Fundació IrsiCaixa, Hospital Universitari Germans Trias i Pujol. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 26 de febrer de 2004.

— *Sweet dreams: Understanding the genetics basis of type 2 diabetes.* Mark McCarthy, Oxford Centre for Diabetes, Wellcome Trust Centre for Human Genetics, Oxford, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 26 de febrer de 2004.

— *Identificació d'hàbitats essencials per a espècies d'interès pesquer: utilitat dels índexs de condició dels peixos.*

Josep Lloret i Montserrat Demestre, CSIC-CMIMA, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA-CSIC. Barcelona, 27 de febrer de 2004.

— *Elasticitat i electrostàtica del DNA: progressos en la física del DNA.* David Jou, Departament de Física Estadística, UAB, Bellaterra. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Aula 4, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 1 de març de 2004.

— *Planeta simbiòtic: cicles biogeoquímics i microorganismes.* Ricard Guerrero, UB, Barcelona. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 3 de març.

— *Toxicologia: Clàssics i alternatives.* Miquel Borràs, Unitat de Toxicologia Experimental i Ecotoxicologia, PCB. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 4 de març de 2004.

— *Experimental insights into pathogenic mechanisms of cerebral amyloid B-protein angiopathies.* William E. Van Nostrand, Departament de Medicina, Universitat Stony Brook, Nova York. Organitzada per la Secció de Neurobiologia Experimental. Sala de graus, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra, 4 de març de 2004.

— *Biosíntesi d'ecosanoids amb cèl·lules hepàtiques en cultiu.* Joan Clària, Unitat de DNA, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada

per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, 4a planta, Facultat de Medicina. Barcelona, 4 de març de 2004.

— *Oxygen sensing and gene expression*. Jaime Caro, Universitat Thomas Jefferson, Filadèlfia, EUA. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Aula 4, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 5 de març de 2004.

— *Co-limitation of phytoplankton growth by light and multiple nutrients*. Hein J. W. de Baar, Royal Netherlands Institute for Sea Research, Països Baixos. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA-CSIC. Barcelona, 5 de març de 2004.

— *Systematic screening of cellular pathways by RNAi in Drosophila cells*. Michael Boutros, German Cancer Research Center, Heidelberg, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 11 de març de 2004.

— *Estudi i manipulació de biomolècules individuals amb el microscopi de força*. Xavier Fernàndez-Busquets, Centre de Recerca en Bioelectrònica i Nanobiociència, PCB, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA-CSIC. Barcelona, 12 de març de 2004.

— *Desarrollo del ojo en vertebrados: una visión desde el epitelio pigmentado*. Paola Bovolenta, Institut Ra-

món y Cajal, CSIC, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 18 de març de 2004.

— *Sostenibilidad y gestión integrada de zonas costeras*. Rafael Sardà, CSIC, Centre d'Estudis Avançats de Blanes (CEAB). Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA-CSIC. Barcelona, 19 de març de 2004.

— *Biosensores enzimáticos como herramienta de diagnóstico en infecciones víricas*. Rosa María Ferraz, Institut de Biotecnologia i de Biomedicina, UAB, Bellaterra. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 25 de març de 2004.

— *Lessons from flies and fish: Regulatory functions of cell polarity in animal development*. Salim Abdelilah-seyfried, Max Delbrück Center for Molecular Medicine, Berlín, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 29 de març de 2004.

— *Funció del sistema osteoprotegerina/RANKL/RANK en l'os. Expressió d'osteoprotegerina en osteoblasts*. M. Jesús Martínez de Osaba, Servei d'Hormonologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada per la Secció d'Endocrinologia Experimental. Seminari núm. 4, Facultat de Medicina. Barcelona, 1 d'abril de 2004.

— *Apoptosi induïda per drogues en les neoplàsies limfoides*. Dolors Colomer, Unitat d'Hematologia, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Organitzada per la Secció de la SCB a Lleida. Sala de seminaris del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida (UdL). Lleida, 14 d'abril de 2004.

— *Guided migration of primordial germ cell in zebrafish*. Erez Raz, Max Planck Institute for Biophysical Chemistry, Göttingen, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 14 d'abril de 2004.

— *Avenços en genètica humana*. Susana Balcells, UB, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ensenyament. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 21 d'abril de 2004.

— *Function of AP-1 subunits in skin physiology and pathology*. Peter Angel, German Cancer Research Center, Heidelberg, Alemanya. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 22 d'abril de 2004.

— *Perspectivas nuevas para problemas clásicos en la filogenia molecular y la sistemática de los líquenes*. Ana Crespo, Departament de Biologia Vegetal II, Universitat Complutense de Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 27 d'abril de 2004.

— *Protein misfolding and its links with human disease*. Chris Dobson, Departament de Química, Universitat de Cambridge, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 28 d'abril de 2004.

— *Corte específico del RNA genómico del virus de la hepatitis C por la RNAsa III de E. Coli*. Nerea Beguiristain, Laboratori de Medicina Interna - Hepatologia, Hospital Vall d'Hebron, Barcelona. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 29 d'abril de 2004.

— *El paper d'IkBa com a repressor transcripcional*. Anna Bigas, Centre d'Oncologia Molecular (COM), Institut de Recerca en Oncologia, l'Hospitalet de Llobregat. Organitzada per la Secció de la SCB a Lleida. Sala de seminaris, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 30 d'abril de 2004.

— *Quimioteràpia del SIDA a principios del siglo XII: buenas y no tan buenas noticias*. Javier Martínez-Picado, Laboratori de Retrovirologia, Hospital Germans Trias i Pujol, Fundació Irsicai-xa, Badalona. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Aula 4, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 3 de maig de 2004.

— *DNA based taxonomy and the*

study of species. Alfried Vogler, Departament d'Entomologia, Museu d'Història Natural, Londres, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 6 de maig de 2004.

— *Les dues cares del Janus de l'aqüicultura: necessitat de recursos marins i riscos ecològics.* Francesc Piferrer, Departament de Recursos Marins Renovables, CSIC-ICM, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Ecologia. Sala d'actes, CMIMA. Barcelona, 7 de maig de 2004.

— *Desarrollo del ojo en vertebrados: una visión desde el epitelio pigmentado.* Paola Boloventá, Institut Ramón y Cajal, CSIC, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosà, PCB. Barcelona, 7 de maig de 2004.

— *Pharmacological intervention in p53 regulation by small-molecule antagonists of MDM2.* Lubo Vassilev, Discovery Oncology, Hoffman - La Roche Inc. Nutley, New Jersey, EUA. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Sala de graus, Pavelló de Govern, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 11 de maig de 2004.

— *Drosophila color vision: from the retina to the brain.* Claude Desplan, Universitat de Nova York, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosà, PCB. Barcelona, 13 de maig de 2004.

— *A neuronal model of consciousness.* Jean Pierre Chnagueux, Institut Pasteur, París. Organitzada per la Secció de Neurobiologia Experimental. Sala de graus, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra, 18 de maig de 2004.

— *Recorrido por el plásmido promiscuo pMV158.* Manuel Espinosa, CIB-CSIC, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosà, PCB. Barcelona, 20 de maig de 2004.

— *Organization and evolution of noncoding sequences in Drosophila.* Casey Bergman, Departament of Genetics, Universitat de Cambridge, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. Aula 5, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 21 de maig de 2004.

— *Base antártica Juan Carlos I: historia, características y actividad científica.* Jordi Sorribas, CSIC - Unitat de Tecnologia Marina (UTM). Organitzada per la Secció d'Ecologia. Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 21 de maig de 2004.

— *CTL escape and HIV evolution.* Philip Goulder, Wellcome Trust Senior Clinical Research Fellow, Universitat d'Oxford, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala de graus, edifici maternal, 2a planta, Fundació IrsiCaixa. Badalona, 21 de maig de 2004.

— *Mecanismes d'inhibició de la ruta de la C-jun N-terminal cinasa (JNK) per a glucocorticoides.* Carme Caelles, IRBB-PCB, Barcelona. Organitzada per la

Secció de la SCB a Lleida. Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 25 de maig de 2004.

— *Relevancia de la presentación antigénica en el desarrollo de vacunas ADN*. Fernando Rodríguez, Centre de Recerca en Sanitat Animal (CReSA), UAB, Bellaterra. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Miguel Servet, Servei de Rehabilitació, Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, edifici annex. Barcelona, 27 de maig de 2004.

— *Genetics basis of tumor progression and metastasis in Drosophila*. Tian Xu, Howard Hugues Medical Institute, Facultat de Medicina, Universitat de Yale, School of Medicines, New Haven, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 27 de maig de 2004.

— *Vitamina D y cáncer de colon: efectos y regulación*. Alberto Muñoz, Institut d'Investigacions Biomèdiques (IIB), UAM-CSIC, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 27 de maig de 2004.

— *Mouse models to study the role of telomeres and telomerase in cancer and aging*. Maria A. Blasco, Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques (CNIO), Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 28 de maig de 2004.

— *Development changes that*

promote high frequency firing at a CNS calyx synapse. Henrike von Gerdorff, Vollum Institute, Universitat de Ciències de la Salut d'Oregon, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 1 de juny de 2004.

— *Simulació quàntica de processos biològics*. Carme Rovira, Centre de Recerca en Química Teòrica (CRQT), PCB, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 3 de juny de 2004.

— *Early eukaryotes and mitochondrial remnants*. Mark van der Giezen, Escola de Ciències Biològiques, Universitat de Londres, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 4 de juny de 2004.

— *El gen de Drosophila LP1 responde a los niveles de actividad de la vía InR y es necesario para el control del tamaño celular*. Héctor Herranz, Centre de Biologia Molecular (CBM-CSIC), Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 4 de juny de 2004.

— *Apaiçant el foc de la vida, o com es poden preservar cèl·lules i òrgans*. Ramon Bartrons, Departament de Ciències Fisiològiques II, UB, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Aula 4, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 7 de juny de 2004.

— *LAS enzymes: a new group of metalloproteinases*. Matthias Bochtler, International Institute of Molecular and Cell Biology, Varsòvia, Polònia. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 11 de juny de 2004.

— *Transdetermination in flies a form of stem cell pluripotency*. Gerold Schubiger, Departament de Biologia, Universitat de Washington, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia del Desenvolupament. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 14 de juny de 2004.

— *La familia génica Snail en la encrucijada de la transición epitelio-mesénquima en fisiología y patología*. Ángela Nieto, Instituto Cajal, CSIC, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 17 de juny de 2004.

— *Building predictors from microarray data: review and cautionary views*. Ramón Díaz-Uriarte, Bioinformàtics, CNIO, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 18 de juny de 2004.

— *Glucocinasa, sensor de la glucèmia. Una visualització molecular per entendre les seves propietats fisiològiques*. Gabriel Pons, Departament de Ciències Fisiològiques II, UB, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Aula 4, Campus

de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 28 de juny de 2004.

— *Respostes a l'estrès mediades per la MAP cinasa HOG1*. Francesc Posas, UPF, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 1 de juliol de 2004.

— *Mecanismos de señalización canónica y no canónica mediante proteínas Wnt*. José M. González-Sancho, IIB, CSIC-UAM, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 2 de juliol de 2004.

— *Diferenciación celular i càncer de pàncrees exocrí*. Paco Real, Unitat de Biologia Cel·lular i molecular, INIM-UPF, Barcelona. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Sala de graus, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 6 de juliol de 2004.

— *Polysialic acid and plasticity of the nervous system*. Urs Rutishauser, Sloan-Kettering Institute, Nova York, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 7 de juliol de 2004.

— *La inflamación como causa de la patogenicidad en el sistema vascular*. Lisardo Boscà, Centro Nacional de Investigaciones Cardiovasculares - CSIC, Madrid. Organitzada per la Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica. Sala de graus, Campus de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat, 9 de juliol de 2004.

— *Análisis molecular del desarrollo y evolución del telencéfalo, con especial énfasis en el territorio claustroromigdalino.*

Loreta Medina, Departament d'Anatomia Humana, Facultat de Medicina, Universitat de Múrcia. Organitzada per la Secció de Lleida de la SCB. Sala de juntes, Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques. Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 9 de juliol de 2004.

— *Molecular and cellular mechanisms of neural tube closure in mouse.* Patricia Ybot Gonzalez, Institute of Child Health, UCL, Londres, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 9 de juliol de 2004.

— *Estructura de ribosomas por criomicroscopía electrónica. Estudios dinámicos de traducción.* Mikel Valle, CNB, Madrid. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 9 de juliol de 2004.

— *Some perspectives on the genetic structure of human populations.* Mark Feldman, Universitat de Stanford, Regne Unit. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva. Aula 60.003, Facultat de Ciències de la Salut i la Vida, UPF. Barcelona, 15 de juliol de 2004.

— *Controlled localized delivery of growth factors for bone repair.* Hans P. Merkle, ETH, Zuric, Suïssa. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 15 de juliol de 2004.

— *Biochemical approaches for analyzing melanoma metastasis.* Gregg B. Fields, Universitat de l'Atlàntic de Florida, EUA. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 22 de juliol de 2004.

— *Regulación del factor de transcripción NFAT5 por proteínas asociadas.* José Aramburu, Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, UPF, Barcelona. Organitzada per la Secció de Biologia Molecular. Aula Fèlix Serratosa, PCB. Barcelona, 23 de juliol de 2004.

Cursos

— *14è Curs Avançat d'Ecologia Microbiana.* Director del curs: Ricard Guerrero, Universitat de Barcelona. L'Aldea (Baix Ebre), del 16 al 20 d'octubre de 2003.

— *II Curs de Tècniques de Fisiologia Cel·lular.* Organitzada per la Secció d'Alacant de la SCB. Alacant, del 24 al 26 de setembre de 2003.

Jornades

— *Llum i desenvolupament vegetal: nous reptes.* Organitzada per la Secció de Fisiologia Vegetal de la SCB. Sala d'actes del Centre d'Investigació i Desenvolupament. Barcelona, 10 d'octubre de 2003.

— *I Jornada sobre resistència bacteriana a los antibiòtics: una visió global.* Organitzada per la Secció de Microbiologia de la SCB. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 10 d'octubre de 2003.

— *III Jornada de Virologia de Catalunya. VIII Congreso Nacional de Virología*. Organitzada per la Sociedad Española de Virología i la Secció de Virologia de la SCB. Auditori Winterthur i IEC. Barcelona, del 12 al 15 d'octubre de 2003.

— *II Jornada d'Avenços en Ecologia*. Organitzada per la Secció d'Ecologia de la SCB. Centre d'Estudis Avançats de Blanes. Blanes, 14 de novembre de 2003.

— *Los virus de RNA en observación: La pregunta por el poder en biología*. Organitzada per la Secció de Virologia. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 21 de novembre de 2003.

— *Nous avenços en ecologia microbiana*. Institut de Ciències del Mar - Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals. Organitzada per la Secció de Microbiologia, amb la col·laboració de l'Institut de Ciències del Mar, Barcelona. Coordinades per Ricard Guerrero i Ramon Massana. Barcelona, 9 de gener.

• Introducció i presentació: «Interacció d'observacions i idees en ecologia microbiana», Ricard Guerrero, Departament de Microbiologia, UB, Barcelona; «La recerca en ecologia microbiana a l'ICM», Ramon Massana, ICM-CMIMA, Barcelona.

• Seminaris: «Which bacteria grow in seawater?», Jarone Pinhassi, ICM-CMIMA, Barcelona; «Diversidad filogenética de las bacterias marinas:

¿Cómo se estudia?», Laura Alonso, ICM-CMIMA, Barcelona; «Anàlisi de la biodiversitat circadiària als tapissos microbians», Laura Villanueva, Departament de Microbiologia, UB, Barcelona; «Espiroquetes simbiòtics d'humans, tèrmitis i paneroles», Mercedes Berlanga, Departament de Microbiologia, UB, Barcelona; «Ecologia microbiana en el cultiu continu», Jordi Mas, Departament de Genètica i de Microbiologia, UB, Barcelona.

• Conferència: «Ecología microbiana proterozoica: simbiosis y origen del núcleo». Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts a Amherst, EUA.

— *I després què? Sortides professionals per a futurs llicenciats en ciències biològiques*. Organitzada per la Secció d'Estudiants de la SCB i la revista *Omnis Cellula*. Aula magna de la Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 16 d'abril de 2004.

— *Unitat i diversitat en microbiologia*. Reunió anual plenària de microbiologia (RECAM 2004) i reunió intercongressual del 17è Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Organitzada per la Secció de Microbiologia. Coordinador: Lluís Serra, Departament de Genètica, UB. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 13 i 14 de maig de 2004.

— *IV Jornada de Biologia Evolutiva*. Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva de la SCB. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 5 de juliol de 2004.

Congressos i simposis

XII Seminari Conjunt de Biologia Molecular i del Desenvolupament. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 1 i 2 de juliol de 2004.

Assemblea General

Assemblea General ordinària de la SCB a la Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 8 de juny de 2004.

Activitats extraordinàries

— *Conferències «Cinquanta anys de l'estructura del DNA»*. B. M. Alberts. Institut d'Estudis Catalans i Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial. Barcelona, 3 i 4 de setembre de 2003.

— *Gimcana «Construeix la doble hèlix»*. La Secció de Biologia i Societat, juntament amb el Consell Directiu, organitzaren una gimcana dins de la Setmana de la Ciència. Barcelona, 14 de novembre de 2003.

— *Vessaments d'hidrocarburs: conseqüències ecològiques i bioremediació*. Sessió conjunta de la Institució Catalana d'Història Natural i la Societat Catalana de Biologia. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 18 de novembre de 2003.

— *Conferència sobre el Premi Nobel de Medicina 2003: «El Nobel de Medicina 2003 o el reconeixement de l'aportació de la resonància magnètica al diagnòstic mèdic»*. Jaume Gili, Institut de Diagnòstic per la Imatge, Hospital Vall d'Hebron de Barcelona. Sala Nico-

lau d'Olwer, IEC. Barcelona, 5 de desembre de 2003.

— *La microbiologia del llac de Banyoles i dels seus estanyols*. Visita guiada i pràctiques de camp, dirigides per Ricard Guerrero, Jordi Urmeneta, Tony Navarrete i Mercedes Berlanga, UB. 12 de desembre de 2003.

— *Reunió anual de la Xarxa de Genòmica i Proteòmica*. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 24 de febrer de 2004.

— *Pràctica matinal de biologia molecular i cel·lular*. Organitzada per la Secció d'Ensenyament, i coordinada per Josep Clotet i Montserrat Coromines. Sant Cugat i Barcelona, 7 i 14 de febrer de 2004.

— *Planeta simbiòtic: cicles biogeoquímics i microorganismes*. Ricard Guerrero, UB, Barcelona. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 3 de març de 2004.

— *Cicle de Trobades Interprofessionals Fòrum Barcelona 2004: «Animal i recerca: què, com i per què»*. Organitzat pel Col·legi de Biòlegs de Catalunya i la Sociedad Española para las Ciencias del Animal de Laboratorio. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 19 de març de 2004.

— *Fira VCC04 «Viu la ciència contemporània»*. Organitzada pel Parc Científic de Barcelona i la SCB. IEC. Barcelona, 6 i 7 de maig de 2004.

— *Sessió monogràfica sobre la importància de l'ús de les cèl·lules mare*

en investigació. Organitzada pel Consell Directiu de la SCB i la Secció de la SCB a Lleida, i coordinada per Ferran Azorín i M. Àngeles de la Torre. Aula magna, Facultat de Medicina, Universitat de Lleida. Lleida, 19 de maig de 2004

Premi per a estudiants

El Premi de la Societat Catalana de Biologia fou instituït l'any 1962. Aquest curs es convocà per quaranta-unena vegada. És ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre ciències biològiques. La dotació del premi és de

sis-cents euros (600 €). La ponència acordà d'atorgar el premi al treball *Expressió de molècules angiogèniques durant el desenvolupament del pecten ocular de l'embrió de pollastre*, de Joaquim Bosch Barrera. El premi fou lliurat en un acte organitzat per l'Institut el dia 22 d'abril de 2004.

Publicació

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 54 (2003): *Un tast de canvi global*. [Editors: Cèlia Marrasé i Josep Enric Llebot]

Societat Catalana de Filosofia

Any de fundació:	1923
JUNTA DIRECTIVA	
President:	DÍDAC RAMÍREZ I SARRIÓ
Vicepresident:	IGNASI ROVIRÓ ALEMANY SALVI TURRÓ I TOMÀS
Secretari:	XAVIER IBÁÑEZ I PUIG
Tresorer:	JORDI ORDI FERNÁNDEZ
Vocals:	ANTONI BOSCH I VECIANA MACÍ CADEVALL I SOLER MARIA RAMON CUBELLS I BARTOLOMÉ MANUEL GARCÍA CARPINTERO VÍCTOR GÓMEZ PIN ANDREU GRAU I ARAU CARMER MERCHÁN CANTOS JOSEP MONSERRAT MOLAS FRANCESC PEREÑA BLASI JOSEP M. PORTA I FABREGAT ANTONI PREVOSTI I MONCLÚS MARIONA SANFELIU I SALVÀ MANUEL SATUÉ I SILLUÉ MERCÈ SOLÉ FERRATER JUAN MANUEL DE POZO
Membre d'honor:	JORDI SALES I CODERCH
Delegat de l'IEC:	PERE LLUÍS FONT
Nombre de socis:	148

Activitats generals

Els dies 2 i 3 d'octubre de 2003, la Societat Catalana de Filosofia va participar en l'organització d'una nova edició

dels Col·loquis de Vic, que consisteixen en una trobada i un debat entre professionals de les humanitats i els millors especialistes universitaris del moment

per a aprofundir un tema comú. Aquest vuitè curs fou dedicat a la natura, entesa des de tres àmbits diferents: *a*) natura i filosofia; *b*) natura, ciència i art, i *c*) la natura en la pràctica professional. Tingué lloc al Consell Comarcal d'Osona (Vic).

El dia 6 d'octubre de 2003, Ulises Moulines, de la Universitat de Munic, va pronunciar la lliçó inaugural del curs 2003-2004 amb el títol «Ontologia i axiologia de les nacions».

El dia 1 de desembre de 2003 tingué lloc una assemblea ordinària de socis, en el transcurs de la qual s'anuncià la proposta de constitució del Grup de Filosofia Personalista presentada per Albert Llorca. L'objectiu d'aquest projecte és, com en el cas dels altres grups i seccions ja existents, potenciar la recerca, en aquest cas dins de l'àmbit del pensament personalista, i intensificar la reflexió mitjançant l'activitat conjunta dels membres que hi vulguin participar.

El dia 23 de febrer de 2004 la Societat va participar en el cicle de conferències «El foc i el medi» que organitzava l'Institut d'Estudis Catalans amb la conferència «La paraula dels grecs sobre el foc: destrucció, purificació i creació», a càrrec de Josep Monserrat, de la Universitat Ramon Llull.

Les diferents seccions i grups de la Societat han desenvolupat la seva tasca regularment amb reunions i cursos, entre els quals destaquem:

Activitats de les seccions

Secció de Filosofia Antiga

La Secció de Filosofia Antiga de la Societat Catalana de Filosofia en el curs acadèmic 2003-2004 va prosseguir els seus estudis, vertebrats per tres eixos fonamentals d'interès: *a*) en primer lloc, la recepció de la conferència del professor de la Universitat de Toronto, Thomas M. Robinson, que tingué lloc a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, el dia 18 de novembre de 2003, i que portava per títol: «Is there a Platonic Approach to Philosophy?». El primer trimestre es treballà en l'estudi de la proposta assenyalada en la conferència del professor Robinson, la qual fou publicada en l'*Anuari de Societat Catalana de Filosofia*, núm. 15 (2003); *b*) en segon lloc, els treballs prengueren en consideració el *Teetet* de Plató, a partir de l'estudi de la tesi doctoral de Xavier Ibáñez i Puig, membre de la nostra Secció, que ens presentà la seva tesi titulada *Lectura del Teetet: Saviesa i Prudència en el tribunal del saber* (Universitat de Barcelona, Facultat de Filosofia, 2004). Fou motiu de satisfacció de la Secció el text valuósíssim de Xavier Ibáñez i Puig, que ens interpretava de manera completa el tot del *Teetet* de Plató, i *c*) finalment, durant la darrera part del curs, es dedicà una atenció particular a preparar el *VII Symposium Platonicum* de la International Plato Society, que tenia com a motiu de treball el *Gòrgies* i el *Menó* platònics. El simposi tingué lloc a

la ciutat de Würzburg, durant els dies 26 al 31 de juliol del 2004. Hi participà el membre de la nostra Secció Antoni Bosch i Veciana.

Secció de Filosofia Medieval

Els fonaments epistemològics de les diverses arts liberals, de Ciceró a Marcia Capella, es va proposar com a tema d'estudi per a programar les sessions del curs 2004-2005 i per a preparar la redacció d'un repertori bibliogràfic sobre historigrafia medieval.

Pel que fa a la representació de la Secció en àmbits internacionals, Francesc Fortuny, Ignasi Roviró i Andreu Grau van participar en el Simposio Internacional Moisés Maimónides: Médico y Filósofo, celebrat a Buenos Aires els dies 19, 20 i 21 de maig de 2004, amb les ponències següents:

— Francesc Fortuny: «R. Iedaia Ha-Peniní y José Ortega y Gasset. Los inicios y el final de una singladura».

— Ignasi Roviró: «Lo sensitivo y las facultades del alma humana en Maimónides».

— Andreu Grau: «El lugar de la lógica en la epistemología de Maimónides».

Durant el tercer trimestre, es van realitzar les conferències següents:

— «El *ius gentium* a l'edat mitjana», a càrrec de Francisco Tauste, el 13 de maig de 2004.

— «Frau i usura: de Tomàs d'A-

quino a Bartolomé Carranza», a càrrec d'Andreu Grau, el 3 de juny de 2004.

La conferència programada per al dia 17 de juny de 2004, «*Les Confessions de sant Agustí*», es va haver de suspendre a causa de la defunció de Francesc Fortuny, president de la Secció de Filosofia Medieval, qui havia de pronunciar-la.

A final de curs, Miguel Candel, professor titular de la Universitat de Barcelona, va ésser elegit nou president de la Secció de Filosofia Medieval.

Secció de Filosofia Moderna

El Centre d'Estudis Cartesians, durant el curs 2003-2004, ha realitzat les sessions següents:

— El 12 de novembre del 2003, Jordi Ramí­ez ens va parlar sobre els contactes que havia mantingut amb el Centre d'Études Cartésiennes de París.

— El 29 de gener del 2004, la sessió es va dedicar a l'anàlisi de la doctrina sobre les *Veritats eternes* de Descartes, a partir de l'article publicat per Vicens i Llanes a l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, «*Les Veritats eternes de Descartes. Textos i Comentaris*».

— El 22 d'abril del 2004, Ramon Sánchez va llegir el resum del seu treball d'investigació sobre les *Regulae ad Directionem ingenii*.

Secció de Filosofia Contemporània

El Grup d'Estudis Fenomenològics continuà llegint les *Investigacions lògiques*

d'E. Husserl. El pla de treball ha tingut com a objectiu completar la lectura de la cinquena investigació.

El Grup d'Estudis Sartreans va dedicar les sessions del curs 2003-2004 a aprofundir l'obra més filosòfica del pensador de París. En concret, es va estudiar i es va debatre el concepte de *no-res* i les seves implicacions filosòfiques dins de l'*Être et le Néant*. Paral·lelament es varen buscar les relacions amb altres filòsofs, com ara Hegel, Heidegger i alguns altres pensadors francesos. El grup es va interessar també pel problema de la temporalitat en l'esmentada obra.

El Grup de Filosofia Analítica durant el curs acadèmic 2003-2004 ha organitzat el seminari de trenta hores «10 problemes filosòfics». Aquest seminari ha comptat amb la participació de 40 assistents regulars i ha estat reconegut pel Departament d'Ensenyament com a curs de formació del professorat. El programa escollit ha estat constituït per temes centrals de metafísica (ment i cos, identitat, el jo, determinisme i llibertat), epistemologia (altres ments, escepticisme, coneixement, inducció), teoria política (democràcia i drets) i lògica (les paradoxes de la veritat). La majoria dels ponents han estat professors de les universitats catalanes (Barcelona, Girona, Rovira i Virgili, Pompeu Fabra). Cal destacar la col·laboració especial del professor Peter Bieri, de la Universitat Lliure de Berlín.

El Grup de Filosofia Personalista s'ha constituït aquest curs, i vol tenir per objectiu aprofundir en el pensament personalista contemporani i en la recuperació de l'aportació dels pensadors catalans en aquest corrent; així com intercanviar coneixements i òptiques dins l'àmbit i la sensibilitat personalista, entre els membres components del grup, en el marc de la Societat Catalana de Filosofia.

En el present curs s'ha estudiat el *Manifest au service du personalisme* d'Emmanuel Mounier en les diverses sessions del grup.

Secció de Filosofia Pràctica

Durant el curs acadèmic, la Secció va portar a terme el curs seminari «Reflexions clàssiques sobre la guerra: Vitoria i Grotius».

El curs tenia com a objectius aprofundir en els fundadors del *Ius gentium* de l'època moderna, examinar les fonts de les reflexions contemporànies sobre la guerra i la pau en el marc de la política i el dret internacional i analitzar les afinitats, especificitats i relacions entre la filosofia pràctica, el dret i la política per tal que es poguessin aplicar els conceptes obtinguts en la lectura a l'estudi de la vida contemporània. Aquesta recerca va ser contrastada des de les investigacions actuals en filosofia de la pau gràcies a una sessió especial amb Vicent Martínez Guzmán, de la Universitat Jaume I.

Secció de Filosofia Catalana

Aquesta secció es constituí el curs 2002-2003 amb l'objectiu d'unificar els diversos esforços que existeixen al nostre país sobre la filosofia catalana. La secció posà especial interès a potenciar la recerca i l'estudi de pensadors que han destacat en aquest àmbit.

Dins del projecte *Philosophy and Intellectual History in Catalonia (1870-1975)* s'han organitzat una sèrie d'activitats pel curs 2003-2004, en les quals la Secció de Filosofia Catalana col·labora i convida a participar a tothom interessat en l'establiment d'un àmbit de recerca sobre aquesta temàtica. Entre el 6 i el 10 d'octubre de 2003 es va celebrar el tercer curs del cicle «Pensament i Filosofia a Catalunya III: 1940-1975», organitzat per l'INEHCA, així com la jornada científica «Història intel·lectual i filosofia», organitzada per l'Institut d'Estudis Catalans el dia 6 d'octubre de 2003. La Xarxa Temàtica reconeguda per la Generalitat de Catalunya presentà els seus treballs a la pàgina web de la Societat Catalana de Filosofia. S'està elaborant una revista electrònica per a recollir els estudis realitzats i posar en relació tots els grups de recerca i investigadors.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. 14 (2002). 226 p.

GALÍ, Alexandre. *Filosofia a Catalunya (1900-1936): Selecció de textos i edició a cura de Pere Lluís Font i Josep Monserrat Molas*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Filosofia, 2003. [Extret de l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, núm. 14]

MONSERRAT MOLAS, Josep; CASANOVAS, Pompeu [ed.]. *Pensament i filosofia III: 1940-1975*. Barcelona: INEHCA: Societat Catalana de Filosofia, 2004.

MONSERRAT MOLAS, Josep; ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi [cur.]. *La poesia*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003. 179 p. (Col·loquis de Vic; VII)

MONSERRAT MOLAS, Josep; ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi. *La natura*. Edició en homenatge al doctor Francesc J. Fortuny i Bonet (1936-2004). 2004. 155 p. (Col·loquis de Vic; VIII)

LLUÍS FONT, Pere; MONSERRAT MOLAS, Josep [ed.]. Alexandre Galí, *Filosofia a Catalunya (1900-1936)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003. 117 p.

Societat Catalana de Física

Any de fundació: 1986*

JUNTA DIRECTIVA

President: JOSEP M. PONS I RÀFOLS
Vicepresidenta: NÚRIA FERRER I ANGLADA
Secretari: AGUSTÍ POCH I PARÉS
Tresorer: IGNASI JUVELLS I PRADES
Vocals: JORDI ANDREU I BATALLÉ
ALBERT BRAMON I PLANAS
JOSEP CALDERER I CARDONA
JAUME ESTEVE I TINTÓ
FRANCESC GACIA I ESCAPA
ANTONI GIRÓ I ROCA
IGNASI LABASTIDA I JUAN
JOSEP LLOSA I CARRASCO
XAVIER MAGRANS I FONTRODONA
JOAN A. PADRÓ I CÀRDENAS
FRANCESC PI I VILA
ROSER PINTÓ I CASULLERAS
ANTONI ROCA I ROSELL
FRANCESC SALVAT I GAVALDÀ
SANTIAGO SURIÑACH I CORNET
RAMON VILASECA I ALAVEDRA

Delegat: DAVID JOU I MIRABENT

Nombre de socis: 407

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

Activitats

— Organització de les XIX Trobades Científiques de la Mediterrània.

— Concessió del Premi Jordi Porta i Jué.

— Organització de l'Olimpíada de Física: sessions de preparació i realització de la fase catalana.

— Organització del cicle de conferències «Física Oberta».

— Publicació de la *Revista de Física*.

— Participació a la Universitat Catalana d'Estiu.

— Premis per als treballs de recerca de batxillerat.

XIX Trobades Científiques de la Mediterrània: «Scientific and technological opportunities in the future synchrotron in the area of El Vallès»

Maó, de l'1 al 3 d'octubre de 2003.

Les Trobades Científiques de la Mediterrània es fan anualment en el marc incomparable de l'illa de Menorca i constitueixen una excel·lent ocasió per a l'intercanvi d'informació entre científics dels diferents àmbits de les universitats i centres de recerca dels Països Catalans.

Els dies 1, 2 i 3 d'octubre de 2003, el Laboratori de Llum de Sincrotró, amb l'ajut organitzatiu de la Societat Catalana de Física de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Secció de Ciència i Tèc-

nica de l'Institut Menorquí d'Estudis, ha organitzat a Maó les XIX Trobades Científiques de la Mediterrània amb el títol «Scientific and technological opportunities in the future synchrotron in the area of El Vallès».

Les institucions que han format part del Comitè Científic són: la Universitat de Barcelona (UB), la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), la Universitat Politècnica de Barcelona (UPC), la Universitat de les Illes Balears (UIB), la Universitat de València - Estudi General (UV-EG), l'Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB-CSIC), l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona (ICMAB-CSIC) i el Laboratori de Llum de Sincrotró (LLS). Els membres del comitè científic d'aquesta trobada són: Ernest Giralt (UB), Manel Sabés (UAB), Yuri Koubychine (UPC), Montserrat Casas Ametller (UIB), Àngels Faus (UV-EG), Miquel Coll Capella (IBMB-CSIC), Carles Miravitlles (ICMAB-CSIC) i Josep Campmany (LLS).

La trobada va estar principalment dedicada a exposar les aplicacions d'aquesta nova eina de recerca amb la qual ben aviat comptarà la nostra comunitat científica. És estratègicament important perquè ha significat el primer pas en la concreció de quines hauran de ser les cinc primeres línies de llum que ha de tenir el futur sincrotró del Vallès. Un primer pas no decisiu però sí important.

Cal fer esment que el 14 de març de 2003 es va signar el conveni de cooperació entre el Ministeri de Ciència i Tecnologia i la Generalitat de Catalunya per a constituir el Consorci per a la Construcció, Equipament i Explotació del Laboratori de Llum de Sincrotró del Vallès. Per tant, és ja moment d'iniciar els contactes amb la comunitat científica i començar a definir els principals trets científics d'aquesta primera gran instal·lació científica de l'Estat.

Un sincrotró no és un equipament científic per si mateix, sinó que és un gran centre de serveis adreçat a les comunitats acadèmiques i industrials. Un sincrotró, de fet, és un equipament productor de llum amb característiques molt especials, que una gran varietat de grups en àrees fonamentals (en l'àmbit dels materials, la biologia, o el medi ambient, per exemple) i aplicades (en l'àmbit farmacèutic, micromecànic, microelectrònic, o d'altres) necessita per a desenvolupar les seves investigacions o mesures. Un sincrotró, per tant, només té sentit si la comunitat científica hi participa i s'involucra a fons en la seva utilització. Seguint aquesta línia, el programa de les Trobades d'enguany pretén posar en contacte grups i línies de recerca i, alhora, analitzar la necessitat d'ús del sincrotró que tenen la gran quantitat de grups de recerca que existeixen a l'Estat.

Programa

— «Física i ciència de materials»

- «What is a synchrotron light source?», a càrrec de Joan Bordas, director general del Sincrotró del Vallès (SDV).

- «X-Ray microscopy and spectromicroscopy», a càrrec de Jean Susini (European Synchrotron Radiation Facility, ESRF).

- «Imaging with synchrotron light», a càrrec de José Baruchel (ESRF).

— «Química i magnetisme»

- «Synchrotron light and polymers», a càrrec d'Anthony Ryan (Universitat de Sheffield).

- «X ray circular magnetic dichroism», a càrrec de Nick Brookes (ESRF).

— «Indústria i instrumentació»

- «A taste on accelerator physics», a càrrec de Dieter Einfeld (SDV).

- «Industrial participation in Daresbury SL source», a càrrec d'Elisabeth McLean (Daresbury).

— «Ciències de la vida»

- «Protein crystallography with synchrotron light», a càrrec de Sean McSweeney (ESRF).

- «Synchrotron light spectroscopy in biology», a càrrec de David Clarke.

— «La màquina i els usuaris»

- «Production of synchrotron light», a càrrec de Salvador Ferrer (SDV).

- «Presentation of CLS-The Canadian Light Source», a càrrec d'Emil Hallin.

- «Presentation of the Synchrotron Light Users Assotiation», a càrrec de M. A. García Aranda (Universitat de Màlaga).

- «General discussion».

- «Future beamlines in the CELLS».

Premi Jordi Porta i Jué per a estudiants

Premi instituït l'any 1962 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre física. Aquest curs es convocà per quaranta-unena vegada. La ponència, formada per Albert Bramon, Jordi Andreu i Laureano Ramírez, va acordar per unanimitat atorgar el Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física a Carles Corbella Roca, pel treball *Preparació i caracterització elèctrica i òptica de capes primes de WO_3 i Ta_2O_5 obtingudes per polvorització catòdica*. La dotació del premi és de mil euros (1.000 €) i es poden concedir fins a dos accèssits.

El premi es lliurà durant l'acte d'entrega de premis de l'IEC el 22 d'abril de 2004.

Olimpíada de Física

Des de l'any 1996 la Societat Catalana de Física organitza la fase catalana de l'Olimpíada Internacional de Física. L'objectiu és realitzar un procés de selecció entre els estudiants d'ensenyament secundari (2n de batxillerat) amb bones aptituds per a la comprensió de la física. Cada any, els estudiants seleccionats representen el conjunt de districtes universitaris catalans en la fase espanyola d'aquesta Olimpíada. Any rere any, la participació dels estudiants en la fase catalana s'ha incrementat fins a assolir una estabilitat molt satisfactòria. Aquest fet, juntament amb la voluntat d'estalviar desplaçaments, ens ha portat, des de l'any 2000, a efectuar les proves de selecció a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Les proves de selecció es van celebrar el dia 6 de febrer de 2004 simultàniament a la Facultat de Física i Química de la Universitat de Barcelona, al Campus de Cappont de la Universitat de Lleida, a la Facultat de Química de la Universitat de Tarragona i a la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona. En total s'hi van presentar cent vint estudiants de més de seixanta centres d'ensenyament secundari de tot Catalunya. Després d'una acurada revisió de les proves, la Comissió va seleccionar, per a la fase final, catorze estudiants com a representants de les universitats catalanes.

Els estudiants van rebre de mans

del president de la Societat Catalana de Física, en un acte públic celebrat el dia 27 de febrer de 2004, a la seu de l'IEC, el diploma acreditatiu de la seva selecció i també un petit obsequi consistent en un lot de llibres de física.

En les proves de la fase final de la XV Olimpíada de Física, que tingué lloc a Vigo del 19 al 22 de març de 2004, van competir cent vint-i-cinc estudiants pertanyents a l'Estat espanyol. L'actuació dels estudiants catalans va ser bona, ja que van aconseguir dues medalles de plata, dues medalles de bronze i sis mencions d'honor. A més, Guillem Perarnau Llobet (alumne del centre Montcau - La Mola) va obtenir un premi especial concedit al millor exercici experimental.

És digne d'esment el bon ambient entre tots els estudiants que es van desplaçar a Vigo, els quals valoraren molt positivament les experiències viscudes, que serviran per a fomentar encara més el seu interès envers la física.

Medalla de plata:

— Francesc Castellà Cabello, La Salle Bonanova

— Guillem Perarnau Llobet, Montcau - La Mola

Medalla de bronze:

— Albert Renay Cerrillo, Escola Súnion

— Joaquim Serra Montoli, IES La Sedeta

Activitats científiques

— Dins del cicle de conferències «Física oberta» s'han fet les següents:

- Sessió inaugural del curs 2003-2004: «Atomic physics meets condensed matter physics», a càrrec de Maciej Lewenstein, Institut de Física Teòrica, Universitat de Hannover i Institut de Ciències Fotòniques, Universitat Politècnica de Catalunya (29 d'octubre de 2003).

- «Cataclismes estel·lars: explosions de noves», a càrrec de Margarida Hernanz, Institut d'Estudis Espacials de Catalunya (27 de novembre de 2003).

- «La radiació sincrotró: una eina pluridisciplinària per a recerca científica», a càrrec de Salvador Ferrer, European Synchrotron Radiation Facility, Grenoble (18 de febrer de 2004).

- «Informació quàntica: computació, comunicació, criptografia al III mil·lenni», a càrrec d'Emili Bagan, Departament de Física, Universitat Autònoma de Barcelona (30 de març de 2004).

Totes les conferències es van fer a la sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona.

— La Societat Catalana de Física (SCF) també ha participat en el cicle de conferències «Els premis Nobel de l'any 2003». Hi intervingué Josep Fontcuberta, de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC, per parlar del Premi Nobel de Física concedit a Aleksei A. Abrikosov, Vitali L. Ginzburg i Anthony

J. Leggett amb la conferència «Superconductivitat i superfluïdesa. Un premi per la comprensió d'efectes quàntics ben visibles» (4 de desembre de 2003).

— «Manipulating atoms with light», conferència extraordinària del premi Nobel de Física de l'any 1997, Claude Cohen-Tannoudji, École Normale Supérieure de París, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans (14 de març de 2004).

— La Societat també ha participat en el cicle de conferències sobre «El foc i el medi», organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, amb les conferències següents:

- «El sol, font de vida i de mort», a càrrec de Jordi Isern, Institut d'Estudis Espacials de Catalunya (17 de març de 2004).

- «Materials avançats per a l'energia fotovoltaica», a càrrec de Jordi Andreu, Universitat de Barcelona (24 de març de 2004).

Participació a la Universitat Catalana d'Estiu

La Societat Catalana de Física organitza la programació de l'àrea de ciència i tecnologia de la Universitat Catalana d'Estiu. Enguany el tema ha estat el següent: *Astronomia i Astrofísica*, amb un total de quinze hores lectives (del 15 al 25 d'agost de 2004). Coordinadora: Núria Ferrer, Universitat Politècnica de Catalunya.

— «L'Astronomia. De la prehistò-

ria a Newton», a càrrec d'Enric Trullols (UPC).

— «El mite més bell de la creació: el model del Big Bang (I)», a càrrec de Josep Miquel Vidal (Institut Menorquí d'Estudis, IME).

— «Constel·lacions i planetes». El cel a l'abast, a càrrec d'Enric Trullols (UPC).

— «El mite més bell de la creació: el model del Big Bang (II)», a càrrec de Josep Miquel Vidal (IME).

— «El Sol i la Terra. Calendaris i rellotges», a càrrec d'Enric Trullols (UPC).

— «Ecos d'un temps llunyà: la radiació còsmica de fons», a càrrec de Vicent Martínez (UV).

— «La física de les estrelles. Gegants vermells i nans blancs», a càrrec d'Enric Trullols (UPC).

— «Una qüestió poc clara: la matèria fosca», a càrrec de Vicent Martínez (UV).

— «La vida a l'Univers. La recerca a Mart i més enllà», a càrrec de Ferran Ballesteros (UV).

— *La matemàtica, un destí de l'observació?*, a càrrec de Carles Pèrilló (UAB).

Premis per als treballs de recerca de batxillerat

La Societat Catalana de Física convoca per segona vegada aquests premis, amb l'objectiu d'estimular la redacció de tre-

balls d'iniciació a la recerca sobre temes de física. Aquests premis van adreçats als estudiants de batxillerat. S'hi van presentar trenta-un treballs, molt ben elaborats.

A proposta del jurat, format per membres de la SFC, s'acordà atorgar el premi de caire històric i de documentació al treball *Projecte Màgic*, de Núria Balagué Pérez, de l'IES Príncep de Viana de Barcelona, sota la direcció de la professora tutora Roser Viladrich Nadal, i el premi de tipus teòric i/o experimental al treball *La gravetat sota sospita*, de Miquel Barberá Parramon, de l'IES Guindàvols de Lleida, sota la direcció del professor tutor Anicet Cossials Manonelles.

Publicacions

La Societat Catalana de Física publica dos números cada any de la *Revista de*

Física. Aquesta revista d'alta divulgació en física, que fa tretze anys que s'edita, té un alt grau d'acceptació entre tots els físics de parla catalana i ha permès una connexió més gran entre la comunitat científica, així com un coneixement acurat del que fan companys escampats pertot arreu. Un altre aspecte que cal assenyalar és que la continuïtat i la seriositat de la publicació han servit per a donar a conèixer la Societat Catalana de Física a llocs i persones als quals no hauria estat fàcil arribar per uns altres camins.

Revista de Física, núm. 25 (2n semestre 2003): *Política científica espanyola, on va?*

Revista de Física, núm. 26 (1er semestre 2004): *L'espai interuniversitari europeu*.

Societat Catalana de Química

Any de fundació:	1986*
JUNTA DIRECTIVA	
President:	ÀNGEL MESSEGUER PEYPOCH
Secretari:	ANTONI RIERA I ESCALÉ
Tresorera:	JOSEFINA GUITART I MAS
Publicacions:	ORIOL ROSSELL I ALFONSO
Vocals:	PERE ALEMANY I CAHNER ARTUR BLADÉ I FONT ROSA CABALLOL I LORENZO RAMON CANELA I GARAYOA JAUME FARRÀS I SOLER MANUELA HIDALGO MUÑOZ ERIC JOVER I COMAS SANTIAGO OLIVELLA I NELLO LLUÍS PAGÈS I SANTACANA CRISTINA PALET I BALLÚS ANTONI PLANAS I SAUTER CONCEPCIÓ ROVIRA I ÀNGULO
Delegat de l'IEC:	SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Nombre de socis:	527 ordinaris 71 estudiants

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

Conferències

— Sessió científica «Tractament i gestió de residus d'alta càrrega orgànica: problemàtica i solucions, tècniques innovadores». Organitzada conjuntament amb

la Universitat de Vic. Universitat de Vic, 12 de novembre de 2003.

- «Tractament i gestió de purins: solucions actuals i perspectives de futur», a càrrec de Josep Turet, Servei d'Assesso-

rament, Recerca Aplicada i Tecnologia (SART) - UVic.

- «Sistema integral per al tractament de purins: coadjuvant alimentari, pretractament, procés biològic N-ND i condicionament opcional de les fraccions sòlides», a càrrec de Jordi Ferrer, Gesqua, SL.

- «Compostatge com a sistema d'aprofitament de residus d'alta càrrega orgànica», a càrrec de Montserrat Soliva, Escola Superior d'Agricultura de Barcelona.

- Taula rodona i debat: «L'equilibri en el sector ramader: productivitat i sostenibilitat. Un repte per al futur».

— Presentació del llibre *Tractat elemental de química (1789) en català*. Organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Institut d'Estudis Catalans, 16 de gener de 2004.

- Taula rodona de presentació de l'obra amb la participació d'Antoni Mallet (Universitat Pompeu Fabra), director de la col·lecció «Clàssics de la Ciència»; Agustí Nieto (Universitat Autònoma de Barcelona), curador de l'edició catalana; Mireia Artís (Universitat Autònoma de Barcelona - Universitat Oberta de Catalunya), traductora del text en francès; Pere Alemany, Societat Catalana de Química, i Pere Grapí, Societat d'Història de la Ciència i la Tècnica.

- Conferència «Presentació del Panopticon Lavoisier», a càrrec de Marco Beretta, Universitat de Bolonya.

— «Sex in an age of mechanical reproduction», a càrrec de Carl Djerassi, Universitat de Stanford. Conferència organitzada conjuntament amb la Facultat d'Humanitats, la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida i el Seminari d'Història de la Ciència de la Universitat Pompeu Fabra. Universitat Pompeu Fabra, 19 de febrer de 2004.

— «New directions for the humanities: a scientist's perspective», a càrrec de Carl Djerassi, Universitat de Stanford. Conferència organitzada conjuntament amb la Facultat d'Humanitats, la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida i el Seminari d'Història de la Ciència de la Universitat Pompeu Fabra. Universitat Pompeu Fabra, 20 de febrer de 2004.

— «La influència humana en el canvi climàtic», a càrrec de Joan Grimalt Obrador, professor d'investigació a l'Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Organitzat conjuntament amb la Societat Andorrana de Ciències. Sala d'actes del Govern d'Andorra, Andorra la Vella, 25 de març de 2004.

— «Mètodes químics i electroquímics avançats per al tractament d'aigües residuals», a càrrec d'Enric Brillas, Universitat de Barcelona, dins del cicle «L'electroquímica i el medi ambient». Sala d'actes de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària, Lleida, 28 d'abril de 2004.

— «Síntesi orgànica en la indústria farmacèutica». Sala de graus, Facultat de Medicina, Universitat Autònoma de Barcelona, 13 de maig de 2004. Re-transmès per videoconferència a la Universitat de Girona, la Universitat Rovira i Virgili i l'Institut Químic de Sarrià.

- «Desenvolupament d'un nou mètode de desaminació d' α -aminoèsters i la seva aplicació en la síntesi d'antagonistes de CysLT1», a càrrec de Jordi Bach, Laboratoris Almirall Prodesfarma, SA.

- «Inhibitors of cyclooxygenase 2», a càrrec de Jörg Holenz, Laboratoris Dr. Esteve, SA.

- «Desenvolupament de genèrics», a càrrec de Xavier Camps, Interquim, SA.

Cicle de conferències

Els Nous Horitzons de la Química: els Terrenys Interdisciplinaris

Continuà el cicle de conferències iniciat en el curs 1999-2000 dirigit als professionals de la química per a donar informació sobre els temes punters que els poden interessar. El tema del curs 2003-2004 fou «Nanociència i nanotecnologia». Sala d'actes de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona, 27 d'abril de 2004.

— «Nanociència molecular», a càrrec de Jaume Veciana Miró, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC.

— «Estudi i manipulació de biomolècules individuals amb el microscopi de força atòmica», a càrrec de Xavier

Fernández Busquets, Centre de Recerca per a la Bioelectrònica i la Nanobiociència, Parc Científic de Barcelona.

— «L'estructura de l'aigua en superfícies: fenòmens de mullat a l'escala molecular», a càrrec de Miquel Salmerón, Laboratori Nacional Lawrence Berkeley, Universitat de Califòrnia a Berkeley.

Conferències «Actualització de continguts curriculars per a professorat de ciències»

Química, avui

Conferències organitzades conjuntament amb l'Institut de Ciències de l'Educació:

— «Les tecnologies del DNA: entre la fantasia i la realitat», a càrrec de Ramon Eritja, Institut de Biologia Molecular de Barcelona, CSIC. Institut d'Estudis Catalans, 19 de novembre de 2003.

— «Nanotecnologia: la ciència del segle XXI?», a càrrec de Daniel Ruiz, Institut de Ciència de Materials de Barcelona, CSIC. Institut d'Estudis Catalans, 18 de febrer de 2004.

Debats

Es manté la sèrie de debats començats el curs 1995-1996, dirigida als professors de química de nivell de batxillerat.

— Quinzè Debat de Química: «Recursos per a l'ensenyament de la química en els nostres temps. Pràctiques a microescala i experimentació assistida per ordinador». Institut d'Estudis Catalans, 22 d'octubre de 2003.

- «Pràctiques de química a microescala per al batxillerat», a càrrec de Josep Lluís Pau Roigé, IES Gabriel Ferrater i Soler de Reus.

- «Química i ciutadania», a càrrec d'Imma Ros Clavell, Consell Assessor d'Aprenentatge dels Productes Químics, els seus Usos i Aplicacions (APQUA).

- «Noves tecnologies aplicades a la didàctica de la química (Multilab). Ús de les aules de ciències al batxillerat i a l'ESO», a càrrec d'Anna Aparicio, IES Torras i Bages de l'Hospitalet de Llobregat, i Josep Corominas, Escola Pia de Sitges.

— Setzè Debat de Química: «Pràctiques per a alumnes de secundària en laboratoris universitaris, conferències i assessorament per a treballs de recerca». Institut d'Estudis Catalans, 12 de maig de 2004.

- «Fem química al laboratori», a càrrec de Carme González Azón, professora titular del Departament d'Enginyeria Química, Universitat de Barcelona.

- «Programa Argó. El viatge de la secundària a la universitat», a càrrec de Joan Francesc Piniella, coordinador per a les relacions amb l'ensenyament secundari, Universitat Autònoma de Barcelona.

- «Xerrades de química als centres de secundària», a càrrec de Núria Ruiz Morillas, professora titular del Departament de Química Física i Inorgànica i coordinadora de les activitats de la

Facultat de Química adreçades als centres de secundària, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.

- «Aportacions del CRECIM a la integració de les noves tecnologies en el desenvolupament del currículum de les disciplines de ciències», a càrrec de Roser Pintó Casulleras, professora titular de física i de didàctica de la física i química, Universitat Autònoma de Barcelona, i directora del Centre de Recerca per a l'Educació Científica i Matemàtica (CRECIM).

Tercera Trobada de Joves Investigadors dels Països Catalans

Facultat de Dret de la Universitat Rovira i Virgili, 26 i 27 de gener de 2004.

La trobada aplegà més de doscents trenta inscrits i s'estructurà en dues jornades. Es van incloure tres conferències plenàries, a càrrec de Toribio Fernández, de la Universitat Politècnica de Cartagena, Pilar González, de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Miguel de la Guardia, de la Universitat de València. Per part dels joves investigadors, predoctorals i postdoctorals, hi hagué la presentació de seixanta comunicacions orals. Les comunicacions orals van estar distribuïdes en vuit simposis, que es van desenvolupar en dues sessions paral·leles. Cal destacar l'elevat nivell científic d'aquestes presentacions. En aquest sentit, per primera vegada es va atorgar un premi a la millor presentació de cada

simposi. La trobada inclogué finalment una taula rodona sobre la R+D a la indústria catalana avui. En general, aquesta trobada va constituir un èxit i ha estat, sens dubte, l'acte més important organitzat per la Societat Catalana de Química durant aquest curs. Cal afegir que la trobada tingué un impacte mediàtic, especialment a la ciutat de Tarragona: diaris, emissores de ràdio i de televisió se'n van fer ressò.

Premis per a estudiants

Premi instituït l'any 1962 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre química. Aquest curs es con-

vocà per quaranta-unena vegada. La ponència acordà atorgar el premi a Montserrat Casas Cabana pel treball *Estudi i optimització de la matèria activa industrial per a elèctrodes positius en bateries recarregables de níquel*. Així mateix, es va concedir un accèssit a Arántzazu González Campo pel treball *Els clústers de bor com a integrants d'estructures dendrímètriques*. La dotació del premi és de sis-cents euros (600 €) i es poden concedir fins a dos accèssits.

Publicació

Revista de la Societat Catalana de Química, núm. 4 (2003).

Societat Catalana de Matemàtiques

Any de fundació:	1986*
JUNTA DIRECTIVA	
President:	CARLES CASACUBERTA I VERGÉS
Vicepresident:	JOSEP GRANÉ I MANLLEU
Secretari:	JOSEP MARIA FONT I LLOVET
Tresorer:	JOAN CARLES ARTÉS I FERRAGUD
Vocals:	JAUME AMORÓS I TORRENT ANTONI GOMÀ I NASARRE AGUSTÍ REVENTÓS I TARRIDA CARLES ROMERO I CHESA ORIOI SERRA I ALBÓ FREDERIC UTZET I CIVIT
Delegat de l'IEC:	JOAN GIRBAU I BADÓ
Nombre de socis:	1.012

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fundada el 1932.

Al llarg d'aquest curs, la Junta Directiva s'ha reunit en set ocasions. A l'Assemblea General de socis del 14 de juny de 2004 es va comunicar que Agustí Reventós i Frederic Utzet deixaven la Junta a petició pròpia, i s'hi incorporaven com a vocals Martí Casadevall i Pou, Ignasi Mundet i Riera, Enric Ventura i Capell i Joan Verdera i Melenchón.

Assemblea General

Va tenir lloc el 14 de juny de 2004 a la Casa de Convalescència. Un cop escoltats els informes del president i del tresorer, es van prendre diversos acords. Entre els acords econòmics figuren l'aprovació del balanç comptable de l'exercici 2003, l'aprovació del pressupost de 2005 i l'augment de la quota anual dels socis ordinaris a trenta-dos euros. Així mateix, es va acordar la creació de la sèrie de publica-

cions electròniques i es va aprovar la declaració sobre la representació internacional de la Societat reproduïda més amunt.

Comitès

Comitè Científic

Joaquim Bruna i Floris, Àngel Calsina i Ballesta, Carles Currás i Bosch, Warren Dicks i McLay, Rosa Maria Miró i Roig, Marta Sanz i Solé, Oriol Serra i Albó, Joan de Solà-Morales i Rubió.

Comitè d'Ensenyament

Claudi Alsina i Català, Lluís Bibiloni i Matos, Martí Casadevall i Pou, Anna Cuxart i Jardí, Pilar Figueras i Mestres, Antoni Gomà i Nasarre, Joan Gómez i Urgellés, Carles Romero i Chesa, Josep Sales i Rufí.

Comitè de Publicacions

Jaume Amorós i Torrent, Josep Maria Font i Llovet, Oriol Serra i Albó, Enric Ventura i Capell, Pelegrí Viader i Canals.

Acte inaugural del curs acadèmic

Aquest acte va consistir en una conferència a càrrec de Llorenç Huguet, catedràtic i antic rector de la Universitat de les Illes Balears i president de l'entitat financera Sa Nostra: «Les matemàtiques en l'era de la comunicació». Hi va intervenir també el president de la Societat Catalana de Matemàtiques (SCMAT). Tingué lloc el 29 d'octubre de 2003 a la Casa de Convalescència.

Setena Trobada Matemàtica

Enguany es va dedicar la trobada anual de socis a un tema transversal, «Matemàtica: unitat i diversitat», en sintonia amb la celebració a la ciutat de Barcelona del Fòrum Universal de les Cultures. Aquesta trobada va ser reconeguda com a acte associat al Fòrum. La trobada va tenir lloc el 8 de maig de 2004 a la Casa de Convalescència, i hi van assistir vuitanta-vuit participants inscrits. El Comitè Organitzador el van formar Oriol Serra (coordinador), Josep Maria Font i Carles Perelló. La part principal va consistir en cinc conferències sobre diferents aspectes del tema escollit:

— «Medieval Kerala calculus, its possible transmission to Europe and the Jesuit conduit», a càrrec de George Gheverghese Joseph, universitats de Manchester i Toronto.

— «Nombres: d'Alexandria (s. III aC) a Barcelona (1482) passant per Bagdad (s. IX)», a càrrec d'Antoni Malet, Universitat Pompeu Fabra.

— «Matemàtiques: pensament únic, formulació diversa», a càrrec de Josep Pla, Universitat de Barcelona.

— «Matemàtiques i cultures, una relació pendent d'aprofundir», a càrrec de Xavier Vilella, IES Vilatzara, Vilassar de Mar.

— «Globalidad y diversidad de la matemática en el siglo XXI», a càrrec de Jesús Ildefonso Díaz, Universitat Complutense de Madrid.

La trobada també va incloure una exposició de tretze pòsters dels treballs de recerca tutelats dels estudiants de doctorat de les universitats catalanes.

Jornades científiques conjuntes sobre criptografia

Organitzades conjuntament amb la Reial Societat Matemàtica Espanyola (RSME), aquestes jornades van tenir lloc els dies 7 i 8 de novembre de 2003, a la Casa de Convalescència, i van comptar amb l'assistència de cent cinc participants d'arreu del territori espanyol. El Comitè Organitzador estava format per Antonio Campillo (RSME), Carles Casacuberta (SCMAT), Enric Nart (Universitat Autònoma de Barcelona) i Jordi Quer (Universitat Politècnica de Catalunya).

Es van impartir les conferències següents:

— «Seguridad incondicional y seguridad computacional», a càrrec de Carles Padró, Universitat Politècnica de Catalunya.

— «Criptografía multivariable», a càrrec d'Ignacio Luengo, Universitat Complutense de Madrid.

— «Técnicas aritmético-geométricas en criptografía», a càrrec d'Anna Rio, Universitat Politècnica de Catalunya.

— «Grupos y criptología», a càrrec de Consuelo Martínez, Universitat d'Oviedo.

— «El problema de la primalidad es polinómico: Proth, Lucas-Lehmer,

AKS y mejoras posteriores», a càrrec de Juan Tena, Universitat de Valladolid.

— «Criptografía cuántica», a càrrec d'Ignacio Cirac, Max-Planck-Institut für Quantenoptik, Alemanya.

Les jornades van acabar amb un debat sobre «Criptografia, ciència i tecnologia», en el que participaren Pilar Bayer (Universitat de Barcelona), Josep Domingo (Universitat Rovira i Virgili), José María Muñoz Porras (Universitat de Salamanca) i Rolf Tarrach (Universitat de Barcelona), moderats per Jordi Quer (Universitat Politècnica de Catalunya).

Altres conferències

Al llarg del curs també s'han fet les conferències següents:

— Conferència sobre Dalí i les matemàtiques. En ocasió de la celebració de l'any Dalí, el professor Thomas Banchoff, de la Universitat Brown, va impartir una conferència el 30 de març de 2004, a la Casa de Convalescència, amb el títol «Salvador Dalí and the Fourth Dimension». Aquesta visita i la figura de Banchoff van tenir un notable ressò mediàtic. L'activitat fou cofinançada per la SCMAT (a través del Fons de Promoció d'Activitats) i la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC.

— Conferència «L'esfera imaginària: comentaris a *Disquisitiones generales circa superficies curvas de Gauss*», a càrrec d'Agustí Reventós. Tingué lloc a

la Casa de Convalescència, el 14 de juny de 2004.

***Primera Trobada SCMAT-FEEMCAT
sobre l'ensenyament
de les Matemàtiques***

Organitzada conjuntament amb la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya (FEEMCAT), aquesta jornada va tenir lloc el dia 18 d'octubre de 2003. Hi assistiren doscents set participants. El Comitè Organitzador va ser format per Lluís Bibiloni, Antoni Gomà, Martí Casadevall i Josep Sales. La jornada va consistir en les activitats següents:

— Tres ponències:

- «L'educació matemàtica a Europa», a càrrec de Florencio Villarroya, Federació Espanyola de Societats de Professors de Matemàtiques, i Anna Cima, Universitat Autònoma de Barcelona.

- «Competicions matemàtiques versus formació matemàtica», a càrrec d'Antoni Gomà, Subdirecció General de Tecnologies de la Informació, i Victòria Oliu, IES de La Bisbal d'Empordà.

— La presentació de <www.euclides.org>, a càrrec de Jaume Domènech, IES Lluís Rutllant de Gelida.

— Un debat sobre el tema «Per una educació matemàtica de qualitat a Catalunya», moderat per Josep Sales, IES Lluch i Rafecas, Vilanova i la Geltrú, on participaren Marta Berini, IES Joanot Martorell, Esplugues de Llobregat; Sílvia

Margelí, CEIP Pompeu Fabra, Lloret de Mar; Josep M. Pons, president de la Societat Catalana de Física; Pere Solà, director general d'Ordenació i Innovació Educativa, i els ponents Anna Cima i Florencio Villarroya. Després de les nombroses intervencions del públic assistent, la trobada es tancà amb la lectura de la declaració que s'esmenta a continuació.

***Declaració sobre l'estat de l'ensenyament
de les matemàtiques***

Promoguda per la Societat, aquesta declaració va ser signada l'octubre de 2003 pel president de la Societat, els degans de la Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona i de la Facultat de Matemàtiques i Estadística de la Universitat Politècnica de Catalunya, el director del Departament de Matemàtiques de la Universitat Autònoma de Barcelona, el president de la FEEMCAT i les presidentes de l'Associació de Barcelona per a l'Estudi i l'Aprenentatge de les Matemàtiques i de l'Associació de Professors de Matemàtiques de les Comarques Meridionals. L'objectiu d'aquesta declaració és cridar l'atenció dels poders públics sobre el progressiu deteriorament que ha patit l'ensenyament de les matemàtiques en els nivells d'ESO i batxillerat, indicant algunes de les possibles causes de les mancances detectades, i fer una sèrie de propostes d'actuació a curt termini. Aquesta declaració, que es pot llegir al web de la Societat, tingué ressò mediàtic i fou lliura-

da a les autoritats del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

XL Olimpíada Matemàtica

La SCMAT ha organitzat, com cada any, les proves de la fase catalana d'aquesta competició internacional adreçada als alumnes de batxillerat, així com la participació dels seleccionats catalans a la fase espanyola, sota la coordinació de Josep Grané i Carles Romero. Les proves de la fase catalana van tenir lloc els dies 12 i 13 de desembre de 2003 simultàniament a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. S'hi van presentar setanta alumnes de primer i segon de batxillerat. El tribunal, nomenat per la Junta Directiva, estava format per Josep Vaquer president, Josepa Panadès i Pelegrí Viader.

Els dies 25, 26 i 27 de març es va celebrar a Ciudad Real (Castella - la Mancha) la fase espanyola de l'Olimpíada, en la qual van participar els nou premiats a la fase catalana, amb molt bons resultats: dues medalles d'or (entre les quals hi havia la del primer classificat espanyol, Joaquim Serra Montolí), dues de plata i una de bronze. L'altra medalla d'or correspongué a Miquel Teixidó Román, alumne de primer de batxillerat. Els dos medallistes d'or formaren part de l'equip espanyol que competí a l'Olimpíada Internacional d'Atenes el juliol de 2004.

La SCMAT ha organitzat, com cada any, unes sessions de preparació per tal d'impulsar la participació en

aquesta activitat i millorar-ne el rendiment a Barcelona, Bellaterra, Girona, la Garriga, Lleida, Manresa, Tarragona i Vilanova i la Geltrú.

VI Olimpíada Iberoamericana Universitària de Matemàtiques

Tal com havia fet l'any anterior, la SCMAT va prestar la seva col·laboració a la RSME per a organitzar una prova d'aquesta competició internacional per als estudiants catalans. La prova tingué lloc el 22 de novembre de 2003 a la Universitat Autònoma de Barcelona. S'hi van presentar vint-i-vuit concursants.

Novena prova Cangur

S'ha continuat aquesta prova de resolució de problemes en quatre nivells per a alumnes del segon cicle d'ESO i de batxillerat, que es realitza simultàniament a molts països d'Europa i alguns altres, coordinada per l'associació Le Kangourou sans Frontières. La SCMAT participa en les trobades internacionals com a representant de Catalunya, i agrupa també els centres de les comarques castellonenques, valencianes i alacantines que hi participen. La Comissió Cangur de la SCMAT és presidida per Antoni Gomà, i en formen part Lluís Almor, Anna Cuxart, Ramon Esteban, Antoni Gil, Josep Grané i Carles Romero.

La prova va tenir lloc el 24 de març de 2004 simultàniament a més de 109 seus diferents d'arreu del país,

des de facultats universitàries o instituts fins a centres privats o locals cedits per ajuntaments, així com a la Casa de Convalescència. Hi van participar 11.690 nois i noies de 406 centres diferents, ubicats a 193 municipis de tot Catalunya i el País Valencià, xifres que suposen un augment del 9 % i del 22,9 %, respectivament, amb relació a l'any anterior. Enguany, cal destacar la participació per primer cop de centres de les comarques més meridionals: l'Alacantí, l'Alcoià, la Marina Alta, la Costera i el Comtat. L'àmplia distribució geogràfica dels participants es reflecteix també en la distribució dels premis, que han correspost a alumnes de 92 centres diferents.

Cada participant ha rebut un diploma personalitzat i un *pin* de record amb el logotip internacional del concurs, en un color diferent segons el nivell. En cadascun dels nivells es donen diferents premis i mencions honorífiques, segons les diverses categories establertes. Enguany, el guanyador de cada nivell ha rebut un ordinador portàtil; en les altres categories, s'han donat càmeres de fotografia digitals, organitzadors personals, calculadores gràfiques i CD de butxaca. Tots els premis s'acompanyen d'un o més llibres relacionats amb el món de les matemàtiques. Els guanyadors de cada nivell varen ser: primer nivell (3r d'ESO), Pablo Castañer Capilla (IES Cid Campeador, València) i Alexandre-Jesús Nasarre Campo (Escola Pia de Sarrià-Calassanç, Barcelona); segon ni-

vell (4t d'ESO), Marc Viñals Pérez (IES de Palamós, Palamós); tercer nivell (1r de batxillerat), Alejandro Bonillo Coll (IES de Terrassa, Terrassa), i quart nivell (2n de batxillerat), Borja Auría Rasclosa (Madres Concepcionistas, Barcelona).

Tant els premis com les altres despeses involucrades en una activitat tan massiva es financen amb l'import de les inscripcions, amb subvencions d'entitats públiques (IEC, Generalitat, universitats), i la col·laboració de la casa Hewlett-Packard a través del distribuïdor Pont Reyes.

L'acte de lliurament de premis tingué lloc el 26 de maig de 2004 a la sala d'actes del Rectorat de la Universitat Autònoma de Barcelona. Hi van intervenir el rector, el president de l'IEC, el president de la SCMAT, el director general de Formació Professional de la Generalitat de Catalunya i el coordinador de les proves, Antoni Gomà. En aquest acte, a més dels premis principals de cadascuna de les quatre categories, es van repartir els premis dels altres concursos adreçats als nois i noies de secundària: els Problemes a l'esprint i l'Olimpíada Matemàtica. També es va oferir una distinció especial (l'anomenat *pin de plata*) al professor Francisco Bellot Rosado, director de l'IES Emilio Ferrari de Valladolid, en reconeixement de la seva tasca de promoció de les proves Cangur i en agraïment a la seva col·laboració amb l'organització catalana al llarg de molts anys.

Problemes a l'esprint

És un concurs de resolució de problemes en temps real, per via telemàtica, on els participants són equips d'alumnes d'edats diverses d'un mateix centre. L'objectiu és respondre correctament totes les preguntes en el menor temps possible.

Enguany, se n'ha celebrat la cinquena edició, amb la col·laboració del portal educatiu edu365.com, que ha facilitat la infraestructura i la logística per portar-lo a terme. Hi han participat quaranta-dos centres, la qual cosa implica un 30 % més de participació respecte a l'any anterior. El concurs se celebrà en dues convocatòries: el 27 de gener i el 29 d'abril. El guanyador de la primera fou l'IES Montsacopa d'Olot. La segona convocatòria va tenir com a guanyadors l'IES Bernat Guinovart d'Algemesí i l'IES El Cairat d'Esparreguera.

Programa d'estímul del talent matemàtic

Aquest programa, coordinat per la Reial Acadèmia de Ciències Exactes, Físiques i Naturals sota la direcció del professor Miguel de Guzmán, de la Universitat Complutense de Madrid, selecciona un grup de vint-i-cinc nois i noies de dotze i tretze anys i els ofereix durant dos cursos acadèmics una sessió setmanal (dissabtes al matí) d'activitats matemàtiques de caràcter lúdic, resolució de problemes, tutories, i altres activitats encaminades a desvetllar i estimular el seu talent matemàtic i el gust per les matemàtiques. En l'àmbit català, la

realització del programa va a càrrec de la SCMAT i la FEEMCAT conjuntament, a través d'una comissió organitzadora integrada per Josep Grané i Antoni Gomà (SCMAT), i Marta Berini (FEEMCAT).

El dia 27 de setembre de 2003 tingué lloc l'acte inaugural. Hi van intervenir la coordinadora del programa, Marta Berini; el director general de la Fundació Vodafone, que finança el programa; Ramon Farré, secretari general del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya; Miguel de Guzmán, professor, i Claudi Alsina, director general d'Universitats. Tot seguit, va començar la primera activitat (una convivència de tots els alumnes seleccionats durant el cap de setmana). Les sessions dels dissabtes al matí es van anar desenvolupant amb tota normalitat fins a finals de maig i seguiren el mes de setembre.

El 22 de maig de 2004 tingué lloc la prova de selecció per a la segona promoció (2004-2006). Segons els resultats de la prova i després d'entrevistes personalitzades, d'entre els cent setanta aspirants que es van presentar s'han triat els vint-i-cinc nois i noies que començaran el proper setembre.

Premi per a estudiants Evarist Galois

Premi instituït l'any 1962 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre matemàtiques. Aquest curs es convocà per quaranta-unena vegada. La ponència, formada per Josep Díaz, Jau-

me Amoròs i Lluís Alsedà, acordà atorgar el premi a Estrella Omedo i Casal, pel treball *Càlcul de solucions quasiperiòdiques*. La dotació del premi és de sis-cents euros (600 €) i es poden concedir fins a dos accèssits.

La concessió del premi tingué lloc durant l'acte de lliurament de premis de l'IEC el dia 22 d'abril de 2004.

Premi Física i Matemàtiques en Acció

Els dies 26 a 28 de setembre de 2003 va tenir lloc a Terrassa la fira anual d'activitats científiques «Física i Matemàtiques en acció», promoguda per la Reial Societat Espanyola de Física. Enguany aquesta fira s'ha obert a les matemàtiques i, en celebrar-se en territori català, hi va col·laborar també la SCMAT, dotant un premi de 1.500 € al millor treball didàctic sobre matemàtiques presentat en format de paper. Resultà guanyador el treball *Estudis i activitats sobre problemes clau de la història de la matemàtica*, de Ramon Nolla i Sans, de l'IES Pons d'Icart de Tarragona.

La Biblioteca Matemàtica Digital

La Societat coordina la branca catalana d'aquesta iniciativa de la Unió Matemàtica Internacional, és a dir, el procés de digitalització, arxiu i accessibilitat de les revistes matemàtiques que es publiquen a casa nostra (el *Butlletí de la SCMAT*, *Collectanea Mathematica*, *Publicacions Matemàtiques*, *Mathware & Soft Com-*

puting, *SORT*, *Qualitative Theory of Dynamical Systems*), amb la col·laboració tècnica del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i la Fundació Catalana per a la Recerca. Enguany s'ha iniciat el procés per a incorporar sumaris i text complet digitalitzat del nostre *Butlletí i Mathware & Soft Computing*. Aquestes actuacions es desenvolupen en el marc d'un conveni de col·laboració entre l'IEC i el CBUC.

Relacions institucionals

Durant aquest curs s'han mantingut els convenis de reciprocitat existents amb altres societats matemàtiques (Societat Matemàtica Americana, Societat Matemàtica de França, Reial Societat Matemàtica Espanyola, Societat Espanyola de Matemàtica Aplicada, Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya) i se n'han signat de nous amb la Societat Espanyola d'Estadística i Investigació Operativa i amb la Unió de Físics i Matemàtics de Txèquia.

La SCMAT és una de les quatre societats fundadores de l'òrgan successor del Comitè Espanyol de la Unió Matemàtica Internacional, l'anomenat Comitè Espanyol de Matemàtiques, el qual articula la participació espanyola en aquesta organització. La SCMAT hi és representada en el Comitè Executiu pel president de la Societat i un altre membre designat per la Junta Directiva, Marta Sanz. Aquestes dues persones, juntament amb

Joan Verdera, formen part també del Comitè Executiu que organitza el Congrés Internacional de Matemàtiques, que tindrà lloc a Madrid el 2006. D'altra banda, Jaume Amorós, membre de la Junta, és membre del Comitè sobre Informació Electrònica de l'esmentat Comitè Espanyol de Matemàtiques.

La SCMAT, junt amb la Reial Societat Matemàtica Espanyola, la Societat Espanyola de Matemàtica Aplicada i la Societat Espanyola d'Estadística i Investigació Operativa, va coorganitzar un «Encuentro de Sociedades Latinoamericanas de Matemáticas» a Santiago de Compostella del 22 al 25 de setembre de 2003. Com a resultat d'aquesta trobada es van organitzar diverses comissions de cooperació. La SCMAT va ser designada coordinadora de la Comissió sobre Informació i Publicació Electrònica.

En l'àmbit català, el president de la SCMAT assisteix o forma part estatutàriament de diferents organismes (Ple de l'IEC, Secció de Ciències i Tecnologia, Patronat de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer, Consell Científic Assessor del Centre de Recerca Matemàtica). També s'han mantingut entrevistes institucionals amb el director general de Recerca de la Generalitat de Catalunya, amb la directora de l'Institut Municipal d'Educació i amb Vladimir de Semir, assessor de l'alcalde de Barcelona, per a tractar diferents afers dintre dels objectius de la Societat.

En l'àmbit europeu, la SCMAT

forma part de la Societat Matemàtica Europea (EMS). En la reunió del Consell d'aquest organisme, els dies 26 i 27 de juny de 2004, es va aprovar que la SCMAT passés a formar part del segon nivell d'aquesta associació, cosa que ens dóna dret a tenir dos representants al Consell, que segons l'acord de la Junta Directiva són el president Carles Casacuberta i Marta Sanz.

La Comissió de Representació Internacional, presidida per Joan Verdera i formada a més per Amadeu Delshams, Joan Girbau, David Nualart i Pelegrí Viader, va proposar a la Junta Directiva l'adopció de l'acord següent, que va ser ratificat per l'Assemblea General:

«La Societat Catalana de Matemàtiques (SCMAT) és una societat filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Va ser fundada l'any 1986, com a continuació de la Secció de Matemàtiques de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, que existia des de 1931. Actualment la SCMAT té més d'un miler de socis i ha ampliat considerablement els seus camps d'actuació. És membre de ple dret de la Societat Matemàtica Europea, de la qual va rebre l'encàrrec d'organitzar el Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques a Barcelona l'any 2000. Des de 2001 forma part del Comitè Espanyol per a la Unió Matemàtica Internacional (anomenat Comitè Espanyol de Matemàtiques des de 2004).

Entre d'altres activitats relacionades amb aquest comitè, la SCMAT està col·laborant en l'organització del Congrés Internacional de Matemàtics que tindrà lloc a Madrid el 2006.

L'Assemblea General de la SCMAT considera oportú i necessari que la comunitat matemàtica catalana assoleixi una representació directa a totes les organitzacions internacionals on escaigui, de manera que sigui reconeguda la realitat del seu funcionament autònom i es satisfaci la seva voluntat de ser-hi present al costat dels representants d'altres països. Havent constatat que no hi ha obstacles jurídics, la SCMAT emprendreà les iniciatives que estiguin al seu abast per tal que Catalunya pugui estar representada a la Unió Matemàtica Internacional. També consolidarà i reforçarà la seva posició en altres àmbits multinacionals, com les proves Cangur i l'Olimpíada Matemàtica. Aquestes iniciatives es duran a terme cercant el màxim consens i la col·laboració amb les organitzacions homòlogues a la SCMAT, en particular amb la Reial Societat Matemàtica Espanyola. Caldrà preveure terminis adequats en l'assoliment dels objectius, per tal de fer-ho compatible amb totes les tasques de la SCMAT, especialment amb les activitats conjuntes amb altres societats.

L'Assemblea General de la SCMAT considera, finalment, que l'adhesió i el ple suport de la comunitat matemàtica catalana a aquest projecte són condi-

cions indispensables per al seu desenvolupament.»

Fons de Promoció d'Activitats

Aquest fons va ser creat per l'Assemblea General de 2003, a proposta de la Junta Directiva. Es nodreix del romanent del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques i d'altres subvencions específiques que es puguin obtenir, i es dedica al finançament d'activitats noves de la SCMAT i a la promoció d'activitats d'ensenyament o de recerca de les institucions o grups de treball de Catalunya, sempre que beneficiïn la comunitat matemàtica catalana i que s'adiuin als objectius de la SCMAT.

Durant aquest curs s'ha finançat, pel que fa a activitats pròpies, el Premi Física i Matemàtiques en Acció, la Setena Trobada Matemàtica, la jornada sobre ensenyament organitzada conjuntament amb la FEEMCAT i les jornades sobre criptografia fetes conjuntament amb la RSME. Pel que fa a activitats externes, s'ha finançat una trobada sobre topologia d'àmbit espanyol, celebrada a Barcelona el març de 2004, i s'ha compromès una contribució al finançament del Congrés de la Societat Europea d'Investigació en Educació Matemàtica, que tindrà lloc a Sant Feliu de Guíxols el febrer de 2005.

Altres activitats

— Patrocini del curs Grandes retos de las matemáticas en relación a otras ciencias,

organitzat conjuntament amb la Reial Societat Matemàtica Espanyola, la Societat d'Estadística i Investigació Operativa, la Societat Espanyola de Matemàtica Aplicada, la Societat Espanyola d'Investigació en Educació Matemàtica i la Reial Societat Espanyola de Física (RSEF). El Escorial, de l'11 al 16 de juliol de 2004.

— Assistència de Lluís Bibiloni i Jordi Deulofeu, en representació de la SCMAT, al seminari sobre l'«Itinerari educatiu del futur grau de matemàtiques», celebrat a Granada, del 22 al 24 de gener de 2004.

— Posada en funcionament del tauler d'anuncis electrònic a la web de la SCMAT.

— Preparació d'una renovació a fons de les pàgines web, i de l'edició d'uns díptics promocionals, amb una imatge gràfica integrada a càrrec del dissenyador Guillem París.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 18, núm. 1 (juliol 2003).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 18, núm. 2 (desembre 2003).

SCM/Notícies, núm. 19 (juliol 2003).

Ambdues publicacions es distribueixen gratuïtament a tots els socis i totalitzen unes tres-centes deu pàgines. Els

articles del *Butlletí* són accessibles electrònicament a través de la pàgina web de la Societat. A final del curs s'han renovat els equips editors d'aquestes publicacions, de manera que Enric Ventura és ara editor de *SCM/Notícies*; Oriol Serra, editor en cap del *Butlletí*, i Josep Maria Font, editor adjunt.

En la diada de Sant Jordi, la Societat va muntar taules d'exposició i venda de les seves publicacions a la Universitat de Barcelona, la Universitat Politècnica de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona.

A proposta de la Junta Directiva, l'Assemblea General de Socis de 2004 va acordar iniciar una sèrie de publicacions electròniques de monografies, llibres i altres materials que per la seva extensió es considerin poc adequats per a les publicacions periòdiques. Aquestes publicacions es posaran a disposició del públic interessat a través de la pàgina web de la Societat, de manera gratuïta. Al mateix temps, amb la col·laboració del Servei de Publicacions de l'IEC, s'oferirà un servei d'impressió per encàrrec que, per un preu competitiu, proporcionarà un exemplar imprès de les publicacions que es demanin. El format electrònic permetrà també altres avantatges, com ara la inclusió de material complementari en format digital. El Comitè Editorial d'aquesta sèrie estarà format per Jaume Amorós (coordinador), Ramon Nolla i Pelegrí Viader.

Societat Catalana de Geografia

Any de fundació:

1935

JUNTA DIRECTIVA

Presidenta:

MARIA DOLORS GARCIA RAMON

Vicepresident:

FRANCESC NADAL I PIQUÉ

Secretari:

ENRIC BERTRAN I GONZÀLEZ

Tresorera:

MONTSERRAT CUXART I TREMP

Vocal primer:

ANTONI LUNA GARCÍA

Vocal segona:

MIREIA BAYLINA I FERRÉ

Vocal tercer:

JESÚS BURGUEÑO I RIVERO

Vocal quart:

VICENÇ BIETE FARRÉ

Vocal cinquè:

JOAN TORT I DONADA

Vocal sisè:

ENRIC MENDIZÀBAL I RIERA

Delegat IEC:

JOAN VILÀ-VALENTÍ

Nombre de socis:

412

Assemblea General ordinària

Dimarts 17 de juny de 2003, se celebrà l'Assemblea General ordinària de socis de la Societat Catalana de Geografia (SCG), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, corresponent al curs 2002-2003. En començar, la presidenta, Maria Dolors Garcia Ramon, tingué un emotiu record pel professor Joan Vilagrassa, destacat membre de la SCG, recentment traspasat. La presidenta posà en relleu la vàlua de Joan Vilagrassa, un professor molt actiu a la Universitat de Lleida i particip de diversos projectes en aquesta ciutat. Tot seguit, féu un breu repàs de

les activitats realitzades durant el curs. Després, es presentaren i s'aprovaren l'acta de l'anterior Assemblea General Ordinària, la memòria d'activitats del curs 2002-2003, l'estat de comptes de l'any 2002 i el pressupost del 2003. Seguidament, es procedí a la renovació dels càrrecs de la Junta de Govern que cessaven reglamentàriament; feta la votació, la Junta de Govern restà constituïda tal com s'indica més amunt.

A continuació, la presidenta donà les gràcies a l'Assemblea per la confiança rebuda arran de la seva reelecció en el càrrec i agràfi la tasca desenvolupada pel

vocal cessant, Pau Alegre, durant els tres mandats en què havia estat membre de la Junta de Govern, i especialment per la posada en funcionament del web de la SCG, l'Obrador obert. A petició de la presidenta, l'Assemblea refermà per unanimitat la constitució de la Comissió de l'Obrador Obert, que està formada per Pau Alegre, Montserrat Cuxart, Antoni Luna i Enric Bertran, que la presideix.

En acabat, l'Assemblea ratificà la gestió de la Junta de Govern durant el curs 2002-2003.

Assemblea General extraordinària

Dimarts 17 de juny de 2003, se celebrà una Assemblea General extraordinària de socis de la Societat Catalana de Geografia, amb motiu de la modificació parcial de l'article setè dels Estatuts de la Societat, que proposava limitar a dues reeleccions consecutives el mandat dels càrrecs de la Junta de Govern, amb la intenció d'establir un sistema que garantís alhora la continuïtat dels equips de treball i la necessària renovació de la Junta de Govern. La proposta fou aprovada per l'Assemblea per unanimitat i el darrer punt i seguit del primer paràgraf de l'article setè quedà redactat així: «Els càrrecs de la Junta de Govern seran triennals, seran elegits per terceres parts en l'Assemblea General del mes de juny i podran ser reelegits dues vegades consecutives.»

Moviment de socis

Durant el curs 2003-2004, hi ha hagut divuit altes i onze baixes. Ara, el nombre de membres de la SCG és de quatre-cents dotze, dels quals dotze són honoraris i quatre-cents són numeraris.

Activitats científiques

Conferències

El curs 2003-2004 començà oficialment el 26 de setembre de 2003, data en què la professora Doreen Massey, catedràtica de Geografia a la Universitat Oberta (Regne Unit), pronuncià una lliçó científica titulada «Lugar, identidad y geografías de responsabilidad en un mundo en proceso de globalización». Aquest acte acadèmic fou el darrer del XVIII Congrés de Geógrafos Españoles, que fou clausurat oficialment pel president de l'IEC, Josep Laporte; el rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, Lluís Ferrer; un representant del conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, i Ricardo Méndez, president de l'Asociación de Geógrafos Españoles.

El 12 de novembre de 2003, Daniel W. Gade, professor emèrit del Departament de Geografia de la Universitat de Vermont, parlà sobre «Geografia històrica de la vitivinicultura andina».

El 10 de desembre de 2003, Jaume Font i Garolera, professor del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona, dissertà sobre «El col·lapse

infraestructural de Catalunya: causes i conseqüències».

El 14 de gener de 2004, Rafael Giménez i Capdevila, director de programes de l'Institut d'Estudis Territorials, parlà sobre «Els Pirineus: geografia de la circulació i política de transports».

El 26 de febrer de 2004, Ana Olivera, professora de Geografia del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Madrid, tractà el tema «Barreras urbanísticas y arquitectónicas: una perspectiva desde la geografía social urbana».

El 24 de març de 2004, Onofre Rullan, professor de geografia del Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears, pronuncià una conferència titulada «La construcció territorial de Mallorca».

El 29 d'abril de 2004, David Slater, catedràtic de Geografia Social i Política de la Universitat de Loughborough, parlà d'«Euroamericanismo y cuestiones postcoloniales».

La conferència prevista per al 13 de maig de 2004, a càrrec de Mike A. Crang, professor de geografia de la Universitat de Durham, i titulada «World wide cities: information, space and urban life», va ser ajornada per raons familiars del ponent. En lloc seu, es va programar una conferència, per al 27 de maig, a càrrec de Matthew Tonts, professor de geografia de l'School of Earth and Geographical Sciences, de la Universitat

d'Austràlia Occidental, amb el títol «The changing geography of Australia», que també s'hagué de suspendre a causa d'un fet luctuós que afectà la família del ponent i que l'obligà a tornar urgentment a Austràlia.

El 22 de juny de 2004, Joan Mateu, catedràtic de Geografia Física de la Universitat de València, pronuncià la lliçió científica que serví de cloenda al curs 2003-2004, titulada «Un segle de projectes de transvasament de l'Ebre al País Valencià».

Cursos seminaris

Els dies 16 i 23 d'octubre de 2003, se celebrà un curs seminari, amb el títol «Mapes i teoria de la comunicació. Una visió crítica de la cartografia a l'era dels poders mediàtics», a càrrec del professor Josep M. Rabella i Vives, de la Universitat de Barcelona.

Els dies 20, 22 i 27 de gener de 2004, se celebrà un curs seminari, organitzat conjuntament amb el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, titulat «La renovació didàctica de la geografia a l'ensenyament secundari», coordinat per la professora Pilar Benejam i Arquimbau. Les lliçons dels dies 20 i 22 foren a càrrec de Pilar Benejam, professora de didàctica de les ciències socials a la Universitat Autònoma de Barcelona, mentre que la del dia 27 fou pronunciada per Roser Batllori, professora de di-

dàctica de les ciències socials a la Universitat de Girona.

Altres actes

El 18 de febrer de 2004, se celebrà la presentació del llibre *Atlas de la industrialización de España (1750-2000)*, a càrrec del director i subdirector de l'obra, el catedràtic emèrit d'Història Econòmica de la Universitat de Barcelona Jordi Nadal i el professor Josep M. Benaül, respectivament. En l'acte, intervingueren, en representació de la Societat, Luis Urteaga, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona, i Enric Mendizàbal, professor de geografia humana de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Els mesos de febrer i març de 2004, se celebrà un cicle de conferències sobre «El foc i el medi», organitzat conjuntament per la Secretaria Científica de l'IEC i diverses societats filials. L'acte corresponent a la SCG se celebrà l'1 de març i comptà amb la intervenció de Rufí Cerdan, professor de geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, que impartí una lliçó científica titulada «Endreçar el territori per combatre els incendis». L'assistència a aquest cicle tenia la dotació d'1,5 crèdits per als estudiants universitaris.

El 2 de març de 2004, se celebrà una taula rodona amb el títol «La convergència europea dels estudis de geografia en el marc dels acords de Bolonya», organitzada conjuntament amb el

Col·legi de Geògrafs i l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya. Hi intervingueren Antoni F. Tulla Pujol, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Arlinda García i Coll i Gemma Cànoves Valiente, professores, respectivament, de les universitats de Barcelona i Autònoma. El col·loqui fou moderat per Antoni Luna García, professor de la Universitat Pompeu Fabra.

Tots els actes ressenyats fins ara se celebraren a la seu de l'Institut, al carrer del Carme de Barcelona. Les conferències i els cursos seminari comptaren amb una subvenció de l'IEC.

Sortides d'estudi

El 25 d'octubre de 2003, es féu una sortida d'estudi a la Selva Marítima, en el marc del cicle «Les altres comarques», coordinada i organitzada pel professor Jesús Burgueño, de la Universitat de Lleida. Al matí, guiats per Josep Sabanyà, historiador, els assistents visitaren el castell d'Hostalric, des d'on es gaudeix d'una visió panoràmica de la contrada, situada a cavall de la Selva i el Vallès. Cap al migdia, acompanyats per Antoni Reyes, arxiver municipal de Blanes, així com pels geògrafs blanencs Juli Valdunciel i Isidre Serra, realitzaren un recorregut per la ciutat i pujaren al turó de Sant Joan per obtenir una perspectiva de les terres del delta de la Tordera i de la part meridional de la Costa Brava. Quim Valls, segon tinent d'alcalde de l'Ajunta-

ment de Blanes, va fer una síntesi de la problemàtica urbanística de la vila. A la tarda, després visitar el castell de Palafolls, guiats per l'arxiver municipal de Malgrat de Mar, Josep M. Crosas, feren cap a la biblioteca de Malgrat, on se celebrà una taula rodona per debatre qüestions territorials d'aquestes contrades. Hi van participar Josep M. Joher, geògraf; Jesús Rodríguez, historiador; Climent Polls, gerent de Ràdio Marina, i Josep M. Crosas, que actuà de moderador.

El 24 d'abril de 2004, es féu una sortida d'estudi a l'Alt Empordà, organitzada per la plataforma Salvem l'Empordà, i coordinada pels professors Jesús Burgueño i Francesc Nadal, de les universitats de Lleida i Barcelona, respectivament. Al matí, els assistents visitaren la cala Montgó, el parc dels aiguamolls de l'Empordà i l'indret de cap Ras, vora Colera, guiats per dos destacats membres de dita plataforma cívica, Anna Albó, arquitecta, i Sebastià Delclòs, enginyer de forests, els quals mostraren les actuacions realitzades sobre el medi i parlaren de les accions encaminades a preservar-lo. A la tarda, al Museu del Joguet de Figueres, se celebrà una taula rodona, amb la intervenció d'Anna Albó, Josep Siurana, advocat, i Carles Vallès, geògraf, per part de la plataforma Salvem l'Empordà, i de Jesús Burgueño, per part de la Societat. Després de la presentació dels objectius i l'estructura funcional de la plataforma, així com de les ac-

tuacions empreses, hi hagué un animat debat.

L'11 i 12 de juny de 2004, es féu una sortida d'estudi a Beret-Montgarri, coordinada i dirigida pels professors Jesús Burgueño, de la Universitat de Lleida, i Enric Mendizàbal i Joan-Manuel Soriano, de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'excursió portà els assistents del pla de Beret al poble i santuari de Montgarri, en una travessa d'anada i tornada que permeté d'observar el modelat glacial i càrstic de la contrada, l'empremta de l'activitat ramadera en el paisatge i el desafiament dels riscos geològics a l'emplaçament de Vaqueria, resultat de la implantació d'un model de desenvolupament turístic gens respectuós amb el medi natural.

L'assistència d'estudiants en aquestes tres sortides d'estudi ha estat comptabilitzada amb tres crèdits de lliure elecció, d'acord amb el Departament de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Altres

La Societat Catalana de Geografia participà en el XVIII Congreso de Geógrafos Españoles, que se celebrà a Bellaterra i a Barcelona, els dies 24, 25 i 26 de setembre de 2003. La col·laboració de la Societat, coordinada per la vocal Mireia Baylina, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona, consistí en l'organització de la conferència de clausura del congrés, ressenyada en l'apartat de conferències del

curs, seguida d'un pisolabis amb cava català, el lliurament als congressistes del llibre *Pere Gil SI (1551-1621) i la seva geografia de Catalunya*, i l'exposició de les publicacions de la Societat durant els actes del congrés celebrats a la Universitat Autònoma.

El 27 i 28 de febrer de 2004, se celebrà a Barcelona una reunió de treball dels presidents de les societats membres de la Societat Europea per la Geografia (EUGEO). La Societat, que actuà d'amfitriona, organitzà la reunió a la seu de l'Institut i obsequià els assistents amb el cafè del matí i el dinar del darrer dia. A la tarda del 28 de febrer, el vocal Antoni Luna, professor de la Universitat Pompeu Fabra, féu una visita guiada pel nucli antic de Barcelona. En aquesta reunió es lliurà l'article «La Geografia a Catalunya i el paper de la SCG», signat per Antoni Luna i Enric Mendizàbal, destinat al butlletí *Belgeo*, òrgan d'aquesta associació de societats geogràfiques europees.

La SCG, en qualitat de membre del Comitè Espanyol de la Unió Geogràfica Internacional (UGI), ha participat en l'edició del llibre *La Geografía ante los retos de la sociedad actual* amb l'article «La Sociedad Catalana de Geografía», en què el vicepresident, Francesc Nadal, professor de la Universitat de Barcelona, fa un assaig històric sobre la nostra institució. Aquest llibre serà publicat en ocasió del Congrés de la Unió

Geogràfica Internacional que es farà a Glasgow l'agost de 2004.

La Setmana Santa d'enguany (3-10 d'abril), es féu un viatge a Grècia, amb una excursió a la muntanya de l'Olimp, visites a l'acròpolis d'Atenes, als monestirs ortodoxos de Meteors i a les ciutats de PeHa, Delfos i Tessalònica. El viatge, que comptà amb la presència de socis i amics de la Societat, fou organitzat per l'Associació per a la Recerca d'Altres Cultures (ARAC), Cultural Travel Association, sota els auspicis de la SCG. El viatge fou guiat pel soci Pere Andreu.

El 5 d'abril de 2004, Maria Dolores Garcia Ramon, en qualitat de presidenta de la SCG, féu la presentació de les activitats d'aquesta societat filial a la reunió de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, a la qual és adscrita la SCG.

El 30 d'abril de 2004, la Junta de Govern de la SCG organitzà una recepció a la Societat Geogràfica Espanyola, representada per Carmen Arenas i Dolores Escudero, membres de la seva Junta Directiva, en què es realitzà una presentació dels objectius i activitats de la Societat.

El 5 de maig de 2004, a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, es féu un acte de presentació, adreçat als estudiants, de la Societat Catalana de Geografia i del Col·legi de Geògrafs, a càrrec, respectivament, del vicepresident de la SCG, Francesc Nadal, i de Maria Herrero, seguit d'una

conferència pronunciada pel professor Oriol Nehlo.

La presidenta, Maria Dolors Garcia Ramon, representà la SCG en el Consell Rector de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

El vocal Antoni Luna continuà representant la SCG a la Junta de la demarcació catalana del Col·legi de Geògrafs, on fou escollit per al càrrec de tresorer.

Durant l'any 2004, s'ha continuat desenvolupant el projecte de recerca *Turisme, paisatge i colonialisme*, iniciat el 2002 amb el títol *Viatges i expedicions científiques catalanes a l'Àfrica durant el segle XX*, a càrrec dels professors i socis Abel Albet, Antoni Luna, Maria Dolors Garcia Ramon, Joan Nogué, Lluís Riudor i Perla Zusman, amb la coordinació del professor Joan Vilà-Valentí, com a membre de l'IEC.

El vocal Enric Mendizàbal fou nomenat representant institucional de la SCG en el Comitè Organitzador del III Simpòsium sobre l'Ensenyament de les Ciències Socials, previst per als dies 30 de setembre i 1 i 2 d'octubre de 2004 a la Facultat de Ciències d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El vocal Jesús Burgueño atengué, en nom de la SCG, consultes de l'Ajuntament de Rubí sobre qüestions territorials del Vallès Occidental.

La SCG, a través del vocal Antoni Luna, està en tractes amb la Universi-

tat Pompeu Fabra amb la intenció d'establir un conveni de col·laboració amb la biblioteca de la universitat, per cedir-hi les revistes que la Societat rep en intercanvi i garantir-ne la consulta per part dels membres de la SCG.

Aquest curs, el nostre consoci Francesc Gurri i Serra ha continuat col·laborant en el programa de Catalunya Ràdio *Els viatges de la gran anaconda*, on intervé, des de fa ja uns quants anys, com a geògraf designat per la SCG per parlar de diversos indrets del país.

Premis

Premi per a estudiants Lluís Casassas i Simó

Premi instituït l'any 1995 i ofert a un treball d'investigació geogràfica, l'extensió del qual no pot superar els cinquanta fulls en format ISO A4. Aquest curs es convocà per novena vegada. La ponència, formada per Mireia Baylina, professora de geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, Rafael Llusa i Joan Tort, professors de geografia de les universitats de Girona i Barcelona, respectivament, acordà d'atorgar a Marc Bigas Bau, pel treball *Transformacions territorials a Sant Julià de Vilatorrada (Osona) als segles XIX i XX*. També es concedí un accèssit a Daniel Paül i Agustí, per l'assaig *L'ús del càlcul de clúster en l'estudi de variables demogràfiques. Un cas pràctic: Espanya 1940-1981*. La dotació del premi és de sis-cents euros

(600 €) i es poden concedir fins a dos accèssits.

Premi Joan Palau Vera

Ha estat convocat per primera vegada el Premi Joan Palau Vera per a treballs de recerca d'estudiants de batxillerat. El veredict i la data de lliurament del guardó es faran públics durant el primer trimestre del curs vinent.

El web de la Societat:

l'Obrador Obert

Com ja és tradicional, l'Obrador Obert (<http://www.iecat.net/scg>) ha continuat informant dels actes celebrats a la Societat, a través d'anuncis i ressenyes, i d'activitats i publicacions d'altres institucions que han estat d'interès geogràfic, com és ara conferències, congressos, premis, llibres i revistes. Amb tot plegat, l'Obrador Obert, que ha vist un xic diversificada l'autoria de ressenyes d'actes i ha depassat amb escreix el centenar de ressenyes de llibres escrits per socis o sòcies de la SCG, ha consolidat la seva estructura. Aquestes ressenyes, de les quals és autor en una àmplia majoria l'apariador del web, Pau Alegre, formen part dels dossiers titulats *Els resums de les conferències del curs 2001-2002*, *Els resums de les conferències del curs 2002-2003* i *Els llibres dels socis i de les sòcies: Ressenyes, resums, recensions, introduccions, etc., dels llibres recents, i no tan recents escrits i/o dibuixats pels socis i*

les sòcies de la SCG. Enguany, s'han reestructurat els arxius de la pàgina de Miscel·lània i s'han incorporat nous enllaços amb institucions que tenen la geografia com a tema d'interès i una llista d'adreces dels departaments i altres unitats universitàries de recerca i docència en geografia d'arreu del món.

Notes diverses

La professora Maria Dolors Garcia Ramon, catedràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona i presidenta de la Societat, fou guardonada amb de la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic.

La SCG es va adherir als actes celebrats en ocasió del Centenari de Ramon Violant i Simorra (1903-1953), en reconeixement al treball etnogràfic d'aquest estudiós dels costums del Pirineu i del conjunt de terres de parla catalana.

La SCG s'adherí a la sol·licitud de concessió de la Medalla d'Or de la Ciutat de Lleida, a títol pòstum, al professor i consoci Joan Vilagrà i Ibarz. Així mateix, la Societat s'adherí a l'homenatge que li reté el Departament de Geografia i Sociologia de la Universitat de Lleida, el 16 de juny d'enguany, en ocasió de la jornada «Els reptes de la geografia i dels estudis urbans».

El mes d'abril, el nostre consoci Antoni F. Tulla Pujol, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, va ser guardonat amb el Premi de Medi

Ambient de l'IEC, en reconeixement a les seves activitats sobre planificació territorial i desenvolupament sostenible en àrees de muntanya.

El mateix mes, el nostre consoci Antonio Gómez Ortiz, catedràtic de la Universitat de Barcelona, va ser investit membre numerari de la Reial Acadèmia de Doctors.

La SCG ha donat suport al curs La llei de la mobilitat a Catalunya, organitzat pel Col·legi de Geògrafs i l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya, celebrat del 19 d'abril al 10 de maig de 2004.

La SCG va adherir-se a la campanya per un domini .cat en demanda d'un domini català de màxim nivell a Internet.

Obituari

El juliol de 2003, morí el professor Pierre Vilar, membre honorari de la Societat Catalana de Geografia, distinció amb què es reconeixia el seu compromís amb Catalunya i amb la història, així com la seva aportació al coneixement de la nostra personalitat col·lectiva, fruit de l'anàlisi dels elements que expliquen el sorgiment del fet nacional català.

El mateix juliol de 2003, morí el consoci Roger Sanromà i Bové, home arribat a la geografia a través del món de l'excursionisme i actiu col·laborador de la SCG en l'organització de sortides d'estudi els anys noranta.

Publicacions

Aquest curs 2003-2004, s'han editat els volums 55 i 56 de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, de juny i desembre de 2003, i s'han aplegat en un sol volum els nou llibrets del *Resum de geografia de Catalunya*, que Pau Vila féu per a l'editorial Barcino. L'actual edició compta amb un breu pròleg de la Junta de Govern i un estudi analític del caire geogràfic de l'obra fet pel professor Joan Tort. Aquestes publicacions han comptat amb el suport econòmic de l'IEC i de la Diputació de Barcelona.

S'ha editat un opuscle informatiu en què es fa una presentació de la SCG com a societat filial de l'IEC i on es parla de la història, els objectius, les activitats i les publicacions de la nostra institució. L'edició ha estat feta en català, castellà, francès i anglès.

Per gentilesa de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (MMAMB), la Societat ha distribuït de franc entre els seus membres el llibre *El territori metropolità de Barcelona: Dades bàsiques, evolució recent i perspectives 2003*, dirigit per Josep Serra i Batiste, cap del Servei d'Estudis Territorials de la MMAMB, i gràcies a l'editorial Montblanc-Martín, s'ha distribuït la *Miscel·lània Pau Vila*, editada per la Societat i aquesta editorial el 1975, mercès al mecenatge del consoci Josep M. Puchades.

Societat Catalana d'Estudis Històrics

Any de fundació: 1946

JUNTA DIRECTIVA

President: GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresidenta: MONTSERRAT SANMARTÍ I ROSET
Secretari: JOSEP M. TORRAS I RIBÉ
Vicesecretari: RAMON ARNABAT I MATA
Tresorer: PERE MOLAS I RIBALTA
Vicetresorer: RICARD SOTO I COMPANYY
Vocals: ARMAND DE FLUVIÀ I ESCORSA
CARME MOLINERO I RUIZ
JAUME SOBREQÜÉS I CALLICÓ
MERCÈ RENOM I PULIT

Delegat de l'IEC: ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ

Nombre de socis: 170

Actes

— Sessió inaugural del curs amb la conferència «Mallorquins a València: l'emigració mallorquina al País Valencià al segle XVII», a càrrec dels senyors Antoni Mas, historiador, i Joan Lluís Monjo, folklorista. Institut d'Estudis Catalans, 25 de novembre de 2003.

— Conferència «El foc com a factor de producció al llarg de la història», dins el cicle de conferències «El foc i el medi», organitzat per la Secretaria Científica de l'IEC amb la col·laboració de la Fundació Caixa Sabadell. La conferència fou a càrrec de Josep M. Benaül, de la

Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 3 de març de 2004.

— Assemblea General ordinària, durant la qual es procedí a la renovació de càrrecs de la Junta Directiva. Un cop acabada la votació, tingué lloc la conferència: «Alfabetisme, cultura escrita i classes populars del segle XIX», a càrrec del senyor Daniel Piñol Alabart, de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 11 de maig de 2004.

Premi per a estudiants

Premi instituït l'any 1996 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'as-

saig sobre un tema d'història dels Països Catalans. Aquest curs es convocà per vuitena vegada. La ponència, formada per Ramon Arnabat, Mercè Renom i Montserrat Sanmartí, acordà atorgar el premi a Jordi Gibert Rebull pel treball *Les comarques a ponent del Llobregat entre la fi de l'Imperi romà i la conquesta*

ta comtal: una relectura arqueològica. La dotació del premi és de sis-cents euros (600 €) i es poden concedir fins a dos accèssits.

Publicació

Bulletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. 14 (2003).

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Any de fundació: 1995*

JUNTA DIRECTIVA

President: JOSEP M. MAS I SOLENGH
Vicepresident: CARLES PRAT I MASIP
Secretari: JOSEP CRUANYES I TOR
Tresorer: FRANCESC XAVIER GENOVER I HUGUET
Vocals: JOAN CARLES OLLÉ I FAVARO
JORDI OLIVERAS I BADIA
JOSEP SERRANO I DAURA

Delegat de l'IEC: JOSEP M. PUIG I SALELLAS

Nombre de socis: 79

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

Activitats generals

— *IV Curs de Dret Civil Català*, de vint-i-cinc sessions, coordinat per Ferran Badosa Coll, catedràtic de Dret Civil de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, del 14 d'octubre de 2003 al 20 d'abril de 2004.

— *VI Curs de Dret de la Competència*, organitzat conjuntament per la Comissió de Cultura de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona i la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, a càrrec de Lluís Franco Sala, president del Tribunal Català de Defensa de la

Competència; Carles Prat i Masip, advocat; Amadeu Petitbó Juan, expresident del Tribunal de Defensa de la Competència, i Santiago de Nadal Arce, advocat. Institut d'Estudis Catalans, del 25 de maig al 13 de juny de 2004.

Publicacions

Revista de Dret Històric Català, núm. 2 (2003).

Revista de Dret Històric Català, núm. 3 (2004).

Revista Catalana de Dret Privat, núm. 2 (2003).

Revista Catalana de Dret Privat, núm. 3
(2004).

La Societat ha signat dos con-
tractes de distribució de les revistes que

publica, l'un amb el Col·legi de Notaris i
l'altre amb el Decanato Autonómico de
los Registradores de la Propiedad y Mer-
cantiles de Cataluña.

Societat Catalana d'Economia

Any de fundació: 1977*

JUNTA DIRECTIVA

President: PERE PUIG I BASTARD
Vicepresident: ARTUR SAURÍ DEL RÍO
Secretari: JOSEP C. VERGÉS
Tresorer: HUMBERT SANZ I GARCIA

Vocal d'Institucions Acadèmiques: EDUARD ARRUGA I VALERI
Vocal de Tesis i Publicacions: JOSEP M. CARRAU I RAMON
Vocal de Promoció: ÀNGELS ROQUETA I RODRÍGUEZ
Vocal de Premsa: ROLDÁN MARTÍNEZ I LÓPEZ
Vocal Territorial: JOSEP LLUÍS RAYMOND BARÀ

Delegat de l'IEC: JOAQUIM MUNS I ALBUIXECH
Delegat a Brusselles: VÍCTOR POU I SERRADELL
Delegat a Madrid: JOSEP M. NUS I BADIA

Número de socis ordinaris: 272

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

En el XXIII Ple Anual del dia 3 de juny de 2004, es renovaren els càrrecs dels membres de la Junta de Govern de la manera següent: entraren a formar part de la Junta els senyors Joan Elías Boada, Pere Leonart Llibre i M. Antònia Tarrazón Rodón, en substitució de Josep M. Carrau i Ramon, Àngels Roqueta i Rodríguez i Josep Lluís Raymond Barà.

Conferències

— Inauguració del curs acadèmic 2003-2004: «Cap on van els tipus? Perspectives i condicionaments de l'interès», a càrrec de Ferran Sicart, cap de l'àrea de tresoreria i mercat de capitals de Caixa de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 23 de setembre de 2003.

— «Putin's strategy: stabilization through subordination to USA», a càrrec

de Madhavan K. Palat, professor d'història russa i degà de la Facultat de Ciències Socials de la Universitat Jawaharlal Nehru de Nova Delhi. Institut d'Estudis Catalans, 24 d'octubre de 2003.

— Acte de lliurament del IX Premi Catalunya d'Economia: «Història del creixement econòmic a Mallorca (1700-2000)», a càrrec del guardonat Carles Manera Erbina. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, Universitat de Barcelona, 12 de novembre de 2003.

— Els premis Nobel d'Economia 2003: «Importància de les contribucions de Robert Engle i Clive Granger», a càrrec de Màxim Borrell, catedràtic de Finances de l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (ESADE) - Universitat Ramon Llull. Institut d'Estudis Catalans, 2 de desembre de 2003.

— Acte de lliurament del VII Premi Ferran Armengol i Tubau: «El frau a l'assegurança de l'automòbil», a càrrec de les guardonades Mercedes Ayuso i Montserrat Guillen. Secretaria de Promoció Econòmica de la Conselleria d'Economia i Finances, 17 de desembre de 2003.

— «Invertir a Catalunya: totxos, cargols i carreteres», a càrrec de John Barrass, director-editor de *Barcelona Business*. Institut d'Estudis Catalans, 28 de gener de 2004.

— Cicle de conferències de l'Institut d'Estudis Catalans «El foc i el

medi»: «Valoració econòmica del risc dels incendis forestals», a càrrec de Joan Mogas, professor del Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili de Reus. Institut d'Estudis Catalans, 25 de febrer de 2004.

— «Els estrangers, una necessitat o un problema?», a càrrec d'Eduard Sagarra Trias, professor titular de dret internacional públic de la Universitat de Barcelona i d'ESADE. Institut d'Estudis Catalans, 23 de març de 2004.

— «La protecció sociosanitària: envelliment i assegurament de la dependència», a càrrec de Guillem López Casanovas, catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra i director del Centre de Recerca en Economia i Salut (CRES) d'aquesta universitat. Institut d'Estudis Catalans, 27 d'abril de 2004.

— «L'Eix de Bracons i el futur econòmic de la Garrotxa» a càrrec de Àlvar Garola, soci del Gabinet d'Estudis Econòmics, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya i coautor amb Pere Lleonart d'un estudi per a Política Territorial de la Generalitat. Institut d'Estudis Catalans, 20 de maig de 2004.

— XXIII Ple Anual de la Societat Catalana d'Economia: «Democràcia i redistribució: una teoria de transicions polítiques», a càrrec de Carles Boix, professor associat de ciència política de la Universitat de Chicago. Institut d'Estudis Catalans, 3 de juny de 2004.

Premi

— Convocatòria del V Premi Societat Catalana d'Economia. Barcelona, 2004.

— Convocatòria del VIII Premi Ferran Armengol i Tubau. Barcelona, 2004.

Publicacions

AYUSO, Mercedes; GUILLEN, Montserrat.

El frau a l'assegurança de l'automòbil: Tècniques de detecció i control.

Barcelona, 2003. 78 p. (Quaderns de Recerca; 4) [VII Premi Ferran Armengol i Tubau]

Anuari de la Societat Catalana d'Economia [Barcelona], núm. 18 (2004).

Associació Catalana de Sociologia

Any de fundació:	1979*
JUNTA DIRECTIVA	
President:	CARLES PRATS I MAESO
Vicepresidents:	JOAN COSTA I RIERA SEBASTIÀ SARASA I ÚRDIOLA
Secretària:	ENCARNA HERRERA I MARTÍNEZ
Tresorer:	XAVIER GODÀS I PÉREZ
Vocals:	MARIA PIA BARENYS I PÉREZ JOAQUIM CASAL I BATALLER CARLES GIRONÈS I TIXÉ JOSEP PONT I VIDAL PAQUITA SANVICÉN I TORNÉ EULÀLIA SOLÉ I ROMERO
Delegada de l'IEC:	CARLOTA SOLÉ I PUIG
Nombre de socis:	245

* Anteriorment, aquesta societat filial era una secció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, fundada el 1951.

A l'Assemblea del dia 13 de desembre de 2003, el president informà que, exhaurit el termini de recepció de candidatures a membres de la Junta Directiva el dia 11 de novembre de 2003 sense que se'n presentés cap, es proposava la creació d'una Comissió Gestora, formada per Carles

Prats i Maeso, Paquita Sanvicén i Torné i Eulàlia Solé i Romero, per a desenvolupar les tasques de l'Associació fins a la propera Assemblea.

A l'Assemblea del dia 13 de maig de 2004, quedà configurada la Junta Directiva de la manera següent:

President:	ORIOI HOMS FERRET
Secretària:	PAQUITA SANVICÉN I TORNÉ
Tresorer:	CARLES GIRONÈS I TIXÉ
Vocals:	CARLES PRATS I MAESO
	EULÀLIA SOLÉ I ROMERO
	JOAQUIM CASAL I BATALLER
	MAITE MONTAGUT ANTOLÍ
	JOSEP M. ROTGER CERDÀ
	JORDI BUSQUETS DURAN
	REMEI CASAS BORRÀS
	TERESA SORDÉ MARTÍ
	ENCARNA HERRERA I MARTÍNEZ
Delegada de l'IEC:	CARLOTA SOLÉ I PUIG
Nombre de socis:	245

Sopars col·loqui

— Sopar debat sobre «Fiabialitat prospectiva en quarantena: quan l'opinió no es pot abastar amb una xifra». Salvador Giner, vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans i soci fundador de l'Associació Catalana de Sociologia, va fer la presentació de l'acte i després va actuar de moderador en un col·loqui que va comptar amb l'assistència de Jaume Camps, com a representant de Convergència i Unió; Miguel Iceta, per part del Partit dels Socialistes de Catalunya; Oriol Amorós, d'Esquerra Republicana de Catalunya, i Joan Boada, d'Iniciativa per Catalunya Verds. El Partit Popular de Catalunya havia confirmat l'assistència d'Alícia Sánchez Camacho, la qual

no va fer acte de presència. Després del sopar, els parlamentaris van obrir el torn de paraules. Hotel España, Barcelona, 11 de desembre de 2003.

— Sopar debat sobre «Llengua i poders». En la línia de reflexió encetada en el Congrés Català de Sociologia al voltant del tema llengua i poders en tot el territori de parla catalana, es va considerar oportú obrir el debat als socis, amb el format de sopar col·loqui. Oriol Homs, president de l'Associació Catalana de Sociologia, va presentar l'acte, en el qual van intervenir Antoni Mir, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya; Emili Boix, president del Grup Català de Sociolingüística; Joan Melià, filòleg de les Illes Balears; Miquel Nico-

làs, filòleg del País Valencià, i Gentil Puig, filòleg de Perpinyà. Hotel España, Barcelona, 13 de maig de 2004.

Conferència

El dia 31 de març de 2004 es va celebrar a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans un acte en memòria de Joan Costa Riera, que havia estat vicepresident de l'Associació Catalana de Sociologia. Va ser un acte emotiu i multitudinari, que va evidenciar la importància de l'obra i la personalitat del professor Joan Costa. En van prendre part, entre molts altres participants, amics i familiars, i els socis Carles Prats, Salvador Giner i Jordi Porta.

Premi Concurs de Joves Sociòlegs

Premi instituït l'any 1996 i ofert a un treball inèdit d'investigació, teòric o empíric, en el camp de la sociologia. Aquest curs es convocà per vuitena vegada. La ponència, formada per Paquita Sanvicén i Torné, Eulàlia Solé i Romero i Carles Prats i Maeso, de la Comissió Gestora de l'Associació Catalana de Sociologia, acordà de no atorgar el premi. La dotació del premi és de mil vuit-cents euros (1.800 €) i es pot concedir un accèssit.

Web

Durant el curs 2003-2004 s'ha portat a terme l'edició i el manteniment del web de l'Associació Catalana de Sociologia.

Publicacions

Butlletí de l'Associació Catalana de Sociologia

És un full d'informació intern per als socis, en què la informació sobre la societat es complementa amb articles o comentaris, així com amb un apartat per a les novetats bibliogràfiques vinculades a la nostra especialitat. Aquest any se n'han publicat tres números: 74, 75 i 76, amb un tiratge de tres-cents exemplars.

Revista Catalana de Sociologia

Té un tiratge de cinc-cents exemplars, que es distribueixen entre els socis, biblioteques especialitzades (facultats, departaments de sociologia, entitats privades i fundacions) i totes les associacions de sociòlegs vinculades a la Federació Espanyola de Sociologia (FES). Aquest any se n'ha publicat el número següent:

Revista Catalana de Sociologia, núm. 19 (desembre 2003): *Obrint camins, creant professió*. [Selecció de les ponències presentades al II Congrés Català de Joves Sociòlegs i Sociòlogues. Coordinat per Carles Prats]

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Any de fundació: 1970

JUNTA DIRECTIVA

President: MIQUEL DELS SANTS GROS I PUJOL

Secretari: RAFAEL M. BOFILL I FRANSÍ

Vocals: CRISTINA GODOY I FERNÁNDEZ

SEBASTIÀ JANERAS I VILARÓ

AMADEU-J. SOBERANAS I LLEÓ

Delegat de l'IEC: MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis: 27

Com de costum, en l'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (SCEL) aquest curs cal esmentar les reunions plenàries de tardor i de primavera, sessions 69 i 70, celebrades, respectivament, els dimecres 17 de desembre de 2003 i 30 de juny de 2004.

Durant el curs han ingressat a la SCEL els nous membres Joaquim Garrigosa, un infatigable estudiós dels manuscrits musicals catalans anteriors al segle XIII, i Gabriel Seguí, missioner dels Sagrats Cors de Jesús i Maria, especialitzat en litúrgia i docent en actiu a les Illes, Catalunya i l'Argentina.

A la reunió de primavera s'ha presentat el volum XII de la publicació periòdica *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, que després de la reducció imposada pels condicionaments econòmics al vo-

lum XI ha reprès la consistència dels darrers: quatre-centes pàgines i articles de membres i col·laboradors catalans i estrangers.

Cadascuna de les dues sessions anuals ha comptat amb dues dissertacions: la de tardor fou a càrrec d'Alexandre Olivar, que parlà d'un manuscrit osonenc del temps de l'abat Oliba i testimoni de la personalitat dels copistes coetanis autòctons respecte dels col·legues europeus; la de primavera, a càrrec de Joaquim Garrigosa, exposà la tesi doctoral de l'autor sobre els manuscrits musicals catalans dels segles IX-XIII, que també destaca l'originalitat diferencial comuna a tantes formes culturals del nostre país i que ha estat guardonada el 2003 per l'Institut d'Estudis Ilerdencs amb el Premi Emili Pujol.

Quant a l'activitat particular dels membres de la SCEL més enllà de l'àmbit estrictament social, cal destacar la participació de Francesc Xavier Parés, rector de la catedral d'Urgell, en l'acte en memòria de Cebrià Baraut, el desembre de 2003; la informació de Narcís M. Amich relativa a les restes visigòtiques aparegudes a la ciutat de Girona i a la infructuosa recerca del fòrum romà al peu de les escales de la catedral gironina; els articles de Miquel dels Sants Gros publicats als *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. XLIV (2003) i a *Ecclesia Orans*, núm. 20 (2003), i la col·laboració del mateix autor en un text sobre Pacià de Barcelona de les Éditions du Cerf (2004); la participació de Sebastià Janeras, amb una conferència, al Congrés de l'Institut

de Teologia Ortodoxa de Sant Sergi, celebrat el juny de 2004 a París, i el recull de Joan Bellavista «Fent camí des de l'Ametlla», de l'abril de 2004, amb molts articles vinculats a la litúrgia, bé que el conjunt tingui pròpiament un caire miscel·lani.

Conferències

— «Ermentir Quintilià, autor de sacramentaris», a càrrec d'Alexandre Olivari. Barcelona, 17 de desembre de 2003.

— «Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII», a càrrec de Joaquim Garrigosa. Barcelona, 30 de juny de 2004.

Publicació

Miscel·lània Litúrgica Catalana [Barcelona: IEC], núm. XII (2004).

Societat Catalana de Musicologia

Any de fundació: 1973

JUNTA DIRECTIVA

President: JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA

Vicepresident: ROMÀ ESCALAS I LLIMONA

Secretari: JORDI RIFÉ I SANTALÓ

Tresorer: JORDI BALLESTER I GIBERT

Vocals: XOSÉ AVIÑO A PÉREZ

MÀRIUS BERNADÓ I TARRAGONA

XAVIER DAUFÍ I RODERGAS

JOSEP DOLCET I RODRÍGUEZ

Delegat de l'IEC: MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis: 86

El dia 30 d'octubre de 2003 es convocà una Assemblea General per a l'elecció de nous càrrecs i la constitució de la nova Junta Directiva de la Societat Catalana de Musicologia.

Activitats principals i trobades generals

— Sessió de la Societat Catalana de Musicologia on, a instàncies de la Presidència, es va fer la proposta de gestió per a aquest curs i es varen analitzar aspectes de tipus organitzatiu, de publicacions i de tresoreria. A continuació, es va dur a terme una breu sessió científica, a càrrec de Daniel Codina, entorn de la realització del *Catàleg d'impresos de villancicos i oratoris de*

la Biblioteca de Montserrat. Institut d'Estudis Catalans, 16 de desembre de 2003.

— Sessió de la Societat Catalana de Musicologia, a càrrec de Francesc Cortès, amb el tema «El *lied* català. La imatge a través de la poesia». Institut d'Estudis Catalans, 1 d'abril de 2004.

Sessions de treball no collectives

— Reunions ordinàries de la Junta per a la programació i organització de les trobades.

— Reunions de la Comissió de Publicacions per a corregir i enllestir la publicació de l'exemplar corresponent de la *Revista Catalana de Musicologia*.

— Adhesió de la Junta a la proposta de concessió de la Creu de Sant Jordi a Gregori Estrada, soci d'honor i expresident de la Societat Catalana de Musicologia.

— Reunions per a la preparació de la publicació de la tesi doctoral de Josep M. Gregori.

— Assistència del president i el vicepresident de la Societat a diverses reunions de l'IEC (plens i reunions de la Secció Històrico-Arqueològica).

— Participació d'alguns membres de la Societat en algunes de les ponències per a la concessió dels Premis Sant Jordi de 2004.

Amics de l'Art Romànic

Any de fundació: 1977

JUNTA DIRECTIVA

Presidenta:

M. TERESA MATAS I BLANXART

Vicepresident:

ANTONI GONZÁLEZ I MORENO-NAVARRO

Secretària:

ÀNGELA MAJÓ I RAIS

Tresorera:

TURA CLARÀ I VALLÈS

Vocal honorari:

JOSEP M. DOMINGO I ABADIA

Vocals:

ROSA M. MARTÍN I ROS

ELENA MARTÍNEZ I GAY

AIDA MESTRES I DOMÈNECH

JOSEP M. PALAU I BADUELL

M. DOLORS SOLÉ I GRAS

JOSEP M. XARRIÉ I ROVIRA

Delegat de l'IEC:

JOAN-F. CABESTANY I FORT

Nombre de socis:

539

El dia 3 de juny de 2004 se celebrà l'Assemblea General ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 2002-2003 i la gestió administrativa de la Junta Directiva.

Hem de lamentar el traspàs durant el curs 2003-2004 dels socis següents: Agustí Altisent i Altisent, Joana Molins i Suñer i Francesc Soler i Quintana.

Sessió inaugural

La sessió inaugural del curs 2003-2004, vint-i-setè d'existència dels Amics de

l'Art Romànic (AAR), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, el 21 d'octubre de 2003, i fou a càrrec de Pilar Vélez, directora del Museu Frederic Marès, qui tractà el tema «El desvetllament de la consciència de patrimoni històric a Catalunya». Aquest discurs fou publicat i distribuït a tots els socis.

Durant el transcurs de l'acte, M. Teresa Matas, presidenta dels Amics de l'Art Romànic, presentà amb una demostració els continguts de la pàgina web de la Societat.

Presentació de publicacions

Dimarts 16 de desembre de 2003 es presentà a la Sala Prat de la Riba el quinzè volum de la revista *Lambard: Estudis d'Art Medieval*. L'acte fou a càrrec de Frederic-Pau Verrié. Aquest volum inclou, a més de les conferències impartides en el XVII Cicle de Conferències: «Iconografia religiosa mariana a través del món romànic i gòtic» pels professors Gerardo Boto, Francesca Español, M. Luisa Melero, Anna Orriols, Francesc Ruiz i Joaquin Yarza, l'article guanyador del Premi dels Amics de l'Art Romànic corresponent a l'any 2002, «La iconografia del diable al claustre de Santa Maria de l'Estany», d'Estrella Massons, i el discurs de cloenda de les celebracions del vint-i-cinquè aniversari de la fundació de l'entitat, «El romànic, art amic», pronunciat pel soci fundador Jordi Mir.

Celebració del XVIII Cicle de Conferències

Els dies 10, 12, 17, 19, 24 i 26 de novembre de 2003 es dugué a terme el XVIII Cicle de Conferències, dedicat enguany a «La ciutat gòtica catalana (segles XIII-XIV): De Jaume I El Conqueridor al Renaixement». Totes les conferències van ser a càrrec de Joan-F. Cabestany i Fort. Els temes foren els següents:

— «Història i arqueologia urbana. La ciutat altmedieval: la població romànica».

— «La ciutat gòtica: administració i treball. L'urbanisme».

— «La burgesia i els ordes mendicants: el seu pensament i la seva cultura».

— «Arquitectura militar i civil: muralles i palaus».

— «Arquitectura religiosa: convents i esglésies».

— «La ciutat i les arts artesanals».

Actuà com a moderadora M. Teresa Matas i Blanxart, presidenta dels Amics de l'Art Romànic i directora del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT).

Sessions de treball: conferències

Al llarg del curs, amb una mitjana d'entre cinquanta i seixanta assistents, es dugueren a terme quatre sessions de treball, en les quals es pronunciaren conferències sobre diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències foren les següents:

— 12.01.04. «Noves troballes arqueològiques en el convent de Santa Caterina de Barcelona», a càrrec de Ferran Puig, cap del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat.

— 02.02.04. «Quan la restauració és només restauració (La intervenció a les esglésies de Sant Pere de Serrallonga, Sant Sadurní de Rotgers i Santa Maria de Matadars)», a càrrec d'Antoni González, cap del Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.

— 03.03.04. «El foc i la llum a la vida diària i artística del romànic ca-

talà (segles x a xiii)», a càrrec de Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC.

— 29.03.04. «El pas de la decoració naturalista a la decoració geomètrica en els teixits andalusins», per Rosa M. Martín, conservadora del Museu Tèxtil i d'Indumentària.

Sessions de treball de camp: visites

També s'han dut a terme deu sessions de treball de camp (visites):

— 08.11.03. Museu de Sant Cugat, conduïda per Joan-Albert Adell i Gisbert, arquitecte.

— 29.11.03. Exposició «El Monestir de Pedralbes. La recuperació d'una joia de l'art català», conduïda per Anna Castellano i Tresserra, conservadora en cap del Museu-Monestir de Pedralbes.

— 24.01.04. Centre de Restauració de Bens Mobles de Catalunya (Valldoreix), conduïda per Josep Xarrié, director del centre.

— 21.02.04. Catedral de Tarragona, conduïda per Joan Figuerola i Joan Gavaldà, arquitectes, i Joan-Josep Menchon, arqueòleg.

— 20.03.04. Catedral de Girona, conduïda per Pere Freixa i J. Sureda, professor de la Universitat de Girona.

— 17.04.04. Monestir de Sant Llorenç (prop de Bagà), conduïda per Albert López Mullor, arqueòleg, i Xavier Guitart, arquitecte del Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.

— 15.05.04. Conjunt monumental de Besalú, conduïda per Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC.

Premi per a estudiants

Premi instituït el 1993 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre art i cultura catalans del període gòtic. Aquest curs es convocà per onzena vegada. La ponència, formada per Joan-F. Cabestany i Fort, Rosa M. Martín i Ros i M. Teresa Matas i Blanxart, acordà atorgar el premi a Ricard Brú Turull i a Verònica Jiménez Ferran pel treball *Estudi de l'església de Sant Sadurní de Castellví de la Marca*. La dotació del premi és de nou-cents euros (900 €) i es poden concedir fins a dos accèssits. L'article serà publicat a la revista *Lambard: Estudis d'Art Medieval*.

Assistència a sessions científiques

— 05.07.03. Elena Martínez i Gay, vocal dels AAR anà, en representació de la presidenta, a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa per assistir a l'acte d'inauguració de la mostra documental comentada *Més enllà de la ploma. Llibres manuscrits de Terrassa dels segles IX al XVII*.

— 11, 12, 13 i 14.07.03. La presidenta, M. Teresa Matas, i el delegat de l'IEC, Joan-F. Cabestany, assistiren a les Journées Romanes, celebrades a l'abadia de Sant Miquel de Cuixà, sobre «Chrétiens et musulmans autour de 1100».

— 24.10.03. La Junta Directiva

dels Amics de l'Art Romànic assistí a la presentació dels llibres *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*, de Joan-F. Cabestany i Fort, M. Teresa Matas i Blanxart i Pere Rovira i Pons, i *Dòrria 1100 anys d'història*, de Miquel Sitjar, que tingué lloc a sala Gonçal Cutrina del Consell Comarcal del Ripollès.

— 29.10.03. La Junta Directiva dels Amics de l'Art Romànic assistí a la presentació del llibre *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria* al saló del Vigatà del Palau Moja de Barcelona.

— 16.12.03. Una representació dels Amics de l'Art Romànic assistí a Nîmes a la primera reunió de l'Europe Romane, de la qual forma part, juntament amb Les Alpes de Lumière, l'ARCAT, l'Association Culturelle de Cuxa, el Centre d'Art Roman Georges-Duby, el Centre d'Art Roman Marcel-Durliat, el Centre d'Études Historiques, el Centre International d'Études Romanes i l'École Antique de Nîmes.

— 03.02.04. La vocal dels AAR Aida Mestres i Domènech assistí, en representació de la presidenta, a la conferència i debat «Excavacions al castell de Quermançó (Vilajuïga. Alt Empordà)», que fou impartida pels professors José María García-Consuegra Flores i Joan Llinás i Pol, dins el cicle de «Tribunes d'Arqueologia 2003-2004», organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

— 05.03.04. M. Teresa Matas, presidenta de l'entitat, acompanyada del delegat de l'IEC, Joan-F. Cabestany, foren presents a l'acte de presentació del llibre *Museu Episcopal de Vic: Guia de les col·leccions*, que tingué lloc a la seu del Museu de Vic.

— 14.03.04. Els vocals Aida Mestres i Domènech i Josep M. Palau i Baduell assistiren al Museu Nacional d'Art de Catalunya a la taula rodona que versà sobre la Bíblia de Ripoll i la pintura romànica catalana.

— 03.04.04. Joan-F. Cabestany i M. Teresa Matas assistiren a la inauguració de les galeries d'estudis del Museu Episcopal de Vic. L'acte fou organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Bisbat de Vic i l'Ajuntament de Vic.

— 20.04.04. La presidenta i la major part de la Junta Directiva assistiren a la Sala Prat de la Riba de l'IEC a la presentació de llibre *Écrire et lire en Catalogne (IXe.-XIIIe. siècle)*, a càrrec de l'autor, Michel Zimmermann.

— 05.05.04. La Junta Directiva assistí a la sala d'actes del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) a la presentació del llibre *Les pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*. L'acte fou presidit per Enric Nosas i Sisquella, president del CEC. Joan-F. Cabestany i Fort glossà la tasca i els resultats d'aquesta investigació en nom dels autors.

— 12.05.04. Joan-F. Cabestany i Fort assistí a l'acte de la inauguració de l'exposició «Mediterraneum. L'espendor de la Mediterrània medieval (s. XIII-XV)». L'acte tingué lloc al Museu Marítim de Barcelona.

— 15.06.04. Els vocals Aida Mestres i Domènech i Josep M. Palau i Baduell assistiren a la inauguració de la passarella de les esglésies de Sant Pere de Terrassa.

Publicacions

VÉLEZ, Pilar. *El desvetllament de la consciència de patrimoni històric a Catalunya*. Barcelona, 2003.

Lambard: Estudis d'Art Medieval [Barcelona], núm. 14 (2002-2003).

S'ha continuat la publicació de la *Circular* (núm. 225 a 233), la qual té com a finalitat servir de mitjà de comunicació amb els associats. En destaquem els articles següents:

CABESTANY I FORT, Joan-F. «La torre de l'Escaló (La Guingueta d'Àneu, Pa-

llars Sobirà)». *Circular* [Barcelona], núm. 227 (2003), p. 148-149.

— «Dues esglésies romàniques a la capçalera del riu Noguera Pallaresa: Sant Joan d'Isil i Sant Lliser d'Alós d'Isil (Alt Àneu)». *Circular* [Barcelona], núm. 230 (2004), p. 172-173.

— «L'aigua a l'època romànica». *Circular* [Barcelona], núm. 231 (2004), p. 181-182.

MARTÍN I ROS, Rosa M. «Reobertura del Museo Colegial de Daroca». *Circular* [Barcelona], núm. 228 (2003), p. 156-158.

MIRAS I BERNAL, Guadalupe. «El Romànic del nord de Palència: Santa Cecília d'Aguilar de Campoo». *Circular* [Barcelona], núm. 225 (2003), p. 131-134.

Els Amics de l'Art Romànic han col·laborat en la publicació del llibre *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria*, els autors del qual són Joan-F. Cabestany i Fort, M. Teresa Matas i Blanxart i Pere Rovira i Pons.

Societat Catalana de Pedagogia

Any de fundació:	1979
JUNTA DIRECTIVA	
President:	LLUÍS BUSQUETS I DALMAU
Vicepresidents:	JOAN MALLART I NAVARRA MARTÍ TEIXIDÓ I PLANAS
Responsable de publicacions:	CONRAD VILANOU I TORRANO
Secretària:	MARGARIDA MUSET I ADEL
Tresorera:	NATÀLIA GARRIGA I ROTA
Vocals:	CARME BORBONÉS I BRESKO IMMACULADA BORDAS I ALSINA JOAN JOSEP LLANSANA I GONZÀLEZ JOAQUIM PÈLACH I BUSOM M. ANTÒNIA PUJOL I MAURA
Delegat de l'IEC:	RICARD TORRENTS I BERTRANA
Nombre de socis:	105

L'elecció de la nova Junta ha suposat la continuació del treball iniciat per la Comissió Gestora el curs 2001-2002, d'acord amb el programa que presentà la candidatura de Lluís Busquets, president electe.

En aquest període s'ha plantejat la necessitat d'imprimir una nova dinàmica a la Societat Catalana de Pedagogia (SCP), que permeti, d'una banda, cohesionar i aplegar els socis amb activitats que facin possible l'acompliment de les finalitats pròpies i, d'altra banda, fer més present la pedagogia en la societat i en el món associatiu.

La Junta de Govern s'ha reunit amb periodicitat mensual i ha tractat d'organitzar-se internament al mateix temps que planificava i organitzava les activitats públiques. El nombre d'activitats realitzades aquest curs ha estat semblant al dels cursos anteriors.

Sessions de treball

Les principals tasques dutes a terme en les reunions de la Junta de Govern han estat les següents:

— 27-5-03. Constitució de la Junta Directiva.

— 17-6-03. Planificació d'activitats. Creació de grups de treball.

— 23-9-03. Organització del Seminari de Tardor 2003.

— 21-10-03. Organització del Seminari de Tardor 2003.

— 18-11-03. Planificació d'activitats relacionades amb l'*Enciclopèdia* i tancament del contingut de la *Revista Catalana de Pedagogia*.

— 16-12-03. Valoració del Seminari de Tardor 2003. Planificació d'altres activitats de la SCP.

— 20-1-04. Relació amb l'IEC. Organització de la gestió econòmica de la SCP.

— 17-2-04. Planificació del funcionament intern de la Junta per a dinamitzar la SCP.

— 16-3-04. Organització de nous tipus d'activitat: el butlletí electrònic, itineraris pedagògics.

— 20-4-04. Organització d'activitats previstes. Elaboració del Reglament de règim interior.

— 18-5-04. Preparació de l'Assemblea. Planificació de la celebració del vintè aniversari de la SCP.

El treball s'ha centrat especialment en la construcció d'una estructura de funcionament que impliqui tots els membres de la Junta i que permeti crear relacions fluïdes i àgils entre la Junta i la resta de membres de la Societat.

Entre els objectius, hi ha la voluntat d'extreure de la pròpia història

institucional les grans línies d'actuació i consolidar-les amb unes activitats habituals que curs rere curs es mantinguin i permetin una participació còmoda i confortable per a tots nosaltres, tan atrafegats amb els deures professionals.

Actes acadèmics: seminaris, conferències

En aquest període, bàsicament, s'han realitzat dos tipus d'activitats acadèmiques, el Seminari de Tardor, que en certa manera és una activitat força consolidada en la nostra societat, i els actes concrets en què s'ha convidat diversos professionals a compartir amb el nostres socis els seus estudis, troballes o reflexions sobre l'educació.

Seminari de Tardor

Durant els dies 27, 28 i 29 de novembre de 2003 es va fer el Seminari sobre «Educar la dimensió religiosa humana», en el qual es va convidar els ponents a compartir amb nosaltres el seu punt de vista des de molt diverses sensibilitats i concepcions religioses i no religioses.

Aquest Seminari, que va ser una activitat oberta als interessats, va aplegar un centenar d'assistents entorn dels nou ponents que participaren en les sessions i que tractaren la qüestió des de la concepció més teòrica fins a la expressió simbòlica musical, plàstica i cinematogràfica de la religiositat, i des de la diversitat religiosa —cristiana, budista, catòlica...— fins a l'agnosticisme.

Les ponències que es van portar a terme al llarg de les sessions foren les següents:

— «El fenomen religiós: invariant humana i diversitat cultural», a càrrec de Raimon Panikkar, filòsof i teòleg.

— «La música com a expressió religiosa i com a camí d'interiorització», a càrrec de Bhakti Das, violinista i professor de ioga.

— «Bases del comportament religiós humà. Constants i diversitat», a càrrec de Ramon M. Nogués, especialista en biologia antropomòrfica.

— «Art religiós, expressió de l'experiència religiosa i comunicació», a càrrec d'Etsuro Sotto, escultor.

— «La religió en la societat catalana actual», a càrrec de Juan Estruch, especialista en sociologia de les religions.

— «L'experiència religiosa en imatges i drames al cinema», a càrrec d'Ignasi Salvat, teòleg.

— «L'ensenyament confessional de la religió», a càrrec de Francesc Riu, responsable del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament Religiós de Catalunya.

— «Pluralitat d'esglésies en l'ensenyament confessional de la religió», a càrrec de Guillem Correa, responsable del Consell Evangèlic de Catalunya.

— «Les posicions atea i agnòstica laïcista davant l'educació i la secularització de la societat», a càrrec de Joan Carles Marset, vicepresident d'Ateus de Catalunya.

— «Regulació política de l'educació religiosa a la societat actual», a càrrec de Jordi Moreras, cap d'estudis de la Secretaria d'Afers Religiosos del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

— «L'ensenyament de les religions: una perspectiva plural i de diàleg», a càrrec de Cristina Montenys, Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Conferències

En aquest curs escolar s'han organitzat dues conferències per als socis, que pretenien una aproximació a dues qüestions d'interès general: en el primer dels casos, la repercussió educativa que pot tenir un esdeveniment puntual dut a terme a Barcelona: el Fòrum de les Cultures; en l'altre cas, la necessitat continuada de vetllar perquè el català, en tot el seu àmbit geogràfic, no deixi de ser la llengua de l'ensenyament i de l'escola.

Les conferències foren les següents:

— «El Fòrum de les Cultures 2004 i l'Escola», a càrrec de M. Josep Odina, en substitució de Marta Mata, que per raons imprevistes no va poder impartir la conferència. IEC, 30 de març de 2004.

— «Llengua i pedagogia als països de parla catalana. L'acció de la Comissió Interterritorial», a càrrec de Joaquim Arenas i Sampera, excap del Servei

d'Ensenyament del Català. IEC, 15 de juny de 2004.

Altres

En aquest àmbit, la Societat porta a terme des de fa anys un projecte de gran importància i que comporta una profunda i extensa elaboració: l'Enciclopèdia de Pedagogia. Aquest projecte, que és fruit de la col·laboració de molts dels nostres socis, es troba en fase de planificació, i encara que no se'n pot veure cap resultat, és una activitat complexa que ha requerit molta dedicació per part de qui la coordina i dirigeix, el nostre consoci i vicepresident Joan Mallart.

Pel que fa als grups de treball, la Societat ha intentat crear alguns dels grups que van ser proposats per la Comissió Gestora el curs passat. Dels que es van engegar, es manté actiu el grup de treball sobre la innovació a l'ensenyament. Aquest grup ha fet dues o tres reunions, en les quals s'ha concretat el seu objectiu principal, això és, l'elaboració d'un estudi que consti de les tres parts següents:

— L'estudi quantitatiu de les innovacions registrades en els últims deu anys.

— L'estudi qualitatiu de les recerques etnogràfiques d'alguns centres.

— Un estudi dels centres més innovadors de Catalunya.

En principi, s'han elaborat uns qüestionaris que han de ser emplenats pels centres escolars considerats innova-

dors. El buidatge d'aquesta informació fornirà dades per a aquest estudi, que ens permetran conèixer millor la realitat més immediata, i reconèixer el nivell d'actualització de l'escola catalana. Aquest grup de treball és obert, encara, a la participació dels socis interessats.

Cal destacar la participació de la Societat al cicle de conferències sobre «El foc i el medi», organitzat per la Secretaria Científica de l'Institut, amb la participació de Mercè Izquierdo, de la Universitat Autònoma de Barcelona, que hi va intervenir el dia 29 de març amb la ponència «Ens alimentem de sol: una proposta curricular per a l'ESO».

D'altra banda, la Junta de la Societat ha considerat oportú iniciar una sèrie de contactes institucionals amb altres associacions i societat properes en els objectius i finalitats, a fi de compartir iniciatives, si fos possible, i de projectar la societat en el nostre entorn cultural i social més immediat. Els contactes iniciats són els següents:

— Entrevista del nostre president amb la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, mantinguda a principis de l'any 2004.

— Entrevista amb l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

— Entrevista amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

— Converses amb la Junta de la Societat Catalana d'Història de l'Educació de l'IEC, per a poder subscriure

acords a l'hora d'organitzar actes que puguin ser d'interès per als socis d'ambdues societats.

— Presentació de la SCP a l'Associació de Pedagogs de Catalunya.

— Adhesió formal de la SCP al Fòrum Social per l'Educació a Catalunya.

Publicació

Revista Catalana de Pedagogia, núm. 2 (2003). 412 p.

El novembre de 2003 s'enllestí l'elaboració de la *Revista Catalana de*

Pedagogia, núm. 3 (2004), el contingut de la qual té tres parts: un monogràfic sobre «Educació social», una miscel·lània sobre estudis reflexions i recerques, i, finalment, un «Temps de memòria», dedicat al doctor Sanvicens.

En el moment de lliurar aquesta memòria s'estaven elaborant els articles referents al contingut del Seminari de Tardor dedicat a «Educar la dimensió religiosa humana», que s'inclouran a la propera *Revista Catalana de Pedagogia*, núm. 4 (2005).

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

Any de fundació: 1979

JUNTA DIRECTIVA

President: JAUME PÒRTULAS I AMBRÒS
Vicepresident: JOAN GÓMEZ I PALLARÈS
Secretària: MONTSERRAT NOGUERAS I HERNÀNDEZ
Tresorer: XAVIER RIU I CAMPS
Vocals: JAUME ALMIRALL I SARDÀ
MARIÀNGELA VILALLONGA I VIVES

Delegat de l'IEC: CARLES MIRALLES I SOLÀ

Nombre de socis: 201

Activitats

— Acte acadèmic d'inauguració del curs 2003-2004 amb la conferència «El problema de la poesia èpica bizantina», a càrrec del professor Ernest Marcos, de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 11 de desembre de 2003.

— Conferència «Odysseus' supreme exploit», a càrrec de la professora Stephanie West, del Hertfort College d'Oxford. Institut d'Estudis Catalans, 25 de març de 2004.

— Conferència «La veu de Tànatos en el mite grec», a càrrec de la professora Montserrat Reig, de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 4 de maig de 2004.

— Col·loqui «Pensament i diàleg

en escena», organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Clàssics (SCEC), en col·laboració amb el Departament de Grec de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 13 de maig de 2004, i Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, 14 de maig de 2004. Comptà amb les intervencions següents:

- Presentació, a càrrec de Jaume Pòrtulas, president de la SCEC, i Maite Clavo, responsable del col·loqui.

- «Els diàlegs socràtics de Plató com a escenificació d'una *synousia*», a càrrec d'A. Bosch i Veciana, Universitat Ramon Llull.

- «El diàleg com a espai eròtic», a càrrec de J. Carruesco, Universitat Rovira i Virgili.

- «Pensar amb el diàleg», a càrrec de Carles Garriga, Universitat de Barcelona.

- «Vèncer en el diàleg: retòrica a Èsquil i a Plató», a càrrec de Maite Clavo, Universitat de Barcelona.

- «Diàlegs amb Silè», a càrrec de Montserrat Nogueras, Universitat de Barcelona.

- «La vena còmica: *extrema ratio* o *principium sapientiae?*», a càrrec d'A. Beltrametti, Universitat de Pavia.

- «El diàleg teatral o el fracàs del monòleg», a càrrec de J. Casas, Institut del Teatre.

- «El diàleg narrat i la metamorfosi», a càrrec de Montserrat Reig, Universitat de Barcelona.

- «Il dialogo platonico tra teatro e romanzo. Note a margine sulla morfologia del “dialogo” nell’evoluzione di alcuni generi letterari», a càrrec de P. Pionotti, Universitat de Pavia.

- Taula rodona, amb els participants en el col·loqui, altres membres de la Facultat de Filosofia i de l'Institut del Teatre i el públic.

— Conferència «The origins of the tale of the blood-drinking Hungarians», a càrrec del Professor György Németh, de la Universitat de Debrecen. Institut d'Estudis Catalans, 25 de maig de 2004.

— Curs d'actualització en literatura grega i llatina, reconegut pel Departament d'Ensenyament i amb tres crèdits

de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, del 30 de juny al 9 de juliol. Hi hagué dues sessions diàries, de dues hores cada una, i el programa fou el següent:

- «Homer», a càrrec de Carles Miralles.

- «La lírica grega arcaica», a càrrec de Carles Garriga.

- «La historiografia grega», a càrrec de Jaume Pòrtulas.

- «El cor de la tragèdia», a càrrec de Montserrat Nogueras.

- «L'espectacle teatral», a càrrec de Xavier Riu.

- «Èsquil», a càrrec de Pierre Juddet de la Combe.

- «La comèdia grega», a càrrec de Xavier Riu.

- «La novel·la grega», a càrrec de Maite Clavo.

- «Lucreci i Virgili», a càrrec de Javier Velaza.

- «Catul, Horaci i Marcial», a càrrec de Joan Gómez i Pallarès.

- «La poesia hel·lenística», a càrrec de Jaume Almirall.

- «Ovidi i la tradició elegíaca», a càrrec de Jaume Joan.

- «El teatre tràgic, de la República a Sèneca», a càrrec de Joan Josep Mussarra.

- «El teatre còmic de la República», a càrrec d'Ignacio Adiego.

- «La historiografia llatina», a càrrec de José Martínez Gázquez.

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

Any de fundació:	1979
JUNTA DIRECTIVA	
President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Secretària:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Vocal 1r:	ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ
Vocal 2n:	JAUME BENAGES I OLIVER
Vocal 3r:	XAVIER SANAHUJA I ANGUERA
Delegat de l'IEC:	MANUEL RIU I RIU
Nombre de socis:	160

Presentació de publicacions

— A l'inici del curs 2003-2004, el dia 19 de novembre, la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) presentà el llibre de Leandre Villaronga, *La plata emporitana de la Segona Guerra Púnica, final del segle III aC*. Amb aquesta obra es clou la sèrie de cinc llibres, en els quals l'autor ha tractat de manera exhaustiva de les emissions de moneda de plata de les seques d'Empúries i Roses a l'antiguitat. La presentació fou a càrrec de Josep M. Nolla, de la Universitat de Girona.

— A finals del 2003 s'aconseguí la cessió del fons de llibres de l'obra *La moneda catalana local*, editat el 1990 amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona i que encara tenia aquesta ins-

titució. Atès que el nostre fons ja s'havia exhaurit i que molts dels nostres socis no disposaven de l'obra, se'ls obsequià amb un exemplar en una de les nostres sessions.

— El dia 1 d'abril de 2004 es presentà el volum 33 de l'*Acta Numismàtica* en un acte celebrat a l'IEC.

Conferències, congressos i cursos i col·laboracions

— A principi de curs, de l'1 al 4 d'octubre de 2003, se celebrà a Andorra el col·loqui «Circulació de mercaderies i xarxes comercials dels Pirineus segles XIII-XIX», organitzat per la Universitat de Tolosa II (*Le Mirail*) i el Ministeri de Cultura del Govern d'Andorra, en el qual participà

la nostra entitat amb la conferència «Fluxos monetaris a través del Pirineu», de M. Crusafont i Anna M. Balaguer.

— A la tardor aparegueren les actes del XI Congreso Nacional de Numismática, celebrat a Saragossa l'octubre de 2002, en el qual la SCEN havia participat amb aportacions de Leandre Villaronga, Xavier Sanahuja, Miquel Crusafont i Anna M. Balaguer.

— Del 15 al 18 de desembre de 2003, se celebrà el V Congrès d'Història Moderna de Catalunya, organitzat per la Universitat de Barcelona. La ponència corresponent a història de la moneda fou encomanada a la SCEN i realitzada per M. Crusafont i Sabater amb el títol «Problemes monetaris i solucions descentralitzades».

— A finals d'any va aparèixer el volum IV de l'obra *El Modernisme*, d'Edicions l'Isard, que dirigeix Francesc Fontbona, en què la SCEN participà amb textos de M. Crusafont i Sabater en l'apartat dedicat a la medallística del Modernisme.

— El dia 1 d'abril de 2004 es presentà la projecció comentada del vídeo *La incògnita dels ibers*. Aquest curmetratge fou produït per Televisió de Catalunya amb la col·laboració de la SCEN i la participació de L. Villaronga i M. Crusafont. L'acte se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, i hi assistiren un gran nombre de socis i altres persones interessades.

— El 15 de maig de 2004, M. Crusafont pronuncià una conferència sobre la moneda feudal de Carcassona en un acte acadèmic organitzat en honor seu per la Société Française de Numismatique amb motiu d'haver-li estat concedida la distinció Jeton de Vermeil que atorga aquella prestigiosa societat francesa amb seu a la Biblioteca Nacional de França.

— També dintre d'aquest curs hi ha hagut una important col·laboració amb estudiosos europeus, especialment italians i anglesos, entorn de la descoberta i l'estudi d'una moneda d'or de Carlemany de Ravenna, fins ara desconeguda. Un estudiós sard, Enrico Piras, que manté habitual contacte científic amb la SCEN, féu una consulta respecte d'aquesta peça, de la qual acabava de tenir coneixement. M. Crusafont estudià detingudament el tema i elaborà un article que Marcus Phillips, del consell de redacció de *Numismatic Chronicle*, s'interessà a publicar en aquest prestigiós anuari. També E. Arslan, director de la Civiche Raccolte Numismatiche de Milà i membre d'honor de la SCEN, s'interessà per la descoberta d'aquesta nova peça carolíngia i en remarcà la importància en la correspondència mantinguda amb M. Crusafont.

Premis i guardons

— El Cercle d'Études Numismatiques de Bèlgica convocà enguany el seu premi

quinquennal. Anna M. Balaguer, membre de dret del seu jurat, exercí el seu vot en nom propi, com a investigadora guardonada l'any 1994, i féu constar la seva pertinença a la SCEN de l'IEC.

— El 15 de maig de 2004, M. Crusafont rebé de mans del president de la Société Française de Numismatique, M. Bompaire, el guardó Jeton de Vermeil que aquella entitat li concedí en atenció i en reconeixement públic a la seva extensa tasca com a autor i impulsor de nombroses publicacions en l'àmbit de la història de la moneda i de la numismàtica.

Banc de dades de moneda catalana

En relació al banc de dades, s'han dut a terme una sèrie d'actuacions, com és ara la de fotografiar i documentar les medalles catalanes d'una important col·lecció privada.

— També s'ha treballat en el fons d'arxiu i d'encuny, procedent dels artistes i joiers Masriera que conserva la firma Bagues juntament amb el seu fons. En aquesta tasca, el banc de dades de moneda catalana ha col·laborat amb Isabel Marín, que té en preparació un estudi sobre la producció medallística de l'escultor Eusebi Arnau.

— S'ha facilitat la fotografia d'una medalla d'Alfons XII a Pilar Vélez, del Museu Marés, per a l'exposició «Les joies dels Masriera» que ha realitzat la Caixa d'Estalvis de Girona.

— En el curs d'aquestes i d'altres recerques fetes enguany en fons medallístics s'han descobert tres noves medalles fetes per l'IEC, que fan augmentar les que fins ara coneixíem i que vàrem donar a conèixer en dos articles publicats a l'*Acta Numismàtica*, núm. 31 (2001) i núm. 33 (2003). Les noves medalles editades per l'IEC, ara en procés d'estudi i documentació, són les tres següents:

- Premi Isidre Bonsoms, 1952, amb bust de Miguel de Cervantes a l'anvers i escut català al revers sobre una corona de llorer i roure, amb la llegenda Institut d'Estudis Catalans, al voltant.

- Premi Francesc Vives, 1958, amb bust a l'anvers i al revers una altra varietat d'escut català coronat i ornat també amb la llegenda Institut d'Estudis Catalans.

- La tercera peça només té una cara, on hi ha l'escut característic que emprava l'IEC. Al voltant porta també el nom complet d'aquesta institució, al qual s'afegeix el de Barcelona. No porta any. Al revés, hi consta el nom del fabricant Bagues.

— També s'ha fotografiat i documentat un fons important de moneda musulmana del període dels regnes de taifes d'una col·lecció privada.

Atenció a consultes

Durant aquest curs s'han atès també un gran nombre de consultes. En relacionarem les més destacades, especialment les

que han generat algun tipus d'informe per escrit:

— P. Didier, arqueòleg, ens adreçà una consulta sobre la identificació d'una moneda musulmana del califat de Còrdova, que fou atesa per A. Bofarull.

— J. Verdejo Sitges ens informava, des d'Avilès, de diferents medalles catalanes i demanava aclariments sobre un gitó.

— J. Benezet, de la Catalunya Nord, posà a la nostra consideració l'estudi que havia fet sobre una moneda inèdita del comtat d'Empúries. També féu altres consultes, com és ara la referent a una pellofa inèdita de l'abadia de Santa Maria d'Arles (Vallespir).

— J. Boada Salom, de Mallorca, s'interessà per la bibliografia referent a la història de la moneda mallorquina i també pels ploms emesos en aquella illa.

— E. Piras, de Sardenya, féu una consulta sobre la interpretació d'alguns esments monetaris en documents dels segles xv-xvii.

— A. Vidal, de Mallorca, ha demanat l'estudi d'unes monedes mallorquines del segle xviii per tal de determinar-ne l'autenticitat amb vista a la seva eventual publicació.

— Gili ha fet diverses consultes referents a la classificació de monedes catalanes, especialment de les locals.

— S'han atès, igualment, diferents consultes bibliogràfiques i també de documentació de diverses peces que ens ha adreçat especialment la firma Aureo, així com d'altres de procedents de les firmes X. F. Calicó o bé M. Hervera. També les consultes habituals del Departament de Monedes i Medalles del Fitzwilliam Museum de Cambridge, amb el qual es manté una continuada col·laboració.

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Any de fundació: 1979

JUNTA DIRECTIVA

Presidenta: MARGARITA CASTAÑER I VIVAS
Secretari: FRANCESC SANTACANA I PORTELLA
Tresorera: ÀNGELS GIL-VERNET
Vocals: CARLES LLOP TORNÉ
XAVIER MAYOR SARGELL
ANDREU ULIED SEGUÍ
ÀLEX TARROJA COSCUELA

Delegat de l'IEC: JOSEP M. MUNTANER I PASQUAL

Nombre de socis: 284

Els resultats de les eleccions catalanes i la formació d'un nou Govern de la Generalitat van comportar canvis en la Junta de la de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT). El president, Jordi Cañas, i dos vocals, Jordi Julià i Juli Esteban, van ser cridats a ocupar alts càrrecs a l'Administració de la Generalitat de Catalunya. De resultes d'aquest fet, tots ells van presentar la seva renúncia com a membres de la Junta de la SCOT.

Davant d'aquest fet excepcional, i emparats en el punt 7 de l'article 9 dels Estatuts de la SCOT, vàrem creure oportú nomenar tres nous vocals amb caràcter interí fins a les properes eleccions.

Seminari de reflexió

Presentació de l'informe del seminari de reflexió «Els ensenyaments d'urbanisme i ordenació del territori a les universitats catalanes», a càrrec de Margarita Castañer, Carme Bellet i Josep M. Llop. Institut d'Estudis Catalans, 5 de febrer de 2004.

En els darrers cursos, la SCOT ha dedicat diversos seminaris de recerca a fer un balanç sobre l'estat de la urbanística i l'ordenació del territori a Catalunya. El seminari, que va donar peu a l'informe esmentat, volia ser una darrera reflexió sobre les formes i els continguts de l'ensenyament de la disciplina. Aquest cicle es va desplegar a través de gairebé totes les universitats públiques catalanes

i va permetre dibuixar el mapa actual dels estudis universitaris propers a aquestes matèries, conèixer els seus problemes, contrastar enfocaments i mètodes i avaluar el conjunt de la situació. A més, aquest periple va servir per a fer un diagnòstic i treure conclusions sobre aquest àmbit i proposar la creació d'un institut dedicat a l'urbanisme i l'ordenació del territori.

Conferència

La SCOT, conjuntament amb l'Associació Catalana de Ciència Regional, va organitzar la conferència «L'ordenació territorial urbana: nous temps, noves polítiques», a càrrec d'Oriol Nello, secretari de Planificació Territorial de la Generalitat de Catalunya. Ateneu Barcelonès, 7 de juliol de 2004.

Premi de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori per a estudiants

Premi instituit l'any 1999. Enguany es convocà per tercera vegada.

El premi, que té periodicitat biennal, s'alterna amb el Premi Catalunya d'Urbanisme, i és ofert a un estudi diagnòstic d'una àrea urbana o territorial de Catalunya o bé a un projecte o proposta d'ordenació d'una àrea territorial o urbana de Catalunya.

La dotació del premi és de nou-cents euros (900 €). Es poden concedir fins a dos accèssits.

Els candidats han de presentar un document resum del treball d'un màxim de vint pàgines en format ISO A4 o ISO A3.

El jurat pot demanar el treball complet dels candidats seleccionats per a estudiar-lo amb més detall.

Aquest curs, la ponència, formada per Rafel Llussà, Àlex Tarroja i Mita Castañer, va acordar per unanimitat no adjudicar el premi, al qual s'havien presentat els treballs següents: *Reestructuració capitalista, transformacions urbanes i agents actuant al 22@Barcelona*, de Jordi Boixader Solé, i *Diagnosi ambiental de la part alta de la conca de la Noguera Pallaresa, i adequació a la directiva marc de l'aigua*, de Mònica Bardiña Martín.

Anuari Territorial de Catalunya 2003

Durant aquest curs s'ha estat elaborant, conjuntament amb la Diputació de Barcelona, l'*Anuari territorial de Catalunya 2003*, dirigit per Àlex Tarroja i Juli Esteban. Pretén ser una publicació anual que reculli els fets més importants de caire territorial que han succeït al llarg de l'any, presenti les seqüències dels processos més significatius que s'han desenvolupat dintre d'aquest període i faci una avaluació conjunta dels esdeveniments. La finalitat de l'anuari és facilitar informació sobre l'evolució del territori que pugui ser d'utilitat com a material de consulta per a estudiosos d'aquesta disciplina, i que tam-

bé serveixi, en general, per a mantenir la memòria dels fets que tenen transcendència per a l'esdevenidor territorial.

Pàgina web

Durant aquest curs s'ha estat elaborant el disseny d'una nova pàgina web interactiva.

Publicació

Ensenyaments d'urbanisme i ordenació del territori a les universitats catalanes. 2003. 32 p. (Quaderns de la SCOT; 10) [Coordinadora: Margarita Castañer. Redactors: Josep Maria Llop i Carme Bellet]

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Any de fundació:	1982*
JUNTA DIRECTIVA	
President:	JORDI MONÉS I PUJOL-BUSQUETS
Vicepresidents:	SALOMÓ MARQUÈS I SUREDA BERNAT SUREDA I GARCIA
Secretari:	CONRAD VILANOU I TORRANO
Tresorer:	RAMON TARROS I ÈSPLUGA
Vocals:	JOAN FLORENSA I PARÉS JOSEP GOTSSENS I ARMERO MONTSERRAT GUERRERA I LLACH JOANA NOGUERA I ARROM JOAN SOLER I MATA JULIÀ VILAR I HERMS
Delegat de l'IEC:	JOSEP GONZÁLEZ-AGÀPITO I GRANELL
Nombre de socis:	88

* Aquesta Societat és filial de l'IEC des de 2001.

A principis de la dècada dels setanta del segle passat, un grup de persones interessades per la història de l'educació van decidir reunir-se periòdicament per a intercanviar experiències, bibliografia, estudis, lectures, etc. Aquest grup, l'any 1977, va organitzar unes Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans. La Societat es va legalitzar l'any 1983, mentre tenien lloc les 5es Jornades a la ciutat de Vic.

La Societat, des de desembre del 2001, s'ha integrat com a filial a l'Institut d'Estudis Catalans, per la qual cosa hem hagut d'adaptar-nos a l'organització d'aquesta institució quant a diversos aspectes, especialment l'estatutari i el financer, procés que ja està totalment acabat.

Activitats

— Organitzades per l'Ajuntament de Figueres i la nostra Societat, amb el suport

i la col·laboració de diverses entitats i associacions, entre les quals destacarem la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Girona, se celebraren les 16es Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, dedicades a la renovació pedagògica, que iniciaren ara fa cent anys els mestres rurals de l'Alt Empordà. Tingueren lloc a la capital de l'Alt Empordà, els dies 12, 13 i 14 de novembre de 2003.

- Pel que fa a les conferències d'inauguració i de clausura, la primera, presidida per l'alcalde de Figueres, va ser a càrrec de Joan Pere Bihan, director de les escoles La Bressola, sobre «El creixement de les escoles catalanes a la Catalunya Nord». Quant a la de clausura, el professor Jürgen Helmchen, de la Universitat Westfaliana Wilhelm de Münster, va tractar el tema «Quelle Europe? Quelle Histoire? Quelle Université?». Resulta difícil resumir la riquesa de dades de la primera i la profunditat de la segona. De la primera, se n'ha publicat un resum a les *Actes de les Jornades*, i la segona està previst publicar-la en un proper número de la revista de la Societat *Educació i Història*.

- En relació amb les activitats acadèmiques dutes a terme durant aquestes Jornades, hi va haver tres sessions de treball, en les quals un relator resumia les comunicacions del seu grup respectiu i coordinava la discussió posterior. Els temes de les sessions van ser els se-

güents: «Experiències i mestres renovadors del segle xx i mestres renovadors de l'Alt Empordà»; «Renovació pedagògica en l'educació no formal i el joc» i «Experiències de renovació pedagògica a l'etapa democràtica».

- Al Museu Empordà de Figueres i al castell de Peralada van tenir lloc dues taules rodones, amb participació de professors de les universitats de Barcelona, Salamanca, Girona, Santiago de Compostela, Valladolid, València, i de l'Institut Professional del Clot: «Renovació pedagògica en l'àmbit no formal a la segona meitat del segle xx» i «Renovació pedagògica a la segona meitat del segle xx a Galícia, País Basc i Castella».

A partir del contingut de les comunicacions i de les discussions que es van encetar en els grups de treball, hom pot arribar a algunes conclusions:

Malgrat que coneixem els objectius, les contradiccions i les realitzacions del moviment de renovació pedagògica, especialment en el terreny de les escoles i les institucions públiques, en el període 1900-1939, resten encara molts buits per estudiar, quant a realitzacions i personatges, d'una manera particular en el camp privat i en tot allò que es va realitzar a comarques.

Pel que fa a l'etapa de la renovació pedagògica que comença als anys cinquanta del segle passat, historiogràficament en una fase de sedimentació, s'evidencia la importància que ha tingut

l'educació no formal en el món educatiu, en el cas del Principat, així com també les noves fórmules que utilitzarà l'Estat, aproximadament a partir dels anys seixanta del segle xx, per a reutilitzar l'educació no formal com a forma de control ideològic.

També se'ns donà a conèixer a través de protagonistes d'excepció, des de diferents perspectives, el relleu que adquireix el moviment renovador arreu dels Països Catalans i les seves formes de penetració a la resta de l'Estat.

Finalment, volem constatar que la inclusió del joc com a eina educativa, historiogràficament, ha potenciat, amb un cert èxit, una especialitat que fa anys que té un pes important en alguns països europeus, com França, per exemple. És una bona notícia.

- Entre les activitats no específicament acadèmiques, destacarem la presentació d'un llibre, les visites als aiguamolls de l'Empordà, a centres educatius de l'Alt Empordà i a la ciutat de Perelada, i les visites guiades als museus Dalí i del Joguet de Figueres i de l'Albera a la Jonquera.

El nombre de persones inscrites a aquestes Jornades ha estat de cent trenta, de les quals, el 83 % procedia del Principat, el 6 % de les Illes, el 5,5 % del País Valencià i el 5,5 % de la resta de l'Estat espanyol. El 55 % eren estudiants, en ordre d'importància percentual, de les universitats de Girona, Ramon Llull - Blan-

querna, Rovira i Virgili, Barcelona, Illes Balears, València, Autònoma, Lleida i Santiago de Compostella; el 30 %, professors universitaris dels centres de Girona, Barcelona, les Illes Balears, Rovira i Virgili, València, Ramon Llull - Blanquerna, Vic i Lleida; el 6 %, professors procedents d'altres universitats de l'Estat espanyol; el 6 %, professors no universitaris, i un 3 %, membres d'altres associacions vinculades a la renovació pedagògica.

— El dia 16 de juny van tenir lloc les III Jornades de Joventut i Educació: «La joventut en la història».

Es presentaren les ponències següents:

- «Els joves i la reeducació», a càrrec de Fèlix Santolaria, de la Universitat de Barcelona.

- «Els joves i l'esport», a càrrec de Xavier Pujadas, de la Universitat Ramon Llull.

- «Les polítiques de joventut durant el període democràtic», a càrrec de Pere Soler, de la Universitat de Girona.

— El dia 28 de juny, juntament amb l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, es féu la presentació de l'obra de Norbert Bilbeny, professor d'estètica de la Universitat de Barcelona, *Ètica intercultural*, a càrrec de Miquel Martínez, director de l'Institut de Ciències de l'Educació, a la Sala Pi i Sunyer de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Participació de dos membres de la Societat a ISCHE 26, la International Standing Conference for the History of Education, que enguany versava sobre el tema «New Education: Genesis and Metamorphoses», i que va tenir lloc a la Universitat de Ginebra del 14 al 17 de juliol de 2004. La seva comunicació va versar sobre «Els pedagogs catalans i l'Institut Rousseau de Ginebra 1912-1939».

Publicacions

S'han publicat les *Actes de les Jornades*, un llibre de 561 pàgines, on figuren la conferència inaugural, les ponències i les comunicacions; no hi consten la conferència de clausura i les taules rodones, que estan en procés de publicació.

Durant les Jornades es va presentar una petita biografia de Rosa M. Mar-

cet i Guillaumot sobre *Josep Mallart i Cutó, un precursor de la psicopedagogia*. L'interès d'aquesta obra rau sobretot en el fet que ens presenta el personatge des de dins a través dels testimonis dels seus familiars més íntims, atès que la seva trajectòria professional és prou coneguda.

Pel que fa a la revista de la Societat, una sèrie d'entrebancs han originat un retard en la seva publicació, i el maig de 2004 es publicà el número 6 de la revista *Educació i Història*. Es tracta de la publicació continuadora del *Butlletí Informatiu* de la nostra Societat, del qual n'havien sortit nou números.

Altrament, la Societat, col·lectivament o individualment, participa de manera activa en l'elaboració del projecte Enciclopèdia de Pedagogia, especialment en els temes de caràcter històric.

Institució Catalana d'Estudis Agraris

Any de fundació:	1984
JUNTA DIRECTIVA	
President:	JOAN RÀFOLS I CASAMADA
Vicepresident:	RAMON LLUÍS LLETJÓS I CASTELLS
Secretari:	ALBERT TEHÀS I PUIG
Tresorer:	JOAN PALET I CASAS
Coordinadors:	
Secció d'Agricultura	FRANCESC DOMINGO OLIVÉ
Secció de Ramaderia	JOSEFINA PLAIXATS I BOIXADERA
Secció de Protecció Vegetal	JOSEP M. ESPELTA I GUARDIA
Secció d'Ornamentals	JOSEP MONTANER I GIRÓ
Secció de Sòls	ORIOL ORTIZ I PERPINYÀ
Secció de Viticultura i Enologia	JOSEP M. PUIGGRÓS I JOVÉ
Secció de Forestal	JORDI RIERA I MORA
Secció d'Estudis Rurals	RAIMON RODA I NOYA
Vocals:	
	ANNA JACAS BENAGES
	JOAN SAUS I ARÚS
	JORDI TICÓ I MALUQUER
	JOAN PERE VILÀ-HORS
Delegat de l'IEC:	JOSEP VIGO I BONADA
Nombre de socis:	407

La Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) té vuit seccions, que són les següents:

- Secció d'Agricultura
- Secció d'Estudis Rurals
- Secció de Forestal

- Secció d'Ornamentals
- Secció de Protecció Vegetal
- Secció de Ramaderia
- Secció de Sòls
- Secció de Viticultura i Enologia

logia

Cursos

XX Edició de Monografies de Paisatgisme i Jardineria

Monografies organitzades per la Secció d'Ornamentals de la ICEA, que coordinà Josep Montaner i Giró. Realitzades a l'Institut d'Estudis Catalans, del 24 de febrer al 21 d'abril de 2004.

— Monogràfic I. «Xerojardineria i jardí mediterrani»

Professorat: Xavier Bellido i Ojeda, expert en jardineria; Sílvia Burés i Pastor, doctora en enginyeria agrònoma, Universitat de Geòrgia; Pere Cabot i Roig, enginyer agrònom, Departament de Tecnologia Hortícola de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA); Josep Cirera i Clotet, enginyer agrònom, Semillas Fitó; Robert Savé i Montserrat, doctor en ciències biològiques, Departament de Tecnologia Hortícola de l'IRTA; Josep M. Vives de Quadras, enginyer agrònom, Servei de Sanitat dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

— Monogràfic II. «Tractament de la vegetació en espais públics»

Professorat: Lluís Abad i Garcia, tècnic especialista en jardineria, mestre jardiner i professor de jardineria; Núria Abad i Mach, biòloga i investigadora del Departament de Biologia Vegetal de la Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona; Bet Figueras i Ponsa, arquitecta paisatgista, paisatgista de l'Àrea Metro-

politana de Barcelona i professora de taller a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona; Josep Lascuirain i Golferichs, biòleg i consultor ambiental; Josep M. Vives de Quadras, enginyer agrònom, Servei de Sanitat dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

— Monogràfic III. «Parcs i sostenibilitat»

Professorat: Josep Antequera i Baiget, coordinador tècnic de l'Observatori de la Sostenibilitat, Càtedra UNESCO a la Universitat Politècnica de Catalunya en Tecnologia, Desenvolupament Sostenible, Desequilibris i Canvi Global; Ramon Arandes i Renu, enginyer de camins, canals i ports, i director del Projecte Nivell Freàtic de l'Ajuntament de Barcelona; Albert Ferri i Pellicer, consultor en qualitat i medi ambient; Josep Montaner i Giró, enginyer tècnic agrícola i coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA; Marian Sardà i Rico, enginyera tècnica agrícola i tècnica de Medi Ambient a l'Ajuntament de Castelldefels.

Curs sobre el cava

Organitzat per la Secció de Viticultura i Enologia. Institut d'Estudis Catalans, 25 i 26 de febrer de 2004.

1a sessió. Dimecres 25 de febrer

— «Importància econòmica del cava», a càrrec de Josep M. Puiggròs, coordinador de la Secció de Viticultura i Enologia.

— «Viticultura», a càrrec de Pere Guilera, tècnic viticultor i elaborador de cava.

— «Enologia: vinificació dels vins blancs i el cava», a càrrec de Joana Viñas, directora tècnica de Raventós i Blanc, SA.
2a sessió. Dijous 26 de febrer

«Introducció al tast i el maridatge», a càrrec de Joana Viñas.

3a sessió. Dissabte, 10 de juliol

Visita pràctica a la zona del Penedès.

Jornades i conferències

Fira Agrària de Sant Miquel

Jornada tècnica: «La seguretat alimentària i la informació». Lleida, 29 de setembre de 2003.

La inauguració de la jornada fou a càrrec de Joan Ràfols i Casamada, president de la Institució Catalana d'Estudis Agraris.

Durant el transcurs d'aquesta jornada van tenir lloc les conferències següents:

— «Paper fonamental dels aliments transgènics en la millora de l'alimentació mundial», a càrrec de Delfi Biosca, director general de Syngenta Seeds.

— «Avaluació del risc per part dels comitès científics», a càrrec de Joaquim Brufau, cap del Departament de Nutrició Animal - IRTA, i membre del panell d'alimentació animal.

— «L'etiquetatge i la importància de la informació que transmet, o hauria de transmetre, al consumidor», a càrrec

d'Antoni Casademont, responsable de política alimentària de la Unió de Pagesos.

— «Què entenem a Occident i què entenen els països en desenvolupament per "seguretat alimentària"», a càrrec de Jesús Domingo, professor de l'Institut Tècnic Agrari Bell-lloc del pla de Girona.

— «Avaluació del risc. Gestió de la seguretat alimentària», a càrrec de Josep Mestres, professor de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona i director dels Laboratoris Ceinal.

— «Impacte social de la informació mediàtica sobre la seguretat alimentària», a càrrec de Josep Sancho, professor de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona.

Taula rodona col·loqui, amb la participació dels ponents. Moderador: Carles Bernat, membre d'Agroprés i de la ICEA.

Cloenda de la jornada, a càrrec de Jordi Sala Casarramona, president d'Agroprés.

Jornada sobre «La varietat picapoll»

La Institució Catalana d'Estudis Agraris, amb aquesta jornada, obrí un cicle d'activitats centrat en les varietats autòctones del nostre país. S'escollí per començar la varietat picapoll, autòctona de la denominació d'origen del Pla de Bages i única a l'Estat espanyol. La jornada fou organitzada per la Secció de Viticultura i Enologia de la Institució Catalana d'Estudis Agraris, amb la col·laboració del

Consell Regulador de la denominació d'origen del Pla de Bages. Manresa, 29 de novembre de 2003.

Al llarg d'aquesta jornada es pronunciaren les conferències següents:

— «Característiques de la denominació d'origen», a càrrec de Valentí Roqueta, president de la denominació d'origen Pla de Bages.

— «Característiques de la varietat picapoll», a càrrec de Joan Soler, enòleg.

També es dugueren a terme diverses visites:

— Visita al Celler Cooperatiu d'Artes, discussió i tast sobre els seus vins a base de la varietat picapoll, acompanyats per Víctor Berenguer, enòleg.

— Visita als cellers i finca Masies d'Avinyó, discussió sobre les elaboracions de vins varietals picapoll i visita de barraques de vinya, acompanyats per Joan Soler, enòleg.

La jornada es va acabar amb un dinar al Restaurant l'Abadal de Santa Maria d'Horta d'Avinyó.

Jornada seminari «Nous aspectes en la fertilització nitrogenada dels cultius extensius»

Tingué lloc al Centre Cultural de Molle-russa, el 17 de desembre de 2003, i s'hi pronunciaren les conferències següents:

— «Pràctiques i recomanacions actuals d'adobat nitrogenat en cultius extensius», a càrrec de Rafel Pina i Rosa Bisa, Associació de Tècnics d'ADV.

— «Pràctiques d'adobat en blat de moro: resultats preliminars de les enquestes del projecte *Trama*», a càrrec de Maite Sisquella, Àrea de Cultius Extensius del Centre Universitat de Lleida - IRTA.

— «Ús d'inhibidors de la nitrificació en la fertilització orgànica i mineral dels cereals», a càrrec d'Israel Carrasco, COMPO Agricultura.

— «Reducció del rentat de nitrats mitjançant l'ús de cultius captadors de N», a càrrec d'Eric Justes, INRA-Toulouse.

També es féu una sessió de pòsters, que va incloure les presentacions següents:

— «Influència de la inhibició de la ureasa en la eficiència del N», a càrrec de Michael Basten, Hydro Agri, SA.

— «Efecte del nitrogen sobre la qualitat i la composició proteica del gra de blat», a càrrec d'Àlex Abad, Àrea de Cultius Extensius del Centre Universitat de Lleida - IRTA.

La jornada va acabar amb una taula rodona amb la participació de tots els ponents.

VI Jornada de Protecció Vegetal

Va ser organitzada per la Secció de Protecció Vegetal, i tingué lloc a l'Institut d'Estudis Catalans, el dia 6 de febrer de 2004.

S'hi van presentar vint-i-una comunicacions. Joan Tous, enginyer agrònom i coordinador dels treballs R+D de l'IRTA de Mas Bové, va fer la conferència inaugural: «Problemàtica i noves tèc-

niques de conreu de les plantacions d'olivera».

Cicle de conferències sobre

«El foc i el medi»

Va tenir lloc a l'Institut d'Estudis Catalans, el 15 de març de 2004. S'hi pronunciaren les conferències següents:

— «El foc, font de vida», a càrrec de Josefina Plaixats, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «El foc, coadjuvant en la producció d'aliments», a càrrec de Carles Bernat, de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona.

Mercat del Ram de Vic

Jornades tècniques que tingueren lloc a Vic, el 31 de març de 2004. S'hi pronunciaren les conferències següents:

— «Ramaderia extensiva de boví: producció de carn de qualitat», a càrrec d'Àngel Ruiz Mantecon.

— «Tractaments naturals en ramaderia», a càrrec d'Albert Folch.

Foren organitzades per la Secció de Ramaderia de la ICEA, conjuntament amb l'Institut Municipal de Promoció i Economia de Vic (ImpeVic).

Universitat Catalana d'Estiu

XIX Jornada d'Agricultura a Prada:

«La restauració del paisatge agrícola»

Tingué lloc al Liceu Renouvier de Prada de Conflent, el 23 d'agost de 2004. S'hi pronunciaren les conferències següents:

— Obertura de la jornada, a càrrec d'Antoni Siurana, conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

— Presentació de la jornada, a càrrec de Josep M. Puiggrós, coordinador de la jornada.

— «Introducció a què entenem com a paisatge», a càrrec de Raimon Roda, enginyer agrònom.

— «Restaurar el sòl per recuperar el paisatge», a càrrec d'Oriol Ortiz, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «El perquè de la gestió del paisatge», a càrrec de Pere Guilera, viticultor i elaborador de cava.

— «Impactes i restauració del paisatge agrari: l'exemple a l'Alt Penedès», a càrrec de Jaume Busquets, geògraf paisatgista, Universitat de Barcelona.

— «La problemàtica del paisatge rural a la comarca del Baix Ebre», a càrrec de Josep Aragonés, director del Consorci de Serveis Agroambientals de les Comarques del Baix Ebre i Montsià.

— «Preservació del paisatge de la zona de Banyuls», a càrrec de Roger Rull, batlle de Banyuls de la Marenda, i Bernard Soperas, vinyater de Banyuls de la Marenda.

Taula rodona i debat amb la participació de tots els ponents.

Cloenda, a càrrec de Joan Ràfols, president de la ICEA.

Tertúlies

El primer dilluns de cada mes, la Secció de Protecció dels Vegetals organitza una tertúlia en què participen ponents experts en el tema dels vegetals.

També la Secció d'Estudis Rurals es reuneix en una petita tertúlia un cop el mes.

Visita guiada

«L'agricultura del passat: experimentació en agricultura arqueològica». Museu Arqueològic de l'Esquerda, Roda de Ter (Osona), 12 de juny de 2004.

En la visita guiada es van explicar la metodologia i els resultats del treball realitzat en el jaciment arqueològic de l'Esquerda a partir del contingut d'un graner de l'època medieval. Fa més de deu anys que es desenvolupa un experiment sobre la producció agrícola usant les tècniques disponibles en aquella època.

Premi per a estudiants

Premi instituït el 1983 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig so-

bre agricultura. Aquest curs es convocà per vintena vegada. La ponència, formada per Josep M. Puiggrós i Jové, Joan Ràfols i Casamada, Joan Saus i Arús, i, com a secretari, Albert Tehàs i Puig, acordà atorgar el premi al treball *Eficàcia del raigràs i del nap d'hivern com a cultius captadors de nitrogen en un sistema de monocultiu de blat de moro de regadiu*, de Miquel Duran i Ros, i dos accèssits als treballs *Efecte d'una varietat transgènica de panís amb la capacitat insecticida de Bacillus thuringiensis Berliner sobre el desenvolupament i reproducció de Rhopalosiphum padi L.*, de Belén Lumbrerres i Bardají, i *Absorció d'hidroxiànàlegs de la metionina en l'intestí de pollastre*, de Raquel Martín Venegas.

La dotació del premi és de sis-cents euros (600 €). Es poden concedir fins a dos accèssits. Un extracte del treball es publica a la revista *Quaderns Agraris*.

Publicació

Quaderns Agraris, núm. 28 (2003).

Societat Catalana de Comunicació

Any de fundació:	1985
JUNTA DIRECTIVA	
President:	JOSEP M. MARTÍ I MARTÍ
Vicepresidenta:	MARIA COROMINAS I PIULATS
Secretari:	MARTÍ PETIT I BOZZO
Tresorer:	CARLES SINGLA I CASELLAS
Vocals:	CARMINA CRUSAFON I BAQUÉS LLÚCIA OLIVA I DE LA ESPERANZA MADGA SELLÉS I QUINTANA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. MUNTANER I PASQUAL
Nombre de socis:	115

Assemblea General ordinària

El dia 28 d'abril de 2004 tingué lloc l'Assemblea General ordinària de la Societat Catalana de Comunicació (SCC), en la qual es va procedir a la renovació parcial de la Junta Directiva. Els càrrecs que van ser renovats foren el de vicepresident, tresorer i dos vocals. La composició de la Junta quedà com s'indica més amunt.

Activitats generals**XIV Conferència Anual a Girona**

Es va celebrar a l'Institut d'Estudis Girolins, el 5 de juny de 2004.

El programa fou el següent:

— Taula rodona: «Informació, manipulació i poder». Moderadora: Llú-

cia Oliva. Participants: Joaquim Nadal, conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya; Joan Manuel Tresserras, Consell Audiovisual de Catalunya; Joan Francesc Cánovas, membre del Consell d'Administració de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió; Manel Raya, TV3, i Jordi Grau, director adjunt general d'*El Punt*.

— Ponència homenatge a Manuel Vázquez Montalbán, a càrrec de Lluís Gómez Mompарт, soci de l'SCC.

— Presentació de comunicacions per part dels socis i relació de tesis.

— Informe sobre l'estat de la comunicació, a càrrec d'Emili Prado, catedràtic de la Universitat Autònoma de

Barcelona i director d'Euromonitor i d'Usamonitor.

Activitats en col·laboració amb altres entitats

— Col·laboració en el Màster Internacional d'Animació Audiovisual, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— La Societat col·laborà en el VII Col·loqui Aula d'Història del Periodisme «Diari de Barcelona»: «La ràdio i els arxius sonors com a patrimoni documental». Organitzat conjuntament amb els Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, el 14 de juny de 2004, a l'Auditori de la Universitat Pompeu Fabra.

L'objectiu del VII Col·loqui fou la trobada i l'intercanvi d'informació i punts de vista entre investigadors en història del periodisme, investigadors en documentació periodística i responsables d'arxius, centres de documentació i biblioteques sobre l'estat de la qüestió en relació amb la ràdio i els arxius sonors com a patrimoni documental.

El Col·loqui es desenvolupà seguint el programa següent:

- Conferència «Els arxius sonors i la nostra memòria», per Armand Balsebre, catedràtic de Comunicació Audiovisual de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- Presentació de casos: emissores de ràdio. Xavier Sánchez, Ràdio Barcelo-

na; Manuel Arranz, Radio Nacional de España, i Cristina Dachs, Catalunya Ràdio.

- Conferència «Els guions de ràdio: possibilitats de recerca històrica», per Clara Arbuès, historiadora.

- Presentació de casos: fons documentals i històrics. Margarita Estanyol, Biblioteca de Catalunya; Rosa Cruellas i Imma Navarro, Arxiu Nacional de Catalunya, i Lluís Úbeda, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

Torn obert de paraules, amb el moderador Xavier Tarraubella, director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

— Els dies 18 i 19 de novembre de 2004 es va fer el VII Congrés de l'Associació d'Historiadors de la Comunicació, d'àmbit internacional, organitzat pels Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. En aquesta edició, el Congrés tractà el tema de «25 anys de llibertat d'expressió», a propòsit del primer quart de segle de vigència de la Constitució espanyola de 1978.

Aquesta trobada constà de cinc sessions temàtiques, englobades en tres àrees: aspectes generals, periodisme i comunicació audiovisual i publicitat, amb taules de treball on es presentaren les comunicacions acceptades, i una sessió metodològica que portà per títol: «Internet en la investigació de la història de la comunicació». Durant el Congrés se celebrà l'Assemblea General de

l'Associació d'Historiadors de la Comunicació.

La revista de la SCC, *Treballs de Comunicació*, publicarà en el número 19 una àmplia ressenya del Congrés, que inclourà la conferència inaugural i la transcripció de les sessions, el resum de

les comunicacions a càrrec dels relators i els debats subsegüents.

Publicació

Treballs de Comunicació, núm. 18 (desembre 2003): *XII Conferència Anual de la SCC 2002*.

Societat Catalana de Llengua i Literatura

Any de fundació:	1986
JUNTA DIRECTIVA	
President:	AUGUST BOVER I FONT
Vicepresident:	JOSEP MASSOT I MUNTANER
Secretari:	JOAN ANTON RABELLA I RIBAS
Tresorera:	MONTSERRAT ALEGRE I URGELL
Vocals:	JOAN ARMANGUÉ I HERRERO MILA SEGARRA I NEIRA
Delegat de l'IEC:	JOSEP MORAN I O CERINJAUREGUI
Nombre de socis:	327

Durant el curs 2003-2004, la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) ha estat l'organitzadora o ha participat en l'organització de les activitats següents:

Activitats

Cicle de conferències

«*Introducció a la literatura catalana medieval i contemporània*»

Centre Cívic de la Casa Golferichs, Barcelona, octubre-novembre de 2003.

Durant la tardor se celebraren dues conferències de caràcter divulgatiu sobre literatura catalana: una, a càrrec de Carme Arnau, sobre *La plaça del Diamant* de Mercè Rodoreda, i l'altra, a càrrec d'Anton Espadaler, sobre el *Tirant lo Blanc*.

Acte d'homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de Marines i boscatges (1903-2003)

Institut d'Estudis Catalans, 3 de novembre de 2003.

La SCLL va col·laborar en l'organització de l'acte d'homenatge de la Secció Filològica a Joaquim Ruyra. Aquest acte, que van presentar Josep Laporte, president de l'Institut d'Estudis Catalans; Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica; August Bover, president de la nostra societat, i Núria Albó, vicepresidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, va consistir en cinc conferències:

— «El cognom de Ruyra: etimologia i pronúncia», a càrrec de Josep Moran, membre de la Secció Filològica i professor de la Universitat de Barcelona.

— «El naixement d'un narrador», a càrrec de Modest Prats, professor de la Universitat de Girona.

— «El model literari de Joaquim Ruyra. Les relacions entre gramàtics i escriptors», a càrrec de Lluïsa Julià, secretària de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

— «Joaquim Ruyra i la Secció Filològica», a càrrec de Mila Segarra, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «Ruyra: l'eficàcia de l'estil», a càrrec de Carles Miralles, membre de la Secció Filològica i professor de la Universitat de Barcelona.

I es va completar amb l'espectacle teatral sobre narracions de Joaquim Ruyra «Un mar dins el calaix. Impressions», dirigit per Teresa Vilardell a partir del muntatge dramàtic de Pep Paré, i interpretat per Fina Rius, amb una escenografia de Perejaume.

Cicle de conferències «Marià Vayreda, entre pintura i literatura»

Institut d'Estudis Catalans, 26 de novembre de 2003.

Durant l'any 2004 van coincidir diverses commemoracions relacionades amb Marià Vayreda: el centenari de la seva mort i el cent cinquantè aniversari del seu naixement. A més, és a punt de complir-se el centenari de la publicació de *La punyalada* (publicada pòstumament el 1904).

Aquest cicle inclogué dues conferències que van analitzar aspectes dels seus dos vessants artístics, la literatura i la pintura:

— «Marià Vayreda, escriptor inusual en el tombant dels segles XIX-XX», a càrrec d'Antònia Tayadella, Universitat de Barcelona.

— «Marià Vayreda, el pintor», a càrrec de Joan Sala, doctor en belles arts.

Homenatge de Lleida

a Francesc de Borja Moll

Lleida, 28 i 29 de novembre de 2003.

La nostra societat va participar en l'homenatge a F. de B. Moll que van organitzar la Universitat de Lleida i la delegació lleidatana d'Òmnium Cultural, amb la conferència de Joaquín Gorrochategui «Las antiguas lenguas pirenaicas», que continuava, així, la col·laboració de la SCLL amb la Universitat de Lleida, on han tingut lloc la majoria de conferències que s'han organitzat relacionades amb el substrat de la llengua catalana, gràcies a l'interès manifestat pel Departament de Filologia Catalana d'aquesta universitat.

Conferència de Brian Worsfold:

«L'art científic de John Maxwell Coetsee (1940), premi Nobel de Literatura 2003»
Institut d'Estudis Catalans, 1 de desembre de 2003.

Dins el cicle de conferències dedicat als premis Nobel de l'any 2003,

la SCLL va coordinar la realització de la conferència de Brian Worsfold, professor del Departament d'Anglès i Lingüística de la Universitat de Lleida, sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a John Maxwell Coetzee.

*Jornada d'Estudi en Honor
de Francesc de Borja Moll*

Universitat de València, 11 de desembre de 2003.

La Societat Catalana de Llengua i Literatura va col·laborar a la Jornada d'Estudi en Honor de Francesc de B. Moll, organitzada pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València i per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, amb la conferència «L'aportació al coneixement dels dialectes de Moll», a càrrec de Joan Veny, membre de la Secció Filològica.

Presentació de la Fundació Germà Colón de la Universitat Jaume I i del llibre del mateix autor: De Ramon Llull al diccionari Fabra: acostament lingüístic a les lletres catalanes
Institut d'Estudis Catalans, 29 de març de 2004.

En aquest acte, Tomàs Martínez Romero, de la Universitat Jaume I, va fer la presentació de la Fundació Germà Colón i del llibre del mateix autor; posteriorment, Germà Colón hi participà amb la conferència «El català en la denominació europea de l'ocell fenicòpter *flamenc*».

Presentació del volum dedicat al teatre de l'Obra completa d'Antoni Febrer i Cardona: Antoni Febrer i Cardona.

Versions teatrals

Institut d'Estudis Catalans, 10 de juny de 2004.

En la presentació del volum titulat *Antoni Febrer i Cardona. Versions teatrals*, hi van intervenir Joan Mas i Vives, coeditor del volum; Maria Paredes i Baulida, directora del projecte, i Josefina Sallord Ripoll, presidenta de l'Institut Menorquí d'Estudis.

Societat Catalana de Tecnologia

Any de fundació:

1986

JUNTA DIRECTIVA

President:

ESTANISLAU TOMÀS I MORERA

Secretari:

MARC BARRACÓ I SERRA

Tresorera:

ALÍCIA CASALS I GELPÍ

Vocals:

JOSEP ARNALDOS I VIGER

RICARD BOSCH I TOUS

JOAQUIM CASAL I FÀBREGA

JERONI XAMPENY I BARÓ

JOSEP SALVANS I TOR

ÀNGEL ROS DOMINGO

JOSEP JUANBARÓ I PORTELLA

RAMON IZQUIERDO

Delegat de l'IEC:

vacant

Nombre de socis:

88

Conferències

— Jordi Cisteró i Bahima, enginyer industrial, cap de planificació estratègica del Port de Barcelona i professor a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona: «Planificació estratègica del Port de Barcelona». Acte organitzat conjuntament amb la Universitat Politècnica de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 25 de setembre de 2003.

— Jesús Hernández, enginyer industrial, Departament d'Energia Elèctrica de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Hidrogen com a nou vector energè-

tic. Funcionament i aplicació al transport de les piles de combustible». Institut d'Estudis Catalans, 16 d'octubre de 2003.

— Jesús E. Domènech Fernández, enginyer industrial a l'empresa Wendt-Samedi: «Sistema hidràulic o sistema elèctric? Criteris actuals per resoldre aquest dilema en premses». Acte conjunt amb l'Escola d'Enginyeria Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 12 de novembre de 2003.

— Tomàs Lozano-Pérez, professor del Massachusetts Institute of Tech-

nology (MIT) *fellow* de l'American Association of Artificial Intelligence: «L'aprenentatge automàtic en aplicacions biomèdiques». Institut d'Estudis Catalans, 3 de desembre de 2003.

— Jaume Sañé Badals, enginyer tècnic: «La contaminació lumínica». Institut d'Estudis Catalans, 14 de gener de 2004.

— Rafael Pindado Rico, director de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Terrassa: «La declaración de Bolonia y su incidencia en el sistema educativo». Institut d'Estudis Catalans, 28 de gener de 2004.

— Josep Amat i Girbau, catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Alternatives tecnològiques i capacitats de la robòtica submarina en la catàstrofe del *Prestige*». Institut d'Estudis Catalans, 12 de febrer de 2004.

— Víctor Fibla Coloma, enginyer tècnic en propulsió i sistemes dels vaixells: «Aplicació de propulsors elèctrics azimuthals en un vaixell metaner». Institut d'Estudis Catalans, 21 d'abril de 2004.

— Joan Rius-Camps, doctor arquitecte: «Mètodes d'insonorització de locals». Escola d'Enginyeria Industrial, 30 d'abril de 2004.

— Paul Milgram, del Departament d'Enginyeria Mecànica i Industrial de la Universitat de Toronto: «Engineering Psychology Research for Developing Human-Machine Interfaces for Mixed Reality Applications». Facultat de Ma-

temàtiques i Estadística de la Universitat Politècnica de Catalunya, 28 de juny de 2004.

Jornades

— La Societat Catalana de Tecnologia participà en el cicle de conferències promogut i organitzat per la Secretaria Científica «El foc i el medi», que tingué lloc a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 31 de març de 2004, amb les conferències següents:

- Eulàlia Planas, del Centre d'Estudis del Risc Tecnològic de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Els incendis d'hidrocarburs».

- Joaquim Casal, del Centre d'Estudis del Risc Tecnològic de la Universitat Politècnica de Catalunya: «L'accident BLEVE / bola de foc».

— La Societat Catalana de Tecnologia també organitzà, conjuntament amb el Programa Innova de la Universitat Politècnica de Catalunya, la sessió científica «Suport a la creació d'empreses de base tecnològica. Una visió internacional». Aquesta sessió, que se celebrà a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 11 de maig de 2004, i que comptà amb la presentació de Francesc Solé Parellada, director del Programa Innova de la Universitat Politècnica de Catalunya, inclogué les intervencions següents:

- Yuko Harayama, de la Universitat de Tohoku del Japó: «Business Incubator supported by University».

- Elias Kouloumis, mànager del Business Incubations & Development: «Business Incubator as the result of a Government Initiative to support high technology Start-ups».

Premi per a estudiants

Premi instituït el 1969 i ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre tecnologia. Aquest curs es convoca

per trenta-quatre vegada. La ponència, formada per Aícia Casals, Ricard Bosch i Ramon Izquierdo, acordà atorgar el premi al treball *Posada a punt d'un sistema per a l'estudi de l'eficàcia dels productes retardants a llarg termini en incendis*, de Yolanda Pérez Ramírez. La dotació del premi és de sis-cents euros (600 €). Es poden concedir fins a dos accèssits.

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Any de fundació: 1991

CONSELL DIRECTIU

President: ANTONI ROCA I ROSELL
Vicepresident: JOSEP PARDO I TOMÀS
Secretària: MÒNICA RIUS I PINIÉS
Tresorer: PERE GRAPÍ I VILUMARA
Vocals: FRANCESC X. BARCA I SALOM
PASQUAL BERNAT I LÓPEZ
ÀNGEL CALVO I CALVO
JOSEP M. CAMARASA I CASTILLO
JORDI FERRAN I BOLEDA
PERE DE LA FUENTE I COLLELL
LLUÍS GARRIGÓS I OLTRA
AGUSTÍ NIETO I GALAN
JOSEP M. PARRA SERRA
MERCÈ PIQUERAS I CARRASCO
ROSER PUIG I AGUILAR
CARLES PUIG I PLA
XAVIER ROQUÉ I RODRÍGUEZ
VICENT L. SALAVERT I FAVIANI
EMMA SALLEN T DEL COLOMBO
JORDI SERVAT I SUGRANYES
JOSEP M. VIDAL I HERNÁNDEZ
ALFONS ZARZOSO I ORELLANA

Delegat de l'IEC: DAVID JOU I MIRABENT

Nombre de socis: 248

Seguint la mateixa dinàmica que en cursos anteriors, el ritme d'activitats de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT) no tan sols no ha disminuït, sinó que ha augmentat, en la mesura que s'han fet noves activitats. Cal remarcar, un cop més, que això no ha afectat negativament la qualitat dels actes que s'han fet, els quals, a més a més, han tingut un bon nivell d'assistència.

Aquest any, la Generalitat ha renovat la concessió de la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, tot i que la subvenció s'ha vist reduïda per raons pressupostàries. La Xarxa Temàtica, que va ser constituïda el 1997, està composta actualment per divuit grups.

La Societat, conjuntament amb representants de la Xarxa, ha donat a conèixer una declaració sobre la història de la ciència en el nou Espai Europeu d'Ensenyament Universitari, que s'ha fet arribar a diversos responsables d'universitats i dels governs dels Països Catalans i de l'Estat. El nou Espai Europeu pretén oferir una formació generalista i interdisciplinària. El document assenjala que la història de la ciència és una disciplina molt adequada per a aquest objectiu. S'han rebut respostes positives de diferents autoritats universitàries.

La Societat ha passat a formar part —com a soci institucional— de la recent creada European Society for the History of Science (ESHS). La Societat va participar en l'assemblea fundacional

de l'ESHS, que tingué lloc a París l'octubre de 2003, i en el primer congrés, a Maastricht, el novembre de 2004. D'altra banda, el Consell Directiu va acordar donar suport al manifest que va impulsar la Institució Catalana d'Història Natural en defensa dels secans de caire estèpic de les terres de Lleida davant de l'agressió que significaria el projecte del canal Segarra-Garrigues, que transformaria aquesta zona en una zona de reg.

Col·loquis

La comissió coordinadora dels col·loquis ha canviat la seva composició: Josep Pardo i Àlvar Martínez han passat a formar-ne part, en substitució de Carles Puig, qui va demanar de ser rellevat del càrrec que ocupava.

Altres modificacions han estat formals: Emma Sallent va dissenyar el nou tríptic, que es fa servir des del curs passat.

En el transcurs dels col·loquis, es va fer la presentació del llibre *Viaje a Andalucía: Historia natural del Reino de Granada (1804-1809)*, de Simón de Rojas Clemente Rubio; edició, transcripció, estudi i índexs d'Antonio Gil, editor de l'obra, que fou present en l'acte, acompanyat d'Horacio Capel, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona.

Els actes, organitzats amb la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, foren els següents:

— Antonio Lazcano, Universitat Nacional Autònoma de Mèxic: «Com es va cuinar la sopa primitiva?». Institut d'Estudis Catalans, 8 d'octubre de 2003.

— Maurizio Ripa Bonati, Istituto di Storia della Medicina, Universitat de Pàdua: «“Autopsie virtuali”. Iconografia anatomica nell'Italia del Cinquecento». Institut d'Estudis Catalans, 24 d'octubre de 2003.

— Lluís Cifuentes, Universitat de Barcelona: «La ciència en català a l'edat mitjana i al Renaixement». Institut d'Estudis Catalans, 28 de novembre de 2003.

— Martine Duquesne, Universitat de París I (Panthéon-Sorbona): «Les ingénieurs des ponts et chaussées: construction du territoire national et genre». Institut d'Estudis Catalans, 12 de desembre de 2004.

— Sabine Rommevaux, Centre National de la Recherche Scientifique, Universitat de Lilla III: «Le commentaire de Clavius aux Éléments d'Euclide (1589): structure et enjeux». Institut d'Estudis Catalans, 30 de gener de 2004.

— Francesc Xavier Barca, Universitat Politècnica de Catalunya: «La càtedra Ferran Tallada (1955-1962). Els inicis de l'enginyeria nuclear a Barcelona». Institut d'Estudis Catalans, 27 de febrer de 2004.

— Ursula Klein, Max Planck Institut für Wissenschaftsgeschichte, Berlín: «Experimental complexity, paper tools and the making of organic che-

mistry around 1830». Institut d'Estudis Catalans, 17 de març de 2004.

— Henrique Leitão, Universitat de Lisboa: «Construyendo una ciencia a partir de una práctica: Pedro Nunes y el origen de la navegación científica». Institut d'Estudis Catalans, 30 d'abril de 2004.

— Goulven Laurent, Comité Français d'Histoire de la Géologie: «La Société géologique de France et la théorie de l'Évolution de 1830 à 1859». Institut d'Estudis Catalans, 28 de maig de 2004.

Seminaris i conferències

Seminaris a Osona

Organitzats conjuntament amb l'Agrupació Astronòmica d'Osona, aquest curs es feren els seminaris següents:

— Xavier Roqué, Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (CEHIC) - Universitat Autònoma de Barcelona (UAB): «Einstein, científic galàctic del segle xx». IES Cirviànum de Torelló, 12 de novembre de 2003.

— Agustí Nieto, CEHIC-UAB: «Experts o profans? Experiments públics i experiments científics a la ciutat industrial». Vic, Agrupació Astronòmica d'Osona, 12 de novembre de 2003.

— Jordi Martí, Universitat de Lleida: «Els reptes de l'excursionisme científic al segle XIX». Dos Rius de Torelló, 13 de novembre de 2003.

— Pere Grapí i Vilumara, CEHIC-UAB: «La caça dels aires al segle XVII.

Tot explorant un nou territori de la química». Vic, Agrupació Astronòmica d'Osona, 9 de març de 2004.

— Josep Batlló, Observatori de l'Ebre, Universitat Ramon Llull: «Sismòlegs, sismògrafs i terratrèmols. El naixement d'una nova ciència a Catalunya». Vic, Agrupació Astronòmica d'Osona, 14 de maig de 2004.

Pel que fa a projectes, el Consell va rebre la proposta de col·laborar en l'organització d'una sessió monogràfica sobre història de l'astronomia i de la meteorologia, prevista per al 2005.

Conferències al Col·legi Major

Ramon Llull

Des del curs passat, hem iniciat una participació en les activitats culturals del Col·legi Major Ramon Llull de la Universitat de Barcelona. Aquest curs hi intervingueren Àngel Calvo, Josep Pardo, Àlvar Martínez i Antoni Roca i Rosell. Les sessions es van inscriure en una sèrie de conferències sobre la mancança d'una perspectiva cultural de la ciència, que la història pot subministrar adequadament.

Jornades

I Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament Antoni Quintana Marí

Una altra de les novetats d'aquest curs va ser l'organització de la I Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament Antoni Quintana Marí (15 de novembre

de 2003), que emmarcà la segona edició del lliurament del Premi Antoni Quintana Marí per a treballs de recerca de batxillerat i que fou considerada un èxit de participació, amb setanta inscrits i divuit comunicacions, entre les quals cal destacar la conferència de Peter Ellis, que ha estat director del Departament de Ciències i cap d'estudis en diferents centres d'ensenyament secundari a Anglaterra. Diversos membres de la família d'Antoni Quintana Marí van assistir a la celebració de la jornada. La propera tindrà lloc dins de la VIII Trobada de la Societat (Mallorca, novembre de 2004).

Jornada Orfila

La Societat ha coorganitzat, amb l'Institut Menorquí d'Estudis i el Grup de Recerca Consolidat Francesc Salvà, el simposium internacional sobre Mateu Orfila «Chemistry, medicine, and crime. Mateu J. B. Orfila (1787-1853) and his time», que va celebrar-se a Maó els dies 19 i 20 de març de 2004. Aquesta reunió s'inscriví dins dels actes de commemoració del 150 aniversari de la mort d'Orfila, com a cloenda. Va constar de tres blocs fonamentals: un primer apartat d'aproximació biogràfica a la figura d'Orfila; un segon bloc de química mèdica, i un tercer de toxicologia. Va anar acompanyat d'una exposició sobre Orfila al Museu de Menorca, on tingueren lloc les sessions.

Servei d'Arxius de Ciència

El Servei d'Arxius de Ciència, que ja fa tres anys que funciona, ha culminat alguns dels esforços i gestions que s'han dut a terme durant aquest període. Per exemple, s'ha contractat un tècnic —amb la col·laboració de la UAB— i s'ha posat en marxa la pàgina web del Servei <http://einstein.uab.es/suab237w/servei-darxiusdeciencia>.

Altres

La nostra societat ha participat en el projecte coordinat per Josep Pardo, Àlvar Martínez i Enrique Perdiguero de digitalització del *Llibre d'actes de l'Associació de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (1913-1938)*.

Presentacions de llibres

— *Tractat elemental de química (1789) en català*. Taula rodona de presentació de l'obra, amb la participació d'Antoni Malet (Universitat Pompeu Fabra), director de la col·lecció «Clàssics de la Ciència», Agustí Nieto (Universitat Autònoma de Barcelona), curador de l'edició catalana, Mireia Artís (Universitat Autònoma de Barcelona – Universitat Oberta de Catalunya), traductora del text en francès, Pere Alemany (Societat Catalana de Química), i Pere Grapí (Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica).

— Conferència multimèdia a càrrec de Marco Beretta, Universitat de Bolonya: «Presentació del Panopticon La-

voisier». Acte organitzat conjuntament amb la Societat Catalana de Química. Institut d'Estudis Catalans, 16 de gener de 2004.

— *Viaje a Andalucía: «Historia natural del reino de Granada» (1804-1809)*, de Simón de Rojas Clemente Rubio. Edició, transcripció, estudi i índexs d'Antonio Gil Albarraçin. Van intervenir-hi: Antonio Gil Albarraçin i Horacio Capel. Institut d'Estudis Catalans, 13 de febrer de 2004.

Premi

La guanyadora de la segona edició del Premi Antoni Quintana Marí per a treballs de recerca de batxillerat, organitzat per la SCHCT, va ser Ares Sobrevia i Àvila, del Col·legi Claver, de Lleida, amb un treball titulat *La recepta de van Helmont i el coll del cigne de Pasteur*.

Publicacions

Ha sortit la segona edició de la *Guia* de la Societat, a cura de Roser Puig. També han sortit les *Actes de la VII Trobada*, editades per Josep Batlló, Pasqual Bernat i Roser Puig. Durant aquest curs, han sortit els números 18 i 19 de *l'Ictineu*. L'equip de redacció voldria que la periodicitat d'aquesta publicació fos més regular, però topa amb moltes dificultats. Tot i així, es manté ferm en la voluntat de recuperar el ritme semestral, especialment després d'haver incorporat dos nous membres: Jordi Ferran i Ricard Duran.

Actes de la VII Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Barcelona, 2003. [Coordinació: Josep Batlló Ortiz, Pasqual Bernat i López i Roser Puig i Aguilar]

Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, núm. 18 (tardor 2003).

Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, núm. 19 (primavera 2004).

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Any de fundació: 1993

JUNTA DIRECTIVA

President: JOSEP OBIOLS I SALVAT
Vicepresidenta: MERCÈ CENTRICH I SUREDA
Secretari: JOSEP DOLCET I LLAVERIA
Tresorer: JORDI CARBONELL I CASAS
Vocals: FRANCESC MALGOSA GRANJA
EUSEBI PUYALTÓ I BALLART
TERESA RAVENTÓS JOAQUÍN
M. JOSEP ROSSELLÓ BORREDÀ
RAMON VIADER I GUIXÀ

Delegat de l'IEC: vacant

Nombre de socis: 322

L'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA) celebrà el dia 10 de novembre de 2003 l'Assemblea General de socis, en la qual quedà constituïda la Junta Directiva que figura més amunt.

Activitats

— El dia 16 d'octubre de 2003 l'ACCA organitzà una sortida al Museu de la Xocolata de Barcelona, durant la qual es féu una degustació.

— El dia 10 de març de 2004, dins de les jornades «El foc i el medi», organitzades per la Secretaria Científica de l'Institut, M. Josep Rosselló, de la Universitat Ramon Llull, pronuncià la

conferència «El foc, el medi i l'alimentació».

— El dia 18 de juny de 2004 s'organitzà la sessió científica «Les ciències sensorials en l'alimentació», amb la presentació de les ponències següents:

- «Percepció olfactiva i memòria en alimentació», a càrrec de Joël Candau, de la Universitat de Niça Sophia Antipolis.

- «Del plaer dels sentits al plaer de les xifres», a càrrec de Xavier Tomàs, de l'Institut Químic de Sarrià de la Universitat Ramon Llull.

- «Tecnologia y aromas alimentarios», a càrrec d'Alfonso Gómez, d'Eurofragance, Amaf.

- «Màrqueting sensorial en mercats alimentaris. La particularitat vitivinícola», a càrrec de Cristina de la Presa Owens, de Beringer Blass.

- «Aplicacions de l'anàlisi sensorial a l'empresa», a càrrec de Joan Abante, de Product Sensory Consulting Group.

- «El programa 60/40 de Nestlé», a càrrec de Ramon Prats, de Nestlé Espanya.

Premi

Premi instituit l'any 2003. Enguany es convocà per primera vegada. Ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre el món de l'alimentació. La ponència, formada per Josep Obiols, M. Josep Rosselló i Ramon Viader, acordà d'atorgar el premi a M. Dolors Borau i Lladó pel treball *Programa d'intervenció educativa per millorar l'estat nutricional dels paralítics cerebrals*.

La dotació del premi és de sis-

cents euros (600 €). Es poden concedir fins a dos accèssits. L'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació publicarà un extracte del treball o dels treballs premiats en la revista *TECA*.

Altres activitats

En el transcurs de l'Assemblea General de socis del 10 de novembre de 2003, es repartí entre els socis assistents el nou carnet d'associat. D'altra banda, Josep Obiols ha assistit a totes les reunions de la Secció de Filosofia i Ciències Socials i també a les sessions del Ple de l'Institut.

També durant aquest curs s'ha fet una nova versió de la pàgina web de l'Associació.

Publicacions

Butlletí de l'ACCA, núm. 1 (febrer de 2004). 8 p.

Butlletí de l'ACCA, núm. 2 (juny de 2004). 8 p.

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Any de fundació: 1995

JUNTA DIRECTIVA

President: EDUARD FELIU I MABRES
Secretari: JORDI CASANOVAS I MIRÓ
Tresorer: PERE CASANELLAS I BASSOLS
Vocals: PRIM BERTRAN I ROIGÉ
JOAN FERRER I COSTA
MANEL FORCANO I APARICIO

Delegat de l'IEC: MARIA TERESA FERRER I MALLOL

Nombre de socis: 68

La Societat Catalana d'Estudis Hebraics (SCEHB) ha continuat el buidatge de revistes i publicacions per a la compilació de la base de dades bibliogràfica sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença a l'edat mitjana.

Al llarg del curs 2003-2004, la Societat Catalana d'Estudis Hebraics ha cooperat en diverses activitats per a les quals se li havia demanat la col·laboració, especialment les següents:

Joan Ferrer ha continuat impartint cursos de llengua hebrea de diversos nivells a Girona i ha participat en el curs de postgrau centrat en els «Corrents de pensament en el judaisme: de l'Europa il·lustrada a l'Europa del s. xx», organitzat pel Patronat Municipal Call de Girona, la Càtedra Ferrater Mora de Pensa-

ment Contemporani i la Fundació Innovació i Formació de la Universitat de Girona, que es va celebrar a Girona entre l'1 de març i el 27 d'abril de 2004.

Eduard Feliu ha intervingut en els treballs d'identificació dels documents hebreus inclosos en l'exposició «El secret dels llibres: els documents amagats dels jueus de Girona», organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Direcció General de Patrimoni Cultural i l'Arxiu Històric de Girona, amb la col·laboració del Patronat Municipal Call de Girona. La conferència inaugural fou a càrrec del professor Joan Ferrer. El president, en representació de la Societat, ha portat a terme la traducció catalana i la revisió del llibre d'Elka Klein *Hebrew Deeds of Catalan*

Jews = Documents hebraics de la Catalunya medieval, de pròxima aparició, en coedició amb el Patronat Municipal Call de Girona.

Jordi Casanovas i Ramon Magdalena han participat també en la reunió que, sota el títol «Convivencia entre judíos y cristianos», forma part del XIII Curs de Cultura Hispanojudía y Sefardí, organitzat a Toledo del 10 al 14 de setembre de 2003.

Diversos membres de la Societat han continuat participant activament en el grup de recerca Catalonia Judaica del Departament de Filologia Semítica de la Universitat de Barcelona, l'objectiu del qual és l'estudi, la traducció i la publicació de documents medievals de jueus catalans escrits en llengua hebrea.

Ha finalitzat la preparació del número 4 de la revista *Tamid*, que ja és a la impremta, el qual, a més d'incloure diversos articles de membres de la Societat, incorpora la traducció de l'hebreu de diversos textos medievals i moderns i la confecció d'una extensíssima bibliografia sobre l'ús i l'estudi de l'hebreu a l'e-

dat mitjana. D'altra banda, s'ha començat a preparar el número 5 d'aquesta mateixa revista, que contindrà, entre altres coses, l'edició i traducció d'un important quadern de comptes del clavari de la comunitat jueva de Girona de l'any 1443.

Pel que fa als diversos projectes de recerca i publicació iniciats en cursos anteriors, segueixen avançant sense que sigui possible de fixar-ne encara cap data de finalització.

La Societat ha assessorat diversos erudits i editors de publicacions en temes que afecten la cultura i la llengua hebrees, tant en temes medievals com moderns, fent-los, si s'esqueia, de transcripcions i traduccions, sobretot de textos trobats en documents medievals de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona i d'altres arxius històrics catalans. Aquest tipus d'activitat i de servei a la recerca històrica s'ha incrementat notablement.

Publicació

Tamid, núm. 4 (2002-2003). 272 p.

IX. Fundacions, entitats vinculades i adherides a l'IEC

Fundacions

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer

La Fundació, constituïda inicialment per les cosines del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer, les senyores Maria Assumpció Carbona i Balaguer i Maria dels Àngels Carbona i Balaguer, està integrada actualment pel Patronat següent:

President:	president de l'IEC	JOSEP LAPORTE I SALAS
Vicepresident:	president de la Secció de Ciències i Tecnologia	JOAQUIM AGULLÓ I BATLLE
Secretari:	secretari general de l'IEC	SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Tresorer	president de la Societat Catalana de Matemàtiques	CARLES CASACUBERTA I VERGÉS
Vocals:	director del Centre de Recerca Matemàtica	MANUEL CASTELLET I SOLANAS
	professors de les universitats (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya)	JAUME AGUADÉ I BOVER JOSEP AMAT I GIRBAU JOAN GIRBAU I BADÓ JOSEP M. FONT I LLOVET PERE PASCUAL GAINZA JOAN DE SOLÀ-MORALES I RUBIÓ

579

Premi

La Fundació convoca anualment un premi internacional, amb el nom de Premi Ferran Sunyer i Balaguer, ofert a una monografia escrita en anglès que exposi els resultats més destacats d'una àrea de les matemàtiques en la qual s'hagin produït avenços recentment. La dotació del premi és de deu mil euros (10.000 €). L'obra premiada és publicada per l'editorial Birkhäuser Verlag dins la sèrie «Progress in Mathematics».

En aquesta dotzena edició es van presentar set obres d'autors de diversos països.

El dia 22 de març de 2004, la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer va acceptar la proposta d'una ponència integrada per Oriol Serra (de la Universitat Politècnica de Catalunya), Antonio Córdoba (de la Universitat Autònoma de Madrid), Paul Malliavin (de la

Universitat de París VI, França), Hyman Bass (de la Universitat de Michigan, EUA) i Joseph Oesterlé (de l'Institut de Matemàtiques de Jussieu, França), que acordà per unanimitat atorgar el Premi Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques corresponent a l'any 2004 al senyor Guy David pel treball *Singular sets of minimizers for the Mumford-Shah functional*, perquè es tracta d'un estudi molt complet del problema variacional subjacent, que correspon a modelitzar la relació entre flexió i fractura d'un sòlid, i presenta tant les seves contribucions com les d'altres especialistes. En la sessió del 5 d'abril de 2004, el Ple de l'Institut d'Estudis Catalans aprovà la proposta i el Premi va ser lliurat el dia 22 d'abril de 2004, en l'acte de lliurament de premis de l'IEC.

Activitats

Les activitats de la Fundació durant aquest curs s'han centrat de manera molt intensa en la reinversió del capital immobiliari de la Fundació i en les diferents possibilitats que hi ha per a reinvertir-lo. Després de diverses reunions, el Patronat, en data 23 de setembre de 2004, va acordar comprar a l'Institut d'Estudis Catalans la meitat indivisa dels locals comercials ubicats al carrer de Maria Aurèlia Capmany, núm. 14-16, de Barcelona. Aquesta compra es va fer mitjançant escriptura pública, amb data 26 de setembre de 2004, davant el notari Miquel Tarragona Coromina. El Patronat de la Fundació també va acordar canviar la seu de la Fundació a aquesta adreça. L'IEC i la Fundació signaran un acord pel qual l'IEC abonarà una quantitat anual a la Fundació en concepte d'ús dels locals i també es farà càrrec de les despeses de manteniment dels locals, la qual cosa permetrà que la Fundació pugui complir amb les seves finalitats fundacionals.

En l'aspecte científic, s'han mantingut converses amb l'European Mathematical Society, que ha fet una proposta per a publicar els treballs premiats per la Fundació, que actualment estan compromesos per contracte amb Birkhäuser Verlag.

També s'està estudiant la possibilitat de concedir un altre premi a un treball o un article ja publicat d'un matemàtic local, que s'entengui com un reconeixement a la feina feta, segons les disponibilitats econòmiques de la Fundació. Aquest premi tindria una projecció internacional que ajudaria a donar a conèixer la Fundació.

Nomenament de nous patrons

Sebastià Xambó va presentar la seva dimissió com a director i com a patró de la Fundació el dia 10 de juliol de 2003. A proposta dels membres del Patronat, va ser elegit Pere Pascual Gainza, catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya, com a patró electiu i com a director de la Fundació, càrrecs que Pere Pascual va acceptar en la reunió del dia 23 de setembre de 2003.

Fundació Mercè Rodoreda

La Fundació, constituïda per l'Institut d'Estudis Catalans, està integrada pel Patronat següent:

President:	president de l'IEC	JOSEP LAPORTE I SALAS
Vicepresident:	vicepresident de l'IEC	SALVADOR GINER DE SAN JULIÁN
Secretari:	secretari general de l'IEC	SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Tresorer:	vicepresident de l'IEC	ANTONI RIERA I MELIS

Patrons nats:	presidents de les seccions de l'IEC	MARGARIDA PUIG I CASAS ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ MÀRIUS FOZ I SALA JOAQUIM AGULLÓ I BATLLE JOAN MARTÍ I CASTELL JOAN VILÀ-VALENTÍ
---------------	-------------------------------------	---

Patrons electius:	M. MERCÈ BORONAT I BLANCH JOAQUIM MOLAS I BATLLORI JORDI SARSANEDAS I VIVES JOAN TRIADÚ I FONT
-------------------	---

Premis i ajuts

La Fundació convoca anualment un premi ofert al millor treball d'investigació en qualsevol llengua de cultura sobre la novel·la i el conte del segle xx i en especial sobre l'obra de Mercè Rodoreda, i uns ajuts per a l'elaboració d'un treball en una de les línies següents: *a)* estudi de la novel·la catalana feta entre els anys 1939 i 1983; *b)* estudi de la recepció crítica de l'obra en general o d'alguna obra en particular de Mercè Rodoreda en un país o en un grup de països; *c)* edició i estudi de l'epistolari de Mercè Rodoreda, preferentment d'un dels tres períodes següents: 1939-1954, 1954-1972 i 1972-1983, i *d)* estudi d'un tema lliure relacionat amb la vida o l'obra de Mercè Rodoreda.

El dia 17 de març de 2004, la Comissió Tècnica de la Fundació Mercè Rodoreda, formada per Joaquim Molas, Jordi Sarsanedas i Joan Triadú, va atorgar el Premi Mercè Rodoreda al treball *Towards a poetics of the "unhomed": the spaces of home in the writings of Katherine Mansfield, Barbara Hanrahan and Mercè Rodoreda*, d'Elisenda Mas-

grau i Peya. Es tracta d'una anàlisi comparativa, a través de l'assumpció del cos, de la llar, del jardí, de l'espai urbà i del país, de la figura i de l'obra d'aquestes tres persones, totes tres dones i desplaçades.

La Comissió Tècnica també va concedir dos ajuts per al desenvolupament dels treballs següents:

- Abraham Mohino i Balet, *Memòria. Rodoreda entrevistada*.
- Francesca Romana Uccella, *La obra de Mercè Rodoreda entre memoria e identidad en el barrio de Gracia y en Romanyà de la Selva*.

Arxiu i biblioteca

L'arxiu de la Fundació es va obrir al públic l'any 1994, i des d'aleshores ha rebut consultes d'estudiosos de tot el món (Estats Units, Nova Zelanda, Polònia, Itàlia, Alemanya), instituts d'ensenyament secundari, arxius, ajuntaments, mitjans de comunicació... Aquest arxiu està dividit en tres apartats: documentació personal i correspondència, documentació relativa a l'obra literària i documentació relativa a l'obra plàstica: dibuixos i pintures.

La Fundació també disposa d'una biblioteca que conté mil vuit-cents registres, integrada per les edicions de les obres de l'autora, les traduccions i la crítica.

Durant aquest curs l'arxiu i biblioteca ha continuat rebent consultes d'estudiosos de tot el món.

Altres activitats

Amb motiu dels vint anys de la mort de Mercè Rodoreda, s'han continuat celebrant alguns actes commemoratius, que han comptat amb la col·laboració de la Fundació Mercè Rodoreda i de l'Institut d'Estudis Catalans:

- La Generalitat de Catalunya va organitzar al Palau Robert, el dia 25 de setembre de 2003, l'espectacle *Flors i plors de Mercè Rodoreda*, lectura musicada de textos de Mercè Rodoreda.

- L'IES Dolors Mallafre i Ros i la Biblioteca Armand Cardona Torrandell van organitzar diversos actes: una exposició commemorativa del fons bibliogràfic de l'autora, i també de dibuixos, fotografies, murals i altres materials elaborats pels alumnes, inaugurada el dia 29 de novembre de 2003 i clausurada el 31 de desembre de 2003; també la representació dramatitzada basada en contes de Mercè Rodoreda a càrrec dels mateixos alumnes, i el dia 19 de desembre de 2003, una lectura ininterrompuda de textos de Mercè Rodoreda en diferents idiomes.

- L'Associació d'Estudis Científics i Culturals (AECC) de Premià de Mar va organitzar un acte d'homenatge a Mercè Rodoreda del 15 al 30 de gener de 2004.

La Fundació treballa en la creació d'una pàgina web que tingui com a finalitat difondre la memòria de Mercè Rodoreda i també donar informació sobre la Fundació i les seves activitats.

Publicació

MENCOS, M. Isidra. *Mercè Rodoreda: A Selected and Annotated Bibliography (1963-2001)*. Pròleg del professor Enric Bou. Maryland: Scarecrow Press, Inc., 2004. [Aquesta publicació és la traducció anglesa de l'obra de la mateixa autora *Mercè Rodoreda: una bibliografia crítica (1963-2001)*. Amb una relació de les «Obres de Mercè Rodoreda» feta per Eulàlia Miret i Raspall. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda, 2003. (Biblioteca Mercè Rodoreda; 1)]

Entitat vinculada

Biblioteca de Catalunya

Consell Rector (membres de l'IEC)

Vicepresident segon:

Josep Laporte i Salas

Vocals:

Manuel Mundó i Marcet

Joan Vilà-Valentí

La Biblioteca de Catalunya (BC) fou fundada per l'Institut d'Estudis Catalans el 1907, que la posà a la disposició dels investigadors amb el nom de Biblioteca de Catalunya l'any 1914.

Actualment, és la Biblioteca Nacional de Catalunya i constitueix una peça fonamental del mapa cultural del país en la mesura que és una institució nacional al servei del patrimoni, la recerca i la cooperació. La seva missió s'articula en tres eixos bàsics, regulats per la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya (4/1993):

- recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana i la relacionada amb l'àmbit lingüístic català,
- vetllar per la conservació i la difusió del patrimoni bibliogràfic,
- mantenir la condició de centre de consulta i recerca científica de caràcter universal.

La Biblioteca de Catalunya és regida per un Consell Rector format pels representants següents: conseller de Cultura, president; director general del Patrimoni Cultural, vicepresident primer; president de l'IEC, vicepresident segon; directora de la BC, vicepresidenta tercera; diversos vocals, d'entre els quals, dos són a proposta de l'IEC, i la directora de la BC, Maria Dolors Lamarca i Morell.

La comissió d'enllaç IEC-BC la formen els senyors Antoni Riera, Salvador Alegret, Maria Dolors Lamarca i Francesc Fontbona.

Directora: Maria Dolors Lamarca i Morell

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel.: 932 702 300

Fax: 932 702 304

A/I: <http://www.gencat.net/bc>

Entitats adherides

Institut Menorquí d'Estudis

L'Institut Menorquí d'Estudis (IME) és un organisme autònom del Consell Insular de Menorca (CIM) de caràcter administratiu, amb personalitat jurídica pròpia, creat pel CIM i destinat a la recerca, promoció, recuperació i difusió de la cultura de l'illa de Menorca, amb la voluntat d'esdevenir centre de recepció i intercanvi de pensament i ciència.

L'Institut Menorquí d'Estudis és una entitat adscrita a l'IEC des del 19 de juny de 2000.

Durant el curs 2003-2004, l'IEC ha realitzat a Menorca, en col·laboració amb l'IME, les activitats següents:

— XIX Trobades Científiques de la Mediterrània, amb el títol «Scientific and technological opportunities in the future synchrotron in the area of El Vallès», 1, 2 i 3 d'octubre de 2003. Organitzades conjuntament amb la Societat Catalana de Física. (Vegeu «Societat Catalana de Física», dins del capítol VIII «Societats filials».)

— S'ha anat desenvolupant els treballs previstos en el conveni per a la realització del programa «Publicació de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona», del qual és director el senyor Jordi Carbonell i de Ballester, membre de la Secció Filològica. (Vegeu l'apartat «Programes de recerca», de la Secció Filològica, del capítol VI «Activitat de recerca».)

L'IME també ha col·laborat en la presentació del llibre *Versions teatrals*, d'Antoni Febrer i Cardona, 10 de juny de 2004 a l'Institut d'Estudis Catalans (Barcelona). Hi participaren: Joan Mas (Universitat de les Illes Balears), Maria Paredes (Institut Menorquí d'Estudis), August Bover (president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura), Maribel Ripoll (Universitat de les Illes Balears) i Josefina Salord (Institut Menorquí d'Estudis)

Presidenta: Joana M. Barceló Martí

Carrer Nou, 35, 3a porta

07701 Maó (Menorca)

Tel.: 971 35 15 00

Fax: 971 35 16 42

A/I: <http://www.webime.org>

Institut d'Estudis Eivissencs

L'Institut d'Estudis Eivissencs fou fundat l'any 1949, amb el suport de l'Ajuntament d'Eivissa, com un institut d'estudis locals, integrat dins del Consell Superior d'Investigacions Científiques.

L'Institut d'Estudis Eivissencs és una entitat adscrita a l'IEC des del 19 de juny de 2000.

President: Marià Serra Planells

Carrer de Pere Francès, 12, 1r 2a

Apartat 578

07800 Eivissa

Tel. i fax: 971 312 775

A/I: <http://www.arrakis.es/%7Eiee>

Altres vinculacions

Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes

L'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) fou fundada l'any 1973 en una assemblea celebrada a Cambridge. Com que les circumstàncies polítiques d'aquell moment impediren la legalització de l'AILLC a l'Estat espanyol, es domicilià a Amsterdam, acollida per la legislació holandesa.

Quan la situació política ho permeté, l'AILLC fou legalitzada a Catalunya i inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat; en aquell moment es demanà a l'IEC que acceptés d'acollir legalment l'AILLC a la seva seu; l'IEC accedí a aquesta petició, i així ho recullen els Estatuts.

L'any 1993 l'AILLC signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest cedia a l'AILLC un espai a la seva seu de Barcelona per a desenvolupar-hi les activitats pròpies, que són la promoció i l'estudi de la llengua i la cultura catalanes.

President: Albert G. Hauf i Valls

Carrer del Carme, 47

08001 Barcelona

Tel.: 933 248 580

Fax: 932 701 180

A/I: <http://www.iecat.net/aillc>

North American Catalan Society

La North American Catalan Society (NACS) fou fundada l'any 1978 a la Universitat d'Illinois, Urbana (EUA).

La NACS fou legalitzada a Catalunya i inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat; en aquell moment es demanà a l'IEC que acceptés d'acollir legalment la NACS a la seva seu; l'IEC accedí a aquesta petició, i així ho recullen els Estatuts.

L'any 1996 signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest cedia a la NACS un espai a la seva seu de Barcelona per a desenvolupar-hi les activitats pròpies, que són la difusió i l'estudi de la llengua, literatura i cultura catalanes a l'Amèrica del Nord (els Estats Units i el Canadà).

President: Jaume Martí Olivella

A/I: <http://www.nacs-catalanstudies.org>

Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

La Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana es fundà el 1992 a Vic, amb l'adhesió d'una vintena de centres d'estudis locals i comarcals d'arreu del territori del domini lingüístic de la llengua catalana.

L'any 2000, la Coordinadora signà un conveni amb l'IEC pel qual aquest acollia aquesta entitat a la seva seu perquè hi desenvolupés l'activitat pròpia, que és la promoció i l'estudi de la llengua i la cultura catalanes.

President: Josep Santasmases

Carrer del Carme, 47

08001 Barcelona

Tel.: 932 701 620 (extensió 131)

Fax: 932 701 180

A/A: *http://www.ccepc.org*

X. Publicacions

Monografies

- AYUSO, Mercedes; GUILLÉN, Montserrat. *El frau a l'assegurança d'automòbil*. Barcelona, 2003. 78 p. [VII Premi Ferran Armengol i Tubau]
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. [coord.]. *Diccionari d'antroponímia catalana*. Volum de mostra. Barcelona, 2004. 197 p. (Biblioteca de Dialectologia Catalana; IX)
- BALCELLS, Albert. *Ramon d'Alòs-Moner i de Bou: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2003. 51 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Albert Balcells el dia 16 de desembre de 2002]
- BAS, Carles; MAYNOU, Francesc; SARDÀ, Francesc; LLEONART, Jordi. *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades: Els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona*. Barcelona, 2003. 202 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 135)
- BATLLÓ ORTIZ, Josep; BERNAL LÓPEZ, Pascual; PUIG I AGUILAR, Roser [cur.]. *Actes de les VII Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica (Barcelona, 14, 15, 16 i 17 de novembre de 2002)*. Barcelona, 2003. 159 p.
- BOLÓS I CAPDEVILA, Oriol de; FONT, Xavier; VIGO I BONADA, Josep [comp.]. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans: Mapes del 2800 al 3038*. Barcelona, 2003. (ORCA: Atlas Corològic; 12)
- CABRÉ I FABRÉ, Jaume. *L'ocellot sinistre: Semblança biogràfica d'Àngel Guimerà*. Barcelona, 2003. 11 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Jaume Cabré i Fabrè el dia 7 d'abril de 2003]
- CABRÉ MONTSERRAT, Dolors; VECIANA AGUADÉ, Josep. *Onomàstica del terme municipal dels Garidells*. Barcelona, 2003. 102 p. (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica; 8) [Amb la col·laboració de Ramon Amigó Anglès]
- CASASSAS I SIMÓ, Oriol. *Josep Trueta i Raspall, el símbol: Semblança biogràfica de Josep Trueta i Raspall*. Barcelona, 2004. 32 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Oriol Casassas i Simó el dia 15 de desembre de 2003]
- El català de l'Alguer: un model d'àmbit restringit*. Barcelona, 2003. 59 p. (Biblioteca Filològica; 48)
- Catalunya carolíngia*. Vol. V: *Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*. Barcelona, 2003. 2 v. [A cura de Santiago Sobrequés i Vidal, Sebastià Riera i Viader i Manuel Rovira i Solà; revisat i completat per Ramon Ordeig i Mata]
- COLÓN DOMÈNECH, Germà [cur.]. *Del nombre y de la unidad literaria de la lengua catalana: Discurso leído ante la Real Academia Española en la recepción pública del Sr. D. Antonio Rubió y Lluch el día 23 de marzo de 1930*. Barcelona, 2003. 98 p.

- COMISSIÓ INTERNACIONAL DE NOMENCLATURA ZOOLOÒGICA. *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica*. 4a ed. Barcelona, 2003. 166 p. [Traductor per a la versió catalana: Xavier Bellés]
- CORREIG, Antoni M. [ed.]. *Terratrèmols i temporals de llevant: Dos exemples complexos*. Barcelona, 2003. 194 p. (Sèrie Jornades Científiques; 15)
- ESCALAS I LLIMONA, Romà. *La interpretació actual de la música del Renaixement: Permanència de les seves estructures qualitatives*. Barcelona, 2003. 21 p. [Discurs de recepció de Romà Escalas i Llimona com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 20 de febrer de 2003]
- FARRENY SISTAC, Maria Dolores. *La llengua dels processos de crims a la Lleida del segle XVI*. Barcelona, 2004. 615 p. (Biblioteca Filològica; 49) [Premi Marià Aguiló de Gramàtica Històrica i Història de la Llengua 2002]
- FERRER I MALLOL, Maria Teresa. *Joaquim Miret i Sans: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2003. 54 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per M. Teresa Ferrer i Mallol el dia 17 de juny de 2002]
- GALÍ, Alexandre. *Filosofia a Catalunya (1900-1936): Selecció de textos i edició a cura de Pere Lluís Font i Josep Monserrat Molas*. Barcelona, 2003. 117 p. [Extret de l'*Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, núm. xiv]
- GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep [cur.]. *Llengua i ensenyament. Aportacions per a un debat. CCL Aniversari de les Instruccions de Baldiri Reixac*. Barcelona: coedició amb la Fundació Jaume I. Barcelona, 2003. 241 p.
- GUERRERO I MORENO, Ricard. *Josep Alsina i Bofill, amor a la professió, amor a la llengua, amor al país: Semblança biogràfica de Josep Alsina i Bofill*. Barcelona, 2003. 31 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Ricard Guerrero i Moreno el dia 17 de febrer de 2003]
- Informe del seminari de reflexió sobre els ensenyaments d'urbanisme i ordenació del territori a les universitats catalanes (setembre de 2000 - gener de 2002)*. Barcelona, 2003. 32 p. (Quaderns de la SCOT; 10)
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Educar en la política: Dotze raons per a la participació en la vida pública. Presentació del llibre*. Barcelona, 2003, 61 p. (Publicacions de la Presidència; 19)
- *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent: Primer cicle de conferències al sud del País Valencià*. Barcelona, 2004. 24 p. (Publicacions de la Presidència; 16)
- *Memòria: Curs 2002-2003*. Barcelona, 2004. 667 p.
- *Els premis Nobel de l'any 2002: Cicle de conferències*. Barcelona, 2004. 101 p. (Publicacions de la Presidència; 20)

- *Premis Sant Jordi 2004: Corresponents al LXXIII Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 2004. 24 p.
- *Premis Sant Jordi 2005: LXXIV Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 2004. 26 p.
- *Síntesi memòria: Curs 2002-2003*. Barcelona, 2003. 23 p.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a les Illes Balears. Any Francesc de B. Moll (4 i 5 d'octubre de 2002)*. Barcelona: coedició amb el Govern de les Illes Balears, 2003. 123 p.
- JASSANS, Miquel S. *Onomàstica de Colldejou*. Barcelona, 2003. 158 p. (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica; 7)
- JOFRE, Lluís; GIFREU, Josep [ed.]. *La colonització del ciberespai = The colonization of cyberspace*. Barcelona, 2003. 345 p. (Sèrie Jornades Científiques; 8)
- JOFRE, Joan; LUCENA, Francisco; MATIA, Lleonard; RIBAS, Ferran. *La qualitat de l'aigua de consum humà a Catalunya*. Barcelona, 2003. 64 p. [Informe sol·licitat per la Secció de Ciències Biològiques a Joan Jofre i Torroella (UB), que fou presentat en el decurs de la sessió de la Secció de Ciències Biològiques el dia 9 de desembre de 2002]
- LLUÍS FONT, Pere. *Eusebi Colomer i Pous: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2003. 12 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Pere Lluís Font el dia 16 de juny de 2003]
- Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000: Figueres 258 (39-11) i Roses 259 (40-11)*. Barcelona: coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, 2004. 79 p. + mapa de vegetació. [Autors de la memòria: Empar Carrillo, Josep Gesti i Josep Vigo; autors del mapa: Jordi Carreras, Empar Carrillo, Albert Ferré, Joan Font, Josep Gesti, Rafael V. Quadra-da, Josep Vigo i Lluís Vilar; responsables tècnics de l'edició: Albert Ferré, Estela Illa]
- Mapa de la vegetació potencial de Catalunya 1:250.000*. Barcelona: coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, 2004. 93 p. + mapa de vegetació. [Autors: Oriol de Bolòs, Josep Vigo, Jordi Carreras]
- MARTÍ I CASTELL, Joan [cur.]; MESTRES I SERRA, Josep M. [cur.]. *Quin[s] model[s] de llengua escrita per als mitjans de comunicació?* (Actes del seminari del CUIIMPB-CEL 2003). Barcelona: coedició amb el Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch, 2004. 118 p.
- MAS I SOLENCH, Josep M. *Ferran Valls i Taberner: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2004. 28 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Josep M. Mas i Solench el dia 20 d'octubre de 2003]
- MONTAGUT ESTRAGUÉS, Tomàs de. *Una compilació del dret especial de Barcelona a la baixa edat mitjana*. Barcelona, 2004. 29 p. [Discurs de recepció de Tomàs de Montagut

- Estragués com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 16 de juny de 2004]
- PERETÓ I MAGRANER, Juli. *Què és la vida i com podem fabricar-la*. Barcelona, 2003. 77 p. [Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2003-2004]
- PRAT, Narcís; IBÀÑEZ, Carles. *Avaluació crítica del Pla Hidrològic Nacional i proposta per a una gestió sostenible de l'aigua del Baix Ebre*. Barcelona, 2003. 127 p.
- PUIG I CADAFALCH, Josep. *Josep Puig i Cadafalch: Escrits d'arquitectura, art i política*. Barcelona, 2003. 827 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 62) [Selecció, introducció i edició a cura de Xavier Barral i Altet]
- RACOVITZA, Emil G. *Assaig sobre els problemes bioespeleològics*. Barcelona, 2004. 254 p. (Arxius de les Seccions de Ciències, 136) [Edició i traducció a cura de Xavier Bellés]
- REGUANT I SERRA, Salvador. *Josep Ramon Bataller i Calatayud: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2004. 11 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Salvador Reguant i Serra el dia 1 de març de 2004]
- RIERA I TUÈBOLS, Santiago. *Una visió de la il·lustració catalana*. Barcelona, 2003. 43 p. [Discurs de recepció de Santiago Riera i Tuèbols com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 30 d'octubre de 2003]
- SERRA I PUIG, Eva. *Les corts catalanes, una bona font d'informació històrica*. Barcelona, 2003. 42 p. [Discurs de recepció d'Eva Serra i Puig com a membre de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 27 de novembre de 2003]
- SISTAC I VICÉN, Ramon [ed.]. *De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001*. Barcelona, 2003. 159 p. (Sèrie Jornades Científiques; 12)
- TORRES ESPUNY, Lluís de; ROYO PLA, Ferran; ARASA TULIESA, Álvaro. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T BFS1 Santa Bàrbara*. Barcelona, 2003. 67 p. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 15)
- Una mostra de la biologia i la patologia cel·lulars del sistema nerviós a Catalunya: Cent cinquantè aniversari del naixement de Santiago Ramón y Cajal*. Barcelona, 2003. 104 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 134)
- UNIÓN INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA. *Magnituds, unitats i símbols en química física*. Barcelona, 2004. 284 p. [Versió catalana de la segona edició anglesa a cura de Josep M. Costa]
- VÉLEZ, Pilar. *El desvetllament de la consciència de patrimoni històric a Catalunya*. Barcelona, 2003. 39 p. [Lliçó inaugural del curs 2003-2004 a càrrec de Pilar Vélez, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, pronunciada el dia 21 d'octubre de 2003]

VILÀ, Montserrat; RODÀ, Ferran; ROS, Joandomènec [cur.]. *Jornades sobre biodiversitat i conservació biològica = Seminar on biodiversity and biological conservation*. Barcelona, 8 i 9 de juny de 2000 i Palma de Mallorca, 12 i 13 de juny de 2000. Barcelona, 2004. 412 p. (Sèrie Jornades Científiques; 10)

VILLARONGA, Leandre. *La plata emporitana de la Segona Guerra Púnica, final del segle III aC*. Barcelona, 2003. 199 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 8)

Publicacions periòdiques

Acta Numismàtica, núm. 33 (2003).

Anuari de la Societat Catalana d'Economia, vol. 18 (2004).

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. 14 (2002).

Arxiu de Textos Catalans Antics, núm. 22 (2003). [Coedició amb la Facultat de Teologia de Catalunya]

Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació, núm. 1 (gener de 2004).

Butlletí de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació, núm. 2 (juny de 2004).

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. 14 (2003).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 18, núm. 1 (juliol 2002).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 18, núm. 2 (desembre 2002).

Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació, núm. 5 (2001-2002): *Jordi Monés i la renovació de la historiografia educativa*.

Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació, núm. 6 (2003): *Associacionisme juvenil, socialització i educació al segle XX*.

Estudis Romànics, núm. 26 (2004).

Lambard: Estudis d'Art Medieval, núm. 15 (2002-2003).

Llengua & Literatura, núm. 8 (1997). [Primera reimpressió de la primera edició]

Llengua & Literatura, núm. 11 (2000). [Primera reimpressió de la primera edició]

Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. 12 (2004).

Quaderns Agraris, núm. 28 (setembre 2003).

Revista Catalana de Dret Privat, núm. 2 (2003).

Revista Catalana de Pedagogia, núm. 3 (2003).

Revista de Dret Històric Català, núm. 2 (2003).

Revista de Física, núm. 25 (2n semestre 2003): *Política científica espanyola, on va?*

Revista de Física, núm. 26 (1r semestre 2004): *L'espai universitari europeu*.

Revista de la Societat Catalana de Química, núm. 4 (2003).

SCM/Notícies, núm. 19 (juliol 2003).

Sessió Conjunta d'Entomologia, núm. 12 (2003).

Treballs de Comunicació, núm. 18 (2003).

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 54 (2003): *Un tast de canvi global*.

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 55 (2003).

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 56 (2003).

Fundació Mercè Rodoreda

MENCOS, M. Isidra. *Mercè Rodoreda: A Selected and Annotated Bibliography (1963-2001)*. Pròleg del professor Enric Bou. Maryland: Scarecrow Press, Inc., 2004. [Aquesta publicació és la traducció anglesa de l'obra de la mateixa autora *Mercè Rodoreda: una bibliografia crítica (1963-2001)*. Amb una relació de les «Obres de Mercè Rodoreda» feta per Eulàlia Miret i Raspall. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda, 2003. (Biblioteca Mercè Rodoreda; 1)]

Obres vinculades amb l'Institut d'Estudis Catalans

FABRE, Georges; MAYER, Marc; RODÀ, Isabel. *Inscriptions romaines de Catalogne*. Vol. V: *Suppléments aux volumes I-IV et instrumentum inscriptum*. 2002. 248 p. [Obra publicada sota els auspicis de l'Institut d'Estudis Catalans, membre de la Unió Acadèmica Internacional, per a la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Pau, amb el suport de la Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i del Fons Noguera de l'IEC]

MALUQUER I FERRER, Joan [cur.]. *Marines i boscatges: Als cent anys de l'eclosió literària de Joaquim Ruyra*. Barcelona: coedició amb l'Ajuntament de Blanes i Galerada, 2003. 254 p.

MAÑÉ, Núria [cur.]. *Índexs de les Obres de Jordi Rubió i Balaguer*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. 319 p. (Biblioteca Abat Oliba; 259) [Amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans]

MOLAS, Montserrat; ROVIÓ, Josep; ALEMANY, Ignasi. *La poesia*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003. 179 p. (Col·loquis de Vic; VII)

Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003. 1.391 p. [Amb la participació de l'Institut d'Estudis Catalans]

La renovació pedagògica: Comunicacions de les XVI Jornades d'Història de l'Educació dels Països Catalans. Barcelona: CCG Edicions, 2003. 561 p. [Amb la participació de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i la Universitat de Girona]

Resum de títols editats (2000-2003)

Tipologia de les publicacions / any	Nombre de títols (pàgines)			
	2000	2001	2002	2003
Revistes	33 (8.207)	35 (8.529)	30 (7.236)	29 (7.284)
Opuscles	32 (880)	20 (450)	16 (320)	14 (420)
Monografies	39 (14.644)	50 (18.525)	37 (13.616)	40 (15.120)
Coedicions	9 (4.981)	8 (4.388)	5 (2.730)	9 (5.004)
Altres formats	4	2	0	0
Total de títols publicats (pàgines)	117 (28.712)	115 (31.892)	88 (23.902)	92 (27.828)
Exemplars totals	85.414	79.669	65.855	66.660

Donacions de publicacions

Es relacionen a continuació totes les institucions i les universitats que han rebut el fons editorial disponible de l'IEC i la seva actualització anual:

Abadia de Montserrat: Biblioteca

Ajuntament d'Alcoi: Gabinet Municipal de Normalització Lingüística

Ajuntament de Barcelona: Museu de Geologia

Ajuntament de Gandia: Regidoria de Cultura

Ajuntament de Petrer: Regidoria de Normalització Lingüística

Ajuntament de Sant Joan les Fonts: Regidoria de Promoció Municipal

Ajuntament de Vila-real: Servei de Normalització Lingüística

Ajuntament d'Oliva: Biblioteca

Albert-Ludwigs-Universität Freiburg: Romanisches Seminar

Arxiu de la Corona d'Aragó: Biblioteca Auxiliar, Barcelona

Arxiu Històric Comarcal de Manresa: Biblioteca

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: Direcció

Arxiu Històric de la Ciutat: Hemeroteca, Barcelona
Arxiu Històric de la Ciutat: Biblioteca, Barcelona
Arxiu Municipal de Gandia: Biblioteca
Arxiu Nacional de Catalunya: Biblioteca Auxiliar, Barcelona
Associació Catalana d'Hondures: Biblioteca
Associació Cultural Alambor: Biblioteca, Benicarló
Associació Cultural Centelles i Riu Sec d'Oliva: Biblioteca
Ateneu Barcelonès: Biblioteca
Biblioteca de Catalunya: Hemeroteca
Biblioteca de Catalunya: Servei d'Adquisicions
Biblioteca di Monserrato, Roma (Itàlia)
Biblioteca Municipal Central, València
Biblioteca Popular Caixa Laietana
Biblioteca Popular de Tortosa
Biblioteca Pública de Girona
Biblioteca Can Sumarro de l'Hospitalet de Llobregat
Biblioteca Pública de Lleida
Biblioteca Pública de Mallorca
Biblioteca Pública de Tarragona
Biblioteca Pública de València
Capítol de Girona: Arxiu Biblioteca
Casa Balear
Casal Jaume I d'Alacant: Biblioteca
Casal Jaume I de la Ribera Baixa: Biblioteca
Casal Jaume I d'Ontinyent
Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana, Perpinyà
Centre Cultural de Gandia: Institució Alfons el Vell
Centre de Lectura de Reus: Biblioteca
Centre d'Història Contemporània de Catalunya: Palau de Mar, Barcelona
Centre Excursionista de Catalunya: Biblioteca, Barcelona
El Colegio de Jalisco: Biblioteca, Jalisco (Mèxic)
Collegi Oficial de Metges de Barcelona: Biblioteca, Barcelona
Consell Superior d'Investigacions Científiques: Biblioteca, Barcelona
Conselleria de Cultura i Educació: Direcció General de Centres Docents, Barcelona
Embajada de España: Biblioteca de Zagreb
Escuela Española de Historia: Biblioteca, Roma (Itàlia)

Eusko Ikaskuntza: Sociedad de Estudios Vascos
Facultat de Teologia de Catalunya: Secretariat de Publicacions
Filozofska Fakulteta: Romanki Jeziki, Ljubljana (Esvolènia)
Generalitat de Catalunya: Direcció General de Política Lingüística
Generalitat de Catalunya: Direcció General de Patrimoni Cultural
Generalitat de Catalunya: Departament de Cultura
Generalitat Valenciana: Conselleria de Cultura i Educació
Govern d'Andorra: Ministeri d'Afers Socials i Cultura
Indiana University Library: Fundació Roca-Pons
Institució Milà i Fontanals: Consell Superior d'Investigacions Científiques, Barcelona
Institut Botànic: Ajuntament de Barcelona
Institut d'Estudis Penedesencs: Biblioteca, Vilanova i la Geltrú
Institut Menorquí d'Estudis: Biblioteca
Instituto de La Habana: Instituto de Literatura y Lingüística
Monestir de Poblet: Biblioteca/Intercanvi
Museu d'Arqueologia de Catalunya: Direcció Territorial
Museu de Vilafranca: Servei de Documentació
Museu de Zoologia: Biblioteca
Museu d'Història de Catalunya: Palau de Mar
Museu Nacional d'Art de Catalunya: Biblioteca General d'Història de l'Art
Òmnium Cultural: Biblioteca, Barcelona
Parlament de Catalunya: Biblioteca
Protectora Menorquina: Biblioteca
Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi: Biblioteca, Barcelona
Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona: Biblioteca
Rheinland Pfalz: Pflaelzische Landesbibliothek, Speyer (Alemanya)
TERMCAT: Centre de Documentació, Barcelona
The Hispanic Society of America: Library, Nova York (Estats Units)
Università degli studi di Cagliari: Facoltà di Lettere e Magistero, Càller, l'Alguer (Itàlia)
Universitat Autònoma de Barcelona: Biblioteca
Universitat d'Alacant: Servei d'Informació Bibliogràfica i Documental
Universitat d'Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
Universitat de Barcelona: Biblioteca
Universitat de Girona: Biblioteca, Servei d'Adquisicions
Universitat de les Illes Balears: Departament de Filologia Catalana i Lingüística General
Universitat de les Illes Balears: Servei de Biblioteca i Documentació

Universitat de Lleida: Biblioteca

Universitat de Lleida: Servei de Biblioteca i Documentació, Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrícola

Universitat de Lleida: Servei de Biblioteca i Documentació (UTC)

Universitat de Perpinyà: Centre de Recerques i d'Estudis Catalans

Universitat de València: Vicerektorat de Política Científica

Universitat de València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

Universitat de Vic: Biblioteca

Universität Frankfurt am Main: Institut für romanische Sprachen und Literaturen

Universitat Jaume I: Biblioteca

Universitat Jaume I: Centre de Documentació

Universität Jena-Friedrich-Schiller: Institut für Romanistik

Universitat Oberta de Catalunya: Biblioteca

Universitat Politècnica de Catalunya: Escola Tècnica Superior d'Estudis Agrícoles

Universitat Politècnica de Catalunya: Biblioteca

Universitat Pompeu Fabra: Institut Universitari de Lingüística Aplicada

Universitat Pompeu Fabra: Biblioteca-Adquisicions

Universitat Rovira i Virgili: Biblioteca

Université de Liege: Centre d'Information et de Conservation des Bibliothèques

Université de Paris VIII - Vincennes à Saint-Denis: UFRS Langues Sociétés Cultures Etrangères

Université de Paris VIII - Vincennes à Saint-Denis: Département d'Études Hispaniques

Université de Paris IV (Paris-Sorbonne): Centre d'Études Catalanes

Université Paul Valery: Département du Catalan

Intercanvi de publicacions

L'Institut d'Estudis Catalans manté intercanvis amb unes cent seixanta institucions científiques i acadèmies nacionals i internacionals; a banda d'aquestes institucions, també es gestionen els intercanvis de les societats filials.

A continuació detallem la relació de les revistes i col·leccions que són objecte d'intercanvi.

*Acta Numismàtica**

*Actes de les Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica **

Anuari de la Societat Catalana d'Economia *

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia *

Arxiu de Textos Catalans Antics

«Arxius de les Seccions de Ciències»

«Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística»

«Biblioteca Filològica»

*Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural***

Butlletí de la Societat Catalana de Filosofia

*Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia**

*Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques**

*Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics**

Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia. Segona època

Cartografia de briòfits

*Cinematògraf**

«Corpus Vitrearum Medii Aevi»

Estudis Romànics

*Gazeta**

*Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica**

*Lambard: Estudis d'Art Medieval**

*Llengua & Literatura**

«Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica»

*Miscel·lània Litúrgica Catalana**

«Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica»

«Monografies de les Seccions de Ciències»

Organització per a la cartografia de les plantes vasculares als Països Catalans***

*Periodística**

*Quaderns Agraris**

«Repertori de la Secció Filològica»

*Revista Catalana de Sociologia**

*Revista de Física**

«Sèrie Jornades Científiques»

*Tamid**

*Treballs de Comunicació**

*Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural***

«Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials»

*Treballs de la Societat Catalana de Biologia**

*Treballs de la Societat Catalana de Geografia**

* Publicacions periòdiques de societats filials. Aquests intercanvis estan gestionats per Distribució del Departament de Publicacions i són lliurats a les societats filials.

** Intercanvis gestionats per la Universitat de Girona (segons conveni).

*** Intercanvis gestionats per Distribució del Departament de Publicacions i lliurats al Programa de Recerca.

Relació d'institucions científiques i acadèmies a les quals l'IEC lliura regularment publicacions en concepte d'intercanvi

Àmbit català

— Catalunya

Barcelona: Arxiu de la Corona d'Aragó. Biblioteca Auxiliar

— Arxiu Històric de la Ciutat

— Blanquerna. Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació

— Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Arquitectònic

— Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Artístic

— Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia

— Institut Amatller d'Art Hispànic

— Institut Químic de Sarrià

— Museu de Geologia

— Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi

— Reial Acadèmia de les Bones Lletres

— Universitat de Barcelona. Associació Hispànica de Literatura Medieval (AHLM)

— Universitat Ramon Llull. *Comprendre: Revista Catalana de Filosofia*

Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Secció d'Intercanvi

Cerdanyola: Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola

Empúries: Museu d'Arqueologia de Catalunya

Girona: Diputació de Girona. Unitat de Publicacions

— Universitat de Girona. Adquisicions/Intercanvis

Martorell: Museu Municipal Vicenç Ros

Montblanc: Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà

Poblet: Monestir de Poblet

Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach

Sitges: Grup d'Estudis Sitgetans
Tarragona: Museu Nacional Arqueològic
Valls: Institut d'Estudis Vallencs

— Illes Balears

Palma: Institut d'Estudis Baleàrics

— País Valencià

Alacant: Universitat d'Alacant. *Sharq Al-Andalus. Estudios Árabes*

— Universitat d'Alacant. Secretariat de Normalització Lingüística

Alzira: Ajuntament. Arxiu Municipal

Cocentaina: Centre d'Estudis Contestans. *Alberri*

Ontinyent: Ajuntament. Servei de Publicacions

Torrent: Facultat de Teologia de Sant Vicent Ferrer

València: Arquebisbat. Arxiu de Religiositat Popular de València

— Bancaixa. Secretaria Institucional

— Generalitat Valenciana. Conselleria de Medi Ambient

— Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles

— Revista *Mètode*

Àmbit espanyol

— Aragó

Osca: Fundación Joaquín Costa

Saragossa: Universidad de Zaragoza. *Revista Geographicalia*

— Universidad de Zaragoza. *Revista Tropelías*

— Andalusia

Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Cultura

— Castella i Lleó

Segòvia: Fundación Centro Nacional del Vidrio

Valladolid: Universidad de Valladolid. Facultad de Filosofía y Letras

— Galícia

La Corunya: Real Academia Galega

Ourense: Associação Galega da Língua (AGAL)

Santiago de Compostella: Instituto da Língua Galega

— Universidade de Santiago de Compostela

— Xunta de Galicia. Consellería de Cultura

— La Rioja

Logronyo: Universidad de La Rioja. Hemeroteca

- Madrid
 - Madrid: *Analecta Calasanctiana*
 - CSIC. Biblioteca de Historia. Centro de Humanidades
 - CSIC. Centro Nacional de la Información
 - CSIC-ISOC. Instituto de Información y Documentación en CS Humanidades
 - CSIC. Instituto de Filología. Intercambio de Publicaciones
 - CSIC. Real Jardín Botánico
 - Casa de Velázquez. Biblioteca
 - Misioneros de los SS. Corazones
 - Museo Nacional de Antropología
 - Universidad Nacional de Educación a Distancia
 - Universidad Complutense. Servicio de Intercambio
- País Basc
 - Bilbao: Euskaltzaindia. Azcue Biblioteka
 - Universidad del País Vasco. Facultad de Ciencias
- Resta del món*
- Argentina
 - Buenos Aires: Museo Argentino de Ciencias Naturales Bernardino Rivadavia
 - La Plata: Universidad Nacional de La Plata
 - Mendoza: Universidad Nacional de Cuyo. Facultad de Filosofía y Letras
- Àustria
 - Salzburg: Universität
 - Viena: ZoologischBotanische Gesellschaft in Österreich
- Bèlgica
 - Brusselles: Académie Royale de Belgique
 - Lieja: Université
 - Lovaina: *Recherches de Théologie Ancienne et Médiévale*
 - Lovaina: Université
 - Lovaina: Université. Collège Erasme
- Brasil
 - São Paulo: Escola de Comunicações e Artes. Biblioteca Maria Luisa Monteiro da Cunha
 - São Paulo: Universidade de São Paulo. Museo Zoológico
- Colòmbia
 - Bogotà: Universidad Nacional de Colombia

- Dinamarca
Copenhague: Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- Estats Units d'Amèrica
Ames (Iowa): Iowa State University
Ann Arbor (Michigan): University of Michigan. Library
Berkeley (Califòrnia): University of California
Boston (Massachusetts): Museum of Fine Arts. Library Exchanges
Chicago (Illinois): University of Chicago Press
Lawrence (Kansas): University of Kansas. Libraries
Madison (Wisconsin): Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Letters
New Haven (Connecticut): Yale University Library
Nova York: American Academy and Institute of Arts and Letters
 - The Hispanic Society of America
- Richmond (Virgínia): American Mathematical Society
Tallahassee (Florida): Florida State University
Urbana (Illinois): University of Illinois. Library
Washington: Smithsonian Institution Libraries. National Museum
 - The Library of Congress. Hispanic Acquisition Program
- Estònia
Tallinn: Academy of Sciences
- Finlàndia
Hèlsinki: Societas Scientarum Fennica
 - Société N ophilologique. Modern Language Society
- França
Aix-en-Provence: Académie d'Aix. Musée Arbaud
Besançon: Universit 
Par s: Bibliothèque Nationale. Service des échanges Internationaux
 -  cole Normale Supérieure. Service des échanges
 - Institut de France. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres
 - Musées Nationaux au Louvre. Bibliothèque et Archives
- Tolosa de Llenguadoc: Revista *Nouvelle Revue d'Onomastique*
 - Bibliothèque d'études Méridionales
 - Bibliothèque Universitaire Centrale
- Ge rgia
Tbilisi: University, I. Vekua
- Gran Bretanya
Liverpool: University. *Bulletin of Hispanic Studies*

- Londres: British Museum (Natural History)
 - Joint Library of the Hellenic and Roman Societies
- Grècia
 - Atenes: Académie d'Athènes
 - American School of Classical Studies. Blegen Library
- Índia
 - Bengaluru: Indian Academy of Sciences
 - Calcuta: The Asiatic Society
- Itàlia
 - Catània: Società di Storia Patria per la Sicilia Orientale
 - Ciutat del Vaticà: Biblioteca Apostolica Vaticana
 - Ferrara: Università degli Studi di Ferrara
 - Florència: Accademia della Crusca
 - Accademia Toscana di Scienze e Lettere La Colombaria
 - Gènova: Museo Civico di Storia Naturale Giacomo Doria
 - Màntua: Accademia Nazionale Virgiliana
 - Milà: Università degli Studi-Ufficio Scambi
 - Nàpols: Centre Jean Bérard. École Française de Rome
 - Istituto Universitario Orientale
 - Università degli Studi di Napoli Federico II
 - Università degli Studi. Facoltà di Scienze Agrarie
 - Pàdua: Università degli Studi
 - Roma: *Cultura Neolatina*
 - Accademia Nazionale dei Lincei
 - Accademia Nazionale delle Scienze detta dei XL
 - The British School at Rome Library
 - Torí: Università degli Studi
 - Trieste: Università degli Studi
- Japó
 - Chiyoda-Kutokio: Société Franco-Japonaise des Sciences Pures et Appliquées
 - Gofuku Toyama: University. Faculty of Sciences
 - Tòquio: Terra Scientific Publishing Company
- Jordània
 - Amman: Islamic Academy of Sciences
- Letònia
 - Riga: Latvian Academica Library

- Marroc
Agadir: Universidad Ibnou Zohrn. Facultad de Letras y Ciencias Humanas
- Mèxic
Mèxic: El Colegio Nacional
— Instituto de Investigaciones Estéticas, UNAM. Biblioteca Justino Fernández
- Països Baixos
Amsterdam: Library KNAW. Exchange Department
Leiden: National Natuurhistorisch Museum
- Perú
Lima: Sociedad Química del Perú
- Portugal
Barcarena: Câmara Municipal de Oeiras. Centro de Estudos Arqueológicos
Coïmbra: Universidade de Coimbra. Instituto de Arqueologia
Lisboa: Academia Portuguesa da História
— Instituto Português de Arqueologia
Porto: Universidade Portugalense. Departamento de Publicações
- República Federal d'Alemanya
Frankfurt: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft
— Universität Frankfurt am Main. Biblioteca Catalana
Göttingen: Akademie der Wissenschaften zu Göttingen
Magúncia: Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz
Munic: Bayerische Akademie der Wissenschaften
— Fachinformationszentrum Karlsruhe. Berlin. Zentralblatt für Mathematik
Saarbrücken: Universität des Saarlandes. Zeitschrift für Romanische Philologie
- Romania
Bucarest: Academia Romana
- Rússia
Moscou: Academy of Sciences
Sant Petersburg: Russian Academy of Sciences Library
- Sèrbia
Belgrad: Académie Serbe des Sciences et des Arts
- Suècia
Göteborg: Göteborgs Universitet. Iberoamerikanska Institutet
- Suïssa
Basilea: Universität Basel. Romanisches Seminar
Neuchâtel: *Glossaire des Patois de la Suisse Romande*
— Université de Neuchâtel. Bibliothèque Centrale

- Zuric: Zentralbibliothek Zürich. Tausch- und Geschenkstelle
- Turquia
Ankara: Kültür Bakanlığı. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü
 - Veneçuela
Maracaibo: Universidad Nacional de Zulia. Facultad de Ingeniería

(Nota: aquesta relació només inclou les institucions que pertanyen a l'intercanvi establert amb les col·leccions i publicacions periòdiques de les seccions de l'Institut, exceptuant les de les societats filials i les del programa de recerca ORCA.)

Índex onomàstic

- ABAD, Àlex, 557
ABAD I GARCIA, Lluís, 555
ABAD I MACH, Núria, 555
ABADAL, Ramon d', 271-272
ABANTE, Joan, 447, 576
ABDELILAH-SEYFRIED, Salim, 423, 471
ABELLÓ, Joan, 425
ACENSI, Antoni, 27
ADELL I GISBERT, Joan-Albert, 436, 438, 533
ADIEGO, Ignacio, 435, 542
AGUADÉ I BOVER, Jaume, 579
AGUADÉ I PORRES, Montserrat, 465
AGUILAR I DELGADO, Carme, 22
AGUIRREGABIRIA, J., 309
AGULLÓ I BATLLE, Joaquim, 15-16, 30-31, 35, 124, 150, 242, 579, 581
AINAUD I DE LASARTE, Joan, 196, 263
ALAMANY, Raimon, 390
ALARCÓN, Amado, 339
ALBERTS, Bruce M., 235-236, 378, 410
ALBET MAS, Abel, 342, 514
ALBÓ, Anna, 512
ALBÓ, Núria, 448, 563
ALBÓ, Xavier, 364, 414
ALCALÀ I BORRELL, Marc, 22
ALCAÑIZ, Josep Maria, 316
ALCOBERRO, Ramon, 444
ALEGRE, Pau, 509, 515
ALEGRE I URGELL, Montserrat, 373, 563
ALEGRET I SANROMÀ, Salvador, 14-15, 30, 32, 103, 124, 150, 191, 229-230, 232, 246, 367, 387, 395, 397, 399, 401, 406-407, 492, 579, 581, 584
ALEMANY, Ignasi, 594
ALEMANY, Ramon, 243
ALEMANY I CAHNER, Pere, 439, 492-493, 573
ALFÖLDY, Géza, 126, 139
ALMIRALL I SARDÀ, Jaume, 435, 541-542
ALMOR, Lluís, 501
ALMUNI BALADA, Maria Victòria, 399
ALOMAR, Antoni, 385
ALONSO, Laura, 477
ALÒS-MONER, Ramon d', 249, 263
ALSÈDÀ, Lluís, 403, 504
ALSINA I BOFILL, Josep, 241, 255-257
ALSINA I CATALÀ, Claudi, 498, 503
ALTISENT I ALTISENT, Agustí, 6, 14, 34, 119, 126, 130, 134, 139, 531
ALTOLAGUIRRE TOLOSA, Carolina, 319
ALVAU, Pere-Lluís, 160
ALLÉS TORRENT, Susanna, 319
AMADO, P., 348
AMAT I GIRBAU, Josep, 124, 150, 395, 419, 567, 579
AMENGUAL I BATLE, Josep, 126, 139
AMICH, Narcís M., 528
AMIGÓ I ANGLÈS, Ramon, 126, 159, 163
AMORÓS, Oriol, 525
AMORÓS I TORRENT, Jaume, 403, 497-498, 503, 505, 507
ANDREU, Pere, 513
ANDREU I BATALLÉ, Jordi, 403, 447, 485, 488, 490
ANGEL, Peter, 425, 472
ANGLADA, Maria Àngels, 158
ANGLÈS, Misericòrdia, 444

- ANTEQUERA I BAIGET, Josep, 555
 ANTÚNEZ, Serafí, 335
 APARICIO IGUACEL, Anna, 443, 495
 ARAGONÉS, Josep, 558
 ARAMBURU, José, 432, 476
 ARAMON I SERRA, Ramon, 158, 249, 256,
 263
 ARAMON I STEIN, Núria, 22, 272, 376
 ARAN, Begoña, 427
 ARANDES I RENU, Ramon, 555
 ARASA TULIESA, Álvaro, 143, 295, 592
 ARBUÉS, Lúdia, 312
 ARBUÈS, Clara, 561
 ARCHER, Robert, 126, 163
 ARDIT I LUCAS, Manuel, 124, 136
 ARENAS, Carmen, 513
 ARENAS I SAMPERA, Joaquim, 430, 538
 ARENY, M. Dolores, 159, 444
 ARGENTER I GIRALT, Joan A., 33, 124,
 160, 363-366, 412
 ARGUMBAU Vivó, Llorenç, 22
 ARGULLOL I MURGADAS, Enric, 124, 167
 ARMANGUÉ I HERRERO, Joan, 563
 ARMENGOL, Ester, 242
 ARMENGOL I BARNILS, M. del Pilar, 399
 ARNABAT I MATA, Ramon, 402, 517-518
 ARNALDOS I VIGER, Josep, 310-311, 566
 ARNAU, Carme, 563
 ARNOLDS, E., 299
 AROLA FERRER, Lluís, 236, 244
 ARRANZ, Manuel, 561
 ARRIBAS I QUINTANA, Guillem, 435
 ARRÓN, A., 293
 ARRUGA I VALERI, Eduard, 521
 ARTÉS I FERRAGUD, Joan Carles, 497
 ARTÍS, Mireia, 493, 573
 ASENSI I BOTET, Francesc, 124, 144
 AURÍA RASCLOSA, Borja, 502
 AVIÑOÀ PÉREZ, Xosé, 529
 AYUSO, Mercedes, 522-523, 589
 AZORÍN I MARÍN, Ferran, 402, 465, 479
 BAAR, Hein J. W. de, 421, 471
 BACH, Jordi, 427, 494
 BADIA, David, 434, 459
 BADIA, Jordi, 461
 BADIA I MARGARIT, Antoni Maria, 124,
 158-160, 196, 318, 589
 BADOSA COLL, Ferran, 519
 BAGAN, Emili, 424, 489
 BAGUNYÀ, Jaume, 427
 BAIGES I JARDÍ, Ignasi, 272
 BALAGUÉ PÉREZ, Núria, 491
 BALAGUÉ I SORT, M. Teresa, 22
 BALAGUER I PRUNÉS, Anna M., 22, 543-545
 BALCELLS, Susana, 424, 472
 BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert, 15-16, 25,
 124, 130-131, 133-134, 136, 229,
 238, 244, 246, 280, 399, 449, 517,
 581, 589
 BALDASANO I RECIO, José M., 316
 BALLARÀ, J., 299
 BALLESTER I GIBERT, Jordi, 529
 BALLESTER I VALLÈS, M. Rosa, 22
 BALLESTEROS, Ferran, 490
 BALSEBRE, Armand, 561
 BALTU, Jean-Charles, 381
 BANCHOFF, Thomas, 149, 236, 242, 499
 BANDA I TARRADELLAS, Enric, 235, 378,
 419
 BANDALA, V. M., 299
 BARAUT I OBIOLS, Cebrià, 27, 133, 197,
 272, 528

- BARBERÀ PARRAMON, Miquel, 491
- BARBERÀ, Salvador, 378, 416
- BARÇA I SALOM, Francesc X., 442, 569, 571
- BARCELÓ I CULLERÉS, Damià, 16, 124, 141, 149-150
- BARCELÓ MARTÍ, Joana M., 585
- BARCELÓ I PONS, Bartomeu, 124, 167
- BARENYS I PÉREZ, Maria Pia, 524
- BARGALLÓ I VALLS, Josep, 13, 31, 236
- BARQUINERO, Jordi, 427
- BARRACÓ I SERRA, Marc, 566
- BARRAL I ALTET, Xavier, 124, 131, 135-136, 273, 277
- BARRASS, John, 418, 522
- BARRERA I COSTA, Heribert, 33, 124, 150, 244, 449
- BARRIOCANAL, Carles, 437, 460
- BARRULL, Jaume, 241
- BARTOLOMÉ, Jordi, 424, 460
- BARTOLOMÉ, Margarita, 335
- BARTRONS, Ramon, 430, 474
- BARUCHEL, José, 487
- BAS I PEIRED, Carles, 27, 124, 142, 144, 440, 589
- BASÁÑEZ I VILLALUENGA, Josep Manuel, 401
- BASSA I PASQUAL, Jaume, 406-407
- BASSAS, Pere, 34
- BASTARDAS, Albert, 384
- BASTARDAS, Reïna, 445
- BASTARDAS I PARERA, Joan, 124, 160, 319, 327
- BASTEN, Michael, 557
- BASTIDA OBIOLS, Daniel, 236, 243
- BATALLER I CALATAYUD, Josep Ramon, 29-30, 38, 79
- BATLLE, Carme, 272
- BATLLE I GRABULOSA, Joan, 235, 242
- BATLLÓ ORTIZ, Josep, 348, 409, 572-574, 589
- BATLLORI, Roser, 433, 510
- BATLLORI I MUNNÉ, Miquel, 25, 132
- BAYER I ISANT, Pilar, 124, 150, 400, 499
- BAYLINA I FERRÉ, Mireia, 403, 508, 512, 514
- BECAT I RAJAUT, Joan, 124, 166-167, 196, 268, 404
- BEGUÉ, Joan, 27
- BEGUIRISTAIN, Nerea, 425, 472
- BÉJAR, Xavier, 438, 461
- BELLAVISTA, Joan, 528
- BELLÉS, Joan, 160, 441
- BELLÉS I ROS, Xavier, 28, 124, 142-144, 229, 231, 266, 291, 301, 368, 398-399, 440
- BELLET, Carme, 547, 549
- BELLIDO I OJEDA, Xavier, 555
- BELTRAMETTI, A., 443, 542
- BENACH, Ernest, 243, 245, 448
- BENAGES I OLIVER, Jaume, 543
- BENAÚL, Josep M., 446, 511, 517
- BENEJAM I ARQUIMBAU, Pilar, 433, 510
- BENITO, Pere, 274
- BERENQUER, Víctor, 557
- BERETTA, Marco, 439, 493, 573
- BERGMAN, Casey, 428, 473
- BERINI, Marta, 500, 503
- BERJOAN, Nicolas, 405
- BERLANGA, Mercedes, 287, 436, 477-478
- BERNADÓ I TARRAGONA, Màrius, 529
- BERNARD, Paul, 381

- BERNARDÓ, D., 385
 BERNAT, Carles, 446, 556, 558
 BERNAT I BALTRONS, Francesc, 400
 BERNAT I LÓPEZ, Pasqual, 569, 573-574
 BERTRAN I GONZÀLEZ, Enric, 508-509
 BERTRAN I ROIGÉ, Prim, 577
 BERTRÁN, Marta, 242
 BERTRANPETIT I BUSQUETS, Jaume, 34, 124, 142, 144, 427
 BIBILONI, Gabriel, 385
 BIBILONI, Lluís, 498, 500, 507
 BIBILONI I MATOS, Lluís, 498
 BIERI, Peter, 408, 483
 BIETE FARRÉ, Vicenç, 508
 BIGAS, Anna, 426, 472
 BIGAS BAU, Marc, 403, 514
 BIHAN, Joan Pere, 551
 BILBENY, Norbert, 441
 BIOSCA, Delfí, 556
 BISA, Rosa, 557
 BISQUERRA, Rafael, 335
 BLADÉ I CASTELLET, Glòria, 22
 BLADÉ I FONT, Artur, 492
 BLANCH, Consol, 433
 BLASCO, José Joaquín, 331
 BLASCO, Maria A., 429, 474
 BLASCO ESTEVE, Avel·lí, 236, 246
 BLOBEL, Carl, 429
 Bo, Jiang, 381
 BOADA, Joan, 525
 BOCHTLER, Matthias, 430, 475
 BOFARULL, A., 546
 BOFILL I FRANSÍ, Rafael M., 527
 BOHIGAS, X., 309
 BOIX, Carles, 429, 522
 BOIX, Emili, 384, 443, 525
 BOIXAREU I CORTINA, Josep M., 22
 BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de, 99, 124, 142-144, 295-296, 300, 589
 BOLOVENTA, Paola, 473
 BONET, Sebastià, 445
 BONET I GUINÓ, Eduard, 28, 124, 150
 BONILLO COLL, Alejandro, 502
 BONNASSIE, Pierre, 126, 139
 BORAU LLADÓ, M. Dolors, 402
 BORBONÉS I BRESCO, Carme, 536
 BORDAS, Joan, 487
 BORDAS I ALSINA, Immaculada, 536
 BORDONAU, J., 305
 BORONAT I BLANCH, M. Mercè, 581
 BORRÀS, Miquel, 421, 470
 BORRELL, Màxim, 378, 415, 522
 BOSCA, Lisardo, 432, 475
 BOSCH, Elisabet, 406
 BOSCH, Pere, 459
 BOSCH, Ricard, 566, 568
 BOSCH BARRERA, Joaquim, 402, 479
 BOSCH I GIMPERA, Pere, 254, 263-264
 BOSCH I TOUS, Ricard, 403, 566
 BOSCH I VECIANA, Antoni, 443, 480, 482, 541
 BOTO, Gerardo, 532
 BOUTROS, Michael, 422, 471
 BOVER I FONT, August, 18, 327, 448, 563, 585
 BOVOLENTA, Paola, 422, 426, 471
 BOZZO I DURAN, Maria, 22, 367, 376
 BRAMON I PLANAS, Albert, 403, 485, 488
 BRAMON I PLANAS, Dolors, 126, 139
 BRANCHADELL, Albert, 364, 419
 BRANCHOFF, Thomas, 423
 BRETXA, Vanessa, 384

- BRICALL, Josep M., 245
 BRICAUD, O., 299
 BRILLAS, Enric, 493
 BRIZ I GISBERT, Óscar, 268
 BROCH HUESA, Àlex, 451
 BROOKES, Nick, 487
 BRÚ TURULL, Ricard, 403, 533
 BRUFAU, Joaquim, 556
 BRUGUERA, M. Dolors, 31
 BRUGUERA I TALLEDA, Jordi, 282
 BRUGUÉS, Montserrat, 293, 441
 BRUNA I FLORIS, Joaquim, 498
 BRUNET BERCH, Lluís, 399, 444
 BRUSI, David, 242
 BUBBICO, R., 310
 BURÉS I PASTOR, Sílvia, 555
 BURGUEÑO I RIVERO, Jesús, 508, 511-512,
 514
 BURNS, Robert I., 126, 139
 BUSQUETS, Jaume, 558
 BUSQUETS I DALMAU, Lluís, 19, 536
 BUSQUETS DURAN, Jordi, 525
 BUSTO I MENÉNDEZ, M. Cristina, 22
 BUTERA, Sebastiano, 425
 BUXÓ, M. Jesús, 413
 CABALLOL I LORENZO, Rosa, 492
 CABELLOS ROMERO, Ferran, 22
 CABESTANY I FORT, Joan-F., 124, 133,
 136, 273, 350-351, 354-357, 403,
 413, 437, 446, 531-535
 CABOT, Pere Lluís, 447
 CABOT I ROIG, Pere, 555
 CABRÉ I CASTELLVÍ, M. Teresa, 124, 161,
 324-326, 390, 394
 CABRÉ I FABRÉ, Jaume, 124, 156, 161,
 266, 400, 589
 CABRÉ MONTSERRAT, Dolors, 160, 373, 589
 CÁCERES, Joan Josep, 278
 CACHO, I., 305
 CADEVALL I SOLER, Magí, 480
 CAELLES, Carme, 428, 473
 CAILÀ, Montserrat, 373
 CALBÓ ANGRILL, Josep, 316
 CALDERER I CARDONA, Josep, 485
 CALONGE, F. D., 299
 CALSINA I BALLESTA, Àngel, 498
 CALVET, Antoine, 330
 CALVO I CALVO, Àngel, 569, 572
 CAMARASA I CASTILLO, Josep M., 569
 CAMÓS, Agustí, 302
 CAMPAMÀ MORMENEO, Laia, 407
 CAMPDELACREU, Marta, 409
 CAMPILLO, Antonio, 499
 CAMPMANY, Josep, 486
 CAMPOS, C., 307
 CAMPRODON, Jordi, 396
 CAMPS, Jaume, 525
 CAMPS, Victòria, 381
 CAMPS, Xavier, 427, 494
 CAMPS I GARCIA, Montserrat, 22
 CANALS, Puri, 459
 CANDAU, Joël, 447, 575
 CANDEL, Miguel, 482
 CANELA I GARAYOA, Ramon, 241, 492
 CANICIO, Josep A., 362
 CÁNOVAS, Joan Francesc, 560
 CÀNOVES VALIENTE, Gemma, 444, 511
 CAÑAS, Jordi, 459, 547
 CAPDEVILA CAPDEVILA, Joaquim, 404
 CAPEL, Horacio, 439, 570, 573
 CARBÓ, Neus, 415, 468
 CARBONELL, Joan, 245

- CARBONELL I CASAS, Jordi, 575
- CARBONELL I DE BALLESTER, Jordi, 124,
156, 161, 243, 255, 266, 326-327,
585
- CARO, Jaime, 421, 471
- CAROL, S., 310-311
- CARRASCO, Israel, 557
- CARRAU I RAMON, Josep M., 521
- CARRERAS, Jordi, 143, 297
- CARRERAS I BARNÉS, Josep, 124, 144,
399
- CARRILLO, Empar, 143, 297
- CARRUESCO, J., 443, 541
- CARTAGENA, María del Carmen, 458
- CASACUBERTA I VERGÉS, Carles, 18, 497,
499, 505, 579
- CASADEMONT, Antoni, 556
- CASADEVALL I POU, Martí, 497-498, 500
- CASAL I BATALLER, Joaquim, 524-525
- CASAL I FÀBREGA, Joaquim, 32, 104, 124,
149-150, 310-311, 447, 524-525,
566-567
- CASALS, Muriel, 245
- CASALS I GELPÍ, Alicia, 403, 566, 568
- CASAMITJANA, Roser, 420, 469
- CASANELLAS I BASSOLS, Pere, 577
- CASANOVA, Emili, 445
- CASANOVAS, Pompeu, 444, 484
- CASANOVAS I MIRÓ, Jordi, 577-578
- CASAS, Albert, 450
- CASAS, J., 443, 542
- CASAS AMETLLER, Montserrat, 486
- CASAS BORRÀS, Remei, 525
- CASAS CABANA, Montserrat, 496
- CASAS I SICART, Creu, 124, 144, 245,
292, 293-294, 441
- CASASSAS I SIMÓ, Oriol, 27, 29, 38, 61,
124, 144, 255, 589
- CASASÚS I GURI, Josep M., 124, 167
- CASTANYER I TEIXIDOR, Laia, 22
- CASTAÑER CAPILLA, Pablo, 502
- CASTAÑER I VIVAS, Margarita, 18, 35,
403, 459, 547, 548, 549, 564
- CASTELLÀ CABELLO, Francesc, 489
- CASTELLANO I TRESSERRA, Anna, 433, 533
- CASTELLANOS VILA, Jordi, 124, 136
- CASTELLET I SOLANAS, Manuel, 33-34,
124, 150, 367, 579
- CASTELLÓ, Rafael, 385
- CASTELLÓN, E., 300
- CASTELLÓN I MOLINA, M. Lluïsa, 22
- CASTELLS, Alfred, 390
- CASTELLS I BALDRICH, Mercè, 22
- CASTELLS I GUARDIOLA, Josep, 27, 124,
151
- CASTELLS OLIVÁN, Manuel, 236, 378, 424
- CENTRICH I SUREDA, Mercè, 575
- CERAROLS, Rosa, 341, 343
- CERDAN, Rufí, 446, 459, 511
- CERVERA, Leandre, 257
- CERVERA I RECIO, Marta, 22
- CHACÓN I CABAS, Guillem, 456
- CHAMIZO I TARTÉ, Anna, 22
- CHANGEUX, Jean Pierre, 427, 473
- CHASTAGNARET, Gérard, 134, 236, 243,
440
- CIFUENTES, Lluís, 330, 571
- CIMA, Anna, 500
- CIRAC, Ignació, 499
- CIRERA I CLOTET, Josep, 555
- CISTERÓ I BAHIMA, Jordi, 410, 566
- CLARÀ I VALLÈS, Tura, 531

- CLARCKE, David, 487
- CLÀRIA, Joan, 421, 470
- CLAVER, Carmen, 402
- CLAVO, Maite, 435, 443, 541-542
- CLOTET I ERRA, Josep, 437, 465, 478
- COBOS, Maria, 159, 444
- COCA I VILLALONGA, Jordi, 451
- CODINA, Daniel, 529
- CODINA, Francesc, 237
- COHEN-TANNOUDJI, Claude, 235, 421, 490
- COLOM I CAÑELLAS, Antoni Joan, 29, 35, 107, 124, 165, 167
- COLOMBO I PIÑOL, Ferran, 305-306
- COLOMER, Dolors, 424, 472
- COLOMER I ARTIGAS, Rosa, 367
- COLÓN DOMÈNECH, Germà, 124, 156, 160-161, 321, 439-440, 565, 589
- COLL I ALEMANY, Josep M., 235, 244, 448
- COLL I ALENTORN, Miquel, 134
- COLL CAPELLA, Miquel, 486
- COLL I D'ALEMANY, Miquel, 406-407
- COLLADO, Hernan, 434, 459
- COMAS, Mercè, 277
- COMAS I ALSINA, Irene, 22
- COMAS CASTELLÉ, Ramon, 401
- COMAS I EZEQUIEL, Rafael, 543
- COMELLA, Joan, 427
- CONCA, Maria, 445
- CONESA, Josep Antoni, 459
- CÒNSUL I GIRIBET, Isidor, 451
- COPONS, Ramon, 305, 436, 461
- CORBELLA BOSCH, Ramon, 22, 26, 28, 32
- CORBELLA I CORBELLA, Jacint, 16, 29, 124, 144, 242, 397, 399
- CORBELLA ROCA, Carles, 403, 488
- CÓRDOBA, Antonio, 401, 579
- CORNUDELLA, Lluís, 245
- COROMINAS I DULCET, Jordi, 124, 151
- COROMINAS I PIULATS, Maria, 331, 560
- COROMINAS I VIÑAS, Joaquim, 316
- COROMINAS VIÑAS, Josep, 443, 495
- COROMINAS XIFRA, Marc, 402, 463
- COROMINES, Joan, 196
- COROMINES, Montserrat, 437, 478
- CORREA, Guillem, 538
- CORREIG, Antoni M., 344, 346, 348-350, 590
- CORTÉS, C., 300
- CORTÉS, Santi, 445
- CORTÈS, Francesc, 450, 529
- COSIALLS MANONELLES, Anicet, 491
- COSTA, Joan, 370
- COSTA, Josep, 150
- COSTA I RIERA, Joan, 524
- COSTA TALENS, Manuel, 245
- COSTE, C., 299
- COTS I MONER, Jordi, 124, 165-167
- CRANG, Mike A., 427, 510
- CRESPO, Ana, 472, 425
- CRISCIANI, Chiara, 330
- CROS, R. M., 293
- CROSAS, Josep M., 512
- CRUANYES I TOR, Josep, 519
- CRUELLAS, Rosa, 561
- CRUSAFON I BAQUÉS, Carmina, 560
- CRUSAFONT I SABATER, Miquel, 18, 134, 543-545
- CUBELLS I BARTOLOMÉ, Maria Ramon, 480
- CUENCA ORDINYANA, Maria Josep, 245
- CUGAT, Carles, 425
- CURCÓ, Antoni, 435, 460
- CURRÁS I BOSCH, Carles, 498

- CUXART I JARDÍ, Anna, 498, 501
 CUXART I TREMP, Montserrat, 470, 508-509
 DACHS, Cristina, 561
 DALMASES I BALANÀ, Núria de, 124, 133, 136, 273
 DARBRA, Rosa-Mari, 310-311
 DAS, Bhakti, 538
 DAUFÍ I RODERGA, Xavier, 327, 529
 DAVID, Charles, 411, 466
 DAVID, Guy, 401, 580
 DAVID I TÀBARA, Joan, 316
 DE PAEPE, Jean-Luc, 25, 235
 DELCLÒS, Sebastià, 512
 DELSHAMS, Amadeu, 505
 DEMICHELA, M., 310
 DESPLAN, Claude, 427, 473
 DEULOFEU, Jordi, 507
 DEYONG, Xin, 381
 DÍAZ, David, 410, 466
 DÍAZ, Jesús Ildefonso, 436, 498
 DÍAZ, Josep, 403, 503
 DÍAZ, Norma B., 458
 DÍAZ-URIARTE, Ramón, 431, 475
 DICKS I MCLAY, Warren, 498
 DÍEZ CALZADA, José A., 409
 DINEVA, S., 348
 DINGFELDER, M., 307
 DJERASSI, Carl, 493
 DOBSON, Chris, 425, 472
 DOLCET I LLAVERIA, Josep, 575
 DOLCET I RODRÍGUEZ, Josep, 529
 DOMÈNECH, Jaume, 500
 DOMÈNECH, Ona, 325-326
 DOMÈNECH FERNÁNDEZ, Jesús E., 413, 566
 DOMÈNECH I GIBERT, Josep Maria, 22
 DOMÈNECH I MATEU, Josep M., 124, 144
 DOMÈNECH I MONER, Joan, 352, 355, 438
 DOMINGO, Jesús, 556
 DOMINGO, Josep, 499
 DOMINGO I ABADIA, Josep M., 531
 DOMINGO OLIVÉ, Francesc, 402, 554
 DUARTE I ORTEGA, Fàtima, 22
 DUQUESNE, Martine, 442, 571
 DURAN, Ricard, 573
 DURAN, Xavier, 441
 DURAN I GRAU, Eulàlia, 25, 108, 124, 130-131, 133, 136, 276-277, 283
 DURAN I LLEIDA, Josep Antoni, 244, 449
 DURAN I ROS, Miquel, 402, 559
 DURFORT I COLL, Mercè, 31, 34, 124, 144, 300-301, 447, 451, 458
 DURLIAT, Marcel, 126, 139
 EAMES I LAMARCA, Jason, 22
 ECK, T. van, 349
 EGOZCUE I CUIXART, Josep, 124, 144
 EINFELD, Dieter, 487
 EJARQUE PAVIA, Marta, 22
 ELIAS BOADA, Joan, 521
 ELLIS, Peter, 572
 ENRECH I MOLINS, Carles, 399
 ERITJA, Ramon, 414, 494
 ESCALAS I LLIMONA, Romà, 16, 124, 131, 136, 399, 529, 590
 ESCARTÍN, Javier, 411, 466
 ESCOLÀ, Oleguer, 458
 ESCOLÀ I BANQUÉ, Antoni, 22
 ESCUDERO, Dolores, 513
 ESCUDERO, Jean-Paul, 373
 ESCUTÉ I GASULLA, Xavier, 456
 ESPADALER, Anton, 563
 ESPAÑOL, Francesca, 532

- ESPAÑOL, Teresa, 415, 468
 ESPAÑOL I NAVARRO, Rafael, 235, 441
 ESPELTA I GUARDIA, Josep M., 268, 554
 ESPINOSA, Aina, 328-329
 ESPINOSA, Manuel, 428, 473
 ESTANYOL, Margarita, 561
 ESTEBAN, Juli, 547-548
 ESTEBAN, Ramon, 501
 ESTEVE, Antoni, 255
 ESTEVE I TINTÓ, Jaume, 485
 ESTOPÀ, Rosa, 325-326
 ESTRADA, Joan, 435, 460
 ESTRADA I GAMISSANS, Gregori, 124, 136,
 530
 ESTRADA I MIYARES, Marta, 28, 124, 145
 ESTRUCH I GIBERT, Joan, 124, 166, 168,
 400, 538
 FABÀ, Albert, 384
 FABRE, Georges, 126, 135, 139, 594
 FABREGAT, Isabel, 410
 FABREGAT, Manuel, 460
 FALUBA, Kálmán, 126, 163
 FARGAS, Assumpta, 159, 444
 FARRÀS, Jaume, 384
 FARRÀS I SOLER, Jaume, 492
 FARRÉ, Ramon, 503
 FARRENY SISTAC, Maria Dolors, 160, 590
 FATJÓ-VILAS MESTRE, Mar, 465
 FAURÉ, Christine, 381
 FAUS, Àngels, 486
 FAUS I ESTEVE, Ramon, 196
 FAUS I LÓPEZ, Joan, 401
 FAYOS, F., 309
 FELDMAN, Mark, 432, 476
 FÉLEZ, S., 311
 FELIU I MABRES, Eduard, 17, 577
 FELIU I MONTFORT, Gaspar, 17, 517
 FÉRAL, François, 236
 FERLITO LA ROCCA, Salvatore, 425
 FERNÁNDEZ, Daniel M., 413
 FERNÁNDEZ, Toribio, 495
 FERNÁNDEZ-MARTÍNEZ, José, 409
 FERNÁNDEZ TRABAL, F., 279
 FERNÁNDEZ-VAREA, J. M., 307
 FERNÁNDEZ BUSQUETS, Xavier, 422, 425,
 471, 494
 FERRAN I BOLEDA, Jordi, 569, 573
 FERRANDO I FRANCÈS, Antoni, 124, 161,
 445
 FERRARI, Giovanna, 330
 FERRATÉ I PASCUAL, Gabriel, 124, 151,
 236, 245
 FERRAZ, Rosa Maria, 423, 471
 FERRÉ, Albert, 143, 296-297
 FERRÉ I MARISCOT, F. Xavier, 22
 FERRER, Carles, 414, 467
 FERRER, Jordi, 433, 493
 FERRER, Lluís, 245
 FERRER, Salvador, 419, 488-489
 FERRER I ANGLADA, Núria, 485, 490
 FERRER I COSTA, Joan, 577
 FERRER I GRÀCIA, Antònia, 22
 FERRER I LLOP, Josep, 235, 241, 390
 FERRER I MALLOL, Maria Teresa, 16, 124,
 131-132, 134-136, 274-275, 404,
 577, 590
 FERRER-MONTIEL, Antonio, 379, 415
 FERRERO, Fabio, 310
 FERRI I PELLICER, Albert, 555
 FEU, M. Teresa, 159, 444
 FIBLA COLOMA, Víctor, 424, 567
 FIELDS, Gregg B., 432, 476

- FIGA I FAURA, Lluís, 196
 FIGUERAS I MESTRES, Pilar, 498
 FIGUERAS I PONSÀ, Bet, 555
 FIGUEROLA, Joan, 533
 FILORAMO, Giovanni, 381
 FINKELBERG, Margalit, 381
 FLAQUER, Lluís, 165
 FLORENSA I PARÉS, Joan, 550
 FLUVIÀ I ESCORSA, Armand de, 517
 FOLCH, Albert, 558
 FOLCH, Xavier, 35, 236
 FOLCH I GUILLÈN, Ramon, 124, 145
 FOLIA I CAMPOS, Marta, 22
 FONT I ALTABA, Manuel, 124, 151
 FONT I CASTELL, Xavier, 142, 294-295,
 297, 589
 FONT I GARCÍA, Joan, 143, 456
 FONT I GAROLERA, Jaume, 416, 509
 FONT I LLOVET, Josep Maria, 497-498,
 507, 579
 FONT I QUER, Pius, 255
 FONT I RIUS, Josep M., 124, 135-136, 196,
 271
 FONTAL-CAZALLA, Félix, 458
 FONTBONA I DE VALLESCAR, Francesc, 28,
 124, 133, 137, 584
 FONTCUBERTA, Josep, 379, 416, 489
 FORCANO I APARICIO, Manel, 577
 FORÊT, Philippe, 381
 FORNÉ I MOLNÉ, Marc, 191
 FORTUNY, Francesc, 431, 482
 FOSCH, Susanna, 390
 FOZ I SALA, Màrius, 15-16, 29, 124,
 141, 145, 290, 359, 362, 399, 440-
 441, 581
 FRADERA I CASTILLO, Imma, 22
 FRAENKEL, Carlos, 381
 FRANCO SALA, Lluís, 442, 519
 FRANQUESA I BONET, M. Rosa, 22
 FREEDMAN, Paul, 126, 139
 FREEMAN, Matthew, 412, 418, 466, 469
 FREIXA, J., 326
 FREIXA, Pere, 437, 533
 FUENTE I COLLELL, Pere de la, 569
 FULLANA I NOELL, Olga, 22, 376
 FULLAT I GENÍS, Octavi, 124, 166, 168,
 400
 FUSTER I POSTICO, Núria, 22
 GACIA I ESCAPA, Francesc, 485
 GADE, Daniel W., 413, 509
 GALÁN, G., 307
 GALANTE, Eduardo, 458
 GALÍ, Alexandre, 484, 590
 GALINDO, Mireia, 384
 GALLEGO, Carme, 427
 GALLEGO I RIBÓ, Mariàngels, 22
 GALLIFA, Josep, 243
 GAMISANS, Jaume, 435, 461
 GARBÍN, Lucas, 458
 GARCIA, A., 348
 GARCIA, C., 293
 GARCIA, Héctor, 447
 GARCIA CASTANYER, Maria Teresa, 327-
 328
 GARCIA-LORDA, P., 362
 GARCIA RAMON, Maria Dolors, 18, 167,
 266, 342, 508, 513-515
 GARCIA I RUBIES, Antoni, 396
 GARCIA I SEVILLA, Lluís, 33, 35, 124,
 145, 387
 GARCÍA ARANDA, M. A., 488
 GARCÍA CARPINTERO, Manuel, 409, 480

- GARCÍA I COLL, Arlinda, 444, 511
- GARCÍA-CONSUEGRA FLORES, José María, 534
- GARCÍA SEVILLA, Jesús Andrés, 124, 145
- GAROLA, Àlvar, 428, 522
- GARRELL, Josep M., 243
- GARRIGA, Carles, 435, 542
- GARRIGA I RIERA, Joaquim, 124, 131, 137, 399
- GARRIGA I ROTA, Natàlia, 536
- GARRIGÓS I OLTRA, Lluís, 569
- GARRIGOSA I MASSANA, Joaquim, 19, 404, 527-529
- GARZÓN, Lluís, 339
- GARZÓN-VALDÉS, Ernesto, 381
- GASOL, Josep M., 461
- GASÓLIBA I BÖHM, Carles A., 33, 35, 38, 86, 124, 168
- GASULLA, N., 311
- GAVALDÀ, Joan, 533
- GAYA I BELLÉS, Ester, 456
- GELPÍ, Cristina, 352
- GENOVER I HUGUET, Francesc Xavier, 519
- GERDORFF, Henrique von, 429, 474
- GERMAIN I OTZET, Josep, 396, 459
- GESTI, Josep, 143, 297
- CHEVERGHESE JOSEPH, George, 436, 498
- GIBERT REBULL, Jordi, 402, 518
- GIEZEN, Mark van der, 429, 474
- GIFREU, Josep, 591
- GIFREU I PINSACH, Josep, 124, 161
- GIL, Antoni, 501
- GIL, Gabriel, 416, 468
- GIL ALBARRACÍN, Antonio, 439, 570, 573
- GIL-VERNET, Àngels, 547
- GILL, Jaume, 379, 416, 478
- GIMÉNEZ I CAPDEVILA, Rafael, 417, 510
- GIMÉNEZ-SALINAS I COLOMER, Esther, 236, 243
- GIMENO, Francesc, 385
- GIMENO, Lluís, 445
- GINÉ I MASDÉU, Evarist, 126, 153
- GINEBRA, Jordi, 327-328
- GINEBRA I MOLINS, Rafael, 272
- GINER DE SAN JULIÁN, Salvador, 15, 33, 110, 124, 134, 165-166, 168, 236-237, 243, 245, 381, 400, 451, 525-526, 581
- GINER-SOROLLA, Alfred, 126, 153
- GIRALT, Ernest, 486
- GIRALT, Sebastià, 330
- GIRALT I RAVENTÓS, Emili, 124, 134, 137
- GIRBAU I BADÓ, Joan, 30, 124, 151, 367, 400, 497, 505, 579
- GIRÓ I AMIGÓ, Francesc, 398
- GIRÓ I ROCA, Antoni, 485
- GIRONÈS I TIXÉ, Carles, 524-525
- GISPert, Montserrat, 448, 457
- GISPert, Núria de, 238
- GODÀS I PÉREZ, Xavier, 524
- GODOY I FERNÁNDEZ, Cristina, 527
- GOMÀ I NASARRE, Antoni, 497-498, 500-503
- GÓMEZ, Alfonso, 447, 575
- GÓMEZ-BOLEA, A., 299
- GÓMEZ MOMPART, Lluís, 560
- GÓMEZ ORTIZ, Antonio, 516
- GÓMEZ PALLARÈS, Joan, 245, 435, 541-542
- GÓMEZ PIN, Víctor, 480
- GÓMEZ RABAL, Ana, 319

- GÓMEZ I URGELLÉS, Joan, 498
- GONZÁLEZ, Agustín, 243
- GONZÁLEZ AZÓN, Carme, 443, 495
- GONZÁLEZ CAMPO, Arántzazu, 403, 496
- GONZÁLEZ I DUARTE, Pilar, 32, 35, 101, 103, 125, 148, 151, 402
- GONZÁLEZ I MORENO-NAVARRO, Antoni, 418, 437, 531-532
- GONZÁLEZ-SANCHO, José M., 431, 475
- GONZÁLEZ SENMARTÍ, Antoni, 244
- GONZÁLEZ-AGÀPITO I GRANELL, Josep, 17, 29, 107, 125, 166-168, 334-336, 387, 400, 550, 590
- GONZÁLEZ I SASTRE, Francesc, 27, 34, 125, 142, 145, 377, 387, 399, 404, 440
- GORROCHATEGUI, Joaquín, 415, 564
- GOSÁLBEZ I NOGUERA, Joaquim, 125, 145, 396, 398
- GOTSSENS I ARMERO, Josep, 550
- GOULA, Marta, 441, 458
- GOULDER, Philip, 428, 473
- GOULVEN, Laurent, 443, 571
- GRABOLOSA, Assumpta, 158, 444
- GRÀCIA, Enric, 299, 433
- GRÀCIA, Lluïsa, 158, 444
- GRÀCIA I BENEYTO, Carme, 125, 137
- GRÀCIA SAHUQUILLO, Teresa, 319
- GRANÉ I MANLLEU, Josep, 497, 501, 503
- GRAPÍ I VILUMARA, Pere, 409, 439, 493, 569, 571, 573
- GRAS I RIERA, Jordi, 125, 145
- GRAU, Jordi, 560
- GRAU I ARAU, Andreu, 426, 429, 480, 482
- GREGORI, Josep M., 530
- GRIERA, Antoni, 196
- GRIMALT OBRADOR, Joan, 423, 493
- GROS I PUJOL, Miquel dels Sants, 18, 133, 439, 527-528
- GUADAÑO, Ana, 414, 467
- GUARDIA, Miguel de la, 495
- GUEDAIN, C., 299
- GUERAU FERNÁNDEZ, 420, 470
- GUERRERA I LLACH, Montserrat, 550
- GUERRERO, Santiago, 245
- GUERRERO, Teresa, 433
- GUERRERO I MORENO, Ricard, 16, 29, 125, 141, 145, 286-287, 392, 399, 406-408, 421, 433, 436, 465, 470, 476-478, 590
- GUILERA, Pere, 434, 556, 558
- GUILLEN, Montserrat, 522-523, 589
- GUILLÉN, Josefina, 393
- GUIMERA, Josep Àngel, 331
- GUINOT I RODRÍGUEZ, Enric, 125, 131-132, 137
- GUITART, Xavier, 533
- GUITART I DURAN, Josep, 27, 125, 131, 133, 137, 280-281, 284
- GUITART I MAS, Josefina, 492
- GULSOY, Joseph, 126, 163
- GURRI I SERRA, Francesc, 514
- GUTIÉRREZ I PEREARNAU, Cèsar, 435, 456, 460
- GUZMÁN, Miguel de, 503
- HAIER, Jörg, 413, 467
- HALFFTER SALAS, Gonzalo, 126, 147
- HALL, M., 348
- HALLIN, Emil, 488
- HARAYAMA, Yuko, 435, 567
- HATTEN, Mary E., 419, 469

- HAUF I VALLS, Albert Guillem, 125, 131-132, 137, 587
- HAUSMANN, Emma, 401
- HELMCHEN, Jürgen, 551
- HENRY, J., 302
- HERAS, P., 293
- HERNÁNDEZ, Jesús, 411, 566
- HERNÁNDEZ LÓPEZ, M. Cristina, 416, 468
- HERNANZ, Margarida, 414, 489
- HERRANZ, Héctor, 430, 474
- HERRERA I MARTÍNEZ, Encarna, 524-525
- HERRERO, Maria, 513
- HIDALGO MUÑOZ, Manuela, 492
- HOLENZ, Jörg, 427, 494
- HOMS FERRET, Oriol, 525
- HOYO, P., 299
- HRISTOV, J., 311
- HUGUET, Llorenç, 442, 498
- HYMAN BASS, 401, 580
- IBÁÑEZ I PUIG, Xavier, 480-481
- IBÁÑEZ, Carles, 592
- ICETA, Miguel, 525
- ILLA, Estela, 143
- ISERN, Jordi, 423, 446, 490
- IVANTCHIK, Askold, 381
- IZQUIERDO, Mercè, 447, 539
- IZQUIERDO, Ramon, 403, 566, 568
- JABLONSKI, A., 307
- JACAS, Josep, 269
- JACAS BENAGES, Anna, 554
- JAÉN, X., 309
- JANÉ I RIERA, Albert, 28, 125, 161, 400
- JANÉ I SOLÀ, Josep, 401
- JANERAS I VILARÓ, Sebastià, 527-528
- JARAMILLO, Patricia, 460
- JASSANS, Miquel S., 159-160, 373, 591
- JAUME, Damià, 142, 440
- JEREMÍAS, Xavier, 458
- JIMÉNEZ, Mauricio, 458
- JIMÉNEZ, Pere Josep, 416, 458
- JIMÉNEZ, T., 300
- JIMÉNEZ FERRAN, Verònica, 403, 533
- JOAN, Jaume, 435, 542
- JOAN, Jofre, 143, 591
- JOFRE I ROCA, Lluís, 125, 151, 591
- JOHER, Josep M., 512
- JOLIS I MASJUAN, Núria, 22
- JORBA I JORBA, Manuel, 125, 137
- JORDI, Carme, 422
- JORGE I SÁNCHEZ, Joan, 316
- JOU I MIRABENT, David, 32, 106, 125, 151, 312, 420, 424, 470, 485, 569
- JOVER I COMAS, Eric, 492
- JUANBARÓ I PORTELLA, Josep, 566
- JUDET DE LA COMBE, Pierre, 435, 542
- JULIÀ, Jordi, 547
- JULIÀ, Lluïsa, 159, 447-448, 564
- JULIÀ I GARRIGA, Jordi, 400
- JULIÀ I OBRADOR, Maria S., 22
- JUNYENT, Carme, 364, 411
- JUNYENT I RODRÍGUEZ, Cristina, 447, 450, 465
- JUSTES, Eric, 557
- JUVELLS I PRADES, Ignasi, 485
- KALISCH, Hannes, 366
- KIRBY, A., 342
- KLEIN, Úrsula, 442, 571
- KOUBYCHINE, Yuri, 486
- KOULOUKIS, Elias, 435, 568
- KOZANOGLU, B., 310
- KUÇURADI, Ioanna, 381
- KUMAR, D., 349

- LABASTIDA I JUAN, Ignasi, 485
- LAMARCA, Montserrat, 277
- LAMARCA I MORELL, Maria Dolors, 584
- LAPIEDRA I CIVERA, Ramon, 125, 149, 151
- LAPORTE I SALAS, Josep, 15, 125, 145, 191, 196, 230, 237-238, 240-241, 245, 367-368, 381, 386, 397, 399, 441, 444, 448-450, 509, 563, 579, 581, 584
- LARNER, Andrew, 412, 467
- LASCURAIN I GOLFERICHS, Josep, 555
- LAVILLA, Rodolfo, 414, 468
- LAZCANO, Antonio, 411, 466, 571
- LEITÃO, Henrique, 443, 571
- LEJEUNE DEHOUSSE, Rita, 126, 163
- LEWENSTEIN, Maciej, 442, 489
- LIAÑO GIBERT, Soledad, 405
- LIESA I CAMINAL, Pilar, 22
- LILLIU, Giovanni, 126, 139
- LISA, Mariano, 408
- LLANSANA I GONZÀLEZ, Joan Josep, 536
- LLEBOT RABAGLIATI, Josep Enric, 125, 149, 151, 196, 230, 314-316, 367, 423, 479
- LLEONARD, Matia, 143, 591
- LLEONART I ALIBERAS, Jordi, 125, 142, 145, 440, 589
- LLEONART LLIBRE, Pere, 521
- LLETJÓS I CASTELLS, Ramon Lluís, 554
- LLIMONA I PAGÈS, Xavier, 16, 29-30, 32, 101, 125, 141, 145, 297, 397
- LLINARES, A., 348
- LLINÁS I POL, Joan, 534
- LLOBREGAT I CONESA, Enric Artur, 14, 27, 133
- LLOMPART I MORAGUES, Gabriel, 126, 140
- LLOP, Josep Maria, 547, 549
- LLOP TORNÉ, Carles, 547
- LLORCA, Albert, 481
- LLORENS I POCA, Jordi, 456
- LLORET I ORRIOLS, Antoni, 126, 153
- LLORET ROMAÑACH, Josep, 420, 436, 461, 470
- LLOSA I CARRASCO, Josep, 307-309, 485
- LLOVET, X., 307
- LLUCH I MARTÍN, Enric, 31, 125, 166, 168, 395
- LLUÍS FONT, Pere, 17, 35, 111, 125, 165-168, 266, 396, 428, 480, 484, 591
- LLULL, Ramon, 409-410, 439, 443-444, 446-447
- LLUSSÀ TORRA, Rafael, 403, 514, 548
- LÓPEZ, Guillem, 425
- LÓPEZ BERNAL, Pascual, 589
- LÓPEZ I CABALLER, Sílvia, 22
- LÓPEZ CASASNOVAS, Guillem, 522
- LÓPEZ DE SA, Dani, 408
- LÓPEZ-GALÍNDEZ, Cecilio, 411, 467
- LÓPEZ MULLOR, Albert, 437, 533
- LÓPEZ RAIMUNDO, Gregorio, 241
- LOZANO-PÉREZ, Tomàs, 415, 566
- LUCENA, Francisco, 143, 591
- LÜDTKE, Helmut, 126, 163
- LUENGO, Ignacio, 499
- LUMBIERRES I BARDAJÍ, Belén, 402, 559
- LUMLEY-WOODYEAR, Henry de, 126, 140
- LUNA, T., 342
- LUNA GARCÍA, Antoni, 341-342, 444, 508-509, 511, 513-514
- LUQUE, Carlos, 417, 469

- LUQUE, Ramon, 459
 MCCARTHY, Mark, 420, 470
 MACHADO, Adélio A. S. C., 126, 153
 MACIÀ, Ramon, 347-350
 MCKENNA BROWN, R., 365
 MCLEAN, Elisabeth, 487
 MACPHERSON, Enric, 142, 243, 440
 MCSWEENEY, Sean, 487
 McVAUGH, Michael, 330
 MAGDALENA, Ramon, 578
 MAGRANS I FONTRDONA, Xavier, 485
 MAHIQUES, R., 299
 MAJÓ I CRUZATE, Joan, 27, 235, 378
 MAJÓ I RAIS, Àngela, 531
 MALAGRIDA, Rosina, 450
 MALAMOUD, Charles, 381
 MALET, Antoni, 290, 302, 436, 439, 493,
 498, 573
 MALGOSA GRANJA, Francesc, 575
 MALLAFRÈ I GAVALDÀ, Joaquim, 125, 161
 MALLARACH I CARRERA, Josep M., 398,
 459
 MALLART I NAVARRA, Joan, 334, 536, 539
 MALLIAVIN, Paul, 401, 579
 MALUQUER I FERRER, Joan, 594
 MALUQUER I MARGALEF, Joan, 456
 MANERA ERBINA, Carles, 401, 522
 MAÑÉ, Núria, 135, 282-283, 594
 MARACALL I MIRA, Pasqual, 13, 236, 240,
 449
 MARCET I GUILLAMOT, Rosa M., 553
 MARCOS, Ernest, 417, 541
 MARGALEF I LÓPEZ, Ramon, 6, 14, 34,
 112-113, 115-118, 125, 141-142,
 146, 238, 266-267
 MARGELÍ, Sílvia, 500
 MARÍ I MAYANS, Isidor, 16, 26, 32, 125,
 154, 159, 161, 232, 245, 364, 385,
 387-388, 395-396, 419, 444
 MARÍN, Isabel, 545
 MARINÉ I FONT, Abel, 125, 146, 399
 MARQUÈS I SUREDA, Salomó, 336, 550
 MARRASÉ, Cèlia, 402, 479
 MARRO GONZÁLEZ, Ester, 401
 MARSET, Joan Carles, 538
 MARTÍ, Jordi, 571
 MARTÍ, Manel, 240
 MARTÍ I CASTELL, Joan, 16, 26, 28, 32-34,
 125, 154, 159-161, 327, 363, 367,
 387, 440-441, 444-445, 448, 563,
 581, 591
 MARTÍ I CASTRO, M. Teresa, 390
 MARTÍ I MARTÍ, Josep M., 18, 560
 MARTÍ OLIVELLA, Jaume, 587
 MARTIN-MARTIN, J., 309-310
 MARTIN VIDE, Javier, 316
 MARTÍN, M. P., 299
 MARTÍN, Marc, 433, 458
 MARTÍN-ANDRADE, Lourdes, 458
 MARTÍN RODRÍGUEZ, José Luis, 126, 140
 MARTÍN I ROS, Rosa M., 403, 423, 531,
 533, 535
 MARTÍN VENEGAS, Raquel, 402, 559
 MARTINELL, Jordi, 243
 MARTÍNEZ, Àlvar, 570, 572-573
 MARTÍNEZ, Consuelo, 499
 MARTÍNEZ, Gabriel, 421
 MARTÍNEZ, Miquel, 441, 552
 MARTÍNEZ, Tomàs, 125, 131-132, 137,
 439
 MARTÍNEZ DE OSABA, M. Jesús, 424, 471
 MARTÍNEZ I GAY, Elena, 531, 533

- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, José, 435, 542
 MARTÍNEZ I GIL, Ramon, 22
 MARTÍNEZ GUZMÁN, Vicent, 430, 483, 490
 MARTÍNEZ I LÓPEZ, Roldán, 521
 MARTÍNEZ I MARTÍ, Màrius, 456
 MARTÍNEZ-PICADO, Javier, 426, 472
 MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs, 125, 137, 565
 MARTORELL, Carles, 438, 461
 MARULL, Joan, 441, 457
 MAS, Antoni, 385, 442, 517
 MAS, Antonio, 415, 417, 467, 469
 MAS, Jordi, 477
 MAS-COLELL, Andreu, 236, 239-240
 MAS I PLA, Josep, 316
 MAS SALSE, Ana, 401
 MAS I SOLENCH, Josep M., 18, 25-26, 38, 135, 442, 519, 591
 MAS I VIVES, Joan, 327, 440, 565, 585
 MASES, Montse, 242
 MASGRAU I PEYA, Elisenda, 400, 581
 MASSAGUÉ I SOLÉ, Joan, 126, 147, 239, 267, 438
 MASSANA, Ramon, 408, 477
 MASSEY, Doreen, 441, 509
 MASSONS, Estrella, 532
 MASSOT, Xavier, 435, 460
 MASSOT I MUNTANER, Josep, 16, 25, 125, 131-132, 137, 245, 282-283, 327, 563
 MATA, Marta, 424, 538
 MATAS I BLANXART, M. Teresa, 17, 22, 273, 350, 352, 355-358, 403, 531-535
 MATEU, Joan, 431, 510
 MATEU, Joaquim, 458
 MATHEU DE CORTADA, Eloïsa, 434, 460
 MAYER I OLIVÉ, Marc, 125, 135, 137, 279, 594
 MAYNOU, Francesc, 142, 440, 589
 MAYOR SARGELL, Xavier, 547
 MAYOR ZARAGOZA, Federico, 126, 147, 240
 MAYORAL, Cristina, 325
 MEDINA, Jaume, 435
 MEDINA, Loreta, 432, 476
 MELERO, M. Luisa, 532
 MELÀ, Joan, 385, 443, 525
 MÉNARD, T., 299
 MENCOS, M. Isidra, 583, 594
 MENCHON, Joan-Josep, 533
 MENDIZÀBAL I RIERA, Enric, 439, 508, 511-514
 MERGHÁN CANTOS, Carme, 480
 MERKLE, Hans P., 432, 476
 MERLET, C., 307
 MESQUIDA, Joan Antoni, 246
 MESSEGUER PEYPOCH, Àngel, 19, 427, 433, 492
 MESTRES, Josep, 556
 MESTRES I DOMÈNECH, Aida, 355, 358, 531, 534-535
 MESTRES I SERRA, Josep M., 22, 388, 393, 407
 MEZQUITA I JUANES, Francesc, 405
 MICÓ, Joan, 242
 MICHELA, Pereira, 330
 MICHELENA, Antonio, 458
 MIERAS I BARCELÓ, Caterina, 32, 236
 MILÀ, Salvador, 459
 MILGRAM, Paul, 567

- MIQUEL GRAGERA, Almudena de, 22
- MIR, Antoni, 31, 386, 440, 525
- MIR, Jordi, 532
- MIR, Marina, 447
- MIR I CURCÓ, Concepció, 125, 130, 138, 399
- MIRA I CASTERÀ, Joan Francesc, 125, 167-168, 244, 267
- MIRALLES, Eulàlia, 277, 283
- MIRALLES I MONSERRAT, Joan, 125, 161, 395
- MIRALLES I SOLÀ, Carles, 125, 156, 158-159, 162, 166, 196, 244, 396, 400, 435, 444, 448, 451, 541-542, 564
- MIRAS I BERNAL, Guadalupe, 535
- MIRAVITLLES, Carles, 486
- MIRET I RASPALL, Eulàlia, 22, 583, 594
- MIRET I SANS, Joaquim, 196
- MIRÓ I ROIG, Rosa Maria, 498
- MOGAS, Joan, 446, 522
- MOHINO I BALET, Abraham, 404, 582
- MOLAS, Montserrat, 594
- MOLAS I BATLLORI, Isidre, 125, 168, 381
- MOLAS I BATLLORI, Joaquim, 28, 122, 125, 134, 138, 233, 238, 266, 397, 400, 404, 581
- MOLAS I RIBALTA, Pere, 517
- MOLES, Joan, 366
- MOLES CARRERA, Joan, 22
- MOLINA, Alfred, 309-310
- MOLINA, I., 348
- MOLINERO I RUIZ, Carme, 517
- MOLINS I SUÑER, Joana, 531
- MOLIST I SADURNÍ, Josep M., 451
- MOLL, Antoni Lluís, 283
- MOLL I MARQUÈS, Aina, 125, 162, 445
- MONCASÍ, Francesc, 435, 460
- MONÉS I PUJOL-BUSQUETS, Jordi, 19, 166, 335, 404, 550
- MONJE VEGA, Xavier, 242, 297
- MONJO, Joan Lluís, 442, 517
- MONSERRAT MOLAS, Josep, 445, 480-481, 484
- MONTAGUT ANTOLÍ, Maite, 525
- MONTAGUT ESTRAGUÉS, Tomàs de, 125, 131, 134-135, 138, 242, 430, 591
- MONTALAT I BUSCATÓ, Pere, 22, 376
- MONTANER I GIRÓ, Josep, 554-555
- MONTAÑÁ I DEL AGUA, Mercè, 22
- MONTENYS, Cristina, 538
- MONTILLA, José, 239
- MONTOLÍO DEL OLMO, Esther, 401
- MONTOYA, L., 299
- MONTOYA I ABAT, Brauli, 125, 162, 385
- MORA, Antoni, 444
- MORAGAS I SPÀ, Miquel de, 125, 166, 168, 331, 396
- MORALES, J., 348
- MORALES, Manuel, 412, 467
- MORAN I OGERINJAUREGUI, Josep, 125, 159-160, 162, 196, 371-373, 395, 404, 448, 563
- MORATÓ, Jordi, 461
- MORENO, Ramon, 242
- MORERAS, Jordi, 538
- MORESO, Josep Joan, 409
- MOULINES, Ulisses, 235, 441, 444, 481
- MULLIKIN, Jim, 420, 470
- MUNDET I RIERA, Ignasi, 497
- MUNDÓ I MARCET, Anscari Manuel, 27-28, 35, 125, 131, 133-135, 138, 229,

- 232, 239, 271-273, 277, 439-440,
527, 529, 584
- MUNS I ALBUIXECH, Joaquim, 33, 125,
166, 168, 401, 521
- MUNTADA, Francesc, 461
- MUNTANER I PASQUAL, Josep M., 26, 31,
125, 166, 168, 395, 547, 560
- MUNUJOS I SALA, Isabel, 22
- MUÑOZ, Alberto, 429, 474
- MUÑOZ, J., 293
- MUÑOZ, Miguel, 310-311
- MUÑOZ PORRAS, José María, 499
- MUSET I ADEL, Margarida, 536
- MUSRI, Melina, 420, 469
- MUSSARRA, Joan Josep, 435, 542
- MUSSO, Olimpio, 126, 140
- NADAL, Joaquim, 560
- NADAL, Jordi, 439, 511
- NADAL ARCE, Santiago de, 442, 519
- NADAL I CAPARÀ, Lluïsa de, 319
- NADAL I PIQUÉ, Francesc, 508, 512-513
- NANICHE, Denise, 418, 469
- NART, Enric, 499
- NASARRE CAMPO, Alexandre-Jesús, 502
- NAVARRETE, Antoni, 287, 436, 478
- NAVARRO, Imma, 561
- NAVARRO, L., 309
- NAVARRO I CUARTIELLAS, Arcadi, 465
- NAVARRO-ROSINÉS, P., 299
- NAVARRO I SABATÉ, Àurea, 465
- NELDE, Peter H., 364, 413
- NELLO, Oriol, 514, 548
- NÉMETH, György, 428, 542
- NIC SHUIBHNE, Niamh, 364, 415
- NICOLÀS I AMORÓS, Miquel, 269, 443, 525
- NICOLAU, Jordi, 438
- NICOLAU D'OLWER, Lluís, 254, 263
- NIETO, Àngela, 431, 475
- NIETO I GALAN, Agustí, 493, 569, 571,
573
- NIGEL HILLGARTH, Jocelyn, 126, 139
- NIJS, Bob de, 126, 163
- NINOT, J. M., 297
- NOËL BISSON, Thomas, 126, 139
- NOGUÉ FONT, Joan, 341-342, 514
- NOGUERA I ARROM, Joana, 550
- NOGUERAS, Montserrat, 435, 443, 541-542
- NOGUEROLS I SEGURA, Jaume, 22
- NOGUÉS, Ramon M., 538
- NOLLA, Josep M., 437-438, 543
- NOLLA I SANS, Ramon, 504, 507
- NOMEN, Rosa, 243
- NOSAS I SISQUELLA, Enric, 356, 534
- NOSTRAND, William E. van, 421, 470
- NOVELL, M., 309
- NOVOA, Manuel, 417, 469
- NUALART, David, 505
- NUALART I DEXEUS, Neus, 402, 463
- NUS I BADIA, Josep M., 521
- OBIOLS I SALVAT, Josep, 17, 402, 447,
575-576
- ODINA, M. Josep, 538
- OESTERLÉ, Joseph, 401, 580
- OLESTI, Josep, 422
- OLIU, Victòria, 500
- OLIVA I DE LA ESPERANZA, Llúcia, 560
- OLIVAR I DAYDÍ, Alexandre, 126, 140,
527-528
- OLIVELLA, Elisenda, 458
- OLIVELLA I NELLO, Santiago, 492
- OLIVERA, Ana, 420, 510
- OLIVERAS I BADIA, Jordi, 519

- OLLÉ I FAVARO, Joan Carles, 519
- OLMEDO CASAL, Estrella, 403
- OLTRA, M., 299
- OMEDES, Anna, 447
- OMEDO I CASAL, Estrella, 504
- ORDEIG I MATA, Ramon, 135, 272
- ORDI FERNÁNDEZ, Jordi, 480
- ORDÓÑEZ I GARCIA, David, 22
- ORIOLA, Josep, 416, 468
- OROMÍ, Pere, 301
- ORRIOLS, Anna, 532
- ORTEGA, Joan Carles, 385
- ORTIZ, R., 348
- ORTIZ I PERPINYÀ, Oriol, 554, 558
- PADRÓ, Carles, 499
- PADRÓ I CÀRDENAS, Joan A., 485
- PAGÈS FITA, Jaume, 32, 125, 151, 196
- PAGÈS I SANTACANA, Lluís, 492
- PALAT, Madhavan K., 412, 522
- PALAU, Antoni, 398
- PALAU, Jordi, 438
- PALAU I BADUPELL, Josep M., 355, 358, 531, 534-535
- PALET, Josep M., 280
- PALET I BALLÚS, Cristina, 492
- PALET I CASAS, Joan, 554
- PALOL I SALELLAS, Pere de, 125, 138
- PALOU SANGRÀ, Juli, 400
- PALUZÍE I MIR, Lluís, 396, 398, 459
- PANADÈS, Josepa, 501
- PANIKKAR, Raimon, 538
- PARDO I TOMÀS, Josep, 569-570, 572-573
- PARÉ, Pep, 448, 564
- PAREDES I BAULIDA, Maria, 327, 440, 565, 585
- PARÉS, Francesc Xavier, 528
- PARÉS I FARRÀS, Ramon, 125, 146, 300, 311, 379
- PARISI, Ivan, 404
- PARRA SERRA, Josep M., 309, 569
- PARRA SERRA, J. M., 309
- PARRILLA, Jeroni, 22, 268
- PASCUAL, Pere, 579-580
- PASCUAL, Roger, 437, 460
- PASCUAL DE SANS, Ramon, 235, 378, 422
- PASCUAL GAINZA, Pere, 579-580
- PASCUAL RODRÍGUEZ, José Antonio, 126, 164
- PASCUAL I RODRÍGUEZ, Manuel, 22
- PASTOR I FERRER, Elsa, 310
- PAU ROIGÉ, Josep Lluís, 443, 495
- PAÛL I AGUSTÍ, Daniel, 403, 514
- PAVÓN, Diego, 421
- PEDROLA BORT, Jordi, 22
- PÈLACH I BUSOM, Joaquim, 536
- PELLICER I GARRIDO, Àngel, 126, 147
- PEÑA CAMACHO, Manuel, 22
- PEÑUELAS I REIXACH, Josep, 17, 35, 316, 441
- PERA I ISERN, Joaquim, 281
- PERARNAU I ESPELT, Josep, 33, 125, 166, 169, 330
- PERARNAU LLOBET, Guillem, 489
- PERDIGUERO, Enrique, 573
- PERE I ANGLÈS, Ramon, 373
- PEREJAUME, 159, 448, 564
- PERELLÓ, Carles, 490, 498
- PEREÑA BLASI, Francesc, 480
- PERETÓ I MAGRANER, Juli, 26, 125, 146, 191-192, 199, 406, 441, 592
- PÉREZ, Enric, 308-309
- PÉREZ, Manuel, 409

- PÉREZ DE GREGORIO, Josep Joaquim, 458
 PÉREZ RAMÍREZ, Yolanda, 403, 568
 PÉREZ SALDANYA, Manuel, 125, 162, 370-371
 PÉREZ-CARRASCO I BALLESTERO, Lluís, 22
 PERICOT I CANALETA, Jordi, 401
 PERRAMON, Ignasi, 462
 PESSARRODONA I ARTIGUES, Marta, 451
 PETIT I BOZZO, Martí, 560
 PETITBÓ JUAN, Amadeu, 519
 PETRUS, Antoni, 335
 PEYTAVÍ I DEIXONA, Joan, 373
 PI DE CABANYES, Oriol, 404
 PI I SUNYER, August, 254, 257
 PI I VILA, Francesc, 485
 PICCININI, Norberto, 126, 153
 PIÉ I NINOT, Ricard, 316
 PIETX, Jordi, 434, 459
 PIFERRER I CIRCUNS, Francesc, 426, 465, 473
 PILEGGI, Maria, 330
 PINA, Rafel, 557
 PINDADO RICO, Rafael, 417, 567
 PINHASSI, Jafone, 477
 PINIELLA, Joan Francesc, 443, 495
 PINO I VILALTA, Joan, 402, 418, 456, 459, 463
 PINOTTI, P., 443, 542
 PINTÓ I CASULLERAS, Roser, 443, 485, 495
 PIÑEYRO IRAZÁBAL, Ana Inés, 401
 PIÑOL ALABART, Daniel, 427, 517
 PIQUERAS I CARRASCO, Mercè, 287, 406-407, 569
 PITARCH I ALMELA, Vicent, 125, 156, 162, 232, 268-269, 384, 404
 PIULACHS, Pere, 257
 PLA, Florenci, 243
 PLA, Joaquim, 302
 PLA, Josep, 436, 498
 PLADEVALL I FONT, Antoni, 26, 109, 125, 130-132, 134, 138, 234, 238, 266, 271, 399
 PLAIXATS I BOIXADERA, Josefina, 446, 554, 558
 PLAKS, Andrew, 381
 PLANAS I CUCHI, Eulàlia, 310-311, 447, 567
 PLANAS I SAUTER, Antoni, 492
 PLANTEY, Alain, 381
 POCH I PARÉS, Agustí, 485
 POLANCO I ROIG, Lluís B., 125, 162
 POLLS, Climent, 512
 POLO, Javier, 362
 POLOSMAK, Natalya, 381
 PONS, Eva, 386
 PONS, Gabriel, 431, 475
 PONS I GRIERA, Lúdia, 317, 404
 PONS I RÀFOLS, Josep M., 18, 485, 500
 PONSICH, Pere, 272
 PONT I CASTEJÓN, Isabel, 316
 PONT I VIDAL, Josep, 524
 PORCEL, Baltasar, 425
 PORTA, Jordi, 486, 488, 526
 PORTA I CASANELLAS, Jaume, 125, 151, 196, 231, 398
 PORTA I FABREGAT, Josep M., 480
 PORTABELLA I CALVETE, Jordi, 235, 241
 PORTELL, Antoni, 159, 444
 PÒRTULAS I AMBRÒS, Jaume, 17, 435, 443, 446, 541-542,
 POSAS, Francesc, 431, 475
 POSTIC, Catherine, 419, 470

- POU I SERRADELL, Víctor, 521
- POWELL, C. J., 307
- POZO, Josep M., 308
- POZO, Juan Manuel de, 480
- POZO ALVÁREZ, Josefina del, 355
- PRADES, Josep Lluís, 408
- PRADILLA, Miquel Àngel, 384
- PRADO, Emili, 560
- PRAT, Narcís, 592
- PRAT DE LA RIBA, Enric, 195, 247, 258,
262
- PRAT DEL PUERTO, Gaspar, 355
- PRAT I MASIP, Carles, 519
- PRATS, Ramon, 447, 576
- PRATS I MAESO, Carles, 17, 166, 401,
442, 524-526
- PRESA OWENS, Cristina de la, 447, 576
- PREVOSTI, Marta, 280
- PREVOSTI I MONCLÚS, Antoni, 480
- PREVOSTI I PELEGRÍN, Antoni, 125, 146
- PRING-MILL, Robert, 126, 170
- PUCHADES, Josep M., 516
- PUEYO, Miquel, 386, 443
- PUIG, Felip, 235, 238
- PUIG, Ferran, 417, 532
- PUIG, Gentil, 526
- PUIG I AGUILAR, Roser, 569, 574, 589
- PUIG I BASTARD, Pere, 17, 401, 521
- PUIG I CADAFALCH, Josep, 256, 263, 592
- PUIG I CASAS, Margarida, 581
- PUIG I GODES, Felip, 235
- PUIG I OLIVER, Jaume de, 330
- PUIG I PLA, Carles, 569-570
- PUIG I SALELLAS, Josep M., 28, 33, 35,
125, 169, 395, 519
- PUIG I USTRELL, Pere, 272
- PUIGDOMÈNECH I ROSELL, Pere, 125, 146
- PUIGGRÓS I JOVÉ, Josep M., 402, 434,
554-555, 558-559
- PUJADAS, Xavier, 410, 552
- PUJADE-VILLAR, Juli, 458
- PUJOL I MAURA, M. Antònia, 536
- PUJOL I SOLEY, Jordi, 241
- PUJOL I TALLADA, Montserrat, 14, 31
- PUJOLAR, Joan, 364, 418
- PUNTÍ, Teresa, 159, 444
- PUYALTÓ I BALLART, Eusebi, 575
- QUADRADA, Rafael V., 143, 297
- QUER, Jordi, 499
- QUER I AIGUADÉ, Pere, 158, 236, 242
- QUETGLAS, Pere J., 319
- QUINTANA, Artur, 159, 439
- QUINTANA, Jordi, 335
- QUINTELA I CORTÉS, Jesús, 310
- RABASSA, Jorge-Óscar, 126, 153
- RABELLA I RIBAS, Joan Anton, 22, 372-
373, 395, 563
- RABELLA I VIVES, Josep M., 411, 510
- RACOVITZA, Emil G., 143, 592
- RAFA I FORNIELES, Miquel, 456
- RAFEL I FONTANALS, Joaquim, 34, 125,
162, 317, 374, 427, 451
- RÀFOLS I CASAMADA, Joan, 17, 268, 402,
554, 556, 558-559
- RAGUER, Hilari, 244, 449
- RAMÍREZ DE LA PISCINA MILLÁN, Laureano,
403, 488
- RAMÍREZ I SARRIÓ, Dídac, 18, 480
- RAMON, Montserrat, 412, 468
- RAMON VALLEJO, V., 446
- RAS I OLIVA, Enric, 125, 152
- RASICO, Philip D., 126, 157, 164

- RAVENTÓS JOAQUÍN, Teresa, 575
 RAYA, Manel, 560
 RAYMOND BARÀ, Josep Lluís, 521
 RAYNAUD, Florence, 410
 RAZ, Erez, 424, 472
 REAL, Paco, 431, 475
 REBAGLIATO I NADAL, Joan, 22
 RECASENS, Daniel, 328-329, 358
 REGINALDO, Raimon, 422
 REGUANT I SERRA, Salvador, 29-30, 38,
 79, 125, 152, 290, 302, 592
 REIG, Montserrat, 426, 443, 541-542
 RENAY CERRILLO, Albert, 489
 RENOM I PULIT, Mercè, 402, 517-518
 REVENTÓS I PUIGJANER, Jaume, 18, 450,
 465
 REVENTÓS I TARRIDA, Agustí, 430, 497,
 499
 REYES, Antoni, 511
 RIBA I ARDERIU, Oriol, 125, 152, 303,
 305-306, 396-397
 RIBAS, Ferran, 143, 591
 RIBAS I BISBAL, Jordi, 22
 RIBAS I PIERA, Manuel, 125, 152
 RIBAS I SOLÀ, Josep, 272
 RIBES, Eva, 458
 RIBES, Jordi, 441, 458
 RICH, Alexander, 141, 149, 235, 239,
 378, 413
 RIERA, Carles, 365
 RIERA, S., 305
 RIERA I ESCALÉ, Antoni, 492
 RIERA I MELIS, Antoni, 15, 26-28, 30, 32,
 125, 131-132, 138, 231, 237, 242,
 246, 277-279, 404, 581, 584
 RIERA I MORA, Jordi, 554
 RIERA I TUÈBOLS, Santiago, 34, 125,
 130-135, 138, 399, 412, 427, 592
 RIERA I VIADER, Sebastià, 135, 272
 RIFÀ I MORELL, Marina, 22
 RIFÉ I SANTALÓ, Jordi, 529
 RIGAU I OLIVER, Gemma, 31, 125, 162,
 371
 RIGOL, Joan, 244, 449
 RIO, Anna, 499
 RIPOLL, Maria Isabel, 327, 585
 RIPPA BONATI, Maurizio, 442, 571
 RIU, Francesc, 538
 RIU-BARRERA, Eduard, 438
 RIU I CAMPS, Xavier, 435, 541-542
 RIU I RIU, Manuel 34, 121, 125, 131,
 134, 138, 196, 266, 271-272, 274-
 275, 543
 RIUDOR, Lluís, 342, 514
 RIUS, Fina, 159, 448, 564
 RIUS, Mercè, 444
 RIUS-CAMPS, Joan, 567
 RIUS I PINIÉS, Mònica, 569
 RIVERA, Francisca, 417, 469
 RIZO, José, 414, 467
 ROBINSON, Thomas M., 481
 ROBUSTÉ I ANTON, Francesc, 316
 ROCA I FABREGAT, Pere, 32, 35, 103,
 125, 148, 152
 ROCA I PASCUAL, Ricard, 465
 ROCA I ROSELL, Antoni, 18, 242, 308,
 485, 569, 572
 ROCA I TRIAS, Encarna, 125, 165, 167,
 169, 196, 266
 ROCABRUNA, A., 299
 RODA I NOYA, Raimon, 554, 558
 RODÀ, Ferran, 368, 593

- RODÀ, Isabel, 135, 594
 RODÉS I TEIXIDOR, Joan, 125, 146
 RODÓ LÓPEZ, Xavier, 316
 RODRÍGUEZ, Fernando, 429, 474
 RODRÍGUEZ, Jesús, 512
 RODRÍGUEZ I VILA, Roser, 22
 RODRÍGUEZ I VILARRUPLA, Aina, 399
 ROFES I MOLINER, Xavier, 22, 371
 ROGET, Elena, 418, 469
 ROIG I MARTÍNEZ, Xavier, 287, 407
 ROJAS, Pere, 27
 ROJAS CLEMENTE RUBIO, Simón de, 570, 573
 ROMA I PEIX, Núria, 22
 ROMAGOSA, Mercè, 390
 ROMANA UCCELLA, Francesca, 404, 582
 ROMEA, Pere, 402
 ROMERO, Manolo, 366
 ROMERO I CHESA, Carles, 497-498, 501
 ROMMEVAUX, Sabine, 442, 571
 RONDÓS I CASES, Martí, 458
 RONZA, Andrea, 310-311
 ROQUÉ I RODRÍGUEZ, Xavier, 569, 571
 ROQUETA, Valentí, 557
 ROQUETA I RODRÍGUEZ, Àngels, 521
 ROS, Adela, 364, 420
 ROS I ARAGONÈS, Joandomènec, 34, 118, 125, 142, 146, 149, 316, 368, 397, 399, 456, 593
 ROS CLAVELL, Imma, 443, 495
 ROS DOMINGO, Àngel, 566
 ROS-FARRÉ, Palmira, 458
 ROSELL I MELÉ, Antoni, 316
 ROSEMBUJ, Flàvia, 316
 ROSEN, Neal, 431
 ROSÉN, Staffan, 381
 ROSSELL I ALFONSO, Oriol, 492
 ROSSELLÓ, Carles de, 384
 ROSSELLÓ, Maria Josep, 402, 446, 575-576
 ROSSELLÓ BORREDÀ, M. Josep, 575
 ROSSELLÓ I VERGER, Vicenç M., 125, 169, 332, 395
 ROSSINYOL, Josep, 27
 ROTGER CERDÀ, Josep M., 525
 ROUX, C., 299
 ROVIRA, Carme, 429, 474
 ROVIRA I ANGULO, Concepció, 492
 ROVIRA I PONS, Pere, 355, 534-535
 ROVIRA I SOLÀ, Manuel, 135, 272
 ROVIRÓ, Josep, 594
 ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi, 444, 480, 482, 484
 ROYES, Eduard, 460
 ROYO, Miriam, 417, 468
 ROYO PLA, Ferran, 143, 295, 592
 RUBIO, Francesc, 245
 RUBIRALTA, Màrius, 450
 RUIZ, E., 293, 309-310
 RUIZ, Francesc, 532
 RUIZ, Lluís, 447
 RUIZ, Núria, 443
 RUIZ, Robert, 335
 RUIZ MANTECON, Àngel, 558
 RUIZ-MOLINA, Daniel, 419, 494
 RUIZ MORILLAS, Núria, 495
 RULL, Roger, 558
 RULLAN, Onofre, 510
 RUTISHAUSER, Urs, 431, 475
 RUYMBEKE, M., 348
 RYAN, Anthony, 487
 SABANYÀ, Josep, 511

- SABATÉ, Jordi, 447
- SABÉS, Manel, 486
- SADURNÍ I VILLARONCA, M. Teresa, 22
- SÁEZ, Marc, 316
- SÁEZ I GOÑALONS, Llorenç, 402, 456, 463
- SAGARRA TRIAS, Eduard, 423, 522
- SALA, Joan, 414, 564
- SALA CASARRAMONA, Jordi, 556
- SALADIÉ I GIL, Sergi, 456
- SALAS, Josep Ramon, 435, 460
- SALAS-SALVADO, J., 362
- SALAVERT I FAVIANI, Vicent L., 569
- SALES I CODERCH, Jordi, 480
- SALES I RUFÍ, Josep, 498, 500
- SALLA, J. M., 311
- SALLENT DEL COLOMBO, Emma, 308-310, 569-570
- SALMERÓN, Miquel, 425, 494
- SALORD RIPOLL, Josefina, 327, 440, 565, 585
- SALVANS I TOR, Josep, 566
- SALVAT, F., 307
- SALVAT, Ignasi, 538
- SALVAT I GAVALDÀ, Francesc, 306-307, 485
- SALVAT I SALADRIGAS, Andreu, 456, 459, 461
- SALVO IBORRA, Maria, 241
- SANAHUJA I ANGUERA, Xavier, 543-544
- SÁNCHEZ, Cristina, 430, 461
- SÁNCHEZ, Ramon, 482
- SÁNCHEZ, Xavier, 561
- SÁNCHEZ-ARCILLA, Agustín, 316
- SÁNCHEZ CAMACHO, Alícia, 525
- SÁNCHEZ I RIERA, Maite, 22
- SANCHO, Josep, 556
- SANFELIU I SALVÀ, Mariona, 480
- SANJAUME, Margarida, 390
- SANMARTÍ I ROSET, Montserrat, 517-518
- SANROMÀ I BORRELL, Roser, 22
- SANROMÀ I BOVÉ, Roger, 516
- SANS TRAVÉ, Josep Maria, 438
- SANS I PAIRUTÓ, Martí, 142, 440
- SANS I SABRAFEN, Jordi, 29, 33, 125, 142, 146, 266, 399
- SANTACANA I PORTELLA, Francesc, 547
- SANTAMARIA I JORDÀ, Carolina, 22, 376
- SANTANACH I PRAT, Pere, 16, 125, 152
- SANTASMASES, Josep, 588
- SANMARTÍ I ROSET, Montserrat, 402
- SANTOLARIA, Fèlix, 410, 552
- SANUY I CASTELLS, Delfí, 437, 456, 459-460
- SANVICÉN I TORNÉ, Paquita, 401, 524-526
- SANZ, Marta, 498, 504-505
- SANZ I GARCIA, Humbert, 521
- SANZ I SOLÉ, Marta, 498
- SAÑÉ BADALS, Jaume, 417, 567
- SARASA I URDIOLA, Sebastià, 524
- SARDÀ, Francesc, 142, 440, 589
- SARDÀ, Rafael, 423, 471
- SARDÀ I RICO, Marian, 555
- SARGATAL I VICENS, Jordi, 398, 456, 459
- SARSANEDAS I VIVES, Jordi, 126, 162, 400, 404, 581
- SATUÉ I SILLUÉ, Manuel, 480
- SAURÍ DEL RÍO, Artur, 401, 521
- SAURÍ I PUJOL, David, 316
- SAUS I ARÚS, Joan, 554, 559
- SAVALL, Arianna, 191
- SAVÉ I MONTSERRAT, Robert, 555

- SCALA, Luca, 157, 160, 441
 SCHERMAN, Daniel, 411, 466
 SCHMID, Beatrice, 126, 164
 SCHUBIGER, Gerold, 430, 475
 SCOTT, William, 418, 469
 SEBASTIÀ, M. Teresa, 316
 SEGARRA I NEIRA, Mila, 159, 448, 563-564
 SEGUL, S., 307
 SEGUÍ, Gabriel, 527
 SELLÉS I QUINTANA, Madga, 560
 SEMIR ROVIRA, Agustí de, 241
 SENDRA, Pilar, 274
 SENSI, Stefano, 422
 SENTMARTÍ, Eudald, 433
 SEQUERO, Jordi, 312
 SÉRGIO, Cecília, 293-294
 SERRA, Antoni, 441
 SERRA, Dolors, 277
 SERRA, Isidre, 511
 SERRA, Lluís, 477
 SERRA, Pilar, 390
 SERRA, Xavier, 433
 SERRA I ALBÓ, Oriol, 401, 497-498, 507,
 579
 SERRA I BATISTE, Josep, 516
 SERRA-COBO, Jordi, 436, 461
 SERRA I MESTRES, Francesc, 126, 148,
 152, 451
 SERRA MONTOLI, Joaquim, 489, 501
 SERRA PLANELLS, Marià, 586
 SERRA I PUIG, Eva, 126, 131-133, 135,
 138, 414, 592
 SERRA I RÀFOLS, Josep, 263
 SERRA I RAMONEDA, Antoni, 126, 165-
 167, 169, 266, 401
 SERRA VIÑALS, Bàrbara, 22
 SERRANO I DAURA, Josep, 519
 SERRAT, Josep M., 236, 242
 SERRAT I CONGOST, David, 126, 152,
 159, 196, 236, 242, 397-398, 433
 SERVAT I SUGRANYES, Jordi, 569
 SHAKED, Shaul, 236, 381
 SICART, Ferran, 521
 SIGALÉS, Carles, 245
 SILVA COSTA, M. Isabel da, 404
 SIMÓ, Carles, 422
 SINGLA I CASELLAS, Carles, 560
 SISQUELLA, Maite, 557
 SISTAC I VICÉN, Ramon, 16, 126, 154,
 162, 404, 592
 SITJAR, Miquel, 355, 534
 SIURANA, Antoni, 448, 558
 SIURANA, Josep, 512
 SLATER, David, 425, 510
 SLEEMAN, R., 348
 SOBERANAS I LLEÓ, Amadeu-J., 527
 SOBOLEV, Borís Pàvlovitx, 127, 153
 SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Jaume, 133, 272,
 439, 517
 SOBREQÜÉS I VIDAL, Santiago, 135, 272
 SOBREVIA I ÀVILA, Ares, 573
 SOL I SALVADÓ, Lluís Maria, 22
 SOLA I LÓPEZ, Lourdes, 23
 SOLÀ, Dolors, 158, 444
 SOLÀ, Pere, 500
 SOLÀ I CORTASSA, Joan, 33, 126, 156,
 162, 196, 266, 319, 370-371, 444
 SOLÀ I FERRANDO, Carles, 13, 16, 34,
 126, 148-149, 152, 196, 427
 SOLÀ-MORALES I RUBIÓ, Joan de, 498,
 579
 SOLANAS, Anna Maria, 413, 457

- SOLANES FARRÉS, Gil, 400
 SOLÉ, E., 326
 SOLÉ, Francesc, 435
 SOLÉ FERRATER, Mercè, 480
 SOLÉ I GRAS, M. Dolors, 531
 SOLÉ I PUIG, Carlota, 126, 165-166,
 169, 337, 400, 524-525
 SOLÉ I ROMERO, Eulàlia, 401, 524-526
 SOLER, Daniel, 308-309
 SOLER, Joan, 557
 SOLER, Josep M., 245
 SOLER, Pere, 410, 552
 SOLER I BOU, Joan, 23
 SOLER I DALMASES, Albert, 23
 SOLER I JIMÉNEZ, Joan, 272
 SOLER I MASFERRER, Narcís, 126, 133,
 282
 SOLER I MATA, Joan, 550
 SOLER I QUINTANA, Francesc, 531
 SOLIVA, Montserrat, 433, 493
 SOPERAS, Bernard, 558
 SORDÉ MARTÍ, Teresa, 525
 SÒRIA, Bernat, 427
 SORIANO, I., 297
 SORIANO, Joan-Manuel, 512
 SOROLLA, Natxo, 384
 SORRIBAS, Jordi, 428, 473
 SOSTOA FERRANDO, Adolf de, 396
 SOTO I COMPANY, Ricard, 517
 SOTTO, Etsufo, 538
 SPAGGIARI, Barbara, 330
 STAUFFER, Annemarie, 381
 STEFANESCU, Constantí, 426, 460
 STICH, D., 348
 STOJANOVIC, T., 311
 STOLTON, Sue, 459
 STROUMSA, Guy, 381
 STRUBELL, Miquel, 385
 SUREDA, J., 533
 SUREDA I GARCIA, Bernat, 550
 SURIÑACH, Jordi, 243
 SURIÑACH I CORNET, Santiago, 485
 SUSINI, Jean, 487
 TABARÉS, M., 299
 TARRACH SIEGEL, Rolf, 32, 35, 105, 126,
 148, 152, 378, 499
 TARRAGA, M., 348
 TARRABELLA, Xavier, 561
 TARRAZÓN RODÓN, M. Antònia, 521
 TARROJA COSCUELA, Àlex, 403, 547-548
 TARROS I ESPLUGA, Raimon, 550
 TATE, Robert B., 127, 140
 TAUSTE, Francisco, 427, 482
 TAVANI, Giuseppe, 127, 157, 164, 266
 TAVERNA, Miquel, 257
 TAXONERA, Marc, 404
 TAYADELLA, Antònia, 414, 564
 TEHÀS I PUIG, Albert, 402, 554, 559
 TEIXIDÓ, Miquel, 501
 TEIXIDÓ I PLANAS, Martí, 536
 TEIXIDÓ ROSELLÓ, Isabel, 405
 TEN, Antoni, 448
 TENA, Juan, 499
 TENA I AUBIOL, Núria, 23
 TERRADAS I SERRA, Jaume, 32, 35, 99,
 126, 141, 146, 174, 287
 TERRICABRAS I NOGUERAS, Josep-M., 126,
 169, 396, 444
 TERRONES, Albert, 339
 TERRY, Arthur H., 6, 14, 121, 127, 154,
 164
 THIOLIER-MÉJEAN, Suzanne, 330

- TICÓ I MALUQUER, Jordi, 269, 554
 TIMMERMANN, Axel, 467
 TOJA, S., 310
 TOLDRÀ, Maria, 277, 283
 TOMÀS, Xavier, 447, 575
 TOMÀS I MORERA, Estanislau, 19, 566
 TOMÀS VERT, Francisco, 236, 245
 TONTS, Matthew, 428, 510
 TORRA, Joel, 437, 460
 TORRAS, Josep, 390
 TORRAS, Montserrat, 390
 TORRAS I BOZZO, Maria, 23
 TORRAS I CASALS, Camil, 458
 TORRAS I RIBÉ, Josep M., 517
 TORRE, M. Àngeles de la, 479
 TORREJÓN, M., 300
 TORRENS I MAZZEI, Maria Clara, 406-407
 TORRENTS I BERTRANA, Ricard, 17, 33,
 126, 159, 166, 169, 400, 444, 536
 TORRENTS CASAS, Xavier, 23
 TORRES, Joaquim, 384-385
 TORRES, R., 309
 TORRES ESPUNY, Lluís de, 143, 295, 592
 TORT I BARDOLET, Lluís, 402, 465
 TORT I DONADA, Joan, 403, 508, 514,
 516
 TOUS, Joan, 445, 557
 TRESSERRAS, Joan Manuel, 560
 TRIADÚ I FONT, Joan, 126, 166, 169, 400,
 404, 581
 TRIAS I FARGAS, Ramon, 35, 38, 86
 TRIAS FERRI, Laura, 319
 TRUETA I RASPALL, Josep, 27, 29, 38, 61
 TRULLOLS, Enric, 490
 TRUYOLS I SANTONJA, Jaume, 127, 153
 TUGORES QUES, Joan, 236, 243
 TULLA PUJOL, Antoni F., 399, 444, 511,
 515
 TURET, Josep, 433, 492
 TURRÓ I MARTÍNEZ, Antoni, 543
 TURRÓ I TOMÀS, Salvi, 426, 480
 ÚBEDA, Lluís, 561
 ULIED SEGUÍ, Andreu, 547
 ÛNRUH, Ernesto, 366
 URGORRI, Victoriano, 413, 457
 ÛRMENETA, Jordi, 287, 436, 478
 URQUIZÚ, M., 348
 ÛRTEAGA, Luis, 439, 511
 USANDIZAGA LLEONART, Isabel, 23
 ÛTZET I CIVIT, Frederic, 497
 VALCÁRCEL, Juan, 442, 466
 VALDUNCIEL, Juli, 511
 VALLE, Mikel, 432, 476
 VALLEJO, Ramon, 459
 VALLÈS, Carles, 512
 VALLÈS I SALA, Florenci, 456, 461
 VALLÈS I XIRAU, Joan, 300, 402, 448, 456,
 463
 VALLET DE GOYTISOLO, Joan, 127, 170
 VALLMITJANA, Montserrat, 447
 VALLS, Quim, 511
 VALLS, Ramon, 433
 VALLS I TABERNER, Ferran, 25-26, 38-39,
 48, 51, 56-58, 196
 VALLVERDÚ I AIXALÀ, Josep, 126, 156,
 163, 266, 400
 VALLVERDÚ CANES, Francesc, 16, 126,
 154, 158, 163, 400, 444
 VAQUÉ, Dolors, 412, 466
 VAQUER I TIMONER, Josep, 126, 152,
 314, 400, 501
 VASCONCELLOS, M. A. Z., 307

- VASSILEV, Lubo, 427, 473
 VÀZQUEZ, Joan, 459
 VECIANA AGUADÉ, Josep, 160, 373, 589
 VECIANA MIRÓ, Jaume, 425, 494
 VELAZA, Javier, 435, 542
 VÉLEZ, Pilar, 441, 531, 535, 545, 592
 VENDRELL I RIUS, Montserrat, 465
 VENTOSA, A., 311
 VENTURA, Daniel, 458
 VENTURA I CAPELL, Enric, 497-498, 507
 VENY, Joan Ramon, 327-328
 VENY I CLAR, Joan, 126, 156, 158, 160, 163, 196, 230, 266-267, 317-318, 367, 401, 441, 445, 565
 VERDAGUER, Enric, 421
 VERDAGUER I JUANOLA, Pere, 126, 163
 VERDERA I MELENCHÓN, Joan, 497, 505
 VERGÉS, Josep C., 401, 521
 VERNET I GINÉS, Joan, 126, 138, 196, 379
 VERNET I LLOBET, Jaume, 367
 VERRIÉ, Frederic-Pau, 439, 532
 VERXININ, Iuri Nicolàievitx, 127, 153
 VIADER I CANALS, Pelegrí, 498, 501, 505, 507
 VIADER I GUIXÀ, Ramon, 402, 575-576
 VICENS I LLANES, 482
 VICENT I HUGUET, Teresa, 316
 VIDAL, Josep, 335
 VIDAL, M. Carme, 362
 VIDAL I HERNÁNDEZ, Josep M., 240, 327, 490, 569
 VIGO I BONADA, Josep, 28, 126, 142-143, 146, 294-297, 300, 348, 388, 396, 399, 554, 589
 VILA, Josep, 459
 VILA, Pep, 277
 VILA I CODINA, Josep, 23
 VILA-HORS, Joan Pere, 401, 554
 VILA I MORENO, F. Xavier, 159, 384-387, 444
 VILÀ, Joan, 395, 399, 427
 VILÀ, Montserrat, 593
 VILÀ-VALENTÍ, Joan, 16-17, 26, 34, 126, 165-166, 169, 196, 229, 234, 242, 339, 395, 399, 508, 514, 581, 584
 VILADRICH NADAL, Roser, 491
 VILAGRASA I IBARZ, Joan, 508, 515
 VILAJOANA, Jordi, 237-238
 VILAJOSANA, Josep M., 242
 VILALLONGA I VIVES, Mariàngela, 541
 VILANOU I TORRANO, Conrad, 444, 536, 550
 VILAR, Lluís, 143, 297
 VILAR, Pierre, 25, 133, 516
 VILAR I HERMS, Julià, 550
 VILARDELL, Teresa, 159, 448, 564
 VILASECA I ALAVEDRA, Ramon, 485
 VÍLCHEZ SÁNCHEZ, Juan A., 310-311
 VILELLA, Xavier, 436, 498
 VILLALBA, Martín, 411, 466
 VILLANOVA, José Luis, 342-343
 VILLANUEVA, Alberto, 417, 468
 VILLANUEVA, Laura, 477
 VILLARONGA I GARRIGA, Leandre, 438, 543-544, 593
 VILLARROYA, Florencio, 500
 VINCIGUERRA, Gianni, 404
 VIÑALS PÉREZ, Marc, 502
 VIÑAS, Joana, 434, 556
 VIÑAS, X., 297
 VIÑAS SALAS, Joan, 235, 241

- VIÑES, Gemma, 394
VIÑUALES I GRANEL, Marta, 23
VIRGILI I RODON, Carmina, 305-306
VIRÓS I GALTIER, Maria Rosa, 235, 242
VISA, Neus, 418, 469
VIVES DE QUADRAS, Josep M., 555
VOGLER, Alfried, 426, 473
WEBSTER, Jill R., 127, 140
WEILL-PAROT, Nicolas, 331
WEST, Stephanie, 541
WHEELER, Max W., 127, 164
WITTLIN, Curt, 127, 164
WOLFF, Philippe, 127
WOOLDRIDGE, W., 311
WORSFOLD, Brian, 378, 415, 564-565
WRIGHT, Sue, 364, 412
XALABARDER, Robert, 362
XAMBÓ, Sebastià, 580
XAMBÓ OLMOS, Rafael, 268
XAMPENY I BARÓ, Jeroni, 566
XARRIÉ I ROVIRA, Josep M., 531, 533
XICOY, Joaquim, 244, 449
XIN, Ru, 381
XU, Tian, 429, 474
YARZA, Joaquín, 532
YBOT GONZALEZ, Patricia, 432, 476
ZABALA I LIMOUSIN, Miquel, 396
ZARAGOZA, Joana, 244
ZARZOSO I ORELLANA, Alfons, 569
ZIEGLER, Joseph, 331
ZIMMERMANN, Marie Claire, 127, 164
ZIMMERMANN, Michel, 127, 134, 140,
236, 243, 357, 440, 534
ZUSMAN, Perla Brígida, 342-343, 404,
514

